Sven Wimnell 12 juli 2020: Utvecklingen i Sverige och världen. Samhällsplaneringens problem. Ledare m m i juli. Utrikes och inrikes artiklar 22-30 juni 2020.

http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzg.pdf

Sven Wimnell 12 juli 2020:
Utvecklingen i Sverige och världen.
Samhällsplaneringens problem. Ledare m m
i juli. Utrikes och inrikes artiklar 22-30 juni 2020.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzg.pdf

Innehåll:

Sida

5 **Kapitel 1: Samhällsplaneringens problem**

Coronaviruset bildade en ny epok. Sammanställningen daterat 25 mars 2020, var till en början tänkt som en förutsättning för den fortsatta verksamheten som skulle handla om klimatet och välfärden. Det blev istället början på epoken med coronaviruset som skulle komma att dominera Sverige och världen fr o m mars 2020 och därefter långt in i framtiden.

Från 25 mars till 30 juni 2020 har dokumenten mest handlat om coronsjukan och dess följder. Nu ska på försök innehållet i sammanställningarna minskas, i synnerhet när det gäller inrikes artiklar. Man får se hur det går.

Sammanställningen nu innebär en repetition av samhälls-planeringens problem som en ny start för den gamla epoken med klimat och välfärd

9 Sven Wimnells hemsida på Internet:
Samhällsplaneringens problem.
Hur ska man kunna förbättra världen ?

25 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

26 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

29 Utvecklingens krafter.

30 Systemet för mänskliga verksamheter.

33 Den fundamentala påverkanskedjan

35 Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämp-lig uppställning på biblioteken.

55 Sveriges regeringar under 100 år

57 Makthavare i världen efter andra världskriget.

59 Världskarta

60 Innehållet i Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3:
Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
http://wimnell.com/omr40zl.pdf.

65 Innehållet i:Sven Wimnell 1 maj 2019: Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige.
http://wimnell.com/omr40zp.pdf

80 Innehållet i :Sven Wimnell 25 mars 2020: Samhällslaneringens problem. Världen från Big Bang till mars 2020. Planering av framtiden för världen och Sverige. Tidningsartiklar 15-20 mars, mycket om coronaviruset och dess följder.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzs.pdf

84 Hushållsverksamheter. Vad man har och vad man gör i bostäderna.

90 Konsumentverkets beräkningar 2020

91 Kostnader. Förvärvsarbetande i åldrar 18-65 år. 2020

93 Bostadskostnader

93 Konsumentverket 2020: Exempel: Vad det kan kosta för en 20-åring med egen inkomst att bo hos föräldrar eller ha eget boende .

94 Månadskostnader år 2020, förvärvsarbetande icke-pensionärer.

94 Årskostnader år 2020, förvärvsarbetande icke-pensionärer.

95 Pensionärer 2020.

95 Årskostnader år 2020, pensionärer.

96 Kostnader för barn 2020

97 Inkomstskatterna

99 Mer om skatter och bidrag

102 Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.

104 Nyss har nämnts om kapital:

105 Vad ingår i skattetabellerna?

105 Ensamstående förvärvarbetande är missgynnade i förhållande till makar/sambor.

106 Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år

107 Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

115 Om värnskatten

117 Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år

118 Innehåll i: Sven Wimnell 22 april 2019: Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa. Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

121 Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019

122 Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar. Förslag för 2019

123 Socialförsäkringsbalken

123 Bostadtillägg och garantipension för pensionärer.

Verkan av kapital

124 Varken regeringen, myndigheterna eller de politiska partierna har några offentliga redovisningar om pensionärernas levnads-kostnader,

125 Finanspolitiska rådets skatteförslag

127 Regeringen, politiska partier och politiska organisationer o d klarar för det mesta att hitta politiska problem och förslag, men en del saker känner de inte till eller bryr sig om.

Inom projeket om samhällsplaneringens problem har hittats saker som andra försummat. Påminneler om sådant har gjorts i dokumentet 15 maj 2020 som regeringen fått men inte tycks ha uppfattat.

Ministrarna bör sätta sig in i problemen och åtgärda. Ladda hem dokumentet och begrunda påminnelserna i kapitel 1.

Innehållet i : Sven Wimnell 15 maj 2020:
Påminnelser och utrikes och inrikes tidningsartilar 5-12 maj 2020
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzb.pdf

129 **Kapitel 2: DNs huvudledare och DNs debattartiklar**

178 **Kapitel 3: Utrikes och inrikes DN-artiklar 22-30 juni 2020**

179 **Utrikes DN-artiklar 22 -30 juni 2020 sid 179-606**

607 **Inrikes DN-artiklar 22-30 juni 2020 sid 607-1296**

Kapitel 1: Samhällsplaneringens problem.

Kapitlet innehåller delar av sammanställningar den senaste tiden som avser att ge en sammanhängande bild av samhällsplaneringens problem. Det innebär bl a att det blir dubbleringar.

Sammanställningen daterat 25 mars 2020, var till en början tänkt som en förutsättning för den fortsatta verksamheten som skulle handla om klimatet och välfärden. Det blev istället början på epoken med coronaviruset som skulle komma att dominera Sverige och världen fr o m mars 2020 och därefter långt in i framtiden.

Dokumentet innehåller mycket som tidigare behandlats, det innehåller alltså mycket dubbleringar, men beskrivningarna kan ses som sammanfattningar av det tidigare.

Den 11 mars kom i Sverige det första dödsfallet i coronasjukan, I början på juli ligger summa dödsfall på över 5000 personer.

I tiden från 25 mars till 30 juni 2020 har dokumenten mest handlat om coronsjukan och dess följder. I kapitel 3 finns utrikes och inrikes DN-artiklar för tiden 22-30 juni 2020.

I forsättningen kommer av tidsbrist på försök att visas bara DNs förstaledare och debattartiklarna (om de inte är för dåliga). För övrigt hänvisas till regeringen.se och

https://www.krisinformation.se/
KRISINFORMATION FRÅN SVENSKA MYNDIGHETER

DNs utrikes och inrikes artiklar handlar nu mycket om kritik av tidigare verksamheter som skett med anknytning till coronaviruset .

Om möjligt kommer DN utrikes artiklar att visas, eftersom de utrikes förhållandena är av stor betydelse för utvecklingen i världen.

Utvecklingen i framtiden beror i hög gad på de utrikes förhållandena. Läkemedelstillverkarna tycks kunna

komma med vaccin kanske i oktober, eller åtminstone i början på mästa år.

Sveriges regering kommer med budget i höst och man får räkna med att de ser till att utvecklingen i Sverige blir i möjligast mån mycket bättre än innan Coronan. De svenska förhållandena är dock beroende av de utrikes förhållandena. EU kan anses ha de bästa ideologierna i världen. FN är inte så bra man kan önska. I resten av världen kan man sätta stora frågetecken. Värst är det med USA där presidenten är galen men ändå kan bli omvald.

Kina har en besvärlig kommunism som övriga världen inte rår på. Indien gäller som en demokrati men har klassväsen.

Ryssland har satt sig över regler för stater genom att ta Krim, Presidenten vill göra landet till mer stormakt och krånglar tillsammans med Erdogan i Turkiet till det i Mellanöstern där Islam lägger sin tunga hand över utvecklingen.

Brasilien har en president som förämrar världen. Det hela ser dystert ut och man kan önska att EU håller hoppet uppe.

Innehållet i :Sven Wimnell 25 mars 2020: Samhällslaneringens problem. Världen från Big Bang till mars 2020. Planering av framtiden för världen och Sverige. Tidningsartiklar 15-20 mars, mycket om coronaviruset och dess följder.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzs.pdf

Innehåll

4 **Kapitel 1: Världen från Big Bang till början på mars 2020**
5 Världens befolkning i början på 1990-talet
6 Världshistorien på nio sidor. Sven Wimnell 1995
15 Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
21 I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.
41 Kunskapens makt (och maktens kunskap)
46 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.
55 Exempel på inre verkligheter och sociala miljöer.
56 Världen byggdes om på 1900-talet.
77 Sverige under 1900-talet.
81 1900-talet.

86 Om FN och Svenska FN-förbundet som undersöker hur världen är och försöker göra den bättre
87 FN, *Förenta Nationerna* (engelska *The United Nations*), internationell freds- och säkerhetsorganisation och institution för mellanfolkligt samarbete, bildad vid andra världskrigets slut. Från NE.se
93 Medlemsstater

100 Förenta Nationerna, FN.

104 Svenska FN-förbundet 16 mars 2020.
107 Vad gör FN?
107 FN:s arbete för fred, säkerhet och nedrust-ning
114 FN:s arbete med mänskliga rättigheter och demokrati
121 FN:s arbete för utveckling och fattigdomsbekämpning

132 Om Svenska FN-förbundet

138 FN som organisation
152 FN:s underorgan
163 Sverige och FN

166 Agenda 2030 och klimatet:Museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om framtidsproblemen
167 Förenta nationernas mål i Agenda 2030
168 Klimatförändringen och miljöerna
169 Hav och marina resurser
170 Ekosystem och biologisk mångfald

171 Sven Wimnell utredningar 6 februari - 7 mars 2020.

175 **Kapitel 2: Människornas verksamheter**

176 Sven Wimnells hemsida: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?
176 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.
177 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
180 Utvecklingens krafter.
181 Systemet för mänskliga verksamheter.
184 Den fundamentala påverkanskedjan
185 Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.
187 Det är 129 verksamhetsområden som vardera innehåller hundratals eller tusentals mindre verksamhetsområden.

188 Innehållet i Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m. http://wimnell.com/omr40zl.pdf.

193 De svenska biblioteken enligt SAB

213 **Kapitel 3: Planering av framtiden för världen och Sverige**

214 Innehållet i : Sven Wimnell 1 maj 2019: Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige. http://wimnell.com/omr40zp.pdf

240 Samhällsplaneringen och de politiska partierna.
241 Politikområden för politiken 1 oktober 2019
243 Politiken i Sverige för Sverige och världen styrs av personerna på ovanstående lista.

245 Kort beskrivning av svensk planering av världen.
248 Kort beskrivning av svensk planering av Sverige.
250 Kort beskrivning av systemet för mänskliga verksamheter.

251 Befolkningsstorlek per kommun, 2015
253 Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design.

258 Ledare: Sverige mobiliserar – måste alla göra sitt
259 Corona avslöjar beroendet
260 Inget modernt samhälle kan tolerera massdöd
263 Regeringens krispaket löser inte småföretagens problem

266 Sida - Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete
272 Sveriges regering bör ha en planering för världens framtid och en planering för Sveriges framtid.

272 Systemet för mänskliga verksamheter. Med ministrar
277 Planeringen för Sverige gäller Sverige som helhet, 290 kommuner och 21 län och regioner för sjukvård m m.
278 Planeringen för världen gäller cirka 200 länder, många med delstater, t ex USA och Tyskland.

328 Särskilda utredningar på Sven Wimnells hemsida från och med 20 oktober 2003

345 **Kapitel 4: Tidningsartiklar 15- 20 mars, mycket**
-574 **om coronaviruset och dess följder.**

570 **Statsminister Stefan Löfvens tal till nationen**
22 mars 2020

Sven Wimnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

Utvecklingen mot framtiden beror huvudsakligen av människornas verksamheter. De har sedan 23 år tillbaka på hemsidan grupperats i 129 verksamhetsområden i huvudområden numrerade 1-9.

På Sven Wimnells hemsida på Internet, wimnell.com, ges en redovisning av ett forskningsarbete med titeln: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen. Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. Forskningen har med varierande intensitet pågått sedan mitten av 1960-talet.

Utvecklingen mot framtiden beror huvudsakligen av människornas verksamheter. De har ordnats in i 129 verksamhetsområden i nio huvudområden numrerade 1-9. I områdena finns verksamheter som tillsammans formar världens framtid: myndigheter och privata företag och organisationer, arbetare, tjänstemän, filosofer, forskare, lärare, elever, författare, människor av alla slag med alla upptänkliga verksamheter, yrkesverksamheter, fritidsverksamheter, tankeverksamheter o s v

Hemsidan lades in på Internet våren 1998. Redovisningen omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med verksamhetsområden som i första hand ska belysa hur verksamheterna fördelas på de olika områdena. De första åren fylldes de 129 sidorna med sådant, men det visade sig att allt inte kunde läggas in, det skulle bli för mycket. Därför gjordes särskilda bilagor, vanligen i pdf-format, som fick länkar på de 129 sidorna.

På område 40 förtecknas bilagor som har att göra med klassifikationssystemets utformning. Klassifikationssystemet innebär en samhällsbeskrivning som beskriver de olika verksamheterna, verksamhetsområdena och hur de beror av varandra.

Senare har arbetet mer växlats över till att påverka utvecklingen genom politiken och många bilagor om det har gjorts och finns förtecknade på område 36-39. Många bilagor handlar både om att visa systemets uppbyggnad och att påverka politiken och mycket gäller att bara undersöka verksamheterna i de olika områdena.

Det är så mycket som händer att det är svårt att både sköta de 129 områdena på hemsidan och att göra bilagor. Arbetet gäller att hålla koll på alla som med verksamheter påverkar utvecklingen. Det är så många att enda möjligheten i det arbetet är att skaffa kunskaper från hemsidor på Internet. Människor som väsentligt påverkar utvecklingen finns ofta i företag och organisationer som numera måste ha hemsidor på Internet för att kunna göra sig gällande. Hemsidesinnehavare som man har anledning besöka har vanligen sitt material svåröverskådligt och ändrar ofta åsikter och adresser. Det är inte möjligt att ständigt kontrollera dem och deras ändringar.

I mars 2011 gjordes en revidering av de 129 områdena, där mycket plockades bort. I april 2014 påbörjas revideringar då ännu mer tas bort. Det finns på de 129 områdena på hemsidan inte plats för några mer omfattande beskrivningar eller beskrivningar som har kort giltighetstid. Områdena måste i stor utsträckning få innehålla länkar till bilagor som innehåller beskrivningar av verksamheter och länkar till beskrivningar.

De särskilda utredningarna/bilagorna finns förtecknade i följande pdf, som också innehåller innehållsförteckningar till de senaste årens utredningar.

Sven Wimnell 080203+++: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. (http://wimnell.com/omr40zf.pdf)

De flesta av de129 områdena är reviderade senast den 10 april 2014 och innehåller inte det som i projektet gjorts därefter. Det finns i de särskilda utredningarna som finns angivna i början på hemsidan wimnell.com (http://wimnell.com)

De senaste utredningarna, som var för sig ofta redovisar aktuella saker i alla de 129 delområdena förtecknas i kronologisk ordning med den senaste allra överst.

Från omr40zl sid 42

Följande lista går inte längre än till 30 mars 2020

Sven Wimnell 30 mars 2020:
Utrikes och inrikes tidningsartiklar 21-28 mars 2020.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzt.pdf

Sven Wimnell 25 mars 2020:
Samhällslaneringens problem. Världen från Big Bang till mars 2020. Planering av framtiden för världen och Sverige. Tidningsartiklar 15-20 mars, mycket om coronaviruset och dess följder.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzs.pdf

Sven Wimnell 7 mars 2020:
Samhällsplaneringens problem. Klimatpolitiken. Coronaviruset. Mänskliga verksamheter. Planeringar för Sverige och världen. Utrikes och inrikes artiklar 22 februari - 4 mars 2020
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzr.pdf

Sven Wimnell 23 februari 2020:
Samhällsplaneringens problem.
Kapitel 16: En kort inledning om skatter m m och utredningar om svenska kommuner,
Kapitel 17: DN-artiklar 17 januari - 21 februari 2020 om inrikes förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq16-17.pdf

Sven Wimnell 23 februari 2020:
Samhällsplaneringens problem.
Kapitel 18: DN-artiklar 17 januari -
21 febuari 2020 om utrikes förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq18.pdf

Sven Wimnell 6 februari 2020:
Samhällsplaneringens problem. Inrikes och utrikes 5 december 2019-16 januari 2020. Kapitel1 Klimat och något om världen och FNs 17 mål. och Kapitel 2 Mänskliga verksamheter.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq1+2.pdf

Sven Wimnell 6 februari 2020:
Samhällsplaneringens problem. Inrikes och utrikes 5 december 2019-16 januari 2020.
Kapitel 3: Mänskliga rättigheter. Rasism och demokrati. Kapitel 4: Skola. forskning kultur.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq3+4.pdf

Sven Wimnell 6 februari 2020:
Samhällsplaneringens problem. Inrikes och utrikes 5 december 2019-16 januari 2020. Kapitel 5: Sjukvård och hälsovård. Kapitel 6: Försvar. Kapitel 7: brott och polis.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq5-7.pdf

Sven Wimnell 6 februari 2020:
Samhällsplaneringens problem. Inrikes och utrikes 5 december 2019-16 januari 2020.
Kapitel 8: Utrikes förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq8.pdf

Sven Wimnell 6 februari 2020:
Samhällsplaneringens problem. Inrikes och utrikes 5 december 2019-16 januari 2020.
Kapitel 9: Om inrikes förhållanden och inrikespolitik. Kapitel 10:partiledardebatt.
Kapitlen 11-13. Kapitel 11: miljöer m m. Kapitel 12 Transporter o d. Kapitel 13 näringsliv, arbetsmarknad, löner o d.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq9-13.pdf

Sven Wimnell 6 februari 2020:
Samhällsplaneringens problem. Inrikes och utrikes 5 december 2019-16 januari 2020.
Kapitel 14: Aktörer i svenska politiken. Kapitel 15. DN-artiklar efter 16 januari 2020.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq14-15.pdf

Sven Wimnell. 15 december 2019:
Klimat, rasism och klasshat, utrikes politik, inrikespolitik. Aktörer: EU, riksdagen, regeringen, myndigheter, kommuner, företag m m och Verksamheter som styr utvecklingen.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzp.pdf

Sven Wimnell 1 november 2019:
DN - artiklar 8-31 oktober 2019 om utrikes förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzo.pdf

Sven Wimnell 16 november 2019: Levnadsförhållanden och mänskliga verksamheter som styr världen. Hushåll. Politik. Regeringar. Statsbudgeten. Skatter. Bidrag. Riksdagsdebatter. **http://wimnell.com/omr36-39zzzzzn.pdf**

Sven Wimnell 20 oktober 2019: Tidningsartiklar om utrikes förhållanden 12 september till 7 oktober 2019 .
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzm.pdf

Sven Wimnell 5 oktober 2019:
Om Skolverkets förslag till nya kurs-och ämnesplaner för grundskolor och gymnasier. Och om aktuell politik och om forskning och undervisning.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzl.pdf

Sven Wimnell 20 september 2019:
Nya riksdagen och nya regeringen 2019/2020. Kommentarer. Artiklar 1-11 september 2019 om inrikes och utrikes förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzk.pdf

Sven Wimnell 1 september 2019:
DN-artiklar 2 - 31 augusti 2019 om utrikes förhållanden och litet om inrikes förhållanden i augusti .
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzj.pdf

Sven Wimnell 9 augusti 2019:
Information om klimatkrisen på hemsidor hos museer m m, kulturpolitik. Agenda 2030. Regeringen, Sida, Utrikesdeklarationen. Artiklar om utrikes förhållanden 11 juli-1 augusti 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzi.pdf

Sven Wimnell 11 juli 2019:
DN-artiklar 28 maj - 11 juli 2019 om utrikesförhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzh.pdf

Sven Wimnell 5 juni 2019:
Tidningsartklar 22 april - 27 maj 2019 om inrikes förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzg.pdf

Sven Wimnell 27 maj 2019:
Tidningsartiklar 22 april - 27 maj 2019 om utrikes förhållanden och de första rapporterna om valet till EU-parlamentet den 26 maj 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzf.pdf

Sven Wimnell 1 maj 2019: Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige.
http://wimnell.com/omr40zp.pdf

Sven Wimnell 22 april 2019 :Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa. Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

Sven Wimnell 16 mars 2019 :Om Europa, klimat, FNs mål och artiklar 16 februari - 12 mars om Klimat, Brexit och Utrikes och internationella förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzd.pdf

Sven Wimnell 15 mars 2019 :Om Europa, klimatet, FNs mål, mänskliga verksamheter, inrikespolitik, bostadspolitik och artiklar 16 februari - 12 mars om Svenska inrikes förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzc.pdf

Sven Wimnell 21 februari 2019 :Artiklar 23 januari - 15 februari 2019 om utrikes och internationella förhållanden. Med introduktion och artiklar om klimat och Brexit samt Utrikesdeklaration 2019 och protokoll om utrikesdebatt i riksdagen.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzb.pdf

Sven Wimnell 20 februari 2019 :Samällsplaneringens problem. Något av det viktigaste och artiklar 23 januari - 15 februari om inre svenska förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzza.pdf

Sven Wimnell 23 januari 2019 :Artiklar om utrikes och internationella förhållanden 22 dec 2018 - 22 jan 2019
http://wimnell.com/omr36-39zzzzz.pdf

Sven Wimnell 22 januari 2019 : Artiklar om klimat, regeringsbildning och svenska inrikes förhållanden 22 december 2018 - 22 januari 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzy.pdf

Sven Wimnell 2 januari 2019: Artiklar om utrikes förhållanden från 1 november till 21 december 2018. Komplement till redovisningen 21 december om samhällsplaneringens problem, klimatet och regeringsbildningen.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzx.pdf

Sven Wimnell 21 december 2018: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen: Innehåll i en stor sammanfattning 16 maj 2018 och artiklar från och med 1 november 2018 om klimatet och regeringsbildningen.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzv.pdf

Sven Wimnell. 16 maj 2018: Boende och bostadsbygge. Levnadsförhållanden, skatter. SCB-statistik. Boverket. SOM-institutet.Vårbudgeten. Första maj och veckor därefter. Löner. TVdebatt. Regeringens verksamheter.
http://wimnell.com/omr40zo.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
http://wimnell.com/omr40zl.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2018 del 2 av 3: FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges riksdag och Sveriges kommuner, landsting och länsstyrelser.
http://wimnell.com/omr40zm.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2018 de 3 av 3: Samhällsplaneringens problem. Sveriges regering och artiklar om de politiska partierna och deras problem.
http://wimnell.com/omr40zn.pdf

Sven Wimnell 20 december 2017: Tidningsartiklar om inrikes förhållanden. 10 - 16 oktober 2017 enstaka artiklar. 17 oktober - 3 december ett större urval.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzt.pdf

Sven Wimnell 19 december 2017: Tidningsartiklar om utrikes förhållanden. 10 - 16 oktober 2017 enstaka artiklar. 17 oktober - 3 december ett större urval.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzs.pdf

Sven Wimnell 24 december 2017: Samhällsplaneringens problem. Levnadsvillkor. Utvecklingens krafter. Mänskliga verksamheter. Utrikes och inrikes förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzr.pdf

Sven Wimnell 17 oktober 2017: Tidningsartiklar 13 september till 9 oktober 2017 om inrikes förhållanden i Sverige. Bilaga till sammanställning 16 oktober.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzq.pdf

Sven Wimnell 16 oktober 2017: Alliansen och regeringen. Hushållens levnadskostnader, skatter och bidrag. Annat. Myndigheter. Levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Riksdag, regering, budget, debatter.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzp.pdf

Sven Wimnell 10 september 2017: Läget i Sverige och världen. Levnadsförhållanden. Utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter. Samhällsplanering. Partipolitik. Skatter och bidrag.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzo.pdf

Sven Wimnell 23 juni 1917: Tidningsartiklar 15 -23 juni 2017 om inrikes förhållanden samt protokoll till partiledardebatten i riksdagen 14 juni 2017.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzn.pdf

Sven Wimnell 23 juni 2017: Tidningsartiklar 31 maj - 23 juni 2017 om utrikes förhållanden och terrorism.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzm.pdf

Sven Wimnell 4 juni 2017: Politik från höstbudgeten 2016 till 4 juni 2017
http://wimnell.com/omr36-39zzzzl.pdf

Sven Wimnell 23 maj 2017: Yrkesverksamheter enligt SSYK 2012. Näringsliv enligt SNI 2007. Utbildning enligt SUN 2000, Forskningsämnen 2016. SCBs statistik om allt.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzk.pdf

Sven Wimnell 30 maj 2017 : Tidningsartiklar 10-30 maj 2017 om utrikesförhållanden och terrorism.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzj.pdf

Sven Wimnell 9 maj 2017: Tidningsartiklar 26 april till 9 maj 2017 om utrikes förhålanden och terrorism. Presidentvalet i Frankrike andra omgången.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzi.pdf

Sven Wimnell 25 april 2017: Tidningsartiklar 3-25 april 2017 om utrikes förhållanden och terrorism. Bland annat terrorn på Drottninggatan, Erdogan kan bli diktator i Turkiet, Franska presidentvalet, första omgången.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzh.pdf

Sven Wimnell 5 april 2017: Tidningsartiklar 27 februari - 2 April 2017 om utrikes förhållanden. Kommentarer och sammanfattning om samhällsplaneringens problem.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzg.pdf

Sven Wimnell 19 mars 2017: Påminnelser om inrikespolitiken. Introduktion med korta kommentarer om inrikesproblem och läget i världen. Sedan mänskliga verksamheter som styr världen och regeringens verksamheter.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzf.pdf

Sven Wimnell 5 mars 2017:Läget i världen. Artiklar om läget 5-26 februari 2017. Utrikesdeklarationen och riksdagsdebatten. Utrikesdepartementets förbättringar av världen.
http://wimnell.com/omr36-39zzzze.pdf

Sven Wimnell 15 februari 2017: Socialdemokraterna och regeringen. Regionplanering. Trygghet och myndigheter.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzd.pdf

Sven Wimnell 5 februari 2017: Samhällsplaneringens problem. Hur skaman kunna förbättra världen? Vetande från SIDA och Nationalencyklopedin och tidningsartiklar om förhållandena i världen 18 december 2016 till 3 februari 2017.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzc.pdf

Sven Wimnell 16 januari 2017: Att förbättra världen. Att förbättra Sverige. Inkomstskattesystemet ger orimligt höga skatter för de lägsta inkomsterna. De måste kompenseras för det. Det behövs en politik för hushållens förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzb.pdf

Sven Wimnell 20 december 2016: Ett bättre nytt år önskas. Kunskaper och etik. Statsministerns jultal. Tidningsartiklar 12-20 december 2016, Ett system för mänskliga verksamheter som styr utvecklingen. Hur ska man kunna förbättra världen?
http://wimnell.com/omr36-39zzzza.pdf

Sven Wimnell 3 december 2016: De nya regionerna. Läget i världen. Mänskliga verksamheter som styr världen. Regeringens politik och brist på politik. Samhällsplaneringens problem. Planering av fysiska och sociala miljöer. Tidningsartiklar.
http://wimnell.com/omr36-39zzzz.pdf

Sven Wimnell 9 november 2016: Verksamheter och kunskaper som alla i en demokrati bör känna till och vad regeringen gör och borde göra. Och tidningsartiklar.
http://wimnell.com/omr36-39zzzy.pdf

Sven Wimnell 10 oktober 2016: Riksmötets öppnande 13 september 2016. Statsbudget 2017. Budgetmotioner. Debatter. Kommentarer. Läget i Sverige och i världen. De politiska partierna. Jämlikhet.
http://wimnell.com/omr36-39zzzx.pdf

Till statsminister Stefan Löfven den 10 september 2016.
http://wimnell.com/omr36-39zzzv.pdf

Sven Wimnell 29 augusti 2016: Brev till statsråd. Om bostäder och skolor m m. Även om skatter o d.
http://wimnell.com/omr36-39zzzu.pdf

Sven Wimnell 18 juni 2016: Världen och Sverige 5-13 juni. Regeringens utbildningspolitik, politik för fysiska och sociala miljöer i regioner och kommuner och politik för hushåll samt partiledardebatt.
http://wimnell.com/omr36-39zzzt.pdf

Sven Wimnell 4 juni2016: Verksamheterna i 22 politikområden och något om samhällsplaneringens problem. Kulturministern: Skattepengar ska inte gå till hatretorik och polarisering.
http://wimnell.com/omr36-39zzzs.pdf

Sven Wimnell 30 maj 2016: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ? Ny regering 25 maj 2016.
http://wimnell.com/omr36-39zzzr.pdf

Sven Wimnell 9+16+26 maj 2016: Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp m m.
http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf

Sven Wimnell 8 maj 2016: Hushållens levnadskostnader. Samhällskunskap, samhällsplanering. Sveriges regioner. Regionplanering. Förstamajtal 2016. Miljöpartiet. Oppositionen. Kungen
http://wimnell.com/omr36-39zzzp.pdf

Sven Wimnell 29 april 2016: Vårbudgeten 2016, tidningsartiklar och förslag om en svensk världsplanering för svenska behov och planeringar för Sverige och 6 svenska regioner.
http://wimnell.com/omr36-39zzzo.pdf

Sven Wimnell 4 april 2016: Utvecklingens krafter. Levnadsförhållanden. Regeringens verksamheter och prioriteringar enligt hemsidan på internet 2 april 2016. Vad gör Kristina Persson ? Planering av Sverige. Utbildning och kultur.
http://wimnell.com/omr36-39zzzn.pdf

Sven Wimnell 2 april 2016: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen. Tidningsartiklar och debattartiklar efter 4 februari 2016.
http://wimnell.com/omr36-39zzzm.pdf

Sven Wimnell 1 april 2016: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Tillägg till utredningen 5 februari 2016.
http://wimnell.com/omr36-39zzzl.pdf

Sven Wimnell 5 februari 2016: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Med ett system för mänskliga verksamheter som kan hjälpa oss att forma framtiden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzk.pdf

Sven Wimnell 4 februari 2016: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen. Tidningsartiklar och debattartiklar 27 december 2015 - 4 februari 2016
http://wimnell.com/omr36-39zzzj.pdf

Sven Wimnell 28 dec 2015: Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design. SOU 2015:88. Berör hela verksamhetsområdet 7 med planering av fysiska och sociala miljöer och sociala beteenden.
http://wimnell.com/omr70d.pdf

Sven Wimnell 30 november 2015: Samhällsplaneringens problem. System för mänskliga verksamheter Hur ska man kunna förbättra världen?Förbättra de inre verkligheterna och politiken.
http://wimnell.com/omr36-39zzzi.pdf

Sven Wimnell 10 november 2015: Samhällsplaneringens problem. Förbättringar av bibliotek och utbildningssystem med hjälp av ett system för mänskliga verksamheter med helhetssyn på utvecklingen
http://wimnell.com/omr36-39zzzh.pdf

Sven Wimnell 25 oktober 2015: Kommentarer till "Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ? Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som hjälp vid planeringen av framtiden."
http://wimnell.com/omr40zj.pdf

Sven Wimnells hemsida 2018-01-20 18'59 file:///AAASW%20hemsida/wimnell.com/index.html Sida 8 av 23
http://wimnell.com/omr40zk.pdf

Sven Wimnell 1 oktober 2015: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ? Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som hjälp vid planeringen av framtiden.
http://wimnell.com/omr40zj.pdf

Sven Wimnell 11 september 2015: Tidningsartiklar om inrikes förhållanden 12 juni - 24 juli 2015.
http://wimnell.com/omr36-39zzzg.pdf

Sven Wimnell 10 september 2015: Tidningsartiklar om utrikes förhållanden 12 juni - 24 juli 2015.
http://wimnell.com/omr36-39zzzf.pdf

Sven Wimnell 9 september 2015: Samhällsplaneringens problem. Påminnelser om våren och försommaren 2015.
http://wimnell.com/omr36-39zzze.pdf

Sven Wimnell 11 juni 2015: Folkhemmet tur och retur. Socialdemokraternas forskningar om sin politik, samhällsplaneringens problem och partiets kongress 2015.
http://wimnell.com/omr36-39zzzd.pdf

Sven Wimnell 17 maj 2015: Svensk elförsörjning i framtiden – en fråga med globala dimensioner. En tvärvetenskaplig rapport från Uppsala universitet
http://wimnell.com/omr36-39zzzc.pdf

Sven Wimnell 11 maj 2015: De föreslagna nya lägenhetstyperna.
http://wimnell.com/omr36-39zzzb.pdf

Sven Wimnell 11 maj 2015: Hur Sverige styrs. Socialdemokraternas politik. Politiska problem. Regeringens bostadspolitik. Boverket och SCB m m. Sven Wimnell om boende och byggande.
http://wimnell.com/omr36-39zzza.pdf

Sven Wimnell 20 april 2015: Arbetslöshet och välfärd. Samhällsplaneringens problem. Utbildning, skatter och bidrag. Vårbudgeten.
http://wimnell.com/omr36-39zzz.pdf

Sven Wimnell 3 april 2015 +rev sid 27: Svenska folket och dess boende, nya lägenhetstyper, hushålls- och bostadsstatistik. Hushållskostnader, samhällsplaneringens problem och regeringens verksamheter och ansvar.
http://wimnell.com/omr36-39zzy.pdf

Sven Wimnell 10 mars 2015: Utrikespolitisk debatt och några tidningsartiklar i 22 politikområden 28 januari - 27 februari 2015, med utvecklingen under perioden. En fortsättning på http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf
http://wimnell.com/omr36-39zzx.pdf

Sven Wimnell 17 sept 1997 + 1 februari 2015: Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
http://wimnell.com/omr109b.pdf

Sven Wimnell 31 januari 2015: Socialdemokraternas hemsida på internet. Människornas levnadsvillkor och utvecklingens krafter. Partiledardebatt och tidningsartiklar i 22 politikområden 10-27 jan 2015
http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf

Sven Wimnell 10 jan 2014: Tidningsartiklar 11 december 2014 - 10 januari 2015. Med förhandlingar och överenskommelser om hur man ska styra Sverige utan extra val.
http://wimnell.com/omr36-39zzu.pdf

Sven Wimnell 10 dec 2014: Om politik med anledning av budgetbeslutet i riksdagen den 3 dec 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzt.pdf

Sven Wimnell 1 dec 2014: Tidningskommentarer 27 okt - 27 nov 2014 om de sista 11 politikområdena.
http://wimnell.com/omr36-39zzs2.pdf

Sven Wimnell 1 dec 2014: Några kommentarer om sådant som de politiska partierna inte bryr sig om och tidningskommentarer 27 okt - 27 nov 2014 för de första 11 politikområdena..
http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf

Sven Wimnell 12 nov 2014: Levnadsförhållanden, system för verksamhetsområden, politiska aktörer, riksdagen, kommuner, myndigheter. utskott. regeringen och departementen, statsbudgeten.
http://wimnell.com/omr36-39zzr.pdf

Sven Wimnell 12 nov 2014: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Förteckning över särskilda utredningar t o m 12 november 2014
http://wimnell.com/omr40zi.pdf.pdf

Sven Wimnell 26 oktober 2014: Budgetpropositionen 2015. Människornas levnadsförhållanden. Regeringen. Myndigheter. Sammanfattningar om budgeten. Tidningskommentarer. Bugetdebatten.
http://wimnell.com/omr36-39zzq.pdf

Sven Wimnell 13 oktober 2014: Människornas levnadsförhållanden. Riksdagens utskott. Den nya regeringen. Kommentarer och förslag. Tidningskommentarer. Partiledardebatten 8 okt 2014
http://wimnell.com/omr36-39zzp.pdf

Sven Wimnell 13 okt 2014: Samhällsplaneringens problem. Tidningsartiklar 21 sept-13 oktober 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzo.pdf

Sven Wimnell 20 september 2014: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Politik september 2014
http://wimnell.com/omr36-39zzn.pdf

Sven Wimnell 4 september 2014: Utbildningssystemet och samhällsplaneringens problem.
http://wimnell.com/omr36-39zzm.pdf

Sven Wimnell 30 juni 2014: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Politik maj - juni 2014
http://wimnell.com/omr36-39zzl.pdf

Sven Wimnell 10 maj 2014: Svensk politik från vikingatiden till oppositionens valplattformar för valen 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzk.pdf

Sven Wimnell 080201+5 april2014: Sveriges och omvärldens historia.
http://wimnell.com/omr93c.pdf

Sven Wimnell 3 april 2014: Statstisk årsbok för Sverige 2014 och regeringens verksamheter inlagt i 22 politikområden. Med många länkar till myndigheter o d och biblioteksystem.
http://wimnell.com/omr36-39zzj.pdf

Sven Wimnell 3 april 2014: Hushållsverksamheter, hushållsbudgetar, inkomster och boende, skatteproblem m m. Och sedan: Statistisk årsbok för Sverige 2014 och regeringens verksamheter inlagt i 22 politikområden, med många länkar.
http://wimnell.com/omr36-39zzi.pdf

Sven Wimnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.
http://wimnell.com/omr658f.pdf

Sven Wimnell 18 mars 2014: Socialdemokraterna inför valen 2014. Det som fanns på partiets hemsida på Internet den 18 mars 2014 inlagt på 22 politikområden
http://wimnell.com/omr36-39zzh.pdf

Sven Wimnell 15 mars 2014: Samhällsplaneringens problem. Förslag till förstasida med 22 politikområden på socialdemokraternas hemsida och kommentarer om de 22 områdena.
http://wimnell.com/omr36-39zzg.pdf

Sven Wimnell 31 januari 2014: Fel i skolor. Folkrörelser, Folkbildning och Studieförbund. Utbildning och forskning. Vuxnas och 15-åringars kunskaper. PISA. Civilsamhället. Kultursamhället.
http://wimnell.com/omr36-39zzf.pdf

Sven Wimnell 24 december 2013: Socialdemokraternas politik. Krav om bättre politik och bättre information om politik. Krav om bättre samhällsinformation och bättre skolundervisning.
http://wimnell.com/omr36-39zze.pdf

Sven Wimnell 27 november 2013: Regeringens, kommunernas och landstingens verksamheter i 22 politikområden den 27 november 2013. Första delen med de första 12 områdena.
http://wimnell.com/omr36-39zzd1.pdf

Sven Wimnell 27 november 2013: Regeringens, kommunernas och landstingens verksamheter i 22 politikområden den 27 november 2013. Andra delen med de sista 10 områdena.
http://wimnell.com/omr36-39zzd2.pdf

Sven Wimnell 22 november 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Hösten 2013 inför valet 2014. Del 4
http://wimnell.com/omr36-39zzc.pdf

Sven Wimnell 22 november 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Hösten 2013 inför valet 2014. Del 1-3.
http://wimnell.com/omr36-39zzb.pdf

Sven Wimnell 1+17 juni 2013: Samhällsplaneringens problem. Om planering av politik för ministrar. Socialdemokraternas hemsida 1 juni 2013.
http://wimnell.com/omr36-39zzas.pdf

Sven Wimnell 20 maj 2013: Politik våren 2013. En fortsättning på tidigare sammanställningar om samhällsplaneringens problem den 1, 20 och 30 mars 2013.
http://wimnell.com/omr36-39zz.pdf

Sven Wimnell 30 mars 2013: Om uppgifter för en socialdemokratisk skuggregering. Kommentarer till fem sammanställningar omr36-39zs-zx
http://wimnell.com/omr36-39zy.pdf

Sven Wimnell 1 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Med ett klassifikationssystem för verksamheter som förändrar världen.
http://wimnell.com/omr36-39zs.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem sommaren 2012 - mars 2013 i områdena 1-5.
1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.
2. Religiösa verksamheter.
3. Politiska vetenskaper. Politiska verksamheter.
4. Sambansforskningsverksamheter
5. Naturforskning. Matematikverksamheter.
http://wimnell.com/omr36-39zt.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem sommaren 2012 - mars 2013 i område
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
http://wimnell.com/omr36-39zu.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem sommaren 2012 - mars 2013 i områdena 7-9. Kulturella verksamheter
http://wimnell.com/omr36-39zv.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen?
Några händelser och problem i världen sommaren 2012 - mars 2013.
http://wimnell.com/omr36-39zx.pdf

Sven Wimnell 29 oktober 2012. Förslag: TV-avgiften avskaffas för privahushåll och ersätts med en kollektivavgift betald av riksdagen.
http://wimnell.com/omr36-39zr.pdf

Sven Wimnell 16 mars 2008: Något om sociala miljöer. Kompletterad 1 juni 2012 med våldet i världen, mänskliga rättigheter, mobbning, diskriminering o d.
http://wimnell.com/omr7952-7956d.pdf

Sven Wimnell 16 maj 2012: Politik i maj 2012 och socialdemokraternas möjligheter att vinna valet 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zq.pdf

Sven Wimnell 10 april 2012: Universitet och högskolor. Utbildning och forskning.
http://wimnell.com/omr40zh.pdf

Sven Wimnell 28 februari 2012: Yttrande till Plan- och byggnadsnämnden i Strängnäs kommun angående järnvägen i Strängnäs.
http://wimnell.com/omr71m.pdf

Sven Wimnell 10 februari 2012: Alliansregeringens verksamheter i februari 2012 och en socialdemokratisk skuggregering.
http://wimnell.com/omr36-39zp.pdf

Sven Wimnell 11 januari 2012:
Kulturutredningar och kulturbudgetar.
http://wimnell.com/omr70c.pdf

Sven Wimnell 10 januari 2012: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Politik inför 2012. Det behövs ordentliga och hederliga planeringar för många delområden i nio huvudområden.
http://wimnell.com/omr36-39zo.pdf

Sven Wimnell 9 jan 2012:
http://Världsarvslistan http://whc.unesco.org/en/list/
http://wimnell.com/omr91b.pdf

Sven Wimnell 16 juni 2011:
Fysisk planering i Sverige. (Område 71)
http://wimnell.com/omr71l.pdf

Boverket maj 2011: Regelsamling för hushållning, planering och byggande. Lagar med förordningar och föreskrifter.
Plan- och bygglag (2010:900), Miljöbalken m m.
http://wimnell.com/omr71k.pdf

Sven Wimnell 26 maj 2011: Något om socialdemokrater och politik aprilmaj 2011.
http://wimnell.com/omr36-39zn.pdf

Sven Wimnell 10 maj 2011: Barnfattigdom och annan fattigdom.
http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf

Sven Wimnell 4 maj 2011: Om mänskliga rättigheter 2007 i alla världens länder enligt Urikesdepartementets utredningar.
http://wimnell.com/omr103a.pdf

Sven Wimnell 29 april 2011: Brev till kommunstyrelsen i Strängnäs om järnvägen i Strängnäs.
http://wimnell.com/omr71i.pdf

Sven Wimnell 20 april 2011: En samhällsbeskrivning. Hushållsekonomi. Politisk planering. Socialdemokraternas extrakongress och början på ny politik. Jobbskatteavdragen. Skolan. Järnvägen i Strängnäs.
http://wimnell.com/omr36-39zl.pdf

Sven Wimnell 8 april 2011 Statliga myndigheter mm och några av deras webbkartor på Internet.
http://wimnell.com/omr40zg.pdf

Sven Wimnell 18 feb 2011+ 21 mars: Till socialdemokraternas valberedning. Om politik för en ny partiledare. + Till socialdemokrater om kongressmaterial och framtidsplanering.
http://wimnell.com/omr36-39zk.pdf

Sven Wimnell 30 december 2010 : Samhällskunskap, framtidsplanering och hjälpmedel för socialdemokraterna när de ska forma sin nya politik.
http://wimnell.com/omr36-39zj.pdf

Sven Wimnell 20 december 2010 : Klassifikationssystem för verksamheter. Förbättring av länkkataloger för Samhällskunskapen i skolan. Regeringens arbete.
http://wimnell.com/omr36-39zh.pdf

Sven Wimnell 30 november 2010 : En fortsättning på omr 36-39zf. Klassifikationssystemet, samhällskunskapen, partierna, skatterna, s-problemen, framtidsplaneringen, hälsa och jämlikhet mm.
http://wimnell.com/omr36-39zg.pdf

Sven Wimnell 25 oktober 2010 : En fortsättning på 36-39ze. Samhällsplaneringens problem, grundskolan och politik hösten 2010. http://wimnell.com/omr36-39zf.pdf

Sven Wimnell 25 juni 2010 : En fortsättning på 36-39zd. Samhällsplaneringens problem, gymnasiet och politik april-juni 2010. http://wimnell.com/omr36-39ze.pdf

Sven Wimnell 10 april 2010 :En fortsättning på 36-39zc. Politik mm. Grundskolan. Universitet och Högskolor. http://wimnell.com/omr36-39zd.pdf

Sven Wimnell 8 mars 2010 : Politik i början på 2010. Skolverkets förslag. Demonstration av klassifikationssystem för verksamheter. En fortsättning på 36-39za. http://wimnell.com/omr36-39zc.pdf

Sven Wimnell 30 januari 2010: Planering, klimat och välfärdsfördelning. http://wimnell.com/omr36-39za.pdf

Sven Wimnell 090315+090319: Globaliseringsrådets skatteutredningar och andra utredningar om levnadskostnader, skatter, bi-drag och välfärdsfördelning. **http://wimnell.com/omr36-39z.pdf**

Sven Wimnell 090131: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Världen och Sverige i början på 2009. **http://wimnell.com/omr36-39y.pdf**

Socialdemokraterna. Budgetmotion hösten 2008. **http://wimnell.com/omr36-39xbudgets.pdf**

Miljöpartiet. Budgetmotion hösten 2008. **http://wimnell.com/omr36-39xbudgetmp.pdf**

Vänsterpartiet. Budgetmotion hösten 2008. **http://wimnell.com/omr36-39xbudgetv.pdf**

Sven Wimnell 081108: Politik hösten 2008.

Sven Wimnell 080808: TV-avgiften, skatterna och pensionärerna. **http//wimnell.com/omr36-39v.pdf**

Sven Wimnell 080528: Komplement till 36-39t.pdf **http://wimnell.com/omr36-39u.pdf**

Sven Wimnell 080202: Fördomar, kunskaper, moral, politik för välfärdsfördelning och koldioxid. **http://wimnell.com/omr36-39t.pdf**

Sven Wimnell 070419: Skatter och bidrag för 2008. (http://wimnell.com/omr36-39s.pdf)

Sven Wimnell 070328: Om socialdemokraterna och regeringen. Om skatter och skatteförslag. (http://wimnell.com/omr36-39r.pdf)

Sven Wimnell 070111+070223: Den borgerliga regeringens skatter och skattepropaganda. Utdrag ur omr36-39o.pdf+omr36-39p.pdf . Och något om oppositionen. (http://wimnell.com/omr36-39q.pdf)

Sven Wimnell 061023: Politik efter valet 2006. (http://wimnell.com/omr36-39p.pdf)

Sven Wimnell 060921: Alliansen vann valet 2006. Epoken Göran Persson är slut. (http://wimnell.com/omr36-39o.pdf)

Sven Wimnell 060813: De borgerliga gynnar i valet 2006 mest de höga inkomsterna. (http://wimnell.com/omr36-39n.pdf)

Sven Wimnell 060408: Budgetpropositionen våren 2006. Levnadskostnader. Skatter. bidrag. Förbättringar för dem med låga inkomster. Pensionärer. Icke-pensionärer. (http://wimnell.com/omr36-39m.pdf)

Sven Wimnell 060327: TV-avgiften i proposition 2005/06:112. Avgifter för privathushåll: De individuella TV-avgifterna bör slopas, och ersättas med en kollektivavgift för alla privathushåll, betald av riksdagen. (wimnell.com/omr36-39l.pdf)

Sven Wimnell 060316+tillägg 060326: Om alliansens skattelättnader, som ej bör genomföras, och om andra bättre skatteförslag. Bl a slopad individuell TV-avgift. (http://wimnell.com/omr36-39k.pdf)

Sven Wimnell 060111: Om LO-rapporten Vad vill egentligen moderaterna? Med kommentarter för partierna inför valet 2006. (http://wimnell.com/omr36-39j.pdf)

Sven Wimnell 050920: Välfärd, skatter, arbete, tillväxt. (http://wimnell.com/omr36-39i.pdf)

Sven Wimnell 050522+050605: De borgerliga partiernas skatteförslag. Och annat om skatter, bidrag och moral. Bostadsbidrag. TV-licens. (http://wimnell/omr36-39h.pdf)

Sven Wimnell 8 april 2011 Statliga myndigheter mm och några av deras webbkartor på Internet. http://wimnell.com/omr40zg.pdf

Sven Wimnell 080516: sverige.se lades ner 080305. Någon ersättning finns inte. Här är sverige.se från 050116 med klickbara Internetadresser. (http://wimnell.com/omr40mc.pdf)

Sven Wimnell 080518: Myndigheter, bolag mm och kommittéer under departementen.(http://wimnell.com/omr353i.pdf)

Sven Wimnell 080518: Myndigheter, bolag mm och kommittéer under departementen fördelade på områden i SW-klassifikationssystem.(http://wimnell.com/omr353j.html)

Sven Wimnell 080524 +100201: Länkar i Sunets Webbkatalog, Mölndals länkkatalog och Länkskafferiet samt myndigheter mm under departementen sorterade enligt SW-klassifikationssystem (http://wimnell.com/omr102h.pdf)

Sven Wimnell 16 mars 2008: Något om sociala miljöer. Kompletterad 1 juni 2012 med våldet i världen, mänskliga rättigheter, mobbning, diskriminering o d. http://wimnell.com/omr7952-7956d.pdf

080316: Utdrag ur: Sven Wimnell 080202: Fördomar, kunskaper, moral, politik för välfärdsfördelning och koldioxid. (http://wimnell.com/omr36-39t.pdf)

Sven Wimnell 081112: Hållbar stadsutveckling. (http://wimnell.com/omr71g.pdf)

Sven Wimnell 071222: Artiklar från Tidskriften PLAN nr 5-6 2007. Klimatplanering. (http://wimnell.com/omr71f.pdf)

Sven Wimnell 080201: Sveriges och omvärldens historia. (http://wimnell.com/omr93c.pdf)

Sven Wimnell 070224: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. Kunskaper om verksamheterna och deras samband för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld. (http://wimnell.com/omr40ze.pdf)

Sven Wimnell 060224: Samhällsplaneringens problem. Klassifikationssystemet för verksamheter. (http://wimnell.com/omr40zd.pdf)

Sven Wimnell 060127: Samhällsplaneringens problem. Demokrati med kunskaper hos alla. Kriser och välfärd alla dagar. Ansvarskommittén. Tsunamikatastrofen. Krisberedskap. (http://wimnell.com/omr40zc.pdf)

Sven Wimnell 051215: Om SCBs rapport Trender och prognoser 2005. (http://wimnell.com/omr40zb.pdf)

Sven Wimnell 051120: Det viktigaste problemet är: välfärden och välfärdsfördelningen, inte arbetslösheten. (http://wimnell.com/omr40za.pdf)

Sven Wimnell 051106+051109: Tillstånd och förändringar utomlands och i Sverige oroar. Vad göra ? Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ? (http://wimnell.com/omr40z.pdf)

Sven Wimnell 050611: Utdrag ur Demokratirådets rapport 2005: Mediernas integritet (SNS). (http://wimnell.com/omr907a.pdf)

Sven Wimnell 051015: Om EU. Politikområden. Kommissionen. Parlamentet. Utskott. Ledamöter. EU-nämnden. EU-historia. mm. Förslag till ny konstitution. Grundlag. Folkomröstningar. Lagrådet. Junilistan. (http://wimnell.com/omr32a.pdf)

Sven Wimnell 051010: Folkhälsopolitik med nytt målområde: Kunskaper, förmåga, erfarenheter, vilja. (http://wimnell.com/omr61a.pdf)

Sven Wimnell 050510+050610: Världshistorien och framtiden. Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ? (http://wimnell.com/omr40y.pdf)

Sven Wimnell 050429: SW-klassifikationssystem, med inlagda klasser enligt “Nordisk Outline”, klassifikationssystem för museer. (http://wimnell.com/omr40x.pdf)

Sven Wimnell 050403. Lärarutbildning. Forskning. Samhällsplanering. Skolan. (http://wimnell.com/omr40v.pdf)

Sven Wimnell 050224: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Katastrof- och krisberedskap. Välfärdsfördelning. (http://wimnell.com/omr40u.pdf)

Sven Wimnell 050206+100201+100211: SW-klassifikationssystem med inagda: LIBRIS/SAB, sverige.se 2008, SCBs forskningsämnen, CPV för varor/tjänster, SNI arbetsställen 1998, SSYK yrken, SUN 2000 utbildningar. SPIN 2007 varor och tjänster, SNI 2007 näringsgrenar, Statistisk årsbok för Sverige 2010 och Samhällsguiden 2007. 2010 CPV ej aktuell.(http://wimnell.com/omr40t.pdf)

Sven Wimnell 050206: SUN, utbildningsklasser, Inlagda i SW-klassifikationssystem. (http://wimnell.com/omr40s.pdf)

Sven Wimnell 050203: SSYK 96. STANDARD FÖR SVENSK YRKESKLASSIFICERING.Yrken inplacerade i SW-klassifikationssystem. (http://wimnell.com/omr40r.pdf)

Sven Wimnell 050203+100201+ 100211: SNI 2002. Och antalet arbetsställen 1999. Inlagda i SW-klassifikationssystem. Kompletterad 100201+100211 med SNI 2007. **(http://wimnell.com/omr40q.pdf)**

Sven Wimnell 050203+100201+ 100211: SNI 2002. Och antalet arbetsställen 1999. Inlagda i SW-klassifikationssystem. Kompletterad 100201+100211 med SNI 2007. **(http://wimnell.com/omr40q.pdf)**

Sven Wimnell 050130 +100201: CPV-koder 2003. Inlagda i SW-klassifikationssystem. Områdena 66-69 förkortade. (http://wimnell.com/omr40p.pdf) Ej aktuell 2010.
Sven Wimnell 050130+ 100201: CPV-koder 2003. Inlagda i SW-klassifikationssystem. Kompletterad 100201 med SPIN 2007, som ersätter CPV. **(http://wimnell.com/omr40o.pdf)**

Sven Wimnell 050130 +100201: CPV-koder 2003. Från Internet 050126. Kompletterad 100201 med SPIN 2007, som ersätter CPV. **(http://wimnell.com/omr40n.pdf)**

Sven Wimnell 050121+100201: sverige.se som ersatt SverigeDirekt. Kompletterad 050411 med Riksdagens samhällsguide. Kommentar 2010: sverige.se lades ner 080305. **(http://wimnell.com/omr40m.pdf)**

Sven Wimnell 050112: Några databaser och bibliotek. (http://wimnell.com/omr40l.html)

Sven Wimnell 050112: Termer ur MeSH (Medical Subject Headings). (http://wimnell.com/omr40k.html)

Sven Wimnell 050101: SCB:s forskningsämnen inlagda i SW-systemet. Samt nedlagda SAFARIs ämnen inlagda i SW-systemet. (http://wimnell.com/omr40j.html)

Sven Wimnell 050109: Infostruktur. Klassifikationssystem: LIBRIS - SAB och SW-systemet. (http://wimnell.com/omr40i.pdf)

Sven Wimnell 041214+tillägg 060220 och 060525: Kunskaper vid universitet och högskolor i Sverige. Från en pågående, ej avslutad, undersökning. (http://wimnell.com/omr40h.pdf)

Sven Wimnell 041112 ändrad 050121: Sammanställning om samhällsplaneringens problem. (http://wimnell.com/omr40g.pdf)

Sven Wimnell 040421: Utbildningar vid universitet och högskolor (http://wimnell.com/omr40f.pdf)

Sven Wimnell 040308: Mellanöstern, hela världen, Sverige och den strategiska IT-gruppen. (http://wimnell.com/omr40e.pdf)

Sven Wimnell 031205 med tillägg 031231: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ? Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter.pdf ("http://wimnell.com/omr40d.pdf)

Sven Wimnell 031105: Förslag till mjuk infostruktur på SverigeDirekt. (http://wimnell.com/omr40c.pdf)

Sven Wimnell 031105: Förslag till mjuk infostruktur på SverigeDirekt. (http://wimnell.com/omr40c.pdf)

Sven Wimnell 031020: Om hård och mjuk infostruktur. Information, informationsteknik, informationssystem, tillväxt, välfärdsfördelning och demokrati och dylikt. (http://wimnell.com/omr40b.pdf)

Äldre utredningar är ordnade på annat sätt

Från omr40zl sid 7-41

Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

Historisk tid med skriftspråk är cirka 5000 år. Religionerna är cirka 2000 år. Demokratins formella genombrott skedde för cirka hundra år sedan. Tekniken har utvecklats: transporttekniken, internet, TV och mobiltelefoner o d gör att världen nu är ett stort gemensamt samhälle för jordens alla folk.

I Svenska regeringen har biståndsministerns område omvandlats till ett område för klimat och internationellt samarbete. Sverige är ett litet land, men bör använda samarbetsministern för att förbättra världen utanför Sverige. Men regeringens huvuduppgift är de inrikes förhållandena.

Förbättringar både utomlands och Sverige kräver i första hand förbättringar av människornss kunskaper och väderingar. Och de måste gälla alla kunskapsområden.

Som hjälp har forskats fram ett allomfattande system för mänskliga verksamheter som gäller både tänkande/kunskaper och handlingar.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.
Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:
* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.
* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.
Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.
A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.
B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.
B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.
Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ?	Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ?	Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli ?	Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ?	Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av

psykiska och
kroppsliga förhållanden och av deras
fysiska och sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskningar, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den s k representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knypplar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikationssystemet för verksamheter.

Följande sidor från omr36-39zzzn

Utvecklingens krafter.

Utvecklingen i världen i framtiden beror av människornas verksamheter och av naturens verksamheter, dess krafter och resurser. Människornas verksamheter gäller tankeverksamheter och handlingar hos individer, grupper, organisationer och institutioner o d. Naturen och människorna påverkar och påverkas.

För att få grepp om utvecklingen måste man ha beskrivningar om människornas och naturens verksamheter. Människornas tankar och handlingar är för det mesta inte beskrivna utan bara utförda, Individer, grupper, organisationer etc är ofta dåliga på att beskriva sina tankar och handlingar, det behövs i stor utsträckning särskilda åtgärder för att få fram nödvändiga beskrivningar, det behövs bl a forskningar inom en lång rad vetenskaper och utredningssystem.

Naturen har inga tankar och kan inte själv beskriva vad den gör, för att få fram beskrivningar om naturens krafter och resuser blir det bl a uppgifter för människor inom naturvetenskaperna att göra beskrivningar om naturen. På det hela taget är det då människornas verksamheter som avgör världens framtid.

För framtidsplaneringen har forskats fram en planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som ska ge bättre underlag för kunskaper om verksamheterna och deras samband - för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.

De mänskliga verksamheterna har på översta nivån grupperats i nio huvudområden:

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.	**20 områden**
2. Religiösa verksamheter o d.	**5 områden**
3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.	**15 områden**
4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.	**3 områden**
5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.	**11 områden**
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.	**30 områden**
7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.	**21 områden**
8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.	**12 områden**
9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.	**12 områden**
Summa	**129 områden**

Huvudområdena har underindelats i delområden enligt en decimalprincip som framgår av de härefter följande sidorna.

Alla röstberättigade måste känna till vad demokratiska samhällen består av och hur de fungerar och behöver känna till systemet för de mänskliga verksamheterna.

Isynnerhet de som sysslar med information och utbildning och de som har makt och ledande ställning i verksamheterna behöver kunskaper om allt och har i sitt arbete nytta av att väl känna till alla verksamheter som formar framtiden.

Systemet för mänskliga verksamheter.

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter
20 områden:
Texten för områdena är länk till hemsidan.

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.
SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
SW . 105 Övergripande om forskning
SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
SW . 108 Samhällskunskap.
SW . 109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.
SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.
SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2. Religiösa verksamheter o d.
5 områden:

SW 2 Religiösa verksamheter o d.
SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.
SW 21 Allmän religionsvetenskap.
SW 22/28 Kristna religioner.
SW 29 Icke kristna religioner o d.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
15 områden

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.
SW 32 Statsvetenskap.
SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
SW . 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)
SW . 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.
SW 37 ...om utbildning o d.
SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.
3 områden:

SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.
SW 40 Systemvetenskap.Infostruktur.
SW 41-49 Samband o samordning mellan olika verksamheter.

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.
11 områden

SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.
SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.
SW 51 Matematik.
SW 52 Astronomi, rymdforskning.
SW 53 Fysik o d.
SW 54 Kemi o d.
SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.
SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.
SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet
SW 58 Botanik.
SW 59 Zoologi.

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
30 områden:

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.
SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.
SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.
SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
SW . 645 Användning av inventarier o d.
SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d)
SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.
SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.
SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
SW . 6525-6529 Militära verksamheter.
SW . 653 Handelsverksamheter.
SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.
SW . 655 Förlagsverksamheter o d.
SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.
SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

SW 66/68 Tillverkning av varor.
SW 66 Tillverkning av kemivaror od.
SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
SW 68 Tillverkning av komplexvaror.

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
21 områden:

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
SW 70 Allmänt om konst o kultur.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.
SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.
SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.
SW 78 Musik (konserter o d 792)

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.
SW . 7911-7913 Seder och bruk.
SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
SW . 7951 Sociologi. Socialvård..
SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
SW . 7957 Undervisning o d.
SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.
SW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW 796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
12 områden:
SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.
SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.
SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.
SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.
SW 84 Fransk skönlitteratur o d.
SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.
SW 86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d.
SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.
SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.
SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.
12 områden:
SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.
SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.
SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.
SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.
SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.
SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.
SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.
SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.

Den fundamentala påverkanskedjan

Det är viktigt att observera den fundamentala påverkanskedjan, där individernas inre verkligheter ger viljor som styr världens utveckling. Viljorna styr de kollektiva politiska viljorna och individernas viljor och de politiska kollektiva viljorna styr tillsammans handlingarna i den yttre verkligheten.

Handlingarna styr dels ekonomiska/teknologiska verksamheter till kroppslig nytta (eller onytta), dels kulturella verksamheter som är informationsverksamheter med olika uttrycksmedel - till psykisk nytta (eller onytta).

De kulturella verksamheterna påverkar individernas inre verkligheter som i sin tur ger upphov till nya viljor, nya kollektiva viljor och och nya ekonomiska och kulturella handlingar.

Vill man förbättra världen måste man se till att individernas inre verkligheter blir lämpliga, vilket kan göras bara med hjälp av lämpliga kulturella verksamheter.

Man kan säga att individernas inre verkligheter och viljor idag på det hela taget är olämpliga, hur ska man då kunna åstadkomma lämpliga kulturella verksamheter? Bland de kulturella verksamheterna finns de offentliga utbildningssystemen (grundskola, gymnasium etc) som genom åratal av förändringar i teorin blivit tämligen bra, i Sverige. I världen för övrigt finns många dåliga utbildningssystem eller inga alls.

Men utbildningssystemen är bara en liten del av alla kulturella verksamheter. Verksamheter som påverkar individenas inre verkligheter och viljor finns också i alla andra kulturella verksamheter: i nöjesindustrin, i reklamindustrin, i tidningar, tidskrifter, radio, TV, video etc, i konst- och designvärlden, överallt. Dessa verksamheter översvämmas av informationer och program som visar livsstilar som inte befrämjar uppkomsten av lämpliga inre verkligheter och lämpliga viljor.

De ekonomiska/teknologiska verksamheterna är beroende av individernas inre verkligheter och viljor och av de kollektiva/politiska viljorna. Det innebär idag fördelning av produktion och konsumtion av varor och tjänster som är mer ojämlik än den behövde vara. Den nuvarande fördelningen är resultat av de bilder av livsstilar som de kulturella verksamheterna förmedlar.

Individernas inre verkligheter och deras viljor, politiken, de ekonomiska verksamheterna och de kulturella verksamheterna bildar alltså fyra stora problemkomplex, som påverkar varandra i ständigt pågående påverkanskedjor.

Komplexen innehåller många skevheter som borde rättas till.

Vill man rätta till skevheterna i de fyra komplexen bör man ha lämpliga värderingar som utgångspunkt. Eftersom hela jordklotet bildar ett enda stort system bör man ha värderingar som gäller överallt. Det som då finns att tillgå är bland annat FNs mänskliga rättigheter och mål med komplement som bl a FNs Millenniedeklaration och senare överenskommelser

Den fundamentala påverkanskedjan

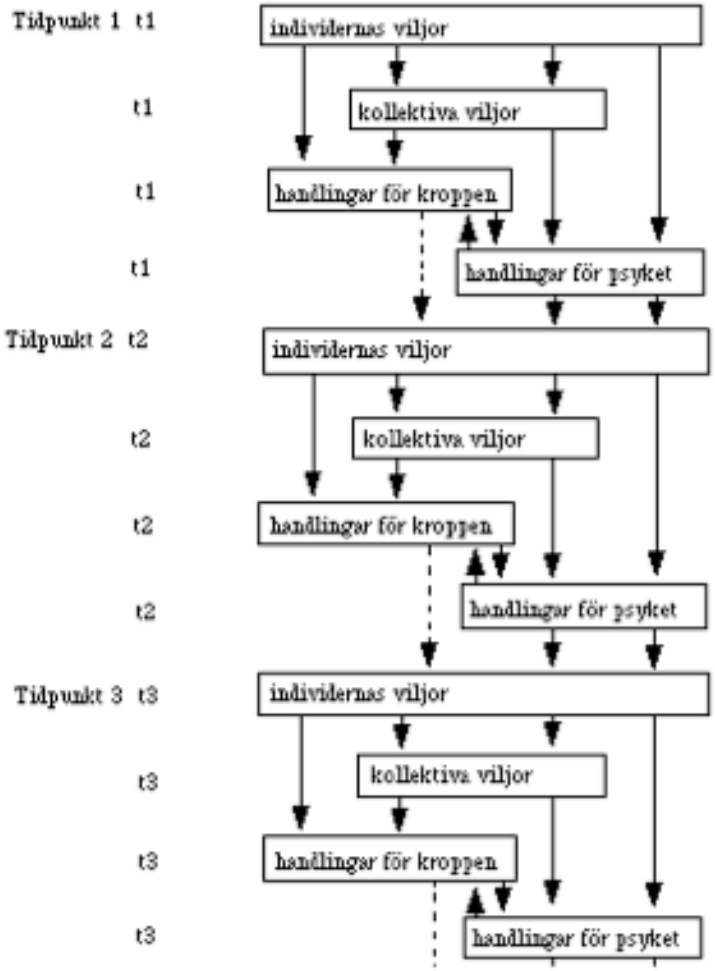

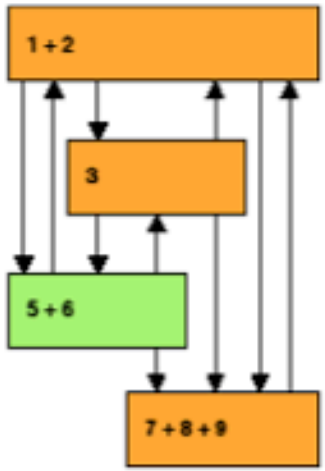

1-2 Filosofiska, psykologiska och religiösa verksamheter.
3 Politiska vetenskaper och politiska verksamheter.
5-6 Naturforskning och teknologiska/ ekonomiska verksamheter.
7-9 Kulturella verksamheter.

4 Bakgrundens med pilarna: Sambandsforskning på samhällsnivå.

Påverkan enligt pilarna sker direkt eller indirekt.

020130

Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken. Från zzzzl

Här har SABs ämnen lagts in. Individernas inre verkligheter behöver förbättras genom utbildningar i skolor på alla nivåer. Observera att SAB har dålig redovisning för område 3 om politik. Regeringen har dålig hand med området 64 om hushållsverksamheter. Regeringen har ansvariga statsråd för alla politikområden utom för hushållsverksamheterna som är grunden för välfärden. (SAB= system på biblioteken)
SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

OSW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.
SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
SW . 105 Övergripande om forskning
SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
SW . 108 Samhällskunskap.
SW . 109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.
Ac Arkiv11152 träffar
Aa Bibliografi72330 träffar
Ab Bibliotek33294 träffar
Ba Allmänna encyklopedier3393 träffar
Be Allmän idé- och lärdomshistoria10295 träffar
Bf Allmän vetenskaplig och kulturell verksamhet16245 träffar
Här gärna också översikter om **Db** Filosofins historia

OSW 11/19 Individernas inre verkligheter.
SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.
SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

D(x) Filosofiska lexikon334 träffar
D:d Filosofisk teori och metodlära75 träffar
Df Estetik3423 träffar
De Värdefilosofi: allmänt468 träffar
Dj Verklighetsuppfattningar (metafysik, ontologi, kosmologi m m)5262 träffar
Dh Filosofisk antropologi4683 träffar
Do Psykologi69173 träffar
Dd Kunskapsteori och vetenskapsteori12632 träffar
Dc Logik och språkligt orienterad filosofi6341 träffar
Dg Etik18582 träffar
Da Äldre västerländsk samt icke-västerländsk filosofisk litteratur5654 träffar
Db Filosofins historia43514 träffar
Dba Antikens filosofi3099 träffar
Dbb Medeltidens och renässansens filosofi1452 träffar
Dbc Nya tidens filosofi (fr o m Descartes)12017 träffar
Dbd Icke-västerländsk filosofi2611 träffar
Dbz Särskilda filosofer24621 träffar

OSW 2 Religiösa verksamheter o d.

CReligion

C(x) Religionslexikon118 träffar
C:d Religionsfilosofi och -psykologi7141 träffar
C:oa Religionssociologi2246 träffar
Ca Kristendomen: allmänt6644 träffar
Cb Bibelutgåvor9294 träffar
Cc Exegetik och litteratur om Bibeln32998 träffar
CdÄldre teologisk litteratur7302 träffar
Ce Dogmatik och symbolik20777 träffar
Cf Teologisk etik4851 träffar
Cg Praktisk teologi14366 träffar
ChGudstjänsten7219 träffar
Ci Uppbyggelselitteratur20632 träffar
Cj Kyrkohistoria45869 träffar
Ck Kristna samfund25627 träffar
Cl Kristen mission4441 träffar
Cm Religionshistoria57604 träffar
Cn Moderna religionsbildningar3399 träffar

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
O
SW 31 Statistik och demografi.
SW 32 Statsvetenskap.
SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.
SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

Oi Statistik7682 träffar
Oi(x) Statistiklexikon50 träffar
Oi:d Statistisk teori och undersökningsmetodik1116 träffar
Oi:k Statistikens historia45 träffar

Oj Demografi (befolkningsvetenskap)10117 träffar
Oj:bf Demografiska institutioner19 träffar
Oj:d Demografisk teori, filosofi och metodlära289 träffar
Oj:k Demografisk forskningshistoria161 träffar
Oj:oi Statistiska demografiska tabeller62 träffar
Oj- Allmänt: särskilda länder och områden3887 träffar
Oja Nativitet och mortalitet737 träffar
Ojc Flyttningar och befolkningsändringar2181 träffar
Ojd Befolkningssammansättning och -fördelning491 träffar
Ojf Folkbokföring240 träffar
Ojp Befolkningspolitik520 träffar

Oc Statskunskap och politik136937 träffar
Oc(x) Allmänt: lexikon205 träffar
Oc:bf Organisationer och institutioner42 träffar
Oc:d Politisk teori, politisk psykologi och metodlära5128 träffar
Oc:k Statskunskapens vetenskapshistoria584 träffar

Oc:oa Politisk sociologi1672 träffar
Oc.0 Särskilda statsvetenskapliga och politiska delområden, politiska skrifter13592 träffar
Ocb Statsrätt7253 träffar
Occ Sveriges statskunskap och politik17489 träffar
Ocf Främmande länders statskunskap och politik44858 träffar
Ocg Politiska begrepp och politiska åskådningar39099 träffar
Ocl Utomparlamentariska metoder, konspirativ verksamhet, terrorism m m4690 träffar

Qa(x) Nationalekonomiska etc lexikon147 träffar
Qa:k Nationalekonomins historia361 träffar
Qa:oe Lagstiftning8 träffar

Oe Rättsvetenskap114353 träffar
Oe(x) Juridiska lexikon459 träffar
Oe(u) Lagar och lagförslag: allmänt16 träffar
Oe:d Rättsfilosofi och rättsvetenskaplig metodlära3655 träffar
Oe:oa Rättssociologi889 träffar
Oe- Juridik: särskilda länder och områden8863 träffar
Oea Civilrätt46145 träffar
Oeb Straffrätt7950 träffar
Oek Processrätt10811 träffar
Oel Tryckfrihetsrätt1241 träffar
Oep Kriminologi och polisväsen15455 träffar till 7955
Oeq Kriminalvård3233 träffar till 7955
Oer Rättsfall4887 träffar
Oes Försvars- och krigslagstiftning1109 träffar
Oet Rättshistoria10036 träffar
Oeö Särskilda verksamheters juridik25 träffar

O(x) Samhälls- och rättsvetenskapliga lexikon169 träffar
O:bf Samhälls- och rättsvetenskapliga institutioner29 träffar
O:d Samhälls- och rättsvetenskapens filosofi och metodlära11011 träffar
O:k Samhälls- och rättsvetenskapens historia175 träffar

O- Allmänt: särskilda länder och områden4022 träffar
O-a Europa: allmänt81 träffar
O-b Norden: allmänt52 träffar
O-c Sverige967 träffar
O-dÖvriga Norden182 träffar
O-e Brittiska öarna (Storbritannien)122 träffar
O-f Mellaneuropa270 träffar
O-g Nederländerna, Belgien och Luxemburg20 träffar
O-h Schweiz16 träffar
O-i Italien (inkl Vatikanstaten, San Marino och Malta)59 träffar
O-j Frankrike och Monaco134 träffar
O-k Spanien (inkl Andorra och Gibraltar)22 träffar
O-l Portugal18 träffar
O-mÖsteuropa296 träffar
O-n Balkanländerna95 träffar
O-o Asien758 träffar
O-p Afrika407 träffar
O-q Amerika550 träffar
O-r Oceanien (Australien, Nya Zeeland, Melanesien, Polynesien, Mikronesien)51 träffar
O-s Polarländerna7 träffar

Ob Internationella relationer51526 träffar
Ob(x) Allmänt: lexikon64 träffar
Ob:bf Allmänt: institutioner83 träffar
Ob:k Allmänt: historia90 träffar
Ob.09 Allmänt: politiska skrifter286 träffar
Oba Folkrätt10884 träffar
Obb Freds- och nedrustningsfrågor8780 träffar
Obd Internationellt samarbete: allmänt1946 träffar
Obe Nationernas förbund (NF)440 träffar
Obf Förenta nationerna (FN)3985 träffar
Obk Regionalt mellanfolkligt samarbete6743 träffar
Obl Försvarspakter735 träffar
Obn Nordiskt samarbete953 träffar
Obq Utvecklingsbistånd och internationell hjälpverksamhet7528 träffar
Obr Röda korset (och likvärdiga organisationer)483 träffar

OSW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
Här församlingarnas egna dokument. Oklart var SAB har dem.

OSW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
Oh Sociala frågor och socialpolitik173566 träffar se7951
Här politiska krav och politiska planeringar. Oklart var SAB har dem.

OSW 4 Sambandsforskningsverksamheter.
Finns inte i SAB

OSW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

T Matematik
Ta Matematik: allmänt20686 träffar
Tb Aritmetik463 träffar
Tc Algebra7432 träffar
Td Analys11819 träffar
Te Geometri5824 träffar
Tf Mått, mål och vikt611 träffar
Th Sannolikhetskalkyl och matematisk statistik12869 träffar

U Naturvetenskap
U(x) Naturvetenskapliga lexikon407 träffar
U:b Naturvetenskaplig forskning och n naturvetenskapliga institutioner530 träffar
U:d Naturvetenskaplig teori, filosofi och metodlära1413 träffar
U:k Naturvetenskapens historia2319 träffar
U:oa Naturvetenskapens sociologi133 träffar
U.02 Allmän instrumentlära683 träffar

Ua Astronomi15199 träffar
Ua(y) Astronomiska kartor, stjärnkataloger och bilderböcker48 träffar
Ua:bf Astronomiska institutioner74 träffar
Ua:k Astronomins historia1307 träffar
Ua.02 Instrumentlära324 träffar
Uaa Universum2504 träffar
Uab Solsystemet2247 träffar
Uac Stjärnor1230 träffar

Uae Praktisk astronomi874 träffar
Uaf Tidmätning1484 träffar
Uag Celest mekanik227 träffar
Uah Sfärisk astronomi och positionsastronomi111 träffar
Uai Astrofysik1032 träffar

Ub Geofysik17337 träffar
Ub.02 Instrumentlära: allmänt8 träffar
Uba Meteorologi6524 träffar
Ubb Oceanografi och hydrologi6125 träffar
Ubc Geodesi1764 träffar
Ubd Jordmagnetism407 träffar
Ube Vulkaner och jordbävningar1012 träffar

Uc Fysik och kemi71241 träffar
Uc.bf Institutioner0 träffar
Uc:k Fysikens och kemins historia360 träffar
Ucb Mekanik5380 träffar
Ucc Fysik27528 träffar
Ucd Molekyl-, atom-, kärn- och partikelfysik7146 träffar
Uce Kemi27368 träffar

Ud Geologi och paleontologi26607 träffar
Ud:bf Geologiska och paleontologiska institutioner57 träffar
Ud:k Geologins och paleontologins historia199 träffar
Ud.02 Instrumentlära8 träffar
Ud- Särskilda länder och områden3186 träffar
Uda Allmän och historisk geologi7438 träffar
Udb Paleontologi4005 träffar
Udt Geokemi462 träffar
Udu Mineralogi2407 träffar
Udv Petrologi1358 träffar
UdxEkonomisk geologi2978 träffar
J Arkeologi

Ue Biologi37710 träffar
Ue:bf Biologisinstitutioner42 träffar
Ue:k Biologins historia661 träffar
Ue.0 Särskilda biologiska aspekter och delområden20173 träffar
Uea Utvecklingslära och genetik6109 träffar
Ueb Fysisk antropologi1735 träffar
Uec Mikrobiologi2095 träffar
Ued Bioteknik1481 träffar

Uf Botanik29412 träffar
Uf:bf Botanikinstitutioner251 träffar
Uf:k Botanikens historia559 träffar
Uf.0Särskilda botaniska aspekter och delområden11570 träffar
Ufa Särskilda grupper av växter2464 träffar
Ufe Fröväxter (Fanerogamer): allmänt962 träffar
Uff Fanerogamer: gömfröiga (Magnoliophytina)2724 träffar
Ufg Fanerogamer: nakenfröiga (Pinophytina)287 träffar
Ufh Kryptogamer5684 träffar

Ug Zoologi36507 träffar
Ug:bf Zoologiinstitutioner115 träffar
Ug:k Zoologins historia233 träffar
Ug.0 Särskilda zoologiska aspekter och delområden7168 träffar
Uge Ryggradsdjur (Vertebrata)531 träffar

Ugf Däggdjur (Mammalia)5257 träffar
Ugg Fåglar (Aves)6556 träffar
Ugh Kräldjur (Reptilia) och groddjur (Amphibia)999 träffar
Ugi Fiskar (Pisces) och rundmunnar (Cyclostomi)2329 träffar
Ugj Ryggradslösa djur (Evertebrata)11027 träffar

Uh Miljöfrågor och naturskydd41368 träffar till 71

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
OSW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.
Kv Allmän ekonomisk historia19921 träffar

OSW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

V Medicin
V(x) Medicinska lexikon666 träffar
V:b Medicinsk forskning och medicinska institutioner623 träffar
V:d Medicinens filosofi och metodlära1487 träffar
V:k Medicinhistoria6408 träffar
V:oa Allmänt: medicinsk sociologi741 träffar
V:oe Allmänt: medicinlagstiftning52 träffar
V:oi Allmänt: medicinstatistik62 träffar
Va Medicinsk genetik, mikrobiologi, immunologi m fl icke-kliniska discipliner6597 träffar
Vb Anatomi4013 träffar
Vc Medicinsk fysiologi, biofysik och kemi8182 träffar
Vd Farmakologi8243 träffar
Ve Allmän medicin51942 träffar
Vf Kirurgi och anestesi8641 träffar
Vg Gynekologi och andrologi6128 träffar
Vh Pediatrik4490 träffar
Vi Oftalmologi (ögat)2109 träffar
Vj Otorinolaryngologi2486 träffar
Vk Odontologi5159 träffar
Vl Psykiatri24284 träffar
VmTerapimetoder8514 träffar

Vn Samhällsmedicin, hygien, sexologi25450 träffar
Vo Rättsmedicin459 träffar
Vp Hälso- och sjukvård29201 träffar
Vs Geriatrik1844 träffar
Vt Flyg- och navalmedicin, rymdmedicin181 träffar
Vu Idrottsmedicin773 träffar
Vx Militärmedicin1166 träffar
Qdfb Veterinärmedicin2005 träffar
Qdfb:bf Organisationer och institutioner14 träffar
Qdfb:k Historia101 träffar
Qdfb:oe Lagstiftning13 träffar

Ps Brandteknik och brandväsen2731 träffar. Delar om brandkår och räddningstjänst ingår i 61

OSW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

P Teknik, kommunikationer ... Del om ingenjörsverksamheter , konstruktion o d. Tillverkning ingår i 66-69. Drift av kommunikationer ingår i 654+656. Drift av energi- och hygienproduktion o d ingår i 64. Allmänt om drift av datorer och datorbehandling Ingår i 651.

P(x) Tekniklexikon693 träffar
P:d Teknisk teori och filosofi405 träffar
P:k Allmän teknikhistoria1548 träffar
P:oa Allmänt: sociologiska aspekter964 träffar
P.0 Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet31872 träffar
Pa Teknisk fysik9422 träffar
Pb Maskinteknik12532 träffar
Pc Elektroteknik och elektrisk industri32335 träffar
Pd Bergsbruk9320 träffar
Pe Metallbearbetning och metallindustri7705 träffar
Industrier Pf o s v förtecknas på 66-69.
Pp Byggnadsteknik, byggnadsproduktion, teknisk hygien40657 träffar
Pr Transportmedel och kommunikationer50745 träffar
Ps Brandteknik och brandväsen2731 träffar. Delar om brandkår och räddningstjänst ingår i 61
Pt Patentbeskrivningar231 träffar
Pu Datorer och databehandling69084 träffar

OSW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

Qd Lantbruk46433 träffar
Qd(x) Lantbrukslexikon80 träffar
Qd:bf Lantbruksorganisationer och -institutioner61 träffar
Qd:k Lantbrukets och lantbruksforskningens historia846 träffar
Qd:oe Lantbrukslagstiftning32 träffar
Qd- Särskilda länder och områden12333 träffar
Qda Lantbruksekonomi2258 träffar
Qdb Lantbrukets byggnader, redskap och maskiner1263 träffar
Qdc Jordbrukslära3467 träffar
Qdd Växtodlingslära3142 träffar
Qde Växternas sjukdomar och skadedjur, växtskydd1608 träffar
QdfHusdjurslära16986 träffar
Qdg Mjölkproduktion475 träffar
Qdh Äggproduktion31 träffar
Qdi Köttproduktion133 träffar
Qdfb Veterinärmedicin2005 träffar till 61

Qe(x) Trädgårdsexikon38 träffar
Qe:k Trädgårdsskötselns och trädgårdsforskningens historia128 träffar
Qe Trädgårdsskötsel7959 träffar
Qe- Särskilda länder och områden1686 träffar
Qec Trädgårdsarbete261 träffar
Qed Köksväxtodling526 träffar
Qee Frukt- och bärodling842 träffar
Qef Prydnadsväxtodling2164 träffar

Qf Skogsbruk9821 träffar
Qf(x) Skogsbrukslexikon32 träffar
Qf:bf Skogsbruksorganisationer och -institutioner20 träffar
Qf:k Skogsbrukets och skogsforskningens historia94 träffar
Qf- Särskilda länder och områden4329 träffar
Qfb Skogsekonomi296 träffar
Qfd Skogsbotanik727 träffar
Qfe Skogsvård813 träffar
Qfh Avverkning och transport454 träffar
Qfj Skogsuppskattning och virkesmätning259 träffar
QfkFlottning och sortering264 träffar

Qg Jakt och fiske9402 träffar
Qg- Allmänt: ärskilda länder och områden96 träffar
Qga Jakt3576 träffar
Qgb Fiske5560 träffar

OSW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

Qc Hem och hushåll41918 träffar
Qc(x) Allmänt: lexikon29 träffar
Qc- Särskilda länder och områden1087 träffar
Qca Mat och dryck (inkl kulturhistoriska arbeten)27057 träffar
Qcb Hemmets vård2195 träffar
Qcc Kläder och sömnad5413 träffar
Qcd Personlig hygien1173 träffar
Qcg Umgängeskonst, etikettfrågor och andra personliga förhållanden1233 träffar
Qci Privatekonomi1953 träffar
Qm Hotell, restauranger och turism7078 träffar

P Teknik, kommunikationer ... Drift av energi- och hygienproduktion o d ingår i 64.

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.

OSW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
Qbg Kontorsteknik3071 träffar
Pu Datorer och databehandling69084 träffar delar om drift.

OSW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
Od Förvaltning46142 träffar
Od(x) Allmänna förvaltningslexikon19 träffar
Od:d Allmän förvaltningseori och metodlära225 träffar
Od:k Allmän förvaltningshistoria39 träffar
Od.0 Allmän central- och lokalförvaltning405 träffar
Odb Förvaltningsrätt3324 träffar
Odc Förvaltning: Sverige14084 träffar
Odf Främmande länders förvaltning5511 träffar
Odg Samhällsplanering20410 träffar till 71

OSW . 6525-6529 Militära verksamheter.
S Militärväsen
S(x) Militära lexikon128 träffar
S:bf Militära institutioner28 träffar
S:do Allmänt: militär psykologi179 träffar
S:k Allmän krigshistoria och krigskonstens historia2002 träffar
S:oa Allmänt: militär sociologi251 träffar
S.0 Allmänt: särskilda militära aspekter3617 träffar
S- Allmänt: särskilda länder och områden12851 träffar
Sa Lantkrigsväsen5784 träffar
Sb Sjökrigsväsen9059 träffar
Sc Luftkrigsväsen4066 träffar

Se Total krigföring1924 träffar
Sf Kärnvapenkrigföring1325 träffar
Sg Kemisk och biologisk krigföring409 träffar
Sh Psykologiskt försvar227 träffar
Si Civilförsvar852 träffar
Sj Ekonomiskt försvar88 träffar
Sk Frivilligt försvarsarbete649 träffar
Sv Vapen5481 träffar

OSW . 653 Handelsverksamheter.
Qi Handel13303 träffar
Qi(x) Allmänt: lexikon och uppslagsverk139 träffar
Qi:k Handelns historia148 träffar
Qi:oe Handelslagstiftning64 träffar
Qi-Särskilda länder och områden4168 träffar
Qia Handelsteknik822 träffar
Qik Varukännedom118 träffar
Qil Handelskalendrar och -lexikon428 träffar
Qim Handel med speciella varor3616 träffar
Qis Marknader och varumässor394 träffar
Qiv Handelskammare, handelsrepresentation267 träffar

OSW . 654 Telekommunikationsverksamheter.
P Teknik, kommunikationer ... Del om drift av televerksamheter
Qjg Televäsen1485 träffar
Qjg:bf organisationer och institutioner17 träffar
Qjg:k Televäsendets historia33 träffar
Qjg:oe Telelagstiftning37 träffar
Qjg- Särskilda länder och områden931 träffar

OSW . 655 Förlagsverksamheter o d.
Ad Bokförlag och bokhandel6476 träffar
Ad:k Bokförlagens och bokhandelns historia68 träffar
Ad- Särskilda länder och områden4435 träffar
Ada Bokhandelsteknik och -organisation177 träffar
Ads Lagerkataloger273 träffar
Adt Bokauktionskataloger465 träffar
Ae Bokväsen14489 träffar

OSW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
P Teknik, kommunikationer ... Del om drift av transporter
Pra Landsvägsfordon och landsvägstrafik15600 träffar
Prb Järnvägar och spårvägar4531 träffar
Prc Fartyg och sjöfart15778 träffar
Prd Luft- och rymdfarkostteknik8471 träffar
Prf Svävare, amfibiefarkoster m m44 träffar
PrtTransportväsen4375 träffar
Prt-Särskilda länder och områden870 träffar
Prtg Godstransporter (inkl containertrafik)827 träffar
Prtp Persontransporter (inkl kollektivtrafik)915 träffar
Qjf Postväsen2276 träffar

OSW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
Ok Försäkring11994 träffar
Om Kooperation1711 träffar
Qaa Ekonomisk teori27779 träffar
Qab Ekonometri2459 träffar
Qac Konjunkturteori och konjunkturlära1891 träffar
Qad Ekonomiska förhållanden68420 träffar

Qae Penning- och bankväsen23674 träffar
Qaf Finansväsen med finansrätt20234 träffar
Qbc Redovisning13451 träffar

OSW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.

Qb Företagsekonomi97354 träffar
Qb(x) Företagsekonomiska lexikon217 träffar
Qb:bf Allmänt: Organisationer och institutioner14 träffar
Qb:d Företagsteori, metodlära539 träffar
Qb:k Företagsekomomins historia148 träffar
Qb-Särskilda länder och områden1221 träffar
Qba Företagsorganisation, företagsformer, företagsledning36814 träffar
Qbb Standardisering707 träffar
Qbc Redovisning13451 träffar till 657
Qbd Anläggningar och inventarier821 träffar
Qbf Personaladministration9735 träffar
Qbg Kontorsteknik3071 träffar till 651
Qbi Driftsorganisation11573 träffar
Qbk Materialadministration2864 träffar
Qbl Försäljningsorganisation. Marknadsföring12145 träffart 659
Qbm Reklam och PR (public relations)4594 träffar till 659
Qz Särskilda företag19026 träffar

OSW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

Qbl Försäljningsorganisation. Marknadsföring12145 träffar
Qbm Reklam och PR (public relations)4594 träffar

OSW 66/68 Tillverkning av varor.

P Teknik, kommunikationer ... Del om tillverkning av varor. Konstruktion se 62

Pa Teknisk fysik9422 träffar
Paa Teknisk akustik1455 träffar
Pab Teknisk optik5481 träffar
Pac Teknisk värmelära1351 träffar

Pb Maskinteknik12532 träffar
Pb.0 Särskilda aspekter52 träffar
Pba Maskinelement6072 träffar
Pbb Värmemotorer1375 träffar
Pbc Vattenmotorer och pumpar671 träffar
Pbd Vindmotorer m m327 träffar
Pbe Transportanordningar522 träffar
Pbf Kylteknik, Tryckluftteknik, luftpumpar870 träffar

Pc Elektroteknik och elektrisk industri32335 träffar
Pc:bf Allmänt: institutioner5 träffar
Pc:oe Allmänt: lagstiftning8 träffar
Pc.0 Alllmänt: särskilda aspekter342 träffar
Pca Elektrisk kraftproduktion523 träffar
Pcb Elektrisk kraftöverföring och distribution2091 träffar
Pcc Elektriska maskiner844 träffar
Pcf Elektrisk ljusteknik531 träffar
Pcg Elektrisk värmeteknik63 träffar
Pch Teknisk elektrokemi455 träffar

Pci Elektronik10078 träffar
Pcj Radio- och teleteknik11381 träffar

Pd Bergsbruk9320 träffar
Pd:bf Institutioner27 träffar
Pd:oe Lagstiftning35 träffar
Pd.05 Industri134 träffar
Pda Prospektering och mineralutvinning3062 träffar
Pdb Metallurgi4079 träffar

Pe Metallbearbetning och metallindustri7705 träffar
Pe.0 Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet541 träffar
Pea Gjutning406 träffar
Pec Bearbetning och formning930 träffar
Ped Värme- och köldbehandling152 träffar
Pee Svetsning, skärning, lödning, limning841 träffar
Peg Ytbehandling541 träffar
Peh Metallprodukter141 träffar
Pej Metallmanufaktur och smideshantverk1035 träffar
Pel Finmekanik1402 träffar

Pf Stenindustri974 träffar

Pg Glas, keramik, porslin2830 träffar
Pg.0 Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet507 träffar
Pga Glas1296 träffar
Pgb Keramik och porslin560 träffar

Ph Träteknik och träindustri3955 träffar
Ph.0 Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet623 träffar
Pha Virkesframställning513 träffar
Phc Lagring av virke34 träffar
Phd Träbearbetning401 träffar
Phh Träprodukter359 träffar
Phi Finsnickeri1338 träffar
Phj Kork och korkprodukter15 träffar

Pi Pappersindustri3451 träffar
Pi.05 Industri208 träffar
Pia Cellulosa- och pappersmasseindustri608 träffar
Pib Papper och papp1109 träffar
Pic Pappersprodukter389 träffar

Pj Textil- och beklädnadsindustri3572 träffar
Pj.0 Allmänt: särskilda aspekter192 träffar
Pja Textil- och konstfiberindustri1649 träffar
Pjb Textilkemi635 träffar
Pjc Beklädnadsvaror588 träffar
Pjd Övriga textilprodukter127 träffar

Pk Läder- och pälsvaruindustri781 träffar
Pk.05 Allmänt: industri18 träffar
Pk.09 Allmänt: amatör- och hobbyverksamhet9 träffar
Pka Läderbearbetning188 träffar
Pkb Pälsberedning48 träffar
Pkc Skor och andra lädervaror456 träffar

Pl Övriga produkter516 träffar
Pl.09 Amatör- och hobbyverksamhet308 träffar
Plb Leksaker92 träffar
Plc Halm- och hårarbeten m m65 träffar

Pm Kemisk teknik och kemisk industri21529 träffar
Pm:oe Allmänt: lagstiftning8 träffar
Pm.0 Allmänt: särskilda aspekter454 träffar
Pma Bränslen och sprängämnen3547 träffar
Pmb Livsmedel och njutningsmedel7728 träffar
Pmc Läkemedel och kosmetika1178 träffar
Pmg Oljor, fetter och vaxer264 träffar
Pmh Färger och lacker1410 träffar
Pmi Gummi och plaster1617 träffar
Pmö Övrig kemisk-teknisk industri989 träffar

Pn Fotografi och filmteknik7261 träffar
Pna Fotografi4139 träffar
Pnb Filmteknik, TV- och videofotografering1030 träffar
Pnd Vetenskaplig och teknisk fotografi983 träffar
Pny Fotografi och filmteknik: restaurering och konservering131 träffar

Po Tryckeri och bokbinderi2487 träffar
Po.05 Allmänt: industri70 träffar
Poa Tryckeri1763 träffar
Pob Bokbinderi336 träffar

Pr Transportmedel och kommunikationer50745 träffar

Pra Landsvägsfordon och landsvägstrafik15600 träffar
Prb Järnvägar och spårvägar4531 träffar
Prc Fartyg och sjöfart15778 träffar
Prd Luft- och rymdfarkostteknik8471 träffar
Prf Svävare, amfibiefarkoster m m44 träffar
Prt Transportväsen4375 träffar

OSW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

P Teknik, kommunikationer ... Del om tillverkning/byggande av byggnader och anläggningar. Konstruktion se 62

Pp Byggnadsteknik, byggnadsproduktion, teknisk hygien40657 träffar
Pp:bf Allmänt: organisationer och institutioner61 träffar
Pp:oe Byggnadslagstiftning365 träffar
Pp.0 Allmänt: särskilda aspekter422 träffar
Ppa Byggnadsteknik9156 träffar
Ppb Byggnadsproduktion: husbyggnad9363 träffar
Ppc Bygnadsproduktion: väg- och vattenbyggnad6287 träffar
Ppd Teknisk hygien, vatten och avlopp, värmeförsörjning m m9198 träffar

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
OSW 70 Allmänt om konst o kultur.
Ia Konst: allmänt10951 träffar
Ib Konsthistoria95037 träffar
O
SW 71 Övergripande planering av fysiska miljöer. samt
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

Odg Samhällsplanering20410 träffar
Odg(x) Allmänt: lexikon19 träffar
Odg:bf Organisationer och institutioner11 träffar
Odg:d Samhällsplneringens teori, filosofi och metodlär181 träffar
Odg:k Samhällsplaneringens histori28 träffar
Odg:oe Lagstiftning33 träffar
Odg- Allmänt: särskilda länder och områden5957 träffar
Odgb Riksplanering74 träffar
Odgc Regionplanering2387 träffar
Odgd Kommunal planering5690 träffar
Odgl Planering för bostäder710 träffar
Odgm Planering för rekreation, lek, fritid och kultur583 träffar
Odgp Planering för handel, industri och arbetsplatser277 träffar
Odgq Planering för kommunikationer och transporter1534 träffar
Op Framtidsstudier1604 träffar
Uh Miljöfrågor och naturskydd41368 träffar
Ic Arkitektur64589 träffar
Ic:bf Arkitekturorganisationer och -institutioner41 träffar
Ic:d Arkitekturteori och -psykologi1713 träffar
Ic:do Arkitekturpsykologi174 träffar
Ic:k Vetenskapshistoria82 träffar
Ic. Särskilda perioder3428 träffar
Ic- Särskilda länder och områden35673 träffar
Icd Byggnader för särskilda ändamål10412 träffar
Ict Stadsplanekonst3929 träffar
Icu Landskapsarkitektur4153 träffar
Icv Byggnadsvård3914 träffar
O
SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning. Samt
SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning. och
SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.

Id Skulptur7222 träffar
Bg Allmänna museer14987 träffar
Bh Allmänna utställningar1538 träffar
Ie Målarkonst19432 träffar
If Grafisk konst7647 träffar
Ig Teckningskonst7391 träffar
Ih Konsthantverk39390 träffar
Ii Konstsamlingar och -utställningar18292 träffar
In Fotokonst12369 träffar
Af Skrift3418 träffar
Ky Historiska hjälpvetenskaper16163 träffar delar

OSW 78 Musik (konserter o d till 792)
Ij Musik89664 träffar (konserter, evenemang od till 792)
X Musikalier (noter)
Y Musikinspelningar

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport. (Allmänt om sociala miljöer) samt
OSW . 7911-7913 Seder och bruk.

Oa Sociologi64809 träffar
Oa(x) Sociologiska lexikon116 träffar
Oa:bf Sociologiska institutioner8 träffar
Oa:d Sociologisk teori, filosofi och metodlära5133 träffar
Oa:k Sociologins historia715 träffar
Oaa Socialpsykologi11628 träffar kan ingå i 15
Oab Sociala strukturer31995 träffar
Oac Familjesociologi6571 träffar

M Etnografi, socialantropologi

M(x) Etnografiska etc. lexikon112 träffar
M:b Etnografisk etc. forskning. Institutioner337 träffar
M:d Etnografisk etc teori, filosofi och metodlära2649 träffar
M:k Etnografins etc historia507 träffar
Ma Europa: allmänt1767 träffar
Mb Norden: allmänt373 träffar
Mc Sverige9481 träffar
Md Övriga Norden1365 träffar
Me Brittiska öarna (Storbritannien)434 träffar
Mf Mellaneuropa1064 träffar
Mg Nederländerna, Belgien och Luxemburg89 träffar
Mh Schweiz113 träffar
Mi Italien (inkl Vatikanstaten, San Marino och Malta)192 träffar
Mj Frankrike338 träffar
Mk Spanien (inkl Andorra och Gibraltar)233 träffar
Ml Portugal93 träffar
Mm Östeuropa1158 träffar
Mn Balkanländerna464 träffar
Mo Asien4523 träffar
Mp Afrika3277 träffar
Mq Amerika5608 träffar
Mr Oceanien1499 träffar
Ms Polarländerna549 träffar
Mu Bebyggelse och byggnader2315 träffar
Mv Föremål1351 träffar
Mx Näringsliv och arbetsliv3887 träffar
My Samhälls- och familjeliv3531 träffar
Mz Folktro och folkseder10687 träffar
Bl Omstridda fenomen och företeelser2995 träffar

O

SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm. Samt
SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans. och
SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek. och
SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

Im Film26097 träffar
Ik Teater30897 träffar
Rc Danslekar och dans1723 träffar
Rh Scoutrörelsen684 träffar
Rd Spel och tidsfördriv7462 träffar
Re Lotteri, vadhållning, tips499 träffar

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
OSW . 7951 Socialvård.

Oh Sociala frågor och socialpolitik173581 träffar
Oh:oe Allmänt: sociallagstiftning140 träffar
Oh- Allmänt: särskilda länder och områden7023 träffar
Oha Arbete och arbetsmarknad54266 träffar
Ohc Bostäder8400 träffar
Ohd Emigration och immigration12477 träffar även 7958
Ohe Minoriteter12938 träffar
Ohf Social omsorg29923 träffar
Ohg Frivillig hjälpverksamhet3148 träffar
Ohi Alkohol-, narkotika- och nikotinfrågor10907 träffar
Ohj Genusfrågor35587 träffar
Ohk Fritidsverksamhet2265 träffar
Ohm Allmänna samlingslokaler516 träffar

OSW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

Planering av sociala miljöer för **Odgm**-**Odgq** se 71+72
Odgm Planering för rekreation, lek, fritid och kultur583 träffar
Odgp Planering för handel, industri och arbetsplatser277 träffar
Odgq Planering för kommunikationer och transporter1534 träffar
Oep Kriminologi och polisväsen15455 träffar
Oeq Kriminalvård3233 träffar

OSW . 7957 Undervisning o d.

EUppfostran och undervisning
E:b Uppfostran och undervisning: forskning44 träffar
E:bf Organisationer och institutioner26 träffar
E:d Uppfostran och undervisning: teori och filosofi1395 träffar
E:k Uppfostran och undervisning: historia1888 träffar
E:oa Uppfostran och undervisning: sociologi293 träffar
Ea Pedagogik60803 träffar
Eh Uppfostran i hemmiljö1475 träffar
Em Undervisningsväsen (ej högskolor)47580 träffar
Ep Högskolor35133 träffar
Et Ungdomsvårdsskolor235 träffar
Eu Elever med särskilda behov8568 träffar
Ev Folkbildning5026 träffar
Ex Yrkesval1496 träffar

OSW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.
Odgl Planering för bostäder710 träffar se 71+72
Ohd Emigration och immigration12477 träffar

OSW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.
Bi Förenings- och mötesteknik1107 träffar
Bk Allmänna sällskap och föreningar3306 träffar

OSW 796/799 Sport, idrott o d.
Ra Gymnastik3153 träffar
RagMotion1185 träffar
Rah Bodybuilding314 träffar

Rai Yoga277 träffar
Raj Akrobatik12 träffar
Rb Idrott och sport28365 träffar
Rb:bf Idrottsorganisationer och -institutioner160 träffar
Rb:do Idrottspsykologi731 träffar
Rb:k Idrottsforskningens historia367 träffar
Rb:oa Idrottssociologi917 träffar
Rb- Särskilda länder och områden4253 träffar
Rba Allmän idrott. Friidrott725 träffar
Rbb Boll- och kägelsport4213 träffar
Rbc Simning, simhopp, dykning m m622 träffar
Rbd Sjösport. Båtsport1366 träffar
Rbe Djursport1600 träffar
Rbf Cykel-, motor- och flygsport1137 träffar
Rbg Vintersport1710 träffar
Rbh Rullskridskor, rullbräda, rullskidor90 träffar
Rbi Budo (kampsporter)502 träffar
Rbj Brottning145 träffar
Rbk Boxning218 träffar
RblTyngdlyftning49 träffar
Rbm Orienteringssport (inkl skidorientering)1599 träffar
Rbn Alpinism368 träffar
Rbo Friluftsliv1471 träffar
Rbp Fäktning183 träffar
Rbq Skytte340 träffar
Rbr Handikappidrott163 träffar
Rbv Olympiska spelen691 träffar
Rbz Särskilda idrottsutövare2594 träffar

SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur

OSW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

F Språkvetenskap

F(x) Flerspråkiga lexikon och språkvetenskapliga uppslagsverk1123 träffar
F:b Språkvetenskaplig forskning, organisationer och institutioner177 träffar
F:d Språkteori och -filosofi10397 träffar
F:k Språkvetenskapens historia1329 träffar
F:oa Språksociologi6526 träffar
F:oi Språkstatistik73 träffar
F:pu Datalingvistik1334 träffar
F:t Matematisk lingvistik81 träffar
F.0 Allmänt: särskilda språkvetenskapliga aspekter20983 träffar
Fb Indoeuropeiska språk: allmänt5008 träffar
Fc Svenska24043 träffar
Fd Övriga nordiska språk5173 träffar
Fe Engelska24149 träffar
Ff Tyska16219 träffar
Fg Nederländska1637 träffar
Fh Romanska språk: allmänt2891 träffar
Fi Italienska3959 träffar
Fj Franska11394 träffar
Fk Spanska6634 träffar
Fl Portugisiska1048 träffar
FmSlaviska och baltiska språk18187 träffar
Fn Keltiska språk772 träffar
Fo Grekiska och latin15432 träffar
Fp Indo-ariska språk2495 träffar

Fq Iranska språk1553 träffar
Fr Övriga indoeuropeiska språk998 träffar
Fs Semitiska språk11097 träffar
Ft Hamitiska språk och tchadspråk1909 träffar
Fu Finsk-ugriska och altaiska språk10458 träffar
Fv Sinotibetanska och austroasiatiska m.fl. språk3094 träffar
Fx Övriga språk7413 träffar
Fy Konstgjorda språk566 träffar
Få Teckenspråk550 träffar

OSW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

G Litteraturvetenskap

G(x) Litteraturvetenskapliga lexikon802 träffar
G:b Litteraturvetenskaplig forskning, organisationer och institutioner178 träffar
G:dd Litteraturvetenskaplig metodlära1357 träffar
G:df Litteraturestetik8370 träffar
G:dg Litteraturkritik3012 träffar
G:do Litteraturpsykologi1164 träffar
G:k Litteraturvetenskapens historia475 träffar
G:oa Litteratursociologi2804 träffar
G.0 Särskilda litterära genrer och motiv27810 träffar
G. Allmänt: särskilda litterära perioder31799 träffar
Gb Germansk och nordisk litteraturhistoria: allmän1434 träffar
Gc Svensk litteraturhistoria28437 träffar
Gd Övrig nordisk litteraturhistoria7197 träffar
Ge Engelsk litteraturhistoria44252 träffar
Gf Tysk litteraturhistoria25513 träffar
Gg Nederländsk litteraturhistoria822 träffar
Gh Romansk litteraturhistoria: allmän1002 träffar
Gi Italiensk litteraturhistoria4836 träffar
Gj Fransk litteraturhistoria20285 träffar
Gk Spansk litteraturhistoria8600 träffar
Gl Portugisisk litteraturhistoria1668 träffar
Gm Slavisk och baltisk litteraturhistoria24365 träffar
Gn Keltisk litteraturhistoria366 träffar
Go Grekisk och latinsk litteraturhistoria12880 träffar
Gp Indo-arisk litteraturhistoria1190 träffar
Gq Iransk litteraturhistoria911 träffar
Gr Övrig indoeuropeisk litteraturhistoria160 träffar
Gs Semitisk litteraturhistoria3993 träffar
Gt hamitiska språk och tchadspråk129 träffar
Gu Finsk-ugrisk och altaisk litteraturhistoria4207 träffar
Gv Litteraturhistoria: sino-tibetanska och austroasiatiska språk1443 träffar
Gx Övrig litteraturhistoria2706 träffar
Gz Särskilda utländska författare6100 träffar

OSW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

H Skönlitteratur

H.07 Folkdiktning: allmänt1506 träffar
Hbn Nordisk skönlitteratur: samlingar510 träffar
Hc Svensk skönlitteratur264319 träffar
Hd Övrig nordisk skönlitteratur22540 träffar
He Engelsk skönlitteratur111581 träffar
Hf Tysk skönlitteratur29946 träffar
Hg Nederländsk skönlitteratur2645 träffar
Hh Romansk skönlitteratur1176 träffar
Hi Italiensk skönlitteratur8110 träffar
Hj Fransk skönlitteratur26798 träffar
Hk Spansk skönlitteratur18943 träffar
Hl Portugisisk skönlitteratur4602 träffar
Hm Slavisk och baltisk skönlitteratur47428 träffar
Hn Keltisk skönlitteratur323 träffar
Ho Grekisk och latinsk litteratur25654 träffar
Hp Indisk litteratur4321 träffar
Hq Iransk litteratur5971 träffar
Hr Övrig indoeuropeisk litteratur1395 träffar
Hs Semitisk litteratur12166 träffar
Ht Litteratur på hamitiska språk och tchadspråk620 träffar
Hu Finsk-ugrisk och altaisk skönlitteratur19683 träffar
Hv Skönlitteratur på sinotibetanska och austroasiatiska m.fl. språk6319 träffar
Hx Övrig skönlitteratur6009 träffar
Hy Skönlitteratur på konstgjorda språk139 träffar
Hå Skönlitteratur på teckenspråk229 träffar

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

OSW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

Ä Tidningar

Bd Allmänna tidskrifter och allmänna serier9483 träffar
Bb Allmänna samlingsverk9362 träffar
Br Kommunikation, cybernetik, informationsteori6897 träffar
Bs Masskommunikation: allmänt13047 träffar
Bt Publicistik (inkl tidningsväsen och -historia)13022 träffar
Bu Masskommunikation: radio och television7423 träffar
Bv Informationsteknik (IT)5082 träffar

OSW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

N Geografi och lokalhistoria

N(x) Allmänt: geografiska lexikon453 träffar
N(y) Allmänt: kartor och bilder2829 träffar
N:d Geografisk teori, filosofi och metodlära680 träffar
N:k Geografiforskningens historia1898 träffar
N.0 Allmänt: reseskildringar och -handböcker, särskilda geografiska aspekter6401 träffar
Na Europa: allmänt2573 träffar
Nb Norden: allmänt2031 träffar
Nc Sverige79719 träffar
Nd Övriga Norden9805 träffar
Ne Brittiska öarna (Storbritannien)4697 träffar
Nf Mellaneuropa9987 träffar

Ng Nederländerna, Belgien och Luxemburg1154 träffar
Nh Schweiz1086 träffar
Ni Italien4287 träffar
Nj Frankrike4121 träffar
Nk Spanien1958 träffar
Nl Portugal482 träffar
Nm Östeuropa6915 träffar
Nn Balkanländerna2880 träffar
No Asien16466 träffar
Np Afrika7168 träffar
Nq Amerika10113 träffar
Nr Oceanien (Australien, Nya Zeeland, Melanesien, Polynesien, Mikronesien)2084 träffar
Ns Polarländerna2285 träffar
Nt Oceaner och hav831 träffar
Ny Kartografi3678 träffar

OSW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

L Biografi med genealogi

L:k Vetenskapshistoria7 träffar
Ld Genealogi9789 träffar
Lk Biografisk vetenskap660 träffar
Lm Biografiska uppslagsverk15002 träffar
Ls Biografiska samlingar10970 träffar
Lz Biografi: särskilda personer130729 träffar

OSW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

K Historia

K(x) Historiska lexikon252 träffar
K:bf Historiska organisationer och institutioner146 träffar
K:d Historisk teori, filosofi och metodlära4808 träffar
K:k Historieforskningens historia4174 träffar
K. Allmänt: särskilda historiska perioder45052 träffar
Ka Europa: allmänt6460 träffar
Kb Norden: allmänt4345 träffar
Kc Sverige28531 träffar
Kd Övriga Norden14266 träffar
Ke Brittiska öarna (Storbritannien)15845 träffar
Kf Mellaneuropa30066 träffar
Kg Nederländerna, Belgien och Luxemburg1854 träffar
Kh Schweiz815 träffar
Ki Italien5268 träffar
Kj Frankrike13523 träffar
Kk Spanien4401 träffar
Kl Portugal851 träffar
Km Östeuropa26727 träffar
Kn Balkanländerna6073 träffar
Ko Asien52814 träffar
Kp Afrika12429 träffar
KqAmerika29025 träffar
Kr Oceanien1087 träffar
Ks Polarländerna243 träffar
Kt Allmän kulturhistoria21717 träffar
Ku Allmän socialhistoria22902 träffar
Kv Allmän ekonomisk historia19921 träffar till 60
Ky Historiska hjälpvetenskaper16163 träffar delar till 73

Sveriges regeringar under 100 år

Nedan finner du en förteckning över de ca 40 olika regeringar som har styrt Sverige under de senaste 1900-talets början.

Årtal Statsminister Typ av regering

1900-09-12
1902-07-0 Fredrik von Otter Borgerlig

1902-07-05
1905-04-13 Erik Gustaf Boström Borgerlig

1905-04-13
1905-08-02 Johan Ramstedt Expeditionsministär

1905-08-02
1905-11-07 Christian Lundeberg Borgerlig samlingsregering

1905-11-07
1906-05-29 Karl Staaff Liberal

1906-05-29
1911-10-07 Arvid Lindman Höger

1911-10-07
1914-02-17 Karl Staaff Liberal

1914-02-17
1917-03-30 Hjalmar Hammarskjöld Höger

1917-03-30
1917-10-19 Carl Swartz Höger

1917-10-19
1920-03-10 Nils Edén Koalition: Liberal, Socialdemokratisk

1920-03-10
1920-10-27 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1920-10-27
1921-02-23 Louis De Geer (dy) Ämbetsmannaministär

1921-02-23
1921-10-13 Oscar von Sydow Ämbetsmannaministär

1921-10-13
1923-04-19 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1923-04-19
1924-10-18 Ernst Trygger Höger

1924-10-18
1925-01-24 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1925-01-24
1926-06-07 Rickard Sandler Socialdemokratisk

1926-06-07
1928-10-02 Carl Gustaf Ekman Koalition: Frisinnad, Liberal

1928-10-02
1930-06-07 Arvid Lindman Höger

1930-06-07
1932-08-06 Carl Gustaf Ekman Frisinnad

1932-08-06
1932-09-24 Felix Hamrin Frisinnad

1932-09-24
1936-06-19 Per Albin Hansson Socialdemokratisk

1936-06-19
1936-09-28 Axel Pehrsson (i Bramstorp) Bondeförbundet

1936-09-28
1939-12-13 Per Albin Hansson Koalition: Socialdemokratisk, Bondeförbundet

1939-12-13
1945-07-31 Per Albin Hansson Koalition: Socialdemokratisk, Bondeförbundet, Folkpartiet och Högern

1945-07-31
1946-10-06 Per Albin Hansson Socialdemokratisk

1946-10-11
1951-10-01 Tage Erlander Socialdemokratisk

1951-10-01
1957-10-31 Tage Erlander Koalition: Socialdemokratiskt, Bondeförbundet

1957-10-31
1969-10-14 Tage Erlander Socialdemokratisk

1969-10-14
1976-10-08 Olof Palme Socialdemokratisk

1976-10-08
1978-10-18 Thorbjörn Fälldin Koalition: Centerpartiet, Moderata samlingspartiet och Folkpartiet

1978-10-18
1979-10-12 Ola Ullsten Folkpartiet

1979-10-12
1981-05-19 Thorbjörn Fälldin
Koalition: Centerpartiet, Moderata samlingspartiet och Folkpartiet

1981-05-19
1982-10-08 Thorbjörn Fälldin Koalition: Centerpartiet, Folkpartiet

1982-10-08
1986-02-28 Olof Palme Socialdemokratisk

1986-03-01
1990-02-26 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1990-02-26
1991-10-04 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1991-10-04
1994-10-07 Carl Bildt Koalition: Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokratiska samhällspartiet

1994-10-07
1996-03-22 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1996-03-22
2006-10-06 Göran Persson Socialdemokratisk

2006-10-06 Fredrik Reinfeldt Koalition: Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet

I september 2014 förlorade de borgerliga valet och en regering Stefan Löfven med socialdemokrater och miljöpartister trädde till.

Makthavare i världen efter andra världskriget.

(010604. Datum och stavning är troligen rätt, men det kan finnas fel i stavningen av namnen.)

Sovjetunionen.
Upphörde 1991.Unionen ersattes av OSS, Oberoende Staters Samvälde, men Ryssland framstår som främste makthavaren.

1917-24 Vladimir Iljitj Lenin. Död i ämbetet.

24-53 Josef Stalin .Död i ämbetet.
53-55 Georgij Malenkov (regeringschef) utmanövrerad 1955+Nikita Chrustjev (förste sekr. i kommunistpartiet).
55-58 Chrusjtjev (k-partiet) + Nikolaj Bulganin (regeringsch, utstött 1958. Död 1975.
58-64 Chrusjtjev (k-sekr.+regch.) Avsatt. Död 1971.
64-77 Alexej Kosygin (reg-ch). Död1980+ Leonid Bresjnev (sekr k-partiet)
77-82 Bresjnev (k-sekr+president).Död i ämbetet
82-84 Jurij Andropov (k-sekr+president) Död i ämbetet
84-85 Konstantin Tjernenko (k-sekr+ president . Död i ämbetet.
85-91 Mikhail Gorbatjov (president mm)

53-56 Utrikesminister V Molotov.
57-85 Utrikesminister Andrej Gromyko
85-91 Utrikesminister Edvard Sjevardnase
91-91 Utrikikesm. Alex Bessmertnych + Boris Pankin + Sjevardnase

Ryssland.
1992-99 Boris Jeltsin
2000-2008 Vladimir Putin
2008-2012 Dmitrij Medvedev
2012- Vladimir Putin

Amerikas förenta stater. USA.Presidenter.
1933-45 Franklin D Roosovelt (D=demokrat= amerikansk vänster). Död i ämbetet.
45-53 Harry S Truman. (Demokrat)
53-61 Dwight D Eisenhower (R= republikan= amerikansk höger)
61-63 John F Kennedy (Dem, mördad)
63-69 Lyndon B Johnson (Dem)
69-74 Richard M Nixon (Rep,Avsatt)
74-77 Gerald R Ford (Rep)
77-81 Jimmy Carter (Dem)
81-89 Ronald Reagan (Rep)
89-93 George Bush (Rep)
93-00 Bill Clinton (Dem)
2001-08 George W Bush (Rep)
2009-16 Barack Obama (Dem)
2017- Donald Trump (Rep)

Storbritannien/England. Premiärministrar.
1940-45 Winston Churchill (konservativ med samlingsregering)
45-51 Clement Attlee (Labour =vänster)
51-55 Churchill (konservativ= höger)
55-57 Anthony Eden (k)
57-63 Harold Macmillan (k)
64-70 Harold Wilson (lab)
70-74 Edward Heath (k)

74-76 Wilson (lab)
76-79 James Callaghan (lab)
79-90 Margaret Thatcher (k)
90-97John Major (k)
97- 07 Tony Blair (lab)
07-10 Gordon Brown (lab)
10-16 David Cameron (k)
16- Theresa May (k)
19- Boris Johnson (k)

Frankrike. Makthavare och Presidenter.

1944-46 Provisoriska regeringar, chef till jan 1946 Charles de Gaulle, motståndsledare under kriget, därefter Gouin, Bidault, Blum.
47-59 "Fjärde republiken", relativt svag presidentmakt med många regeringar med svårigheter. Presidenter: 1947-54 Vincent Auriol, 54-59 René Coty. De Gaulle regeringschef fr o m juli 1958.
59- "Femte republiken", med stark presidentmakt, skapad av de Gaulle.

Härefter presidenter:
59-69 Charles de Gaulle (höger)
69-74 Georges Pompidou (höger)
74-81 Valery Giscard d 'Estaing (höger)
81-95 Francois Mitterand (socialist=v)
95-07 Jacques Chirac (höger)
07-12 Nicolas Sarkozy (höger UMP)
12- François Hollande (vänster)
17- Emmanuel Macron (En Marche)

Tyskland. Förbundskansler.
(tom hösten 1990 enbart Västtyskland)
1949-63 Konrad Adenauer (CDU= högerparti)
63-66 Ludwig Erhard (CDU)
66-69 Kurt Georg Kiesinger (samlingsreg)
69-74 Willy Brandt (SPD= socialdem=v)
74-83 Helmut Schmidt (SPD)
83-98 Helmut Kohl (CDU)
98- 2005 Gerhard Schröder (SPD)
2005- Angela Merkel (CDU)

Förbundsrepubliken Kina
1949-76 Mau Tse-tung (Zedong)
1977-97 Deng Xiaoping . Död 1997.....
president Hu Jintao
2013 mars president Xi Jinping
premiärminister mars Li Keqiang

FNs generalsekreterare
1946-53 Trygve Lie
53-61 Dag Hammarskjöld
61-71 U Thant
71-81 Kurt Waldheim
82-92 Javier Péres de Cuellar
92-96 Boutros Boutros Ghali
97-2006 Kofi Annan
2007-2016 Ban Ki Moon
2017- António Manuel de Oliveira Guterres

Världens befolkning i början på 1990-talet. Enligt Familjens Nya Världsatlas från Bonniers Lexikon 1994.

Innehållet i
Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
http://wimnell.com/omr40zl.pdf. del 2=40zm.pdf. del 3=40zn.pdf

Innehåll:

Sida 7 **Kapitel 1: Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter.**

7 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

8 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter

11 Utvecklingens krafter.

12 Systemet för mänskliga verksamheter

15 Den fundamentala påverkanskedjan

17 Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken.

37 Sveriges regeringar under 100 år

39 Makthavare i världen efter andra världskriget.

41 Världskarta med världens befolkning

42 Sven Wimnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem.Hur ska man kunna förbättra världen ?

52 **Kapitel 2: Något om världshistoria och Sveriges historia**

53 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.

61 World Values Survey
62 Kulturkartan 2015

63 Världsarvslistan
63 Världsnaturfonden WWF

64 Utrikespolitiska institutet

65 Gapminder
65 Exempel på statistik: Choose a graph

66 MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK
67 Afrika söder om Sahara
68 Asien och Oceanien
69 Europa och Centralasien
70 Mellanöstern och Nordafrika
71 Nordamerika Latinamerika och Karibien

72 Amnesty. Årsrapport - mänskligarättigheter 2016/2017
74 Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring

80 Sveriges historia
85 Vänstervåg. Högervåg
89 Sveriges kungalängd
92 Regeringskansliet genom tiderna
106 Palm, August, "Mäster Palm"

107 **Kapitel 3: Något om områdena 1-5**

110 **SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.**

111 **101 Arkiv och 102 bibliotek. Om det vetande som finns.**
111 Kungliga biblioteket - SverigesNationalbibliotek.
117 Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteks-systemen.
118 Om klassifikation
120 LIBRIS/SAB klassifikationssystem
121 Dewey decimalklassifikation

124 **103. Encyklopedier och övergripande värderingar**
123 Encyklopedi
125 FN:s högkommissarie för mänskligarättigheter
126 Europeiska konventionen om de mänskligarättigheterna
127 Medborgerliga fri- och rättigheter

129 **104. Övergripandefilosofiska versamheter om samband**
130 Systemet för mänskliga verksamheter
139 Kommentarer till Samhällsplaneringens problem.
142 Kort om skillnader mellan klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter och biblioteksystemen DC, DK och SAB.

148 **105. Övergripande om forskning. Om det mer vetande man vill ha**
148 Samhällsplaneringens problem.
150 Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2016
177 Vetenskapsrådet
181 forskning.se
183 Formas
184 Forte
185 Riksbankens Jubileumsfond
186 VINNOVA
186 KK-stiftelsen

187 **106-107. Övergripande om ekonomiska och kulturella verksamheter**
187 Yrkesverksamheter enligt SSYK 2012. Näringsliv enligt SNI 2007. Utbildning enligt SUN 2000, SCBs statistik om allt.

189 Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 Reviderad 2016
194 Gymnasiet

208 **108. Samhällskunskap**
208 Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer
214 Mer om verksamheter
216 Sociologi
222 Framtidsplaneringar
223 Schema över påverkans- och förändringsproblem
224 Förteckning över verksamheter

225 **109. Filsofins historia. Idé- och lärdomshistoria**
226 Filosofi
234 Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
235 De stora filosoferna
236 Ludwig Wittgenstein
238 Idé- och lärdomshistoria
241 I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.

262 **11-19. Individernas inre verkligheter**

262 **SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter**
263 Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter
264 Hjärnan
285 människosyn
287 tro och vetande
288 erfarenhet
289 minne
294 bildning
297 realism
300 idealism
302 förnuft
303 intuition
304 attityd
306 inlärning
307 intellektualism
310 antiintellektualism
313 vanföreställning
314 dagdröm
315 hallucination
317 fördom
318 opinion
320 norm
321 institution

323 **SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d**.
324 förändring.
354 framstegstanken
327 tradition
328 framtidsforskning
330 Framtidskonventet
332 växthuseffekten

338 **SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.**
339 värdering
340 emotion
341 empati
343 sympati
344 kärlek
352 erotik
353 estetik
358 stress
360 depression

362 **SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d**.
363 nätverk
364 världsbild
366 världsåskådning
367 livsåskådning
368 ideologi
370 religion
372 buddhistisk filosofi
374 indisk filosofi
375 islam
382 konservatism
385 liberalism
389 socialism
392 kapitalism
395 globalisering
397 nationalism
399 populism
400 rasism
403 främlingsfientlighet
404 hedersvåld
406 islamisk kvinnosyn.
407 etnicitet
408 integration
409 levnadsnivå
410 livskvalitet
411 politik

413 **SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.**
414 biologisk psykologi
417 personlighetsutveckling
418 personlighetspsykolog
420 perceptionsstörning
421 ADHD
422 psykisk störning
424 psykossjukdom
425 psykiatri
429 socialpsykologi

430 **SW 16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.**
431 logik

437 **SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.**
438 etik
443 moral
444 kardinaldygder
445 dödssynd
446 rättvisa
447 brottslighet
448 polisen
454 Tidningsutgivarna
455 dagstidning

460 **SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.**

461 Informationsstress vår nya folksjukdom.
462 Opinionsundersökningar.SOM-institutet

464 **2. Religiösa verksamheter.**

465 **31-34. Politiska vetenskaper**

466 **35. De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter**
467 SW . 351 Sveriges riksdag

468 SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige

469 Sven Wimnell 9+16+26 maj 2016: Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp. http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf

470 SW . 353 Sveriges regering
471 Politikområden för politiken 28 juli 2017
473 Politiska och opolitiska planeringar

474 SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

475 **36-39. Politiska partier och organisationer. Politiskt verksamma personer. SOU.**
475 Politiska partier i Sverige
475 Statens Offentliga Utredningar, SOU
475 Sven Wimnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida. http://wimnell.com/omr658f.pdf

476 **4. Sambandsforskningsverksamheter**

477 **5. Matematik och naturvetenskap.**

478 **Kapitel 4: Statliga myndigheter stiftelser och bolag. Professorer vid universitet och högskolor**

479 Kompletteringar med yrken, näringsliv, utbildning m m

480 **SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.**

515 **SW 2 Religiösa verksamheter o d.**

521 **SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.**

535 **SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.**

536 **SW 5 Naturforsknings - och matematikverksamheter.**

549 **SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.**
550 SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.
551 SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.
570 SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
586 SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske o
595 SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

605 SW 65 Administration, distribution
606 SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
607 SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
608 SW . 6525-6529 Militära verksamheter o d
614 SW . 653 Handelsverksamheter.
623 SW . 654 Telekommunikationsverksamheter
624 SW . 655 Förlagsverksamheter o d.
625 SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå,lagring o d.
628 SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
633 SW . 658 Företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.
642 SW . 659 Marknadsförings- ochreklamverksamheter od

643 SW 66/68 Tillverkning av varor.
646 SW 69 Tillverkning/ byggande avbyggnader o anläggningar

647 **SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.**
648 SW 70 Allmänt om konst o kultur

653 SW 71 Övergripande formgivning/ planering fysiska miljöer.
SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.
664 SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning
667 SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål.
672 SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, tecken 77 Fotografi.
675 SW 78 Musik (konserter o d 792)

681 SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.
683 SW . 7911-7913 Seder och bruk.
686 SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
688 SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
691 SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
692 SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips
693 SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
694 SW . 7951 Socialvård..
695 SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.
701 SW . 7957 Undervisning o d.
724 SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet
725 SW . 7959 Sociala miljöer i allmänna grupper o d.
726 SW 796/799 Sport, idrott o d.

730 **SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur**
731 SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
735 SW 81 Litteraturvetenskap.Litteraturhistoria.
737 SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

738 **SW 9 Saklitterära verksamheter. Allmän geografi och historia. Biografi.**
739 SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.
741 SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.
743 SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.
744 SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

Innehållet i:Sven Wimnell 1 maj 2019:
Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige.
http://wimnell.com/omr40zp.pdf

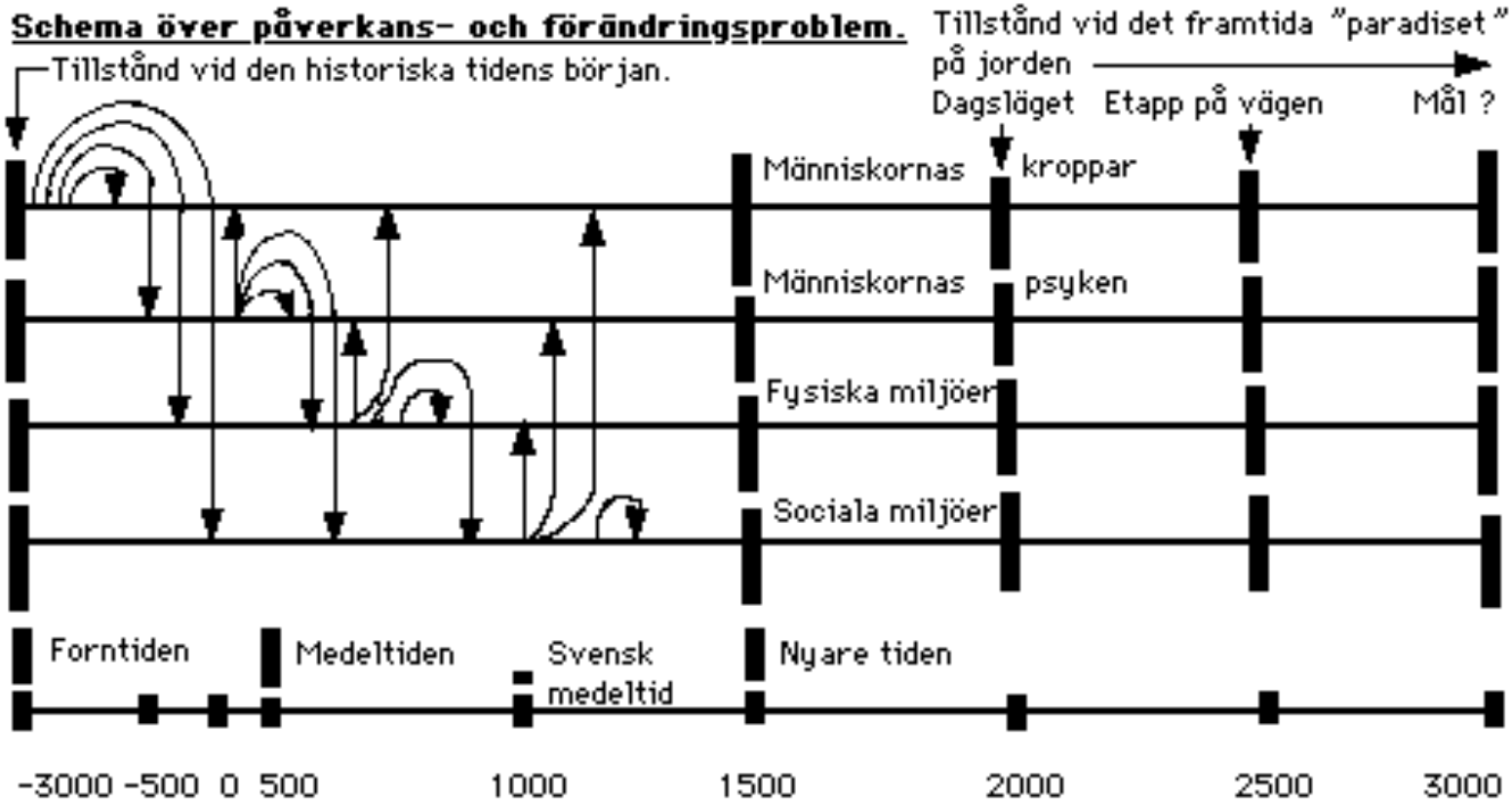

16 pilar med direkta och indirekta påverkansmöjligheter.
Hur kan och bör människorna påverka utvecklingen.

17 **Kapitel 1: Universum och Jordklotet. Människornas verksamheter och vår världs historia.**

22 **Sven Wimnells hemsida: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?**

28 **Förhistorisk tid. Naturforskning. Universums och jordklotets historia**

29 **Världskarta med världens befolkning i början av 1990-talet**

30 **Sven Wimnell 1995 Världshistorien på nio sidor.**
30 Forntiden. Till omkring 400.
31 Medeltiden. 400-1500.
31 Nya tiden . Från 1500.
31 Religionsstridernas tid 1500-1648 och tiden 1648-1815 med bl a oinskränkt furstemakt.
32 Genombrottstid för demokrati och industri, 1815-1914.
32 Första världskriget 1914-1918 och mellankrigstiden 1918-1939
33 Andra världskriget 1939-1945.
33 Efterkrigstiden. Från 1945.
34 Nutid och framtid.
34 Afrikas och Asiens äldsta historia.
35 Europeernas kolonier och utomeuropeisk historia.
36 Världsbefolkningen.
37 Läget i världen. April 2005
37 Befolkningen i miljoner i Världen och i Sverige inom parentes.
38 Sveriges historia.
38 Källor till de historiska avsnitten.

39 **Systemet för mänskliga verksamheter.**
39 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.
40 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
43 Utvecklingens krafter.
44 Systemet för mänskliga verksamheter.
47 Den fundamentala påverkanskedjan
49 Schema över påverkans och förändringsproblem
50 Politiska och opolitiska planeringar
51 Samband mellan huvudområdena
52 Samhällsplaneringens problem. Kunskaper och värderingar.
53 Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.
53 Kunskaps- och värderingsverksamheter
53 Teknologiska/ ekonomiska verksamheter
54 Kulturella verksamheter

55 **Historien om människan.**
57 En resa genom tid och rum
60 Våra förfäder aporna
63 Apor på två ben
65 De första människorna
68 Vår tids människor
75 Dagens värld
77 Framtidsperspektiv

79 **Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.**

Klicka på Sven Wimnell 17 sept 1997 + 1 februari 2015: Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom. http://wimnell.com/omr109b.pdf och läs utdrag ur Russels bok. Sidor i omr109b:

Prolog	2
Före Sokrates	3
Aten	13
Hellenismen	22
Den äldsta kristendomen	30
Skolastiken	37
Den moderna filosofins uppkomst	51
Den brittiska empirismen	74
Upplysningen och romantiken	80
Utilismen och efteråt	92
Samtiden	108
Epilog	123-126

I utredningen nu finns kopior av:

80 **Prolog**

81 **Epilog**

85 **Idéhistoria. I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria**

Sven Wimnell 000524: Ett referat av Sven-Eric Liedmans bok I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.

85 **Innehåll**

Inledning 15

FÖRSTA DELEN: I VAR MANS HUVUD
Första kapitlet: Klockan 59
Andra kapitlet: Rummet 73
Tredje kapitlet: Tiden 91
Fjärde kapitlet: Människan 131

ANDRA DELEN: INSTITUTIONERNA
Femte kapitlet: Lära för livet 199
Sjätte kapitlet: Det sanna och det goda 263
Sjunde kapitlet: Artefakterna 345
Åttonde kapitlet: Den gudomliga politiken 403

TREDJE DELEN: I SKUGGAN AV FRAMTIDEN
Nionde kapitlet: Modernitetens trolldomsglans 453
Tionde kapitlet: Europeerna och de andra 477
Elfte kapitlet: I skuggan av framtiden 5 17
Anmärkningar till texten 542
Register 580-598.

86 **Utdrag ur boken:**
Från förordet.
88 Inledningen
89 Kapitel 5. Lära för livet. Här behandlas skolans och utbildningens institutioner.
96 Kapitel 7. Artefakterna. I detta kapitel behandlas teknologins och estetikens institutioner.
Summering
102 Författarens avslutning

106 **Kunskapens makt (och maktens kunskap)**
AV SVEN-ERIC LIEDMAN
En mångfald relationer
Olika intressen styr
Många sanningar om människan
Motsättningarna är störst nu

111 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.

111 **INLEDNINGEN**

Därefter innehållsförteckningen som ger en bild av världens urveckling:

112 **MÄNNISKAN OCH MILJÖERNA**.
Erövringen av jorden
De första hundratusen generationerna

Stads- och statsbyggandet.
Högkulturerna

113 **MÄNNISKAN OCH VÄRLDSRELIGIONERNA**.
Samfund och samhälle under två tusen år
Ca 500 f Kr —ca 1500 e Kr
Buddhismen i Asien
Kristenheten
Islam .

116 **MÄNNISKAN OCH HAVET**
Kolonialismens värld 1500—1800

117 ***Spindeln i nätet***
Den atlantiska världen 1500—1800

118 ***Västerlandet och världen***
1815—1914

119 **KONFRONTATIONERNAS SEKEL**
Världskrig och världsrevolution
1914—1945

119 ***Förenade och oförenade nationer***
Tiden efter 1945

120 **Utrag ur ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.**

120 **Exempel på inre verkligheter och sociala miljöer.**

121 **Högkulturernas uppkomst. Från sid 44 och 47.**
Handlar om samspel= sociala miljöer.

122 **Mesopotamisk ekonomi och babyloniskt samhälle. Sid 54-55.** Handlar om samspel= sociala miljöer och religioner=inre verkligheter.

123 **Grekernas konst och vetenskap. Sid 95.**
Handlar om skönhet, religioner, kunskaper= inre verkligheter, och möten mellan kulturer= sociala miljöer.

124 **Folkreligioner. Sid 116.**
Handlar om religioner= inre verkligeter, och samspel mellan religiösa= sociala miljöer.

125 **Den siste romerske kejsaren. Sid 174-175.**
Handlar om kulturspridning o d= inre verkligheter och sociala miljöer.

126 **Bysans undergång. Sid 181.**
Handlar om vackra saker och religion= inre verkligheter, och spridning av religion= sociala miljöer.

127 **Korstågen. Sid 209.**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och kunskaps- och kulturspridning= sociala miljöer.

128 **Universiteten. Sid 212.**
Handlar om religioner och kunskaper= inre verkligheter, och kunskapsspridning= sociala miljöer.

129 **Gotiken. Sid 213-214.**
Handlar om konst, estetik och religioner= inre verkligheter, och kulturspridning= sociala miljöer.

130 **Den senmedeltida krisen. Sid 218-219**
Handlar om spridning av kriser och kunskaper om kriser= inre verkligheter och sociala miljöer.

131 **Kyrkans kris. Sid 222.**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och samspel mellan religiösa= sociala miljöer.

132 **Islam. Sid 230-231.**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och religionsspridning= sociala miljöer.

133 **Indianfolken och kyrkan. Slaveriet. Sid 310-311.**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och samspel= sociala miljöer.

134 **Det brittiska härskarsystemet. sid 343-344.**
Handlar om samspel= sociala miljöer, och religion= inre verkligheter.

135 **Den ryska samhällsutvecklingen. Sid 362-363.**
Handlar om samspel/maktspel= sociala miljöer.

136 **Reformationerna. Sid 368-369**
Handlar om religioner= inre verkligheter, och religionsspridning= sociala miljöer.

137 **Den naturvetenskapliga revolutionen. Sid 376-377.**
Handlar om kunskaper och religioner= inre verkligheter, och kunskapsspridning= sociala miljöer.

138 **Samhällstänkandet. Sid 377-378.**
Handlar om tänkande= inre verkligheter. och maktspel= sociala miljöer.

139 **Det franska enväldets framväxt. Sid 382-383.**
Handlar om maktspel= sociala miljöer, och konst och religion= nre verkligheter.

140 **Ludvig XIV och Versailles. Sid 383-385**
Handlar om maktspel och kulturspridning= sociala miljöer, och förlustelser= inre verkligheter.

141 Religioner, världsliga makthavare, klasser och slavar.
En sammanfattning av exemplen i det föregående.

150 **Kapitel 2: Komplement till världshistorien fram till början av 20-hundratalet.**

152 **Tiden efter mitten av 1700-talet.**

154 **Områdena kring östra Medelhavet. Från äldsta tid till 1930-talet.**

157 **Konsthistoria.**
159 Byggnadskonsten

160 **Industrin och utvecklingsprocesserna.**
162 Uppfinningar och upptäckter

164 **Teknikhistoria.**

166 **Medicinhistoria.**

167 **Det periodiska systemet för grundämnen.**

170 **1900-talet.**

175 **En lista med några författare och titlar**

185 **Världen byggdes om på 1900-talet.**
185 Makt och sociala relationer i världen 1914.
186 Tänkesätten och de sociala relationerna.
187 Utdrag ur "Det svenska folklynnet" (1911).
189 Första världskriget.
189 Slutet på första världskriget.
190 Mellankrigstiden.
192 Andra världskriget.
193 Atombomberna 1945.
194 Världen under efterkrigstiden efter andra världskriget.
198 Asien.
198 Främre Orienten/mellanöstern.
198 Israel och Palestina.
198 Syrien och Libanon.
199 Jordan, Saudiarabien och småstaterna.
199 Irak och Iran. Kurder.
199 Främre Orienten/mellanöstern 1991.
200 Asien bortom Iran.
200 De engelska kolonierna.
200 De holländska kolonierna.
200 De franska kolonierna.
201 Kina.
201 Japan.
201 Korea, Filippinerna, Afghanistan mm.
202 Afrika.
203 Amerika.
204 Amerikas förenta stater/USA.
205 Oceanien, polarområdena och rymden.
205 Europa 1991.
205 Världens djur-och växtvärld.
205 Källor till historien på 1900-talet.

206 **Makthavare i världen efter andra världskriget.**

208 **Världen efter 1990-1991.**
209 Jugoslavien.
224 Irak.

231 **Det finns fysiska och sociala miljöer.**
Många myndigheter har inflytande över de fysiska och sociala miljöerna. Här några:
Boverket. http://www.boverket.se
Naturvårsverket: http://www.naturvardsverket.se
Socialstyrelsen: http://socialstyrelsen.se
Folkhälsomyndigheten: http://www.folkhalsomyndigheten.se
Sveriges kommuner
och Landsting: http://skl.se

232 **Exempel: Miljöpartiets partiprogram 2016**
Staden
Förorter och miljonprogram

238 **Något om sociala miljöer**

239 **Våldet i världen och mänskliga rättigheter.**

240 **Något om mobbning, diskriminering o d.**

241 **Myndigheter och organisationer om mobbning och diskriminering**

242 **Kort om Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen?**

243 **Världen. Klimat och sociala relationer. Koldioxidutsläpp.**
Fysiska och sociala miljöer
Mänsklighetens utveckling
Sociala relationer

245 **Sveriges elva folkhälsomål**
Delaktighet och inflytande i samhället
Ekonomisk och social trygghet
Trygga och goda uppväxtvillkor
Ökad hälsa i arbetslivet
Sunda och säkra miljöer och produkter.
En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård.
Gott skydd mot smittspridning.
Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa.
Ökad fysisk aktivitet
Goda matvanor och säkra livsmedel.
Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande

248 **Inre verkligheter och sociala miljöer**

252 **De inre verkligheterna och de sociala.miljöerna under tidernas lopp**

253 **Något om värdsbilder, livsåskådningar, ideologier, människosyn, värderingar, attityder, fördomar, moral, jämställdhet och diskriminering.**

261 **Något om läget inför 2012**

263 **Läs på! Världen har förändrats**

265 **Världen utanför Sverige**

266 **Mot en fredligare värld**

268 **Kapitel 3: FN, Förenta nationerna**

271 **50 år med FN.**

276 **Förenta Nationernas Millenniedeklaration**.
276 FÖRORD
277 VÄRDERINGAR OCH PRINCIPER
278 II. FRED, SÄKERHET OCH NEDRUSTNING
279 III. UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING
281 IV. SKYDD AV VÅR GEMENSAMMA MILJÖ
281 V. MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, DEMOKRATI OCH GOD SAMHÄLLSSTYRNING
282 VI. SKYDD AV DE SÅRBARA.
282 VII. ÅTGÄRDER FÖR ATT MÖTA AFRIKAS SÄRSKILDA BEHOV.
282 VIII. ETT STARKARE FÖRENTA NATIONERNA.

284 **Läget i världen 2002.**
286 **Läget i början av 2008**

287 **FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.**

291 **Från regeringen.se 28 april 2019- Demokrati och mänskliga rättigheter.**

292 **Från Utrikesdepartementets hemsida på Internet. 2011**
292 De mänskliga rättigheterna
294 Konventioner om mänskliga rättigheter som Sverige har undertecknat
296 Vilka rättigheter finns det?
297 Rätten att inte bli diskriminerad
298 Rätten till liv - dödsstraffet
299 Förbud mot tortyr
301 Förbud mot slaveri och slavhandel
302 Regler om rättssäkerheten
303 Privat- och familjelivet
303 Tanke- och religionsfrihet
304 Yttrandefrihet
306 Förenings- och församlingsfrihet
307 Rätten till arbete
307 Rätten till tillfredsställande levnadsstandard
308 Rätten till hälsa
308 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
309 Rätten till utbildning
311 Kvinnors rättigheter
313 Allt du behöver veta om FN:s kvinnokommission
314 Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck i samkönade relationer
317 Barnets rättigheter
319 Barns deltagande fick konkret innebörd på evenemang som hölls parallellt med FN debatten om barnets rättigheter
320 Rättigheter för personer med funktionsnedsättning
322 Urfolkens rättigheter
323 Rättigheter för HBT-personer
326 Flyktingars rättigheter
327 Migranters rättigheter
328 Folkmord
330 Väpnade konflikter
332 Våld och förtryck i hederns namn

333 **Från UD 29 april 2019 Viktiga regler. Barnkonventionen**

337 **Mänskliga rättigheter. Innehållet har flyttat. Finns nu på regeringen.se**

338 **Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling**
338 **Ingress**
Människorna
Planeten
Välståndet
Freden
Partnerskapet
339 **Deklaration**
Inledning
Vår vision
Våra gemensamma principer och åtaganden
Vår värld i dag
Den nya agendan
Medel för genomförande
Uppföljning och översyn
Ett upprop för handling för att förändra vår värld

350 **Mål och delmål för hållbar utveckling**

351 **Mål för hållbar utveckling**
352 Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt
352 Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk
353 Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar
354 Mål 4 Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla
355 Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt
356 Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla
357 Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla
358 Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla
359 Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation
360 Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder
361 Mål 11. Göra städer och bosättning-ar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara
362 Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster
363 Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser*
363 Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling
364 Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald
365 Mål 16 Främja fredliga och inklude-rande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.
366 Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

368 **Medel för genomförande och det globala partnerskapet**

372 **Uppföljning och översyn**

377 **Förenta Nationerna, FN 12 februari 2018. Engelsk text**

379 **Svenska FN-förbundet 17 februari 2018. Svensk text.**

381 **INFO OM FN**
386 17 GLOBALA MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING
399 Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna
404 FN SOM ORGANISATION
405 GENERALFÖRSAMLINGEN
405 SÄKERHETSRÅDET
405 EKONOMISKA OCH SOCIALA RÅDET
405 FÖRVALTARSKAPSRÅDET
405 INTERNATIONELLA DOMSTOLEN
405 SEKRETARIATET
406 FN:S UNDERORGAN
409 FN:S FACKORGAN

414 **Kapitel 4: Europeiska unionen, EU**

415 **EU Europeiska unionen. 17 februari 2018**

415 **Basfakta om EU**

416 **EU-institutionerna**

Europeiska centralbanken

Europeiska revisionsrätten

Europeiska utrikestjänsten

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Europeiska regionkommittén

Europeiska investeringsbanken

Europeiska datatillsynsmannen

Europaparlamentet

Europeiska rådet

Europeiska unionens råd

EU:s ordförandeskap

Europeiska kommissionen

EU-domstolen

417 **EU-institutionernas ledare**

418 **Europeiska kommissionen**

427 **Europaparlamentet**

432 **Kapitel 5: Andra aktörer i världspolitiken**

433 **World Values Survey**

434 **Kulturkartan 2015**

435 **Världsarvslistan**

435 **Världsnaturfonden WWF**

436 **Utrikespolitiska institutet**

437 **Gapminder**
437 Exempel på statistik: Choose a graph

438 MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK

439 **Folkmängd 2017**
439 Afrika söder om Sahara
440 Asien och Oceanien
441 Europa och Centralasien
442 Mellanöstern och Nordafrika
443 Nordamerika Latinamerika och Karibien

444 **Regeringens utredningar om mänskliga rättigheter.**2019
444 Afrika
444 Amerika
445 Asien och Oceanien
445 Europa och Centralasien
446 Mellanöstern och Nordadrika

447 **Amnesty. Årsrapport - mänskliga rättigheter 2016/2017**

449 **Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring**

455 **MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I VÄRLDEN - LÄGET 2018**

456 **Rights Today ger en ögonblicksbild av hur det såg ut när det gäller mänskliga rättigheter runt om i världen under 2018.**

458 **Amnesty: FN:S DEKLARATION OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA**

459 **sida.se 23 februari 2019**

464 **Kapitel 6: Sveriges historia och svensk politik**

466 **Sveriges historia i 8 delar från Norstedts förlag.**
466 Sveriges historia: 13000 f.Kr- 600 e.Kr.
466 Sveriges historia: 600 -1350.
467 Sveriges historia: 1350-1600.
467 Sveriges historia: 1600-1721.
468 Sveriges historia: 1721-1830.
468 Sveriges historia: 1830-1920.
469 Sveriges historia: 1920-1965.
469 Sveriges historia: 1965-2012.

470 **Sveriges kungalängd**

473 **Regeringskansliet genom tiderna**
473 Tiden fram till Gustav Vasa
474 Den äldre Vasatiden 1521–1611
475 Stormaktstiden 1611–1718
477 Frihetstiden 1718–1772
479 Gustavianska tiden 1772–1809
479 Karl Johanstiden och den tidiga liberalismen 1809–1840
481 Tiden efter 1840
485 Sverige och EU
485 Regeringskansliets lokaler

487 **Sveriges regeringar under 100 år**

489 **Sverige under 1900-talet**

492 **Inkomstskatterna**

500 **Sveriges Riksdag www.riksdagen.se Februari 2019**

500 **Partierna i riksdagen och antalet ledamöter**

501 **Riksdagens utskott 14 feb 2019**

510 **Så styrs Sverige. Från regeringen.se 28 januari 2019**

511 **Regeringens politik**

512 **Politikområden för politiken**

514 **Myndigheter**

533 **Länsstyrelserna**

539 **Sven Wimnell 9+16+26 maj 2016:**
Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp.
http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf

540 **Sveriges kommuner och landsting, SKLskl.se januari 2019**

546 **Sven Wimnell 27 februari 2010 + 3 april 2014:**
Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.
http://wimnell.com/omr658f.pdf

546 **Företagarna**

547 **LO, Landsorganisationen i Sverige**

548 **SN, Svenskt näringsliv**

552 **Kommunallag (2017:725)**

586 **Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden**.

606 **Område 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.**

613 **Innehållet i Sven Wimnell 20 mars 2018 del 2 av 3: FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges riksdag och Sveriges kommuner, landsting och länsstyrelser.**
http://wimnell.com/omr40zm.pdf

614 **Innehållet i Sven Wimnell 20 mars 2018 de 3 av 3: Samhällsplaneringens problem. Sveriges regering och artiklar om de politiska partierna och deras problem.**
http://wimnell.com/omr40zn.pdf

615 **Innehållet i Sven Wimnell. 16 maj 2018: Boende och bostadsbygge. Levnadsförhållanden, skatter. SCB-statistik. Boverket. SOM-institutet.Vårbudgeten. Första maj och veckor därefter. Löner. TVdebatt. Regeringens verksamheter.**
http://wimnell.com/omr40zo.pdf

622 **Innehållsförteckningar till utredningar från och med 21 december 2018 till 22 april 2019.**

642 **Särskilda utredningar på Sven Wimnells hemsida från och 30 januari 2010**

653 - 667 **Förstamajtal 2019**

Utredningen är daterad 1 maj 2019 och kan i mars 2020 vara inaktuell i några avsenden De gäller isynnerhet sidorna 492-652.

Politikområden för politiken har ändrats och har nu tid 1 oktober 2020. Det är en annan regering nu.
Myndigheterna kan ha ändrats
Sveriges kommuner och landsting har ändrats till SKR.
Företagarna, LO och näringsliv kan ha ändrats.
40zm, 40zn och 40zo kan innehålla föråldrade uppgifter.
Särskilda utredningar: det finns nu fullständigare förteckning.

Aktörera finns i en senare version i kapitel 14 i:
Sven Wimnell 6 februari 2020:
Samhällsplaneringens problem. Inrikes och utrikes 5 december 2019-16 januari 2020.
Kapitel 14: Aktörer i svenska politiken.
Kapitel 15. DN-artiklar efter 16 januari 2020.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzq14-15.pdf

Innehållet i :Sven Wimnell 25 mars 2020: Samhällslaneringens problem. Världen från Big Bang till mars 2020. Planering av framtiden för världen och Sverige. Tidningsartiklar 15-20 mars, mycket om coronaviruset och dess följder.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzs.pdf

Innehåll

4 **Kapitel 1: Världen från Big Bang till början på mars 2020**

5 Världens befolkning i början på 1990-talet
6 Världshistorien på nio sidor. Sven Wimnell 1995
15 Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
21 I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.
41 Kunskapens makt (och maktens kunskap)
46 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.
55 Exempel på inre verkligheter och sociala miljöer.
56 Världen byggdes om på 1900-talet.
77 Sverige under 1900-talet.
81 1900-talet.

86 Om FN och Svenska FN-förbundet som undersöker hur världen är och försöker göra den bättre
87 FN, *Förenta Nationerna* (engelska *The United Nations*), internationell freds- och säkerhetsorganisation och institution för mellanfolkligt samarbete, bildad vid andra världskrigets slut. Från NE.se
93 Medlemsstater
100 Förenta Nationerna, FN.

104 Svenska FN-förbundet 16 mars 2020.
107 Vad gör FN?
107 FN:s arbete för fred, säkerhet och nedrust-ning
114 FN:s arbete med mänskliga rättigheter och demokrati
121 FN:s arbete för utveckling och fattigdomsbekämpning

132 Om Svenska FN-förbundet

138 FN som organisation
152 FN:s underorgan
163 Sverige och FN

166 Agenda 2030 och klimatet:Museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om framtidsproblemen
167 Förenta nationernas mål i Agenda 2030
168 Klimatförändringen och miljöerna
169 Hav och marina resurser
170 Ekosystem och biologisk mångfald

171 Sven Wimnell utredningar 6 februari - 7 mars 2020.

175 **Kapitel 2: Människornas verksamheter**

176 Sven Wimnells hemsida: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?
176 Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.
177 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

180 Utvecklingens krafter.
181 Systemet för mänskliga verksamheter.
184 Den fundamentala påverkanskedjan
185 Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.
187 Det är 129 verksamhetsområden som vardera innehåller hundratals eller tusentals mindre verksamhetsområden.

188 Innehållet i Sven Wimnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m. http://wimnell.com/omr40zl.pdf.

193 De svenska biblioteken enligt SAB

213 **Kapitel 3: Planering av framtiden för världen och Sverige**

214 Innehållet i : Sven Wimnell 1 maj 2019: Människornas verksamheter och grunderna för planering av framtiden för världen och Sverige. http://wimnell.com/omr40zp.pdf

240 Samhällsplaneringen och de politiska partierna.
241 Politikområden för politiken 1 oktober 2019
243 Politiken i Sverige för Sverige och världen styrs av personerna på ovanstående lista.

245 Kort beskrivning av svensk planering av världen.
248 Kort beskrivning av svensk planering av Sverige.
250 Kort beskrivning av systemet för mänskliga verksamheter.
251 Befolkningsstorlek per kommun, 2015
253 Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design.

258 Ledare: Sverige mobiliserar – måste alla göra sitt
259 Corona avslöjar beroendet
260 Inget modernt samhälle kan tolerera massdöd
263 Regeringens krispaket löser inte småföretagens problem

266 Sida - Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete
272 Sveriges regering bör ha en planering för världens framtid och en planering för Sveriges framtid.

272 Systemet för mänskliga verksamheter. Med ministrar
277 Planeringen för Sverige gäller Sverige som helhet, 290 kommuner och 21 län och regioner för sjukvård m m.
278 Planeringen för världen gäller cirka 200 länder, många med delstater, t ex USA och Tyskland.

328 Särskilda utredningar på Sven Wimnells hemsida från och med 20 oktober 2003

345 -574 **Kapitel 4: Tidningsartiklar 15- 20 mars, mycket om coronaviruset och dess följder.**

570 **Statsminister Stefan Löfvens tal till nationen 22 mars 2020**

Sammanställningen daterat 25 mars 2020, var till en början tänkt som en förutsättning för den fortsatta verksamheten som skulle handla om klimatet och välfärden. Det blev istället början på epoken med coronaviruset som skulle komma att dominera Sverige och världen fr o m mars 2020 och därefter långt in i framtiden.

Dokumentet innehåller mycket som tidigare behandlats, det innehåller alltså mycket dubbleringar, men beskrivningarna kan ses som sammanfattningar av det tidigare.

Den 11 mars kom i Sverige det första dödsfallet i corona-sjukan, I början på juli ligger summa dödsfall på över 5000 personer.

I tiden från 5 mars till 30 juni 2020 har dokumenten mest handlat om coronsjukan och dess följder. I kapitel 3 finns utrikes och inrikes DN-artiklar för tiden 22-30 juni 2020.

I forsättningen kommer av tidsbrist att visas bara DNs förstaledare och debattartiklarna (om de inte är för dåliga). För övrigt hänvisas till regeringen.se och

https://www.krisinformation.se/
KRISINFORMATION FRÅN SVENSKA MYNDIGHETER

DNs utrikes och inrikes artiklar handlar nu mycket om kritik av tidigare verksamheter som skett med anknyt-ning till coronaviruset .

Om möjligt kommer DN utrikes artiklar att visas, eftersom de utrikes förhållandena är av stor betydelse för utvecklingen i världen.

Utvecklingen i framtiden beror i hög gad på de utrikes förhållandena. Läkemedelstillverkarna tycks kunna komma med vaccin kanske i oktober, eller åtminstone i början på mästa år.

Sveriges regering kommer med budget i höst och man får räkna med att de ser till att utvecklingen i Sverige blir i möjligast mån mycket bättre än innan Coronan.

De svenska förhållandena är dock beroende av de utrikes förhållandena. EU kan anses ha de bästa ideologierna i världen. FN är inte så bra man kan önska. I resten av världen kan man sätta stora frågetecken. Värst är det med USA där presidenten är galen men ändå kan bli omvald.

Kina har en besvärlig kommunism som övriga världen inte rår på. Indien gäller som en demokrati men har klassväsen.

Ryssland har satt sig över regler för stater genom att ta Krim, Presidenten vill göra landet till mer stormakt och krånglar tillsammans med Erdogan i Turkiet till det i Mellanöstern där Islam lägger sin tunga hand över utvecklingen.

Brasilien har en president som förämrar världen.

Det hela ser dystert ut och man kan önska att EU håller hoppet uppe.

Från http://wimnell.com/omr36-39zzzzzg.pdf

Hushållsverksamheter.

Verksamheter på individnivå som utgör grund för välfärden.

Det är därför viktigt att regeringen kan ange det som bör ingå, privata verksamheter, privata förhållanden med anknytning till vardagsbeteenden.

Hushållsverksamheter och skatter behandlas litet mer utförligt på sidorna 57- 86 i
Sven Wimnell 16 november 2019: Levnadsförhållanden och mänskliga verksamheter som styr världen. Hushåll. Politik. Regeringar. Statsbudgeten. Skatter. Bidrag. Riksdagsdebatter. http://wimnell.com/omr36-39zzzzzn.pdf

Från sidorna 59-64 i 40zo

Hushållsverksamheter. Vad man har och vad man gör i bostäderna.

Politikområdet för hushållens verksamheter är det viktigaste för välfärden, politikområdet som i regeringen tyvärr inte har någon minister.

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.

SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d. Tele. Vedeldning, vattenkraft, kärnkaft, solkraft, vindkraft, vågkraft, kolkraft, oljekraft, gaskraft.

SW . 645 Användning av inventarier o d.

SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d) m m Här kan ingå umgänge och verksamheter i hemmet, o d.

SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

641- 642 Det börjar med maten.

Till det kan räknas allt man stoppar i sig, bl a godis, sprit, tobak, droger. Man ska akta sig för farliga bakterier o d , inte äta för mycket. Äta mediciner o d. Vara vaccinerad. Anpassa sig efter sjukdomar o d. Inte äta malda elefantbetar så att djuren utrotas. Man ska röra på sig och hålla kroppen i form. Få lämplig mängd solljus.

Svenskarnas 10 miljarder måltider per år äts av alla åldrar med olika behov efter ålder och hälsotillstånd och hemma eller på arbetsplatser . skolor, på restauranger, på semestrar och resor på olika orter o s v.

Måltiderna ska vara näringsriktiga och ge avkoppling, gärna ihop med andra. Man kan laga maten själv eller äta det andra gjort.

Livsmedelsverket, folkälsomyndigheten och socialstyrelsen har mycket att säga om detta.

Enligt ett TV-program om åldrandets hemligheter i kunskapskanalen den 4 mars 2018 kl 15.30 beror människornas livslängd i världen enligt omfattande forskningar till 25% på gener och till 75% på miljön, dvs vad vi äter, hur vi bor och arbeter, dvs levnadssätt.

~~Socialministern är numera också idrottsminister~~. Skolämnet Idrott bör ge en bra utbildning om människokroppens problem.

(2020: idrotten ligger hos kulturministern)

643. När det gäller bostaden har boverket krav om hur de bör vara.

I genomsnitt bor det cirka 2 personer per bostad.

Antal hushåll	2013
Med 1 person	37,7 % av alla hushåll
2 personer	31,3 %
3	12,4 %
4	12,3 %
5	4,3 %
6	1,2 %
7+	0,8 %

Antal rum som krävs för att inte anses trångbodd

Enboende		2 rum
2 personer		3
Ensamförälder och Samboende med	1 barn	3
	2 barn	4
	3 barn	5
	4 barn	6

Finns samboende i hushållet.redueras rumskravet med ett rum.

Man bör observera att många utöver permanentbostaden har fritidshus o d. Många är trångbodda. Det finns hemlösa och många bor i olika slags provisorier eller vårdhem o d. Statistiken över bostadsbrist är dålig. Det sägs att det behöver byggas 700 000 bostäder.

Det som byggs bör uppfylla boverkets krav, man ska inte i panik bygga sämre. Dåliga bostäder finns det tillräckligt av.

Utöver själva bostaden med rum och kök o d behöver hushållen förvaringsutrymmen, bl a garage och uppställningsplatser för hushållens bilar. Samt lekplatser för barnen o d.

644. Till bostaden hör teknisk utrustning för vatten och avlopp , energi m m.

Det finns uppgifter om sådant hos boverket.
Alla hushåll berörs av all energislag, bl a drivmedel till hushållens bilar. Energimyndigheten ger uppgifter om energi.
Med uppgörelsen om kärnkraften har det blivit mer klart om energiproblemen.

För bostädernas skötsel underhåll kan behövas hantverkare, i områdena för mänskliga verksamheter:
690 Allmänt.
691 Byggnadsmaterial (tillverkas vanligen i 66-68).
692 Byggnadsdelar.
693 Murning, betonggjutning o d.
694 Byggnadsträarbeten.
695 Olika slags byggnader och anläggningar.
696 Inbyggnad o reparation av el- och sanitetsutrustning o d.
697 Inbyggnad o reparation av värme- o ventilationsutrustning o d.
698 Måleri-, glasmästeri- och inredningsarbeten o d.
699 Isolerande och skyddande byggnadskonstruktioner.

SKL har bestämmelser om sopor o d.

645 Hushållen har mycket utrustning av olika slag.

Möbler, belysningar, kylutrustningar radio, TV, mobiltelefoner, läsplattor, datorer, gräsklippare, cyklar, motorcyklar, bilar, köksapparater, hobbyutrustning, leksaker, symaskiner o s v, som behöver köpas och skötas.

Konsumentverket kan ha upplysningar om det.

646 Utveckling av de inre verkligheterna

Individens inre verklighet är det som finns i huvudet.
Individen vet nog inte själv allt hon har i huvudet, än mindre vet man vad andra har i huvudet. Det finns statistik om individernas utbildning i skolor o d och om kunnande och erfarenheter, men det säger inte mycket om vad kunskaper, åsikter o s v de har. Det finns forskningar med intervjuer där man försöker lista ut de inre verkligheterna, och det finns mycket spekulationer om det. Men på det hela taget är de inre verkligheterna mest okända för världen utanför. Man frågar och diskuterar för att få reda på kunskaper och åsikter. När man anställer folk görs intervjuer för att få veta om vad folk kan och tycker.
Inför valen görs det opininionsundersökningar om väljarnas tycken .
Så är läget.

Hushållsverksamheterna 641-645 och 647-649 handlar huvudsakligen om de materiella, yttre verkligheterna. Men en viktig resurs i hushållen är hushållsmedlemmarnas inre verkligheter, som är grunden för välfärden. Det vill säga att man uppfattar sig som en samhällsmedborgare som är minst lika mycket värd som alla andra.

På fritiden i hemmet bör man ha möjlighet att göra det man vill inom ramen för allmän moral så att man trivs. Man bör ha sociala kontakter och andra verksamheter så att de inre verkligheterna utvecklas , bl a med lämpliga kunskaper och värderingar om de ständigt pågående förändringarna i världen, och så att möjligheterna att anpassa sig och påverka andra utvecklas på lämpligt sätt.

Här handlar det om personlig hygien, kläder och hur vi umgås i hemmet med familj, släkt och vänner. Vi ser på TV, läser tidningar och böcker, skriver, har hund, katt, hobby med hantverk m m.
Vad gör arbetslösa och sjuka hemma hela dagarna?

Behöver de hjälp med att göra något nyttigt med tiden? Vad gör de

som på grund av sjukdom eller arbetslöhet o d inte har något arbete att gå till ? Och kriminella o d ?

Livsmedel o d , boende, vatten-och avloppsförjning, energitillgång, tillgång till prylar och pengar som ingår i områdena 641-649 är materiella resurser som måste kompletteras med välfungerande inre verkligheter som kan behandlas i område 646.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Välfärden beror av dessa fyra områden. Individernas inre verklig -heter kan få det grundläggande utformat i förskolan, grundskolan och gymnasiet, men måste sedan under livet få kompletteringar i sina vardagliga verksamheter i hushållen.

Det räcker inte med att man har bostad, telefonledningar, telefoner. TV-abonemang, datorer, soffor, tidningar och skrivbord etcetera, det behövs också kunskaper för att kunna utnyttja det materiella, diskutera det med anhöriga och bekanta.

Som serviceområden till hushållen kan ses skolornas verksamheter.

Klart är att grundskolans ämnen Samhällskunskap, Religionskunskap och Hemkunskap behöver förbättras med hänsyn till vad man behöver. Likaså Samhällskunskap och religionskunskap på gymnasiet. Där skulle det också vara bra med ett ämne Hemkunskap, men om det inte finns plats för det borde Samhällskunskapen kunna ökas på med viktiga hemkunskapsproblem.

Högervridningen, våldet och allt annat elände gör att man måste förbättra undervisningen i skolan. Religionskunskapen bör ändras till Religion och levnadskunskap, Samhällskunskapen behöver bli mycket bättre och Hemkunskapen behöver utökas. Med rätta förbättringar blir barnen lyckligare som barn och sedan som vuxna och demokratin förbättras.

För de svenska barnen är det viktigt att de får kunskaper för de fyra roller de har , A1, A2, B1 och B2.

Utbildningen i samhällskunskap bör utgå från systemet för mänskliga verksamheter, som är en fullständig samhällsbeskrivning.

Förbättringar av undervisingen i de två ämnena är av stor betydelse för kultur och demokrati. Demokrati- och kulturministern har anledning att övertyga utbildningsministrarna om vikten av förbättringar.

Det är särskilt viktigt för invandrare att de får en bra samhällsbeskrivning som utgår från svenska förhållanden och också innehåller beskrivningar om samhällen utanför Sverige, så att invandrarna får kunskaper som passar till deras speciella förutsättningar.

Slutsats:
Grundskolor och gymnasier måste ge barnen kunskaper om sig själva och sina beteenden och världens problem så att de kan leva väl ihop med andra och med demokratin kan förbättra levnadsförhållandena för sig själva och alla andra.

Religioner ger gammalmodiga bilder av världen och om hur man bör bete sig, som inte fungerar idag. Religionsämnet bör utvidgas till att omfatta levnadskunskap om hur man kan utveckla sig själv och om hur man bör samverka med andra.

Ämnet om samhällskunskap måste göras mer fullständigt i både grundskolor och gymnasieskolor. Kunskaper i hemkunskap bör förbättras i grundskolorna och förmedlas också i gymnasierna.

Det här gäller de svenska barnen och också de nyanlända, invandrarna, för vilket det är särskilt viktigt att läroplanerna ger en bra modern utbildning i de nämnda ämnena, som passar till deras speciella förutsättningar.

Utbildningen ska direkt hjälpa de enskilda individerna och hjälpa dem att på politisk väg förbättra välfärden för alla.

De utbildningar som nu nämnts för skolorna är utbildningar som bör ske hela tiden genom verksamheterna i hemmet.

Om religionsämnet ombildas till ett ämne med filosofi och psykologi kommer det ämnet att innehålla många universitetsämnen. Av ämnena kan man anse att religionen var först och om man lägger ämnena i en kronologisk och logisk ordning kan man börja med religion:

Religion och levnadskunskap. (Barnen lär också föräldrarna)

1. Religionskunskap.
2. Filosofihistoria.
3. Idé-och lärdomshistoria.
4. Vetenskapshistoria
5. Utbildnings- och skolhistoria.
6. Skolverkets läroplan för grundskolan.
7. Arkiv-och bibliotekskunskap.
8. Individernas kunskaper och erfarenheter.
9. Framtidsplanering. För Sverige och världen för kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer, med samhällsbeskrivning, sambandsforskning och demokratins krav.
10. Estetik och värderingar.
11. Livsåskådningar och världsåskådningar. Världsbilder.
12. Psykologi. Biologisk psykologi. Kognition. Utvecklingspsykologi.
13. Socialpsykologi.
14. Sociologi och informationskunskap.
15. Logik och vetenskapsteori.
16. Etik och moral.
17. Konsten att inte ha tråkigt. (Tillägg 18 feb 2014)
    Ämnet bör utformas i flera alternativ passade till utbildningsnivåerna. Enklare för lägre klasser och mer utvecklade för högre.

647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter, Kapital.

Behandlas i nästa kapitel.

648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

Det finns cirka 5 miljoner hushåll i Sverige. Om de anväder en timme om dagen för städning o d blir det för varje dag 5 miljoner timmar och för alla under ett år cirka 2 miljarder timmar.

649 Personvård: barn, hemsjukvård o d .

Socialtjänsten har hand om personer som har det särdeles besvärligt men i området 64 gäller det hushåll som vill och kan klara sig själva. Somliga kan få assistans vissa timmar genom socialtjänsten men får klara sig för övrigt själva.

Det här handlar om att sköta barn, uppfostra och leka med dem. uppfostra tonåringar och om rörelsehindrade, sjuka och äldre o d som vill klara sig själva men behöver stöd av anhöriga och vänner eller enklare hemtjänst.

"Regeringen. Mål för social omsorg
Det finns särskilda mål för de tre delområden som ingår i social omsorg: individ- och familjeomsorg, personer med funktionsnedsättning samt äldreomsorg.

Omsorg om äldre människor

Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg.

Kvaliteten i äldreomsorgen ska vara hög. Äldre och anhöriga ska kunna lita på att vården och omsorgen är bra och att det finns tillräckligt med anställda med lämplig utbildning och erfarenhet.

Individ- och familjeomsorg
Målet är att stärka förmågan och möjligheten till social delaktighet för människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer och att stärka skyddet för utsatta barn.

Socialtjänsten ska främja var och ens ekonomiska och sociala trygghet och hjälpa till med att skapa jämlika levnadsvillkor. På så sätt görs det möjligt för människor att aktivt delta i samhällsgemenskapen.

Delaktighet, självbestämmande och rättssäkerhet är grunden för en väl fungerande socialtjänst. Insatser inom socialtjänsten ska grundas på kunskap och ha god kvalitet. De ska även utformas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Kontinuitet och möjligheten att få välja hur omsorgen och stödet ska utformas och av vem man tar emot insatserna är en viktig del i detta.

Personer med funktionsnedsättning
Målen för området Personer med funktionsnedsättning är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Hinder för människors delaktighet i samhället ska rivas. Det är en fråga om jämlikhet och rättvisa. Kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att verka i vardagen på lika villkor vad gäller delaktighet och tillgänglighet.

Publicerad 25 september 2014 · Uppdaterad 26 mars 2015"

Från konsumentverkets hemsida, "Koll på pengarna"

Konsumentverkets beräkningar 2020

Konsumentverket gör varje år en beräkning av vad som är rimliga kostnader för hushåll av olika storlek. Siffrorna kan vara en utgångspunkt när du vill gå igenom din ekonomi. Du kan också jämföra våra beräkningar med dina egna.

Konsumentverkets beräkningar baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. De individuella kostnaderna är en beräknad genomsnittskostnad för män och kvinnor. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel, särskild kost eller mediciner. Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för trädgård eller reparationer. Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte in-går är till exempel boende, resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kalas, alkohol, måltider på restaurang, tobak och spel.

Använd beräkningarna
Skriv in ditt hushålls kostnader i tabellen eller använd Konsumentverkets siffror om du är osäker på hur mycket du gör av med. Flytta sedan över dina kostnader till budgeten på sidan 5. Beloppen i tabellerna har avrundats till jämna tiotal kronor.

Läs mer om Konsumentverkets beräkningar på **konsumentverket.se**

Detta innehåller kostnadsposterna

Förbrukningsvaror: Dagligvaror som främst används för vård och skötsel av hemmet som tvätt- och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper med mera.

Hemutrustning: Möbler, husgeråd, tv, dator, surfplatta med mera. Vitvaror som disk- och tvättmaskin ingår inte.

Medier: Kostnad för bredband, fast telefoni, streamingtjänster, dagstidning med mera.

Hemförsäkring: Kostar olika beroende på hemmets försäkrings-belopp och bostadsort.

Storstad: över 200 000 invånare.
Mellanstor stad: 50 000–200 000 invånare.
Mindre tätort: under 50 000 invånare.

All mat lagas hemma: alla måltider för både barn och vuxna lagas hemma, baserat på Konsumentverkets nya matsedel. Det är en fyraveckors basmatsedel som är mer hållbar för både hälsa, klimat och miljö. Matsedeln består av frukost, lunch, middag och två mellanmål. Du hittar matsedeln på Konsumentverkets webbplats.

All mat lagas hemma utom lunch vardagar: Lunch fem dagar per vecka är borträknad. Barnen äter i skolan. Du får själv lägga till vad dina luncher kostar.

Övriga matkostnader: Kostnader för exempelvis festmåltider och extra fika ingår inte i beräkningarna. Du får själv lägga till den kostnaden.

Kläder och skor: Ett basbehov av kläder och skor som används till vardags, på fritiden och vid festligare tillfällen. Här ingår även tillbehör som väska, klocka och paraply.

Fritid och lek: Vanliga fritidsaktiviteter, leksaker, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift med mera.

Mobiltelefon: Kostnad för en smarttelefon med kontantkort.

Personlig hygien: Gäller sådant som tvål, tandkräm, blöjor, hårklippning med mera samt kostnad för ett årligt tandläkarbesök (undersökning) för vuxna.

Barn-/ungdomsförsäkring: Kostnad för sjuk-och olycksfallsförsäkring som även omfattar fritid.

Kostnader. Förvärvsarbetande i åldrar 18-65 år. 2020

Boverkets grundprincip för bostadsytor innebär kök och vardagsrum samt ett rum per person.
Det betyder 2 rok för ensamstående och 3 rok för makar/sambor.

Hyreslägenheter 2019. Riket
2 rok 5761 kr per månad
3 rok 7147

År 2020 ökning säg1,9% (ökning 2019 1,9%. 2018 1,1%)
2 rok 5870 säg 5800 = 69600/år för ensamstående (utan barn)
3 rok 7283 säg 7200 = 86400/år för makar/sambor (utan barn)

Gemensamma kostnader enligt Konsumentverket

	1 person	2 personer
Förbrukningsvaror	130	160
Hemutrustning	590	690
Medier	1180	1230
Hemförsäkring		
storstad	160	180
mellanstor stad	100	120
mindre tätort	90	110
Summa gemensamma kostnader		
storstad	2060	2260
mellanstor stad	2000	2200
mindre tätort	1990	2190

Individuella kostnader per månad

	18-30år	31-60år	61-74år	75-år>
Alla mat lagas hemma	2950	2770	2490	2490
Alla mat lagas hemma utom lunch vardagar	2240	2110	1890	1890

	18-25år	26-49år	50-64år	65-år>
Kläder och skor	520	500	500	490
Fritid och lek	660	640	680	560
Mobiltelefon	350	250	240	150
Personlig hygien	500 *	500	480	480
Summa kostnader, exklusive livsmedel	2030	1890	1860	1680

*** För 18- 23-åringar ska kostnaden minskas med 70 kr/månad p.g.a. fri tandvård.**

Genomsnittliga kostnader per månad 2020 för åldrar 18-65 år
Enligt konsumentverket

Individuella kostnader:

All mat lagas hemma	2790 kr
Kläder och skor	503
Fritid och lek	654
Mobiltelefon	263
Personlig hygien	493
Summa	4703 säg 4700

Gemensamma kostnader, storstad:
En person 2060 kr
Två personer 2260 kr
Med individuella kostnader:
En person 2060+ 4700 =. 6760 kr per månad = 81120 kr per år
Två personer: 2260+4700 +4700= 11660 kr per månad = 139920/ år

Med hyra för bostad:
Ensam: 81120+ 69600= 150720
Två personer: 139920+ 86400 = 226320

El ingår inte i konsumentverkets beräkningar

El. 2010 angavs: Den här posten är en uppskattad genomsnittlig förbrukning i kilowatt i hyreslägenhet: 1 person 180 kWh per månad, 2 personer 240 kWh.

Fortum - ELLEVIO 2020 El i Stockholm, treårskontrakt: fast avgift ca 68 kr per mån. KWh-pris ca 0,95 kr. Gör:
1 person 68+171=239 kr per mån. 2 pers 228+68=296 kr.
Säg 1 person 240 kr. 2 personer 300 kr.

Kostnader för förvärvsarbetande: konsumentverkets förslag:
Resor med lokaltrafik 570 kr per månad
Medlemskap i fack och a-kassa 490 kr per månad =5880 kr perår

Kollektivtrafik.Månadskort på SL i Stockholm:
30 dagar**:** 930 kronor för vuxna, 620 kronor för pensionär, student, ungdom.
Biljettt för enkelresa:vuxen 37 kr, pensionär,studentm ungdom 25 kr

Säg arbetsresor för förvärvsarbetende vuxen 930 kr per månad, för 11 månader 10230 kr, säg 10000 kr som ligger under de 11000 kr som gäller i skatteverket för reseavdrag.

Hyreslägenheter 2018 (SCB)	**2 rok**		**3 rok**	
Riket	**5591**		**6904 per månad**	
Stor-Stockholm	**6244**	**112%**	**7705**	**112%**
Stor-Göteborg	**5704**	**102%**	**6859**	**99%**
Stor-Malmö	**6257**	**112%**	**7520**	**109%**
Kommuner med > 75000 inv	**5683**	**102%**	**6893**	**100%**
Kommuner med< 75000 inv	**5005**	**98%**	**6245**	**90%**
		% av riket		

Stor-Stockholm och Stor-Malmö ligger cirka 10% över riket.
De andra ligger ungefär på riket.

Bostadskostnader

Enligt Diagram 10.2, sid 225 i SCBs Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok 2008, hade i hyreslägenheter 2002:

Hushåll med en person
- 64 år i genomsnitt ca 1,8 rok (1,77),
65 - år cirka 2,0 rok (2,08).
Hushåll med makar, 2 personer
- 64 år cirka 2,8 rok (2,72),
65 - år cirka 3,0 rok (2,98).
(Siffrorna inom parentes från tabell 10.7 på sid 230 i årsboken).

I bostadsrättslägenheter, tab 10.7 ungefär som i hyrslägenheter:
Ensam - 64 år 1,95 rok,
65- år 2,46.
Makar - 64 år 2,92 rok,
65- år 3,14 rok.

I småhus är rumsantalen cika 2 rum större än i hyrslägenheter:
Ensam - 64 år 4,17 rok,
65 - år 4,19.
Makar - 64 år 4,72,
65 - år 4,64 rok.

Mot bakgrunden av dessa siffor är det rimligt att räkna med
2rok för ensam och
3rok för makar. (Utan barn).

Boverkets grundprincip för bostadsytor innebär kök och vardagsrum samt ett rum per person.

Det betyder 2 rok för ensamstående och 3 rok för makar/sambor.

Konsumentverket 2020:

Exempel: Vad det kan kosta för en 20-åring med egen inkomst att bo hos föräldrar eller ha eget boende .

Utgifter per månad	Bo hos föräldrar	Eget boende
All mat lagas hemma utom		
lunch vardagar	2240	2240
Förbrukningsvaror	70*	130
Hemutrustning	240*	590
Medier	300*	1180
Hyra	2270*	5760
Hemförsäkring	40*	100
Summa hushållsutgifter	5160	10000
Övriga utgifter		
Personlig hygien	500	500
Kläder och skor	520	520
Fritid	660	660
Mobil	350	350
Äta lunch ute (20 ggr/månad)	1960	1960
Resor med lokaltrafik	570	570
Medlemskap i fack och a-kassa	490	490
Summa övriga utgifter	5050	5050
Total summa utgifter	10210	15050
Per år:	122520	180600
Skillnad:	58080	

*** En fjärdedel av hushållets kostnader eftersom beräkningen utgår ifrån ett hushåll med fyra personer.**

Månadskostnader år 2020, förvärvs-arbetande icke-pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Livsmedel. Alla mål äts hemma eller matlåda	2790	5580
Hygien	493	986
Kläder och skor	503	1006
Lek och fritid	654	1308
Mobiltelefon	263	526
Förbrukningsvaror	130	160
Hemutrustning	590	690
Medier	1180	1230
Hemförsäkring	160	180
Hushålls-el	240	300
Summa per månad 2020	7003	11966

Medlemskap i fack och a-kassa 490 kr per månad =5880 kr perår

Säg arbetsresor för förvärvsarbetende vuxen 930 kr per månad, för 11 månader 10230 kr, säg 10000 kr som ligger under de 11000 kr som gäller i skatteverket för reseavdrag.

Årskostnader år 2020, förvärvs-arbetande icke-pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Summa per månad 2020 enligt månadsedovisningen.	7000	11960
2020 per år:	84000	143520
Bostadshyra per år säg :		
Ensam 2rok, 12x 5800	69600	
2 personer 3rok, 12x 7200		86400
Summa per år 2020, bostad + övrigt	153600	229920
Förvärvsarbetande:arbets-resor+ fackavgifter säg	15880	31760
Summa per år 2020: bostad + övrigt	169480	261680
Här är inget räknat för höga semesterkostnader eller andra resor än lokalresor.		
Säg för enkelhets skull, avrundat	170000	262000
2 personer 154 % av ensam.		
Per person:	170000	131000
		77% av ensam

170000-131000= 39000kr

Pensionärer 2020.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Livsmedel. Alla mål äts hemma	2490	4980
Hygien (personlig)	480	960
Kläder och skor	490	980
Lek och fritid	560	1120
Mobiltelefon	150	300
Förbrukningsvaror	130	160
Hemutrustning	590	690
Medier	1180	1230
Hemförsäkring	160	180
Hushålls-el	240	300
Summa per månad 2020	6470	10900

Kollektiva lokalresor i Stockholm kostar för åldespensionärer med enkelbiljett 25 kr. Månadsbiljett 620 kr per månad. Det motsvarar ungefär 3 tur och returresor i veckan med enkelbiljetter för 2x25 kr tur och retur,
Säg resor 300 kr per månad = 3600 kr per år= en lokalresa per vecka = 200 kr per månad + långresor 1200 kr per år

Sjukvård Stockholms län:
Vårdkostnad 1150 kr per år (gräns i försäkringen)
Läkemedelskostnad 2350 kr per år (gräns i försäkringen)
Vård + läkemedel per år per person 3500 kr

Hemtjänst: Säg (lågt räknat) ensam 1200 kr per år, makar 1800 per år.

Årskostnader år 2020, pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam.	2 personer
Summa per månad 2020 enligt månadsedovisningen.	6470	10900
2020 per år:	77640	130800
Bostadshyra per år säg :		
Ensam 2rok, 12x 5800	69600	
2 personer 3rok, 12x 7200		86400
Summa per år 2020, bostad + övrigt	147240	217200
Resor	3600	7200
Vård, läkemedel	3500	7000
Hemtjänst.	1200	1800
Summa per år 2020: bostad + övrigt	155540	233200
Säg för enkelhets skull, avrundat	156000	233000
2 personer 149 % av ensam. Per person	156000	116500
		75% av ensam
Pensionärer i % av förvärvsarbetande:	92%	89%

Kostnader för barn 2020

Att beräkna genomsnittskostnader för barn är komplicerat , kräver mycket arbete och kan inte genomföras här.

Några av konsumentverkets sffror som rör barnkostnader:

Hushållets gemensamma kostnader per månad

	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers
Förbrukningsvaror	240	280	350	400	445
Hemutrustning	850	940	1030	1160	1250
Medier	1240	1290	1300	1410	1460
Hemfösäkring					
storstad	210	260	300	330	340
mellanstor stad	140	170	190	210	210
mindre tätort	120	170	160	180	148
Summa gemen-samma kostnader					
storstad	2540	2770	2980	3300	3510
mellanstor stad	2470	2680	2870	3180	3380
mindre tätort	2450	2660	2840	3150	3350

Individuella matkostnader per månad.

All mat lagas hemma

6-11mån	1 år	2-5år	6-9år	10-13	14-17	18-30år
870	950	1220	1780	2230	2590	2950

Övriga individuella kostnader per månad

	0 år	1-3år	4-6år	7-10år	11-14	15-17	18-25
Kläder, skor	690	690	950	950	700	570	520
Fritid, lek	110	200	410	530	530	610	660
Mobiltelefon	-	-	-	150	170	250	350
Personlig hygien	500	650	140	170	250	370	500*
Barn-o ung-domsförsäkr.	190	190	190	190	190	190	-
Summa kostnader	1490	1730	1690	1990	1840	1990	2030

Barntillsynskostnader, dagis, fritidsgårdar: kostnader varierar mycket efter antal barn, åldrar, inkomster och kommuner.

Skatter

Skatter på inkomster kan hämtas på skatteverket.se.

Punktskatter o d ingår i konsumentverkets priser.

Inkomstskatterna

Sverige var under 1800-talet ett utpräglat klassamhälle. Sverige styrdes av kungen med hjälp av de fyra stånden i riksdagen, adel, präster, borgare och bönder. Någon plats för arbetare fanns inte.

Ståndsriksdagen avskaffades 1865 och ersattes med ett tvåkammarsystem. Arbetare med inkomst eller förmögenhet som var tillräckligt stor fick rösta, men det var till föga hjälp.

Socialdemokratiska partiet bildades 1889 och hade som första mål åttatimmarsdag och rösträtt för alla. Åttatimmarsdagen blev lag i slutet på 1910-talet. Rösträtten ökade steg för steg, först för män och sist för kvinnor som med full rätt kunde rösta första gången 1924 (?). Det året fick de också komma in i läroverk, tidigare hade det inte varit möjligt. Kommuner hade möjlighet att i stället ordna kommunala flickskolor för realskolenivån.

Parlamentarismens principer att riksdagen skulle ha det översta ansvaret för styrningen av Sverige och inte kungen genomfördes informellt på 1910-talet men blev inte lag förrän 1974 då talmannen fick en central roll när en ny regering ska bildas.

På 1920-talet hämtades statsministern ibland från de borgerliga partierna, ibland från socialdemokraterna , men 1932 hade socialdemokraterna blivit så starka att de kunde inneha statsministerposten i 44 år till 1976.

Före andra värdskriget rådde en tradition att kvinnornas främsta uppgift var att bli gifta och försörjda av en man. De blev då “hemmafruar” med uppgift att sköta hushåll och barn, med hjälp av pigor om mannen hade hög inkomst.

Att föda barn utan att vara gift ansågs som skamligt. De som råkade ut för det försökte se till att de kunde föda i hemlighet någonstans, som "obemärkt". Tidningen Husmodern innehöll massor av annonser om det.

När de fått barnet gällde det att skaffa inkomster till försörjning eller adoptera bort. Det var ont om yrken för kvinnor: sjuksköterskor, sjukvårdsbiträden, barnmorskor. lärarinna på småskolor, hushållsarbete, butiksbiträde, serveringspersonal, enklare kontorsarbtete, skrivmaskinsarbete o d, hantverk i kvinnovänligt arbete, sömmerska, textilarbetare, man kunde inte bli polis, militär eller präst. Blev man gift med en general eller prost blev man generalska eller prostinna.

Under kriget fick kvinnor överta mäns arbete när de var inkallade. I början av 1900-talet var jordbruket den största branschen. med teknikens utveckling miskade behovet av arbetskraft i jordbruket, städerna växte. Kvinnorna blev mer och mer självständiga.

Efter kriget beskattades makar gemensamt enligt regler om sambeskattning. Det ogillades mer och mer och det kom krav om särbeskattning. Allmänna skatteberedningen gjorde en stor utredning om det men kom inte med förslag om hur det skulle gå till. Ett par andra statliga utredningar gav heller inte förslag och finansminister Gunnar Sträng åtog sig att lösa problemet. Han kom med 1970 års skattereform. Förslaget minskade antalet statliga skatteskikt och marginalskatterna för de högsta inkomster sänktes. “Dynamiska effekter” skulle göra att statens skatteinkomster inte skulle bli för låga.

Skatteomläggningen borde i möjligaste mån ske så att skatten blev efter förmåga. Ett problem var att förvärvarbetande make med

hemmafru utan inkomst skulle få samma skatt som förvärvsarbetande ensamstående. Det löstes med ett hemmamakeavdrag. Avdraget var inte idexreglerat och realvärdet minskade vartefter med inflationen. När realvärdet kommit nära noll avskaffades det, men då hade de flesta hemmafruarna försvunnit.

Ett annat problem var att de lägsta rimliga levnadskostnaderna för förvärvsarbetande makar då som nu inte var dubbelt så stora som för förvärvsarbetande ensamstående utan bara cirka 150%. Det hade gått att lösa med olika storlekar på grundavdrag för makar och ensamma, men det accepterades inte. Grundavdraget blev lika stort per person, men det sattes relativt lågt. Det medförde att de med de lägsta lönerna fick orimligt höga skatter, något som partierna inte kompenserat tillräckligt för.

Ett annat problem var att kapitalinkomstskatten inte blev väl ordnad. Kvar blev att skuldräntor fick avdrag med den marginaleffekt som blev för arbetsinkomsterna och således större ju större inkomsterna var, vilket inte var bra. Det förbättrades något av statsminister Torbjörn Fälldin (C) i förslag 1982, som genomfördes av socialdemokraterna eftersom Fälldin förlorade valet 1982

I skattereformen 1990 fick kapitalinkomstskatten nuvarande form med statlig skatt 30% oavsett inkomstens storlek. Den sattes till 30% för att ungefär motsvara kommunalskatterna som ligger ungefär där.

De flesta betalar ingen statlig inkomstskatt, bara kommunal inkomstskatt. Kapitalinkomstskatten på 30 % är för de flesta ungefär som kommunalskatten.

Progessiviteten i inkomstskattesystemet ombesörjs av den staliga inkomstskatten som 2017 börjar vid inkomst cirka 38000 kr per månad. I sista minuten 1990 gjordes i skattereformen på förslag av LO en ändring av reglerna för kommunalskatten. För att lindra skatten för de lägsta inkomsterna bestämes att grundavdraget vid låga inkomster skulle ökas ett antal procent upp till inkomt litet över 100 000 kr per år, istället skulle sedan grundavdaget minska en viss procent vid inkomst däröver.

Inkomtsskattesystemet består enligt detta av en kommunalskatt som med nyss nämnda undantag är lika med den skatt kommunerna bestämmer samt en statlig skatt vid inkomst över en viss nivå som riksdagen avgör. Till det en kapitalinkomstskatt på 30% oavsett arbetsinkomstens storlek. Man bör observera, att skuldräntor (negativ kapitalinkomst) bör medge avdrag 30%.

Kvar står sedan att de med de lägta inkomsterna får orimligt höga skatter på grund av att grundavdraget inte når upp till lägsta rimliga levnadskostnader.

Från omr 36-39zz sid 32 m m (Nedbantat)

Mer om skatter och bidrag.

Politikerna har under årens lopp då och då talat om att skatt ska utgå efter bärkraft och skattekraft och bidrag ska utgå efter behov. Men varken regeringen, riksdagen eller partierna har någonsin under de senaste femtio åren visat upp hushållsbudgetar som visar behov eller visat hur bärkraft hänger ihop med hushållsbudgetar.

Jag har nästan varje år under denna tid redovisat hushållsbudgetar och påpekat att inkomsterna vid låga inkomster inte räcker till hushållsbudgetarna och att skatter och bidrag bör bestämmas med hänsyn till det. Tyvärr har politikerna inte rätttat sig efter det, och fortfarande måste många med låga inkomster betala skatter trots att inkomsterna inte räcker till rimliga levnadskostnader.

Skattefördelningen bör ske efter bärkraft. Den bör ske med hänsyn till inkomst och med hänsyn till hushållsutgifter för rimliga behov.

Skattefördelningen har två dimensioner: Vertikal och horisontell fördelning.

Den vertikla fördelningen gäller fördelningen på personer med samma rimliga utgifter men med olika höga inkomster. Den horisontella fördelningen gäller fördelning på personer med olika rimliga utgifter men samma inkomster.

I den allmänna skattedebatten talas nästan bara om den vertikala fördelningen av skatterna - med hänsyn till inkomstens storlek.

Den vanligaste komplikationen i den horisontella fördelningen är förekomsten av barn. Oberoende av inkomstens storlek medför barn kostnader som det finns skäl att ta hänsyn till vid fördelningen av skatter och bidrag.

Eftersom vi har ett progressivt skattesystem som innebär att man procentuellt tar ut mer skatt vid högre inkomster än vid låga är det olämpligt att utforma hänsynen till barnkostnader som ett avdrag på inkomsten, det innebär att skattelättnad för barn blir större vid höga inkomster än vid låga. Därför sker hänsynen till barn genom barnbidrag som är lika stora oberoende av inkomstens storlek. Barnbidragen kan ses som en negativ skatt.

Före skattereformen 1970 sambeskattades makar. Det ville man komma ifrån och i reformen infördes särbeskattning, dvs makara beskattades var för sig efter sina inkomster. På den tiden var det vanligt att makar fördelade sina insatser så att mannen hade heltidsarbete med penninginkomster medan frun var hemma med barnen och stod vid spisen och tvättbaljan, utan penninginkomster, var hemmafru.

Vid övergång till särbeskattning uppstod problem för hemmafruarna. Mannen behövde kompensation för att han försörjde en hemmafru. Hemmafrun kunde inte spara in på hushållsutgifterna till de kostnader hon förorsakade mannen. Man införde då ett hemmamakeavdrag som var en horisontell fördelningsfaktor och lika stor vid alla inkomster. Hade man utformat det som ett avdrag på skatten skulle män med höga inkomster och större marginalskatter få större skattelättnader än de med låga inkomster.

När åren gick blev det färre hemmafruar och hemmamakeavdraget smälte i någon takt med det bort med inflationen. Till slut togs hemmamakeavdraget bort när hemmamakarna (hemmafruarna) var nära utrotade.

I början efter skattereformen 1970 hade man kvar bl a sättet att dra av för räntekostnader, avdrag gjordes med samma maginaleffekt som för inkomsten, dvs ju högre inkomst man hade och ju högre marginalskatt man hade desto mer tjänade man på ränteavdragen,

Direktören med hög lön och hög maginalskatt kunde få större skattelättnader av skuldränteavdragen än den lägst betalda i firman om man hade samma sorts hus att bo i och samma skuldräntor. Det var inte bra. I skatterformen 1982 rättades detta till något, men i reformen 1990 blev det klart att ränteavdragen blev samma vid olika inkomster. Man stannade då för 30% skatt på ränteinkomster och 30% skatteavdrag för skuldräntor. Hänsynen till räntorna hör till den horisontella fördelningen, räntorna har inget med inkomsterna att göra. Nu får direkören och springpojken vid inkomstbeskattningen samma hänsyn.

Bostadsbidragen hör till de horisontella fördelningshänsynen, men är också dimensionerade efter inkomstens storlek. För barnfamiljerna trappas de av med 20% av ökande inkomst.

Det borgerliga blocket vann valet 2006 med löften om skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare och åtgärder som skulle ge jobb åt arbetslösa och minska "utanförskapet". Det blev stora skattesänkningar för dem med höga inkomster och nedskärningar som mest drabbar dem med låga inkomster. Arbetslösheten är stor. De borgerliga har ställt i utsikt att de ska forsätta på samma sätt.

En central fråga, som alltid, är skatterna. Vem ska betala dem och vad ska de användas till. De som ska betala är individer, hushåll och företag och skatterna ska gå till saker som är till nytta för de kategorierna. Skatterna tas ut på skattebaser: skatter på arbetsinkomster, inkomster av företag, vinster och kapital, skatt på varor mm.

En högerfilosofi är att de som har höga arbetsinkomster inte arbetar om de inte får lägre skatter och högre bidrag och att de med låga inkomster inte arbetar om de får lägre skatter och högre bidrag.

Den borgerliga alliansen hatar bidrag och har satt ett annat namn på jobbskatteavdragen, nämligen avdrag, som är detsamma som bidrag. Jobbskatteavdragsbidragen är vid höga inkomster mycket stora.

Folkpartiet framför krav om att den s k värnskatten ska tas bort, annars vill ingen utbilda sig, och utbildat folk är nödvändigt i den globala konkurrensen. Kravet är nonsens. De som inte vill utbilda sig på grund av värnskatten har fel inställning till utbildning och om de avstår utbildning är det bara bra. Samhället bör undvika att släppa fram giriga personer till välbetalda platser där de bara tänker på att skaffa sig själva förmåner.

De som nu ihärdigt propagerar för lägre skatter för höginkomster borde istället intressera sig för dem med låga och de lägsta inkomsterna och kräva förbättringar för dem. Skattesänkningarna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.....

Skattereformen 1970 föregicks av många skatteutredningar. I en utredning stod att det inte gick att hitta ett belopp för levnadskostnader som kunde ligga till grund för skattefördeningar. Det var mycket dumt skrivet. Redan då fanns socialbidragsbelopp att utgå från. Nu är dessa belopp tydligare och grundar sig på bantade belopp i konsumentverkets budgetar.

Bostadskostnader är inte med i de beloppen utan bedöms från fall till fall. Emellertid finns statistik om svenska folkets bostadsstandard och statistik om bostadskostnader. En lägsta rimlig levnadskostnad kan beräknas från konsumentverkets budgetar och från statistik om hyror i hyreslägenheter i riket eftersom sådana lägenheter är de enda som är aktuella vid de lägsta inkomsterna. Det är tillräckligt många hyresboende för att det ska duga som grund. Statistiken för andra boendeformer ger skäl för att det är lämpligt. När det gäller bostadsstandard ger statistik och utrymmesnormer från Boverket skäl räkna med 2rok för ensam och 3rok för makar/sambor.....

Ett problem när man ska avväga inkomstskatterna vid de lägsta in-komsterna är att det per person är dyrare levnadskostnader för en ensam än för makar/sambor. Sambeskattningen togs bort i skattereformen 1970 och man kan inte få en lämplig skattefördelning genom att höja grundavdraget, eftersom det bör vara lika per person. Om man sätter grundavdraget så att ensamma får lämplig skatt får makar för låg skatt och sätter man grundavdraget så att makar får lämplig skatt får ensamma för hög skatt. Det är därför lämpligt att lösa det problemet med bostadsbidrag som kan formas så att man får en bättre fördelning vid låga inkomster. Det är här fråga om horisontell fördelning där rimliga hushållskostnader är olika för ensamma och makar.

Som komplement till inkomstskattesystemet finns nu barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag för barnfamiljer som avses korrigera skattesystemets skevheter. För barnlösa ungdomar finns också bostadsbidrag och för barnlösa äldre låginkomster har funnits bostadbidrag, som dock tagits bort. Det är skäl att återinföra bostadsbidrag för barnlösa äldre icke-pensionärer.

Det är möjligt beräkna levnadskostnader för barnfamiljer, men det är mer komplicerat än för kategorierna vuxna ensamma och vuxna makar och man måste då också ta med barntillsynskostnader. Det är regeringens och riksdagens uppgift att följa barnkostnaderna och vartefter justera belopp för barnbidrag o d.

Tillsynskostnaderna är relativt stora för småbarn, men kostnaderna för mat och kläder mm är då relativt låga. För mellanbarn är tillsynskostnaderna lägre och för de största barnen inga alls, men ju äldre barnen blir desto högre blir kostnadena för mat och kläder etc.

Beräkningar av barnkostnader har gjorts i Sven Wimnell 10+12 maj 2011+ 7 feb 2013: Barnfattigdom och annan fattigdom. http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf
Det är tidsödande att göra sådana beräkningar, de måste göras för olika barnatal, olika åldrar på barnen, olika inkomstnivåer och för ensamma och makar. Genomsnittskostnaden var 2011 inklusive bostadskostnader omkring 38 000 kr per barn och år, Partierna borde redovisa sådant men tycks sakna både förmåga och intresse för det.

2019 är kostnaden per barn cirka 46 000 kr per år inklusive antagna tillsynskostnader för småbarn.

Se senare utredning: Sven Wimnell 22 april 2019: Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa. Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019. http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

Reglerna för bostadstilläggen för pensionärer är orimliga och bör ändras på flera punkter. Det gäller bland annat reglerna för hur kapitalförekomst ska påverka.

Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.

Kd-ledaren Göran Hägglund gjorde en stor insats för att förbättra fastighetsbeskattningen. En stor del av befolkningen äger småhus och för dem har fastighetsskatten många år varit en pina. Skatten har byggt på fastighetstaxeringarna, som bygger på uppmätta marknadspriser för fastigheter i omvärlden. Skatterna har byggt på fiktiva inkomster på husen, inkomster som i verkligheten inte funnits. Husägarna har inte haft inkomster av husen som kunnat användas till fastighetsskatten.

Det gamla systemet har fått en bättre efterföljare. För reavinstskatten finns förmånliga regler om uppskov som kostar mycket pengar för staten, regler som kanske är alltför förmånliga.

Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30%

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållkostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

För pensionärerer och barnfamiljer görs en sorts anpassning genom bostadstillägg vid låga inkomster. Samma sorts anpassning borde ske för icke-pensionärer utan barn, för dem borde införas lämpliga bostadstillägg. Sådana tillägg har funnits en tid men tagits bort.

Genom jobbskatteavdragen har skattefördelningen ytterligare försämrats.

Man bör observera, att makar/sambor (utan barn) vanligen klarar sig bra om båda har inkomster. Ensamstående är missgynnade i skattesystemet eftersom de ensamma ska betala hela levnadsstandarden. Om man sänker skatterna så att ensamma klarar sig vid låga inkomster kommer makar/sambor att bli överkompenserade. Man kan klara detta problem bara med hjälp av lämpligt utformade bostadsbidrag.

Under de senaste 40 åren har man i riksdagen inte kunnat få syn på någon vettig sammanhängande framställning om skatte- och bidragsfördelningsproblem. Varken de rödgröna eller de borgerliga partierna har gjort någon redovisning om levnadskostnaderna och satt skatter och bidrag i relation till det. Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.....

I det man bör göra ingår intresse och förbättringar för de lägsta inkomsterna och minskning av gapet mellan fövärvsarbetande och andra.

Vi har offentliga verksamheter och privata verksamheter för hushållen och för näringsverksamheter.

Socialdemokraternas fiender är inte näringsverksamheterna utan de andra partierna. Därför bör socialdemokraterna inte beskatta näringslivets kapital utan beskatta näringslivets kapitalinkomster. Till kapialinkomster hör vinster.

Alla verksamheter bör omges av lämpliga restriktioner som hindrar skador och leverans av onyttigheter. Näringslivet ska hålla god arbetsmiljö, goda löner och trygghet i anställning. Vinster bör beskattas, men att beskatta kapitalet lär inte ha mycket gott med sig, bara leda till onödigt krångel. När kapital säljs kan finns skäl att ta ut skatt, men då är ju kapitalet en vara. .....

Förbättringar för låginkomster har föreslagits genom införande av bostadsbidrag för barnlösa i förvärvsarbetande åldrar och genom att slopa den nuvarande TV-avgiften. TV-avgiften har avskaffats och ersatts med en särskild avgift.

Skattesystemet innehåller inte bara inkomstskatter utan också andra skatter, och välfärdsfördelningen beror också på gemensamma saker som bekostas med skattemedel, t ex skolor, försvar och bidrag av olika slag. Inkomstskattesystemet är en viktig faktor eftersom det reglerar hushållens tillgång till pengar som behövs för hushållens levnadskostnader.

Hur de gemensamma anordningarna påverkar välfärden för de olika hushållen är oklart och något som de politiska partierna inte försöker redovisa. men gärna spekulerar om.

<u>Ensam förvärvsarbetande icke-pensionär utan barn. 2017</u>
De som tjänar 6000-7000 kr i månaden har 2017 underskott i hushållsbudgeten på 80-90 tusen kr per år och betalar 10-12 % av inkomsten i skatt.

De som tjänar 16-17 tusen kr per månad 2017 har efter skatt så att de nätt och jämt klarar hushållsbudgeten och betalar 20-21 % av inkomsten i skatt.

De som tjänar 55-60 tusen kr per månad 2017 har efter skatt överskott på 270-300 tusen kr per år och betalar 35-37 % av inkomsten i skatt. Dagens Nyheter har som oberoende liberal den 21mars 2017 huvudledare där det nämns att två nationalekonomer i tankesmedjan Timbro nämnt 75% marginalskatt på de högsta inkomsterna. "Skatterna är en fråga om såväl rättvisa som ekonomiska realiteter" skriver ledaren. Men ledaren beskriver inte viktiga realiteter om fördelningen av inkomstskatterna på olika inkomstnivåer och marginalskatter för lägre inkomster som också kan vara stora.

De stora underskotten vid de lägsta inkomsterna beror på att inkomstskattesystemet inte är konstruerat efter bärkraft utan efter krav om särbeskattning. Grundavdraget är inte satt med hänsyn till levnadskostnader utan är en byråkratisk konstruktion som inte har med levnadskostnaderna att göra. Systemet är gjort med hänsyn till fördelningar vid högre inkomster. Det negativa utfallet vid de lägsta inkomsterna måste kompenseras med bidrag för att få bättre fördelning efter bärkraft. Bostadsbidrag är därvid lämpligt. **Se utredningar för senare år.**

Nyss har nämnts om kapital:

"Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30%

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållkostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

Vad ingår i skattetabellerna?

I beräkningen av skattetabellerna ingår kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster, allmän pensionsavgift, begravningsavgift och avgift till registrerat trossamfund. Även den nya public service-avgiften är inkluderad i skattetabellerna för 2019. Avdrag och skattereduktioner för grundavdrag, allmän pensionsavgift, jobbskatteavdrag och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning ingår också i tabellerna.

Kolumn 1
Avser löner, arvoden och liknande ersättningar till den som vid årets ingång inte fyllt 65 år om inkomsten ger rätt till jobbskatteavdrag. Tabellen ska tillämpas oavsett om allmän pensionsavgift ska betalas eller inte.

Ensamstående förvärvarbetande är missgynnade i förhållande till makar/sambor.

Ensamståendes levnadskostnader per år 2019 är 174000kr
En makes/sambos kostnad är 134500 kr, dvs 39500 kr lägre och därför blir överskottet för en make 39500 kr högre för en ensamstående. Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 2x39500kr= 79000kr mera disponibelt sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Underskott tillsammans för ett par makar blir på motsvarande sätt 79000 kr lägre än för en ensamstående

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.
Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Makar lika inkomst Överskott/år	Årsinkomst per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500	-140000	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236	-121472	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	-102920	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	-84368	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	-65816	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	-47336	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	-28904	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	-11408 *	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	5392	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	22408	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	39448	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	56464	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748 *	73504	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772	90544	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932	106864	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252	123904	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960	140920	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480	157960	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000	175000	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508	192016	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028	209056	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536	226072	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576	260152	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084	277168	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836	358672	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036	439072	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628	504256	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828	560656	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044	615088	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472	665944	720 000

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2016-01-01 och 2016-12-31

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2017-01-01 och 2017-12-31

Decilgrupp	2016	2017	2019 antagande. cirka samma årliga ökning som 216-217. Månad ca	
1	11 855	12 096	13 000	1083
2	96 357	99 028	104 000	8667
3	177 761	183 315	194 000	16167
4	241 790	249 625	265 000	22083
5	289 357	298 285	316 000	26333
6	327 932	337 863	358 000	29833
7	366 546	377 964	401 000	33417
8	414 336	426 988	452 000	37667
9	486 239	499 991	527 000	43917
(9,5				ca 57000)
10	789 273	809 306	849 000	70750

Statistiken inte uppdelad efter ensamstående och makar/sambor. Men ensamstående behöver 2019 inkomst 19000 och makar var för sig 14000 per månad för att klara hushållsbudgetarna på plus. Genomsnitt cirka 16000 kr

Det betyder att cirka 30 % av inkomsttagarna inte klarar sig.

Inkomstskattesystemet är inte uppbyggt efter skatteförmåga och inget talar för att svenska folket vill ha det.

Brister i detta system kompenseras i någon mån av bidrag av olika slag, bland annat barnbidrag och bostadsbidrag för ensamma och makar/sambor med barn.

Ungdomar utan barn kan få ungdomsbostadsbidrag. Äldre utan barn har några år fått bostadsbidrag, men de har i ovist nit tagits bort, det bör snarast återinföras. Det kan enkelt ske genom att höja åldersgränsen för bidrag. Ungdomsbidragen avtrappas med 33,33% av viss stigande inkomst. I ett nytt bidrag för äldre kan det vara 33,33 % eller 20%, som gälller för barnbostadsbidrag.

Se senare utredning: Sven Wimnell 22 april 2019: Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa. Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf sid 34:

Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

För inkomståren 2006, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 och 2014 har undersökts hur stora underskotten och överskotten blir i hushålls-butdgetarna för förvärvsarbetande med inkomster mellan 6000 och 60 000 kr per månad, för ensamma och makar med líka stora inkomster.

Underskott och överskott avser det som återstår av inkomsten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnads-kostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kost-naderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Skillnader mellan 2006 och 2014 redovisas i tabellen till höger.

Den borgerliga alliansen har menat att jobbskatteavdragen mest tillfallit låg- och medelinkomsttagare, men tabellen visar att
*** underskotten har ökat för inkomster 13000 och lägre,**
*** att överskotten har minskat för inkomster 14000-25000 och**
*** att överskotten har ökat för inkomster 26000 och högre och med cirka 23000-32000 kr per år för inkomser 35000 och högre.**

Den nya regeringen vill minska jobbskatteavdragen för inkomster 50000 kr och högre och sänka inkomsgränsen för statlig skatt till 35000 kr. Det tycks finnas överskott att ta av.

Försämringarna för inkomster 25000 och lägre borde åtgärdas.

2006-2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnadskostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	2006 Över-skott/år	2014	Skillnad	
6001	-64356	**-80536**	**-16180**	**Underskottet har ökat**
7001	-55524	**-71200**	**-15676**	**Underskottet har ökat**
8001	-46692	**-61864**	**-15172**	**Underskottet har ökat**
9001	-37920	**-52528**	**-14608**	**Underskottet har ökat**
10001	-29880	**-43192**	**-13312**	**Underskottet har ökat**
11001	-22176	**-34072**	**-11896**	**Underskottet har ökat**
12001	-14532	**-25612**	**-11080**	**Underskottet har ökat**
13001	-6888	**-17524**	**-10636**	**Underskottet har ökat**
14001	756	**-8716**	**-9472**	**Överskottet har minskat**
15001	8400	**-268**	**-8668**	**Överskottet har minskat**
16001	16044	**8180**	**-7864**	**Överskottet har minskat**
17001	23688	**16280**	**-7408**	**Överskottet har minskat**
18001	31332	**25076**	**-6256**	**Överskottet har minskat**
19001	38976	**33524**	**-5452**	**Överskottet har minskat**
20001	46200	**41624**	**-4576**	**Överskottet har minskat**
21001	53844	**50072**	**-3772**	**Överskottet har minskat**
22001	61488	**58520**	**-2968**	**Överskottet har minskat**
23001	69132	**66968**	**-2164**	**Överskottet har minskat**
24001	76776	**75416**	**-1360**	**Överskottet har minskat**
25001	84420	**83864**	**-556**	**Överskottet har minskat**
26001	92124	**92324**	**200**	**Överskottet har ökat**
27001	98424	**100772**	**2348**	**Överskottet har ökat**
29001	109704	**117668**	**7964**	**Överskottet har ökat**
30001	115344	**126008**	**10664**	**Överskottet har ökat**
35001	143544	**166208**	**22664**	**Överskottet har ökat**
40001	171240	**196712**	**25472**	**Överskottet har ökat**
45001	196440	**224912**	**28472**	**Överskottet har ökat**
50001	221640	**253112**	**31472**	**Överskottet har ökat**
55001	246840	**278972**	**32132**	**Överskottet har ökat**
60001	272040	**304172**	**32132**	**Överskottet har ökat**

2006. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4200 kr per mån = 50400 kr per år för ensam och 5100 kr per mån för makar/sambor= 61 200kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 120 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 180 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**		**Årsinkomst per person**
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Överskott/år		Överskott/år		
6001	1364	16368	4637	55644	-64356		-68712 (55644x 2-180000)		
7001	1628	19536	5373	64476	-55524		-51048		84 000
8001	1892	22704	6109	73308	-46692		-33384		96 000
9001	2161	25932	6840	82080	-37920		-15840		108 000
10001	2491	29892	7510	90120	-29880		240	kris-	120 000
11001	2849	34188	8152	97824	-22176		15648	gräns	132 000
12001	3212	38544	8789	104468	-14532		20936		144 000
13001	3575	42900	9426	113112	- 6888		46224		156 000
14001	3938	47256	10063	120756	756	kris-	61512		168 000
15001	4301	51612	10700	128400	8400	gräns	76800		180 000
16001	4664	55968	11337	136044	16044		92088		192 000
17001	5027	60324	11974	143688	23688		107376		204 000
18001	5390	64680	12611	151332	31332		122554		216 000
19001	5753	69036	13248	158976	38976		137952		228 000
20001	6151	73812	13850	166200	46200		152400		240 000
21001	6514	78168	14487	173844	53844		167688		252 000
22001	6877	82524	15124	181488	61488		182976		264 000
23001	7240	86880	15761	189132	69132		198264		276 000
24001	7603	91236	16398	196776	76776		213552		288 000
25001	7966	95592	17035	204420	84420		228840		300 000
26001	8324	99888	17677	212124	92124		244248		312 000
27001	8799	105588	18202	218424	98424		256848		324 000
29001	9859	118308	19142	229704	109704		279408		348 000
30001	10389	124668	19612	253344	115344		290688		360 000
35001	13039	156468	21962	263544	143544		347088		420 000
40001	15731	188772	24270	291240	171240		402480		480 000
45001	18631	223572	26370	316440	196440		452880		540 000
50001	21531	258372	28470	341640	221640		503280		600 000
55001	24431	293172	30570	366840	246840		553680		660 000
60001	27331	327972	32670	392040	272040		604080		720 000

2008. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4300 kr per mån = 51 600 kr per år för ensam och 5200 kr per mån för makar/sambor= 62 400kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 124 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 186 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**		
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Överskott/år		Överskott /år		
6001	836	10032	5165	61980	-62020		-62040 (61980x2-186000)		
7001	1074	12888	5927	71124	-52876		- 43752		**Ensams**
8001	1338	16056	6663	79956	-44044		-26088		**förbättring**
9001	1602	19224	7399	88788	-35212		-8424		**på skatten**
10001	1910	22920	8091	97092	-26908		8184	kris-	**2006 - 2008**
11001	2230	26760	8771	105252	-18748		24504	gräns	3428
12001	2551	30612	9450	113400	-10600		40800		3932
13001	2872	34464	10129	121548	- 2452		57096		4436
14001	3193	38316	10808	129696	5696	kris-	73392		4940
15001	3513	42156	11488	137836	13856	gräns	83672		5456
16001	3834	46008	12167	146004	22004		106008		5960
17001	4155	49860	12846	154152	30152		122304		6464
18001	4475	53700	13526	162312	38312		138624		6980
19001	4796	57552	14205	170460	46460		154920		7484
20001	5149	61788	14852	178224	54224		170448		8024
21001	5470	65640	15531	186372	62372		186744		8528
22001	5790	69480	16211	194532	70532		203064		9044
23001	6111	73332	16890	202680	78680		219360		9548
24001	6435	77220	17569	210892	86828		235784		10052
25001	6766	81192	18235	218882	94820		251764		10400
26001	7097	85164	18904	226848	102848		267696		10724
27001	7428	89136	19573	234876	110876		283752		12452
29001	8247	98964	20754	249048	125048		312096		15344
30001	8777	105324	21224	254688	130688		323376		15344
35001	11427	156468	23574	282888	158888		379776		15344
40001	14077	168924	25924	311088	187088		436176		15848
45001	16874	202488	28127	337524	213524		489048		17084
50001	19774	237288	30227	362724	238724		539448		17084
55001	22674	272088	32327	387924	263924		589848		17084
60001	25574	306888	34427	413124	289124		640248		17084

2009. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4450 kr per mån = 53 400 kr per år för ensam och 5420 kr per mån för makar/sambor= 65 040kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 130 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 195 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**	
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år		Överskott /år	
6001	729	8748	5272	63264	-66736		-68472 (63264x2-195000)	
7001	977	11724	6024	72288	-57712		- 50424	**Ensams**
8001	1225	14700	6776	81312	-48688		-32376	**förbättring**
9001	1474	17688	7527	90324	-39676		-14352	**på översk.**
10001	1745	20940	8256	99072	-30928		3144 kris-	**2006 - 2009**
11001	2055	24660	8946	107352	-22648		19704 gräns	- 472
12001	2365	28380	9636	115632	-14368		36264	+164
13001	2676	32112	10325	123900	- 6100		52800	788
14001	2986	35832	11015	132180	2180	kris-	69360	1424
15001	3297	39564	11704	140448	10448	gräns	85896	2048
16001	3607	43284	12394	148728	18728		102456	2684
17001	3918	47016	13083	156996	26996		118992	3308
18001	4228	50736	13773	165276	35276		135552	3944
19001	4539	54468	14462	173544	43544		152088	4568
20001	4881	58572	15120	181440	51440		167880	5240
21001	5191	62292	15810	189720	59720		184440	5876
22001	5502	66024	16499	197988	67988		200976	6500
23001	5812	69744	17189	206268	76268		217536	7136
24001	6123	73476	17878	214536	84536		234072	7760
25001	6437	77244	18564	222768	92768		250536	8348
26001	6768	81216	19233	230796	100796		266592	8672
27001	7100	85200	19901	238812	108812		282624	10388
29001	7761	93132	21240	254880	124880		314760	15176
30001	8091	97092	21910	262920	132920		330840	17576
35001	10444	125328	24557	294684	164684		394368	21140
40001	13094	157128	26907	322884	192884		450768	21644
45001	15759	189108	29242	350904	220904		586808	24464
50001	18659	223908	31342	376104	246104		557208	24464
55001	21559	258708	33442	401304	271304		557208	24464
60001	24459	293508	35542	426504	296504		658008	24464

2010. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**	
Mån lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år		Överskott /år	
6001	687	8244	5314	63768	-70232		-73464 (63768x2-201000)	
7001	918	11016	6083	72996	-61004		- 55008	**Ensams**
8001	1149	13788	6852	82224	-51776		-36552	**förbättring**
9001	1380	16560	7621	91452	-42548		-18096	**på översk.**
10001	1644	19728	8357	100284	-33716		-432 kris-	**2006 - 2010**
11001	1943	23316	9058	108696	-25304		16392 gräns	-3128
12001	2244	26928	9757	117084	-16916		33168	-2384
13001	2545	30540	10456	125472	- 8528		49944	-1640
14001	2846	34152	11155	133860	- 140	kris-	66720	-896
15001	3147	37764	11854	142248	8248	gräns	83496	-152
16001	3448	41376	12553	150636	16636		100272	592
17001	3749	44988	13252	159024	25024		117048	1336
18001	4050	48600	13951	167412	33412		133824	2080
19001	4351	52212	14650	175800	41800		150600	2824
20001	4682	56184	15319	183828	49828		166656	3628
21001	4983	59796	16018	192216	58216		183434	4372
22001	5284	63408	16717	200604	66604		200208	5116
23001	5585	67020	17416	208992	74992		216984	5860
24001	5886	70732	18115	217380	83380		233760	6604
25001	6201	74412	18800	225600	91600		250200	7180
26001	6532	78384	19469	233628	99628		266256	7504
27001	6863	82356	20138	241656	107656		282312	9232
29001	7524	90288	21477	257724	123724		314448	14020
30001	7854	94248	22147	265764	131764		330528	16424
35001	10134	121608	24867	298404	164404		395808	20860
40001	12784	153408	27217	326604	192604		452208	21364
45001	15434	185208	29567	354804	220804		508608	24364
50001	18323	219876	31678	380136	246136		559272	24496
55001	21223	254676	33778	405336	271336		609672	24496
60001	24123	289476	35878	430536	296536		660072	24496

2011. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	680	8160	5321	63852	-70148		- 73296
7001	911	10932	6090	73080	-60920		- 54840
8001	1142	13704	6859	82308	-51692		- 36384
9001	1373	16476	7628	91536	-42464		- 17928
10001	1630	19560	8371	100452	-33548		- 96 kris-
11001	1930	23160	9071	108852	-25148		16704 gräns
12001	2231	26772	9770	117240	-16760		33480
13001	2532	30384	10469	125628	- 8372		50256
14001	2833	33996	11168	134016	16 kris-		67032
15001	3134	37608	11867	142404	8404	gräns	83808
16001	3435	41220	12566	150792	16792		100584
17001	3736	44832	13265	159180	25180		117360
18001	4037	48444	13964	167568	33568		134136
19001	4338	52056	14663	175956	41956		150912
20001	4669	56028	15332	183984	49984		166968
21001	4970	59640	16031	192372	58372		183794
22001	5271	63252	16730	200760	66760		200520
23001	5572	66864	17429	209148	75148		217296
24001	5873	70476	18128	217536	83536		234072
25001	6181	74172	18820	225840	91840		250680
26001	6510	78120	19491	233892	99892		266784
27001	6843	82116	20167	242004	108004		283008
29001	7504	90048	21497	257964	123964		314928
30001	7834	94008	22167	266004	132004		331008
35001	9931	119172	25070	300840	166840		400680
40001	12581	150972	27420	329040	195040		457080
45001	15231	182772	29770	357240	223240		513480
50001	18054	216648	31947	383364	249364		565728
55001	20954	251448	34047	408564	274564		616128
60001	23854	286248	36147	433764	299764		666528

2012. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4900 kr per mån = 58 800 kr per år för ensam och 6000 kr per mån för makar/sambor= 72 000 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 142 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 216 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	660	7920	5341	64092	-77908		- 87816
7001	891	10692	6110	73320	-73178		- 69360
8001	1122	13464	6879	82548	-59452		- 50904
9001	1353	16236	7648	91776	-50224		- 32448
10001	1591	19092	8410	100920	-41080		- 14160 kris-
11001	1891	22692	9110	109320	-32680		2640 gräns
12001	2192	26304	9809	117708	-24492		19416
13001	2493	29916	10508	126096	-15904		36192
14001	2794	33528	11207	134484	-7516	kris-	52968
15001	3095	37140	11906	142872	872	gräns	69744
16001	3396	40752	12605	151260	9260		86520
17001	3697	44364	13304	159648	17648		113296
18001	3998	47976	14003	168036	26036		120072
19001	4299	51588	14702	176424	34424		136848
20001	4630	55560	15371	184452	42452		152904
21001	4931	59172	16070	192840	50840		169680
22001	5232	62784	16769	201228	59228		186456
23001	5533	66396	17468	209616	67616		217296
24001	5834	70008	18167	218004	76004		203232
25001	6135	73620	18866	226392	84392		236784
26001	6451	77412	19550	234600	92600		253200
27001	6782	81384	20219	242628	100628		269256
29001	7445	89340	21556	258672	116672		301344
30001	7775	93300	22226	266712	124712		317424
35001	9565	114780	25436	305232	163232		394464
40001	12215	146580	27786	333432	191432		45o864
45001	14865	178380	30136	361632	219632		507264
50001	17578	210396	32423	389076	247076		562152
55001	20478	245736	34523	414276	272276		612552
60001	23378	280536	36623	439476	297476		662952

2013 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6100 kr per mån för makar/sambor= 73 200 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 220 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	575	6900	5426	65112	-79888		- 89776
7001	779	9348	6222	74664	-70336		- 70672
8001	982	11784	7019	84228	-60772		- 51544
9001	1185	14220	7816	93792	-51208		- 32416
10001	1388	16656	8613	103356	-41080		- 13288 kris-
11001	1651	19812	9350	112200	-32800		4400 gräns
12001	1916	22992	10085	121020	-23980		22040
13001	2180	26160	10821	129852	-15148		39704
14001	2445	29340	11556	138672	-6328	kris-	57344
15001	2683	32196	12318	147816	2816	gräns	75632
16001	2948	35376	13053	156636	11636		93272
17001	3240	38880	13761	165132	20132		110264
18001	3504	42048	14497	173964	28964		127928
19001	3769	45228	15232	182784	37784		145568
20001	4060	48720	15941	191292	46292		162584
21001	4325	51900	16676	200112	55112		180224
22001	4590	55080	17411	208932	63932		197864
23001	4855	58260	18146	217752	72752		215504
24001	5120	61440	18881	226572	81572		233144
25001	5384	64608	19617	235404	90404		250808
26001	5655	67860	20346	244152	99152		268304
27001	5946	71352	21055	252660	107660		285320
29001	6529	78348	22472	269664	124664		319328
30001	6819	81828	23182	278184	133184		336368
35001	8269	99228	26732	320784	175784		421568
40001	10654	127848	29347	352164	207164		484328
45001	13104	157248	31897	382764	237764		545528
50001	15554	186648	34447	413364	268364		606728
55001	18244	218928	36754	441084	296084		662168
60001	20944	251328	39057	468684	323684		717368

2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6200 kr per mån för makar/sambor= 74 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 222 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	629	7548	5372	64464	-80536		- 93072
7001	851	10212	6150	73800	-71200		- 70672
8001	1073	12876	6928	83136	-61864		- 55728
9001	1295	15540	7706	92472	-52528		- 37056
10001	1517	18204	8484	101808	-43192		- 18384 kris-
11001	1757	21084	9244	110928	-34072		-144 gräns
12001	2052	24624	9949	119388	-25612		16776
13001	2378	28536	10623	127476	-17524		32952
14001	2644	31728	11357	136284	-8716	kris-	50568
15001	2940	35280	12061	144732	-268	gräns	67464
16001	3236	38832	12765	153180	8180		84360
17001	3561	42732	13440	161280	16280		100560
18001	3828	45936	14173	170076	25076		118152
19001	4124	49488	14877	178524	33524		135048
20001	4449	53388	15552	186624	41624		151248
21001	4745	56940	16256	195072	50072		168144
22001	5041	60492	16960	203520	58520		185040
23001	5337	64044	17664	211968	66968		201936
24001	5633	67596	18368	220416	75416		218832
25001	5929	71148	19072	228864	83864		222000
26001	6224	74688	19777	237324	92324		218808
27001	6520	78240	20481	245772	100772		269544
29001	7112	85344	21889	262668	117668		303336
30001	7417	89004	22584	271008	126008		320016
35001	9067	108804	25934	311208	166208		400416
40001	11525	138300	28476	341712	196712		461424
45001	14175	171700	30826	369912	224912		517824
50001	16825	201900	33176	398112	253112		574224
55001	19670	236040	35331	423972	278972		625944
60001	22570	270840	37431	449172	304172		676344

2016 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5300 kr per mån = 63 200 kr per år för ensam och 6450 kr per mån för makar/sambor= 77 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 149 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 232 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	630	7560	5371	64452	-84548		- 103096
7001	852	10224	6148	73788	-75212		- 84424
8001	1074	12888	6927	83124	-65876		- 65752
9001	1296	15552	7705	92460	-56540		- 47080
10001	1518	18216	8483	101796	-47204		- 28408 kris-
11001	1760	21120	9241	110892	-38108		-10216 gräns
12001	2056	24672	9945	119340	-29660		6680
13001	2352	28224	10649	127788	-21212		23576
14001	2647	31764	11354	136248	-12752	kris-	40496
15001	2943	35316	12058	144696	-4304	gräns	57392
16001	3239	38868	12762	153144	4144		74288
17001	3535	42420	13466	161592	12592		91184
18001	3831	45972	14170	170040	21040		108080
19001	4127	49524	14874	178488	29488		124976
20001	4452	53424	15549	186588	47588		141176
21001	4748	56976	16253	195036	46036		158072
22001	5044	60528	16957	203484	54484		174968
23001	5340	64080	17661	211932	62932		191864
24001	5636	67632	18365	220380	71380		208760
25001	5932	71184	19069	228828	79828		225656
26001	6228	74736	19773	237276	88276		242552
27001	6524	78288	20477	245724	96724		259448
29001	7115	85380	21886	262632	113632		293264
30001	7423	89076	22578	270936	121936		309872
35001	9073	108876	25928	311136	166208		390272
40001	11376	136512	28825	343500	194500		455000
45001	14026	168312	30975	371700	222700		511400
50001	16682	200184	33319	399828	250828		567656
55001	19581	234972	35420	425040	276040		618080
60001	22631	271572	37370	448440	299440		664880

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	622	7464	5379	64548	-90452		- 109904
7001	844	10128	6157	73884	-81116		- 91232
8001	1066	12792	6435	83220	-71780		- 72560
9001	1288	15456	7713	92556	-62444		- 53888
10001	1510	18120	8491	101892	-53108		- 35216
11001	1743	20916	9258	111096	-43904		-16808 kris-
12001	2038	24456	9963	119556	-35444		112 gräns
13001	2334	27888	10667	128004	-26996		17008
14001	2630	31560	11371	136452	-18548		33904
15001	2926	35112	12075	144900	-10100	kris-	50800
16001	3222	38664	12779	153348	-1652	gräns	67696
17001	3518	42216	13483	161796	6796		84592
18001	3814	45768	14187	170244	15244		101488
19001	4110	49320	14891	178692	23692		118384
20001	4435	53220	15566	186792	31792		134584
21001	4731	56772	16270	195240	40240		151480
22001	5027	60324	16974	203688	48688		168376
23001	5323	63876	17678	213136	57136		187272
24001	5619	67428	18382	220584	65584		202168
25001	5915	70980	19086	229032	74032		219064
26001	6211	74532	19790	237480	82480		235960
27001	6507	78084	20477	245928	90928		252856
29001	7096	85152	21905	262860	107860		286720
30001	7394	88728	22607	271284	116284		303568
35001	9044	108528	25957	311484	156484		383968
40001	11199	134388	28802	345624	190624		452248
45001	13849	166188	31152	373824	218824		518648
50001	16499	197988	33502	402024	247024		565048
55001	19333	231996	35668	428016	273016		617032
60001	22383	268596	37618	451416	296416		663832

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.

Ensam Mån. lön	Över-skott/år		Makar lika inkomst Överskott /år		Ensam per person	skillnad en make
6001	-90452		- 109904		-54952	35500
7001	-81116		- 91232		-45616	35500
8001	-71780		- 72560		-36280	35500
9001	-62444		- 53888		-26944	35500
10001	-53108		- 35216		-17608	35500
11001	-43904		-16808	kris-	-8404	35500
12001	-35444		112	gräns	56	35500
13001	-26996		17008		8504	35500
14001	-18548		33904		16952	35500
15001	-10100	kris-	50800		25400	35500
16001	-1652	gräns	67696		33848	35500
17001	6796		84592		42296	35500
18001	15244		101488		50744	35500
19001	23692		118384		59192	35500
20001	31792		134584		67292	35500
21001	40240		151480		78740	35500
22001	48688		168376		84188	35500
23001	58136		187272		93636	35500
24001	65584		202168		101084	35500
25001	74032		219064		109532	35500
26001	82480		235960		117980	35500
27001	90928		252856		126428	35500
29001	107860		286720		143360	35500
30001	116284		303568		151784	35500
35001	156484		383968		191984	35500
40001	190624		452248		226124	35500
45001	218824		508648		254324	35500
50001	247024		565048		282524	35500
55001	273016		617032		308516	35500
60001	296416		663832		331916	35500

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	/år	Efter skatt /mån	/år	Över-skott/år		Makar lika inkomst Överskott/år	Årsinkomst per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500		-140000	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236		-121472	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960		-102920	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684		-84368	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408		-65816	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168		-47336	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952		-28904	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204		-11408 *	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804		5392	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296		22408	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776		39448	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268		56464	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748	*	73504	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772		90544	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932		106864	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252		123904	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960		140920	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480		157960	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000		175000	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508		192016	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028		209056	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536		226072	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576		260152	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084		277168	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836		358672	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036		439072	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628		504256	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828		560656	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044		615088	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472		665944	720 000

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Inkomstskatt i % av inkomst	
							1 1 008 kr/mån
6001	622	7464	5379	64548	-90452	10,4	Decilgrupp
7001	844	10128	6157	73884	-81116	12,1	
8001	1066	12792	6435	83220	-71780	13,3	2 8 252 kr/mån
9001	1288	15456	7713	92556	-62444	14,3	
10001	1510	18120	8491	101892	-53108	15,1	
11001	1743	20916	9258	111096	-43904	15,8	
12001	2038	24456	9963	119556	-35444	17,0	
13001	2334	27888	10667	128004	-26996	18,0	
14001	2630	31560	11371	136452	-18548	18,8	
15001	2926	35112	12075	144900	-10100	19.5	3 15 276 kr/mån
16001	3222	38664	12779	153348	-1652	20,1	
17001	3518	42216	13483	161796	6796	20.7	
18001	3814	45768	14187	170244	15244	21,2	
19001	4110	49320	14891	178692	23692	21,6	
20001	4435	53220	15566	186792	31792	22,2	4 20 802 kr/mån
21001	4731	56772	16270	195240	40240	22.5	
22001	5027	60324	16974	203688	48688	22,8	
23001	5323	63876	17678	213136	57136	23,1	* Medianinkomst
24001	5619	67428	18382	220584	65584	23,4	23 467 kr/månad
25001	5915	70980	19086	229032	74032	23,7	2017 enl SCB
26001	6211	74532	19790	237480	82480	23,9	(20-64 år)
27001	6507	78084	20477	245928	90928	24,1	* Medelinkomst
29001	7096	85152	21905	262860	107860	24,5	27 450 kr/månad
30001	7394	88728	22607	271284	116284	24.6	2017 enl SCB
35001	9044	108528	25957	311484	156484	25,8	
40001	11199	134388	28802	345624	190624	28,0	9 41 666 kr/mån
45001	13849	166188	31152	373824	218824	30.8	
50001	16499	197988	33502	402024	247024	33,0	
55001	19333	231996	35668	428016	273016	35,2	
60001	22383	268596	37618	451416	296416	37,3	10 67 442 kr/mån

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Inkomstskatt i% av inkomst	Årsinkomst per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500	10,4	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236	12,2	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	13,5	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	14,5	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	15,3	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	16,0	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	16,6	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	17,4	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	18,3	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	19.0	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	19,7	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	20,2	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748	20,7	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772	21,2	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932	21,7	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252	22,0	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960	22,3	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480	22,7	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000	22,9	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508	23,2	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028	23,4	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536	23,6	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576	24,0	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084	24,1	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836	25,3	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036	26,2	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628	28,4	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828	30,7	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044	33,0	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472	35,1	720 000

Från http://wimnell.com/omr36-39zzzzzj.pdf

Om värnskatten

Agenda började för hösten den 25 augusti 2019 och hade bl a en intervju med den nya liberalledaren Nyamkon Sabuni.

Expressen skrev om intervjun:
Sabuni: – Det viktigaste från vår sida är att vi gör det som är bäst för Sverige: att vi säkrar goda förutsättningar för företagande, för arbetsmarknaden så att vi får fler i arbete, och att vi säkrar kompetensen.

Hon menar att den budgetram som finansministern presenterat ger utrymme både för sänkta marginalskatter och satsningar på rättsväsendet, som är en hjärtefråga för L.

Partiet har stridit hårt för att slopa värnskatten, något som beräknas kosta 6 miljarder kronor.
– Så statiskt är det inte, säger Nyamko Sabuni.

– Genom att ta bort värnskatten kan vi få fler att vilja avancera men också att vilja jobba lite mer.
Agenda: Varför inte satsa de där miljarderna på kommunerna?
– Vi har också pengar som vi kommer att satsa på kommunerna.

Den s k värnskatten avskaffas sista decmber 2019. Den ger cirka 6 miljarer kr till statskassan.

Jag föreslår att en ny värnskatt införs fr o m 1 januari 1920 med samma regler som för den gamla värnskatten som avskaffas, men att skatten tillförs försvarsdeparrtementet.

Värnskatten 2019

Enligt finansepartmentet promemoria Fi2019/02421/S1 Avskaffad övre skiktgräns för statlig inkomstskatt (s.k. värnskatt) juni 2019:

Nuvarande lydelse:
"För fysiska personer är den
statliga inkomstskatten på beskattningsbara förvärvsinkomster
– 20 procent av den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger en nedre skiktgräns, och
– 5 procent av den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger en övre skiktgräns.

Skiktgränserna bestäms med utgångspunkt i en nedre skiktgräns på 490 700 kronor för beskattningsåret 2019 och en
övre skiktgräns på 689 300 kronor för beskattningsåret 2019."

Den övre gränsem motsvarar 57441 kr per nånad

Skatter finns redovisade i

Sven Wimnell 20 februari 2019:
Samällsplaneringens problem. Något av det viktigaste och artiklar 23 januari - 15 februari om inre svenska förhållanden.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzza.pdf

Där finns följande tabell

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Inkomstskatt i% av inkomst	Årsinkomst per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500	10,4	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236	12,2	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	13,5	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	14,5	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	15,3	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	16,0	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	16,6	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	17,4	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	18,3	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	19.0	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	19,7	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	20,2	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748	20,7	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772	21,2	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932	21,7	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252	22,0	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960	22,3	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480	22,7	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000	22,9	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508	23,2	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028	23,4	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536	23,6	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576	24,0	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084	24,1	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836	25,3	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036	26,2	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628	28,4	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828	30,7	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044	33,0	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472	35,1	720 000

2019 är skatten 33 % av inkomsten vid inkomst 55000 och 35,1 60000

Inkomst 60000 månad = 720 000 per år ligger 30 700 över 689 300 och värnskatten blir 5% av det = 1535 kr som är 0,21% av 720 000 Skatten blir 35,1-0,21= cirka 34,9 av inkomsten.

Vid inkomst 100 000 kr/månad = 1200 000 kr per år är inkomsten 480 000 kr högre och värnskatten 24 000 kr högre= 25535 kr som är 2,1 % av inkomsten. Vid inkomst mellan 60 000 och 100 000 kr per månad är alltså värnskatten 0.21 - 2,1 % av inkomsten. Vid 70 000 cirka 0,9%

Ensam barnlös med inkomst 18-19 000 kr/månad, och som efter skatt knappt har till rimliga levnadskostnader 174 400 kr, betalar 21 %av inkomsten i skatt.

Den med månadsinkomst 60 000 har överskott i hushållsbudgeten på 293 473 kr sedan rimliga levnadskostnader betalats. Och , räknat på 2019, betalar bara 34,9 %av inkomsten i skatt sedan värnskatten tagits bort.

Man kan nog säga att borttagandet av värnskatten är en onödig lyx för dem med de höga inkomsterna.

Ensamma med inkomster under 19 000 kr per månad har underskott i hushållsbudgetarna. Ensam med inkomst 60 000 kr/ månad har överskott 293457 kr på året.

Cirka 35 % av inkomsttagarna ha inkomster under 19 000 kr.

För den med månadsinkomst 60 000 kr och överskott 293473 kr minskar skatten med 0,21 av inkomsten när värnskatten tas bort, det är inte troligt att man arbetar mer för det. Om inkomsten är 70 000 kr/månad = mitt- eller medel för de 10%med de största inkomsterna, minskar skatten med 0,9%% av inkomsten och det får nog inte vederbörande att arbete mer.

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2016-01-01 och 2016-12-31

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2017-01-01 och 2017-12-31 (SCB)

Decilgrupp	2016	2017	2019 antagande. cirka samma årliga ökning som 216-217. Månad ca	
1	11 855	12 096	13 000	1083
2	96 357	99 028	104 000	8667
3	177 761	183 315	194 000	16167
4	241 790	249 625	265 000	22083
5	289 357	298 285	316 000	26333
6	327 932	337 863	358 000	29833
7	366 546	377 964	401 000	33417
8	414 336	426 988	452 000	37667
9	486 239	499 991	527 000	43917
(9,5				ca 57000)
10	789 273	809 306	849 000	70750

Statistiken är inte uppdelad efter esamstående och makar/sambor. Men ensamstående behöver 2019 inkomst 19000 och makar var för sig 14000 per månad för att klara hushållsbudgetarna på plus. Genomsnitt cirka 16000 kr
Det betyder att cirka 30 % av inkomsttagarna inte klarar sig.

Inkomstskattesystemet är inte uppbyggt efter skatteförmåga och inget talar för att svenska folket vill ha det.

Brister i detta system kompenseras i någon mån av bidrag av olika slag, bland annat barnbidrag och bostadsbidrag för ensamma och makar/sambor med barn.

Ungdomar 18-29 år utan barn kan få ungdomsbostadsbidrag. Äldre utan barn har några år fått bostadsbidrag, men de har i ovist nit tagits bort, det bör snarast återinföras. Det kan enkelt ske genom att höja åldersgränsen för bidrag till 65 år. Ungdomsbidragen avtrappas med 33,33% av viss stigande inkomst.

Se senare utredning: Sven Wimnell 22 april 2019: Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa. Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

Innehåll i: Sven Wimnell 22 april 2019: Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa. Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

Sida

2 **Innehåll**

6 **Botadsbidrag för barnfamiljer och barnlösa i förvärvslivsåldrar**

7 Årskostnader år 2019, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
7 Konsumentverket: Exempel: Vad det kan kosta för en 20-åring med egen inkomst att bo hos föräldrar eller ha eget boende

8 2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn. Skatter och marginalskatter
8 2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn. Överskott och underskott
9 Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år
10 Från skatteverket.se Inkomståret 2019
11 Vad ingår i skattetabellerna?

12 **Bostadsbidragen för barnfamiljer**
12 Kostnader för barn 2019
13 Socialförsäkringsbalk (2010:110) t.o.m. SFS 2018:1952 Avd. G BostadsstödAVD.13
14 Bostadsbidragen
15 2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn. Tabell
15 Ett resonemang om inkomster vid avtrappningsbörjan.
16 Levnadskostnader
17 SCB-statistik 2013 om antalet hushåll

17 Barnkostnader. Ensam med 1 barn.
19 Kostnad för ett barn. Genomsnitt för åldrar 0-18 år. Ensam förälder.
19 För makar/sambor med 1 barn

20 Stockholm barntillsynskostnader
22 barnomsorgsguiden.se
23 Försäkringskassan 2019. Aktuella belopp.

24 Ensam med 2 och 3 barn
25 Makar/sambor med 2 och 3 barn
26 Barnkostnader. Sammanfattning.
27 Förslag för 2019
27 Socialförsäkringsbalken om kapital

28 **Bostadsbidrag för barnlösa. ickepensionärer.**
29 forsakringskassan.se Bostadsbidrag till unga (under 29 år)
30 Socialförsäkringsbalk (2010:110). Kapitler om barnlösa

31 Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar.

31 Ungdomsbostadsbidragen. Barnlösa 18 - 29 års ålder.
32 Socialförsäkringsbalken om kapital

34 **Bostadtillägg och garantipension för pensionärer.**
35 Personer 55 år och äldre efter ålder, kön och typ av pension
38 Fastställd förvärvsinkomst 2017.Andelen personer efter inkomst och kön

41 Regeringen:Tydligare mål och uppföljning för Pensionsmyndigheten
42 Promemoria Socialdepartementet. Socialförsäkringsenheten Förbättrat grundskydd för pensionärer
42 Innehåll
43 Inledning
48 Förslag för ett förbättrat grundskydd
59 Promemoria Socialdepartementet Socialförsäkringsenheten Förbättrat grundskydd för pensionärer Promemoria 1 februari 2019 Tabell 4.2 Typfall med effekter av förslagen

59 Verkan av kapital
61 I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.
61 Om en lång historia om pensionärer

63 Regeringskansliet. Blocköverskridande överenskommelse för långsiktigt höjda och trygga pensioner
67 Pensionsgruppens överenskommelse om långsiktigt höjda och trygga pensioner
75 Stora möjligheter att få fler över 65 år att jobba vidare

78 Socialförsäkringsbalk (2010:110)
81 66 kap. Garantipension för den som är född 1937 eller tidigare
84 Varken regeringen, myndigheterna eller de politiska partierna har några offentliga redovisningar om pensionärernas levnadskostnader. Kapitler i socialförsäkringsbalken

84 Från pensionsmyndigheten.se 21 mars 2019
84 Fakta om bostadstillägg
98 pensionsmyndigheten.se 1 april 2019. Som mest kan garantipensionen bli 8 254 kronor för ensamstående och 7 363 kronor i månaden för gifta

99 Garantipensioner. Ensam 2019
99 Bostadstillägg Ensam 2019
99 Marginaleffekter av skatt och bostadstillägg 2019
100 2019. Ensam pensionär över 65 år Två tabeller

101 Månadskostnader år 2019, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
101 Pensionärer 2019 Månadskostnader
102 Årskostnader år 2019, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
102 Årskostnader år 2019, pensionärer.
103 Årskostnaderna för pensionärer 2020
103 Ensam väntad ändring 2020

106 Tabell 33 Skatteavdrag för månadslön 2019 Tabell 33
112 Från pensionsmyndigheten.se 21 mars 2019
Sidor i pensionsmyndigheten.se

120 **Kopior av tidigare utredningar om systemet för pensionärernas pensioner och bostadstillägg.**
121 Systemet för pensionärernas bostadstillägg.
122 Förbättringar för pensionärer med låga inkomster införs.
123 Bostadstillägg för pensionärer
123 I samband med småhus finns två sätt att bo. (8 april 2004).
124 Viktiga händelser i bostadstilläggens historia. (8 april 2004).
I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.
130 Andra påpekanden o förslag. (8 april 2004.)

131 Summa marginaleffekt 2004. (Från sid 3405)
132 Ingen i regeringen eller riksdagen har visat tillräckligt intresse för de lägsta inkomsterna.
133 Januari 2013: Förslagen för bostadstilläggen på sid 95 i http://wimnell.com/omr36-39zq.pdf bör bli att man helt slopar reglerna som föreskriver att kapital/förmögenheter och fastigheter ska påverka bostadstilläggen.
136 Så beräknar vi dina inkomster
Från pensionsmyndigheten 6 feb 2013
138 Så beräknar vi din bostadskostnad (6 feb 2013)
140 Så mycket kan du få i bostadstillägg
141 Så beräknar vi ditt bostadstillägg
143 Avtrappningsregler

144 Många anser att pensionärerna halkar efter i välfärden. Att öka bostadstilläggen något och sänka skatten något för dem är gott och väl, men det är dags ta bort den grovt snedvridande effekten av regeln att 15% av kapital ska ses som inkomst. Regeln bör snarast tas bort.

145 **Kopior av tidigare utredningar om mänskliga verksamheter som styr världen.**

146 **Sven Wimnells hemsida: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?**

148 **Inkomstskatterna**
150 Mer om skatter och bidrag.
153 Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.
156 Nyss har nämnts om kapital

157 **Statsråd och myndigheter**
157 Politikområden för politiken 21 januari 2019
159 Myndigheter
178 Länsstyrelserna

184 **Befolkning och bostäder**
184 Hushållsverksamheter. Vad man har och vad man gör i bostäderna.
185 641- 642 Det börjar med maten.
185 643. När det gäller bostaden har boverket krav
186 644. Teknisk utrustning för vatten och avlopp , energi m m.
186 645 Hushållen har mycket utrustning av olika slag.
186 646 Utveckling av de inre verkligheterna
189 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter, Kapital.
189 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
189 649 Personvård: barn, hemsjukvård o d

190 SCB Statistiska Centralbyrån. Om allt och hyror

196 Befolkningsstorlek per kommun, 2015
197 Var finns rum för våra barn? – om trångboddheten i Sverige
197 Antal hushåll efter hushållstyp

202 De föreslagna nya lägenhetstyperna
204 Bostad 2 rum och kök och 3 rum och kök i mindre skala
205 Bostad 2 rum och kök i större skala
206 Bostad 3 rum och kök i större skala
207 Fyra rum och kök.
208 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
209 Bostad 2 rum och kök med större sovrum
210 Bostad 2,3 och 4 r o k, beskrivning

211 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
212 Bostad 2 r o k med större sovrum, beskrivning
212 Det är viktigt med rejäla balkonger
213 Antal lägenheter i flerbostadshus efter storlek. Riket
214 Trångboddhet

Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019

Enligt gällande regler för barnfamiljernas bostadsbidrag ska de trappas av med 20% av den del av inkomsten som överstiger 150 000 kr per år.

Det bör höjas till 200 000 kr per år= 16 666 kr per månad.

För ensamma med 1, 2 och 3 barn räcker då inkomsterna efter skatt till levnadskostnader ungefär enligt konsumentverkets beräknade kostnader mm och hyror för lägenheter enligt boverkets krav.

Enligt beräkningarna i det föregående ligger den lämpliga inkomstgränsen för ensamma på cirka 17000 kr per månad= 204 000 kr per år

För makar/sambor med 1 barn skulle avtrappningen kunna börja vid cirka 14 000 kr per månad, för 2 barn vid inkomst cirka 16 000 kr och för 3 barn vid cirka 17 000 kr. För enkelhets skull kan man nog sätta gränsen till 16 666 kr per månad = 200 000 kr/ år.

Marginalskatten i avtrappningsperioderna är cirka 30%, bostadsbidragen avtrappas med 20% och barntillsynsavgifterna ligger kanske på 2-4% av inkomsterna. Summan blir marginal-effekter cirka 52-54%.

Om inkomstgränsen för avtrappnings början höjs med 50000 kr innebär det att avtrappningarna minskar med 10000kr under året. Om man behåller gränsen vid 150000 kr betyder det att levnadskostnad 174000 kr för ensam förälder minskar till 164000 kr. För makarna minskar 269000 till 259000.
Men vill man ha mer exakt måste man räkna mer exakt.

Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar. Förslag för 2019

För bostadsbidrag till enamma utan barn föreslås här samma bidrag som för åldrarn 18-29 år och samma avtrappningsfaktor 33,33%, men inkomstgräns för avtrappningens början som är satt så att bidraget är avtrappat vid inkomst där underskotten är noll. Cirka 18300 kr/månad = cirka 220000 kr/ år för ensam och cirka 13700 kr/månad = 164400 kr/år per make för makar.

Enligt reglerna kan bostadsbidraget bli 90% av hyran mellan 1800 och 2600 kr per månad = 720 kr per månad = 8640 kr per år. Samt 65% av hyran mellan 2600 och 3600= 650/mån = 7800 kr per år.
Ensam summa bidrag och makar summa bidrag 16440 kr per år =1370 kr/månad.

16440 är 9,45% av hela levnadskostnaderna 174000 för ensam.
16440 är 6,11% av hela levnadskostnaden 269000 för makar.
Då bör man komma ihåg att skattesystemet gynnar makar med 39000kr på året i förhållande till ensam.
Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 2x39500kr= 79000 kr mera disponibelt sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Avtrappningssträckan blir 49320 kr per år. Inkomst när bidraget för ensam tar slut om avtrappning sker från inkomst 41000 kr blir: 41000+49320= 90320 per år = 7527kr/mån.

Om man höjer gränsen för avtrappnings början till 220000-49320= 170 680=14223kr/månad ska underskottet bli noll.
Kontroll:
Inkomst 220000 minus skatt cirka 45802= 174198 nästan precis som ensams levnadskostnader 174000

För makarna blir avtrappningsgänsen 164400x2 minus 49320= 279480. 139740 per make.

Kontroll:
Inkomst 164400 minus skatt 29376 =134664 för varje make= 269328 för båda, nästan precis som makars levnadskostnader 269000

Bostadsbidragen bör trappas av från inkomst 170680 kr för ensam och trappas av från inkomst 139740 för make.

De beloppen bör rundas av på lämpligt sätt, förslagsvis inkomstgräns när bostadsbidrag ska börja trappas av med 33,33%:
170 000 för ensam = 14157 kr /månad och
140 000 för make = 11667 kr/månad.

Bidragen är slutavtrappade vid inkomst cirka
För ensam 18300 kr/ månad
För makar 13700 kr/månad för make

Avtrappning sker
För ensam: inkomster mellan 14157 och 18300 kr/ månad.
För make: inkomster mellan 11667 och 13700 kr/ månad.
Marginalskatten är i dessa intervall cirka 29% för ensam och cirka 23% för makar. Med avtrappning 33.33% för bostadsbidrag gör det summa marginaleffekt cirka 62% för ensam och cirka 56% för makar. Vid kommunal utebitering 33% som är nästan precis som genomsnittet i Sverige.

Om avtrappningseffekt 20% hade valts hade marginaleffekterna kblivit lägre, men avtrappningarna hade börjat vid en lägre inkomst så att bidragen blivit lägre vid lägre inkomster. Därför har faktorn 33,33% valts istället för 20%. 33,33% är också det som gäller för ungdomsbostadsbidragen. Förslaget för äldre har tidigare innehållit 20% och det kanske kan accepteras, men då får man räkna om.

Socialförsäkringsbalken

Kapitel 97

"**Förmögenhet**

6 § Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundad nedåt till helt tiotusental kronor.

I den sammanlagda förmögenheten ingår förmögenhet för varje försäkrad samt för varje barn som avses i 96 kap. 4, 5 a och 9 §§. I fråga om barn som avses i 96 kap. 5 a § ska dock endast hälften av den förmögenhet som tillhör barnet ingå i den sammanlagda förmögenheten. *Lag (2017:1123).*

7 § Tillägg för makars förmögenhet ska fördelas på makarna i förhållande till deras respektive andel av den sammanlagda förmögenheten.

Tillägg för barns förmögenhet ska fördelas lika mellan makar.

8 § Förmögenheten beräknas enligt lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner, om inte annat följer av 9 och 10 §§.

Förmögenheten beräknas per den 31 december det år som bostadsbidraget avser. "

Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadsbidragen bör avskaffas. Regeln bör avskaffas även för bostadsbidrag till personer utan barn och för pensionärernas bostadstillägg.

Detta bör gälla också för ungdomsbostadsbidragen och bidragen till äldre barnlösa

Bostadtillägg och garantipension för pensionärer.

Verkan av kapital

Varken promemorian, regeringen eller utredningarna behandlar inverkan av kapital enligt de gällande reglerna.

De gällande reglerna om att 15 % av kapital ska tas upp som inkomst vid bostadstilägg för pensionärer bör tas bort. Det är särskilt viktigt att taxeringsvärden för pensionärernas fritidshus tas bort.

De gällande reglerna säger att kapital över 100 000 kr för ensam och 200 000 för makar ska inverka på bostadstilläggen så att 15% ska tas upp som inkomst. Det innbär en förmögenhetsskatt för dem med låga inkomster vilket är synnerligen orättvist eftersom de med högre inkomst inte betalar någon förmögenhetsskatt.

Vid skattereforman 1970 sattes de nuvarande gränserna 100 000 och 200 000 till 75 000 och 150 000 och skulle de har räknats upp med inflationen enligt KPI skulle de nu ha varit drygt 400 000 och 800 000.

Att de gällande reglerna för bostadstilläggen är mycket krävande och olämpliga för pensionärer med låga inkomster har påpekats under flera decennier och det är anmärkningsvärt att regeringen och utredningarna inte beaktar detta.

<u>Varken regeringen, myndigheterna eller de politiska partierna har några offentliga redovisningar om pensionärernas levnads-kostnader</u>, i förhållande till inkomster, skatter och bidrag som gör att det går att bedöma skäligheten i de regler som gäller.

När det gäller bostadstillägg finns i socialförsäkringsbalken följande:

- 99 kap. Innehåll
- 100 kap. Allmänna bestämmelser om bostadstillägg
- 101 kap. Rätten till bostadstillägg
- 102 kap. Beräkning av bostadstillägg
- 103 kap. Särskilda handläggningsregler för bostadstillägg
- 103 a kap. Innehåll
- 103 b kap. Allmänna bestämmelser om boendetillägg
- 103 c kap. Rätten till boendetillägg
- 103 d kap. Beräkning av boendetillägg
- 103 e kap. Särskilda handläggningsregler för boendetillägg

Finanspolitiska rådets skatteförslag

Ett enklare och effektivare skattesystem

Innehåll

Ett enklare och effektivare skattesystem....1
1Inledning 4
2 Behov av ett enklare skattesystem.... 4
3 Behov av ett samhällsekonomiskt effektivare skattesystem 6
4 Ett optimalt skattesystem.... 7
5 Förändringar av nuvarande skattesystem 10
6 Effekter av förändringarna i skattesystemet 14
6.1 Effekter utan anpassning....14
6.1.1 Ändrad beskattning av förvärvsinkomst 15
6.1.2 Ändrad kapitalinkomstbeskattning.... 15
6.1.3 Ändrad bostadsbeskattning 16
6.1.4 Enhetlig moms 16
6.1.5 Totala effekter utan anpassning 17
6.1.6 Marginaleffekter 17
6.2 Effekter med arbetsutbudsanpassningar.... 21
6.2.1 Arbetsutbudseffekter.... 22
6.2.2 Fördelningseffekter före och efter arbetsutbudseffekter 23
7 Sammanfattning och slutsatser 29
Referenser 30
Appendix A 32
Appendix B 34

Finanspolitiska rådet behandlar inte levnadskostnadernas betydelse för skattefördelningen och rådets förslag blir därför värdelösa.

PRESSMEDDELANDE 23 juni 2020

ETT ENKLARE OCH EFFEKTIVARE SKATTESYSTEM

Finanspolitiska rådet publicerar idag en särskild studie om det svenska skattesystemet. Studien visar att skattesystemet kan reformeras så att det blir både enklare och ger samhällsekonomiska vinster. En sådan reform kan genomföras med bibehållna skatteintäkter och oförändrad inkomstfördelning.

Skattesystemet har blivit komplicerat och ineffektivt
Skattereformen 1990/91 byggde på principen om likformig beskattning av förvärvsinkomster, kapitalinkomster och fastigheter och förenklade skattesystemet. Likformigheten har sedan dess successivt urholkats. Marginaleffekterna i förvärvsinkomstbeskattningen har skärpts, för kapital- inkomster finns fem olika skattesatser och momsen har differentierats. Skattesystemet har också blivit mer komplicerat. Differentieringen av de olika skatteavdragen har t.ex. gjort det svårt att se marginaleffekten av en löneökning. Därtill är 3:12-reglerna komplicerade och har på grund av skatteskillnaden mellan skatten på förvärvsinkomst och kapitalinkomst lett till en betydande skatteplanering.

Minskade skattekilar och ökad likformighet ger samhällsekonomiska vinster

Skattekilar – skillnaden mellan vad en arbetsgivare betalar och vad en löntagare får efter skatt eller skillnaden mellan vad ett företags vinst uppgår till och vad aktieägaren får i utdelning efter skatt – skapar samhällsekonomiska kostnader. Givet en viss omfattning på offentligt finansierad verksamhet bör skattekilarna vara så små som möjligt. Samhällsekonomiska kostnader uppstår också när skattesystemet inte är likformigt, dvs. när vissa varor och tjänster eller vissa inkomster får en gynnsammare beskattning än andra varor och tjänster eller andra inkomster. De beslut som individer, hushåll eller företag fattar bör inte snedvridas av skattesystemet.

Ett enklare och effektivare skattesystem

Om marginalskatter sänks och nuvarande differentierade grund- och jobbskatteavdrag ersätts av ett enhetligt skatteavdrag blir beskattningen av förvärvsinkomster enklare och skattekilarna mindre.

Beskattningen av kapitalinkomster, inklusive inkomster i form av hyresvärdet av boende i småhus, bostadsrätt och ägarlägenhet, blir mindre snedvridande om nuvarande fem skattesatser och fastighetsavgiften ersätts med en enhetlig skattesats. Genom att ersätta tre olika momsnivåer med en enhetlig moms elimineras även de snedvridningar som dagens beskattning av konsumtionen ger upphov till.

Skatteintäkterna och inkomstfördelningen kan hållas oförändrade
Vi beräknar effekterna av två alternativa reformer som gör skattesystemet enklare, med mindre skattekilar och ökad likformighet, utan att skatteintäkterna eller inkomstfördelningen förändras. Vi visar också att de föreslagna förändringarna ökar sysselsättningen och antalet arbetade timmar. Dessa anpassningar ger en samhällsekonomisk vinst mätt som en ökning av BNP.

Finanspolitiska rådet, Box 3273, SE-103 65 Stockholm, Fleminggatan 7, Tel: +46 8 453 59 90, info@fpr.se www.fpr.se

Ytterligare information
Finanspolitiska rådet består av Harry Flam (ordförande), Kari Lotsberg (vice ordförande), Lina Aldén, Åsa Hansson, Ragnar Torvik och Pär Österholm.

Kontakt
Vill du veta mer, kontakta rådets ordförande Harry Flam (tel. 070-918 85 45) eller kanslichef Joakim Sonnegård (tel. 08-453 59 88).
Finanspolitiska rådet är en statlig myndighet som har regeringens uppdrag att granska om finanspolitiken möter sina grundläggande mål.

Dessa inkluderar långsiktigt hållbara offentliga finanser, överskottsmålet och utgiftstaket. Rådet ska även bedöma hur finanspolitikens inriktning förhåller sig till konjunkturutvecklingen och utvärdera regeringens prognoser för ekonomins utveckling samt redovisningen till riksdagen av de offentliga finanserna. Rådet får också bedöma om finanspolitiken ligger i linje med god långsiktigt uthållig tillväxt och långsiktigt hållbar hög sysselsättning, samt analysera effekterna av finanspolitiken på välfärdens fördelning på kort och lång sikt. En uppgift är också att granska tydligheten i de ekonomiska propositionerna samt kvaliteten i de underlag som regeringen baserar sina bedömningar på. Rådet ska även verka för en ökad offentlig diskussion i samhället om den ekonomiska politiken. Rapporten Svensk finanspolitik publiceras en gång per år.

Regeringen, politiska partier och politiska organisationer o d klarar för det mesta att hitta politiska problem och förslag, men en del saker känner de inte till eller bryr sig om.

Inom projeket om samhällsplaneringens problem har hittats saker som andra för-summat. Påminneler om sådant har gjorts i dokumentet 15 maj 2020 som regeringen fått men inte tycks ha uppfattat.

Ministrarna bör sätta sig in i problemen och åtgärda. Ladda hem dokumentet och begrunda påminnelserna i kapitel 1.

Innehållet i : Sven Wimnell 15 maj 2020: Påminnelser och utrikes och inrikes tidningsartilar 5-12 maj 2020
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzb.pdf

Innehåll

Sida

4 **Kapitel 1: Påminnelser om förslag**

6 Hushållsverksamheter.
6 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
9 Vad man har och vad man gör i bostäderna.

12 Klart är att grundskolans ämnen Samhällskunskap, Religionskun-skap och Hemkunskap behöver förbättras med hänsyn till vad man behöver. Likaså Samhällskunskap och religionskunskap på gymnasiet. Där skulle det också vara bra med ett ämne Hemkunskap, men om det inte finns plats för det borde Samhällskunska-pen kunna ökas på med viktiga hemkunskapsproblem.

16 Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar. Förslag för 2019

17 Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019

17 Bostadtillägg för pensionärer.

40 Det behövs bra förteckningar över professorer/professurer

46 Grundskolans och gymnasiets skolämne Religionskunskap bör ändras till Religion och levnadskunkap.

55 Förslag om att museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om klimatkrisen.

60 Sveriges regering bör ha en planering för världens framtid och en planering för Sveriges framtid.

93 Om kommuner och bostäder

96 Några artiklar 13-15 maj 2020

117 **Kapitel 2: Några av de viktigaste inrikes artiklarna 5 -12 maj 2020**

118 5 maj 2020
140 6 maj 2020
159 7 maj 2020
177 8 maj 2020
189 9 maj 2020
215 10 maj 2020
226 11 maj 2020
243 12 maj 2020

Kapitel 2: DNs huvudledare och DNs debattartiklar

" Ledare: Med Kina i täten blir världen en mörkare plats

DN ONSDAG 1 JULI 2020

Det är i dag 23 år sedan Hongkong överlämnades till Kina av det brittiska imperiet efter att länge ha varit en koloni. Men den frihet som Hongkongborna vant sig vid blir alltmer hotad. Nu har en fruktad kinesisk så kallad säkerhetslag klubbats igenom. Den markerar – som aktivisten Joshua Wong, född 1996, uttrycker det – slutet på Hongkong så som vi känner det.

Luddiga anklagelser om “separatism” och “omstörtande verksamhet” kan ge livstidsstraff, enligt Reuters. Det är startskottet på ett terrorvälde. Rättsstatens principer och demokratiska rättigheter blir för Hongkongborna bara minnen att se tillbaka på.

Redan tidigare har polisens brutalitet mot demonstranter och oliktänkande varit utbredd. Från och med nu riskerar unga demonstranter, och alla framtidens regimkritiker, att sättas i fängelse på det kinesiska fastlandet utan rättegång och på godtyckliga grunder.

Den mest högljudde kritikern mot Kinas aggressiva politik är USA:s president Donald Trump, en politiker som annars gjort sig känd för sitt ointresse för omvärlden.

Många av Hongkongs demonstranter inser att Trump snarare bekymrar sig för geopolitik än deras mänskliga rättigheter. Men i och med att resten av världen tiger blir stödet från USA:s president desto mer betydelsefullt.

En majoritet i riksdagen har emot regeringens vilja drivit linjen att Sverige ska stå bakom kravet på att EU ska införa sanktioner mot Kina. Men landet har blivit en stormakt som få europeiska länder har lust att sätta sig upp emot.

Med krigen i Mellanöstern och statskupper i Sydamerika i minnet har många amerikanska liberaler krävt att USA ska vara mindre av en världspolis och sluta lägga sig i omvärldens affärer. Men tyvärr tyder inget på att en sådan utveckling gör världen bättre.

I och med Donald Trumps isolationism kan Kina nu, rent krasst, sägas ha tagit ledningen för globaliseringen. Det är Kina som driver på den allt snabbare integreringen av världsekonomin, inte sällan aggressivt och dominerande. I Afrika och Sydostasien pågår en modern kolonisering.

Sedan flera år tillbaka är det Kina, inte USA eller EU, som är den afrikanska kontinentens största handelspartner. I utbyte mot tillgång till naturresurser och geopolitiskt inflytande har många länder fått stora infrastrukturprojekt byggda. Allt bekostat av saftiga lån som blir svåra att återbetala.

Ett lamt USA leder inte till mindre imperialism, kolonialism och rasism. Tvärtom.

Det kom i veckan oroande rapporter om att Kinas förföljelse av de muslimska uigurerna förvärrats. Det har länge varit känt att ett par miljoner muslimer placeras i interneringsläger, för att omvändas från religionen, sina traditioner och sitt modersmål. Att föda ”för många” barn är en av grunderna för att skickas dit.

Det har nu framkommit att kvinnliga fångar tvingas att äta p-piller eller får spiraler inopererade i livmodern mot sin vilja och sina religiösa övertygelser. För att skynda på den etniska rensningen genomför kinesiska myndigheter tvångsaborter och tvångssterilise-ringar.

Ett samlat EU måste överväga sanktioner, även om de blir dyra. Trots att den europeiska skulden i världens orättvisor knappast är obefintlig, är unionen just nu världssamfundets främsta försvarare av frihet, demokrati och rättsstatens principer. Att stå upp för Hongkong och Kinas muslimer ingår i den rollen.

DN 1/7 2020 "

”Dansk-tyska tågsatsningar gör Öresundsbron allt viktigare”

DN ONSDAG 1 JULI 2020

" DN. DEBATT 200701
De satsningar som Danmark och Tyskland nu gör på snabbare järnväg stärker argumenten för en svensk satsning på höghastig-hetsjärnvägar. Ett statligt projektbolag bör nu få ansvar för att snarast planera och bygga nya järnvägsspår mellan Lund och Hässleholm och därefter övriga delar av stambanorna för höghastighetståg, skriver Anders Olshov.

I dag, 1 juli 2020, är det tjugo år sedan Öresundsförbindelsen invigdes och Sverige förenades med Danmark och resten av kontinenten landvägen. Såväl coronaviruset som försämrade svensk-danska relationer är smolk i bägaren, men brons trafikframgång, ekonomiska överskott och vidare betydelse får den ändå att skina som en sällsynt lyckad investering.

Sedan den historiska dagen har 120 miljoner fordon och 190 miljoner tågpassagerare korsat bron och betalat motsvarande 40 miljarder svenska kronor i dagens växelkurs till bolaget Øresundsbrokonsortiet.

För hälftenägarna svenska och danska staten är Öresundsbron en formidabel affär. Trafikanterna betalar förbindelsen med bro och tunnel, landanläggningarna, moms och slutligen utdelningar till staterna. Kalaset är således inte bara gratis för staterna – de får betalt för det! Redan i dag uppgår brons årliga intäkter till cirka 2,8 miljarder kronor, ett belopp som förväntas stiga successivt när trafiken fortsätter

öka. Efter hand amorteras lånen ned och statskassorna kommer att fyllas med årliga mångmiljardbelopp.

Öresundsbron har skapat stora värden för Sverige och Danmark, utvecklat Malmö och Köpenhamn som städer och förenklat vardagen för de människor och företag som använder den. Trots framgångarna kunde trafiken och intäkterna ha ökat mer. Det senaste decenniet har motvinden blåst.

Det började med att visionen om en integrerad Öresundsregion fick sig en törn 2010–2011 när den danska sidan monterade ned Öresundsuniversitetet, Öresund science region och 2015 den politiska samarbetsorganisationen Öresundskomiteen för att bilda Greater Copenhagen.

De nationella strukturerna hade då visat sig svårforcerade och nationalstaterna vände regionen ryggen. Men de skulle också göra något som tidigare föreföll otänkbart: kontrollera och stänga nationsgränsen. 2015 införde Sverige id-kontroller av resenärer från Danmark för att begränsa antalet asylsökande. 2019 införde Danmark stickprovskontroller mot den svenska gränsen för att bekämpa de kriminella nätverken. Med coronakrisen infördes ett temporärt stopp för svenskar att åka till Danmark.

Det samförstånd som rådde mellan länderna från det att avtalet om Öresundsförbindelsen slöts 1991, som utvecklades inför det svenska EU-inträdet 1995 och under anläggningsprocessen av Öresundsförbindelsen och som nådde klimax 2000 har ersatts av dispyter och nationell likgiltighet inför Öresundsregionen.

Trätoämnena har bland annat handlat om invandringen, kriminaliteten och senast hanteringen av coronaviruset samtidigt som konkurrensen mellan Köpenhamn och Stockholm har lyst igenom.

”Den dansk-svenske vision synker i Sundet” skrev Berlingske i Köpenhamn – en av Danmarks stora dagstidningar – i juni 2018. ”Något är ruttet i konungarikena kring Bron” sammanfattade Malmötidningen Sydsvenskan nyligen tjugo år med bron. ”I Danmark finns i dag samtidigt en mycket stark anti-svensk trend”, säger Jacob Nielsen, chefredaktör för den politiska nyhetssajten Altinget.

Ingen som följer utvecklingen mellan Sverige och Danmark kan undgå att Öresundsregionen har skadats och att relationerna mellan länderna har försämrats. Det försvagar Sverige och Danmark i EU i ett läge då Storbritannien, som stått nära, har lämnat. Det bidrog även till att den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA placerades i Amsterdam.

Här på DN Debatt uppmanade jag för tio år sedan till att se Öresundsförbindelsen som en del av Sveriges närmande till Europa och bygget av det europeiska huset. Vi har inget att vinna på att återfalla i nationalistiska murar, utan måste som små ekonomier samarbeta. Jag uppmanade även länderna att bygga en andra fast förbindelse över Öresund. Trafikunderlaget finns, men meningsskiljaktigheterna antyder att frågan måste anstå en längre tid.

När jag intervjuade Danmarks före detta statsminister Poul Schlüter inför en bok jag skrev om Öresundsregionen talade han om att utnyttja Öresundsmöjlighetens timme, som på den tiden handlade om att bygga bron och utveckla ön Amager och Kastrups flygplats, medan tid var. I två demokratier med folkviljor präglade av komplicerade inhemska

strukturer och med ett krigiskt förflutet är det mycket som kan störa en process. Det finns alltid svåra politiska prioriteringar att hantera.

Om Danmark under 1990-talet blickade åt Sverige och Östersjöområdet är blicken sedan länge riktad inåt och söderut. Järnvägen mellan Danmarks fem största städer rustas upp och elektrifieras för höghastighetståg i 250 km/h och en Kattegattförbindelse som ska förbinda Århus på Jylland med Köpenhamn på Själland utreds.

Mest intressant för Sverige är att en bred politisk majoritet nyligen beslutade att sätta i gång anläggningsarbetet av Fehmarn Bält-tunneln mellan Danmark och Tyskland den 1 januari 2021 med målsättningen att den ska öppna för bilister och tåg i mitten av 2029. Den dubbelspåriga och elektrifierade höghastighetsjärnvägen (250 km/h) söderut från Köpenhamn till Ringsted öppnade förra året och sträckan vidare från Ringsted mot tyska Femern har påbörjats och får en hastighet av 200 km/h.

Danmark investerar motsvarande 100 miljarder svenska kronor på utbyggnader av väg och järnväg för högre hastigheter på sträckan Köpenhamn–Hamburg. Flaskhalsar vid Copenhagen airport,

Öresundsmotorvägen och Ny Ellebjerg station byggs bort. När de tyska investeringarna mellan Lübeck och Puttgarden så småningom blir klara blir restiden mellan Hamburg och Köpenhamn under tre timmar. Det innebär att Malmö hamnar i Kontinentaleuropas norra periferi och kan kopplas på Deutsche bahns höghastighetstågnät,

liksom att förutsättningarna för godståg förbättras. Till exempel tar det mindre än två timmar från Hamburg till den tyska huvudstaden Berlin varifrån det tar fyra timmar till München. Intercityturismen och affärsförbindelserna mellan Malmö-Köpenhamn, Hamburg och Berlin kommer att få ett uppsving. Skåne kan skapa värden som Sveriges port till Europas största ekonomi och bidra till ökad handel.

Sverige måste se det större europeiska perspektivet och de fördelar för svensk höghastighetsjärnväg som följer av Danmark och Tysklands infrastrukturinvesteringar.

Därför bör ett statligt projektbolag bildas med ansvar för att snarast planera, projektera, finansiera och bygga de två nya järnvägsspåren mellan Lund och Hässleholm och därefter övriga delar av stambanorna för höghastighetståg. Synergier kan uppnås genom att projektbolaget använder sig av Öresundsbrons administration för drift och underhåll och – liksom Danmark har gjort med nio bolag – av dess finansavdelning. Därutöver är det rimligt att Öresundsbrons överskott används till infrastrukturinvesteringar, varav nya järnvägsspår bör få en del av medlen. När Öresundsförbindelsen om tio år fyller trettio är vi med dansk hjälp närmare Tyskland än någonsin förut. Det får inte stanna där.

Anders Olshov, chef för och grundare av tankesmedjan Intelligence watch, ekonom från Handelshögskolan i Stockholm, grundare av Öresundsinstitutet 2002 och chef till 2014 samt författare till boken ”Øresundsregionen – Københavns outnyttjade möjlighet” som gavs ut av Gyldendal förlag på svenska och danska 2013

"Ledare: Coronakrisen blottar svenska systemfel

DN TORSDAG 2 JULI 2020

Svältkatastrofer ska inte betraktas som naturfenomen utan som politiska misslyckanden, har ekonomen och Nobelpristagaren Amartya Sen sagt. Detsamma gäller pandemier. Sveriges coronadebacle beror inte på slumpen, utan på bristande krishantering. Ansvaret faller på våra folkvalda.

Historieböckerna är fulla av farsoter. Vi har sett svininfluensan, sars och mers i närtid, och epidemiologer har länge varnat för riskerna. Även om ingen hade kunnat veta att just 2020 skulle präglas av covid-19, var det förutsägbart att världen snart skulle drabbas av en pandemi. När Björn Olsen, professor i infektionssjukdomar, 2013 framförde kritik mot Sveriges pandemiberedskap svarade statsepidemiologen Anders Tegnell att den visst var tillräcklig (SVT 19/7 2013).

I januari började larmen från Wuhan komma. Då verkar både Folkhälsomyndigheten, regeringen och regionerna ha utgått från ett önskescenario. Viruset kommer inte hit, ta det lugnt, var länge budskapet. Nu vet vi att viruset kom, och att Sverige stod oförberett.

I den rapport som Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, publicerade på onsdagen påpekas åter att politiker de senaste decennierna har ägnat sig åt att avveckla beredskapslager av mediciner och skyddsmateriel.

Den coronakommission som tillsattes på tisdagen ska granska strategins brister på alla nivåer. Det är välkommet och välbehövligt – FOI:s rapport framhåller att även om vi säkert får se fler pandemier vet vi inte vad nästa kris kommer att bestå i. Problemen är större än coronakrisen och det måste till systemförändringar.

Dessvärre handlar det inte om några finjusteringar. Som Martin Ingvar, professor vid Karolinska institutet, skrev på DN Debatt (30/6), finns det grundläggande brister i Sveriges själva förvaltningsmodell som försvårar hanteringen av kriser.

Det kommunala självstyret står i vägen för en effektiv styrning. Det är otydligt vem som har ansvar för vad, vilket gör det lätt för politikerna att skylla ifrån sig.

Det har både regeringen och flera regioner klart demonstrerat under året. Även de fristående myndigheterna skapar problem för rollfördelningen. Statsministern ska inte kunna gömma sig bakom vare sig statsepidemiologer eller generaldirektörer.

Både de borgerliga och regeringspartierna känner väl till den svenska modellens tillkortakommanden – det är samma problem som visade sig i samband med exempelvis tsunamikatastrofen. Sedan dess har 16 år gått men ingen har gjort något åt dem. Inte heller verkar man ha tagit med dessa förutsättningar i beräkningen när man utformade den svenska coronastrategin. Återigen, ansvaret är politiskt.

I nästa kris måste det vara tydligt att regeringen klarar att ta ledningen för hela landet. Det är orimligt att varje region och kommun ska ta fram egna lösningar på kriser som slår nationellt – särskilt när en påverkar resten.

Det bör påpekas att det tack vare flera lagbestämmelser hade varit möjligt för regeringen att ta ett helhetsgrepp också i dagens kris. Dessutom röstade riksdagen i våras för att ge regeringen särskilda befogenheter. Men inget av det användes, och den 1 juli löpte den tillfälliga lagen ut. Coronakommissionen måste försöka reda ut vad som hände.

Det är oerhört viktigt att systemen finns på plats redan före katastrofen. Rutinerna ska sitta och aktörerna vara förberedda. Det kommer att vara en lång och svår process att göra Sverige till ett land som kan hantera kriser. Men inget tillfälle är bättre än nu.

DN 2/7 2020 "

”Integrationsskulden: halv miljon utrikes födda riskerar fattigdom”

DN TORSDAG 2 JULI 2020

"DN. DEBATT 200702
Sju procent av Sveriges vuxna befolkning, över en halv miljon, utgörs av utrikes födda med risk för fattigdom. Det är Sveriges integrationsskuld. Liberalerna presenterar i dag en plan med tydliga delmål för att minska Sveriges stora integrationsskuld. Dessutom kräver vi att svenska regeringar varje år redovisar hur stor integrationsskulden är, skriver Nyamko Sabuni (L).

Coronakrisen är en av de svåraste prövningarna för Sverige i modern tid. I dagsläget har över 5 000 människor dött och många människor har förlorat sina jobb eller sina företag.

Coronakrisens mest akuta skede ebbar ut i takt med att smittspridningens första våg nu avtar. Liberalerna har i vårt samarbete med regeringen bidragit till viktiga reformer för att rädda jobb och företag för att undvika en akut finanskris i Sverige. Men trots detta är den ekonomiska nedgången oundviklig och de strukturella problem vi såg före corona kommer att förvärras.

Redan före krisen har integrationsproblemen i Sverige varit alarmerande. Alltför många människor lever i utanförskap. Mångas frihet och möjligheter är begränsade eftersom de saknar jobb och har bristande språkkunskaper. Framför allt många utrikes födda kvinnors situation är allt annat än vad vi kan förvänta oss i ett av världens mest jämställda länder. I landets utanförskapsområden är arbetslösheten mer

än dubbelt så hög och andelen som lever med försörjningsstöd mer än tre gånger så hög som i övriga Sverige. Liberalerna vill vända denna utveckling.

Med coronakrisen kommer den redan höga arbetslösheten bland utrikes födda att öka. Vår misslyckade integrationspolitik, där vi öppnat dörren till Sverige som land, men inte till vårt samhälle, kommer att bli förödande. För att återstarta Sverige krävs det att Sveriges främsta prioritering i spåren av corona ska vara att lösa integrationen och vända utvecklingen i våra utsatta områden.

Vårt parti varnade tidigt för problemen: Redan år 2004 tog Liberalerna fram rapporten ”Utanförskapets karta” där en kartläggning gjordes såväl av omfattningen som av utvecklingen av utanförskapet i utsatta områden. Den illavarslande utveckling vi då larmade om har, inte minst efter flyktingkrisen, fördjupats långt mer. En ny underklass växer fram och vi ser nu, i vissa områden i Sverige, en återgång till ett Fattigsverige.

Det går inte blunda för denna utveckling. Människor som fastnar i utanförskap har begränsade möjligheter att bygga en framtid för sig och sina barn. Detta tar sig uttryck på många sätt och kräver åtgärder inom många sektorer och från en mängd ansvarstagande samhällsaktörer.

När en politik nu formuleras för att resa oss ur coronakrisen måste vi samtidigt utforma en politik som reser oss ur den integrationskris som rådde före pandemin. Integrationskrisen har byggts upp under lång tid genom att nyanlända invandrare gjorts bidragsberoende och maktlösa, ofta i utsatta och otrygga områden. Denna skuld efter politisk underlåtelse måste nu betalas av.

Sverige ska inte vara ett delat land. Vi vägrar acceptera en återgång till ett nytt Fattigsverige. Därför måste vi sätta ord på den skuld som byggts upp. Vi väljer att kalla denna skuld för integrationsskuld, inte för att det är en skuld som några enskilda bär utan för att vårt samhälle har en skuld mot alltför många enskilda.

Politiken måste under lång tid handla om vårt samhälles avgörande glapp i egenförsörjning mellan grupper. Politiken måste också komma att handla om den skuld många år av politisk bidragsmentalitet och lågt satta förväntningar på nya medborgare bidragit till att skapa. En missriktad välvilja har lämnat ett stort antal migranter utanför samhället därför att samhället inte har ställt upp med tydliga förväntningar om att också människor som har flyttat till vårt land ska kunna försörja sig själva, tala svenska och bidra till samhället. Denna skuld efter politisk underlåtelse måste nu betalas av.

Vad är det då som ska mätas? Vilken fråga ska politiker behöva svara på varje år tills integrationsskulden är avbetald? Samhällsekonomiskt fångas integrationsmisslyckandet väl av skillnaden i medianinkomst mellan utrikes födda och samhället i stort. Bakom sådana siffror döljer sig arbetsmarknadsetablering och humankapital men också pensionsutsikter, arbetsplatsgemenskap och ekonomiska möjligheter i vardagen. Räknat på detta sätt tydliggörs hur Sverige sticker ut från viktiga jämförbara länder. EU-gemensamma definitioner visar att gruppen utrikes födda med oroande låga inkomster (under 60 procent av medianinkomsten) uppgår till cirka 560 000 personer. Det motsvarar 7 procent, var femtonde person, av den totala vuxna befolkningen i Sverige. Dessa personer måste få förutsättningar att bli delaktiga och lyckas.

I nya siffror från riksdagens utredningstjänst, som på Liberalernas uppdrag har bearbetat data från Eurostat, jämförs dessa 7 procent med övriga Europa. EU-snittet för utrikes födda med risk för fattigdom är

4,3 procent. I Norge och Danmark är siffran 4,6 respektive 4,9 procent. Tyskland utmärker sig likt Sverige med ett generöst

flyktingmottagande under åren runt flyktingkrisen 2015. Trots detta är motsvarande siffra i Tyskland 4 procent av befolkningen.

Ett första delmål i Sveriges integrationspolitiska arbete bör vara att upprätta en plan för att integrationsskulden ska sjunka till tyska nivåer. En sådan bör bland annat innehålla åtgärder för kunskaper i svenska språket, morötter för kvinnors deltagande i arbetslivet, åtgärder för att till exempel bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck, förenklade villkor för småföretag och samverkan för upprustade förorter.

Vi föreslår att detta delmål ska beslutas av riksdagen och regeringar ska årligen berätta hur arbetet går. Sedan 1994 lämnar svenska regeringar årligen en fördelningspolitisk redogörelse. Liknande redogörelser görs också om jämställdhet och klimatet. Det behövs en redogörelse också för integrationen och integrationsskulden.

Liberaler ser varje människas värdighet. Det är hennes frihet och möjligheter vi slåss för. Integrationskulden innebär ett enormt svek mot varje människa som kommit till vårt land utan att ges chansen att lyckas här och mot varje enskilt barn som växer upp i utsatta områden utan förhoppningar att lyckas i skolan eller att få ett bra jobb.

Liberalerna har satt upp ett övergripande mål: Sverige ska inte ha några utsatta stadsdelar 2030. Vi ska inte vara ett delat land med ett utanförskap som föder förakt, frustration och konflikter.
Vi löser bara detta genom att i arbetet med politiken här och nu, med coronakrisens första fas till ända, skapa nya möjligheter till klassresor. Så kan vi börja betala av på den svenska integrationsskulden.

Nyamko Sabuni (L), partiledare

" Ledare: Sverige behöver också testa, smittspåra och isolera

DN FREDAG 3 JULI 2020

WHO har länge sagt att länder ska testa, smittspåra samt isolera infekterade personer och deras hushåll och andra nära kontakter. Privatpersoner uppmanas att tvätta händerna, bära munskydd och hålla fysisk distans.

Sverige kan inte med gott samvete bocka av dessa sex punkter. Folkhälsomyndigheten övergav strategin att testa och smittspåra i mitten av mars och avråder från att bära ansiktsskydd. Sverige har inte heller haft en lika hård nedstängning av samhället som andra länder. Men svenskarna har varit hyfsat bra på social distansering och att tvätta händerna under våren.

Smittnivån i samhället är nu emellertid betydligt högre än i de flesta andra länder. Vi ligger sett till befolkningsmängden lika illa till som det hårt drabbade USA. WHO definierar Sverige som ett särskilt riskland.

Smittkedjorna måste brytas. Tills det finns ett vaccin borde även Sverige använda WHO:s recept för att hålla viruset stången.

För det ligger i befolkningens intresse att nivåerna går ner. Grusade semesterplaner utomlands hör till de minsta problemen. Blir viruset mindre spritt kan restriktionerna i vardagen här hemma minska. I Finland finns inte längre några särskilda rekommendationer för personer som är över 70 år eftersom landet brottat ner viruset.

I Sverige har drygt 70 000 personer testats positivt för corona. 5 411 har dött, men pandemin handlar inte bara om dödstal. Enligt Socialstyrelsen har 18 720 patienter vårdats på sjukhus med diagnosen covid-19. En ansenlig grupp dras med långvariga symtom i hemmet – dock oklart hur många eftersom de inte har testats. Antalet smittade i samhället i stort är också fortfarande okänt.

Andelen som testar positivt är hög i Sverige, vilket visar att det fortfarande tas alltför få prover för att hitta och smittspåra alla fall. Därmed fortsätter spridningen under radarn.

Att Sverige testat för sent och för lite har fått förödande konsekvenser för kunskapsläget och kontrollen över smittan. ”Bredare testning ingick inte i den svenska strategin och därför jobbade man inte med att stötta regionerna för att bygga upp kapaciteten”, säger Harriet Wallberg som under några veckor skulle koordinera coronatestningen (DN 30/6).

Samma saktfärdighet får inte gälla smittspårningen. Regeringen gav häromdagen äntligen Folkhälsomyndigheten i uppdrag att stötta regionerna. Bland andra Kalmar, Blekinge, Skåne och Norrbotten har dock föredömligt redan satsat på smittspårningsarbete på eget bevåg.

Men i Region Stockholm blir det ingen aktiv smittspårning. Corona-infekterade i huvudstadsområdet uppmanas att själva höra av sig till människor som de har varit i kontakt med. Orsaken är att antalet fall är fler än sjukvården mäktar med att hantera. Den allmänna smittnivån måste alltså ner ytterligare för att smittspårningen och isoleringen ska fungera tillfyllest.

I Tyskland och Italien ombeds restaurangbesökare skriva ner sitt namn och telefonnummer på en lista så att man kan nå dem om de råkat sitta nära någon som man senare upptäcker är smittad. I USA tar man hjälp av hundratusentals volontärer i smittspårningsarbetet. Sådana grepp kan vara värda att överväga som komplement till det offentligas insatser här. Såväl gemene man som etablissemang kan – och behöver – mobilisera i Sverige.

DN 3/7 2020

”Både katederundervisning och elevcentrering fungerar”

DN FREDAG 3 JULI 2020

" DN. DEBATT 200703
Katederundervisning och elevcentrerad undervisning ställs ofta mot varandra. I en ny rapport visar vi att dessa perspektiv inte ska ses som två ytterligheter som lärare måste välja mellan. De kan vara mer eller mindre lämpliga i olika undervisningssituationer och för olika elever i en och samma klass, skriver företrädare för Skolforskningsinstitutet.

Sedan decennier har det förekommit en debatt mellan förespråkare för lärarcentrering (ofta allmänt benämnd katederundervisning) och anhängare av elevcentrerad undervisning där elever ges ett större eget ansvar för sina egna lärprocesser. I debatten är båda perspektiven både omhuldade och kritiserade. Inte sällan har de ställts mot varandra. På vilken vetenskaplig grund sker det? Skolforskningsinstitutet visar i en forskningsrapport att lärar- och elevcentrerad undervisning inte ska betraktas som två ytterligheter som lärare måste välja mellan. Undervisning av hög kvalitet kännetecknas snarare av lärarens väl avvägda blandning av de två perspektiven.

Lärar- och elevcentrering är två begrepp som i lite olika former och med något varierande innebörd förekommer i jämförelser mellan olika sätt att undervisa och lära. Diskussioner berör bland annat ansvarsfördelningen mellan lärare och elever samt deras mer eller mindre aktiva roller i undervisnings-lärande-processen.

Lärarcentrerad undervisning bygger på lärandeteorier som bland annat säger att kunskap förmedlas av läraren och tas emot av eleven.

Katederundervisning är ett begrepp som förekommer för att beskriva den typ av lärarcentrering där lärare föreläser och förevisar.

Elevcentrerad undervisning brukar ofta beskrivas som att elever är aktiva i och tar mer ansvar för sina egna lärprocesser, under vägledning av och i kommunikation med läraren och andra elever.

Ofta har de två synsätten ställts mot varandra och inte sällan har debatten framstått som att lärarens enda alternativ är att välja mellan två ytterligheter, helt lärarcentrerad eller helt elevcentrerad undervisning. En bidragande faktor till att debatten försvåras kan vara att begreppen lärar- och elevcentrering inte är entydigt definierade, vilket gör att den exakta innebörden kan variera mellan olika aktörer.

Skolforskningsinstitutet publicerar i dag rapporten ”Lärarcentrerad och elevcentrerad undervisning i samspel”, där vi sammanfattar och kommenterar forskningsöversikten ”Twenty-first century adaptive teaching and individualized learning operationalized as specific blends of student-centered instructional events: A systematic review and meta-analysis”, framtagen av det internationella forskarnätverket Campbell collaboration. Forskningsöversikten baseras på 299 experimentella och kvasiexperimentella studier, genomförda i motsvarande grundskola och gymnasieskola, som utvärderat effekter på elevers utveckling av ämneskunskaper, för undervisning med olika grad av elevcentrering.

Forskningsöversikten beskriver lärar- och elevcentrering inom fyra olika undervisningsdimensioner:

ledarskap.
undervisnings- och lärandetakt.
planering.
individanpassning.

För varje område karakteriseras undervisningen på en femgradig skala från helt lärarcentrerad till helt elevcentrerad. Genom att sätta ord på lärarens och elevens handlingar i de olika stegen i skalan blir det tydligt hur lärare och elever agerar vid olika grader av lärar- respektive elevcentrering.

Forskningsöversikten synliggör att undervisning i realiteten nästan alltid är en blandning av lärar- och elevcentrering, men att lärare kan lägga olika tonvikt på de två perspektiven. Att tolka och debattera lärar- och elevcentrering som två ytterligheter är alltså en mycket kraftig förenkling.

Forskningsöversikten visar också att lärar- och elevcentrering kan vara mer eller mindre lämpligt i olika undervisningssituationer. Läraren kan dessutom behöva lägga olika tonvikt för olika elever i en och samma klass. På en generell nivå visar resultaten att:

1 Ett mer elevcentrerat ledarskap, det vill säga ett mer vägledande ledarskap, ger i genomsnitt en något bättre kunskapsutveckling än ett mer lärarcentrerat ledarskap.

2 En mer lärarcentrerad undervisnings- och lärandetakt ger i genomsnitt en något bättre kunskapsutveckling än då elever själva får ta ett större eget ansvar för studietakten.

3 Lärare som i högre grad främjar ett elevcentrerat arbetssätt både när det gäller ledarskap och individanpassning kan i genomsnitt förvänta sig den bästa kunskapsutvecklingen. Däremot dämpas de positiva effekterna av ett mer elevcentrerat ledarskap om läraren samtidigt låter eleverna ta ett stort eget ansvar för planering av lärandemål, kursinnehåll och val av studiemateriel.

I linje med forskningsöversiktens resultat bekräftar också andra forskningsöversikter om lärar- och elevcentrering vikten av lärarens aktiva och varierade undervisning. Vid arbetssätt som i grunden klassas som elevcentrerade, förefaller tydliga uppgifter och ramar, aktiv och strukturerad undervisning och kontinuerlig återkoppling vara centrala ingredienser för att undervisningen ska ge bästa resultat.

En elevcentrerad undervisning är alltså inte synonym med en process som ligger helt i händerna på eleverna. Det är läraren som är huvudansvarig för att, utifrån kunskap om elevernas individuella behov, sätta mål, planera arbetsområden, ta fram lämpligt material och styra arbetstakten. Det faktum att läraren är huvudansvarig är dock inte synonymt med att eleverna inom ramen för detta görs passiva, snarare handlar det om att läraren är den pedagogisk-didaktiska experten.

Det är vår förhoppning att forskningsöversikten kan bidra till en mer nyanserad allmän debatt om elev- och lärarcentreringens förtjänster och brister i relation till undervisning. Men framför allt hoppas vi att skolans verksamma kan ha nytta av forskningsöversikten som ett underlag i kollegiala diskussioner om undervisningens kvalitet, i relation till när det som lärare kan vara lämpligt att agera mer eller mindre lärar- och elevcentrerat.

Eva Bergman, projektledare, Skolforskningsinstitutet
Åsa Hirsh, fil dr, docent i pedagogik vid Göteborgs universitet, extern sakkunnig
Camilo von Greiff, myndighetschef, Skolforskningsinstitutet

Bakgrund. Skolforskningsinstitutet
Skolforskningsinstitutet är en statlig myndighet som verkar för att undervisningen i förskolan och skolan bedrivs på vetenskaplig grund. Institutet sammanställer forskningsresultat och fördelar forskningsbidrag för praktiknära forskning.
Det inrättades år 2015
Webbplats: www.skolfi.se "

" Ledare: Dags att Löfven svarar på den klassiska S-frågan

DN LÖRDAG 4 JULI 2020

I socialdemokratin i dag finns det en gud: Ingvar Carlsson. Och Anne-Marie Lindgren är hans profet.

Det sa journalisten Torbjörn Nilsson i det senaste avsnittet av Expressens podd ”Verkställande utskottet”.

Även om det alltid är bra med rutin, och det inte är något fel på vare sig den före detta partiledaren eller den utpekade profeten, som har suttit på många tunga poster i arbetarrörelsen, är båda så pass årsrika att de knappast kan klassas som Socialdemokraternas framtid. De representerar snarare det som har hänt än det som kommer att hända, vilket inte hade varit något problem om inte samma sak hade gällt deras parti.

För trots att socialdemokrater är mästare på att gå i opposition mot sig själva, är frågan vad S är när partiet ägnar sig åt att försvara och förvalta i stället för att förädla och förändra. När kriserna kommer i form av klimatförändringar, organiserad brottslighet och pandemier, som inte kan lösas med utbildning, socialförsäkringar eller beredskapsjobb.

När svaret på människors problem inte är utbyggd barnomsorg, förlängd föräldraförsäkring eller införande av en familjevecka – och det inte finns några stora välfärdsreformer i sikte.

Att lösningarna rimmar illa med klassisk S-politik betyder dock inte att det saknas problem. Förutom att regeringens hantering av corona-pandemin lämnar mycket att önska – inte minst eftersom politiken har gömt sig bakom expertisen i frågor som handlar om politiska avvägningar – har krisen blottat brister inom Sveriges materiel-beredskap, äldreomsorgens organisation och sjukvårdens styrning.

Dessutom kan statsminister Stefan Löfven snart ha en regeringskris på halsen, ifall Miljöpartiet lämnar regeringen på grund av migrationspolitiken – och fler oroligheter kan det bli. Om Socialdemokraterna fortsätter att försöka slingra sig ur liberala punkter i januariavtalet, som i fallet med las-utredningen, tar sannolikt Liberalernas och Centerpartiets tålamod slut.

Därför är det dags att Stefan Löfven svarar på den klassiska frågan: Vad vill Socialdemokraterna? Förutom att regera och försvara status quo?

Vad hade S-ledaren sagt om han hade stått på Almedalens scen i kväll? Hade han presenterat en konkret plan för de förändringar som krävs inom äldreomsorgen och sjukvården? Berättat hur han, med facit i hand, borde ha agerat i vintras när coronaviruset började spridas över världen?

Eller hade han tagit avstamp i en vision för hur Sverige ska vara om 10, 20 och 30 år? Hade han målat upp ett framtidsscenario, som består av någonting annat än att alla ska jobba? Som hade fått LO-medlemmar som lämnat Socialdemokraterna för Sverigedemokraterna att känna att han och hans parti är något för dem? Förklarat att det är skillnad på att vara ett parti som har 45 procent av rösterna, jämfört med ett som har 25 till 30, och att även ett maktparti därför måste kompromissa, samtidigt som han understrukit att politik är att vilja? Det får vi aldrig veta, eftersom årets Almedalsvecka är inställd. Å andra sidan är det många partiledare som brukar hålla sommartal när semestrarna lider mot sitt slut.

Stefan Löfven kan vara oss svaret skyldig till augusti.

DN 4/7 2020 "

”Kommunala ordningsvakter signalpolitik för miljoner”

DN LÖRDAG 4 JULI 2020

"DN. DEBATT 200704
Allt fler kommuner ansöker om att få använda ordningsvakter i det offentliga rummet. Ofta saknas dock en ordentlig kartläggning av problemen vilket gör att ordningsvakternas syfte många gånger blir oklart. Effekterna av insatserna utvärderas sällan. Det framgår av vår kartläggning av kommunernas brottsförebyggande arbete, skriver Magnus Lindgren.

Just nu pågår en infekterad debatt om kommunernas användande av ordningsvakter för att upprätthålla ordningen i det offentliga rummet. Bakgrunden är att många kommuner har stora utmaningar när det gäller brott och otrygghet. Förklaringen är en förändrad demografi, växande utanförskapsområden och omfattande ordningsproblem.

Situationen kompliceras ytterligare av att det på många håll fortfarande saknas en närvarande och lokalt förankrad polis samtidigt som kommunerna själva saknar ett lagstadgat ansvar att förebygga brott.

Tillsammans med att polisens resurser i allt större utsträckning flyttas från det offentliga rummet har detta inneburit att den typ av brott och ordningsstörningar som påverkar människors trygghet i vardagen inte alltid prioriteras. Det gäller exempelvis livskvalitetsbrott i form av ungdomsgäng som stör ordningen i offentlig miljö, buskörning i bostadsområden, skadegörelse, nedskräpning etcetera.

För att upprätthålla ordningen och öka tryggheten och hantera det maktvakuum som uppstått har därför allt fler kommuner börjat upphandla ordningsvakter som ”patrullerar” i det offentliga rummet.

Bara under det senaste året upphandlade kommunerna denna typ av ordningsvakter till ett värde av cirka 120 miljoner kronor, vilket motsvarar cirka 120 polistjänster.

Initiativet förefaller i förstone naturligt och bra eftersom ordningsvakter, rätt använda, kan vara ett bra komplement till polisen i arbetet med att upprätthålla ordningen. Men det finns skäl att ifrågasätta om lösningen på kommunernas situation och utmaningar per definition är just ordningsvakter. Den för tillfället populära ”medicinen” sätts nämligen ofta in utan att någon tagit diagnosen på patienten, alltså utan att problembilden i kommunen först har kartlagts.

Det är därför fullt möjligt att lösningarna på kommunernas problem kan vara något helt annat än just ordningsvakter. Kanske krävs i stället fler väktare eller en ny typ av service- och trivselvärdar eller helt enkelt fler socialarbetare. I vissa fall kanske lösningarna snarare handlar om att förändra platsen med ny belysning, bra skalskydd, fler kameror och öppna siktlinjer. Utan en ordentlig analys vet ingen vad som är rätt.

En del kommuner har dessutom valt att ha ordningsvakter som rör sig över stora områden. Även ett sådant arbetssätt kan tyckas naturligt då ordningsvakterna blir synliga för fler och har möjlighet att ingripa över ett större område. En förutsättning för ett framgångsrikt arbete handlar dock om att bygga tillit och legitimitet, vilket i sin tur bygger på en lokal förankring där ordningsvakterna känner och är kända av invånarna.

En analys av hur ordningsvakterna används visar också att de sällan finns på de platser där behoven är som störst, det vill säga i de 22 av polisen utpekade särskilt utsatta områdena. Orsaken är att de kriminella grupperingarna hotar bort ordningsvakterna. Det är helt enkelt för farligt för ordningsvakterna att arbeta i dessa områden, med skyddsstopp som följd.

Ordningsvakter var tänkt som en tillfällig lösning och som ett komplement till polisen där ordningsvakterna står under en polismans förmanskap. I praktiken har ordningsvakterna på många platser fått rollen som den kommunala polisen, dock ofta utan vare sig lokal förankring eller ledning och styrning av polisen. Det har alltså skett en maktförskjutning där polisens våldsmonopol i allt större utsträckning överlåts åt privata vinstdrivande företag.

Till detta kommer att ordningsvakter endast har två veckors utbildning, vilket ska jämföras med 130 veckors högskoleutbildning för de poliser som har huvudansvaret att upprätthålla ordningen i det offentliga rummet. På bara tio arbetsdagar ska alltså personer, som i vissa fall helt saknar förkunskaper, lära sig ett yrke där de har långtgående befogenheter att frihetsberöva människor och bruka våld om så krävs. Ett yrke där de också ställs inför svåra situationer med våldsamma, psykiskt sjuka och påverkade personer.

Det ska också noteras att flera kommuner har börjat använda ordningsvakter i en mer serviceinriktad funktion, vilket för dem längre ifrån det som är ordningsvaktens huvuduppgift nämligen att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen när det finns ett särskilt behov.

Sammanfattningsvis har ordningsvakter blivit en ”quickfix” för att försöka komma till rätta med de problem som finns i kommunerna. I bästa fall är det ett tecken på desperation eller okunskap, i värsta fall handlar det om signalpolitik där politiker av varierande kulörer vill visa handlingskraft.

Det är hög tid för kommunerna att professionalisera sitt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. I detta ligger att först kartlägga hur situationen och utmaningarna egentligen ser ut innan åtgärder i form av fler ordningsvakter eller helt andra lösningar sätts in.

Magnus Lindgren, generalsekreterare, Stiftelsen tryggare Sverige

Bakgrund. Kartläggningen

Under våren 2020 har tankesmedjan Stiftelsen tryggare Sverige genomfört en kartläggning av kommunernas brottsförebyggande arbete med särskilt fokus på användandet av ordningsvakter för att medverka till att upprätthålla ordningen i det offentliga rummet.

Utgångspunkten för kartläggningen var en genomlysning av Polisens diarium som visar att sammanlagt 122 kommuner har så kallade paragraf 3-områden där ordningsvakter får verka enligt 3 § lagen (1980:578) om ordningsvakter (lov).

Inom ramen för kartläggningen har nyckelpersonsintervjuer genomförts med kommunföreträdare som visar att majoriteten av dessa så kallade Lov 3-områden avser sjukhus/vårdlokaler, köpcentrum/butiker, kommunala fastigheter etcetera, snarare än ordningshållningen i det offentliga rummet.

Resultaten visar att sammanlagt 36 kommuner under det senaste året har ansökt om och aktivt använt ordningsvakter för att medverka till att upprätthålla ordningen i det offentliga rummet.

Kostnaden för dessa ordningsvakter uppgick till cirka 120 miljoner kronor, vilket motsvarar cirka 120 polistjänster.

I de allra flesta kommuner har ordningsvakter satts in utan en ordentlig kartläggning av problembilden. Dessutom är det ovanligt att effekterna av insatserna har utvärderats.

Till det kommer en stor begreppsförvirring där många kommuner inte förefaller känna till om de upphandlat ordningsvakter eller väktare, eller vad skillnaden är mellan dessa olika funktioner.

Det kan också konstateras att ordningsvakter i allt större utsträckning används i stället för polis, vilket aldrig varit tanken.

Sammanfattningsvis visar resultaten att det har skett en maktförskjutning där polisens våldsmonopol i allt större utsträckning överlåts åt privata vinstdrivande företag.

Fakta. Väktare och ordningsvakt
Väktare är anställd i auktoriserat bevakningsföretag med bevakningstjänst som uppgift. Godkänns liksom all personal i bevakningsföretag av länsstyrelsen och skyddas av regler om hot och våld mot tjänsteman. Rätt till frihetsberövande är begränsad till allas rätt till envarsgripanden.

Ordningsvakter har vissa polisiära befogenheter och rätt att frihetsberöva även enligt dessa. Kan tas i bruk av polisman om polisen finner det nödvändigt. Förordnas av Polismyndigheten för att medverka till att upprätthålla allmän ordning och är skyldig att lyda order från polisman. Kan arbeta som anställd av bevakningsföretag eller annan organisation, myndighet eller frilansande.
Källa: Säkerhetsföretagen "

" Ledare: Europa behöver hjälpa offren från krigets Syrien

DN SÖNDAG 5 JULI 2020

Omvärlden blundar helst för offren i krigets Syrien. Situationen är för otäck och hopplös och det enklaste är att hålla flyktingarna på avstånd, både i medvetandet och i praktiken.

Men de existerar. Kriget genom ombud mellan Ryssland, al-Qaida, USA, rebellstyrkor, diktatorn Bashar al-Assads armé, Iran, IS-terrorister och Turkiet fortgår alltjämt. Hälften av Syriens invånare har drivits från sina hem: Sex miljoner är internflyktingar och fem miljoner har lämnat landet. Uppemot 500 000 människor har dödats sedan striderna bröt ut för snart tio år sedan.

Regimen fängslar, torterar och mördar tiotusentals medborgare, vilket Saeed Alnahhal skrivit om i DN (16/6). Den krigsdrabbade civil-befolkningen lever i tillfälliga bostäder i Idlib, i förläggningar i Turkiet eller på gatan i Beirut. Nu hotar också matbrist i pandemins spår.

Att blunda för de plågade människorna är både omoraliskt och orealistiskt. Ändå har EU stora svårigheter att enas om en human och solidarisk asylpolitik. Och för att se till att flyktingarna inte ska ta sig till Europa och ställa till med problem här betalar EU flera miljarder kronor till autokraten Erdogan i Turkiet, som rymmer drygt tre miljoner människor i läger.

Många europeiska politiker undviker att argumentera för en generös flyktingpolitik av rädsla för att hamna i samma situation som hösten 2015. Då tog sig hundratusentals människor med fara för sitt liv över Medelhavet och vandrade norrut, inte minst till Tyskland och Sverige.

Vårt land har tagit ett stort ansvar under 2010-talet, här bor omkring 200 000 personer som är födda i Syrien. Flyktingkrisen kastade dock – liksom pandemin nu – strålkastarljuset på brister i det svenska samhället: utanförskap, bostadsbrist och en stel arbetsmarknad. I dag finns det allvarliga integrationsproblem som Sverige behöver hantera, men pendeln har slagit över för långt i migrationsdebatten.

Den socialdemokratiska tankesmedjan Tiden presenterade i veckan rapporten ”Ordning och reda i vandringstid” som slår fast att: ”Svensk och europeisk asyl- och migrationspolitik behöver präglas av kontroll och ordning och reda – men också av internationell solidaritet och ansvarstagande. Därför behöver migrationspolitiken vara integrationsstyrd.”

Det är således primärt situationen i det välmående och säkra EU som ska vara vägledande. Inte förhållandena för elva miljoner krigsflyktingar från Syrien. Rapportförfattarna föreslår i denna anda att asylsökande i Sverige eller EU bör skickas tillbaka till det grannland eller det land i närområdet som de har kommit ifrån eller bedöms ha kommit ifrån.

Hållningen får anses vara mer egoistisk än solidarisk, och speglar stämningen i dagens Europa. För några år sedan hade det varit otänkbart att ett sådant förslag hade kommit från S. Kom ihåg partiets tidigare kritik av Danmarks tuffare migrationspolitik.

Det är inte rätt att dra igen dörren för behövande och hoppas på att de klarar sig i flyktingläger långt borta. EU-länderna behöver samla sig

kring en långsiktig och human flyktingpolitik, och där bör Sverige vara en pådrivande kraft.

Vid en givarkonferens i veckan bidrog Sverige med 900 miljoner av sammanlagt 72 miljarder kronor som ska gå till humanitärt arbete i Syrien. Men för att umbärandena ska försvinna måste kriget få ett slut. USA införde i mitten av juni de hårdaste sanktionerna hittills mot Syrien. EU borde också sätta hårt mot hårt mot Bashar al-Assad, i stället för att vara hårt mot flyktingarna.

DN 5/7 2020 "

”Stärk svensk humanitet: låt de ensamkommande stanna”

DN SÖNDAG 5 JULI 2020

"DN. DEBATT 200705
Den plågsamma hanteringen av de barn och ungdomar som kom till Sverige under flyktingkatastrofen 2015 har skapat sår i det svenska samhället, sår som riskerar att ta lång tid att läka. Nu är det dags att göra rätt och bevilja ungdomarna permanenta uppehållstillstånd, skriver Hans Blix, Jan Eliasson och Alf Svensson.

Under 2015 inträffade en av vår tids stora flyktingkatastrofer. Mer än en miljon människor tvingades på flykt genom Europa.

Flyktingströmmen kom framför allt från krigen i Syrien och Afghanistan, men även från andra länder såsom Eritrea och Somalia.

Till Sverige kom många ensamma barn. De flesta hade sitt ursprung i Afghanistan. Enligt barnkonventionen skulle de haft rätt att få uppehållstillstånd i Sverige, eftersom de var minderåriga och eftersom Afghanistan är ett av världens farligaste länder att leva i. Så hade också varit fallet, om allt hade fått förbli som vanligt i Sverige.

Men Sverige förändrades. Ungdomarna som sökte skydd undan krig och förföljelser i sina hemländer drabbades av extremt långa handläggningstider på Migrationsverket. De drabbades av den förändrade migrationslagstiftningen i form av den tillfälliga lagen som sänkte Sveriges asylregler till den miniminivå som krävs enligt EU-rätten och internationella konventioner. Den tillfälliga lagen tillämpades även retroaktivt, vilket gjorde att ansökningarna behandlades enligt andra regler än vad som gällde när de sökte asyl.

Vissa ungdomar hann fylla 18 år under pågående process och drabbades av kontroversiella åldersuppskrivningar. Detta resulterade i avslag på flertalet asylansökningar och placerade Sverige i botten av västeuropeiska länder när det gäller beviljande av asyl för ensamkommande ungdomar från Afghanistan.

Som ett plåster på såren kom den nya gymnasielagen, som skulle ge vissa av ungdomarna en andra chans. Denna lag är en byråkratisk snårskog, fylld av datumgränser för att ungdomarna ska omfattas, oklarheter kring vilka utbildningar som är godkända och orimliga krav på fast och snabb anställning för att få uppehållstillstånd efter examen. Kraven minimerar antalet beviljade permanenta uppehållstillstånd för dessa ungdomar, trots att många har utbildat sig i våra bristyrken.

Denna plågsamma hantering av barn och ungdomar har skapat sår i det svenska samhället, sår som riskerar att ta lång tid att läka. De har sina vänner och nätverk här. Tusentals familjer har öppnat sina hem för dem. De har snart tillbringat en fjärdedel av sina liv i Sverige. Om de nu ska utvisas så är det inte sällan familjemedlemmar som gränspolisen ska hämta. Det svenska civilsamhället ställde upp på ett sällan skådat sätt under flyktingkrisen 2015. Mottagandet av dessa unga borde stå som förebild för hur en lyckad integration kan gå till.

Allra mest drabbade av de förestående utvisningsbesluten är förstås de berörda ungdomarna, som riskerar att deporteras tillbaka till krigsliknande områden. Eller att åter lämna allt och fly vidare ut till ett land i Europa som har en mer kritisk syn på säkerhetsläget i Afghanistan. Ett tredje alternativ är ett liv som utsatt och papperslös i det växande svenska skuggsamhället. Inget av de tre alternativen är att rekommendera.

Det är därför dags att göra rätt när det gäller Sveriges hantering av barn och unga som kom till vårt land i samband med den stora flyktingströmmen 2015/2016. Regering och riksdag ska snart besluta om migrationskommitténs förslag till en långsiktigt hållbar, human, rättssäker och effektiv framtida migrationspolitik. Det är en svår och grannlaga uppgift. Man bör börja med att rätta till den misslyckade hanteringen av dessa ungdomar. För den hanteringen har Sverige mött kritik från bland annat Human rights watch och FN:s kommitté för mänskliga rättigheter.

Permanenta uppehållstillstånd bör beviljas ungdomarna som kom hit innan den tillfälliga lagen trädde i kraft, sommaren 2016. Låt ungdomarna äntligen få andas ut, tryggt fortsätta sina liv här och bidra till Sveriges framtid. De – och många med dem – har väntat länge nog på detta. Så kan ett sår i vårt samhälle börja läkas och Sveriges humanitära traditioner stärkas.

Hans Blix, tidigare utrikesminister (L)
Jan Eliasson, tidigare utrikesminister (S)
Alf Svensson, tidigare biståndsminister (KD)

" Ledare: Sverige ska inte underlätta skatteflykten

DN MÅNDAG 6 JULI 2020

Under coronakrisen har Europas länder tvingats att ta snabba beslut om stöd till företag. Miljarder har betalats ut. Det har varit nödvändigt. Men det ökade flödet av skattemedel in i privata verksamheter skapar också problem. Fuskas det med pengarna? Vad går de egentligen till?

Pandemin aktualiserar debatten om transparens och skattepolitik i unionen. Detta underströks i det program för det tyska EU-ordförandeskapet som landet presenterade den 1 juli.

Det har länge varit enkelt för multinationella företag att spela ut medlemsländerna mot varandra, och på så sätt ducka från sina plikter på olika ställen. För att betala så lite skatt som möjligt placerar de delar av sin verksamhet i olika länder med hjälp av komplicerade upplägg.

När en stor internationell kafékedja använder svensk infrastruktur, anställer svenska arbetare och tjänar svenska kronor på att sälja kaffe till svenska konsumenter känns det självklart att det är i Sverige vinsten ska beskattas. Man kan tänka sig att skattepengarna går till svensk välfärd som de anställda kan använda när de blir sjuka. Till kollektivtrafik så att baristorna kan ta sig till jobbet. Till skolor för deras barn.

Men genom att sätta bolaget i skuld till ett dotterbolag, beläget i en stat med lägre skattenivå, kan det skicka pengarna dit och hävda att man inte gjort någon vinst i Sverige. Det finns inget att beskatta, säger man, samtidigt som företaget i själva verket tjänar storkovan och expanderar verksamheten. Det är inte olagligt, men det är heller inte så det var tänkt att fungera.

Detta beteende förändrar stadsbilden runtom i Europa. Lokala familjeföretag har inte råd att anlita dyra jurister och konsulter som kan skräddarsy en skatteplan och får därför trots sin lilla storlek dra ett tyngre lass för att bekosta välfärden. Organisationer som säger sig värna hela det svenska näringslivet borde därför vara angelägna om att stoppa möjligheten till skatteflykt.

När de multinationella bolagen dumpar priserna leder det till konkurser och resultatet blir personliga tragedier och tråkiga stadskärnor med samma logotyper överallt. Som vi redan sett slår coronakrisen hårdast mot små aktörer utan marginaler. Den lär därför driva på den utvecklingen ytterligare.

Multinationella företag betalar allt mindre i bolagsskatt. Skattenivå har blivit något som länderna konkurrerar med för att locka till sig företag. Den utvecklingen kan bli destruktiv på sikt.

När företagen tillåts diktera villkoren urholkas den demokratiska makten över statens styrning. Inflytande över både skatternas nivåer och utformning flyttas från medborgarna. Företagen kan hota att lämna om folket via röstsedeln inte ger dem de villkor de vill ha.

Den nuvarande svenska regeringen har upprepade gånger fungerat som en stoppkloss i det europeiska arbetet för att råda bukt på skatteflykten. Det är Sverige, tillsammans med ett fåtal andra länder, som hindrat flera av EU-kommissionens förslag om att öka transparensen och samordna bolagsskattereglerna i unionen från att bli verklighet.

Det skulle nämligen hindra oss från att själva konkurrera med andra om företagens verksamhet. Och vi skulle i högre grad behöva komma överens med de andra medlemsstaterna om regleringen av bolagsskatterna.

Men både Socialdemokraterna och Miljöpartiet, precis som flera riksdagspartier, har uttalat att man vill motverka skatteflykten. Då duger det inte att gång på gång skjuta ned kommissionens idéer utan att komma med egna förslag på hur den ska stoppas.

DN 6/7 2020.

”Pandemin kan leda till att cancerfall upptäcks för sent”

DN MÅNDAG 6 JULI 2020

" DN. DEBATT 200706
Också avancerade åtgärder mot cancer är verkningslösa om de inte sätts in vid rätt tidpunkt. Därför är det olyckligt att införandet av screening mot olika typer av cancer i hela landet går långsamt och inte når alla. Dessutom har pandemin bromsat existerande program och byggt upp en stor vårdskuld, skriver cancerläkarna Roger Henriksson och Göran Edbom.

Varje år drabbas närmare 70 000 svenskar av cancer. Samtidigt avlider omkring 23 000 personer årligen i någon cancersjukdom. En väsentlig del av dessa dödsfall skulle kunna ha förhindrats om sjukdomen upptäcktes i tid. Tack vare nya läkemedel och modern behandling överlever allt fler sin cancer eller lever med den som en kronisk sjukdom. Men för att sjukdomen ska vara möjlig att bota eller för att göra att patienten kan leva med den under många år är tidig upptäckt helt avgörande.

Socialstyrelsen har tillsammans med vårdens olika aktörer under lång tid arbetat fram rekommendationer för nationella screeningprogram. I dag erbjuds screening av bröst- och livmoderhalscancer och i vissa regioner har även screening av tjock- och ändtarmscancer pågått en längre tid. Men tyvärr har många regioner halkat efter med just denna screening.

I vissa regioner har arbetet med att införa screening för prostatacancer just startat. Ett arbete som tyvärr stannat av under trycket av coronavirusets framfart.

Sedan en tid diskuteras även screening för lungcancer. En omfattande amerikansk studie i den ansedda medicinska tidskriften New England Journal of Medicine (N Engl J Med 2011; 365:395–409) liksom en europeisk studie, som även den nyligen publicerades i New England Journal of Medicine (N Engl J Med 2020; 382:503–513), visar att lungcancerscreening kan minska dödligheten i sjukdomen med cirka 20 procent hos högriskgrupper. Översatt till svenska förhållanden skulle lungcancerscreening kunna rädda 400–500 liv per år. Detta tillsammans med en aktiv rökprevention kan rädda ännu flera liv.

Rökprevention är dessutom särskilt aktuellt i dessa dagar då det är en riskfaktor för att drabbas extra svårt av covid-19.

I USA har lungcancerscreening redan införts och även andra länder har kommit långt i införandeprocessen. Men i Sverige väntar vi fortfarande på mer aktiva åtgärder.

Socialstyrelsens rekommendationer gäller hela landet. Målet är att skapa förutsättningar för en jämlik vård oavsett bostadsort, kön eller socioekonomisk status. Det är dock upp till varje region att bestämma om och när ett screeningprogram ska påbörjas. Medan Stockholm–Gotland införde screening av tjock-och ändtarmscancer redan 2008 drar andra regioner i gång först i år. Vissa har inte ens börjat planera för ett införande och många människoliv kommer därför att gå förlorade. När det gäller screening av livmoderhalscancer finns fortfarande stora olikheter trots nationella beslut.

Men det är inte bara regionala skillnader som avgör vilken chans man har till överlevnad. Även socioekonomisk status spelar roll. Ofta är det just de med lägst utbildning och inkomst som drar nitlotten, något som under rådande coronapandemi blivit skrämmande tydligt.

I en norsk populationsbaserad studie som nyligen publicerades i den medicinska tidskriften Acta Oncologica (volume 59, 2020) har en norsk forskargrupp med hjälp av det Norske Kreftregisteret undersökt väntetider mellan cancerdiagnos och behandlingsstart för invandrare från icke-västerländska länder jämfört med infödda norrmän. Det man bland annat såg var att tiden mellan diagnos och behandling vid bröst- och lungcancer var större i invandrargruppen än hos infödda norska medborgare. Förutom längre väntetider visade det sig också att asiatiska kvinnor i mindre utsträckning fick bröstbevarande kirurgi jämfört med infödda norska kvinnor. En anledning kan vara att de kommer senare till mammografi. Vi har mycket goda skäl att tro att det ser likadant ut i Sverige och även för andra tumörsjukdomar.

Var i landet du bor och vilken socioekonomisk status du har påverkar alltså chansen att få en optimal behandling och därmed möjligheten till ett långt bra liv. Även de mest avancerade åtgärderna är verkningslösa om de patienter som behöver dem inte får tillgång till dem vid rätt tidpunkt. Rätt åtgärd till rätt individ i rätt tid ska vara det självklara målet. Detta gäller även prevention.

Införandet av screening i hela landet går långsamt och kommer inte alla till del. Det är dessutom helt klart att perioden med coronaviruset orsakat ett ännu större glapp med en stor vårdskuld. Risken är också uppenbar att många kommer att avlida i en avancerad tumörsjukdom, då många regioner av förklarliga skäl stoppat screeningarbetet.

Därför är den viktigaste uppgiften att samtliga regioner och de som fattar politiska beslut nu följer Socialstyrelsens nationella rekommendationer kring screening och även tar krafttag mot de socioekonomiska skillnader som finns i vårt land. Här behövs en större insikt och kunskap hos våra beslutsfattare. Det är inte acceptabelt att driva prioriteringar så långt att man avstår från möjligheten att tidigt upptäcka en svår sjukdom som man vet ger ökad sjuklighet och död. Ingen region får halka efter. Inte ens i dessa tider.

Det är också viktigt att alla medborgare förstår värdet av att tidigt upptäcka cancer, så att ingen förlorar dyrbar tid och därigenom möjlighet till bot eller längre överlevnad.

Roger Henriksson, professor, överläkare, Umeå universitet och Norrlands universitetssjukhus (fd chef Radiumhemmet. Karolinska sjukhuset och Regionalt cancercentrum Stockholm Gotland)
Göran Edbom, överläkare Umeå universitet och Norrlands universitetssjukhus (fd chef Cancercentrum Norr) "

" Ledare: En trumpen president ska inte tillåtas sänka USA

DN TISDAG 7 JULI 2020

Ett antal ledande republikaner har äntligen fått nog. För att förhindra att Donald Trump ska bli återvald som president i november startar de grupper som ”Republican voters against Trump”, ”Right side”, ”43 alumni for Biden” och The Lincoln project. ”Vi är som den franska motståndsrörelsen”, säger en av grundarna till Lincolnprojektet. Deras kritiska videor om presidenten hade i juni setts 120 miljoner gånger.

Syftet är att rädda den amerikanska nationen och dess centrala position i världen. Det republikanska partiet var länge en bred kyrka med alltifrån isolationistiska libertarianer via frikyrkliga och realistiska skattesänkare till idealistiska neokonservativa. Den minsta gemensamma nämnaren i denna brokiga skara var den amerikanska konstitutionen och en skepsis mot den stora staten.

Under detta paraply kunde högerkristna på landsbygden och konservativa budgethökar samsas. Men så kom Tea party-rörelsen och sedan Donald Trump och gjorde om Grand old party.

Anständiga republikaner borde ha nobbat Trump för länge sedan när han drar en av sina otaliga valser och ta ton när han passerar det acceptabla på Twitter och i talarstolen. Men mycket få i partiet har haft förmågan eller modet att utgöra en motvikt. Tystnaden i de republikanska leden kring Donald Trumps minst sagt yviga och märkliga utspel har varit plågsam att bevittna.

I stort sett bara den tidigare presidentkandidaten och miljardären Mitt Romney och den neokonservativa publicisten Bill Kristol har öppet tagit avstånd från Trump. Vart tog civilkuraget i den republikanska rörelsen vägen?

Väljarna verkar dock ha sett igenom Donald Trump. Demokraternas kandidat Joe Biden leder opinionsmätningarna nationellt med nära 10 procentenheter. Biden har också starkare stöd i nästan alla ”swing states” som Trump vann i för fyra år sedan.

Coronapandemin kommer rimligtvis också att slå hårt mot Trumps förtroendesiffror. USA har tappat kontrollen över smittan och tiotusentals nya fall konstateras varje dag. Drygt 20 miljoner människor har förlorat sitt arbete.

Ansiktsskydd har också kommit att bli en politisk fråga: Bör staten tvinga människor att bära det? Joe Biden använder mask för att skydda sig själv och andra mot smittan, medan Trump vägrar att sätta på sig munskydd och har återupptagit sina massmöten. Presidenten spelar på att man i USA gärna ifrågasätter påbud uppifrån – men farsoten kan välta samhället över ända.

Konfliktnivån ökar också mellan Black lives matter-rörelsen och Trump, som till och med hotade med att sätta in militären mot de protesterande medborgarna. Med stora politiska, hälsomässiga och ekonomiska skillnader, ökad polarisering och en beväpnad befolkning kan slitningarna bli ännu mer våldsamma.

Inte bara amerikaner bör oroa sig för Donald Trump. Den nuvarande presidenten undergräver internationellt samarbete inom ramen för Nato, G20, WHO, WTO och Parisavtalet. Trump visar också gång på

gång att han inte förstår fördelarna med global frihandel. Han gullar även med diktatorerna i Kina, Nordkorea och Ryssland. Pax Americana, en världsordning som har garanterats av den fria världens ledande land, USA, håller på att raseras av Trumps agerande.

Människor som lever i länder utanför USA bör således hoppas på att amerikanerna röstar fram en annan president den 3 november. Här borde Trumps parti, Republikanerna, spela en viktig roll. De behöver vinna tillbaka sin själ och trovärdighet genom att sluta vara medlöpare till den trumpne mannen i Vita huset.

DN 7/7 2020 "

”Brådskar med åtgärder mot dem som hotar folkvalda”

DN TISDAG 7 JULI 2020

"DN. DEBATT 200707
Mona Sahlin berättade i sitt sommarprogram om de hot hon utsattes för som politiker. Efter programmet fördömdes hon i sociala medier, inte hoten. Det visar på en allvarlig utveckling i Sverige. De omfattande hoten mot folkvalda underminerar demokratin och måste nu leda till en rad åtgärder, skriver Olle Wästberg.

Sverige är unikt genom att en statsminister och en utrikesminister mördats. Det skedde innan det var självklart att ledande politiker följdes av livvakter. Olof Palme hade som statsminister livvakt, men ansåg sig ofta kunna avstå. Anna Lindh gick och handlade på egen hand. Sedan dess har det fysiska skyddet för ministrar och partiledare kraftigt ökat.

Samtidigt har hot mot folkvalda blivit allt mer utbrett. I sitt sommarprogram strax efter midsommar talade Mona Sahlin åtskilligt om de omfattande hot hon blivit utsatt för innan hon lämnat politiken; hot som också riktades mot hennes barn.

När jag själv på Facebook refererade till detta och kommenterade det i P1-programmet ”God morgon, världen”, dök en mängd inlägg upp på Facebook där Mona Sahlin fördömdes, inte hoten. Det illustrerar den allvarliga utvecklingen i Sverige.

I slutet på förra året kom Brottsförebyggande rådet (Brå) med rapporten ”Politikernas trygghetsundersökning”. Den har genomförts fem gånger och visar hur hot och trakasserier mot folkvalda ökar.

Under senaste valåret, 2018, blev var tredje förtroendevald utsatt för våld, hot eller trakasserier. De sociala medierna har blivit ett forum för allt fler hot.

De folkvalda som blivit utsatta för våld, skadegörelser eller stöld har polisanmält det. Däremot har de politiker som enbart hotats oftast avstått därför att de inte tror att anmälan kommer att leda till något.

Det är inte ogrundat. Nyligen avgjorde Svea hovrätt ett mål som väckts av Stockholms socialborgarråd Jan Jönsson (L), en politiker som blivit svårt hotad eftersom han vill använda sociala förfaranden för att bekämpa ungas kriminalitet. En 17-åring skrev till honom: ”Åk till Rinkeby och ha allvarssamtal med folk. Du kommer få en pistol upp i ditt rövhål din lilla bög”.

Eftersom 17-åringen inte sagt att det var just han som skulle ta till pistolen frikändes han. Det visar att lagstiftningen inte ger grund för att fälla den som enbart hotar.

Hot och våldsdåd är något som ökat kraftigt. För länge sedan (på 1960-talet) när jag satt i ledningen för elevorganisationen Seco skulle jag få politiker att ställa upp bakom elevdemokratin. Jag gick in i riksdagen med ett förslag till motion och hejdade ett antal ledamöter som jag bad skriva under. Riksdagen höll öppet och det gick bra för medborgare att komma in och spontant träffa folkvalda. Det är omöjligt i dag.

En gång ville jag föra fram ett ärende till Olof Palme, som då – långt innan han blev statsminister – satt i flera skolutredningar och jobbade åt Tage Erlander. Jag gick in i kanslihuset på Mynttorget och frågade vaktmästaren var Palme satt. ”Två trappor upp, andra dörren till vänster” svarade han, och släppte in mig. På den tiden hade heller inte några politiker livvakter. Att riksdagen och Regeringskansliet är omgivna av vakter illustrerar hur Sverige förändrats.

Under Almedalsveckans första decennier kunde man ständigt stöta på partiledare och ministrar på gatan, mingel eller kaféer. I dag är det sällsynt, eftersom de måste övervakas.

De som blev utsatta för hot och trakasserier under 2018 var främst yngre kvinnor. Samma sak gällde inför 2014 års val. En undersökning som 2014 års Demokratiutredning gjorde visade att kvinnor i högre grad än män lämnade sina politiska uppdrag under mandatperioden.

Hoten spelade en viktig roll för detta. Effekten av att hoten skrämmer bort vissa valda är att fler förtroendevalda är hårdhudade karriärister och färre ideella fritidspolitiker, något som minskar det politiska systemets legitimitet. Undersökningen 2014 visade också att en av fyra hotade uppger att de censurerat sig själva på grund av rädslan. Det innebär att hoten får effekt på yttrandefriheten.

Den vanligaste konsekvensen av utsatthet, eller oro för att utsättas, var att den förtroendevalda undvikit att engagera eller uttala sig i en specifik fråga, främst att plädera för humanitär flyktingpolitik. Brå:s trygghetsundersökning visar också att utrikes födda politiker är mer utsatta för hot, våld och trakasserier än de med svensk bakgrund. Brå har också frågat de utsatta vilka det är som hotad dem. Det

genomsnittliga svaret är att förövaren var en medelålders man och att han oftast uppfattades tillhör en högerextremistisk grupp.

Politiker bör vara synliga och tillgängliga för väljarna. Effekten av de omfattande hoten är att förtroendevalda håller sig mer isolerade.

Svenska politiker är tämligen frånvarande på sociala medier trots att de sociala medierna spelar en allt större roll i opinionsbildningen. Ett av skälen till detta kan vara att hoten främst kanaliseras via de sociala medierna. De politiskt valda som är mest aktiva på sociala medier blir också mest hotade. Det bidrar till den ökade klyftan mellan väljare och valda.

Att de omfattande hoten mot folkvalda underminerar demokratin måste leda till en rad åtgärder.

1 Den kartläggning Demokratiutredningen redovisade visade att över 60 procent av kommunerna och runt vart tredje landsting saknar handlingsplan för att motverka hot och våld mot förtroendevalda. Demokratiutredningen föreslog att det ska ingå i kommunallagen att kommunerna och regionerna har ansvar för ett trygghetsskapande arbete. När en ny kommunallag beslöts 2017 inkluderades detta märkligt nog inte. Ett tillägg bör göras nu.

2 Om detta genomförs bör samtliga kommuner utse en anställd som är kontaktperson för de förtroendevalda som hotas. Kontaktpersonen ska kunna förmedla information, ge praktiskt stöd både i säkerhetsfrågor och för att polisanmäla hot. Rutiner för att hantera hot bör också upprättas.

3 I USA har nyligen kampanjen ”Stop Hate for Profit” startat med uppmaning till företag att sluta annonsera på Facebook om inte Facebook börjar blockar hatiska inlägg, något som flera storföretag slutit upp bakom. Det borde ske också i Sverige.

4 Lagstiftningen bör bli tydligare kring att hot om folkvalda är brottsligt. Straffen för hatbrott borde skärpas. Dessutom bör Rikspolisen få en särskild avdelning för att hantera anmälningar om hat, våld och trakasserier mot politiskt valda.

Åtgärderna brådskar. Om ett drygt år börjar partiernas interna nomineringar. De kommer att begränsas om många avstår på grund av risken för hot. 2022 års val kommer sannolikt – i corona-krisens spår – att på flera sätt vara starkt kontroversiellt. Det gör det nödvändigt att förebygga hot.

”Ordningsvakterna i Stockholm har haft god effekt” Li Jansson, branschchef Säkerhetsföretagen, svarar Tryggare Sverige (4/7).

”Kommunala ordningsvakter är inte ’signalpolitik’” Erik Slottner, trygghetsborgarråd i Stockholms stad, svarar Tryggare Sverige (4/7).
”Varför motarbetar SKR en modernisering som räddar liv?” Slutreplik från Martin Ingvar (30/6).

Olle Wästberg, ordförande i 2014 års Demokratiutredning "

" Ledare: Sverige svek de äldre i början av pandemin

DN ONSDAG 8 JULI 2020

Sverige har inte uppnått sin huvudmålsättning: att skydda de äldre från coronaviruset. Hur kunde beslutsfattare underlåta att vidta tillräckliga försiktighetsåtgärder kring de mest sköra? Hur betraktar och behandlar vi äldre människor?

Hälften av de 5 447 personer som hittills har dött i sjukdomen bodde på ett särskilt boende. Ivo presenterade på tisdagen en tillsynsrapport om allvarliga brister och risker på 91 av Sveriges 1 700 boenden och myndigheten ska fortsätta granskningen av dem. Ivo konstaterar också att två tredjedelar av dödsfallen har skett i 40 kommuner.

Ivo uppmanar aktivt svenska folket att lämna in tips om missförhållanden i äldreomsorgen för att kunna ta reda på vad som gjorts – och inte gjorts – under de första månaderna av pandemin. De har redan tagit emot ett stort antal klagomål: smittade och icke-smittade personer har inte kunnat identifieras och separeras, testningen har varit bristfällig. Det finns också exempel på att personal som testat positivt för corona ombetts eller beordrats att arbeta.

Minst var tredje av alla som avlidit i covid-19 dog ensamma, utan vårdpersonal vid sin sida. Ivo pekar nu också på att många sjuka äldre inte fick en individuell bedömning av läkare. I stället gick det ut generella direktiv, vilket fick till följd att många inte ens fick syrgas och näringsdropp trots att det hade kunnat mildra lidande och rädda liv.

Ivo har också uppmärksammat bristerna i vårdhygien inom äldreomsorgen. Notera skillnaden med sjukvården där man från början har använt mer skyddsutrustning i kontakter med potentiellt smittade.

Kommer ambulanspersonal för att hämta en sjuk åldring bär de full skyddsmundering, till skillnad från hur det har sett ut inom äldreomsorgen.

Folkhälsomyndigheten menade länge att äldreomsorgspersonal inte behövde använda munskydd. Om det berodde på materielbrist eller myndighetens felaktiga antagande om att smittan bara sprids på nära håll av personer med sjukdomssymtom är ännu inte klarlagt. Oavsett vad kan man konstatera att Sverige inte varit tillräckligt försiktigt och varsamt med äldre människor.

Andelen som dött i covid-19 i äldreomsorgen är dock inte högre i Sverige än i till exempel Norge. Det tyder på att det inte bara är för lite skyddsutrustning och för många kontakter med personal som är förklaringen till de höga dödstalen. Den betydligt högre samhällssmittan i vårt land har haft stor betydelse för utfallet.

Hälso- och sjukvårdslagen måste rimligtvis även gälla under en pandemi och särskilt för den främsta riskgruppen, de äldre. Lagens första paragraf lyder:

”Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.”

Alla har rätt att få en individuell bedömning – även de som bor på ett äldreboende. Att så inte har skett är en skam. Verksamhetscheferna för äldreboenden i de utpekade 40 kommunerna har här ett stort ansvar. Och har patienter prioriterats bort trots att det funnits både behov och kapacitet är det oacceptabelt.

Ivo och coronakommissionen har en mycket viktig uppgift att beskriva hur äldreomsorgen och sjukvården behandlade de äldre under våren 2020. Det är det minsta Sverige kan göra för att hedra dem som dog.

DN 8/7 2020 "

”Så kan Arlanda bli en framtida mönsterflygplats”

DN ONSDAG 8 JULI 2020

" DN. DEBATT 200708
Under coronakrisen har flygresandet minskat väsentligt, men det är inte för alltid. För att möta framtidens efterfrågan på resor måste flyget bli hållbart, och för att Sverige och Arlanda ska klara det krävs satsningar. Därför tar vi nu initiativ till en ny utredning om Arlandas framtid, skriver Andreas Hatzigeorgiou, vd för Stockholms handelskammare.

En ny analys framtagen på uppdrag av Stockholms handelskammare och utförd av några av världens främsta experter tyder på att coronakrisen inte kommer att skapa ett permanent lägre flygande. Mot bakgrund av oförmågan hos dagens ansvariga politiker att ge Arlanda möjlighet att utvecklas så tar vi nu initiativ till en utredning om vad som behövs för att göra Arlanda till det hållbara flygnav som Sverige behöver för att inte bli omsprunget.

I stället för en samlad framtidsvision för Arlanda har regeringen levererat spretiga budskap som nu målar upp bilden av att man inte avser att satsa på Arlanda. Det var i sig anmärkningsvärt att man valde att begrava Arlandarådets slutrapport. Vad som är än mer allvarligt är att företrädare för regeringen meddelat att man avser att stoppa utvecklingen av Arlanda. Insatserna i detta politiska spel är alldeles för höga för att acceptera i det formativa skede som Sverige befinner sig i med anledning av coronakrisen.

Regeringens besked om att inte ge Arlanda förutsättningar att utvecklas innebär ett slag mot Sveriges förmåga att långsiktigt och hållbart konkurrera om jobb och investeringar.

Stockholms handelskammare var drivande bakom etablerandet av Arlanda 1962. Vårt engagemang bakom byggandet av Arlanda baseras i övertygelsen om att Sverige med sin enorma landareal – större än Tyskland, Danmark och Nederländerna tillsammans men endast med en tiondel så stor befolkning, kombinerat med vårt geografiska avstånd från befolkningstäta kluster – måste ha en infrastruktur i världsklass för att kunna stå oss i den globala konkurrensen. Huvudstadsregionens flygplats är i detta avseende helt avgörande.

Vi kommer tillsammans med svensk och internationell expertis att ta fram en framtidsvision samt underlag för hur Arlanda på bästa och mest hållbara sätt ska bidra till att stärka hela landets konkurrenskraft och välstånd.

Rapporten kommer att lanseras i höst. Då är det inte bara två år kvar till valet, utan också två år till dess att Arlanda fyller 60 år.

Om Arlanda och för den delen hela Sverige med dess globalt orienterade huvudstadsregion ska kunna vara framgångsrikt även de kommande 60 åren behövs en tydlig framtidsvision och plan framåt.

Den nya utredningen ska ta sikte på hur det ”nya” Arlanda – som gärna får döpas till Alfred Nobel airport – behöver se ut och fungera.

Utredningen kommer bland annat besvara följande avgörande frågor:

Elflyget och biobränsle kommer att rita om kartan för framtidens flyg. Vad krävs för att Arlanda ska kunna ta ledartröjan i omställningen och bli en mönsterflygplats för omvärlden att inspireras av?

Vad krävs för kapacitet på Arlanda? Finns det behov av en eller ytterligare rullbanor eller klarar sig flygplatsen med den kapacitet som finns i dag? Framtidens elflyg är sannolikt mindre än dagens konventionella plan, vilket kan förändra kapacitetsbehovet.

Men den gröna omställningen stannar inte vid flygplanens drivmedel, utan infrastrukturen runt omkring Arlanda är även den mycket viktig. I dag har Arlanda i ett internationellt perspektiv en mycket hög andel resenärer som anländer med bil. Vad krävs för att få fler att välja kollektivtrafik?

En rapport om Arlanda måste beröra hela regionens flygkapacitet. I vår rapport kommer vi att analysera Brommas roll för Stockholms framtida flyginfrastruktur.

Coronakrisen har inte gjort frågan om Arlanda och flygets roll mindre relevant, tvärtom. Krisen motiverar inte heller att satsningar på Arlanda läggs i malpåse. Pandemin kommer inte för all framtid att strypa människors och företagens behov av att mötas, utbyta erfarenheter och vidga sina vyer. Att pandemin har intensifierat digitaliseringen är i allt väsentligt positivt. Mycket tyder på att vi lärt oss arbeta digitalt på distans. Detta har potential att gynna företagens effektivitet och klimatet.

En helt färsk analys som företaget Tourism Economics – en del av brittiska Oxford Economics – och internationella flygorganisationen IATA tagit fram på uppdrag av Stockholms handelskammare, talar för

att Sveriges flygresande på allvar börjar återställas till 2022. Därefter väntas tillväxten i flyget bestå och till 2040 kan antalet nationella flygresenärer ha ökat från 2019 års dryga 34 miljoner till drygt 50 miljoner resenärer. Prognoser är behäftade med osäkerhet så därför bör de tolkas med försiktighet, men indikationen är fortsatt att flyget återhämtar sig.

Omställningen och utbyggnaden av Arlanda är därför nödvändig. Även om resandet under coronapandemin hindrats så är trenden och prognoserna tydliga.

Den stora passagerarökningen sätter fingret på vår tids stora ödesfråga: hur vi ska klara klimatomställningen? För att möta efterfrågan på ytterligare flygresor måste flyget bli hållbart. Vad som är hoppfullt är att flygindustrin befinner sig i ett tekniksprång med biobränslen och elektrifiering runt hörnet.

Tåget drevs en gång av kol – nu är det ett av de renaste resesätt som finns. Nu är det dags för flyget att göra samma omställning. Men för att flygets gröna omställning ska vara möjlig måste satsningar ske och inte minst gäller det att landinfrastrukturen kommer på plats. Vår utredning kommer därför utvärdera hur nya gröna styrmedel kan ersätta exempelvis flygskatten för att skapa bättre förutsättningar för att främja flygets gröna omställning.

Sverige måste bli mer tillgängligt och sammankopplas med övriga omvärlden. Coronakrisen har stängt gränser och förstört globala värdekedjor. För att Sverige ska kunna exportera, attrahera investeringar samt lyckas samla fler globala huvudkontor är ett utvecklat och hållbart flyg avgörande. Politiken måste bidra till att främja en större internationell tillgänglighet och i det arbetet krävs en utveckling av Arlanda.

Andreas Hatzigeorgiou, vd Stockholms handelskammare "

”Nu skriver vi ett nytt samhällskontrakt”

DN TORSDAG 9 JULI 2020

" DN. DEBATT 200709
Redan innan coronakrisen var det uppenbart att Sverige har stora utmaningar när det gäller välfärd, integration och demokrati. Hundra år efter demokratins genombrott i Sverige går nu civilsamhället samman för att skapa en strategi för Sveriges framtid inom sex centrala utvecklingsområden, skriver representanter för fem stora paraplyorganisationer.

Det är civilsamhällets ställning i Sverige som gör vårt land unikt. Tack vare det har det svenska samhällskontraktet, kittet som håller oss samman, varit starkt sedan demokratins genombrott för hundra år sedan. Men coronakrisen har visat på en rad brister som vi behöver tackla gemensamt – i dag startar vi därför arbetet med att utveckla ett nytt samhällskontrakt.

Coronaviruset har påverkat vårt samhälle på oöverblickbara sätt och följderna kommer att drabba människor under en lång tid. Samtidigt måste vi börja samtalet om hur Sverige ska utvecklas efter krisen. Det pågår redan flera viktiga initiativ för att få Sverige på fötter efter coronakrisen och det är utmärkt eftersom vi behöver en bred debatt om hur landet ska utvecklas.

Vi – som företräder fem paraplyorganisationer som representerar miljoner medlemmar, ideellt engagerade och hundratusentals anställda – vill bidra till debatten genom att inrätta Civilsamhällets nystartsgrupp för ett nytt samhällskontrakt, förkortat Nysta. Gruppen

får i uppdrag att formulera en offensiv strategi för Sveriges framtid inom sex centrala utvecklingsområden.

Hundra år efter demokratins genombrott i Sverige är det dags att formulera ett nytt samhällskontrakt. Att vi inom civilsamhället tar detta initiativ är logiskt eftersom det samhällskontrakt som håller samman Sverige sedan drygt ett sekel till stor del hänger samman med civilsamhällets bidrag till samhällsutvecklingen.

Det var de samlade ansträngningarna hos hundratusentals svenskar i frikyrkor, nykterhetsrörelse, arbetarrörelse och partiväsende som ledde fram till det demokratiska genombrottet för hundra år sedan.

Folkrörelserna har också spelat en mycket stor roll i Sveriges utveckling under dessa år och även i dag ser vi hur sociala innovationer och socialt entreprenörskap möter viktiga samhällsproblem.

Vi vet genom forskning att det finns ett klart samband mellan ett lands civilsamhälle och dess ekonomiska och sociala framgångar. Föreningar och organisationer av olika slag ökar tilliten i samhället, vilket är positivt för hela samhällsutvecklingen.

Civilsamhället rymmer allt från scouter, idrottsklubbar och rättighetsorganisationer till kyrkor, fackliga organisationer och idéburna välfärdsproducenter. Över tre miljoner svenskar är aktiva i någon av de fler än 250 000 föreningar och organisationer som, förutom sitt direkta syfte, även spelar en enorm roll för Sveriges utveckling. Under de senaste decennierna har vi sett mängder av nya verksamheter som exempelvis Missing People, Mattecentrum och Berättarministeriet växa fram för att lösa samhällsproblem.

Coronakrisen har satt fingret på ytterligare ett antal problem som måste tacklas, det gäller inte minst äldrevårdens struktur och utsattheten hos stora grupper i samhället. Redan innan krisen var det uppenbart att Sverige hade stora utmaningar när det gäller välfärdens organisering, integrationen av nyanlända och breda folkgruppers deltagande i den demokratiska processen. Dessa utmaningar kommer inte att bli mindre när arbetslösheten ökar snabbt samtidigt som de ekonomiska reserverna töms för att hålla hjulen rullande.

Det nya samhällskontrakt som vi avser att presentera om ett år – under Järvaveckan 2021 – behöver därför ta ett brett grepp om hela samhällsutvecklingen de kommande decennierna. Nysta – under ledning av Röda Korsets generalsekreterare Martin Ärnlöv – ska därför fokusera på sex centrala områden:

1 Det demokratiska utrymmet. Hannah Kroksson, generalsekreterare LSU, leder gruppen som arbetar med demokratifrågan och kommer att presentera förslag på hur civilsamhället kan ta en ny roll i utvecklingen av en vitalare demokrati i Sverige.

2 Arbetsmarknad och kompetensutveckling. Efter coronakrisen blir arbetsmarknadsfrågorna helt avgörande för att motverka den ökande utsattheten i Sverige. Civilsamhället har en nyckelroll i att hjälpa grupper som står längst från arbetsmarknaden tillbaka till ett reguljärt yrkesliv. Arbetet inom denna grupp leds av Wanja Lundby-Wedin, 1:e vice ordförande Svenska kyrkan.

3 Forskning & utveckling samt innovation. Civilsamhället bedriver redan i dag en omfattande forsknings- och utvecklingsverksamhet. Men samarbetet mellan civilsamhället och privata och offentliga aktörer behöver utvecklas. Magnus Karlsson, professor vid Centrum

för civilsamhällesforskning, Ersta Sköndal Bräcke Högskola, leder arbetet i denna grupp.

4 Digitalisering och AI. Digitaliseringen innebär enorma möjligheter för utvecklingen av demokratin. Tyvärr har mycket av utvecklingen i stället skapat polarisering. Gruppen kommer att fokusera på hur civilsamhället kan utnyttja tekniken för att stärka sammanhållningen i Sverige. Helena Thybell, generalsekreterare Rädda Barnen, leder arbetet.

5 Civilsamhällets övergripande förutsättningar. Gruppen kommer att presentera de viktigaste reformerna och lagförändringarna som krävs för att stärka utvecklingen av civilsamhället. Arbetet leds av Johan Oljeqvist, vd Fryshuset.

6 Välfärd i förändring. Gruppen ska arbeta med frågor som vilken välfärdsmix (andelar offentligt, idéburet och vinstdrivande utförd välfärd) som är bäst för en hållbar utveckling samt vilken roll frivilligheten bör spela i välfärden. Arbetet leds av Marika Markovits, senior advisor, Stockholms Stadsmission.

Arbetet inom de sex grupperna och för Nysta som helhet ska bedrivas med stor öppenhet. Vi välkomnar deltagande i diskussionen från alla som vill bidra. Grupperna kommer att arrangera publika seminarier och publicera idéer löpande under året.

Sverige har varit ett föregångsland tack vare det starka civilsamhället. Vi är övertygade om att vi tillsammans kan lösa de problem vi har och står inför. Nyckeln ligger i att låta alla delta i arbetet med att inte bara definiera problemen utan även utforma lösningarna. Vi börjar nu.

Tobias Nilsson, förbundsdirektör Idea – Arbetsgivarförbundet för ideella organisationer
Charlotte Rydh, generalsekreterare Giva Sverige
Patrik Schröder, ordförande Forum – idéburna organisationer med social inriktning
Petter Skogar, förbundsdirektör Arbetsgivarföreningen KFO
Ulrika Stuart Hamilton, generalsekreterare Famna – riksorganisationen för idéburen välfärd "

" Ledare: Polackernas vägval är också resten av Europas

DN FREDAG 10 JULI 2020

På söndagen går Polen åter till valurnorna. Den första presidentvalsomgången tidigare i somras blev relativt jämn: 43,7 procent för den sittande presidenten Andrzej Duda från det nationalkonservativa partiet Lag och rättvisa (PIS), och 30,3 procent för den högerliberale borgmästaren i Warszawa Rafal Trzaskowski.

Trots att Duda så långt alltså gäller som klar favorit, är liberalen knappast uträknad. Det här valet engagerar. Deltagandet spås bli högt. Ska landet få se mer av maktkoncentration och nationalism? Eller ska landet återgå till den liberalisering och integrering med väst som inleddes efter Berlinmurens fall? Drygt 40 miljoner polacker står inför ett vägval. Ändrar landet inte kurs nu kan det bli svårt att sy ihop de allt djupare revorna mellan Polen och EU.

PIS kom till makten 2015 och har sedan dess genomdrivit en långtgående kampanj för att montera ned landets unga demokrati. I bakgrunden finns Polens egentlige ledare, PIS partiordförande Jaroslaw Kaczynski, som styr Duda med järnhand. Som följde de en illiberal handbok har partiet riktat in sig på de viktigaste institutionerna: rättsväsendet och medierna. Man har sett till att göra sig av med ”illojala” domare till förmån för jurister som står nära Kaczynskis och Dudas parti. Det är ett tydligt angrepp på den polska rättsstaten och principen om maktdelning.

Upptakten till morgondagens val har präglats av en politisk konflikt om själva rapporteringen, så till den grad att kandidaterna i veckan vägrade att ställa upp i samma debatt. De fick i stället framträda hos var sin tv-kanal.

PIS, som gjort om statstelevisionen till ett propagandaorgan för regeringen, har gått till storms mot den utländska bevakningen.

Efter att en polsk kvällstidning, som ägs av ett tyskt företag, publicerat kritik mot Duda anklagade han Tyskland för att ”blanda sig i det polska presidentvalet”. Justitieministern har därefter uttryckt att utlänningar nog inte borde få äga polska medier. Regeringen tar alltså ännu ett steg i kampen mot mediefriheten.

Detta krig har precis som i Ungern åtföljts av en klappjakt på landets minoriteter. Judar, muslimer och hbtq-personer pekas ut som misstänkta grupper som egentligen inte är riktigt polska. Senast under den här valkampanjen lovade Duda att skydda alla barn från vad han kallar ”hbtq-ideologin”. Denna, menade presidenten, är mycket farligare än till och med kommunismen, som ju höll landet i misär under flera decennier.

Dudas trogna väljare finns framför allt på den konservativa landsbygden, och de är också nöjda med regeringens bidragspolitik. De homofoba uttalandena skrämmer däremot inte minst landets urbana befolkning. Och det är framför allt i storstäderna som motståndaren Trzaskowski är populär.

Polackernas vägval blir avgörande också för den europeiska unionen. Som EU:s femte mest folkrika land påverkar Polen och dess öde utvecklingen även för resten av kontinenten.

Fortsätter Polen på vägen mot en ”illiberal” demokrati, ett folkvälde utan maktdelning och garanterade mänskliga rättigheter, kommer unionen att behöva sätta ned foten en gång för alla. Det går inte att låta medlemsstater strunta i gemensamma normer och gång på gång bryta mot EU-rätten. Hur det ska gå till är en svår fråga eftersom åtgärder kräver enighet och Ungern alltid ställer upp för Polen.

Men en regering som inte accepterar EU:s grundläggande värderingar kan inte räkna med att de stora ekonomiska bidragen fortsätter att rulla in.

DN 10/7 2020 "

”Låt även döva ta del av våra sommarprogram”

DN FREDAG 10 JULI 2020

"DN. DEBATT 200710
Sommar i P1 är ett av de mest uppskattade radioprogrammen i Sverige, som väcker känslor och debatt. Men alla får inte vara med och lyssna. Det är dags för public service och Sveriges radio att ta sitt demokratiska ansvar och göra programmen tillgängliga även för hörselskadade, skriver tolv sommarpratare.

Vi är utvalda som sommarvärdar i P1:s traditionsenliga sommarserie. Det är en ära att ta på sig blomsterkransen och att få en och en halv timme exklusiv och intim tid tillsammans med det svenska folket. Sommar i P1 är ett av de mest uppskattade programmen i Sverige – om inte det mest uppskattade. Det väcker känslor och skapar debatt.

Det är för många en självklar snackis på såväl arbetsplatsen som i sommarstugan. I år lyfter många ett extra starkt behov av något som förenar oss, med tanke på de senaste månadernas kristillstånd. Sommar i P1 är ett sommarnöje, men fyller också så många viktigare syften. En stark och sammanhållande tradition helt i enlighet med public service anda – i allmänhetens tjänst.

Men inte alla får möjlighet att vara med. Vi har under en tid nu tagit del av berättelser av debattörer om hur personer som är döva eller hörselskadade kan följa hyllningarna, debatterna och media runt omkring, men aldrig får ta del av själva programmen. I Sverige finns

ungefär 10 000 döva personer och cirka 1,3 miljoner personer med nedsatt hörsel. För denna grupp är Sommar i P1 inte tillgängligt.

Hörselskadades Riksförbund (HRF) har under många år arbetat intensivt med tillgänglighet för alla till public service och Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) jobbar ständigt med att rätten till teckenspråk ska vara självklar. De senaste åren har dessa organisationer och många andra lyft ett önskemål om att erbjuda textade och teckenspråkstolkade versioner av programmen men detta har inte hörsammats av Sveriges Radio.

Därför har vi sommarpratare nu, tillsammans med organisationen Make Equal, valt att alliera oss och skriva denna artikel med en önskan om att på nytt överväga detta. Vi vill självklart att alla ska kunna ta del av det vi berättar och som vi via förtroendet från Sveriges Radio får förmedla.

Myndigheten för press, radio och tv har gett flera uttalanden om transkribering av radio där de menat att textning gynnar demokratin och att detta borde rymmas inom Sveriges Radios uppdrag. I sändningstillståndet står följande: ”SR ska beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning. Ambitionsnivån när det gäller möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att tillgodogöra sig SR:s utbud ska höjas och tillgängligheten förbättras. Det långsiktiga målet är att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare.”

Public service gör i dag lite olika när det kommer till att tillgängliggöra sitt utbud. SVT valde till exempel att teckenspråkstolka och texta de dagliga presskonferenser som Folkhälsomyndigheten och de andra myndigheterna haft under våren. Detta motiverades med vikten att alla ska kunna ta del av den viktiga information pressträffarna förmedlat.

Men public service uppdrag är större än så. Just Sommar i P1 är en av Sveriges Radios mest omtalade program och fyller ett viktigt kulturellt och sammanhållande syfte.

Det handlar om demokrati och rätten till delaktighet men också om något så enkelt som en önskan om att ta del av underhållning.

För andra året i rad har ideella krafter gått samman för att på eget initiativ transkribera och teckenspråkstolka sommarprogrammen. Vi har tagit del av berättelser om hur äldre döva personer äntligen för första gången i sitt liv kan dela upplevelsen och innehållet med sina vuxna barn. Något de tidigare inte fått möjlighet att göra.

Att det finns människor i Sverige som äntligen kan ta del av dessa program som så många följer och i efterhand diskuterar – det är fantastiskt och på tiden.

Att det inte möjliggörs genom public service och Sveriges Radios försorg utan förutsätter ideella krafter som arbetar på sina semestrar och under kvällar och helger är dock beklagligt.

De flesta av oss har ett skrivet manus som vi utgår från. Detta borde kunna användas så att public service själva kan låta transkribera och publicera sommarprogrammen i skriven form samt anlita teckenspråkstolkar.

På så sätt kan alla svenskar ta del av våra berättelser och samtalen omkring dem och Sommar i P1 kan leva upp till public service fina

syfte att vara ”kollektiv demokratisk nyttighet som gynnar alla medborgare”.

Snälla Sveriges Radio, låt alla ta del av våra sommarprogram.

Johan H. Andresen, företagsledare
Martin Hägglund, filosof, litteraturforskare
Yngve Gustafson, professor i geriatrik
Björn Natthiko Lindeblad, civilekonom, f.d buddhistmunk, föreläsare
Therése Lindgren, influencer
Ulf Lundell, musiker, författare, bildkonstnär
Björn Olsen, överläkare, professor i infektionssjukdomar
Awad Olwan, imam
Rojda Sekersöz, filmregissör
Hedda Stiernstedt, skådespelare
Patrik Svensson, journalist, författare
Rasmus Troedsson, skådespelare, journalist
Maria Johansson, Make Equal
Kristina Wicksell Bukhari, Make Equal "

" Ledare: Efter domen har UD ännu mer att förklara

DN LÖRDAG 11 JULI 2020

Sveriges tidigare ambassadör i Kina, Anna Lindstedt, friades på fredagen av Stockholms tingsrätt. Fallet är utan tvivel speciellt: ingen annan i modern tid har åtalats för ”egenmäktighet vid förhandling med främmande makt”. Enligt domen finns det inte bevis för att något sådant brott har begåtts, och dessutom hade Anna Lindstedt i egenskap av ambassadör faktiskt behörighet att företräda sitt land.

Målet kretsar kring det beryktade mötet på hotell Sheraton i Stockholm i januari 2019, arrangerat av Lindstedt. Där deltog Angela Gui, dotter till den svenske bokförläggaren Gui Minhai som kidnappades när han var på semester i Thailand 2015 och fördes till Kina. Närvarande var också den kinesiske ”affärsmannen” Kevin Liu och hans partner John Mewella.

För Lindstedt var den besynnerliga träffen ett led i arbetet för att hjälpa Gui Minhai. För kineserna var syftet uppenbarligen att tysta dotterns kamp för att få honom frisläppt. Stämningen blev obehaglig och allt gick överstyr när Angela Gui kände sig utpressad av Liu och Mewella: sluta tjata, annars får du aldrig se din pappa igen.

Angela Gui anmälde saken till utrikesdepartementet. Åklagaren har, med UD i ryggen, hävdat att Anna Lindstedt handlat på eget bevåg och i strid med sina instruktioner.

Men här försvinner historien i ett töcken, som rättegången knappast har skapat klarhet i. UD hävdade först att man inte kände till mötet på förhand, ja till och med att Lindstedts Sverigeresa var obekant. Fast besöket visade sig vara både planerat och dokumenterat. Sedan påstods att ”ingen som arbetar med fallet” visste något, utan att det förklarades vilka som i så fall var invigda.

Enligt departementet ansågs Lindstedt sedan länge alltför känslomässigt påverkad av fallet Gui Minhai, vilket också dottern har berättat om. Ambassadören ska i maj 2018 ha fått besked om att hon skulle petas snett uppåt, men när Sheratonmötet skedde åtta månader senare hade hon fortfarande inte förflyttats. Medan UD hävdar att det fanns klara instruktioner om att hon inte skulle befatta sig med Gui, verkar det inte finnas något som visar det.

Åtalets utgångspunkt var att UD talar sanning. Och det brukar vara si och så med det.

Så länge Margot Wallström (S) var utrikesminister var hennes departement notoriskt ovilligt att informera allmänheten om sin verksamhet. Riksdagen klagade regelbundet på hemlighetsmakeriet. Värst var ansträngningarna att mörklägga Sveriges ljusskygga kampanj för en plats i FN:s säkerhetsråd. Hundratals sidor dokument gömdes undan. Och när den oberoende granskarens utredning var färdig försökte UD hävda att den inte existerade.

Frånsett juridiken torde det vara ställt utom tvivel att Anna Lindstedt åtminstone har handlat naivt, med eller utan sanktion uppifrån. Ingen som har en aning om Pekingregimens karaktär borde kunna inbilla sig att ”affärsmännen” på Sheraton inte stod i Kommunistpartiets tjänst.

Och om de verkligen inte gjorde det skulle de inte ha ett uns inflytande i ett fall som Gui Minhai.

UD:s försök att spela aningslöst är dock inte trovärdigt. Halvsanningar har modifierats under ärendets gång. Och om Sverige inte har en minutiöst kontrollerad kontakt med sin ambassadör i stormakten Kina är det faktiskt fullständigt häpnadsväckande.

Den mest förfärliga aktören i denna tragedi är ändå Kinas kommunistdiktatur. Gui Minhai har i likhet med andra politiska fångar tagits som gisslan i ett brutalt maktspel mot hans familj, mot ett annat land och mot mänskliga rättigheter. En oskyldig man förtjänar sin frihet.

DN 11/7 2010 "

”Ökad nationell styrning av hälso- och sjukvården krävs”

DN LÖRDAG 11 JULI 2020

"DN. DEBATT 200711
Vårdskulden växer dag för dag. Fortsätter utvecklingen som nu kommer fler än 200 000 operationer att ställas in i år. Att administrera 21 olika vårdsystem är ett resursslöseri som skapar orättvisor mellan regionerna. Det krävs ett nationellt ansvar för centrala funktioner och gemensamma behov, skriver Heidi Stensmyren, ordförande i Sveriges läkarförbund.

Pandemin visar tydligt på behovet av en ökad nationell styrning av hälso- och sjukvården. Varje enskild region mäktar inte själv med att axla de utmaningar som pandemin ställt oss inför. En redan ojämlik vård har blivit ännu mindre jämlik. Den ekonomiska kris som landet är på väg in i kommer att försämra regionernas förutsättningar och vissa kommer inte att kunna leverera sitt åtagande gentemot sina invånare.

Det är nödvändigt med ett nationellt ansvar för vissa vitala delar av vården.

Redan före pandemin fanns stora brister i svensk hälso- och sjukvård. Köerna till operation och behandling ringlade långa. Antalet vårdplatser har minskat med 3 000 bara de senaste fem åren och vi har lägst antal platser per invånare i hela EU. Undermålig tillgänglighet och brist på kontinuitet i kontakten mellan läkare och patienter har permanentats. Pandemin har fördjupat dessa brister och blottlagt andra.

Normalt genomförs det 19 000 vårdtillfällen i somatisk specialistvård varje månad. Nu har många av dessa skjutits upp. Ett exempel är inställda ögonoperationer; bara de uppgår till cirka 2 300 varje månad.

Vid pandemins början hade vi cirka 113 000 patienter i kö till operation och behandling. Sedan utbrottet har därtill nästan 70 000 operationer ställts in. Under sista veckan i maj utfördes 60 procent färre planerade operationer jämfört med en normalvecka. Fortsätter utvecklingen kommer det enligt våra beräkningar att handla om mer än 200 000 operationer fram till årsskiftet. Bara detta kostar drygt tre miljarder kronor. Därtill kommer ytterligare miljarder för annan undanträngning, rehabilitering och primärvård. Vårdskulden växer dag för dag.

Pandemin kommer att ha långsiktig negativ påverkan på ekonomin. Resursåtgången för att administrera 21 olika vårdsystem kan inte längre försvaras, än mindre att invånare beroende på bostadsort får olikt vårderbjudanden.

I situationer där regioner behöver ekonomiskt stöd av staten för att klara löpande verksamhet läggs viktig tid och kraft på att förhandla om statsbidrag medan rätt medicin borde vara strukturella reformer som åtgärdar grundproblemet; att det inte är ändamålsenligt med så många och olika sjukvårdsystem i Sverige.

Det krävs ett nationellt ansvar för vissa centrala funktioner och gemensamma behov.

Det är inte rimligt att 21 regioner var för sig ska ut på världsmarknaden och konkurrera med stora aktörer, som exempelvis Frankrike, för att säkerställa läkemedelsförsörjningen gentemot sina

invånare. Detsamma gäller för beredskapslagren där ansvaret har varit decentraliserat, delat och oklart.

Här behöver staten framöver ta ansvar för helheten. På samma sätt krävs ett statligt ansvar för och investeringar i digital infrastruktur. Tekniska och digitala lösningar som kan öka effektiviteten och göra att personalen kan arbeta mera effektivt finns, men det saknas

gemensamma standarder och varje region och kommun gör efter bästa förmåga investerar i egna lösningar. Resultatet är ett myller av olika lösningar som ofta inte är kompatibla med resultatet att det läggs mängder med arbetstid på onödig manuell hantering.

Behovet av ökad läkarmedverkan inom äldrevården med medicinskt ansvariga läkare är stort. Det hade inte förhindrat all smittspridning, men tydliga medicinska kvalitetskrav och kontinuitet med en läkare med kännedom om patienten hade gett en bättre utgångspunkt.

Vi går nu in i en tuff tid med stigande arbetslöshet och en mycket svår finansiell situation. Med de förutsättningarna kommer inte alla regioner att klara sitt välfärdsuppdrag. Risken är att medborgarnas tillit till vår välfärdsmodell och till hälso- och sjukvården och äldrevården undergrävs när ansvarstagandet är oklart. Tillit måste förtjänas i varje generation och samhällskontraktet riskerar att krackelera. Därför behöver staten ta ett större ansvar.

Sjukvården förmådde att skala upp intensivvården, men nu behöver primärvården förstärkas för att kunna möte de växande behoven.

Andra jämförbara länder har genom listning gett hela befolkningen en egen läkare i primärvården och har därmed säkrat en smidig tillgång till läkare under pandemin. I länder som exempelvis Belgien där befolkningen är listade har dessutom testningen under pandemin fungerat väl.

Nu förbereder regeringen och samarbetspartierna en nationell primärvårdreform. Den behöver ge invånarna en reell rätt att få en egen läkare så att vården kan bli enklare och smidigare. Dessutom behöver Sverige precis som grannländerna tillföra ekonomiska resurser för att stärka primärvården. Det är resurseffektiv vård som har stor betydelse för folkhälsan.

Primärvården kommer dessutom att behöva ta hand om rehabilitering i kölvattnet av coronapandemin.

Tyvärr förmår inte regionerna leva upp till sitt lagstadgade ansvar att utbilda tillräckligt många specialistläkare med resultatet att Sverige har kronisk brist på specialister i allmänmedicin. En statlig utredning har konstaterat att det behövs ett nettotillskott av minst 1 400 läkare i primärvården.

Regeringen har redan före pandemin konstaterat att om primärvården ska bli navet i hälso- och sjukvården är kompetensförsörjningen central, men konkreta initiativ uteblir. Det är obegripligt.
Sverige behöver:

Ökad nationell styrning av vården och statligt ansvar för beredskapen. Socialstyrelsen bör på kort sikt få ett särskilt samordningsansvar för vårdköerna för att hantera vårdskulden.

Nationella väntelistor till behandlingar som kan komma att ha allra längst vårdköer och där individer riskerar att fara illa av väntetiderna.

Statligt ansvar för och investeringar i den digitala infrastrukturen. En riktad ökad satsning till primärvården utöver redan aviserade satsningar fram till 2022.

Listning på läkare och konkreta incitament för att flera läkare ska etablera sig inom primärvården.

Ta in företrädare för näringslivet i Välfärdskommissionen och slopa vårdmomsen. Privata aktörer och egenföretagare utför en stor del av välfärden och Sverige behöver kraftigt skala upp verksamheten. Tillgång till medicinskt ansvariga läkare i den kommunala äldrevården. Klarar Sverige att expandera primärvården så kan den ta ett större ansvar för detta.

Problemen fanns tidigare, men pandemin har blottat revorna. Det behövs grundläggande reformer av styrning och organisering av hälso- och sjukvården.

Under våren har Sverige visat förmåga att agera snabbt och kraftfullt. Detta behöver fortsätta för att invånarna ska säkras vård med de ekonomiska förutsättningar vi har framför oss.

Heidi Stensmyren, ordförande Sveriges läkarförbund "

" Ledare: Europasamarbetet levererar, fast i det tysta

DN SÖNDAG 12 JULI 2020

Det är högtid för drömska utsvävningar, generande krumsprång och lustiga små grodor, som det brukar vara vid de EU-toppmöten som hålls så här års. Kristiderna gör att det vid sessionen som inleds nu på fredag kan gå vildare till än vanligt, med större risk för överloppsgärningar.

Fokus är på stora utgiftspaket. Solidaritet har gjorts närmast ekvivalent med att mot luddigast möjliga motkrav täcka upp för vissa medlemsländers långa historia av vanskött ekonomi och brist på reformer.

Desto viktigare då att påminna sig om att gemenskap bygger på mer än skuldsättning, och att det europeiska samarbetet faktiskt förmår att skapa andra värden.

Många har, med all rätt, gjort sig lustiga över hur lite det blivit av millennieskiftets svulstiga ambitioner att EU skulle bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi. Viktiga saker har dock hänt med den inre marknaden och konkurrensen i Europa. Detta uppmärksammas av den franske ekonomen Thomas Philippon i boken ”The great reversal – How America gave up on free markets” som kom förra året. Philippon noterade att när han flyttade från Frankrike till USA omkring millennieskiftet så var det mesta billigare i staterna: flygresor, internetuppkoppling, telefonabonnemang. Numera noterar han

motsatsen. Europa har hunnit i kapp USA:s liberaliseringar, också här har priserna pressats på exempelvis telefoni.

Frankrike såg 2011 kostnaderna för mobiltelefonabonnemang sjunka med 40 procent sedan en lågprisaktör fått licens. Snabbt tvingades även de tre traditionella företagen sänka sina priser och förbättra sina erbjudanden till fransmännen genom fri telefontid och fria sms. Priser som tidigare var högre än i USA är nu 25 procent lägre.

Mycket av detta beror på att konkurrensen har minskat i USA, med högre priser på varor och tjänster, lägre investeringar, ökad företagskoncentration och högre vinstmarginaler som resultat. Anledningarna är flera, inte minst en växande regleringsbörda på 2000-talet som stänger nya och växande konkurrenter ute.

Storföretagens uppköp av konkurrenter utan att myndigheterna ingriper är en annan faktor, liksom intensiv lobbying.

Europa har undvikit sådan ägarkoncentration och har inte sett någon ökning av företagens vinstmarginaler. Detta kan vi tacka EU:s inre marknad för, men också EU:s regelverk, som är striktare i fråga om nationella företagsstöd, och en överstatlig konkurrensmyndighet som är svårare att påverka än motsvarigheten i Washington.

Det ekonomiska reformarbete som inte minst initierades av Storbritannien under Margaret Thatcher ser till att den europeiska gemenskapen inte bara gynnar förhandlingsparterna i Bryssel, utan kommer också vanliga medborgare och skattebetalare till del genom varaktiga förbättringar.

Här finns en generell insikt som också märkts under den pågående coronakrisen.

Sin viktigaste insats för gemenskap och solidaritet har EU inte gjort genom några gigantiska spenderarplaner, även om de i rätt utformning kan fylla sin roll. Kommissionens vackraste stund var dess framgångsrika övertalningsinsatser när länder som Tyskland och Frankrike konfiskerade sjukvårdsmateriel på väg till hårt drabbade länder under krisens mörkaste veckor.

Regionens stormakter föll till föga. Handel och samarbete räddade liv i Europa. Så fungerar gemenskapstanken i praktiken.

DN 12/7 2020 "

”Bristande mångfald hos biståndsorganisationer”

DN SÖNDAG 12 JULI 2020

"DN. DEBATT 200712
Black Lives Matter (BLM) har fått en lång rad olika aktörer att, i alla fall på ett symboliskt plan och i ord, stödja rörelsens mål. Nu har även delar av det internationella biståndet anslutit sig. Den internationella ledningen för Läkare Utan Gränser medgav nyligen att organisationen är en ”del av en vit, privilegierad kultur”, att de ”misslyckats med att hantera den strukturella rasismen inom organisationen” och att de kommer att inleda ett reformarbete. Detta är en mycket välkommen utveckling.

Biståndsorganisationer har länge omgivits av ett ”godhetsskimmer”. I den mån branschen ifrågasätts handlar det ofta om problem med korruption, uteblivna resultat eller negativa sidoeffekter. Det har länge varit tyst om hur även biståndet precis som andra branscher – eller kanske till och med ännu mer – har problem med strukturell rasism.

En aspekt av detta är den påfallande bristen på mångfald inom organisationerna, en fråga som länge varit ett känsligt kapitel, vilket ofta yttrat sig i oviljan att bidra med information om och delta i debatter om ämnet. De fåtal mindre undersökningar som har gjorts visar att medarbetarna vid de flesta svenska biståndsorganisationer till övervägande del består av kvinnor från medelklassen och att människor födda utanför, eller av föräldrar födda utanför Europa, lyser med sin frånvaro, inte minst i organisationernas styrelser. Detta trots att organisationerna bedriver en internationellt inriktad verksamhet. Att lyfta fram och diskutera varför det ser ut så vore ett första steg mot ett mer aktivt arbete för att öka mångfalden.

Ett annat problem som präglar branschen – och även många internationella företag – är ojämlikheter i relation till samarbetspartner och anställda i det globala syd, tidigare kallat tredje världen eller utvecklingsländer. Detta yttrar sig bland annat i ofta milsvida skillnader i löner, förmåner och skyddsnät mellan så kallade ”internationellt anställda” och de som anställs i samarbetsländerna. Det är också de sistnämnda som lämnas kvar, ofta utan några som helst säkerhetsnät, om situationen i landet anses så riskabel att ”de internationella” måste evakueras hem till säkerheten.

Mer unikt för just biståndsorganisationer är att insamlingsarbetet och kommunikationen med allmänheten inte sällan göder stereotyper där vita människor utmålas som kompetenta, modiga räddare av passiva och hjälplösa personer på andra platser. Vanligt förekommande – inte minst i Läkare Utan Gränsers insamlingar – är att den vita människan intar huvudrollen medan mottagarna framställs som passiva hjälplösa offer, som saknar förmåga att rädda sig själva.

Problemet med dessa bilder är många. De innebär ett systematiskt osynliggörande av de som utför det mesta av organisationernas arbete. Därför ger den här typen av marknadsföring en snedvriden bild av hur bistånd bedrivs i dag. Lokalt anställd personal står i de flesta organisationer nästan uteslutande för arbetet i samarbetsländerna. Minst nio av tio av de som arbetar inom Läkare Utan Gränser är till exempel lokalt anställd personal, något som inte speglats i organisationens insamlingsmaterial.

Ytterligare ett problem, som framlidne professor Rosling påtalade, är att informationsmaterialet ofta kommunicerar en bild som osynliggör hur levnadsvillkoren de senaste decennierna förändrats radikalt på många platser i det globala syd, med minskad fattigdom, bättre hälsa och utbildning samt högre förväntad levnadsålder.

Varför fortsätter biståndsorganisationer då att använda sig av bilder som inte speglar verkligheten?

Ibland legitimeras de utifrån en idé om att de genererar mer insamlingsmedel och att behoven är så stora att ”målen helgar medlen”. Biståndsorganisationer fungerar – liksom mycket statlig verksamhet – alltmer som privata företag som arbetar på sina varumärken, mäter sina andelar på marknaden, arbetar genom gåvohandel, samarbetar med företag och kändisar och utför marknadsundersökningar.

Internationell forskning tyder på att det leder till en viss typ av framställningar i insamlingsmaterial såsom kränkande bilder av lidande kroppar och ett oproportionerligt stort fokus på flickor eftersom de ses som särskilt värdiga mottagare och därmed genererar mer medel. Dessutom bibehålls ett fokus på hur vita människor räddar hjälplösa andra. Detta bygger på en idé om att bidragsgivarna är vita och ger mer medel om de kan identifiera sig med och litar på personerna på bilderna. Men tanken om att ”målen helgar medlen” är ytterst problematisk. Strukturell rasism och fattigdom kan inte ställas emot varandra då de är intimt sammanbundna – både globalt och i Sverige.

Biståndsorganisationer måste således i högre grad beakta att de riskerar att bidra till rasistiska stereotyper och därmed diskriminering. Människor som fysiskt liknar de som porträtteras som lidande (det vill säga icke-vita) sammankopplas med hjälplöshet, passivitet och underordning oavsett var de befinner sig. I Sverige uttrycks det i en väl dokumenterad diskriminering både i relation till myndigheter och till arbetsgivare.

Biståndet står således för stora utmaningar om de vill ta BLM-rörelsen på allvar. Läkare Utan Gränsers självkritiska utspel är mycket positivt och vi hoppas att dessa ord följs av handling och att andra följer efter. Men vi behöver också fler kritiska studier som granskar strukturell rasism inom biståndet och ger förslag till vägar framåt.

Biståndet är viktigt och lyfter fram globala rättvisefrågor, samtidigt som det arbetar konkret för att alla liv – även icke-vitas – har ett värde och måste räddas. Just därför är det särskilt centralt att de engagerar sig i kritisk självgranskning i relation till strukturell rasism. Det gäller självklart också de som är satta att granska biståndet – förutom myndigheter som Expertgruppen för Biståndsanalys också journalistbranschen och universitet.

De omfattande protesterna mot polisvåld i USA har fått en rad aktörer att ansluta sig till rörelsens mål, däribland biståndsorganisationer. Men branschen måste först själv granska sina problem med strukturell rasism, skriver

Maria Eriksson Baaz
professor i statsvetenskap, inriktning internationell politik, Uppsala universitet "

"Ledare: Regeringen måste tala klarspråk om vapenexporten

DN MÅNDAG 13 JULI 2020

Pandemin har förvärrat den humanitära krisen i krigets Jemen. Grundläggande medicinska insatser och vaccinationer av små barn hindras. Maten når inte fram och om inte hjälp kommer riskerar 2,4 miljoner människor att svälta, enligt Unicef. Bilder på utmärglade jemenitiska barn sprids över världen.

Under sin tid i FN:s säkerhetsråd arbetade Sverige hårt för att få till en resolution om att ta in FN-observatörer i landet. Samtal för att nå en politisk lösning har hållits mellan parterna i Stockholm. Vi har också understött det humanitära arbetet genom det generösa svenska biståndet. Utrikesminister Ann Linde (S) besökte Jemen senast i vintras. Sverige bör också fortsatt ha en aktiv roll i arbetet för att få stopp på striderna. Detta försvåras dock av att regeringspartierna lämnar olika svar på frågan om export av krigsmateriel för användning i konflikten.

År 2011 efterträdde Abdrabbuh Mansour Hadi den auktoritäre presidenten Ali Abdullah Saleh. Snart därefter sammanföll attacker från jihadister såväl som separatister med ekonomisk kris och matbrist. Kaos var ett faktum.

Med visst folkligt stöd tog den shiamuslimska huthirörelsen kontroll över allt större delar av landet. Detta ledde till att nio sunnimuslimska länder, däribland Saudiarabien och Förenade arabemiraten, med logistiskt stöd från USA, Storbritannien och Frankrike, 2015 la sig i konflikten från luften. Ärkefienden Iran anklagas för att ha bidragit till huthiernas framgångar.

Vad koalitionen trodde skulle vara överstökat inom någon månad har under de fem år som gått utvecklats till ett blodigt krig genom ombud. Civila mål har attackerats. Det är tydligt att brott mot krigets lagar har begåtts på båda sidor.

2018 antogs ett demokratikriterium för svensk vapenexport. I utrikesdepartementets egen rapport om mänskliga rättigheter i Förenade arabemiraten, där bland annat det populära semestermålet Dubai ligger, konstateras att dödsstraff och kroppsbestraffningar utdöms utan säkra rättegångar, medborgare torteras och kvinnor behandlas som andra klassens medborgare. Det är en hårdför diktatur utan yttrandefrihet där politiska partier är strängt förbjudna.

Dessutom misstänks Förenade arabemiraten ha begått brott mot folkrätten i kriget i Jemen. I januariavtalet finns en punkt, nummer 30, om att vapenexportaffärer till ickedemokratiska länder som deltar militärt i Jemen inte ska godkännas så länge konflikten pågår.

Därför fick regeringen kritik när Saab i våras levererade ett nytt övervakningsflygplan till Förenade arabemiraten, i enlighet med en order från 2016.

Miljöpartiet hävdar att punkten 30 gäller all export, även följdleveranser till beställningar som ingicks före demokratikriteriets införande, medan justitieminister Morgan Johansson (S) har sagt att frågan om följdleveranser, i enlighet med tidigare regelverk, fortsatt ska avgöras från fall till fall.

Att Sverige ska kunna bistå med reservdelar till tidigare beställt materiel må vara nödvändigt. Men om regeln om följdleveranser innebär att också helt nya flygplan kan innefattas, vilket fredsforskningsinstitutet Sipri varnat för, verkar demokratikriteriets syfte inte följas.

Regeringens partier kan inte ge motsägande svar på detta viktiga område. Sveriges arbete för fred i Jemen riskerar – precis som vårt anseende både som humanitär stormakt och som exportnation – att undergrävas av osäkerheten kring krigsmaterielfrågan.

DN 13/7 2020 "

”Katastrofmedicin måste bli obligatorisk utbildning”

DN MÅNDAG 13 JULI 2020

"DN. DEBATT 200713
Svenska läkare och sjuksköterskor får otillräcklig utbildning för att kunna ge vård i kris och krig. Ämnesområdet måste bli en - obligatorisk del i grundutbildningen så att vi står rustade även inför nästa kris, oavsett om det är en pandemi, naturkatastrof eller ett terrordåd, skriver experter inom svensk katastrof- och försvarsmedicin.

Katastrofmedicin är enligt Socialstyrelsen den del av den medicinska vetenskapen som studerar, undervisar i, utvecklar och utvärderar metoder för att bedriva hälso- och sjukvård på effektivast möjliga sätt i situationer med bristande resurser. År 2015 föreslog Socialstyrelsen att katastrofmedicin skulle införas i grundutbildningarna för läkare och sjuksköterskor. Katastrofmedicin upptog nämligen enligt en kartläggning från Umeå universitet mellan noll timmar och tre dagar vid landets läkarutbildningar och ingick vid endast 10 av 25 sjuksköterskeprogram som obligatoriskt moment. Den 1 juli 2020 infördes en ny läkarutbildning, men i den nya utbildningen lyser katastrofmedicin fortfarande med sin frånvaro som ett obligatoriskt ämne.

Det nyligen publicerade delbetänkandet ”Hälso- och sjukvård i det civila försvaret” (Statens offentliga utredningar) konstaterar att ”all hälso- och sjukvårdspersonal behöver ha grundläggande kunskaper i katastrofmedicin. ”Det är en förutsättning för en fungerande

krisberedskap och för befolkningens säkerhet och trygghet i krig […] och en förutsättning för tillhandahållandet av en jämlik vård över hela landet". Det är också visat i studier att förmågan hos den enskilde sjukvårdsanställde att hantera masskadesituationer kan vara avgörande både för de drabbades överlevnad och för samhällets samlade respons.

En ny sammanställning som vi nyligen tagit fram visar att läget på den katastrofmedicinska utbildningsfronten dessvärre är oförändrat. Vid ett svenskt lärosäte anses än i dag katastrofmedicin för blivande läkare vara så irrelevant att undervisning i ämnet inte erbjuds. Inom grundutbildningen för sjuksköterskor är bilden som år 2014, medan det på specialistsjuksköterskeprogram med inriktning mot ambulans-, anestesi-, intensivvård och operationssjukvård finns inkluderat i högskoleförordningens nationella examensmål.

Pandemin, som nu lamslår sjukvården i Sverige, visar tydligt att varje läkare, sjuksköterska och annan sjukvårdspersonal behöver ha grundläggande kunskaper om hur svensk krishantering fungerar, hur svensk sjukvård organiseras och ställs om vid särskilda händelser, pandemier och höjd beredskap. För att mentalt förbereda sig för arbete även i situationer som kan upplevas som skrämmande och som kräver betydligt mer av oss som individer och yrkespersoner än i vardagen, behövs en stabil grundutbildning och återkommande övningar där katastrofmedicinska grunder och metoder tas upp som ett obligatoriskt inslag.

Den svenska sjukvårdens beredskap för allvarliga händelser är just nu satt under lupp. Regeringen har i dagarna tillsatt en kommission som brett ska granska hur svenska myndigheter agerat under pandemin och vilka lärdomar som kan dras inför nästa kris. Katastrofmedicin har i Sverige aldrig varit mer aktuellt än nu. Den omilda nedmonteringen av svensk försvarsmedicin i början av 2000-talet är ännu ett öppet sår med betydande effekter på den katastrofmedicinska kompetensen i riket. Där det tidigare fanns ett stort antal fältsjukhus, kurser och övningar för sjukvårdspersonal, finns nu bara spår kvar. Efter Rysslands invasion av Krim och östra Ukraina 2014 skedde dock ett sent uppvaknande i Myndighetssverige och man försöker nu med ständigt begränsade resurser komma ikapp.

Den sedan flera år planerade totalförsvarsövningen (TFÖ 2020) där sjukvården, som en del i totalförsvaret, skulle övas, blev paradoxalt nog uppskjuten på grund av pandemin, den största samhälls- och sjukvårdskris vi sett i modern tid. Men pandemier är inte de enda allvarliga händelser som sjukvården ska kunna hantera; terrordåd, svåra olyckor och väpnade angrepp står på samma lista som pandemier för bara några månader sedan – listan över samhällsfarliga "sällanhändelser".

Dessa listor kallas på myndighetsspråk för risk- och sårbarhetsanalyser. Myndigheter som Socialstyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt alla regioner är ålagda att genomföra analyserna regelbundet för att stå förberedda den dagen krisen står för dörren. Analyserna var gjorda, men förberedelserna var otillräckliga, det kan redan slås fast.

Det är dock svårt att bygga genuin kunskap kring krishantering och katastrofmedicin enbart genom teori. Sverige har en internationellt erkänd kader av yrkespersoner med olika bakgrund som regelbundet sedan många år arbetat internationellt vid naturkatastrofer, pandemier och i väpnade konflikter. Nu är deras kunskap och erfarenhet avgörande för att ställa om svensk sjukvård. Här finns personer som efter arbete för Försvarsmakten, MSB eller olika humanitära

organisationer förstår utmaningarna med att bygga en tillfällig vårdavdelning i ett tält, att prioritera i en ansträngd situation och fatta beslut om resurser och strategier.

Ett flertal av dessa personer rekryterades för många år sedan till nationella resurser som exempelvis den så kallade Stödstyrkan, som sattes upp några år efter tsunamin 2004 för att stödja utrikesdepartementet att bistå svenskar i utlandet i händelse av extrema händelser, med medlemmar från MSB, Socialstyrelsen och Polismyndigheten, eller den högspecialiserade jordbävningsstyrkan.

Ambitionerna för de nationella förmågor som iståndsattes var initialt stora, personal engagerades, övningar hölls, men med åren falnade intresset, finansieringen föll och nu återstår endast ett skelett. Detta är den svenska katastrofmedicinens förbannelse: Hur upprätthålla en insikt hos befolkningen, myndigheter och ansvariga departement om det nödvändiga i att ständigt utbilda och öva inför allvarliga sällanhändelser?

1 Vi uppmanar utbildningsdepartementet att se över högskoleförordningen och de nationella kunskapsmålen för läkar- sjuksköterske- och andra vårdutbildningar, och uppdra åt de lärosäten som utbildar läkare och sjuksköterskor att se över undervisningen i katastrofmedicin. Målet bör vara att alla läkare, sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor har både teoretisk kunskap om och har fått öva på katastrofmedicinska situationer, gärna interprofessionellt.

2 Vi föreslår att regionerna årligen genomför egenkontroll i den katastrofmedicinska beredskapen som inkluderar regelbundna övningar och simuleringar med ett plötsligt behov av många fler vårdplatser. Uppnås inte övningsmålen bör utbildningsinsatser intensifieras.

3 Vi anmodar Sveriges kommuner och regioner att i samråd med regionerna ge svensk civil sjukvårdspersonal rätt till tjänstledighet för arbete vid kriser och katastrofer utomlands för att öka den svenska katastrofmedicinska erfarenhetsbanken.

4 Vi kräver att offentlig finansiering av svensk katastrofmedicinsk forskning och utveckling ses över. För närvarande sker den i form av en komplex upphandling med ringa insyn i hur bedömningar sker.

För att uppnå en acceptabel katastrofmedicinsk beredskap hos svensk sjukvårdspersonal, måste Sveriges departement, myndigheter, och samtliga kommuner och regioner agera. Status quo är oacceptabelt.

Karin Hugelius, specialistsjuksköterska, medicine doktor, lektor, Örebro universitet
Yohan Robinson, adj.universitetslektor och docent i ortopedi, Göteborgs universitet
Johan von Schreeb, professor i global katastrofmedicin, Karolinska institutet
Andreas Wladis, professor i katastrofmedicin och överläkare i kirurgi, Linköpings universitet "

Kapitel 3: Utrikes och inrikes DN-artiklar 22-30 juni 2020

Utrikes DN-artiklar 22 -30 juni 2020. Sid 179-610

Inrikes DN-artiklar 22-30 juni 2020 sid 611-1296

Utrikes DN-artiklar 22 -30 juni 2020. Sid 179-606

Halvtomt när Trump höll möte för sina kärnväljare

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Analys

Donald Trump kom till Oklahoma för att få energi av kärnväljarna.

Men mycket talar för att massmötet i Tulsa blev en besvikelse för presidenten – som faktiskt talade om skräcken för att falla.

Det har varit några besvärliga månader för Vita huset, så Trumpkampanjen hade stora förhoppningar på lördagens massmöte i Tulsa, Oklahoma. Planen var att Donald Trump skulle trotsa hälsoexperternas varningar om coronaviruset och fylla arenan med hängivna anhängare.

Men färre än förväntat dök upp. Om presidenten höjde blicken i arenan, såg han rader av tomma stolar på de övre läktarna. Och om han hade med sig ett övergripande valbudskap, så hackades det upp i sekunder här och där under det 101 minuter långa framträdandet. Plötsligt övergav Donald Trump talarstolen, och gick fram till

kanten av scenen. Han lyfte på vänsterfoten och pekade på sin lädersula. Några minuter senare trippade han lätt framåtböjd för väljarna i Tulsa.
Han ville visa vad som egentligen hände vid besöket på militärakademin West Point för någon vecka sedan, när han fick uppenbara problem med att ta sig ned för en stålramp utan räcke i sina hala skor, och amerikanska medier spekulerade i om presidenten hade problem med hälsan.
Det saknades inte andra samtalsämnen: massmötet i Tulsa, Oklahoma, var det första stora kampanjarrangemanget sedan början av mars, i ett USA skakat av pandemi och protester. Men Donald Trump ägnade 14 minuter åt West Point. Han berättade att han var trött efter en heldag i solen, där han hade gjort honnör närmare 600 gånger. Han kom till en ramp av stål, utan räcke. Med lädersulorna blev det som att glida utför en ishockeyrink. Men vad skulle han göra? Vänta i några timmar på undsättning? Eller trippa och ta stöd från generalen?

”Jag kan inte falla när fejkade nyheter ser på”, konstaterade Donald Trump i Tulsa.
Precis som förväntat buade publiken åt pressen.
Donald Trump pratade också om hur han utnämnt 300 federala domare, sänkt skatter och omförhandlat handelsavtal under åren i Vita huset. I ett eko från valrörelsen 2016 berättade han om hur han hade rensat upp i träsket i Washington DC, med tillägget att han inte hade fattat hur djupt det var. Han slog an en oförsonlig ton mot de landsomfattande demonstrationerna mot rasism och polisbrutalitet. Och han återkom gång på gång till hur medierna förvränger allt som han gör.
Uppemot 120 000 amerikaner har dött i covid-19 under våren och försommaren, men Donald Trump tycker att Vita huset borde få mer beröm för hur epidemin har hanterats. I Tulsa lät han förstå att testerna varit lite väl framgångsrika, eftersom de har inneburit att USA fått fler konstaterade fall.
”Jag sa till mitt folk att sakta ned på testandet”, sa Donald Trump.

Hans medarbetare hävdade senare att just den kommentaren var ett skämt. Men då hade de politiska motståndarna redan gjort en stor sak av utspelet. Öka takten på testerna, kontrade Demokraternas presidentkandidat Joe Biden på Twitter.
Det är uppenbart att Donald Trump har problem med många siffror just nu. Han försöker hävda att ”den tysta majoriteten” är större än någonsin. Det är ett uttryck som han lånat från den republikanske presidenten Richard Nixon och det går ut på att det bara är en högljudd minoritet som hörs och syns i medierna och protesterna.
Men hur ska anhängarna göra skillnad på valdagen i november, om de inte ens klarade att fylla arenan i Tulsa i juni? Enligt opinionsmätningarna har Biden ett tydligt övertag.
Kanske var det inte så konstigt att Trump ägnade 14 minuter åt besöket på West Point. Kanske fanns en djupare poäng med anekdoten om presidenten och rampen i juni 2020.
Han har arbetat hårt och är trött. Enda vägen ut är brant och hal.

Ska han trippa, ta stöd eller rusa?
Han vet att han inte får falla.
Karin Eriksson

Upprörda belgare kräver att statyer av kolonialkung plockas ner

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Flera statyer av Leopold II har välts och vandaliserats i Belgien efter att den tidigare kolonialmaktens förflutna hamnat i fokus för anti-rasistiska Black lives matter-rörelsen.

– Det är som om de skulle ha statyer av Adolf Hitler i Berlin,

säger Stephanie Collingwoode Williams, en av frontfigurerna för belgiska BLM.

”Slopa alla rasistiska monument” står det på sockeln till en staty av kung Leopold II i parken Jardin du Roi (”Kungsträdgården”). Det här är bara en av omkring ett dussintal platser i Belgien där kungen står staty. Ett stort antal parker, torg och gator bär dessutom hans namn. Men nu är det dags att göra upp med det förflutna och plocka ned statyerna, tycker den Black lives matter-rörelse som bildats i Belgien efter att George Floyd avled efter ett våldsamt polisingripande i Minneapolis i USA den 25 maj.

Att den grymme kolonialkungen som regerade mellan 1865 och 1909 fortfarande är så närvarande i landet är fel, tycker kritikerna. Varför ska en kung som med sitt kolonialstyre dödade uppemot tio miljoner kongoleser – historikerna tvistar om det exakta antalet – hyllas med statyer och monument, frågar sig allt fler belgare.

De senaste veckorna har statyer av Leopold II vandaliserats, fått röd målarfärg på sig och välts av

aktivister som inspirerats av protester och statyrivningar på andra håll i världen efter George Floyds död. På en del platser, som universitet, har ledningen lyssnat till protesterna och tagit bort statyerna innan de hunnit vältas. ”Universitets ledning beslutade att ta ner bysten och ställa undan den permanent så att inga fler – studenter, lärare eller besökare – känner sig förolämpade av den”, skrev universitet i Vallonien efter att ha avlägsnat en staty.
Upprop som kräver att alla statyer av kolonialkungen plockas ned cirkulerar i sociala medier och trycket blir allt hårdare. Även ledande politiker har öppnat för att avlägsna statyerna och Belgiens utbildningsminister har under protesterna meddelat att Belgiens koloniala historia från och med nästa år för första gången formellt ska ingå i läroplanen.
Det är hög tid att Belgien gör upp med sin koloniala historia och dess centralgestalt, kung Leopold II, tycker demonstranterna.
– Många tycker fortfarande att Leopold åkte till Kongo och utbildade befolkningen, säger Stephanie Collingwoode Williams,

en av frontfigurerna i det belgiska nätverket för Black lives matter när vi träffar henne i parken Bois de la Cambre.
Kung Leopold II är en omtvistad historisk person i Belgien. Det var honom personligen som det som i dag heter den Demokratiska republiken Kongo tilldelades när ett antal europeiska länder satt vid kartan och delade upp Afrika mellan sig under Berlinkonferensen 1884. Löftet då från Leopold II var att ”civilisera” Afrika. Han skulle göra en humanitär insats och förbättra afrikanernas liv.
Verkligheten blev en annan. Leopolds styre var så blodigt att till och med andra europeiska kolonialmakter protesterade. Till sist tvingades han, efter beslut i det belgiska parlamentet, 1908 lämna över makten till regeringen i Belgien och landet bytte namn från Fristaten Kongo till Belgiska Kongo.
Kravet kom efter att tidningar i Europa avslöjat hur brutalt Leopolds armé behandlade kongoleserna. De visade bilder på kongoleser med avstympade ben och händer. Ett av många grymma straff som kung Leopolds soldater

utsatte dem för när de inte hade samlat in tillräckligt med gummi, en av de naturresurser i Kongo som Leopold tjänade stora pengar på. Kvinnor våldtogs av belgiska soldater, många svalt och föräldralösa barn kidnappades för att föras till barnkolonier där de tvingades till slavarbete.
Samtidigt rullade pengarna in i Leopolds privata fickor. Pengar som han förutom att berika sig själv använde till att resa ståtliga monument och byggnader i Belgien, där han fick smeknamnet ”byggarkungen”.

Det är det senare epitetet som i vissa kretsar i Belgien fortfarande lever kvar. Här finns de som hävdar att Leopold inte bara var grym, utan också bidrog till att bygga Belgien, och till att ”civilisera” Kongo.
I en tv-debatt, efter att 10 000 belgare protesterat i Black lives matters namn, framhöll exempelvis den belgiske historieprofessorn Hervé Hasquin att kolonialmakten utvecklat hälsovården, infrastruktur och utbildning.
Den före detta belgiske utrikesministern Louis Michel har

tidigare kallat Leopold en hjälte med ”ambitioner för ett litet land som Belgien”. Samtidigt försvarade nyligen prins Laurent i en intervju med belgiska Sudpresse sin anfader med att kung Leopold aldrig besökte Kongo och därför inte kan hållas ansvarig för grymheterna. I stället, menar Laurent, borde människor rikta uppmärksamheten på vad Leopold gjorde för Belgien, alla byggnader han lät uppföra.
Det är den typen av uttalanden som visar vilket arbete Belgien har framför sig med att rannsaka sin historia, anser Stephanie Collingwoode Williams. Och att plocka ned statyer är ett steg i rätt riktning, tycker hon.
– Det ger inte särskilt mycket att se statyerna. Möjligen om man sätter de i en kontext. Men vi vet vad som hände i Tyskland även om det inte finns några statyer av Adolf Hitler.
En del statyer av Leopold II kanske kan vara kvar, anser Collingwoode Williams, men utan hand eller huvud – som symbolik över Leopolds övergrepp på befolkningen i Kongo.

Precis som på andra håll i världen höjs även röster i Belgien som hävdar att historien inte ändras bara för att statyer av grymma centralgestalter plockas ned. En av de rösterna är Assita Kanko, EU-parlamentariker för det nationalistiska belgiska högerpartiet Ny-Flamländska alliansen (N-VA). Hon slår sig ner på en bänk i skuggan en varm dag i Bryssels EU-kvarter.

– Det hände många saker som vi inte är stolta över på den tiden och det Leopold gjorde var hemskt. Men det är inte de vita som bor i Belgien i dag som gjorde fel. Vi måste lära av historien, men vi kan inte ändra den.

I stället för att plocka ner statyer tycker hon att det borde finnas mer information om Leopold II i anslutning till statyerna. Hon anser också att Belgiens nuvarande kung, Philippe, ska be om ursäkt för de grymheter Leopold II utsatte befolkningen i Kongo för, och föreslår att ättlingar till de som drabbades kommer och vittnar i det belgiska parlamentet.

Men att vandalisera statyerna eller att utöva våld tycker hon är att gå för långt.

– Det är normalt att människor uttrycker sin ilska, men det är inte normalt att agera med våld. Det är många som är arga i samhället, tänk om alla kvinnor som blivit utsatta för våldtäkt skulle ta till våld. Människor måste röra sig inom lagens gränser.
För Stephanie Collingwoode Williams handlar det om mer än statyer. Det handlar om mänskliga rättigheter och att få ett stopp på den diskriminering hon ser i stort sett överallt i det belgiska samhället.
– Vi har polisbrutalitet mot svarta, diskriminering på bostadsmarknaden, arbetsmarknaden, överallt, det är institutionaliserat. Till exempel har över 60 procent av befolkningen med afrikanskt ursprung högre utbildning. Men väldigt få sitter på höga positioner i samhället.
Hon ger ett exempel från sitt eget liv.
– Förra veckan gick jag till läkaren. Han sa att eftersom min hud är annorlunda kan jag inte få vissa sjukdomar. När jag var inne i en affär trodde en kund att jag jobbade där. Sånt här händer mig varje dag. Nu måste vi hålla i den

kamp som uppstått i samband med George Floyds död.
Men Assita Kanko, som är född i Burkina Faso och på Twitter har hyllats av den svenska kontroversiella debattören Alexander Bard, tycker att alla har samma möjligheter i Belgien, oavsett hudfärg.
– Rasism riktas åt alla håll, vita mot svarta, svarta mot vita, svarta mot svarta. Flera svarta har behandlat mig illa för att jag tycker annorlunda, jag får massor med hatbrev. Det verkar som man måste vara socialist bara för att man är svart. Tänk om alla vita skulle tvingas tycka lika.

Fakta. Columbus togs ned

Efter George Floyds död har protester uppstått i hela världen mot rasdiskriminering. På flera håll har statyer av personer som inte anses värdiga att hyllas välts. Bland annat har statyer av Christopher Columbus tagits ned i de amerikanska delstaterna Virginia och Minnesota.
I Storbritannien har demonstranter slitit ned en staty på Edward Colston i Bristol. Colston var en

förmögen slavhandlare som levde på 1600-talet.
I Sverige har krav kommit på att ta bort statyer på bland annat Carl von Linné och Gustav III. Det har också uppstått en debatt om statyn på slavhandlaren Louis De Geer i Norrköping.

Alla dessa former av yoga är till stor hjälp för att stärka både vårt andnings- och immunsystem.

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Indiens premiärminister Narendra Modi publicerade på söndagen ett videoklipp där han talar sig varm för yogans betydelse i kampen mot coronaviruset.

Datumet, den 21 juni, markerar den Internationella yogadagen som sedan 2015, efter ett initiativ från Modi, är en officiell FN-dag.
TT

Putin kan tänka sig att fortsätta

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Ryssland.
Rysslands president Vladimir - Putin överväger att kandidera för ytterligare en mandatperiod om de planerade författningsförändringarna godkänns i den kommande folkomröstningen.
Enligt Putin skulle det ta stor kraft från ryska myndigheter att finna en ny ledare för landet.TT-Reuters

Separatister tog över jemenitisk ö

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Jemen.

Separatister i Jemen har tagit kontroll över ön Sokotra, som ligger strategiskt belägen utanför Afrikas horn. Utvecklingen förvärrar krisen mellan regeringen och separatiströrelsen STC, som enligt egen utsago har börjat införa självstyre på ön.

En talesperson för regeringen anklagar STC för att ha genomfört en ”fullfjädrad kupp” och uppger att separatisterna riktat in sig på statliga institutioner och gjort tillslag mot militära platser och regeringsbyggnader.

TT-AFP

Leninstaty avtäckt i Tyskland

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Tyskland.

I en tid då många ifrågasätter statyer föreställande historiska personer avtäcktes en ny staty på lördagen i tyska Gelsenkirchen. Det är det lilla marxistleninistiska partiet MLPD som rest en staty föreställande Vladimir Lenin, Sovjetunionens förste ledare. Statyplanerna togs inte emot med glädje av övriga partier i regionen. Frågan fick till slut avgöras av en domstol, som avslog ett försök att stoppa den.

TT-AFP

Hundratals - deltog i upplopp i Stuttgart

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Stuttgart skakades under natten till söndagen av upplopp och plundring i stadens centrala delar.

Hundratals människor deltog i oroligheterna där flera poliser skadades.

Runt 500 människor deltog i uppploppen, uppskattar polisen. Många kastade sten och flaskor, plundrade butiker och förstörde butiksfönster. Polisen beskrev under natten situationen som utom kontroll, rapporterar Deutsche Welle. Vid klockan 03 hade läget lugnat ned sig, efter flera timmar av upplopp. Många butiker och fordon har förstörts.

”Polisen säkrar just nu ledtrådar och förhör fler än 20 människor som har gripits”, säger stadens myndigheter i ett uttalande, enligt nyhetsbyrån AFP.

Situationen ska ha uppstått efter midnatt då polisen genomförde drogkontroller i stadens centrum.

TT

Svenska priser bland de högsta

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Sverige är det femte dyraste landet i EU, visar nya siffror från EU:s statistikbyrå Eurostat. Danmark är dyrast och Bulgarien billigast.

Priserna på mat, alkohol, tobak och konsumtionsvaror är sammanlagt över 20 procent högre i Sverige jämfört med genomsnittet för unionens 27 medlemsländer. Allra dyrast är Danmark, där priserna är över 40 procent högre än EU-snittet.

I andra änden på skalan hamnar Bulgarien och Rumänien, där varor och tjänster bara kostar drygt hälften så mycket som genomsnittet (-47 och -45 procent).

Sammanlagt ingår över 2 000 konsumtionsvaror och tjänster i undersökningen. Priserna avser 2019 och har delats upp i flera underkategorier. Maten är dyrast i Danmark (29 procent över snittet), och billigast i Rumänien (34 procent under snittet). Sverige

placerar sig på sjätte plats, med en 14 procent dyrare matkasse.
Däremot placerar vi oss i topp, strax bakom Danmark och tillsammans med Finland, när det kommer till dyraste restaurangnotorna och hotellrummen. Samma nordiska länder har även EU:s dyraste kläder.
Alkohol och tobak kostar mest i Irland, där konsumenterna får betala nästan dubbelt så mycket (88 procent), följt av Finland (57 procent) och Sverige (31 procent).
Desto billigare är det i Bulgarien (-38 procent) och Polen (-26 procent).

TT

Fakta. Dyrast och billigast

Mat:
Dyrast: Danmark (+29 procent av genomsnittet), Luxemburg och Österrike (båda +24 procent).
Billigast: Rumänien (-34), Polen (-30), Bulgarien (-22). Sverige ligger på sjätteplats (+14).

Alkohol och tobak:
Dyrast: Irland (+88 procent), Finland (+57), Sverige (+31).

Billigast: Bulgarien (-38), Polen (-26), Ungern och Rumänien (båda -25).

Hotell och restauranger:

Dyrast: Danmark (+56 procent), Sverige och Finland (båda +33).

Billigast: Bulgarien (-55), Rumänien (-46), Ungern (-38).

Kläder:

Dyrast: Danmark (+32 procent), Sverige (+18), Finland (+15).

Billigast: Bulgarien (-21) Ungern (-19), Rumänien (-18).

Källa: Eurostat

Huawei planerar brittisk anläggning

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Huawei planerar att bygga en forsknings- och utvecklingsanläggning i brittiska Sawston. Teknikjätten väntas få ett tillstånd i veckan för anläggningen, som beräknas kosta 400 miljoner pund (4,7 miljarder kronor). Det är tänkt att Huawei ska ta fram chip för bredbandsutrustning. TT-Reuters

Konspirationsteorier i sociala medier skapar våg av 5G-sabotage

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Nu byggs 5G-nät över hela världen. En konspirationsteori som fått stor spridning i sociala medier – även av kända kulturpersonligheter – menar att masterna gör människor sjuka i covid-19. Det har lett till en våg av sabotage över Europa.

Natten till den 14 april väcktes de boende på Becontree Avenue i Dagenham, nordöstra London, av en våldsam brand. En 20 meter hög 5G-mast stod i lågor, med toppen slukad av flammor så att det på bilderna liknar en fyrbåk utplacerad i bostadsområdet. Tre unga män, 18 och 19 år gamla, greps för dådet, misstänkta för mordbrand. Det var ett av många fall som under våren, i Storbritannien och runt om i Europa, rapporterats där 5G-master saboterats eller satts i brand. Sammanlagt räknar man det till nära 150 stycken.

När mobiloperatören Tre i förra veckan bekräftade att man under våren fått 5G-master saboterade i Sverige, inskärpte kommunikationsdirektören Mårten Lundberg allvaret i händelserna. Han nämnde också för DN att man själva ”noterat en ökad aktivitet i vissa Facebookgrupper som är kritiska till 5G-utbyggnaden”.
Anledningen till de många snarlika fallen beror på en konspirationsteori som fått fäste under coronapandemin. Den går ut på att strålning från 5G-nätet är den verkliga orsaken till att människor blir sjuka. Och desinformationen som sprids på plattformar och i sociala medier når många tonåringar och unga. Nyhetsbyrån Bloomberg rapporterar hur plattformen Tiktok, där 60 procent av de 800 miljoner aktiva användarna är i åldern 16–24, blivit en propagandamaskin för konspirationsteorierna. Man nämner filmklipp på brinnande master med kommentarer som: ”Fortsätt så här så måste de göra något åt det.”
Hanna Linderstål är vd på Earhart business protection agency, ett

bolag som analyserar virtuella hot. Hon säger att aktiviteten kring 5G-konspirationsteorier ökat i sociala medier, och i synnerhet på plattformar som Tiktok, Instagram och Facebook har det eskalerat. På Tiktok har hashtaggen #5g använts 123 miljoner gånger och majoriteten av inläggen är skrämmande filmer med negativa budskap.

– Tiktok-aktiviteterna drog i gång i samband med ett filmklipp som spreds i början av året. I klippet berättas det att coronaviruset är en ”cover” och att det människor drabbas av är strålningsskador. Ganska snart ändrades filmklippen om kopplingen och i stället menar man att strålningen gör att människor blir mer mottagliga för virus, säger hon.

Hon har sett hur man efter hand bytt hashtagg från #5g till emojin med handen som gör fredstecknet, för att inte hittas av plattformarnas AI som söker igenom klipp att identifiera som konspirationsteoretiska.

I och med det ser Linderstål stora utmaningar med Tiktok, eftersom många barn och unga kan utsättas för desinformation på plattformen. I synnerhet som

både näringslivet och myndigheterna uppvisar ganska svag närvaro på Tiktok i Sverige.
– Verksamheter måste lära sig att följa med i den virtuella utvecklingen. Vi behöver kommunicera där människor väljer att vara oavsett om det är Snapchat, Instagram eller Tiktok.
Men spridningen sker även genom etablerade personer.
Kulturpersonligheter som skådespelarna Woody Harrelson och John Cusack, artisterna Keri Hilson, Wiz Khalifa, MIA och tv-personligheten Amanda Holden är några av dem som i sociala medier vidarefört påståenden om 5G:s negativa inverkan på människans fysiska hälsa. Och på annat håll väckte Nobelprisbelönade författaren Svetlana Aleksijevitj i april reaktioner med ett uttalande om den nya tekniken.
I en intervju med Radio Free Europe nämnde Aleksijevitj att det återstår att se om corona-viruset ”är en influensa eller om 5G påverkar det mänskliga immunsystemet”, och att forskarna ännu inte var övertygade. Det något svårtolkade uttalandet ingick i ett längre

resonemang om hur Aleksijevitj ser på pandemin, men efter publiceringen väcktes frågetecken kring författarens inställning till konspirationsteorin.
I vilket fall har det konstaterats att teorierna kan leda till handling. Häromveckan dömdes en 47-årig man till tre års fängelse för att ha tänt eld på en mobilmast i trakterna kring Liverpool. Under utredningen hittade polisen spår som visade att mannen grundligt planerat dådet, inspirerad av konspirationsteorier på nätet.
Uppfattningen om 5G som skadligt har funnits i flera år, men fick nytt liv sedan coronaviruset började spridas i Kina. Att Wuhan var en av de städer där 5G-nätet byggdes ut först, och som blev platsen där viruset först fick fäste, var ett samband som vissa vägrade se som en slump.
Det berättar journalisten Kent Werne, som skrivit boken ”Allt är en konspiration” (2018) och leder podden ”Sanning eller konspiration?”. Han säger att de nya konspirationsteorierna är en sammansmältning av två grupperingars agendor: dels de som söker ett svar till varför pandemin ”egentligen” ska ha

uppstått, dels den äldre teknikfientliga rörelsen som sedan 90-talet protesterat mot mobiltelefoni och trådlös teknik, alltså även tidigare generationers teknik som 3G och 4G.
Att det är just de personer som nu hörs mest – de självpåtagna strålningsexperterna som länge varit drivande i det här arbetet – är ingen tillfällighet, säger Werne.
– Det är ofta så det går till: för att driva frågorna måste man ha byggt upp ett förtroende bland ett stort antal människor och ha ett nätverk i sociala medier, man måste anses vara expert i grupperingen av konspirationsteoretiker för att teorierna ska få bärkraft. Så det är inte vilka random personer som helst som spridit detta.
Även tidigare pandemier och epidemier har kopplats samman med ny teknik, säger Werne: spanska sjukan, asiaten och svininfluensan sägs ha orsakats av elektromagnetisk strålning. Varje pandemi och samhällskris triggar ett flöde av alternativa fakta och konspirationsteorier, förklarar han.
Han får medhåll från Annika Rabo, professor emeritus vid

socialantropologiska institutionen på Stockholms universitet, och medlem i ett europeiskt nätverk som forskar om konspirationsteorier.
– En kris aktualiserar frågor som rör centrala aspekter av vårt mänskliga liv. Vår hälsa, vår överlevnad, och därför oron för våra barn, våra äldre och ”vår” grupp, säger Annika Rabo, som inte tycker det är något konstigt att konspirationsteorier som dessa får fäste.
– Frågan är väl snarare varför de inte skulle uppstå. Konspirationer finns ju! Och det finns ju företag och politiska agenter som uppenbarligen ljuger, mörkar och som har som syfte att skapa oordning och förvirring.
Hon beskriver att det bland dem som blir ”följare” till en konspirationsteori finns ett kontinuum från teknikskepticism till rädsla, till konspirationsteorier att personer medvetet handlat i syfte att skada andra. Det handlar då, säger Rabo, framför allt om uppfattningar att dessa onda makter ska skada individen själv, dess familj, nation eller den egna gruppen.

Syftet med att kommunicera teorierna kan vara många, säger hon. Ett är att väcka den ”sovande godtrogna allmänheten”. Ett annat är att ”avslöja sanningen” om vilka som ligger bakom konspirationen.

– Men på ett annat plan kan dessa teorier också betraktas som ett sätt att begripliggöra världen och hitta förklaringar till varför man blir drabbad av farliga eller otäcka saker. Då tror jag inte det handlar om ”förvirring” utan om en djupt mänsklig önskan att reducera komplexitet och att hitta svar.

Joakim Larsson är presschef för Sverige och Finland på Google, som även äger Youtube. Han säger att Youtube tagit ner en hel del konspirationsvideor som hävdar att covid-19 skulle orsakas av 5G.

– Youtube tar ju även ner material som promotar farliga typer av huskurer och liknande, eller som avskräcker folk från att söka läkarvård om de behöver, säger Larsson och säger att man förlitar sig på en kombination av artificiell intelligens och anmälningar från användare.

Som exempel nämner han ett klipp med David Icke, en känd författare och konspirationsteorietiker som bland annat driver tesen att världen styrs av en global elit som i själva verket är reptiler från yttre rymden.
– Vi tog ner en video där Icke påstod att covid-19 inte existerar. När det gäller innehåll som befinner sig på gränsen för vad som är tillåtet så arbetar vi löpande för att minska rekommendationerna av denna typ av material.

Hanna Linderstål på Earhart anser att även Twitter gjort ett bra strategiskt val när de markerar falska nyheter med en länk till faktakoll. Däremot är hon inte lika förtjust i Facebooks hantering där man tar bort falska inlägg.
– Organiserad censur anser jag vara en väldigt farlig väg att gå. Om plattformar, staten eller något slags internetpolis ska censurera kommer det knappast öka förtroendet, och risken för konspirationsteorier kommer att öka. Det ser vi i #Stop5g-rörelsen, där censuren kommenteras och en oro sprids att staten eller

telekomindustrin försöker dölja något.
När DN granskar sökfunktionen på Tiktok märks att det skett en uppstädning. Tidigare har sökningar på 5G föreslagit alternativ som ”virus”, ”conspiracy” och ”coronavirus”. Men när DN nu gör sökningen är de första träffarna klipp som förklarar att påståendena om 5G i själva verket är konspirationsteorier.
DN har även varit i kontakt med Tiktoks kommunikationsavdelning och bett om svar på frågor om hur man hanterar problematiska videoklipp, om man raderat klipp där konspirationsteorier om 5G sprids samt hur man arbetar förebyggande för att förhindra att den här typen av information sprids på plattformen. Företaget uppger dock att det är ”svårt” för dem att kommentera om frågorna inte gäller specifika klipp och hänvisar i stället till ett policydokument om säkerhet på plattformen under coronapandemin.
”För att vara tydliga: våra riktlinjer förbjuder felaktig information som är avsedd för att

lura eller vilseleda allmänheten”, står det i dokumentet.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se

Ledare: Världen måste få fortsätta att bli rikare

TISDAG 23 JUNI 2020

Under mars i år blev 140 miljoner indiska arbetare av med jobbet. Den indiska arbetslösheten har i och med corona och den medföljande nedstängningen ökat från 8 till mellan 25 och 30 procent. Ekonomin beräknas krympa med 45 procent under andra kvartalet, och med 5 procent för hela det här året. Det

förutsätter dock en fantastisk uppgång i höst, som ingen känner sig särskilt säker på. Utöver pandemin drabbades Indien också av en enorm cyklon i maj, som rev mångmiljonstaden Calcutta till nära nog oigenkännlighet.
Nyligen kom världsbankens analys av hur coronakrisen kommer att slå ekonomiskt. Den förutspår den värsta lågkonjunkturen sedan andra världskriget, med en global nedgång i bnp på omkring 5 procent. Den största nedgången beräknas komma i väst, men också många medelinkomstländer kommer att drabbas hårt.
Ett enstaka år med negativ tillväxt är nu inte något större problem, särskilt inte i den rika världen. Här har många råd att rent av pandemidrömma om att gå ner i arbetstid, odla egen mat och umgås mer med familjen. Om människor blir lyckligare av det låter det utmärkt. På lite sikt skulle de flesta dessutom ändå börja hitta på nya smarta saker som andra var beredda att betala för, så att tillväxten skulle ta fart igen. Men textilarbetaren i Bangladesh, som på bara något

decennium har gått från extrem fattigdom och utsatthet till att självklart kunna skicka sina barn till skolan och äga ett kylskåp, har inte den lyxen.
Vi tänker sällan på hur enormt mycket bättre människor i världen har det i dag. 1997 levde hela 42 procent av befolkningen i både Indien och Kina i extrem fattigdom. I dag ligger siffran för Kina på under 1 procent, och i Indien på omkring 10 procent. Det handlar om miljarder människor som gått från att inte veta om de ska kunna ge sina barn mat till att drömma om att barnen ska gå på universitetet.
Vägen dit har varit tillväxt, och den har kommit genom ökad frihet och handel. Det är alltså inte en slump att Kinas ekonomiska utveckling stannat av så tydligt de senaste åren samtidigt som ledaren Xi Jinping försökt rulla tillbaka den lilla ekonomiska frihet som ändå funnits och infört ett allt hårdare digitalt övervakningssamhälle.
Inte heller i uppgång är dock tillväxten ett enskilt år det viktiga. Det viktiga är att när välståndet ökar procentuellt varje eller

nästan varje år så blir skillnaden på även ganska kort sikt betydande. Med både Kinas och Indiens generella tillväxttakter de senaste åren, omkring 6 procent per år, så fördubblas deras välstånd på 12 år.
Men även om vi de senaste 20 åren kunnat vänja oss vid den här sortens siffror så är de ingen naturlag. Och risken just nu är att det inte blir bara ett enstaka dåligt pandemiår, utan att de förändringar som kommer i kölvattnet förstör just det som lyft miljarder människor ur fattigdom in i en global medelklass.
Handeln hotas både av auktoritära regimer och av sådana som i och med pandemin sett risker med att vara beroende av varor från andra sidan världen. Trots att varuförsörjningen i stort har fungerat så finns ändå en ökad känslomässig rädsla för att vara beroende av andra. Det finns också stora risker för att rimlig akuthjälp till företag i rika länder nu både styr om marknader bort från det som egentligen är långsiktigt lönsamt och bort från globala samarbeten. Det har varken världen eller vi själva råd med. DN 23/6 2020

Komplext maktspel bakom Egyptens krigshot mot Libyen

TISDAG 23 JUNI 2020

Analys

Egypten är på krigsstigen mot grannlandet Libyen. I helgen varnade den egyptiske presidenten Abdelfattah al-Sisi för militärt angrepp mot Libyens regeringsstyrkor. Bakom hotet ligger ett komplext maktspel med flera andra stormakter inblandade.

President al-Sisi besökte en egyptisk flygbas som ligger vid Egyptens 120 mil långa gräns till Libyen. Efteråt höll presidenten ett tv-sänt tal där han framhöll att ett egyptiskt militärt angrepp mot Libyen vore att betrakta som ”självförsvar mot terroristgrupper och legosoldater”.

Vad är det då som ligger bakom de fientliga tongångarna?

I det oljerika och glesbefolkade Libyen pågår ett inbördeskrig mellan det som kallas den nationella

samförståndsregeringen (förkortat GNA) och krigsherren Khalifa Haftars styrkor, som går under samlingsnamnet Libyens nationella armé (LNA). GNA-regeringen har sitt säte i huvudstaden Tripoli. Den erkänns av FN som Libyens rättmätiga regering och stöds militärt av Turkiet och gulfstaten Qatar.
Khalifa Haftar dominerar den östra delen av Libyen och får militärt stöd av Ryssland, Saudi-arabien, Förenade Arabemiraten och Egypten.
Haftars styrkor har under mer än ett års tid avancerat västerut. Planen är att invadera Tripoli och ta över regeringsmakten. Men helt nyligen stoppades framryckningen. GNA:s armé, som består av hundratals miliser och numera även turkiska soldater och militära drönare, har kunnat pressa tillbaka LNA-armén till oljestaden Sirte.
Nu säger al-Sisi att Sirte är en ”röd linje” för Egyptens del. Om Haftar jagas ut också därifrån kommer den egyptiska armén att gripa in.
Enligt Khalifa Haftar – och Egypten – har regeringen i Tripoli en islamistisk agenda. GNA-styret

anklagas för att kontrolleras av den allarabiska islamistiska rörelsen Muslimska brödraskapet. Detta skulle vara skälet till att den egyptiske presidenten al-Sisi talar om att gå in med militär. al-Sisi, som varit president i sex år, har i princip raderat ut Muslimska brödraskapets närvaro i Egypten – rörelsen är sedan länge terrorstämplad och dess ledare är avrättade eller fängslade.
Men bedömare av den libyska konflikten anar andra motiv. Tripoliregeringens koppling till islamister är trots allt tveksam. Visserligen finns det miliser inom GNA som är hårdfört islamistiska, men det förekommer även inom Haftars styrkor.
Snarare handlar president al-Sisis höga tonläge om Egyptens oro för att Turkiet etablerat sig i Libyen, både militärt och affärsmässigt. Nu vill president al-Sisi markera att Egypten också är att räkna med i regionen.
– Egypten (...) vill komma tillbaka i maktspelet och hindra att Turkiet och Ryssland delar upp Libyen sinsemellan, säger Wolfram Lacher, Libyenexpert på Tysklands motsvarighet till Utrikespolitiska institutet.

Ett annat skäl kan vara att al-Sisi vill få bort uppmärksamheten från Egyptens vanskliga inrikespolitiska läge.
Coronapandemin har drabbat landet mycket hårt. Visserligen visar den officiella statistiken ett ganska måttligt antal smittade och avlidna, jämfört med europeiska länder som Sverige. Men även inom regeringen tillstår man att de verkliga siffrorna är mångdubbelt högre.
Framför allt har covid-19-smittan slagit undan benen för tre av Egyptens viktigaste intjänare av valuta: turismen, avgifter från fartyg som passerar genom Suezkanalen samt pengar som utlandsarbetande egyptier skickar hem.
Dessutom har president al-Sisi ännu ett akut internationellt problem på halsen: den jättelika kraftverksdamm i Nilen som grannlandet Etiopien byggt. Uppdämningen riskerar att leda till minskade flöden i Nilen, vilket skulle vara fatalt för Egypten, som är helt beroende av Nilens vattenrikedom. Förhandlingarna om dammen har hittills inte lett någonvart.

Erik Ohlsson

Röstkaos väntas i dagens primärval

TISDAG 23 JUNI 2020

Medborgarrättsorganisationer varnar för kaos när sex delstater i dag röstar i viktiga primärval till kongressen i USA. I Kentucky har delstats-regeringen minskat antalet vallokaler från 3 700 till 200.

New York.

Hälsoexperter varnar för att färre vallokaler kan leda till trängsel, som förvärrar coronapandemin.

I flera av de sex delstaterna menar medborgarrättsorganisationer och demokrater att republikanerna i delstatsregeringarna avsiktligt har gjort det svårare att rösta.

I Kentucky har antalet vallokaler minskat från 3 700 under ett normalt valår till 200 i år, trots att coronapandemin gör att många oroar sig för att gå och rösta.

I Jefferson County i Louisville, där hälften av Kentuckys svarta befolkning bor, finns det bara en

enda vallokal för 661 000 invånare.
– Det är skandalöst att politiker försöker hålla dessa val i en enda lokal, säger Kristen Clarke, jurist och expert på rösträtten i USA, till Washington Post.
Tidigare i år har kaos och långa väntetider präglat primärvalen. I Georgia fick nyligen många svarta invånare vänta i mer än fem timmar för att rösta i primärvalet. I Wisconsin uppskattas minst 40 personer ha insjuknat i covid-19 - efter att ha röstat i trånga vallokaler, då antalet minskat med mer än 90 procent.
I båda fallen varnade medborgarrättsorganisationer för dessa risker, men varningarna ignorerades.
Inför höstens presidentval kräver demokrater och medborgarrätts-organisationer utökade möjligheter att brevrösta och förtidsrösta, just för att slippa problemen. President Donald Trump är starkt emot detta.
Martin Gelin

Torbjörn Petersson: Nu är hon regimens nummer två

TISDAG 23 JUNI 2020

För två år sedan log hon brett mot omvärlden under ett vinter-OS. Nu har hon tagit över sin styrande brors retorik när den är som mest bister. Hon har hånat Sydkoreas president, trappat upp spänningen i regionen och hotat med militära angrepp.

Kim Yo-Jong har i år blivit den nordkoreanska regimens näst viktigaste person. Frågan är varför?

Kim Yo-Jong är den nordkoreanske ledaren Kim Jong-Uns enda syster. Troligen 32 år gammal, drygt tre år yngre än brodern. Precis som honom skolad vid internatskola i Schweiz. Blodsbandet är helt avgörande. Som barn till den tidigare ledaren Kim Jong-Il och barnbarn till den nordkoreanska statens grundare Kim Il-Sung ses hon ha revolutionärt blod i kroppen.

Utan släktskapet hade hon inte haft något inflytande i toppen av en regim, som traditionellt varit känd för att styras av patriarkala värderingar, hierarki och rader av åldrande generaler.
När Kim Yo-Jong spelade en framträdande roll vid Nordkoreas charmoffensiv för två år sedan – och under vinter-OS då blev den första med band till den styrande Kim-familjen som satte sin fot i Sydkorea sedan Koreakriget – pekades hon ut som propagandachef i Nordkorea. Sydkoreanska underrättelseuppgifter sade att det hade varit hennes roll att bidra till att forma bilden av hur hennes bror uppfattas på hemmaplan.
Hon uppges ha varit hjärnan bakom en kampanj för att öka hans popularitet genom att han blev vän med den före detta amerikanske basketspelaren Dennis Rodman, som efter det besökt Nordkorea flera gånger. Vid det första toppmötet mellan Kim Jong-Un och USA:s president Donald Trump i Singapore 2018 utväxlade Kims syster, enligt tidningsuppgifter i Sydkorea, telefonnummer med Vita husets

dåvarande pressekreterare Sarah Huckabee Sanders så att de båda ledarna skulle kunna ha direkt-kontakt.
Efter det andra misslyckade mötet mellan Kim och Trump i Hanoi förlorade Kim Yo-Jong sin plats i det styrande Arbetarpartiets politbyrå när hennes bror gjorde en rockad inom utrikespolitiken. I mars började hon uttala sig i kommentarer riktade mot Sydkorea, och ser nu ut att ha fått en ny roll som representant för relationerna mellan Nordkorea och Sydkorea.

När flygblad sändes in med -ballonger över gränsen från Sydkorea – flygblad med kritik mot hur hennes bror styr landet – så kritiserade hon i skarpa ordalag grannen för att tillåta aktionerna från avhoppade nordkoreaner i Syd. Kort senare sprängde Nordkorea ett gemensamt sambandskontor med Sydkorea, och Kims syster hotade med en serie militära angrepp.
Efter den senaste tidens utspel nämns Kim Yo-Jong av vissa Nordkoreaexperter som en potentiell kandidat att ersätta sin bror på posten som landets högste

ledare, om något skulle hända honom.
Det är den första teorin.
Att Kim Yo-Jong synts och hörts så mycket den senaste tiden beror på att hennes status ska höjas. Det hela ingår i en plan för att vara redo om broderns hälsa skulle bli sämre och oförutsedda händelser inträffa, lyder en vanlig hypotes i Seoul. Det sker sedan Kim Jong-Un tidigare i år under lång tid försvann från offentligheten, vilket skapade rykten om att han var allvarligt sjuk och startade spekulationer om vad som händer med landet om han skulle bli oförmögen att leda det.
Som vanligt när det gäller Nordkorea är osäkerheten stor. Insyn saknas i hur landet styrs. Vad som är känt är att två släktingar har avrättats under Kims styre, det gäller farbrodern Jang Song-Thaek, som hade stort inflytande i toppen, och halvbrodern Kim Jong-Nam som förgiftades på flygplatsen i Kuala Lumpur 2017.
Kim har en äldre bror, Kim Jong-Chol, som är känd för att gilla gitarristen Eric Clapton och för att hans far Kim Jong-Il ansåg

honom vara för omanlig för att efterträda honom.
Bristen på potentiella efterträdare inom familjen har denna vår lett till ökade spekulationer.
Ett annat förklaringsförsök till systerns ökade synlighet är att hon nu får spela en roll som Kim Jong-Un har svårt att ta sig an efter några år av försök till närmare relationer med grannen på Koreahalvön.
För vad ska nordkoreaner då tänka om sin ledare? Enligt läran är han ofelbar. Hur kan han då ha misslyckats med projektet att få till stånd ett fruktbart samarbete med det andra Korea?
Då kan det vara lättare att systern tar hand om kritiken och Kim håller sig i bakgrunden. Men också då ser det ut som om en viktig avsikt är att hon ska ges en ökad status.
Hur bestående den här förändringen blir är omöjligt att veta. NK News, en webbportal som initierat följer utvecklingen i Nordkorea, listar i slutet av en artikel några intressanta saker att hålla ögonen på – för att få svar på om Kims syster kommit för att stanna i en upplyft position.

Leta efter ett växande antal texter i nordkoreanska medier som understryker vilket geni hon är och som pekar på hennes oöverträffade kärlek till det koreanska folket.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se

Fakta. Ledarskapet bygger på en personkult

Nordkorea bildades efter andra världskriget när Sovjetunionen och USA delade upp kontrollen över Koreahalvön.
Regimen bygger på en personkult där ledarna sägs härstamma från det heliga vulkanberget Paektu nära den kinesiska gränsen.
Nordkoreas första ledare Kim Il-Sung brukar kallas den evige presidenten.

Nästan inga nya fall i Finland

TISDAG 23 JUNI 2020

Finland har nästan inga nya sjukdomsfall och nästan inga dödsfall i covid-19 under de senaste dagarna.

– Epidemin är lugn och under kontroll, säger Arto Palmu, forskningschef vid den finländska folkhälso-myndigheten THL:s avdelning för folkhälsoprognoser och utvärdering.

Finland går in i sommaren med mycket låg smittspridning och få nya sjukdomsfall. Detta samtidigt som allt mer öppnas från den 1 juli. Restaurangerna öppnar helt den 13 juli men med vissa restriktioner och antalet personer som får samlas på en plats inomhus är just nu 50 och utomhus 500.

– Antalet fall som kommer till sjukhus är mycket, mycket få. Vissa dagar har vi noll och andra dagar något enstaka fall, säger Arto Palmu.

Antikroppstesterna visar också att mycket få finländare haft

sjukdomen. Testerna utförs slumpmässigt i fem städer.
– Det finns nästan inga som visar sig ha antikroppar vilket är ett tecken på att vi nästan inte haft en landsomfattande epidemi, säger Arto Palmu.
De två områden som, enligt THL, har haft flest fall är Helsingfors, med 311 per 100 000 invånare, och området kring Torneå vid gränsen mot Sverige, med 244 fall per 100 000 invånare. Men enligt Palmu rör det sig om lokala fall som har uppstått i Finland:
– Vi kan inte se att de har importerats från Sverige, de har varit lokala fall nära gränsen i - lokala kluster.
Hur ser det ut för svenskar att få resa till Finland i sommar?
– Jag vet inte hur det blir, men just nu råder två veckors självisolering för den som reser till Finland.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se

Frankrike hämtar barn från Syrien

TISDAG 23 JUNI 2020

Frankrike.

Flera barn till föräldrar som anslutit sig till IS har hämtats hem till Frankrike från Syrien. ”Frankrike har genomfört en hämtning av tio franska minderåriga som är föräldralösa eller humanitära fall, och som befann sig i läger i nordöstra Syrien”, skriver utrikesdepartementet i ett uttalande.

Barnen har lämnats över till sociala myndigheter. Departementet har inte gett några uppgifter om barnens föräldrar. Sammanlagt har Frankrike hämtat hem 28 barn från Syrien, dit hundratals franska medborgare har rest för att ansluta sig till IS.

TT-AFP

85

TISDAG 23 JUNI 2020

dagar tillbringade Juan Manuel Ballestero på sin niometersbåt Skua när han ensam seglade från - Portugal till Argentina. Det gick inte att flyga mellan länderna under coronakrisen och Ballestero ville åka hem för att träffa sina föräldrar.

TT-AFP

Återinförda restriktioner i Lissabon

TISDAG 23 JUNI 2020

Portugal.

Vissa restriktioner återinförs i Lissabon för att tygla utbrott av coronaviruset, meddelar Portugals premiärminister António Costa. En skärpning är att folksamlingar på mer än tio personer inte tillåts, en annan att kaféer och butiker måste stänga senast klockan 20 i huvudstaden.

Under den senast månaden har cirka 9 200 nya smittfall registrerats officiellt, varav de flesta i Lissabon samt i kommunerna Sintra, Odivelas, Loures och Amadora.
TT-AFP

”Ur makroekonomiskt perspektiv har den svenska ekonomin varit betydligt mer öppen jämfört med andra europeiska länder.”

TISDAG 23 JUNI 2020

Bilden av Sverige som ett i grunden finansiellt stabilt land,

med stort finanspolitiskt låneutrymme, har inte skadats av den omstridda svenska corona-strategin, enligt **Peder Beck-Friis**, kapitalförvaltare på den ansedda amerikanska fondjätten Pimco.
TT

Dansk arbetslöshet slår nya rekord

TISDAG 23 JUNI 2020

Den danska arbetsmarknaden lider i spåren av coronapandemin. I april blev ytterligare 73 000 danskar arbetslösa enligt ny statistik från Danmarks motsvarighet till Statistiska centralbyrån (SCB). Chefsekonomen för näringslivsorganisationen Dansk

Erhverv, Tore Stramer, kallar statistiken för ”ryslig läsning”:
– Vi har aldrig sett ett sådant våldsamt fall under två månader, säger han och syftar även på de som blev arbetslösa i mars – totalt 93 000 under två månader. Siffran kan jämföras med cirka 27 000 under samma period under finanskrisen 2009.
TT-Ritzau

Alma Media säljer i Sverige

TISDAG 23 JUNI 2020

Finländska mediebolaget Alma Media säljer sina aktier i Alma Talent AB där tidningar som bland andra Ny Teknik, Lag & Avtal och Arbetarskydd ingår. Köpare är New Technology Media Group.
Intäkterna för den nu sålda verksamheten uppgick i fjol till 8,5 miljoner euro, cirka 90 miljoner kronor. Personalen, cirka

30 anställda, tas över av det köpande bolaget, enligt ett pressmeddelande från Alma Talent.
TT

Tyskt skandalbolag kryper till korset

TISDAG 23 JUNI 2020

Turerna kring det tyska skandalbolaget Wirecard tar ytterligare en vändning. Efter att vd:n förra veckan lämnat finansbolaget efter det att man skjutit upp sitt årsbokslut kommer nu nya erkännanden. Wirecard medger att en fjärdedel

av tidigare uppgivna tillgångar i själva verket inte alls existerar. Bolaget drar därför tillbaka tidigare uppgivna resultat för 2019 liksom för första kvartalet för 2020. Det Münchenbaserade betaltjänstbolaget har under lång tid omgärdats av misstankar om fusk och visselblåsare har lämnat uppgifter om bolaget till bland annat Financial Times.
Sedan i onsdags har aktien rasat 75 procent på Frankfurtbörsen.
TT-Reuters

Kontroversiell staty plockas bort i New York

TISDAG 23 JUNI 2020

Black lives matter. En staty av den tidigare amerikanske presidenten Theodore Roosevelt plockas bort från sin placering framför American museum of natural history i New York, skriver New York Times. Statyn föreställer Roosevelt, som var president mellan åren 1901–1909, flankerad av en amerikansk urinvånare och

en svart man och har stått på platsen sedan 1940.
Beslutet fattades under söndagen av museets ledning och har godkänts av New Yorks borgmästare Bill de Blasio.
I ett uttalande från museichefen Ellen Futter grundas beslutet i de senaste veckornas protestvåg som svept över USA efter George Floyds död, men hon preciserade att det är statyns utformning och dess ”hierarkiska komposition” – och inte i Roosevelts person – som är den bakomliggande orsaken.
”För att uttrycka det enkelt – det var helt enkelt dags att flytta statyn”, säger hon i uttalandet.
Statyns placering framför museet har länge varit en kontroversiell fråga i New York och museets ledning har under de senaste åren övervägt att plocka bort den utan att kunna enas i frågan. Statyn har också utlöst folkliga protester och vid ett flertal tillfällen har demonstranter kastat färg på dess sockel.

Rikta även sökljuset mot staten

ONSDAG 24 JUNI 2020

Satiren är död. Ryssland installerar nu ett övervakningssystem som heter ”Orwell 2k”. Elever i 43 000 skolor ska följas med ansiktsigenkänningskameror och algoritmer. 1984, släng dig i väggen.

Historikern Yuval Noah Harari formulerar potentialen med den nya sofistikerade tekniken väl: ”Om Kindle uppgraderas med ansiktsigenkänning och biometriska sensorer kan den ta reda på vad som får dig att skratta, vad som får dig att bli arg och ledsen. Snart kommer läsplattor att läsa dig, medan du läser dem.”
Använder du själv insikterna till personlig utveckling eller till att hitta böcker i din smak innebär tekniken fördelar. Men om staten – eller företag som säljer uppgifterna vidare – anskaffar

och analyserar en massa information om befolkningen är det djupt obehagligt och farligt. Diktaturer har nu verktyg i sin hand som östtyska Stasi bara kunde drömma om. Vi ser det i Ryssland, vi ser det i Kina – och vi ser faktiskt också felsteg i Sverige. Under Operation Rimfrost använde polisen teknik för ansiktsigenkänning utan att be om tillstånd från Datainspektionen.

Det är frestande för ordnings-makten att använda mångdubbelt mer effektiva medel än att manuellt titta igenom många timmars videoupptagningar. Men den personliga integriteten är ett kärnvärde i ett fritt samhälle. Individer får inte heller betraktas som beståndsdelar av kollektivet och offras på den nationella säkerhetens altare. Polisen ska därför inte få spela in, lagra och bearbeta människors göranden och låtanden hur som helst. Var och ens privatliv måste värnas. Medborgarna behöver kontrollera att staten inte överskrider sina befogenheter. Och vi bör bli mer vaksamma på företag som står auktoritära länder nära. Kinesiska Tiktok är till exempel ingen

oförarglig underhållningsapp utan en säkerhetsrisk i din mobil. Data är framtidens hårdvaluta.

Sofia Nerbrand
sofia.nerbrand@dn.se

Rekordtemperaturen i Sibirien kan leda till att mark kollapsar

ONSDAG 24 JUNI 2020

Den extrema värmeböljan över Sibirien påverkar klimatet över hela jorden och lokalt kommer den att leda till att permafrost tinar och mark kollapsar.

– Det skulle förvåna mig om vi inte ser områden med kollapsad mark i Sibirien i år, säger klimatexperten Gustaf Hugelius.

Globalt var maj i år den varmaste majmånad som har uppmätts. Mest extrem var värmen i bland annat Sibirien där temperaturen låg 10 grader över genomsnittet. Ryssland som helhet hade den varmaste vintern som har noterats sedan mätningarna startade i slutet på 1800-talet.
De senaste dagarna har orter i Sibirien noterat nya värmerekord, bland annat i Verchojansk i östra Sibirien där 38,0 grader uppmättes men som inte är verifierat än.
Men de enskilda temperatur-rekorden är inte det som sticker ut mest. Enligt den europeiska klimattjänsten Copernicus är det mest anmärkningsvärda att värmen har legat kvar så länge.
– Kombinationen av den varma vintern och värmeböljan i Sibirien kommer förmodligen att leda till kraftig påverkan på ekosystemet och permafrosten under den här säsongen, säger Gustaf Hugelius, naturgeograf vid Stockholms universitet och specialiserad på Arktis och permafrost.
– Det är väldigt allvarligt för människor som lever i Arktis och för den infrastruktur som finns där, men det som är ett kanske

större globalt problem är stora mängder växthusgaser som frisläpps när permafrosten tinar och på så vis skyndar på klimatförändringen.
Permafrosten är en nyckelfaktor i klimatet. Den består delvis av gamla växtdelar och binder mängder av kol. Om den tinar släpps såväl koldioxid som metan ut i atmosfären. Det handlar om enorma mängder, permafrosten i Arktis täcker en yta som är tre gånger så stor som EU:s yta.
Överlag reagerar permafrosten långsamt på klimatförändringen, det handlar om årtionden och hundratals år, men på senare år har forskare upptäckt att extrema händelser liknande det som nu sker i Sibirien kan leda till att permafrosten snabbt tinar lokalt och marken kollapsar. Forskarna kallar dem abrupta upptiningsprocesser eller termokarst.
– Efter en serie ovanligt varma somrar i kanadensiska Arktis såg forskarna att omfattande termokarst hade skett i områden som enligt modellerna inte skulle tina förrän om hundra år, säger Gustaf Hugelius.

– Det skulle förvåna mig om vi inte ser samma sak i Sibirien i år. Permafrosten är en blandning av organiskt material som har ansamlat sig under tusentals år men det är också väldigt mycket is i marken.
– På många håll i Sibirien kan marken under tundran till mer än hälften bestå av ren is, och när den smälter och vattnet rinner bort så kollapsar marken. Man kan gå från att ha en tundra som har varit stabil i hundratals år till att ha en sjö eller en myrmark på bara några år.

Tinad permafrost har angetts som en av orsakerna till att en enorm bränsletank i den sibiriska staden Norilsk brast i slutet på maj. Över 20 000 ton diesel läckte ut i en flod, vilket orsakade enorma miljöskador och fick Ryssland att utfärda katastrofläge.
Även om klimatförändringen redan påverkar permafrosten är det ett långsamt system, så de riktigt stora effekterna syns inte än. Men de kommer att märkas mer och mer.
– Om vi fortsätter släppa ut växthusgaser enligt de åtaganden världens länder har gjort i

Parisavtalet kommer den globala uppvärmningen att ligga på 3–4 grader i slutet av århundradet. Då kommer permafrosten i Arktis att släppa ut lika mycket växthusgaser som hela EU släpper ut i dag, 3–4 gigaton koldioxid per år, säger Hugelius.

– Den ännu tråkigare nyheten är att även om uppvärmningen stannar där så kommer permafrosten att fortsätta tina och släppa ut mer och mer i flera hundra år.

Att uppvärmningen stannar runt 1,5 grader har stor betydelse för permafrosten. Uppvärmningen i Arktis går drygt dubbelt så fort som det globala genomsnittet. Så 1,5 grader varmare globalt innebär 3–4 grader varmare i Arktis, och en global höjning på 3–4 grader kan innebära 8–9 grader varmare.

– Det är något som fundamentalt förändrar Arktis. Det enda sättet att bevara permafrost är att minska uppvärmningen, och det enklaste och billigaste sättet är att använda mindre kol och olja och minska utsläppen.

Förra sommaren härjade ovanligt stora skogsbränder i Sibirien och i år är brandsäsongen redan i gång, vilket är ovanligt tidigt. Farhågor

finns att även årets brandsäsong ska bli kraftig vilket förstärker klimatförändringen och kan snabba på en upptining av permafrost.

– Bränder har direkt påverkan på klimatet när biomassa brinner upp och delvis gå upp i luften som koldioxid. Men de har också en långsiktig påverkan på permafrosten. Det tjocka lagret med mossa fungerar som isolering, när det brinner upp tränger värmen snabbt ned i marken och ökar upptiningen av permafrosten i flera årtionden.

Även om värmeböljan är extrem kom den inte överraskande, ett varmare klimat leder till fler extrema väderhändelser.

– Den redan akuta klimatkrisen blev lite mer akut, men den här värmeböljan gör inte att det går från att vara ok till att plötsligt bli farligt. Se det som en liten pusselbit i ett stort oroande pussel som har växt fram under lång tid, säger Gustaf Hugelius.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se

Fakta. Den varmaste majmånaden som har uppmätts

I Sverige var maj sval men globalt var det den varmaste majmånaden som har uppmätts. Den var 0,63 grader varmare än genomsnittet för månaden mellan åren 1981 och 2010, enligt den europeiska klimattjänsten Copernicus.
I delar av Sibirien, Alaska och Antarktis var det upp till 10 grader varmare än genomsnitts-temperaturen i maj.
Hela den senaste tolvmånadersperioden var närmare 0,7 grader varmare än genomsnittet, och lika varm som den varmaste tolvmånadersperiod som har uppmätts, som var från oktober 2015 till och med september 2016.
De fem senaste åren är de - varmaste år som har uppmätts. 2016 var varmast, följt av 2019, 2015, 2017 och 2018.
Källa: Copernicus, FN

Unesco varnar Karlskrona

ONSDAG 24 JUNI 2020

Världsarvsstaden Karlskrona har - planerat att bygga ett nytt kulturhus, men FN-organet Unesco uppmanar nu staden att vänta med bygget, rapporterar SVT.

Unesco ska ha skickat ett varningsbrev till Karlskrona kommun med en vädjan om att vänta med kulturhusbygget till en bedömning har gjorts om det skadar världsarvet.

De yngres fint av Trump speglar generationsklyftan inför valet

ONSDAG 24 JUNI 2020

Analys

Tonåriga användare av videoplattformen Tiktok tar åt sig äran för att ha lurat Trumps kampanjchefer genom att boka hundratusentals biljetter till kampanjtalet i Tulsa i lördags – för att sedan inte dyka upp. Protesten speglar en historisk

generationsklyfta inför presidentvalet.

New York.

Donald Trumps kampanjtal i Tulsa i lördags skulle ha blivit hans stora comeback. Efter en försommar som präglats av fallande opinionsstöd och hård kritik för hanteringen av såväl coronapandemin som de landsomfattande protesterna mot polisvåld och rasism hoppades Trumps kampanj att talet i Tulsa skulle bli en chans att greppa tag om den politiska debatten igen. I stället blev framträdandet ett antiklimax.

Trots att Trumps kampanjchefer sagt att en miljon personer bett om biljetter dök det till slut bara upp 6 000 personer, enligt Tulsas brandkår. (Trump hävdar själv att det var 12 000 personer.) I stället för bilder på folkhav med jublande Trump-anhängare visade tv-nyheterna bilder på tomma läktare.

Timmarna inför talet höjde Trumps kampanjchef Brad Parscale och Vita husets kommunikationschef Kayleigh McEnany kraftigt förväntningarna genom att påstå att en miljon amerikaner försökt få biljetter.

Mycket tyder på att de blev lurade av tusentals tonåriga Tiktok-användare i USA och runtom i världen. Tiktok är en social videoplattform som är populär bland framför allt yngre. Den tycks ha använts av många unga just för att få Trump att tro att talet i Tulsa skulle bli en publiksuccé.

Tidigare i juni spelade Mary Jo Laupp, en 51-årig Trumpmotståndare från Iowa, in en video på Tiktok där hon uppmanade andra Trumpmotståndare att boka biljetter just för att vilseleda kampanjen att överskatta publiken.

Nästa dag hade videon setts mer än två miljoner gånger. Enligt New York Times fick videon minst 17 000 kommentarer från unga och tonåriga användare som sagt att de följt hennes råd och bokat biljetter till talet, utan planer på att gå dit.

– Det är tonåringar i det här landet som deltagit i den här lilla protesten för att de tror att de kan påverka det politiska systemet trots att de inte är tillräckligt gamla för att rösta, sade Laupp till New York Times.

Budskapet spreds även snabbt till tusentals unga användare på Instagram och Snapchat.
Tonåringarnas framgångsrika protest speglar ett politiskt klimat som präglas av en historisk generationsklyfta. Det talas mycket om polariseringen i USA inför presidentvalet, med särskilt fokus på klyftorna mellan vita och svarta, stad och landsbygd, fattiga och rika. Men en minst lika viktig politisk klyfta är den mellan unga och gamla.
De frågor som är viktigast för tonåringar och unga amerikaner, som klimatkrisen, rasism och diskriminering, är just de frågor där unga skiljer sig mest markant från Donald Trumps ideologi. Eftersom de flesta tonåringar är för unga för att kunna rösta försöker de göra sina röster hörda med andra metoder.
Den orkestrerade kuppen mot Trumps tal i Tulsa verkar vara det mest framgångsrika försöket hittills av progressiva aktivister och tonåringar att använda Tiktok för att påverka politiska händelser. Tidigare i juni användes plattformen även för att störa högerextremister när de försökte organisera

motdemonstrationer till Black lives matter-protesterna.
De tonåriga aktivisternas protest inför Trumps tal i Tulsa hindrade ingen från att komma in på arenan. Vem som helst kunde fortfarande boka biljetter och komma till evenemanget. Men aktivisterna lyckades lura Trumps kampanjstab att höja förväntningarna på hur stor publiken skulle bli.
Det är kutym i amerikanska valkampanjer att kampanjstrategerna gör noggranna bedömningar av hur stor publiken förväntas bli och anpassar utrymmet därefter. Grundregeln är att alltid boka mindre utrymmen än de tror att kandidaten kan fylla. Då blir det sannolikt kö runt kvarteret, ett knep som nyhetsjournalister ofta faller för då de rapporterar just om köerna till talet oavsett om själva lokalen rymde 50 personer eller 5 000 personer. I det avseendet var Trumps tal i Tulsa ett tydligt strategiskt misslyckande.
Om Brad Parscale faktiskt beräknat att det bara skulle ha kommit 6 000 personer skulle de

exempelvis ha kunnat täcka för stora delar av arenan i svarta dukar, vilket är vanligt när en politiker inte kan fylla en stor lokal. Under valkampanjerna 2016 brukade exempelvis Hillary Clinton och Jeb Bush använda detta knep för att undvika genanta pressbilder på tomma stolar. Trumpkampanjen lurades nu att göra precis tvärtom. De skröt inför talet om att historiska folk-samlingar förväntades komma och de organiserade även ett separat evenemang för de tusentals som inte förväntades få plats på arenan. När det blev klart att publiken skulle bli betydligt mindre än väntat kom ett diskret besked om att sidoevenemanget ställts in.

Efter Trumps tal klagade kampanjchefen Brad Parscale på att ”radikala demonstranter” hindrat anhängare från att komma in. Polis och nyhetsmedier på plats såg dock få exempel på något sådant. Demokraten Alexandria Ocasio-Cortez svarade Parscale med att påstå att kampanjen just ”blivit lurad av tonåringar på Tiktok”.

Hon fick medhåll från Steve Schmidt, en republikansk strateg

som drev John McCains valkampanj 2008. ”Amerikas tonåringar har slagit ett hårt slag mot Donald Trump”, skrev Schmidt på Twitter.

Finlands gräns mot Sverige förblir stängd

ONSDAG 24 JUNI 2020

Finland.

Det blir ingen öppning av gränsen mellan Finland och Sverige. Ännu. Det sade landets utrikesminister Pekka Haavisto vid en presskonferens på tisdagen.

– Det skulle vara väldigt bra att komma tillbaka till en normal situation, sa Haavisto.

Finland öppnar mot en rad länder i Europa som har färre än 8 nya fall per 100 000 invånare de senaste 14 dagarna, skriver Iltalehti.
Sverige har nästan 119 fall per 100 000 invånare.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se

Ny nedstängning efter utbrott på köttfabrik

ONSDAG 24 JUNI 2020

Efter att fler än 1 500 anställda i ett tyskt slakteri testats positivt för covid-19 väntar en ny nedstängning. Skolor och förskolor kring Gütersloh har stängt sedan tidigare, och nu införs nya hårda restriktioner i regionen med hundratusentals invånare.

Berlin.

Det började med misstankar om att covid-19 spreds bland arbetarna i en av Europas största köttfabriker, i Gütersloh i västra Tyskland. I fabriken som ägs av köttillverkaren Tönnies arbetar omkring 6 000 anställda och samtliga ur personalstyrkan har under de senaste dagarna testats för covid-19. På tisdagsmorgonen hade fler än 1 500 fått positiva testsvar.
När Armin Laschet, regeringschefen i delstaten Nordreihn-Westfalen där Gütersloh ligger, höll presskonferens på tisdagen beskrev han det som det största coronautbrottet som hittills har rapporterats i Tyskland.
Sedan tidigare har skolor och förskolor i regionen stängts på nytt, och på tisdagen kom beskedet att ytterligare restriktioner införs. Fram till 30 juni är det endast tillåtet att vistas på offentliga platser i sällskap med personer ur det egna hushållet och det är förbjudet att ha picknick i parkerna. Även barer, gym, museer och biografer stängs.
Det är första gången som en hel region i Tyskland går mot en ny

lockdown, bara veckor efter att restriktionerna som infördes tidigare i våras lyftes.
För att förhindra att smittan sprids vidare har hittills 7 000 personer som varit i kontakt med en covid-19-smittad satts i karantän och myndigheterna har tagit hjälp av polis för att kontrollera att ingen bryter mot karantänsreglerna. Stängsel har också rests kring några av de baracker där många av arbetarna i köttfabriken bor. Detta efter uppgifter om att enstaka personer smitit från karantänen.
Lokala myndigheter har meddelat att de nu bygger ut testningen och smittspårningen i regionen. Mobila testteam har skickats till området, men hittills har endast 24 personer som inte arbetar i fabriken testats positivt under de senaste dagarna, enligt regeringschefen Armin Laschet.
Utbrottet i slakteriet i Gütersloh har lett till en debatt om arbetsvillkoren inom den tyska köttbranschen. Många anställda är arbetskraftsinvandrare från fattigare länder i östra Europa som jobbar till låga löner och

under arbetsvillkor som många tyskar inte skulle acceptera. Kritiker har liknat arbetarnas situation vid ”modernt slaveri” och andra, som miljöpartiet De grönas gruppledare i förbundsdagen, har uppmanat livsmedelsbutikerna att bojkotta kött från tillverkaren.

De senaste dagarna har det så - kallade R-värdet, alltså måttet på hur många personer en covid-19-smittad i genomsnitt sprider viruset vidare till, skjutit i höjden. På tisdagen låg det på 2,76 vilket skapat rubriker i Tyskland och omvärlden. Det innebär dock inte att det pågår en allmän och okontrollerad smittspridning i Tyskland, som under en lång tid lyckats pressa ned smittan till låga nivåer. Den plötsliga ökningen förklaras framför allt med utbrottet i slakteriet samt mindre utbrott i hyreshus i bland annat Berlin och Göttingen, som DN tidigare rapporterat om.

Lina Lund
lina.lund@dn.se

Kraftigt jordskalv skakade Mexiko

ONSDAG 24 JUNI 2020

Mexiko.
Minst en människa har omkommit i ett jordskalv med magnituden 7,4 i södra Mexiko. Jordbävningens centrum var i delstaten Oaxaca, där också personen som omkom befann sig.
TT-AFP-Reuters

17

ONSDAG 24 JUNI 2020

juli samlas EU:s 27 ledare för det första fysiska EU-toppmötet i Bryssel sedan coronapandemin tog fart i Europa. På agendan står bland annat unionens återhämtningspaket och långtidsbudget. Mötet avslutas dagen därpå.
TT

Vita huset utvidgar visumstopp

ONSDAG 24 JUNI 2020

USA.
I april införde USA ett 60 dagar långt stopp för alla ansökningar om nya permanenta uppehållstillstånd, så kallade green cards. På måndagen meddelade Vita huset att restriktionerna kommer att förlängas och utvidgas till visumstopp för fler yrkeskategorier under år 2020. Bland annat stoppas ansökningar om arbetstillstånd för dataprogrammerare och andra specialister. Även vissa säsongsarbetare och ungdomar som vill jobba som au pair får svårare att ta sig in i USA. Enligt Trumpadministrationen kan det nya visumstoppet frigöra 525 000 arbetstillfällen åt amerikanska medborgare. Företagsledare hävdar tvärtom att åtgärderna skadar till exempel techindustrin.
Karin Eriksson

Island på tårna efter farhågor om utbrott

ONSDAG 24 JUNI 2020

Island.

Grímsvötn, den mest aktiva vulkanen på Island, kan vara på väg att få sitt första utbrott sedan 2011. Samtidigt har flera jordskalv registrerats norr om Island de senaste dagarna.

Isländska myndigheter har sedan i mitten av juni varnat för höga halter av svaveldioxid i luften, vilket kan vara en indikator på att Grímsvötn är på väg att få ett utbrott, rapporterar AFP.

Samtidigt varnas även för risk för vulkanisk aktivitet även på södra Island.

TT

Flera toppchefer gripna i italiensk muthärva

ONSDAG 24 JUNI 2020

Flera toppchefer för bland annat tyska Siemens och franska Alstom har gripits av italiensk skattepolis. Misstankarna rör mutor i samband med ett tunnelbanekontrakt i Milano. Även chefer för det kommunala transportbolaget i Milano liksom ett flertal andra bolagstoppar inblandade i härvan har gripits, sammanlagt 13 personer.
De misstänkta mutorna rör sig om belopp runt 125 000 euro, eller cirka 1,3 miljoner kronor, betalda eller lovade under perioden oktober 2018 till juli 2019. Kontraktens värde uppgick till drygt 1,5 miljarder kronor.
TT-Reuters

Miljonpublik för Greta Thunbergs Sommar

ONSDAG 24 JUNI 2020

Radio. Över en miljon personer lyssnade när Sommar i P1 med Greta Thunberg sändes på midsommardagen. Det är den högsta siffran för ett enskilt Sommarprogram sedan nuvarande undersökningsmetod infördes 2013. Poddversionen av programmet, som finns i både svensk och engelsk version, har efter tre dygn ytterligare 870 000 lyssningar.

– Greta Thunbergs Sommar är ett strålande program på alla sätt, men samtidigt också krävande med ett tufft budskap. Jag kan bara föreställa mig alla samtal detta program sätter i gång. Antalet lyssningar på poddversionen stiger i rask takt, vilket innebär att det stora intresset håller i sig, säger programchefen Bibi Rödöö i ett pressmeddelande.

Den engelska versionen av programmet har uppmärksammats av

internationella medier som BBC, AP, The Guardian och CNN, och kommer att sändas i BBC den 11 juli.

Mohamed Yussuf

Ledare: Elektrifiera industrin – klimatet kan inte vänta

TORSDAG 25 JUNI 2020

Förra helgen uppmättes nya rekordtemperaturer i norra Sibirien med hela 38 grader. I den engelskspråkiga världen fick det extra uppmärksamhet eftersom det motsvarar mer än 100 grader Fahrenheit, en symbolisk gräns som nu överskreds. Hela våren har det varit 8 grader varmare än normalt i Sibirien, nu är det norr

om polcirkeln på många ställen mellan 20 och 25 grader varmare än vanligt.
Det här beror förstås i stor utsträckning på klimatförändringarna, men värmens effekter på klimatet är ännu allvarligare. Permafrosten i Sibirien innehåller nämligen mer klimatpåverkande gaser än vad som i dag finns i hela atmosfären. När isen smälter släpps de gaserna ut. Det är det här som ibland omnämns som en så kallad ”tipping point”, eftersom utsläppen då kommer att bli så oerhörda att vi över huvud taget inte vet hur vi ska hantera dem.
Men har inte utsläppen ändå minskat i år, med corona? Jo, det har de. Utsläppsminskningarna antas bli de största sedan andra världskriget, på helåret 2020 beräknas de till mellan 4 och 7 procent. I april, när pandeminedstängningarna var som mest omfattande, släppte världen ut 17 procent mindre koldioxid än förra året.
Det påverkar dock inte uppvärmningen nu, som beror på den koldioxid som redan är utsläppt. Det är också egentligen

en häpnadsväckande liten minskning, givet att nästan allt det som vi vanligen talar om som klimatpåverkande hade stängts ner. Utsläppen från flyg minskade med hela 60 procent, utsläppen från landtransporter, framför allt bilism, minskade med 21 procent. Många upplever att de tvingats lägga om livet helt, och ändå har totalutsläppen inte minskat mer. Problemet är att utsläppen från flyg och privatbilism, som må vara bland de största en enskild människa kan påverka, är rätt små sett till helheten. Globalt står energisektorn för nästan hälften av alla klimatutsläpp och industrin för 22 procent. Det är utmärkt att enskilda människor ändrar sina resemönster och avstår onödiga flyg- och bilresor, men det som verkligen behöver göras för att klara klimatkrisen är alltså att ställa om energisystemet till att bli klimatneutralt och att med tillgång till klimatneutral energi sedan elektrifiera allt som bara går. I Sverige är det industrin som står för de stora klimatutsläppen, och vinsterna om exempelvis stål- och cementindustrin slutar med fossilbränslen vore enorma.

Redan nu pågår projekt på LKAB med att få fram koldioxidneutralt stål, och både i Sverige och på andra ställen jobbar man med att ta fram koldioxidneutral cement. Just cement är en nyckelfråga eftersom betong, som görs på cement, både är världens mest använda material och en av de industriprocesser som släpper ut mest koldioxid. Ett annat sätt att minska klimatpåverkan vore om vi äntligen kunde få till effektiv plaståtervinning. All plast som inte återvinns bränns upp och ger klimatgaser, samtidigt som plast är ett fantastiskt material med överlägsna funktioner gentemot mycket annat. För att få ihop den ekvationen är återvinning i stor skala centralt.

Risken nu är att de låga oljepriserna driver utvecklingen åt helt fel håll, bort från en omställning mot klimatneutral energi och tillbaka till fossilfesten. De marknadsmässiga framstegen där allt fler stora investeringsbolag riktat om sina pengar bort från kol och olja till ny grön teknik riskerar att stanna av. Det viktigaste som politikerna då kan göra är att hålla fast vid och ytterligare höja priset på att

släppa ut koldioxid. Permafrosten smälter. Klimatet kan inte vänta.
DN 25/6 2020

Koreakriget dödade miljoner men överlevde kalla kriget

TORSDAG 25 JUNI 2020

Kim Jong-Un är rubrikernas man. Inte minst på senare tid, när kommunistdiktatorn pendlat mellan hysteriska utfall mot och svärmiska möten med USA:s president Donald Trump. Nordkoreas atombomber och långdistansmissiler sätter skräck i

Östasien och kan eventuellt nå amerikanska fastlandet. Sydkorea har för sin del uppmärksammats globalt för sin framgångsrika coronabekämpning.
Hur Koreahalvön blev två länder har dock fallit i glömska på många håll, trots att världen ännu kämpar med följderna av det krig som avgjorde delningen. Den 25 juni är det 70 år sedan det började, och det är faktiskt inte slut än eftersom något fredsavtal aldrig skrevs under. Sverige har för övrigt sedan 1953 hjälpt FN att övervaka vapenstilleståndet.

”Vid flera tillfällen under kriget fruktade Truman och hans rådgivare att det skulle trappas upp till ett tredje världskrig. Fast beslutna att hejda världskommunismens flod övervägde de en kort tid att använda kärnvapen”, skriver James T Patterson i sitt standardverk “Grand expectations” om USA efter 1945.
President Harry Truman hade förvisso kommit överens med Sovjets diktator Stalin om att dela Korea vid den 38:e breddgraden. Ingen av dem var så värst engagerad i frågan. Efter Japans

brutala ockupation var halvön illa sargad. De två stormakterna ryckte ändå in från var sitt håll och förvandlade den snart till skådeplats för kalla kriget.
1948 bildades två republiker. Sovjet handplockade Kim Il-Sung till att styra i norr. Syngman Rhee blev USA:s man i söder. Året efter segrade Maos kommunister i det kinesiska inbördeskriget, vilket skulle bli en betydelsefull faktor. Kim Il-Sung fick både Stalin och Mao att tro att Sydkorea kunde köras över och att USA inte skulle bry sig, en rejäl missbedömning. Trumandoktrinens väsen var trots allt att bromsa kommunismens framfart i världen.
I juni gick Nordkorea, rustat av Stalin, till anfall. USA fick FN att stödja ett motangrepp. Sovjet bojkottade nämligen säkerhetsrådet i protest mot att Taiwan fått behålla Kinas plats efter inbördeskriget, och kunde inte lägga in något veto.
15 FN-medlemmar slogs på USA:s och Sydkoreas sida, men det var utan tvivel en amerikansk operation. Kriget gick uselt i början och Nordkorea tog sig ända ned till hamnstaden Pusan i söder. Snart mobiliserades allt

större förband, och en djärv landstigning nära Seoul vände utvecklingen.
USA fick nu för sig att raskt stöpa hela Korea i västlig modell, och fortsatte offensiven nästan fram till gränsfloden mot Kina. Mao vägrade acceptera några amerikanska trupper på granngården, utan invaderade norrifrån. ”Folkarm én” hade obegränsat med soldater, stridsvana från inbördeskriget, och trängde tillbaka FN-flaggan till 38:e breddgraden igen.
Blodbadet fortsatte i två år till, men fronten förflyttades knappt. I juli 1953 slöts vapenvilan.
USA prioriterade att försvara Västeuropa mot Sovjet, men Japan skulle också byggas till den fria världens utpost. Sydkorea fick nöja sig med en diktatur som först tre decennier senare sopades bort av den blomstrande ekonomin i kombination med fasadputs inför OS i Seoul 1988.
Konflikten hade flera element, som Artur Szulc skriver i ”Koreakriget” (Historiska media, 2019). Det var ett inbördeskrig, men också en militarisering och

globalisering av kalla kriget som satte i gång en upprustning i både USA och Sovjet.
Det monster Nordkorea blev under Kimdynastin visar vilket öde som väntat Sydkorea om USA inte hade gripit in.
Kommunistväldet är en av världens värsta diktaturer, som låser in, svälter ut och mördar ”sina” undersåtar.
Kinas muskler har växt, och dess motiv för interventionen gäller än i dag. Inflytandet i Nordkorea är begränsat, men Peking tänker inte låta landet kollapsa och tas över av USA:s vänner. Dessutom vill man inte ha en massiv flyktingvåg på halsen.
Fredlig återförening är det officiella målet i både Seoul och Pyongyang, men förutsättningarna är obefintliga inom överskådlig tid. En kapitalistisk demokrati och en totalitär stalinistdiktatur kan inte bara slås ihop. De fria sydkoreanerna ser inget skäl att underkasta sig, och Kim Jong-Un tänker inte offra sin regim.
Sålunda överlevde Koreakriget faktiskt kalla kriget. Och världen måste hantera konsekvenserna,

inklusive Kims livförsäkring: kärnvapnen.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se

Expert: Fler IS-svenskar kommer att återvända

TORSDAG 25 JUNI 2020

Fritagningar av IS-fångar i nordöstra Syrien har ökat, enligt en ny analys. Nyligen har både svenska och finska kvinnor lyckats ta sig ut ur al Hol-lägret.
Och fler kan följa efter, varnar Mellanösternanalytikern Bitte Hammargren.

– Rymningar har pågått i flera år och den senaste tiden har vi sett fler fall med fritagningar av kvinnor från Europa. Det finns ingen anledning att tro att det flödet kommer att avstanna, säger Bitte Hammargren, som har en bakgrund vid Totalförsvarets forskningsinstitut och Utrikespolitiska institutet.
Hon har på uppdrag av Center mot våldsbejakande extremism (CVE) tagit fram en analys om IS-fångarna i nordöstra Syrien.
Hammargren konstaterar att fritagningarna ökat och att fler riskerar att fly framöver.
Nyligen rymde tre finska kvinnor och nio barn ur det ökända al-Hol-lägret. Kort därefter rapporterades att minst två svenska kvinnor med fyra eller möjligen fem barn ska ha flytt. Senast ska ytterligare en svenska ha rymt och återvänt till Göteborgsområdet. Motiven till fritagningar kan skifta, från organiserad IS-verksamhet till anhöriga som agerar av privata skäl.
– Det humanitära läget är väldigt svårt och det finns anhöriga som känner sina döttrars, systrars och barnsbarns desperation inne i

lägren. Barn har dött där och nu finns också risken med pandemin. Det ökar motivationen att samla in pengar till smugglare.

TT

Stort motstånd mot planer på att annektera Jordandalen

TORSDAG 25 JUNI 2020

Den lilla Jordanfloden slingrar sig genom en politiskt laddad terräng. Den 1 juli har Israel aviserat annektering av området, en femtedel av Västbanken. Men planerna väcker häftigt motstånd – palestinier och arabstater varnar, 1 080 europeiska

folkvalda har skrivit under ett protestupprop och även israeliska nationalister är skeptiska. Inte ens Donald Trump har givit klartecken.

Under färden norrut genom Jordandalen känns det som om två bergskedjor löper parallellt med vår väg, en på Jordaniens sida av gränsen och en på den av Israel kontrollerade sidan.

Men det är en synvilla. Det är inte bergen som ser ned på oss utan vi som tittar upp mot jorden.

Landsvägen, den lägst belägna på vår planet, ligger 400 meter under havsnivån, i en sänka som Jordanfloden skulpterat i kalkstensgrunden.

Vi befinner oss på Jordanflodens västra strand, det som kallas Västbanken. Men inget vatten är i sikte. Den historiska floden är så här års inte mer än en trött å, djupt inbäddad i buskage och taggtrådshinder.

Men under sin väg från Syriens och Libanons snöiga toppar gör det lilla vattendraget underverk: i dalens botten, mitt i snustorra öknen, lyser ett grönt bälte av gurkodlingar, dadelskogar och fårbeten. Så ser det ut hela

tiomilasträckan mellan Döda havet och Genesarets sjö. Grönskan är en kopia i miniatyr av Egyptens och Iraks flodkulturer, där jordbruket gav ett överskott och kulturen först började spira.
Det skedde också här. Jeriko, den första större orten norr om Döda havet, är ett av mänsklighetens första samhällen. Numera är staden med omnejd en själv-styrande palestinsk enklav, den enda del av dalen som inte är aktuell för israelisk annektering. Enligt de ritningar som gjordes upp i Oslo 1992–93 skulle denna strimma av växtlighet bli östgräns i den palestinska stat som skulle upprättas 1999. Men Oslokonceptet kraschade och ”tvåstatslösningen”, trots stöd från all världens stater, stannade på ritbordet.
Om Jordandalen – 22,3 procent av Västbanken – nu ansluts till staten Israel så tar historien en ny vändning, i flera avseenden.
När Donald Trump i januari lade fram fram sin plan för en lösning av Palestinafrågan jublade Benjamin Netanyahu över att Trumps kartritare – i nära samråd

med Jerusalem – givit Israel Jordandalen i present.
Palestinska ledare hävdade att Trump därmed slagit sista spiken i tvåstatslösningens kista.
Netanyahu prisade sin välgörare i Vita huset, men var noga med att aldrig säga ”Vi anammar Trumpplanen”.
För planen är, i israeliska nationalisters ögon, en förgiftad karamell: Den ger Israel det fetaste stycket av Västbanken – men den upprättar också en palestinsk stat på resten av Västbanken, på Gazaremsan och i ett par delar av Negevöknen.
På Västbanken, inklusive östra Jerusalem, bor omkring 550 000 israeler i bosättningar som enligt internationell rätt betraktas som olagliga, och nära tre miljoner palestinier.
Annekteringen av Jordandalen, om den blir av, omfattar 48 judiska bosättningar, 18 av dem uppförda utan statens tillstånd, och 48 palestinska orter, de minsta av dem inte mer än en handfull brädskjul med plåttak.
Palestinierna ser ut som beduiner där de driver sina fårhjordar. Men de är ursprungligen bönder som migrerade hit från Hebrons berg

under 1800-talet. Judarna är mest äldre personer som flyttade hit i ungdomen efter att området erövrats av Israel 1967.
De israeliska ockupationsmyndigheterna, den så kallade civiladministrationen, är hård mot palestinierna här. De har tvingats bort från vidsträckta områden som förklarats vara militära zoner och naturreservat och de är i dag knappt 60 000, en knapp tredjedel av sitt antal 1967. Traktens israeliska bosättare är överlag fredliga. Nedhuggna fruktträd och nattliga överfall är en del av vardagen för många palestinier i Västbankens centrala delar, men här präglas samlevnaden av respekt och affärsintressen.
Flera av de palestinier som står på tur att annekteras är förvånansvärt optimistiska. Adnan Abu Judeh, 55 år från byn Jiftlik, odlar till husbehov och extraknäcker som byggnadsarbetare. Han säger i telefon till DN:
– Om vårt ägande respekteras och om vi får israeliskt medborgarskap, då är vi med på noterna. I dag får vi ingen hjälp från vare sig Israel eller den

palestinska regeringen. Med blått [israeliskt] id-kort tjänar vi tid vid vägspärrarna och kommer med i försäkringskassan.
Mahmud Sawafta, 40, bonde från byn Bardala ett par mil norrut, gör sig liknande förhoppningar:
– Om vi kan bli israeler formellt så är mycket vunnet. Den palestinska regeringen varken kan eller vill hjälpa oss, deras folk är alltid ute efter mutor. De enda som hjälper oss nu är våra israeliska affärspartners.
De tongångarna dominerar bland familjeförsörjarna i området. Sådant tal hade varit alldeles uteslutet för 20, 30 år sedan, då drömmen om självständighet och en egen stat besjälade det palestinska samhället.
Den klassiska palestinska ståndpunkten hör vi från skolläraren Husam Nujum, 38, i byn Marj Naji:
– Folk här berusar sig med drömmar. Israel kommer inte att ge oss medborgarskap. De kommer att köra bort oss. Världen måste stoppa det här, den palestinska regeringen måste slå larm!
Faktum är att den palestinska regeringen har försökt slå larm,

med klent resultat i en värld som har fullt upp med en helt annan sorts larm.
Häromdagen kallade president Mahmoud Abbas till massdemonstration i Ramallah mot annekteringen och bjöd in pressen. En sådan appell skulle en gång ha dragit hundratusen deltagare. Nu kom nästan ingen, där var fler fotografer och poliser än demonstranter.
Folk i de palestinska storstäderna är givna motståndare till annekteringen, men de är ännu större motståndare till den egna regimen, till korruptionen och till ministrarnas och högdjurens lyxliv, och de griper varje tillfälle att visa det.
Den palestinska regeringen, svårt försvagad efter brytningen med USA, är lika maktlös på det internationella planet. Dess enda förhoppning är att de arabiska oljestaternas och EU:s varningar ska kyla av Netanyahus annekteringsiver. En rad regeringar varnar Jerusalem för att ta steget, bland annat Qatar, som hotar avbryta de transfereringar som betalar lönerna åt Gazaremsans offentligt anställda.

Netanyahu och flera av hans närmaste menar att nu när Trump ritat om kartan gäller det att smida medan järnet är varmt och ta över Jordandalen.
Om Trump förlorar i höstens amerikanska presidentval kommer hans efterträdare knappast att anamma hans fredsplan. Men de mer militanta och ideologiska israeliska nationalisterna är djupt skeptiska till annekteringen.
Längs den stora landsvägen mellan Jerusalem och Nablus står det tätt med stortavlor med varningsappeller mot Trumpplanen: ”Här kommer den palestinska staten att upprättas!” ”Suveränitet! Nej till palestinsk stat!”
Bosättarna menar att brådskan med annekteringen var ett publikfrieri från Netanyahu för att locka till sig väljare från de extrema nationalistpartierna i valet i mars.
Det säger Yoram Cohen, vinodlare från den stora bosättningen Ofra, där motståndet mot Trumps plan är kompakt:
– Det är politiska avsikter bakom detta. Annektering på Netanyahus villkor löser inga problem.

Bosättarnas ledare påpekar att i praktiken är Jordandalen redan annekterad. En formell annektering vore enligt förre utbildningsministern Rafi Peretz värre än dagens tillstånd:
– Vi vill ha suveränitet men utan politiska rättigheter för araberna.
Andra nationalister, som Yamina-partiets ledare Naftali Bennett, menar att palestinierna i Jordandalen är så få att det är riskfritt att göra dem till fullvärdiga medborgare.
Detta är ingen liten fråga: Israel har länge brännmärkts som en apartheidstat av sina motståndare. Kritikerna hänvisar till diskriminering och brutalitet mot palestinier som lever under ockupation.
Men att införliva territorium utan att göra dess invånare till medborgare vore något helt annat, och skulle på ett nytt och dramatiskt vis blotta Israel för apartheidanklagelser och åtgärder från internationella brottmålsdomstolen (ICC).
En annan obekant faktor är den jordanske kungen Abdullah II:s reaktion i händelse av ensidiga israeliska beslut. Jordandalen – ursprungligen en del av den

palestinska stat som FN beslöt upprätta 1947, erövrades av Jordanien 1948.
1974 avstod kung Hussein Västbanken åt palestinierna. 1994 accepterade han Osloavtalet och slöt fred med Israel. Annektering betyder ett slut på fredsavtalet, varnar hans son Abdullah, Jordaniens nuvarande kung.
Forskaren och förre officeren Shaul Ariely menar att en annektering sätter livsviktiga tillgångar på spel för Israels del:
– Det finns inga goda skäl för detta. Freden med Jordanien ger oss strategiskt djup mot öster, där våra verkliga fiender, Iran och dess ombud, befinner sig.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com

Fakta. Trumps fredsplan

Strax efter sin ankomst till Vita huset gav Donald Trump i uppdrag till svärsonen Jared Kushner och advokaterna Jason Greenblatt och David Friedman att dra upp ritningarna för ett nytt Mellanöstern.
Samtidigt minskade USA kraftigt biståndet till det palestinska självstyret.

Planen, ”Vision for peace”, publicerades i januari i år och ger Israel kontrollen över hela Jerusalem och ungefär en tredjedel av Västbanken, inklusive Jordandalen.
Samtidigt anger planen gränserna för en framtida palestinsk stat, som omfattar 2/3 av Västbanken, Gazaremsan samt delar av västra Negevöknen.
Palestinierna förkastade planen omedelbart, och Israel har endast accepterat valda delar av den.
Dela

Katrine Marçal: Svenskar borde släppa sin besatthet av uttal – halländska funkar även på engelska

TORSDAG 25 JUNI 2020

Sveriges utrikesminister Ann Linde intervjuades nyligen på engelska av en journalist från tyska Deutsche Welle. Det - orsakade debatt.

I spåren av diskussionen dök en av mina egna käpphästar upp: Hur bra är vi svenskar egentligen på engelska?

London.

För många av oss har likt Ann Linde upptäckt att engelska i jobbsammanhang kan vara knepigt. Vi försöker kommunicera nyanser som uppenbarligen inte går fram. Samtidigt har vi som nation en självbild av att vi är bra på engelska och om vi lämnar hela debatten om utrikesministern därhän: Vad beror det här egentligen på?

Jag tror att det finns två grundläggande missförstånd som ställer till det för oss svenskar. För det första är vi ohyggligt fixerade vid uttal. Vi har generellt sett ett ganska bra uttal på engelska, vårt eget språk är trots allt ganska likt. Dessutom har vi sett vår beskärda del av odubbade amerikanska och brittiska filmer. Problemet är att vårt uttal får oss att tro att vi automatiskt är bättre på engelska än till exempel en japan som pratar engelska med mer av sitt modersmål i melodin.

Så är det alltså inte.

Jag har till exempel sett många yngre svenskar håna sina föräldrars engelska. De tycker att mamma och pappa är pinsamma för att de har mer av ett svenskt uttal. I själva verket talar de stackars föräldrarna ofta bättre engelska än sina barn. Ungarna tror dock att bara för att de kan säga grundläggande fraser som i en amerikansk polisfilm behöver de inte plugga in något ordentligt ordförråd. Nej, de borde veta hut och plugga glosor i stället.
I Storbritannien kunde folk inte bry sig mindre om hur du uttalar saker. Det finns ju så många olika sätt att prata engelska på: Nigeriansk engelska, sydafrikansk engelska, indisk engelska och så vidare. Alla låter de olika. Men alltihopa är engelska. Så tänker vi inte i Sverige. Vi är besatta av uttal.
För oss spelar det ingen roll om en invandare från Bosnien har ett tio gånger större svenskt ordförråd och mycket bättre språkkänsla än en infödd svensk. Så länge denna bosnier inte uttalar det jäkla sje--ljudet på ett specifikt sätt kommer vi för alltid att säga att ”han bryter”.

Med andra ord: Likställ aldrig din förmåga att uttala engelska ord med din förmåga att hantera - språket. Var som Carl Bildt. Halländska funkar även på engelska.
Ett tydligt utländskt uttal kan dessutom vara bra i många affärssammanhang.
Engelsmännen har ju en relativt galen förmåga att hela tiden placera in varandra klassmässigt. Så fort en engelsman öppnar munnen kan den andra engelsmannen höra vilken samhällsklass han eller hon kommer från.
Detta guidar sedan deras relation mer eller mindre för all framtid. Sjukt. Men i hög grad sant. Att då ha ett tydligt utländskt sätt att prata blir en biljett till att slippa delta i spelet.
Det kommer att spara dig mycket tid.
Det andra missförståndet som ställer till det för oss svenskar är att vi generellt låter väldigt otrevliga. När britter pratar engelska tenderar de att vira in vad de säger i flera lager av ”would”, ”should”, ”perhaps” och ”please” som över huvudtaget inte existerar i svenskan.

Detta gör att en svensk ofta kan låta både känslokall och oartig bara genom att beställa en cappuccino på en restaurang i London. Tänk då vad som kan hända om du skickar fram en svensk statsepidemiolog för att prata om dödstal i BBC.
Min man är engelsman och retar mig ofta för mitt sätt att ”iskallt avfärda folk”. Nu senast var det sättet som jag sa till den lokala skadedjursbekämparen i vår by att vi inte behövde några årliga kontroller av musfällorna på vinden. Min man skrattade i flera dagar.
Jag vet fortfarande inte exakt varför.
Mitt generella tips är att helt - enkelt utgå från att du låter hård och kall när du pratar engelska, försök sedan kompensera med kroppsspråket. Jag vet dock att det inte är lätt. Det är därför som en tydlig svensk brytning löser så många problem. Om folk bortom alla tvivel hör att du är svensk, kommer de också att ha överseende med din bristande förmåga till brittisk artighet.
Tyvärr har jag själv hamnat i den värsta av två världar: Min mans internatskole-engelska har delvis

smittat av sig på mig samtidigt som jag kombinerar den med allmän svensk otrevlighet. Nej, det är inte konstigt att byns skadedjursbekämpare flyr för sitt liv.
Vänta tills jag börjar förklara den svenska coronastrategin för grannarna.
Det kommer att vara den - slutgiltiga nådastöten för ”Sverigebilden”.
Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se

Kina och Indien lovar att respektera gränsen

TORSDAG 25 JUNI 2020

Efter förra veckans sammandrabbning mellan indiska och kinesiska soldater i Ladakh i Himalaya pågår intensiva försök att lugna ned stämningen mellan de båda kärnvapenmakterna. Efter flera möten på hög nivå har parterna enats om att i omgångar dra tillbaka sina styrkor efter den uppblossade gränskonflikten.

På onsdagen deltog försvarsministrarna från både Indien och Kina i firandet av 75-årsdagen av segern i andra världskriget. Det blev det första direkta mötet på högsta nivå efter sammandrabbningen i Ladakh förra veckan, då 20 indiska soldater dödades och mer än 70 skadades.
Samtidigt meddelade det indiska utrikesdepartementet att länderna kommit överens om att ”strikt respektera” stilleståndslinjen, som fungerar som en gräns mellan länderna.
Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov, som hade ett videomöte med Indiens och Kinas utrikesministrar Subrahmanyam Jaishankar och Wang Yi på tisdagen, försäkrar att parterna är inställda på en fredlig fortsättning och klarar av att lösa krisen utan hjälp från omvärlden. Inget av länderna har något intresse av en upptrappad konflikt.
– Det finns ingenting som indikerar att någon vill se en icke-diplomatisk lösning, sa Lavrov efter mötet.
Efter de första dagarnas höga tonläge finns det också en enighet

om att dra tillbaka styrkor från stilleståndslinjen och skapa en större buffertzon, enligt indiska medier. Någon tidsplan för hur det ska gå till finns dock inte.
Gränskonflikten mellan Kina och Indien har sitt ursprung i kriget mellan Indien och Kina 1962, som slutade i ett förödmjukande nederlag för Indien. Kina lade under sig ett nästan 40 000 kvadratkilometer stort område i Himalaya som Indien gör anspråk på.
Under våren har spänningen ökat längs gränsen, i första hand i Ladakh. Länderna har anklagat varandra för att ha gått över stilleståndslinjen vid flera tillfällen, bland annat ska flera tusen kinesiska soldater gått in flera kilometer på den indiska sidan i Galwandalen och förstört militära installationer och ersatt dem med egna.
Utvecklingen följdes med oro i omvärlden, bland annat erbjöd sig USA:s president Donald Trump att medla mellan parterna. Både Indien och Kina har kärnvapen. Tillsammans med USA har länderna de största arméerna i världen.

Både Indien och Kina har mobiliserat stora militära styrkor längs gränsen, men urladdningen förra måndagen kom ändå som en överraskning. Det var den första sammandrabbningen med dödlig utgång sedan mitten på 1970-talet.
600 soldater uppges ha varit inblandade i bråket på mer än 4 000 meters höjd. Det ska ha utlösts av att en indisk officer knuffades ned i en ravin. Sedan flera årtionden har länderna kommit överens om att soldaterna i området inte ska bära vapen för att undvika en upptrappning av konflikterna.
I bråket användes därför stenar, klubbor klädda med taggtråd och järnrör med spikar som tillhyggen. Enligt Indien dödades och skadades ett större antal på den kinesiska sidan. Att Kina inte medgivit några offer ses som ett tecken på att landet vill dämpa krisen.
Att konflikten flammat upp just nu kan förklaras med att Indien har byggt en väg nära stilleståndslinjen, som leder fram till en flygbas. Detta har retat upp Kina, som anser att den vägen ger

Indien en strategisk fördel i regionen.
För Kina är Aksai Chin, området som även Indien gör anspråk på, en viktig länk mellan Xinjiangprovinsen och Tibet.
Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se
Dela

Vänsterdemokrater framåt i primärval

TORSDAG 25 JUNI 2020

New York. En våg av progressiva vänsterdemokrater gjorde starka valresultatet i delstaten New Yorks primärval. Den antirasistiska rörelsen som mobiliserats under sommaren tycks redan ha gjort avtryck i lokalpolitiken. Det kan även få betydelse i höstens val i USA.

I veckans primärval i delstaten New York blev vänsterdemokraten Alexandria Ocasio-Cortez omvald med betydligt större marginal än

för två år sedan. Hon hade tidigare i år 13 utmanare för kongressplatsen men hade på onsdagen en ledning med över 70 procent av rösterna i primärvalet. Hon är den mest namnkunniga av en rad vänsterdemokrater som gjorde förvånansvärt starka resultat i New Yorks primärval och med stor sannolikhet kommer att göra sällskap med henne i kongressen nästa år.
32-åriga Ritchie Torres , en homosexuell svart lokalpolitiker från The Bronx, såg ut att besegra den värdekonservativa religiösa ledaren Ruben Diaz, som hyllat Donald Trump. Torres talade under kampanjen om hur svarta och latinamerikaner i New York drabbats värst av coronapandemin. Progressiva ledare i New York betraktar honom redan som en stigande stjärna i partiet.
Rösträkningen är preliminär då det kan ta många dygn att räkna brevröster och förtidsröster, men i åtminstone fyra lokalval i New York hade utmanare från vänster ledning över äldre mittendemokrater. Det tyder på att ett generationsskifte och en ideologisk sväng till vänster

fortsätter inom Demokraterna, åtminstone i lokalpolitiken. Den antirasistiska rörelse som mobiliserats under sommaren verkar även göra avtryck i lokalpolitiken, vilket kan få betydelse i höstens val.
Även i Kentucky såg vänster-demokraten Charles Booker ut att gå mot ett förvånansvärt jämnt val mot mittendemokraten Amy McGrath, som hade betydligt större kampanjkassa. Booker har varit en ledarfigur för Black lives matter-rörelsen i delstaten under sommaren.

I North Carolina ägde en smärre politisk skräll rum då den 24-åriga republikanen Madison Cawthorn besegrade en erfaren högerpopulistisk republikan, Lynda Bennett, som hade starkt stöd av Donald Trump. Cawthorn förväntas nu bli den yngsta personen i kongressen.
Primärvalen som ägde rum i sex delstater präglades av högt valdeltagande och ofta timslånga väntetider till vallokalerna, men det var inte samma omfattande kaos som under valen i Georgia och Wisconsin tidigare i sommar.

På grund av coronapandemin var det ovanligt många som förtidsröstade, vilket innebär att det kan ta flera dagar eller veckor att få färdiga valresultat.
Martin Gelin

USA kan stoppas när EU öppnar igen

TORSDAG 25 JUNI 2020

EU. USA och Ryssland riskerar att portas när EU-länderna ska återöppna de yttre gränserna igen efter coronakrisen.
Samtidigt uppmanas till öppenhet för alla inom unionen – även för Sverige. EU:s inrikeskommissionär Ylva Johansson vill få i gång inresandet

från länder utanför EU och Schengenområdet från den 1 juli. Planen är att det ska ske stegvis, utifrån det medicinska läget i de olika länderna.
Enligt tidningen The New York Times riskerar USA att fortsatt svartlistas, liksom Brasilien och Ryssland. Däremot kan klartecken komma att ges för exempelvis Kina.
TT

Beslut om karantän för inresande till New York

TORSDAG 25 JUNI 2020

USA. Personer från virushärjade stater i USA ska från och med torsdag sitta två veckor i karantän om de reser in i New York-området. Guvernörerna för New York, New Jersey och Connecticut meddelade under onsdagen beslutet – vars syfte är att

minimera risken för en ny virusvåg.
New York är den hårdast drabbade staten hittills och guvernörerna motiverar karantänbeslutet med att de inte vill se en andra virusvåg i området.
De stater som beslutet gäller är i nuläget Alabama, Arkansas, Arizona, Florida, North Carolina, South Carolina, Texas, Washington och Utah.
TT-Reuters

Elva gripna för aborter

TORSDAG 25 JUNI 2020

Marocko. Polisen har gripit elva personer misstänkta för illegala aborter. Utredningen som ledde fram till gripandena ska ha inletts efter det att någon uppmärksammat polis om en klinik som utförde illegala aborter i turistmeckat Marrakech.
Fyra sjuksköterskor, sex patienter och den läkare som äger kliniken misstänks nu för flertalet brott.

Bland de gripna patienterna finns en 17-årig flicka.
TT-AFP

”Grön omställning är ett måste – trots coronakris”

TORSDAG 25 JUNI 2020

Han var ordförande i brittiska energibolaget BP vid oljekatastrofen i Mexikanska golfen och är ett av bilindustrins mest kända namn. Nu vill näringslivstoppen se till att Sverige blir ledande i den gröna omställningen.

– Vi måste se till att vi inte tappar tempo, säger Carl-Henric Svanberg.

För tio år sedan besökte Carl-Henric Svanberg den amerikanska delstaten Alaska under några veckor på sommaren. Då var det vad han beskriver som typiskt Alaskaväder med 15 grader och regn en stor del av tiden. När han i fjol återvände hade temperaturen gått upp med tio grader och skogsbränder härjade okontrollerat.

– Laxarna dog och björnarna tog sig till städerna för att leta efter mat. Det gjorde mig bekymrad. Det kan ha varit en udda sommar men jag tror att de flesta av oss känner av förändringarna, säger han.

DN träffar Carl-Henric Svanberg i pampiga lokaler på Östermalm som tillhör Kungliga Ingenjörs-vetenskapsakademien (IVA). Han är ordförande för institutionen som arbetat fram en rapport med nio punkter om hur coronakrisen kan användas för att ställa om mot ett grönare samhälle (se faktaruta).

– Fossilt bränsle till låga priser skapade förutsättningar för den industriella utvecklingen och lade

grunden för vårt välstånd. Nu måste vi skapa ett grönt samhälle med grön energi. Coronakrisen är inget skäl att tappa tempo, säger Carl-Henric Svanberg.
Den tidigare koncernchefen för Ericsson, ordföranden för oljejätten BP under läckan i Mexikanska golfen och nuvarande styrelseordföranden i AB Volvo har slagit sig ner i en skinnfåtölj. Det är dagen efter att Volvokoncernen meddelat att 4 100 tjänster försvinner, varav 1 250 i Sverige.
– Alla företag måste kunna växla upp och växla ned i kriser för att möta svårigheter från en styrkeposition, säger Carl-Henric Svanberg om beskedet och återgår till den gröna omställningen.
Det tuffa ekonomiska läget för företag och länder till följd av pandemin hindrar inte satsningar på klimatet, anser han. Europas uppgift är att exportera kompetens och teknik till stora ekonomier med många människor i Asien, där Sveriges förutsättningar för att leda den gröna omställningen är goda, enligt Svanberg.
– Klimatfrågan är en stor utmaning för alla länder men

Sverige är ett land där vi alla är nära varandra och talar med varandra på ett bra sätt, därför tror jag att vi kommer att hitta lösningar.
Finns det något från tiden på BP som bidrar till ditt engagemang i miljöfrågan?
– När jag gick in i BP var jag övertygad om att världen stod inför en övergång till grönare alternativ och jag ville vara med i omställningen. Sedan kom olyckan som gjorde att vi tappade tempo, men det slutade på ett bra sätt. Företaget är inne i en förändringsprocess.

Utöver den gröna omställningen ringar han in två andra viktiga förändringar i världen: digitaliseringen och de politiska strömningarna som gör att det finns anledning för Europa att sluta leden.
– EU måste skapa en effektiv inre marknad som gör att vi kan få ut styrkan i vad som är världens största enskilda handelsområde.
Därtill nämner han mer protektionistiska tendenser hos USA och Kina. Han tror att en effekt av krisen blir kortare leveranskedjor till följd av högre löner i flera tillverkningsländer.

– På 1990-talet hade framför allt Kina ökat sin kompetens och produktivitet utan att lönerna gått upp. Det gjorde det positivt att lägga tillverkningen där. Nu har lönerna gått upp och det har blivit viktigare för företag att produktionen finns närmare huvudverksamheten.
Situationen i USA, med hög arbetslöshet, oroligheterna som följt av polisvåldet och det kommande valet får konsekvenser för världsekonomin, säger Svanberg.
– Vinner Trump blir USA säkert mer av en särkraft, om Biden vinner blir USA sannolikt mer samarbetsvilligt. Men när det kommer till USA:s Kinapolitik är det ingen större skillnad mellan Trump och Biden, säger han.
Carl-Henric Svanberg tror att det tar ”ett par år” innan samhället återgått till ett mer normalt läge efter coronakrisen, men då med en högre grad av digitalisering.
Investeringarna i artificiell intelligens i Europa halkar efter jämfört med i Kina och USA, säger han, och tillägger att det finns anledning att ta ett kliv fram i ”morgondagens industri”.

– Investeringar i tech och utbyggnaden av 5G skapar förutsättningar för att bygga ett helt annat samhälle. Men det ställer också krav på att alla i samhället får chansen att vidare-utbilda sig, säger han.
Hur ser du på Sveriges corona-strategi?
– Sverige beskrivs internationellt som ett särfall men i verkligheten tror jag inte skillnaden är så stor. I Sverige har vi en tradition av att lita på myndigheter och här fungerar vägledning lika bra som regler gör i andra länder, säger Carl-Henric Svanberg.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se

Fakta. Nio prioriterade områden för hållbar nystart

Aktörer inom industrin har tagit fram rekommendationer för en grön omställning efter coronakrisen. I gruppen finns Investors ordförande Jacob Wallenberg och Atlas Copcos ordförande Hans Stråberg.
1. En hållbar nystart är inte möjlig utan aktivt samarbete inom EU.
2. Genomför offensiva utbildningsinsatser i närtid – många måste göra jobbet.

3. Öka de offentliga forskningssatsningarna.
4. Stärk den digitala infrastrukturen för att öka konkurrenskraften och nå klimatmålen.
5. Åtgärda bristerna i Sveriges elförsörjning – annars hotas den gröna omställningen.
6. Elektrifieringen av industri och transporter är nödvändigt – beslut behöver tas i närtid.
7. Biobaserad energi och produkter är en av nycklarna till ett fossilfritt Sverige – stärk innovationerna och öka investeringarna.
8. Gå från ord till handling för ökad resurseffektivitet.
9. Effektivisera tillståndsprocesserna för miljöprövningar.
Källa: Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien

Glädjande siffra för tysk ekonomi

TORSDAG 25 JUNI 2020

Affärsklimatet i Tyskland förbättras snabbare än någonsin, enligt forskningsinstitutet Ifo:s månatliga sammanställning. Junimätningen visar att index ökar till 86,2 från 79,7 i maj – den största ökningen sedan mätningarna började i samband med den tyska återföreningen 1990. Marknaden hade väntat sig att indexet skulle stiga till 85.

I går kom även nyheten att det tyska inköpschefsindexet ökar till 45,8 från 32,3, vilket var mer än väntat.

TT-Reuters

Skanska får nytt mångmiljonkontrakt i USA

TORSDAG 25 JUNI 2020

Skanska ska renovera sjukhuset i North Central Bronx i New York i USA, enligt ett pressmeddelande. Kontraktet är värt cirka 606 miljoner kronor och handlar om 6 600 kvadratmeter sjukhus med 120 intensivvårdsplatser. Projektet ska vara klart i september.

TT

Vi räddar inte klimatet genom att dricka havremjölk

TORSDAG 25 JUNI 2020

Bara hälften av svenskarna tycker att klimatförändringarna är allvarliga, enligt en ny rapport. Har den politiska kulturen i vårt land invaggat oss i en falsk trygghet inför det som sker? undrar Rebecka Kärde.

Sällan har den svenska exceptionalismen irriterat så många som under coronavåren 2020. Ännu ett vedträ i elden är årets upplaga av Digital news report från Reuters institute. En gång om året frågar forskarna människor i 40 länder om deras nyhetskonsumtion, för att undersöka hur denna korrelerar med åsikter om exempelvis mediers trovärdighet, *fake news* och klimathotet.

Globalt sett anser 69 procent av de tillfrågade att klimatförändringarna är mycket eller extremt allvarliga. Bara hälften av svenskarna, 50 procent, håller med. Det är tredje minst av alla, och hela 40 procentenheter under siffrorna i länder som Chile, Kenya och Turkiet, där nio av tio är mycket oroade av den globala uppvärmningen.

Kan flatheten tolkas som optimism? Att svenskarna visserligen förstår situationens allvar, men känner tillförsikt vad gäller chansen att vända utvecklingen? Inte bara. Nio procent intar nämligen hållningen att klimatförändringarna inte är ett problem alls. Bara USA ligger högre, med tolv procent.

Där bedömer ändå nio av tio av de som står till vänster politiskt klimathotet som mycket allvarligt. I Sverige är den siffran 75 procent. För att inte tala om högern: en av fyra!
Hur kan man förklara resultaten? Den tydligaste gemensamma nämnaren hos länderna i botten av rankningen är välstånd. Nederländerna, Norge och (över Sverige) Danmark ligger längst ner, följda av andra västeuropeiska nationer med högt BNP. Det är länder med stabila och behagliga klimat med få naturkatastrofer.
Just den faktorn verkar i och för sig mindre utslagsgivande. Australien ligger långt ner, trots att undersökningen genomfördes när skogsbränderna härjade som värst i vintras. Och även i Sverige blir ju klimatförändringarna mer och mer kännbara – se Björn Wimans text om Erika Bjerströms ”Klimatkrisens Sverige” (DN 20/6).
Rimligen bidrar den politiska kulturen. I de rika västländerna finns en bred konsensus om vikten av sysselsättning. Målet är att öka tillväxten och hålla medborgarna i arbete. Initiativ

som hotar detta mål, och det skulle radikala klimatåtgärder göra, är varken vanliga eller efterfrågade. Politik förstås generellt som en finjusteringarnas konst, som förvaltning av det rådande snarare än ett medel för samhällsomvandling.
I en sådan kultur, i ett sådant ekonomiskt system, blir klimatförändringarna svåra att få grepp om. Man betraktar dem som ett missförstånd, eller åtminstone som något övergående, något den ansvarige snart tar tag i.

Frågan är om inte den konventionella klimatdiskursen bidrar till liknöjdheten. Vurmandet för konsumentmakt och individuella mikroinitiativ skapar känslan av att Sverige driver på omställningen, att det *görs något*, att civila och makthavare *agerar*. Det pratas ju om klimatet hela tiden! Greta Thunberg är jättepopulär, till och med utomlands! Visst är det illa med rekordtemperaturer i Sibirien, men det går åt rätt håll – själv har jag börjat med havremjölk!

Jag raljerar, förstås. På sin höjd någon enstaka centerpartist tror väl att vegetariska torsdagar kommer bromsa temperaturhöjningen i atmosfären. Men jag undrar om inte det sociala trycket på att framstå som klimatmedveten riskerar att göra mer skada än nytta. Det förvandlar klimathotet till en samvetsfråga, till något den enskilde kan avhjälpa. Konsekvensen blir ett slags åtgärdernas allmänna ekvivalens där huvudorsakerna till uppvärmningen förlorar sin särprägel.

Att på politisk nivå bekämpa avskogningen och fossilindustrin tillskrivs samma moraliska halt som att handla mer ekologiskt. Vad väljer man? Antagligen det senare, betydligt enklare alternativet.

För att återvända till rapporten får man anta att havremjölksdrickarna tillhör den halva av de svenska respondenterna som faktiskt oroar sig för klimatet. Rapportförfattarna framhäver att det svenska samhället, liksom det amerikanska, är extremt polariserat. Alternativa medier

har stort inflytande och konsumeras i högre grad av klimatskeptiker än andra. Dessutom rör undersökningen internetanvändare, en grupp som i Sverige är sällsynt brokig. Om mormödrar i Filippinerna läste Nyheter Idag skulle resultatet sannolikt se annorlunda ut.
Likväl är det svårt att inte förfäras av de låga siffrorna. Fast samtidigt: vad spelar de för roll? Ska man vara krass är det ju klimatförändringarna som är problemet, inte attityderna till dem. Är inte de senare en naturlig följd av tingens ordning: att Sverige som land och ekonomi faktiskt tjänar mer på fossilkapitalismen än vad till exempel Chile gör?
Vidare är de grupper som bryr sig minst om klimatet – äldre och lågutbildade – också de som flyger och konsumerar minst. Hur relevant är det då att försöka väcka engagemang i *klimatet* som abstrakt storhet?
Bättre vore att ställa konkreta krav på politiker, tjänstemän och företagsledare. De som driver igenom frihandelsavtal och stödpaket till flygindustrin, och som har något större möjlighet att

sakta ner uppvärmningen. Helst inte via retorik.
Rebecka Kärde

Stefan Jonsson: Synd om diskussionen om protesterna stannade vid några rivna statyer och monument

TORSDAG 25 JUNI 2020

De antirasistiska protesterna har på kort tid spridit sig till stora delar av världen. Det ser ut som om allt fler, ja, kanske främst vita,

blivit förmögna att identifiera sig med folk på andra sidan gränserna. De svarta familjerna har flest gravar även denna coronavår. Men erfarenheten av förlust, livsfara och död, samt upprördheten mot en ledning som saknar förmåga att åtgärda problemen, har under pandemin kommit att omfatta långt fler.
Den utlösande händelsen för protesterna var även denna gång polisens rasistiska övervåld mot en mörkhyad människa. Nu skedde det med en så brutal sadism att mordet blev en flampunkt för all världens vrede och oro.
Vad kommer det att leda till? Oförutsägbart. Vit makt-grupperingar ser protesterna som en startsignal för raskriget. Fler rysliga mord på svarta, infödda och färgade minoriteter är att befara. Presidenten å sin sida tycks gå till val på att underblåsa polariseringen.
En av Sverigedemokraternas ideologer hängde för ett par veckor sedan ut ett antal ”vänsterakademiker som underblåst upploppen”. (Inom högern används gärna ”upplopp”

som beteckning på folkliga protester.) Mitt namn finns med på listan. Jag tar det som en hedersbetygelse. Protesterna frilägger historiska orättvisor och övergrepp som verkar i samtiden. Att ”underblåsa” dem har för alla med demokratiskt sinne blivit en självklarhet.

Jag fick häromdagen ett talande epost-utskick från styrelseordföranden Vincent Price vid Duke University, där jag studerade på 1990-talet. Inför årsdagen av slaveriets avskaffande i USA, Juneteenth, berättade han för alla alumner om vilka åtgärder universitetet beslutat om i ljuset av protesterna.

Universitetet ska anta fler svarta, indigena och färgade sökande och ge bättre ekonomiskt och akademiskt stöd till behövande studenter. Det ska öka den etniska mångfalden bland sina anställda. Det ska integrera antirasismen i alla program- och kursplaner och se till att alla anställda och alla studenter från kandidat- till forskarutbildning får undervisning om strukturell rasism och ojämlikhet. Det ska mobilisera och stärka universitetets forskningsresurser

så att de bättre bidrar till att motverka rasismen och rasmässig diskriminering inom polisväsende, rättsväsende, hälsovård, boende, utbildning, arbetsmarknad och andra samhällsområden, samt öppna karriärvägar för forskare inom dessa områden. Det ska höja de svarta akademikernas synlighet och göra Duke till världsledande inom antirasistisk forskning. Duke är ett universitet bland tusentals i USA som nu rör sig i samma riktning, jämte massvis av företag, arbetsplatser och organisationer. Jag frågar mig: skulle något liknande kunna beslutas av ett svenskt universitet? Konsekvenserna för uppväxande generationer kan bli stora.

Sommarens protester är en del av bakgrunden. En annan del är alla forskare och lärare som arbetat på saken i åratal. I ett DN-reportage från 1990-talets början rapporterade jag från Duke om den då pågående ”kulturkampen”. På ena sidan intellektuella som ville bevara den vita och eurocentriska bildningstraditionen som gällande norm för alla. På andra sidan de

som synade traditionens blindhet inför det kvinnoförtryck, rasförtryck och koloniala system varpå den själv vilade. Kanske kan man se åtgärderna vid Duke som ett tecken på att kampen är avgjord, åtminstone för stunden, och i så fall till fördel för postkoloniala teoretiker, kolonialismhistoriker och rasismforskare vilkas arbete främjat ett mer jämlikt, vidsynt och historiemedvetet samhälle. Det vore synd om diskussionen om detta förlopp stannade vid några rivna statyer och monument. Alla i USA vore gynnade av en demokratisk revolution som gjorde valsystemet rättvist, avskaffade överklassens skatteprivilegier, förstatligade sjukvård och utbildning och förberedde en klimatneutral ekonomi. Protesterna har öppnat fönstret mot en sådan framtid. Därför kan de inte avfärdas som svart identitetspolitik. Utifrån en svart erfarenhet pekar de ut en väg förbi det koloniala arvet, mot en demokratisering av allas framtid, och allas förflutna.

Stefan Jonsson

Man läser John Boltons bok om Trump med lika delar avsmak och förundran

TORSDAG 25 JUNI 2020

Donald Trumps före detta säkerhetsrådgivare John Boltons bok ”The room where it happened” marknadsförs som en avklädning av presidenten. Men den är betydligt pinsammare för författaren själv, skriver Niklas Ekdal.

John Bolton
”The room where it happened. A White house memoir”
Simon & Schuster, 592 sid.

I sin självbiografi från 2008, ”Surrender is not an option”, kommer John Bolton ut som revolutionär. Det fanns en tid när det republikanska partiet var konservativt – i meningen försiktigt, ansvarsfullt, traditionsbundet – men då Bolton blir FN-ambassadör 2005 är det omstörtande verksamhet som gäller.

Neokonservativa ideologer har övertalat presidenten George W Bush att invadera Irak. En stjärnsmäll för den internationella ordning baserad på FN och Nato som amerikanerna själva skapat, och som tjänat landet så väl sedan andra världskriget.
Boltons uppdrag blir att ge Förenta Nationerna nådastöten. På bara sexton månader är han nära att lyckas.
Den bisarra höjdpunkten i ”Surrender is not an option” är Boltons kröning av Ban Ki-moon till generalsekreterare. I ett startfält av kompetenta tuffingar – värdiga arvtagare till Dag Hammarskjöld och Kofi Annan – rekryterar Vita huset en färglös byråkrat från det diplomatiska enfrågelandet Sydkorea.
Ban Ki-moons främsta merit är beredvillighet att dansa efter USA:s pipa. Han förväntas dränera det korrupta FN-träsket i New York, eller åtminstone göra dess rosenkindade internationalister irrelevanta.
Målet är inget mindre än en ny världsordning, baserad på nationella intressen. America first. Slagordet var i Boltons mustasch

långt innan det hamnade på Trumps kepsar.
Men revolutionen äter sina barn, som det heter i Georg Büchners drama ”Dantons död” från 1835. Bush den yngre gör rent hus med det multilaterala samarbete som byggts upp av fadern, Bush den äldre. Mycket riktigt blir den sansade brodern Jeb Bush uppäten i presidentvalet 2016, när revolutionen kommer hem till Washington i skepnad av Donald ”Drain the swamp” Trump.
Att den republikanske veteranen John Bolton skulle utses till Trumps säkerhetsrådgivare var lika logiskt som överraskande. Bägge bildstormare på yttersta Fox News-kanten, men med agendor som knappast gick att förena i utrikespolitisk praktik. Bolton en hökarnas hök, inställd på att oskadliggöra skurkstater som Iran och Nordkorea, kompromisslös mot Kina och Ryssland. Trump tvärtom en beundrare av diktatorer men motståndare till militära äventyr, av det enkla skälet att sådana blivit impopulära efter fiaskon i Irak och Afghanistan.
Samarbetet kunde bara sluta på ett sätt. Bolton blev lika kortvarig

i Vita huset som i FN-skrapan. Nu har han skrivit den obligatoriska boken.
”The room where it happened” marknadsförs som en avklädning av Donald Trump. Den är betydligt pinsammare för författaren själv.
Presidentens tokigheter är väl dokumenterade vid det här laget. Den programmatiska okunnigheten. Oförmågan att fokusera. Den bottenlösa fräckhet som eldar på supportrarna. Föraktet för normala politiska spelregler. Bristen på strategi och bristen på intresse för allt annat än egna tittarsiffror.
John Bolton är ingen vidare stilist, men precis som i hans bok om FN finns en detaljrikedom som ger trovärdighet åt vittnesmålet. Man blir illa berörd som inför en bil-olycka, och det är lika omöjligt att titta bort.
Mest beklämmande är att inget längre förvånar. Det hade haft större nyhetsvärde om Trump faktiskt känt till att Finland är självständigt och Storbritannien en kärnvapenmakt. Man hade höjt mer på ögonbrynen om presidenten inte lovordat Kinas

koncentrationsläger i syfte att vinna personliga favörer från Peking.
Mönstret är belagt i tidigare böcker och i riksrättsförhören om Ukraina. Trump vill bli beundrad och omvald. USA:s verkliga säkerhetsintressen – för att inte tala om mänskliga rättigheter eller demokratiska normer – är fullkomligt underordnade.
Man läser John Boltons bok med lika delar avsmak och förundran. Varför tog han jobbet som rådgivare åt någon han så övertygande avfärdar som charlatan? Varför rekryterar Donald Trump konsekvent medhjälpare som sedan de fått sparken stämplas som lögnare och förrädare?
Inga svar står att finna i ”The room where it happened”. Boltons självsmekningar blir till sist läskigare än Trumps, just för att han har koll på världen och hästarna hemma.
Alla anständiga politiker har samma grundläggande reflexer och värderingar. De största cynikerna är alltid cyniska var och en på sitt speciella sätt.
Fyra månader före ett ödesmättat presidentval blir den oundvikliga

frågan hur John Boltons bok kommer att påverka opinionen. Att döma av Trumps maniska twittrande och Vita husets desperata försök att stoppa utgivningen är detta en kritik som biter, eftersom den dånar från höger.

Niklas Ekdal

Danmark fortsatt stängt för de flesta svenskar

FREDAG 26 JUNI 2020

Danmark förblir stängt som resemål för svenska turister – förutom för västerbottningar.

Övriga län i Sverige har över 20 smittade fall av coronaviruset per 100 000 invånare de två senaste veckorna och tillåts därmed inte resa in i Danmark, enligt en tabell som har presenterats på Statens seruminstitut.

Västerbotten är alltså den enda region i Sverige som uppfyller dessa krav med en siffra på 17,9 smittade per 100 000 invånare, enligt Statens seruminstituts lista. Den region som ligger närmast att hamna under 20 smittade per 100 000 är Kronobergs län, som enligt listan ligger på 23,5. Skåne ligger på 26,9.

Svenskar, förutom västerbottningar, kommer inte att kunna resa in i Danmark om de inte har särskilda skäl att korsa gränsen, som arbete eller att de har familj i landet, rapporterar Sydsvenskan.

Det tidigare beskedet från Köpenhamn var att skåningar, blekingar, hallänningar, sörmlänningar och västerbottningar skulle få komma in i Danmark från och med i morgon, den 27 juni.

TT

Cyklar och munskydd i centrum för Paris borgmästarval

FREDAG 26 JUNI 2020

Fler cykelbanor, nya handspritautomater, utvidgade uteserveringar och munskydd till alla. När Frankrike håller lokalval på söndag står coronaåtgärderna i centrum. Paris borgmästare Anne Hidalgo (PS) hoppas bli omvald – medan Emmanuel Macrons regeringsparti LREM riskerar att göra ett mycket dåligt val.

Det ”nya normala” i Paris är nästan tyst.
Rue de Rivoli brukade vara ett kaotiskt larm av tutande och motorljud i rusningstid.
Nu är den nära fem kilometer långa och fyrfiliga gatan i stället ett sus av mekaniskt trampande, vinande elsparkcyklar och en och annan förläget brummande buss eller taxi.
Sedan mitten av mars, då covid-19 drog in över Frankrike, har Paris ledning bannlyst personbilar på

denna sträcka mellan Bastiljen och Place de la Concorde som passerar Louvren.
Än har inte så många turister hunnit dra nytta av det. Men fler än 15 000 franska cyklister gör det – varje dag.
– Paris har ju aldrig varit en cykelstad, men det är på väg att ändras nu. Vinterns stora strejk i kollektivtrafiken fick många att börja cykla, och efter pandemin är vi ännu fler. Förr kändes det utsatt och riskabelt att cykla här, men inte nu längre, inte med alla nya cykelbanor, säger Maeva Pesi som är på väg till jobbet på ett av stadens museer.
Kvinnan bakom denna förvandling är Paris borgmästare: 61-åriga Anne Hidalgo.
I flera år har Hidalgo varit något av ett hatobjekt för stadens taxichaufförer, som ofta ondgjort sig över de evinnerliga vägarbetena – och i perioder har opinionssiffrorna dalat.
Men nu har hennes arbete börjat ge frukt.
Hidalgo tillhör det franska socialistpartiet och hämtar inspiration från de holländska socialdemokraternas omvandling

av Amsterdam till en utpräglad cykelstad på 1970-talet.
Där kom den stora beteendeförändringen efter oljekrisen 1973, då premiärminister ”Joop” den Uyl uppmanade holländarna att lämna bilen hemma och ta cykeln i stället.
Nu är frågan om coronapandemin kan bli krisen som får Parisborna att börja cykla – på allvar.
Sedan Hidalgo kom till makten 2014 har mer än 50 mil nya cykelvägar byggts – en fördubbling mot tidigare. Under de två månaderna av utegångsförbud lät staden omvandla ytterligare en halv mil bilväg till cykelfiler.
Det gjorde man för att ge ett alternativ till dem som känner sig obekväma i fullsatta tunnelbanevagnar och bussar – trots att krav på munskydd nu införts i kollektivtrafiken.
Gensvaret har blivit stort.
Stadens tjänst för hyrcyklar, Vélib, har så här långt i juni haft fler än 127 000 användare per dag – en fördubbling mot samma månad förra året. Samtidigt har försäljningen av cyklar och

elcyklar tredubblats i många affärer.
Bilköerna finns kvar i Paris. Men något har börjat hända.
– För mig handlar det om att cykeln är ett ekologiskt hållbart transportmedel. Och när nu Hidalgo allierat sig med miljöpartiet EELV kommer hon att få min röst, säger Maeva Pesi.
Inför söndagens borgmästarval har Anne Hidalgo stöd av omkring 45 procent av väljarna, enligt en ny mätning. Tvåan, Rashida Dati är den traditionella högerns kandidat, och får omkring 34 procent av väljarstödet. Långt efter dessa båda kommer Emmanuel Macrons handplockade kandidat Agnès Buzyn, med 18 procent.
Rashida Dati hjälps fram av att hon redan före pandemin hade bättre hygien och renlighet som profilfrågor.
För Agnès Buzyn har det tvärtom blivit en belastning att hon tidigare var hälsominister, med ansvar för pandemiberedskapen i landet.
– Rashida Dati är det enda realistiska alternativet till Hidalgo. Men hygien och renlighet talar ju alla om nu, och

när vi har en borgmästare med en så tydlig vision tycker jag att vi kan ge henne chansen att realisera den, säger den 59-årige bostadsmäklaren Eric Calmettes när DN möter honom på Rue de Rivoli.
Som många andra har han hörsammat Hidalgos uppmaning att bära munskydd. Flera miljoner enkla munskydd har distribuerats gratis till befolkningen sedan i början på maj.
Rivalen Rashida Dati menar att Hidalgo har byggt upp en oöverskådlig byråkrati för att administrera alla sina storslagna projekt, och att hon skuldsätter staden i onödan.
Men trots att Dati är uppbackad av expresidenten Nicolas Sarkozy har hon hittills haft svårt att komma ikapp i opinionen.
Borgmästare Hidalgo lovar, å sin sida, att permanenta många av de satsningar som redan genomförts under krisen:
Två tusen automater med gratis handsprit vid offentliga toaletter och på andra platser i staden.
Mängder av nya tillstånd för större uteserveringar på restauranger och kaféer.

Ambulerande teststationer som erbjuder gratis coronatest för personer med symtom.
I Frankrike ses dessa lokalval som en första utvärdering av Emmanuel Macrons hantering av krisen. Och att hans partis kandidat Agnès Buzyn kämpar i uppförsbacke i Paris är sannolikt en fingervisning om vartåt det lutar.
Närmare 30 000 personer har avlidit i covid-19 i landet och precis som i Sverige har den inledande bristen på skyddsutrustning och det höga antalet döda på äldreboenden lett till svidande kritik.
På pluskontot för Emmanuel Macron står att smittan bromsades innan den tog fart på allvar utanför Parisregionen och nordöstra Frankrike, och att de flesta fransmän stöttade det drastiska beslutet att införa utegångsförbud.
Men ett problem för presidenten är att det främst är premiärminister Edouard Philippe som förknippas med det som ses som positivt. Philippe har synts och hörts mycket under både stängningen och öppnandet

av landet, och hans popularitetssiffror är nu högre än Macrons.
Det har lett till spekulationer om att det snart kan bli ett byte på premiärministerposten.
Edouard Philippe kandiderar till borgmästare i Le Havre – en av få kommuner som regeringspartiet LREM ser ut att kunna vinna på söndag. I Frankrike går det att kombinera ministerposter med uppdraget som borgmästare, men i Paris spekuleras det om att Macron ska ta tillfället i akt och tacka Philippe för väl utfört uppdrag.
Tyckare och journalister, som gör anspråk på att ha kontakter i presidentens inre krets, spår att en ny premiärminister kommer att utses som är mindre lik Macron. Utrikesministern Jean-Yves Le Drian har nämnts.
Macron har själv sagt att han förbereder en omorientering av politiken – men hur drastisk den blir, i vilken riktning och om den innebär några ministerbyten, det får vi inte veta förrän i det linjetal som han väntas ge i nästa vecka.
Målen med ett premiärminister-byte vore sannolikt två: dels att få en nystart inför presidentvalet

2022, dels att kalibrera den sköra balans som Macrons mittenparti La République en Marche försökt hålla sedan det kom till makten. LREM är något av en bred kyrka – och när Emmanuel Macron förra hösten tog tydliga steg högerut väckte det frustration i vänster-falangen, där man gärna ger Philippe skulden. När den politiska vinden nu tycks ha vänt och debatten handlar mer om rätten till sjukvård, klimatförändringar, ojämlikhet och rasism, hoppas denna falang på en premiärminister som kan parera en vänsterutmanare till Macron.

En utmanare som vänsterpopulisten Jean-Luc Mélenchon. Eller kanske rent av Paris borgmästare Anne Hidalgo? I onsdags tvingades Hidalgo dementera att hon tänker kandidera i presidentvalet 2022. För på samma sätt som guvernören Andrew Cuomo i delstaten New York har hon öppet kritiserat sitt lands regering under coronakrisen. Senast i slutet av maj, då hon lyckades pressa fram ett öppnande av Paris parker.

Frågan är dock om Macron verkligen tänker sig en vänstergir. Enligt en ny opinionsmätning finns hans farligaste rival alltjämt långt ute till höger. Marine Le Pen skulle få mellan 26 och 28 procent i första omgången i ett presidentval i dag – lika mycket som Macron själv. I en andra och avgörande omgång skulle Macrons segersiffror bara bli 55–45, en betydligt mindre marginal än 2017.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

Fakta. Tre kvinnor kan bli Paris borgmästare

Första omgången i de franska lokalvalen hölls den 15 mars. På grund av covid-19 sköts den andra och avgörande omgången upp tills nu på söndag.
Rädslan för en andra virusvåg finns kvar när medborgarna i 4 827 kommuner går till valurnorna.
I huvudstaden Paris är tre kvinnor de främsta kandidaterna:
Anne Hidalgo, 61, representerar socialistpartiet PS och är Paris nuvarande borgmästare. Vill minska bilismen i huvudstaden och fortsätta satsa på cykelvägar och promenadstråk.

Rashida Dati, 54, är högerpartiet Republikanernas kandidat. Vill satsa på rengöring, ökad hygien och skapa en ny kommunal polisstyrka för att få bukt med personrån och annan brottslighet. Agnès Buzyn, 57, är före detta hälsominister och regeringspartiet LREM:s kandidat. Föreslår bland annat en ”Marshallplan” för Paris företagare, med skattereduktioner i mångmiljonklassen.

Syrier letar efter anhöriga bland 53 000 bilder av döda fångar

FREDAG 26 JUNI 2020

I flera år har hundratusentals syrier levt på hoppet om att deras fängslade släktingar en dag skulle friges.

Nu ligger bilder på döda fångar ute på nätet, tagna av den förre arméfotografen ”Caesar”. Många av de saknade återfinns där.

– Jag har inte hört av min bror på nio år. Nu har jag fått veta att han troligen är död, säger Ammar Khashan till DN.
Att bläddra bland drygt 53 000 foton, som visar torterade, döda, lemlästade fångar, kan vara det enda sättet för syrier att få veta vad som hänt en släkting i den syriska regimens fängelser.
Bilderna visar 11 000 döda politiska fångar. Det handlar om personer som satt fängslade mellan april 2011 och augusti 2013, då bilderna togs.
Fotona smugglades ut ur Syrien av en avhoppad fotograf med täcknamnet Caesar, som arbetade för militärpolisen.
Dokumentationen av tortyren och tvångssvälten har fått USA:s kongress att besluta om den hårdaste sanktionslagen hittills mot Syrien, Caesarlagen.
Trots att en del av bilderna varit tillgängliga tidigare, har de fått större uppmärksamhet efter att Caesarlagen trädde i kraft den 17 juni i år.
Sedan dess söker hundratusentals syrier över hela världen bland bilderna i hopp om att inte upptäcka släktingar eller vänner – så att det finns en chans att

personerna fortfarande kan vara vid liv.
– Vi hittade en bild på en lemlästad man. Vi ville inte tro det, men det verkar som att det är min bror, berättar Ammar Khashan, 40, för DN.
Brodern Ali Khashan, som nu tros vara död, skulle ha fyllt 42 i år. Han fördes bort av Syriens säkerhetstjänst på vägen mot Libanon sommaren 2011, då han arbetade som chaufför. Hans mamma fick hjärtslag – och dog senare – när hon fick veta att sonen förts bort.
– Sedan dess har vi, syskonen, frun och barnen, väntat på honom. Vi har aldrig vetat var han var eller hur han mådde. Nu blir första beskedet om honom att han troligtvis dog av tortyr, säger Ammar Khashan.
Ismail Alhani är pappa till en annan politisk fånge som tros vara död – hans foto finns bland Caesars bilder.
– Min son dödades under tortyr. Det är väldigt smärtsamt, säger Alhani till den turkiska nyhetsbyrån Anadolu.
Pappan förlorade också tre av sina söner i en bombning som al-

Assads styrkor genomförde i provinsen Idlib.
Stämningen i de icke regimkontrollerade områdena i nordvästra Syrien påminner nu om en begravning, säger den lokale journalisten Hasan Mukhtar till DN. Bara i al-Tah, en by i provinsen Idlib, har 13 döda politiska fångar identifierats av vänner under de senaste fyra dagarna. En symbolisk begravning hölls för dem i måndags.
En bild på en död äldre man har spreds nyligen bland syriska konton i sociala medier. Hasan Mukhtar säger att mannen dog av sorg när han upptäckte en bild av sin son bland Caesars fotografier. Mukhtar hade tidigare tre kusiner i fängelse. Myndigheterna meddelade deras familjer att de hade dött, utan att familjerna fick tillbaka de avlidnas kroppar.
De politiska fångarna i al-Assads fängelser får inte ha kontakt med världen utanför; varken via telefonsamtal eller besök. Endast om någon fånge släpps kan en familj i praktiken få information om att en släkting sitter i fängelse.
Cirka 130 000 politiska fångar är kvar i den syriska regimens fängelser, enligt den syriska

människorättsorganisationen Syrian network for human rights. Organisationen hävdar också att regimen ligger bakom ytterligare 83 000 personers försvinnande. Caesars bilder togs under drygt två års tid. Det har gått sju år sedan han hoppade av från militärpolisen och ytterligare hundratusentals bilder kan ha tagits på andra döda fångar.
– Jag kommer ihåg när vi arbetade tillsammans och skrattade hela tiden, säger Ammar Khashan om sin troligen ihjältorterade bror, medan orden stockar sig i halsen.
– Vilken tragedi. Må gud utkräva sin hämnd av regimen.

Saeed Alnahhal
saeed.alnahhal@dn.se

Fakta. Vittnen berättar om tortyr och skenavrättningar

Den syriska regimen har anklagats för en rad krigsbrott sedan konflikten bröt ut 2011. 2013 flydde den tidigare arméfotografen ”Caesar” landet. Han tog med sig drygt 53 000 bilder som dokumenterade övergrepp och tortyr. Bilderna visar bland annat avmagrade kroppar, hundratals lik och

människor som fått ögonen utslitna eller som har sår på rygg eller mage. Den så kallade Caesar-rapporten har använts av internationella organ, däribland FN, som en del i utredningen av regimens roll i ”masstortyr”. 2012 larmade Human Rights Watch om att tiotusentals människor hölls fångna och utsattes för tortyr i Syrien. Människorättsorganisationen dokumenterade uppgifter om 27 platser över hela landet dit regimkritiker förts sedan de deltagit i demonstrationer mot Bashar al-Assads styre. Vittnen beskriver sexuella övergrepp, tortyr och skenavrättningar. Enligt det oppositionella Syriska människorättsobservatoriet har minst 60 000 människor dött av tortyr eller svåra förhållanden i regimens förvar sedan konflikten inleddes. AFP, DN

67 länder protesterar mot att Trump hotar internationell domstol

FREDAG 26 JUNI 2020

Analys

Johannesburg. USA:s president Donald Trump har avfyrat en bredsida mot den internationella brottmålsdomstolen ICC, och hotat med sanktioner mot enskilda tjänstemän som involveras i eventuella utredningar mot amerikanska medborgare. I veckan protesterade 67 av domstolens medlemsländer, däribland Sverige, mot beslutet.

I veckan undertecknade 67 länder, däribland Sverige, ett uttalande som befäster deras stöd för den internationella brottmålsdomstolen ICC, som i början av juni utsattes för en av de hittills hårdaste attackerna från Vita huset.

USA:s president Donald Trump meddelade då att USA kommer att

utfärda sanktioner mot de utredare som befattar sig med eventuella fall under de senaste decenniernas krig i Afghanistan. Utredare kan få sina tillgångar frysta och bli nekade inresevisum till USA, något som även kan omfatta deras familje-medlemmar.

Bakgrunden är att ICC har beslutat att titta närmare på krigsbrott som kan ha utförts av samtliga inblandade parter i Afghanistan, alltså även amerikaner.

– Detta agerande hotar att skada Förenta Staternas suveränitet och hotar vår nationella säkerhet och utrikespolitik, sade Trump i uttalandet.

I svaret, som författats av Costa Rica och Schweiz och som backas upp av 67 av 123 medlemsländer i ICC, skriver man att domstolen är en ”oumbärlig byggsten i den multilaterala arkitektur som upprätthåller rättvisan”.

Läget är bekymmersamt för domstolen – men dess framtida status kommer att avgöras av två händelser senare i år: Det amerikanska presidentvalet i november, och utnämnandet av

en ny chefsåklagare vid domstolen i slutet av 2020.
Bildandet av ICC var som tillblivelsen av ett kärleksbarn mellan 1990-talets optimism och det självförtroende som spirade i Västvärlden efter kalla krigets slut. Men när domstolen bildats, i juli 2002, hade kriget mot terrorn satt sin prägel på den internationella politiken och förhoppningar om att USA skulle delta kom på skam. Om president George W Bush var direkt skeptisk var Barack Obama åtminstone samarbetsvillig, men valde att inte ratificera Romfördraget som är domstolens juridiska grund.
När nu domstolen fått fler år på nacken är det Europa, som också präglas av isolationism, som måste bestämma sig för om man vill ta fajten för den utsatta institutionen.
I december ska en efterträdare till chefsåklagaren Fatou Bensouda utses. Bensouda har genom sitt gambiska ursprung lyckats desarmera en del av kritiken i Afrika mot att domstolen agerat ensidigt mot afrikaner. Men hennes åtal har kritiserats för att vara svagt

underbyggda och inte lett till tillräckligt många fällande domar. Mycket tyder på att nästa chefsåklagare blir en europeisk kvinna. Könsbalansen är undermålig i domstolens toppskikt och det hör till traditionen att rotera viktiga poster mellan olika världsdelar. Asiens nyckelspelare har visat ljumt intresse för domstolens förehavanden.
En seger för Joe Biden i november kan ge en möjlighet till nystart för ICC. Men skulle Donald Trump vinna valet svalnar nog intresset för tjänsten som chefsåklagare för ICC.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com

Fakta. ICC är en del av FN-systemet

Den internationella brottmålsdomstolen ICC, med säte i Haag i Nederländerna, är en del av FN-systemet. Domstolen skapades som en permanent variant av de specialtribunaler som bildats efter övergrepp och folkmord i ex-Jugoslavien och Rwanda. 1998 undertecknades det så kallade Romfördraget som ligger

till grund för ICC och fyra år senare kunde domstolen öppnas. Chefsåklagaren utses av de 123 medlemsländerna och förordnandet löper på 10 år. I december ska en efterträdare till chefsåklagare Fatou Bensouda utses.

Hälften av dödsfallen i covid-19 sker nu i Latinamerika

FREDAG 26 JUNI 2020

Över hälften av dödsfallen i covid-19 sker nu i Latinamerika, trots att kontinenten endast bebos av 8 procent av jordens befolkning. Politiker pratar redan om ett ”förlorat årtionde”.

När pandemin nådde Mexiko med sina 130 miljoner invånare

uppmanade landets president López Obrador befolkningen att gå på restaurang för att rädda ekonomin. Enligt officiell statistik har landet nu över 24 000 dödsfall, men oberoende undersökningar visar att det verkliga antalet kan vara minst det dubbla.
Vad som försvårar tolkningen av läget i Mexiko är att landets myndigheter valt att testa ytterst få personer – endast 1,6 person per smittad invånare, vilket kan jämföras med Danmark som genomfört 406 tester per smittad.
President López Obrador menar att han redan ”tämjt” viruset och att Mexiko håller på att platta ut sin kurva.
Även Brasilien har drabbats av en president som nonchalerar pandemins allvar. Efter USA är Brasilien nu världens mest drabbade land med 1,2 miljoner smittade och nästan 55 000 döda. President Bolsonaro menar att det inte finns något man kan göra åt smittan utan att man bör ”ta viruset som en man”.
Sedan sex veckor tillbaka står landets hälsodepartement utan hälsominister och styrs av en

armégeneral som aldrig tidigare arbetat med hälsofrågor. Att Latinamerikas två största länder hamnat i händerna på populistiska presidenter kan få förödande konsekvenser.
Peru har agerat tvärtom och landets president Martín Vizcarra hyllas för att ha satt in rätt åtgärder vid rätt tid. Landet var det första på kontinenten att stänga sina gränser och förbjuda människor att lämna sina hem. Militären patrullerade gatorna och presidenten hotade med fängelse om någon bröt mot karantänsreglerna. Men viruset spelade dem ett spratt och Peru har ändå drabbats nästan lika hårt som sina grannländer. Hittills har omkring 8 500 avlidit i covid-19 i Peru.
Även Chile har råkat illa ut och är nu det land i Latinamerika som har flest konstaterat smittade per capita. Enligt Johns Hopkins University är 1 260 personer per 100 000 invånare smittade. Det kan jämföras med Brasilien där 500 personer per 100 000 är smittade. De höga talen i Chile kan dock ha att göra med att chilenska myndigheter nyligen

testat folk i betydligt större utsträckning än i Brasilien.
Vad som förvärrar läget i Latinamerika är den ekonomiska situationen. Ekonomer spår att pandemin kommer att leda till att kontinentens ekonomi minskar med 9 procent i år och slänger ut tiotals miljoner människor i fattigdom. En rapport från FN:s utvecklingsprogram UNDP visar att 65 procent av kvinnorna i städerna i Peru inte har ett fast arbete och 54 procent av männen i städerna arbetar inom den informella ekonomin. När de hårda karantänsreglerna infördes förlorade de sin inkomst.
Experter tror att de senaste 20 åren av progressiv utveckling kan gå förlorad.
Uruguays utrikesminister menar att Latinamerika står inför ett förlorat årtionde.
– Vi kommer att komma ur denna pandemi med skulder upp över öronen, säger Ernesto Talvi till - Financial Times.
Uruguay är annars ett av undantagen på kontinenten med låga dödstal. Det kan bero på att landets statligt finansierade sjukvård fungerar väl, samt att

landets invånare varit skötsamma och följt myndigheternas rekommendationer.
Henrik Brandão Jönsson

Öppet igen på Eiffeltornet

FREDAG 26 JUNI 2020

Frankrike. Nu är Eiffeltornet öppet igen, för första gången sedan den 13 mars. Eiffeltornets återöppning är symboliskt viktig för Frankrike. Landet är ett av världens största turistmål och drar in 8 procent av sin bnp på turismen. Nu är oron stor för vad coronakrisen ska få för ekonomiska konsekvenser för alla

dem som lever på utländska gäster och besökare.
I Paris drygt 30-gradiga värme på torsdagen fanns inga köer alls under Eiffeltornet. Och på barer och kaféer var det gott om plats.
TT

Norge stänger dörren för Gotland

FREDAG 26 JUNI 2020

Danmark/Norge Under torsdagen meddelade Danmarks utrikesdepartement att gränsen mot Sverige fortsätter att vara stängd när landet öppnar för resor till en rad länder. Det rapporterar danska BT.
Från och med den 27 juni kommer danskar att kunna resa

till de flesta länderna i EU. Ett fåtal länder fortsätter dock vara stängda för danskar: Irland, Malta, Rumänien, Storbritannien, Portugal och Sverige.
Norge ändrade på torsdagen sina regler – nu kräver alla resor till Sverige karantän vid hemkomst. Gotland uppfyller inte längre kriterierna för att slippa karantän, meddelade statsminister Erna Solberg på torsdagen.
DN

Vaccintest i gång i Storbritannien

FREDAG 26 JUNI 2020

Storbritannien. Frivilliga har börjat vaccineras i ett test med ett nytt vaccin mot coronaviruset, rapporterar BBC, sedan tester på djur tyder på att det är säkert och effektivt. Vaccinet har tagits fram vid Imperial college i London och omkring 300 personer ska få det de kommande veckorna. De djurtester som gjorts tyder på att

vaccinet leder till ett effektivt immunsvar.
Om allt går bra i den här fasen planeras ett större test med 6 000 personer i oktober, och förhoppningen är att kunna distribuera vaccinet tidigt nästa år.
TT

Fyra av tio piloter saknar licens

FREDAG 26 JUNI 2020

Av landets 860 piloter har 262 inte tagit sin flygexamen utan låtit någon annan skriva provet åt dem. Det avslöjade landets flygminister Ghulam Sarwar Khan på torsdagen. Enligt ministern utses piloter på politiska meriter medan erfarenhet när det gäller flygning inte har någon betydelse. Piloterna kommer från en rad bolag, bland annat Pakistans internationella flygbolag PIA. PIA

meddelade på torsdagen att man stoppar 150 av sina 434 piloter från aktiv flygtjänst eftersom de misstänks för att ha förfalskade tillstånd, skriver Gulf News.
Clas Svahn

Singapore väljer Ericsson före Huawei

FREDAG 26 JUNI 2020

Nokia och Ericsson ska båda leverera 5G-nät åt Singapores största telekomaktörer. Huawei ratas däremot av de allra största bolagen. Singapores val har setts som en politiskt het potatis då landets största handelspartners, det vill säga USA och Kina, är i konflikt i frågan. USA har

uppmanat länder globalt att bojkotta kinesiska Huawei utifrån vad man anser föreligger säkerhetsrisker som spionage om länder kontrakterar Huawei till att bygga ut näten till 5G-kapacitet.
TT-Reuters

Rikta även sökljuset mot staten

ONSDAG 24 JUNI 2020

Satiren är död. Ryssland installerar nu ett övervakningssystem som heter ”Orwell 2k”. Elever i 43 000 skolor ska följas med ansiktsigenkänningskameror och algoritmer. 1984, släng dig i väggen.

Historikern Yuval Noah Harari formulerar potentialen med den nya sofistikerade tekniken väl: ”Om Kindle uppgraderas med ansiktsigenkänning och biometriska sensorer kan den ta reda på vad som får dig att skratta, vad som får dig att bli arg och ledsen. Snart kommer läsplattor att läsa dig, medan du läser dem.”

Använder du själv insikterna till personlig utveckling eller till att hitta böcker i din smak innebär tekniken fördelar. Men om staten – eller företag som säljer uppgifterna vidare – anskaffar och analyserar en massa information om befolkningen är det djupt obehagligt och farligt. Diktaturer har nu verktyg i sin hand som östtyska Stasi bara kunde drömma om. Vi ser det i Ryssland, vi ser det i Kina – och vi ser faktiskt också felsteg i Sverige. Under Operation Rimfrost använde polisen teknik för ansiktsigenkänning utan att be om tillstånd från Datainspektionen.

Det är frestande för ordnings-makten att använda mångdubbelt mer effektiva medel än att manuellt titta igenom många

timmars videoupptagningar. Men den personliga integriteten är ett kärnvärde i ett fritt samhälle. Individer får inte heller betraktas som beståndsdelar av kollektivet och offras på den nationella säkerhetens altare. Polisen ska därför inte få spela in, lagra och bearbeta människors göranden och låtanden hur som helst. Var och ens privatliv måste värnas. Medborgarna behöver kontrollera att staten inte överskrider sina befogenheter. Och vi bör bli mer vaksamma på företag som står auktoritära länder nära. Kinesiska Tiktok är till exempel ingen oförarglig underhållningsapp utan en säkerhetsrisk i din mobil. Data är framtidens hårdvaluta.

Sofia Nerbrand
sofia.nerbrand@dn.se

Värmen visar – vi går mot en allt mörkrödare värld

ONSDAG 24 JUNI 2020

Analys.

Värmen i Sibirien slår alla rekord, och 2020 kan bli jordens varmaste år sedan vi började mäta temperatur. Och precis som vid pandemier drabbas de redan utsatta värst.

Det är helt ofattbara temperaturer som rapporteras från Sibirien, med 38 grader i staden Verchojansk norr om polcirkeln.

Världskartan med avvikelserna från medeltemperaturerna i maj, med den stora mörkröda fläcken över nordöstra Ryssland, är skrämmande, inte minst när man tänker på samhällen byggda på permafrost, skogsbränderna som rasar och utsläpp av infryst metan som kommer att öka på jordens uppvärmning ännu mer.

Lika skrämmande är animationen från forskningsinstitutet Berkeley Earth som visar uppvärmningen av världens länder, som färger, de senaste 120 åren.

Varje år är det kallare i några länder och varmare i andra, men

följer man hela förloppet blir det tydligt att färre och färre platser är blå, det vill säga kallare än sin genomsnittstemperatur under 1900-talet, och allt fler blir mörkare och mörkare röda. När animationen slutar på år 2019 är bara några delstater i norra USA ljust blå. Resten av världen är röd. Allra mörkast är Australien och Sydostasien, delar av Sydamerika och Afrika och östra Medelhavsområdet. Ryssland, med Sibirien, är bara någon nyans ljusare.
Det är tydligt att vi går mot en allt mörkrödare värld.

2019 var det varmaste året som uppmätts i Europa, och det näst varmaste i världen. Bara 2016 var varmare, och då drev väderfenomenet El Niño upp temperaturen. Elva av de tolv varmaste uppmätta åren har inträffat sedan millennieskiftet, och de åtta varmaste åren har vi haft det senaste decenniet. I april kom en rapport från den amerikanska vädermyndigheten NOAA om att det redan då var 75 procents sannolikhet att 2020 blir varmare än 2016 – alltså det varmaste året någonsin sedan temperaturmätningarna började

på 1800-talet. Värmeböljan i Sibirien ser ut att hjälpa till ordentligt i den utvecklingen. Samhällen norr om polcirkeln i nordöstra Ryssland ligger långt från oss, och temperaturen där kan verka helt ointressant för oss. Men, som IPCC:s ordförande Hoesung Lee sa när klimatpanelen presenterade sin nya specialrapport om läget för hav, is, snö och permafrost i september: vi är alla beroende även av avlägsna miljöer, direkt eller indirekt, för väder och klimat, för mat och vatten och mycket annat.

Och något vi borde ha lärt oss våren 2020 är att världen hänger ihop. Det som sker på en djur-marknad i Wuhan kan få allvarliga och även dödliga konsekvenser för hela världen. Det är lätt – och rätt – att fördöma handeln med levande exotiska djur som orsakade pandemin som vi nu måste hantera. Men då måste vi samtidigt komma ihåg att våra val och sättet vi själva lever på samma sätt leder till utsläpp av växthusgaser, som hamnar i atmosfären eller tas upp av havet

och förändrar klimatet och värmer upp jorden.
Varken i pandemier eller under klimatförändringar kan vi nöja oss med att bara se till våra egna intressen. Ingen är säker förrän alla är säkra, som WHO:s generaldirektör Tedros Abhanom Ghebreyesus ständigt upprepar.
De som kräver att Sverige måste se till att hamna långt fram i kön när det kommer ett vaccin mot covid-19 tänker inte på att pandemin kommer att fortsätta att spridas och härja och döda tills hela världen får tillgång till vaccinet, även människor i världens fattiga länder.
Och så länge våra utsläpp av växthusgaser fortsätter kommer människor i hela världen att - drabbas av konsekvenserna, med torka, värmeböljor, översvämningar, smältande permafrost, svåra oväder, försurade hav och brist på mat och rent vatten.
Som i alla pandemier och klimatkatastrofer kommer ingen undan. Alla drabbas. Men inte lika mycket. Områden som det sårbara Arktis är extra utsatt för ett rubbat klimat. Och bland människorna är

det nu, liksom under hela vår historia, de svaga, sjuka, sköra, fattiga och förtryckta, de som redan är mest utsatta, som råkar allra mest illa ut när pandemin slår till eller klimatet förändras. Vi väntar alla på vaccinet mot covid-19, men mot klimatförändringarna finns inget annat vaccin än att drastiskt skära ner våra utsläpp till noll. Vi väntar alla på att livet ska återgå till det normala, efter pandemin. Men vi får inte glömma att det normala nu ser så här illa ut. Ihållande extrema värmeböljor norr om polcirkeln i Sibirien och smältande permafrost får inte bli ett nytt normalt läge vi vänjer oss vid och accepterar, och glömmer bort.

Maria Gunther
maria.gunther@dn.se

Rekordtemperaturen i Sibirien kan leda till att mark kollapsar

ONSDAG 24 JUNI 2020

Den extrema värmeböljan över Sibirien påverkar klimatet över hela jorden och lokalt kommer den att leda till att permafrost tinar och mark kollapsar.

– Det skulle förvåna mig om vi inte ser områden med kollapsad mark i Sibirien i år, säger klimatexperten Gustaf Hugelius.

Globalt var maj i år den varmaste majmånad som har uppmätts.
Mest extrem var värmen i bland annat Sibirien där temperaturen låg 10 grader över genomsnittet.
Ryssland som helhet hade den varmaste vintern som har noterats sedan mätningarna startade i slutet på 1800-talet.
De senaste dagarna har orter i Sibirien noterat nya värmerekord, bland annat i Verchojansk i östra Sibirien där 38,0 grader uppmättes men som inte är verifierat än.
Men de enskilda temperatur-rekorden är inte det som sticker ut

mest. Enligt den europeiska klimattjänsten Copernicus är det mest anmärkningsvärda att värmen har legat kvar så länge.
– Kombinationen av den varma vintern och värmeböljan i Sibirien kommer förmodligen att leda till kraftig påverkan på ekosystemet och permafrosten under den här säsongen, säger Gustaf Hugelius, naturgeograf vid Stockholms universitet och specialiserad på Arktis och permafrost.
– Det är väldigt allvarligt för människor som lever i Arktis och för den infrastruktur som finns där, men det som är ett kanske större globalt problem är stora mängder växthusgaser som frisläpps när permafrosten tinar och på så vis skyndar på klimatförändringen.
Permafrosten är en nyckelfaktor i klimatet. Den består delvis av gamla växtdelar och binder mängder av kol. Om den tinar släpps såväl koldioxid som metan ut i atmosfären. Det handlar om enorma mängder, permafrosten i Arktis täcker en yta som är tre gånger så stor som EU:s yta.
Överlag reagerar permafrosten långsamt på klimatförändringen, det handlar om årtionden och

hundratals år, men på senare år har forskare upptäckt att extrema händelser liknande det som nu sker i Sibirien kan leda till att permafrosten snabbt tinar lokalt och marken kollapsar. Forskarna kallar dem abrupta upptiningsprocesser eller termokarst.

– Efter en serie ovanligt varma somrar i kanadensiska Arktis såg forskarna att omfattande termokarst hade skett i områden som enligt modellerna inte skulle tina förrän om hundra år, säger Gustaf Hugelius.

– Det skulle förvåna mig om vi inte ser samma sak i Sibirien i år. Permafrosten är en blandning av organiskt material som har ansamlat sig under tusentals år men det är också väldigt mycket is i marken.

– På många håll i Sibirien kan marken under tundran till mer än hälften bestå av ren is, och när den smälter och vattnet rinner bort så kollapsar marken. Man kan gå från att ha en tundra som har varit stabil i hundratals år till att ha en sjö eller en myrmark på bara några år.

Tinad permafrost har angetts som en av orsakerna till att en enorm bränsletank i den sibiriska staden Norilsk brast i slutet på maj. Över 20 000 ton diesel läckte ut i en flod, vilket orsakade enorma miljöskador och fick Ryssland att utfärda katastrofläge.
Även om klimatförändringen redan påverkar permafrosten är det ett långsamt system, så de riktigt stora effekterna syns inte än. Men de kommer att märkas mer och mer.
– Om vi fortsätter släppa ut växthusgaser enligt de åtaganden världens länder har gjort i Parisavtalet kommer den globala uppvärmningen att ligga på 3–4 grader i slutet av århundradet. Då kommer permafrosten i Arktis att släppa ut lika mycket växthusgaser som hela EU släpper ut i dag, 3–4 gigaton koldioxid per år, säger Hugelius.
– Den ännu tråkigare nyheten är att även om uppvärmningen stannar där så kommer permafrosten att fortsätta tina och släppa ut mer och mer i flera hundra år.
Att uppvärmningen stannar runt 1,5 grader har stor betydelse för permafrosten. Uppvärmningen i

Arktis går drygt dubbelt så fort som det globala genomsnittet. Så 1,5 grader varmare globalt innebär 3–4 grader varmare i Arktis, och en global höjning på 3–4 grader kan innebära 8–9 grader varmare.
– Det är något som fundamentalt förändrar Arktis. Det enda sättet att bevara permafrost är att minska uppvärmningen, och det enklaste och billigaste sättet är att använda mindre kol och olja och minska utsläppen.
Förra sommaren härjade ovanligt stora skogsbränder i Sibirien och i år är brandsäsongen redan i gång, vilket är ovanligt tidigt. Farhågor finns att även årets brandsäsong ska bli kraftig vilket förstärker klimatförändringen och kan snabba på en upptining av permafrost.
– Bränder har direkt påverkan på klimatet när biomassa brinner upp och delvis gå upp i luften som koldioxid. Men de har också en långsiktig påverkan på permafrosten. Det tjocka lagret med mossa fungerar som isolering, när det brinner upp tränger värmen snabbt ned i marken och ökar upptiningen av permafrosten i flera årtionden.

Även om värmeböljan är extrem kom den inte överraskande, ett varmare klimat leder till fler extrema väderhändelser.
– Den redan akuta klimatkrisen blev lite mer akut, men den här värmeböljan gör inte att det går från att vara ok till att plötsligt bli farligt. Se det som en liten pusselbit i ett stort oroande pussel som har växt fram under lång tid, säger Gustaf Hugelius.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se

Fakta. Den varmaste majmånaden som har uppmätts

I Sverige var maj sval men globalt var det den varmaste majmånaden som har uppmätts. Den var 0,63 grader varmare än genomsnittet för månaden mellan åren 1981 och 2010, enligt den europeiska klimattjänsten Copernicus.
I delar av Sibirien, Alaska och Antarktis var det upp till 10 grader varmare än genomsnitts-temperaturen i maj.
Hela den senaste tolvmånadersperioden var närmare 0,7 grader varmare än genomsnittet, och lika varm som den varmaste tolvmånadersperiod

som har uppmätts, som var från oktober 2015 till och med september 2016.

De fem senaste åren är de - varmaste år som har uppmätts. 2016 var varmast, följt av 2019, 2015, 2017 och 2018.

Källa: Copernicus, FN

De yngres fint av Trump speglar generationsklyftan inför valet

ONSDAG 24 JUNI 2020

Analys

Tonåriga användare av videoplattformen Tiktok tar åt sig äran för att ha lurat Trumps kampanjchefer genom att boka hundratusentals biljetter till kampanjtalet i Tulsa i lördags – för att sedan inte dyka upp. Protesten speglar en historisk

generationsklyfta inför presidentvalet.

New York.

Donald Trumps kampanjtal i Tulsa i lördags skulle ha blivit hans stora comeback. Efter en försommar som präglats av fallande opinionsstöd och hård kritik för hanteringen av såväl coronapandemin som de landsomfattande protesterna mot polisvåld och rasism hoppades Trumps kampanj att talet i Tulsa skulle bli en chans att greppa tag om den politiska debatten igen. I stället blev framträdandet ett antiklimax.

Trots att Trumps kampanjchefer sagt att en miljon personer bett om biljetter dök det till slut bara upp 6 000 personer, enligt Tulsas brandkår. (Trump hävdar själv att det var 12 000 personer.) I stället för bilder på folkhav med jublande Trump-anhängare visade tv-nyheterna bilder på tomma läktare.

Timmarna inför talet höjde Trumps kampanjchef Brad Parscale och Vita husets kommunikationschef Kayleigh McEnany kraftigt förväntningarna genom att påstå att en miljon amerikaner försökt få biljetter.

Mycket tyder på att de blev lurade av tusentals tonåriga Tiktok-användare i USA och runtom i världen. Tiktok är en social videoplattform som är populär bland framför allt yngre. Den tycks ha använts av många unga just för att få Trump att tro att talet i Tulsa skulle bli en publiksuccé.

Tidigare i juni spelade Mary Jo Laupp, en 51-årig Trumpmotståndare från Iowa, in en video på Tiktok där hon uppmanade andra Trumpmotståndare att boka biljetter just för att vilseleda kampanjen att överskatta publiken.

Nästa dag hade videon setts mer än två miljoner gånger. Enligt New York Times fick videon minst 17 000 kommentarer från unga och tonåriga användare som sagt att de följt hennes råd och bokat biljetter till talet, utan planer på att gå dit.

– Det är tonåringar i det här landet som deltagit i den här lilla protesten för att de tror att de kan påverka det politiska systemet trots att de inte är tillräckligt gamla för att rösta, sade Laupp till New York Times.

Budskapet spreds även snabbt till tusentals unga användare på Instagram och Snapchat.
Tonåringarnas framgångsrika protest speglar ett politiskt klimat som präglas av en historisk generationsklyfta. Det talas mycket om polariseringen i USA inför presidentvalet, med särskilt fokus på klyftorna mellan vita och svarta, stad och landsbygd, fattiga och rika. Men en minst lika viktig politisk klyfta är den mellan unga och gamla.
De frågor som är viktigast för tonåringar och unga amerikaner, som klimatkrisen, rasism och diskriminering, är just de frågor där unga skiljer sig mest markant från Donald Trumps ideologi. Eftersom de flesta tonåringar är för unga för att kunna rösta försöker de göra sina röster hörda med andra metoder.
Den orkestrerade kuppen mot Trumps tal i Tulsa verkar vara det mest framgångsrika försöket hittills av progressiva aktivister och tonåringar att använda Tiktok för att påverka politiska händelser. Tidigare i juni användes plattformen även för att störa högerextremister när de försökte organisera

motdemonstrationer till Black lives matter-protesterna.
De tonåriga aktivisternas protest inför Trumps tal i Tulsa hindrade ingen från att komma in på arenan. Vem som helst kunde fortfarande boka biljetter och komma till evenemanget. Men aktivisterna lyckades lura Trumps kampanjstab att höja förväntningarna på hur stor publiken skulle bli.
Det är kutym i amerikanska valkampanjer att kampanjstrategerna gör noggranna bedömningar av hur stor publiken förväntas bli och anpassar utrymmet därefter. Grundregeln är att alltid boka mindre utrymmen än de tror att kandidaten kan fylla. Då blir det sannolikt kö runt kvarteret, ett knep som nyhetsjournalister ofta faller för då de rapporterar just om köerna till talet oavsett om själva lokalen rymde 50 personer eller 5 000 personer. I det avseendet var Trumps tal i Tulsa ett tydligt strategiskt misslyckande.
Om Brad Parscale faktiskt beräknat att det bara skulle ha kommit 6 000 personer skulle de

exempelvis ha kunnat täcka för stora delar av arenan i svarta dukar, vilket är vanligt när en politiker inte kan fylla en stor lokal. Under valkampanjerna 2016 brukade exempelvis Hillary Clinton och Jeb Bush använda detta knep för att undvika genanta pressbilder på tomma stolar. Trumpkampanjen lurades nu att göra precis tvärtom. De skröt inför talet om att historiska folk-samlingar förväntades komma och de organiserade även ett separat evenemang för de tusentals som inte förväntades få plats på arenan. När det blev klart att publiken skulle bli betydligt mindre än väntat kom ett diskret besked om att sidoevenemanget ställts in.

Efter Trumps tal klagade kampanjchefen Brad Parscale på att ”radikala demonstranter” hindrat anhängare från att komma in. Polis och nyhetsmedier på plats såg dock få exempel på något sådant. Demokraten Alexandria Ocasio-Cortez svarade Parscale med att påstå att kampanjen just ”blivit lurad av tonåringar på Tiktok”.

Hon fick medhåll från Steve Schmidt, en republikansk strateg

som drev John McCains valkampanj 2008. ”Amerikas tonåringar har slagit ett hårt slag mot Donald Trump”, skrev Schmidt på Twitter.

Finlands gräns mot Sverige förblir stängd

ONSDAG 24 JUNI 2020

Finland.

Det blir ingen öppning av gränsen mellan Finland och Sverige. Ännu. Det sade landets utrikesminister Pekka Haavisto vid en presskonferens på tisdagen.

– Det skulle vara väldigt bra att komma tillbaka till en normal situation, sa Haavisto.

Finland öppnar mot en rad länder i Europa som har färre än 8 nya fall per 100 000 invånare de senaste 14 dagarna, skriver Iltalehti.
Sverige har nästan 119 fall per 100 000 invånare.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se

Kraftigt jordskalv skakade Mexiko

ONSDAG 24 JUNI 2020

Mexiko.
Minst en människa har omkommit i ett jordskalv med magnituden 7,4 i södra Mexiko. Jordbävningens centrum var i delstaten Oaxaca, där också personen som omkom befann sig.

TT-AFP-Reuters

17

ONSDAG 24 JUNI 2020

juli samlas EU:s 27 ledare för det första fysiska EU-toppmötet i Bryssel sedan coronapandemin tog fart i Europa. På agendan står bland annat unionens återhämtningspaket och långtidsbudget. Mötet avslutas dagen därpå.

TT

Vita huset utvidgar visumstopp

ONSDAG 24 JUNI 2020

USA.

I april införde USA ett 60 dagar långt stopp för alla ansökningar om nya permanenta uppehållstillstånd, så kallade green cards. På måndagen meddelade Vita huset att restriktionerna kommer att förlängas och utvidgas till visumstopp för fler

yrkeskategorier under år 2020. Bland annat stoppas ansökningar om arbetstillstånd för dataprogrammerare och andra specialister. Även vissa säsongsarbetare och ungdomar som vill jobba som au pair får svårare att ta sig in i USA. Enligt Trumpadministrationen kan det nya visumstoppet frigöra 525 000 arbetstillfällen åt amerikanska medborgare. Företagsledare hävdar tvärtom att åtgärderna skadar till exempel techindustrin.

Karin Eriksson

Island på tårna efter farhågor om utbrott

ONSDAG 24 JUNI 2020

Island.

Grímsvötn, den mest aktiva vulkanen på Island, kan vara på väg att få sitt första utbrott sedan 2011. Samtidigt har flera jordskalv registrerats norr om Island de senaste dagarna.

Isländska myndigheter har sedan i mitten av juni varnat för höga halter av svaveldioxid i luften,

vilket kan vara en indikator på att Grímsvötn är på väg att få ett utbrott, rapporterar AFP. Samtidigt varnas även för risk för vulkanisk aktivitet även på södra Island.

TT

Flera toppchefer gripna i italiensk muthärva

ONSDAG 24 JUNI 2020

Flera toppchefer för bland annat tyska Siemens och franska Alstom har gripits av italiensk skattepolis. Misstankarna rör mutor i samband med ett tunnelbanekontrakt i Milano. Även chefer för det kommunala transportbolaget i Milano liksom ett flertal andra bolagstoppar

inblandade i härvan har gripits, sammanlagt 13 personer.
De misstänkta mutorna rör sig om belopp runt 125 000 euro, eller cirka 1,3 miljoner kronor, betalda eller lovade under perioden oktober 2018 till juli 2019. Kontraktens värde uppgick till drygt 1,5 miljarder kronor.
TT-Reuters

Ledare: Elektrifiera industrin – klimatet kan inte vänta

TORSDAG 25 JUNI 2020

Förra helgen uppmättes nya rekordtemperaturer i norra Sibirien med hela 38 grader. I den engelskspråkiga världen fick det extra uppmärksamhet eftersom det motsvarar mer än 100 grader Fahrenheit, en symbolisk gräns som nu överskreds. Hela våren har det varit 8 grader varmare än normalt i Sibirien, nu är det norr

om polcirkeln på många ställen mellan 20 och 25 grader varmare än vanligt.
Det här beror förstås i stor utsträckning på klimatförändringarna, men värmens effekter på klimatet är ännu allvarligare. Permafrosten i Sibirien innehåller nämligen mer klimatpåverkande gaser än vad som i dag finns i hela atmosfären. När isen smälter släpps de gaserna ut. Det är det här som ibland omnämns som en så kallad ”tipping point”, eftersom utsläppen då kommer att bli så oerhörda att vi över huvud taget inte vet hur vi ska hantera dem.
Men har inte utsläppen ändå minskat i år, med corona? Jo, det har de. Utsläppsminskningarna antas bli de största sedan andra världskriget, på helåret 2020 beräknas de till mellan 4 och 7 procent. I april, när pandeminedstängningarna var som mest omfattande, släppte världen ut 17 procent mindre koldioxid än förra året.
Det påverkar dock inte uppvärmningen nu, som beror på den koldioxid som redan är utsläppt. Det är också egentligen

en häpnadsväckande liten minskning, givet att nästan allt det som vi vanligen talar om som klimatpåverkande hade stängts ner. Utsläppen från flyg minskade med hela 60 procent, utsläppen från landtransporter, framför allt bilism, minskade med 21 procent. Många upplever att de tvingats lägga om livet helt, och ändå har totalutsläppen inte minskat mer. Problemet är att utsläppen från flyg och privatbilism, som må vara bland de största en enskild människa kan påverka, är rätt små sett till helheten. Globalt står energisektorn för nästan hälften av alla klimatutsläpp och industrin för 22 procent. Det är utmärkt att enskilda människor ändrar sina resemönster och avstår onödiga flyg- och bilresor, men det som verkligen behöver göras för att klara klimatkrisen är alltså att ställa om energisystemet till att bli klimatneutralt och att med tillgång till klimatneutral energi sedan elektrifiera allt som bara går. I Sverige är det industrin som står för de stora klimatutsläppen, och vinsterna om exempelvis stål- och cementindustrin slutar med fossilbränslen vore enorma.

Redan nu pågår projekt på LKAB med att få fram koldioxidneutralt stål, och både i Sverige och på andra ställen jobbar man med att ta fram koldioxidneutral cement. Just cement är en nyckelfråga eftersom betong, som görs på cement, både är världens mest använda material och en av de industriprocesser som släpper ut mest koldioxid. Ett annat sätt att minska klimatpåverkan vore om vi äntligen kunde få till effektiv plaståtervinning. All plast som inte återvinns bränns upp och ger klimatgaser, samtidigt som plast är ett fantastiskt material med överlägsna funktioner gentemot mycket annat. För att få ihop den ekvationen är återvinning i stor skala centralt.

Risken nu är att de låga oljepriserna driver utvecklingen åt helt fel håll, bort från en omställning mot klimatneutral energi och tillbaka till fossilfesten. De marknadsmässiga framstegen där allt fler stora investeringsbolag riktat om sina pengar bort från kol och olja till ny grön teknik riskerar att stanna av. Det viktigaste som politikerna då kan göra är att hålla fast vid och ytterligare höja priset på att

släppa ut koldioxid. Permafrosten smälter. Klimatet kan inte vänta.
DN 25/6 2020

Koreakriget dödade miljoner men överlevde kalla kriget

TORSDAG 25 JUNI 2020

Kim Jong-Un är rubrikernas man. Inte minst på senare tid, när kommunistdiktatorn pendlat mellan hysteriska utfall mot och svärmiska möten med USA:s president Donald Trump. Nordkoreas atombomber och

långdistansmissiler sätter skräck i Östasien och kan eventuellt nå amerikanska fastlandet. Sydkorea har för sin del uppmärksammats globalt för sin framgångsrika coronabekämpning.

Hur Koreahalvön blev två länder har dock fallit i glömska på många håll, trots att världen ännu kämpar med följderna av det krig som avgjorde delningen. Den 25 juni är det 70 år sedan det började, och det är faktiskt inte slut än eftersom något fredsavtal aldrig skrevs under. Sverige har för övrigt sedan 1953 hjälpt FN att övervaka vapenstilleståndet.

”Vid flera tillfällen under kriget fruktade Truman och hans rådgivare att det skulle trappas upp till ett tredje världskrig. Fast beslutna att hejda världskommunismens flod övervägde de en kort tid att använda kärnvapen”, skriver James T Patterson i sitt standardverk “Grand expectations” om USA efter 1945.

President Harry Truman hade förvisso kommit överens med Sovjets diktator Stalin om att dela Korea vid den 38:e breddgraden. Ingen av dem var så värst engagerad i frågan. Efter Japans

brutala ockupation var halvön illa sargad. De två stormakterna ryckte ändå in från var sitt håll och förvandlade den snart till skådeplats för kalla kriget.
1948 bildades två republiker. Sovjet handplockade Kim Il-Sung till att styra i norr. Syngman Rhee blev USA:s man i söder. Året efter segrade Maos kommunister i det kinesiska inbördeskriget, vilket skulle bli en betydelsefull faktor. Kim Il-Sung fick både Stalin och Mao att tro att Sydkorea kunde köras över och att USA inte skulle bry sig, en rejäl missbedömning. Trumandoktrinens väsen var trots allt att bromsa kommunismens framfart i världen.
I juni gick Nordkorea, rustat av Stalin, till anfall. USA fick FN att stödja ett motangrepp. Sovjet bojkottade nämligen säkerhetsrådet i protest mot att Taiwan fått behålla Kinas plats efter inbördeskriget, och kunde inte lägga in något veto.
15 FN-medlemmar slogs på USA:s och Sydkoreas sida, men det var utan tvivel en amerikansk operation. Kriget gick uselt i början och Nordkorea tog sig ända ned till hamnstaden Pusan i söder. Snart mobiliserades allt

större förband, och en djärv landstigning nära Seoul vände utvecklingen.
USA fick nu för sig att raskt stöpa hela Korea i västlig modell, och fortsatte offensiven nästan fram till gränsfloden mot Kina. Mao vägrade acceptera några amerikanska trupper på granngården, utan invaderade norrifrån. ”Folkarm én” hade obegränsat med soldater, stridsvana från inbördeskriget, och trängde tillbaka FN-flaggan till 38:e breddgraden igen.
Blodbadet fortsatte i två år till, men fronten förflyttades knappt. I juli 1953 slöts vapenvilan.
USA prioriterade att försvara Västeuropa mot Sovjet, men Japan skulle också byggas till den fria världens utpost. Sydkorea fick nöja sig med en diktatur som först tre decennier senare sopades bort av den blomstrande ekonomin i kombination med fasadputs inför OS i Seoul 1988.
Konflikten hade flera element, som Artur Szulc skriver i ”Koreakriget” (Historiska media, 2019). Det var ett inbördeskrig, men också en militarisering och

globalisering av kalla kriget som satte i gång en upprustning i både USA och Sovjet.
Det monster Nordkorea blev under Kimdynastin visar vilket öde som väntat Sydkorea om USA inte hade gripit in.
Kommunistväldet är en av världens värsta diktaturer, som låser in, svälter ut och mördar ”sina” undersåtar.
Kinas muskler har växt, och dess motiv för interventionen gäller än i dag. Inflytandet i Nordkorea är begränsat, men Peking tänker inte låta landet kollapsa och tas över av USA:s vänner. Dessutom vill man inte ha en massiv flyktingvåg på halsen.
Fredlig återförening är det officiella målet i både Seoul och Pyongyang, men förutsättningarna är obefintliga inom överskådlig tid. En kapitalistisk demokrati och en totalitär stalinistdiktatur kan inte bara slås ihop. De fria sydkoreanerna ser inget skäl att underkasta sig, och Kim Jong-Un tänker inte offra sin regim.
Sålunda överlevde Koreakriget faktiskt kalla kriget. Och världen måste hantera konsekvenserna,

inklusive Kims livförsäkring: kärnvapnen.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se

Expert: Fler IS-svenskar kommer att återvända

TORSDAG 25 JUNI 2020

Fritagningar av IS-fångar i nordöstra Syrien har ökat, enligt en ny analys. Nyligen har både svenska och finska kvinnor lyckats ta sig ut ur al Hol-lägret.

Och fler kan följa efter, varnar Mellanösternanalytikern Bitte Hammargren.

– Rymningar har pågått i flera år och den senaste tiden har vi sett

fler fall med fritagningar av kvinnor från Europa. Det finns ingen anledning att tro att det flödet kommer att avstanna, säger Bitte Hammargren, som har en bakgrund vid Totalförsvarets forskningsinstitut och Utrikespolitiska institutet.
Hon har på uppdrag av Center mot våldsbejakande extremism (CVE) tagit fram en analys om IS-fångarna i nordöstra Syrien.
Hammargren konstaterar att fritagningarna ökat och att fler riskerar att fly framöver.
Nyligen rymde tre finska kvinnor och nio barn ur det ökända al-Hol-lägret. Kort därefter rapporterades att minst två svenska kvinnor med fyra eller möjligen fem barn ska ha flytt. Senast ska ytterligare en svenska ha rymt och återvänt till Göteborgsområdet. Motiven till fritagningar kan skifta, från organiserad IS-verksamhet till anhöriga som agerar av privata skäl.
– Det humanitära läget är väldigt svårt och det finns anhöriga som känner sina döttrars, systrars och barnsbarns desperation inne i lägren. Barn har dött där och nu finns också risken med pandemin.

Det ökar motivationen att samla in pengar till smugglare.
TT

Stort motstånd mot planer på att annektera Jordandalen

TORSDAG 25 JUNI 2020

Den lilla Jordanfloden slingrar sig genom en politiskt laddad terräng. Den 1 juli har Israel aviserat annektering av området, en femtedel av Västbanken. Men planerna väcker häftigt motstånd – palestinier och arabstater varnar, 1 080 europeiska

folkvalda har skrivit under ett protestupprop och även israeliska nationalister är skeptiska. Inte ens Donald Trump har givit klartecken.
Under färden norrut genom Jordandalen känns det som om två bergskedjor löper parallellt med vår väg, en på Jordaniens sida av gränsen och en på den av Israel kontrollerade sidan.
Men det är en synvilla. Det är inte bergen som ser ned på oss utan vi som tittar upp mot jorden.
Landsvägen, den lägst belägna på vår planet, ligger 400 meter under havsnivån, i en sänka som Jordanfloden skulpterat i kalkstensgrunden.
Vi befinner oss på Jordanflodens västra strand, det som kallas Västbanken. Men inget vatten är i sikte. Den historiska floden är så här års inte mer än en trött å, djupt inbäddad i buskage och taggtrådshinder.
Men under sin väg från Syriens och Libanons snöiga toppar gör det lilla vattendraget underverk: i dalens botten, mitt i snustorra öknen, lyser ett grönt bälte av gurkodlingar, dadelskogar och fårbeten. Så ser det ut hela

tiomilasträckan mellan Döda havet och Genesarets sjö. Grönskan är en kopia i miniatyr av Egyptens och Iraks flodkulturer, där jordbruket gav ett överskott och kulturen först började spira.
Det skedde också här. Jeriko, den första större orten norr om Döda havet, är ett av mänsklighetens första samhällen. Numera är staden med omnejd en själv-styrande palestinsk enklav, den enda del av dalen som inte är aktuell för israelisk annektering. Enligt de ritningar som gjordes upp i Oslo 1992–93 skulle denna strimma av växtlighet bli östgräns i den palestinska stat som skulle upprättas 1999. Men Oslokonceptet kraschade och ”tvåstatslösningen”, trots stöd från all världens stater, stannade på ritbordet.
Om Jordandalen – 22,3 procent av Västbanken – nu ansluts till staten Israel så tar historien en ny vändning, i flera avseenden.
När Donald Trump i januari lade fram fram sin plan för en lösning av Palestinafrågan jublade Benjamin Netanyahu över att Trumps kartritare – i nära samråd

med Jerusalem – givit Israel Jordandalen i present.
Palestinska ledare hävdade att Trump därmed slagit sista spiken i tvåstatslösningens kista.
Netanyahu prisade sin välgörare i Vita huset, men var noga med att aldrig säga ”Vi anammar Trumpplanen”.
För planen är, i israeliska nationalisters ögon, en förgiftad karamell: Den ger Israel det fetaste stycket av Västbanken – men den upprättar också en palestinsk stat på resten av Västbanken, på Gazaremsan och i ett par delar av Negevöknen.
På Västbanken, inklusive östra Jerusalem, bor omkring 550 000 israeler i bosättningar som enligt internationell rätt betraktas som olagliga, och nära tre miljoner palestinier.
Annekteringen av Jordandalen, om den blir av, omfattar 48 judiska bosättningar, 18 av dem uppförda utan statens tillstånd, och 48 palestinska orter, de minsta av dem inte mer än en handfull brädskjul med plåttak.
Palestinierna ser ut som beduiner där de driver sina fårhjordar. Men de är ursprungligen bönder som migrerade hit från Hebrons berg

under 1800-talet. Judarna är mest äldre personer som flyttade hit i ungdomen efter att området erövrats av Israel 1967.
De israeliska ockupationsmyndigheterna, den så kallade civiladministrationen, är hård mot palestinierna här. De har tvingats bort från vidsträckta områden som förklarats vara militära zoner och naturreservat och de är i dag knappt 60 000, en knapp tredjedel av sitt antal 1967. Traktens israeliska bosättare är överlag fredliga. Nedhuggna fruktträd och nattliga överfall är en del av vardagen för många palestinier i Västbankens centrala delar, men här präglas samlevnaden av respekt och affärsintressen.
Flera av de palestinier som står på tur att annekteras är förvånansvärt optimistiska. Adnan Abu Judeh, 55 år från byn Jiftlik, odlar till husbehov och extraknäcker som byggnadsarbetare. Han säger i telefon till DN:
– Om vårt ägande respekteras och om vi får israeliskt medborgarskap, då är vi med på noterna. I dag får vi ingen hjälp från vare sig Israel eller den

palestinska regeringen. Med blått [israeliskt] id-kort tjänar vi tid vid vägspärrarna och kommer med i försäkringskassan.
Mahmud Sawafta, 40, bonde från byn Bardala ett par mil norrut, gör sig liknande förhoppningar:
– Om vi kan bli israeler formellt så är mycket vunnet. Den palestinska regeringen varken kan eller vill hjälpa oss, deras folk är alltid ute efter mutor. De enda som hjälper oss nu är våra israeliska affärspartners.
De tongångarna dominerar bland familjeförsörjarna i området. Sådant tal hade varit alldeles uteslutet för 20, 30 år sedan, då drömmen om självständighet och en egen stat besjälade det palestinska samhället.
Den klassiska palestinska ståndpunkten hör vi från skolläraren Husam Nujum, 38, i byn Marj Naji:
– Folk här berusar sig med drömmar. Israel kommer inte att ge oss medborgarskap. De kommer att köra bort oss. Världen måste stoppa det här, den palestinska regeringen måste slå larm!
Faktum är att den palestinska regeringen har försökt slå larm,

med klent resultat i en värld som har fullt upp med en helt annan sorts larm.
Häromdagen kallade president Mahmoud Abbas till massdemonstration i Ramallah mot annekteringen och bjöd in pressen. En sådan appell skulle en gång ha dragit hundratusen deltagare. Nu kom nästan ingen, där var fler fotografer och poliser än demonstranter.
Folk i de palestinska storstäderna är givna motståndare till annekteringen, men de är ännu större motståndare till den egna regimen, till korruptionen och till ministrarnas och högdjurens lyxliv, och de griper varje tillfälle att visa det.
Den palestinska regeringen, svårt försvagad efter brytningen med USA, är lika maktlös på det internationella planet. Dess enda förhoppning är att de arabiska oljestaternas och EU:s varningar ska kyla av Netanyahus annekteringsiver. En rad regeringar varnar Jerusalem för att ta steget, bland annat Qatar, som hotar avbryta de transfereringar som betalar lönerna åt Gazaremsans offentligt anställda.

Netanyahu och flera av hans närmaste menar att nu när Trump ritat om kartan gäller det att smida medan järnet är varmt och ta över Jordandalen.
Om Trump förlorar i höstens amerikanska presidentval kommer hans efterträdare knappast att anamma hans fredsplan. Men de mer militanta och ideologiska israeliska nationalisterna är djupt skeptiska till annekteringen.
Längs den stora landsvägen mellan Jerusalem och Nablus står det tätt med stortavlor med varningsappeller mot Trumpplanen: ”Här kommer den palestinska staten att upprättas!” ”Suveränitet! Nej till palestinsk stat!”
Bosättarna menar att brådskan med annekteringen var ett publikfrieri från Netanyahu för att locka till sig väljare från de extrema nationalistpartierna i valet i mars.
Det säger Yoram Cohen, vinodlare från den stora bosättningen Ofra, där motståndet mot Trumps plan är kompakt:
– Det är politiska avsikter bakom detta. Annektering på Netanyahus villkor löser inga problem.

Bosättarnas ledare påpekar att i praktiken är Jordandalen redan annekterad. En formell annektering vore enligt förre utbildningsministern Rafi Peretz värre än dagens tillstånd:
– Vi vill ha suveränitet men utan politiska rättigheter för araberna.
Andra nationalister, som Yamina-partiets ledare Naftali Bennett, menar att palestinierna i Jordandalen är så få att det är riskfritt att göra dem till fullvärdiga medborgare.
Detta är ingen liten fråga: Israel har länge brännmärkts som en apartheidstat av sina motståndare. Kritikerna hänvisar till diskriminering och brutalitet mot palestinier som lever under ockupation.
Men att införliva territorium utan att göra dess invånare till medborgare vore något helt annat, och skulle på ett nytt och dramatiskt vis blotta Israel för apartheidanklagelser och åtgärder från internationella brottmålsdomstolen (ICC).
En annan obekant faktor är den jordanske kungen Abdullah II:s reaktion i händelse av ensidiga israeliska beslut. Jordandalen – ursprungligen en del av den

palestinska stat som FN beslöt upprätta 1947, erövrades av Jordanien 1948.
1974 avstod kung Hussein Västbanken åt palestinierna. 1994 accepterade han Osloavtalet och slöt fred med Israel. Annektering betyder ett slut på fredsavtalet, varnar hans son Abdullah, Jordaniens nuvarande kung.
Forskaren och förre officeren Shaul Ariely menar att en annektering sätter livsviktiga tillgångar på spel för Israels del:
– Det finns inga goda skäl för detta. Freden med Jordanien ger oss strategiskt djup mot öster, där våra verkliga fiender, Iran och dess ombud, befinner sig.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com

Fakta. Trumps fredsplan

Strax efter sin ankomst till Vita huset gav Donald Trump i uppdrag till svärsonen Jared Kushner och advokaterna Jason Greenblatt och David Friedman att dra upp ritningarna för ett nytt Mellanöstern.
Samtidigt minskade USA kraftigt biståndet till det palestinska självstyret.

Planen, ”Vision for peace”, publicerades i januari i år och ger Israel kontrollen över hela Jerusalem och ungefär en tredjedel av Västbanken, inklusive Jordandalen.
Samtidigt anger planen gränserna för en framtida palestinsk stat, som omfattar 2/3 av Västbanken, Gazaremsan samt delar av västra Negevöknen.
Palestinierna förkastade planen omedelbart, och Israel har endast accepterat valda delar av den.
Dela

Katrine Marçal: Svenskar borde släppa sin besatthet av uttal – halländska funkar även på engelska

TORSDAG 25 JUNI 2020

Sveriges utrikesminister Ann Linde intervjuades nyligen på engelska av en journalist från tyska Deutsche Welle. Det - orsakade debatt.

I spåren av diskussionen dök en av mina egna käpphästar upp: Hur bra är vi svenskar egentligen på engelska?

London.

För många av oss har likt Ann Linde upptäckt att engelska i jobbsammanhang kan vara knepigt. Vi försöker kommunicera nyanser som uppenbarligen inte går fram. Samtidigt har vi som nation en självbild av att vi är bra på engelska och om vi lämnar hela debatten om utrikesministern därhän: Vad beror det här egentligen på?

Jag tror att det finns två grundläggande missförstånd som ställer till det för oss svenskar. För det första är vi ohyggligt fixerade vid uttal. Vi har generellt sett ett ganska bra uttal på engelska, vårt eget språk är trots allt ganska likt. Dessutom har vi sett vår beskärda del av odubbade amerikanska och brittiska filmer. Problemet är att vårt uttal får oss att tro att vi automatiskt är bättre på engelska än till exempel en japan som pratar engelska med mer av sitt modersmål i melodin.

Så är det alltså inte.

Jag har till exempel sett många yngre svenskar håna sina föräldrars engelska. De tycker att mamma och pappa är pinsamma för att de har mer av ett svenskt uttal. I själva verket talar de stackars föräldrarna ofta bättre engelska än sina barn. Ungarna tror dock att bara för att de kan säga grundläggande fraser som i en amerikansk polisfilm behöver de inte plugga in något ordentligt ordförråd. Nej, de borde veta hut och plugga glosor i stället.
I Storbritannien kunde folk inte bry sig mindre om hur du uttalar saker. Det finns ju så många olika sätt att prata engelska på: Nigeriansk engelska, sydafrikansk engelska, indisk engelska och så vidare. Alla låter de olika. Men alltihopa är engelska. Så tänker vi inte i Sverige. Vi är besatta av uttal.
För oss spelar det ingen roll om en invandare från Bosnien har ett tio gånger större svenskt ordförråd och mycket bättre språkkänsla än en infödd svensk. Så länge denna bosnier inte uttalar det jäkla sje--ljudet på ett specifikt sätt kommer vi för alltid att säga att ”han bryter”.

Med andra ord: Likställ aldrig din förmåga att uttala engelska ord med din förmåga att hantera - språket. Var som Carl Bildt. Halländska funkar även på engelska.
Ett tydligt utländskt uttal kan dessutom vara bra i många affärssammanhang.
Engelsmännen har ju en relativt galen förmåga att hela tiden placera in varandra klassmässigt. Så fort en engelsman öppnar munnen kan den andra engelsmannen höra vilken samhällsklass han eller hon kommer från.
Detta guidar sedan deras relation mer eller mindre för all framtid. Sjukt. Men i hög grad sant. Att då ha ett tydligt utländskt sätt att prata blir en biljett till att slippa delta i spelet.
Det kommer att spara dig mycket tid.
Det andra missförståndet som ställer till det för oss svenskar är att vi generellt låter väldigt otrevliga. När britter pratar engelska tenderar de att vira in vad de säger i flera lager av ”would”, ”should”, ”perhaps” och ”please” som över huvudtaget inte existerar i svenskan.

Detta gör att en svensk ofta kan låta både känslokall och oartig bara genom att beställa en cappuccino på en restaurang i London. Tänk då vad som kan hända om du skickar fram en svensk statsepidemiolog för att prata om dödstal i BBC.
Min man är engelsman och retar mig ofta för mitt sätt att ”iskallt avfärda folk”. Nu senast var det sättet som jag sa till den lokala skadedjursbekämparen i vår by att vi inte behövde några årliga kontroller av musfällorna på vinden. Min man skrattade i flera dagar.
Jag vet fortfarande inte exakt varför.
Mitt generella tips är att helt - enkelt utgå från att du låter hård och kall när du pratar engelska, försök sedan kompensera med kroppsspråket. Jag vet dock att det inte är lätt. Det är därför som en tydlig svensk brytning löser så många problem. Om folk bortom alla tvivel hör att du är svensk, kommer de också att ha överseende med din bristande förmåga till brittisk artighet.
Tyvärr har jag själv hamnat i den värsta av två världar: Min mans internatskole-engelska har delvis

smittat av sig på mig samtidigt som jag kombinerar den med allmän svensk otrevlighet. Nej, det är inte konstigt att byns skadedjursbekämpare flyr för sitt liv.
Vänta tills jag börjar förklara den svenska coronastrategin för grannarna.
Det kommer att vara den - slutgiltiga nådastöten för ”Sverigebilden”.
Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se

Kina och Indien lovar att respektera gränsen

TORSDAG 25 JUNI 2020

Efter förra veckans sammandrabbning mellan indiska och kinesiska soldater i Ladakh i Himalaya pågår intensiva försök att lugna ned stämningen mellan de båda kärnvapenmakterna. Efter flera möten på hög nivå har parterna enats om att i omgångar dra

tillbaka sina styrkor efter den uppblossade gränskonflikten.
På onsdagen deltog försvarsministrarna från både Indien och Kina i firandet av 75-årsdagen av segern i andra världskriget. Det blev det första direkta mötet på högsta nivå efter sammandrabbningen i Ladakh förra veckan, då 20 indiska soldater dödades och mer än 70 skadades.
Samtidigt meddelade det indiska utrikesdepartementet att länderna kommit överens om att ”strikt respektera” stilleståndslinjen, som fungerar som en gräns mellan länderna.
Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov, som hade ett videomöte med Indiens och Kinas utrikesministrar Subrahmanyam Jaishankar och Wang Yi på tisdagen, försäkrar att parterna är inställda på en fredlig fortsättning och klarar av att lösa krisen utan hjälp från omvärlden. Inget av länderna har något intresse av en upptrappad konflikt.
– Det finns ingenting som indikerar att någon vill se en icke-diplomatisk lösning, sa Lavrov efter mötet.

Efter de första dagarnas höga tonläge finns det också en enighet om att dra tillbaka styrkor från stilleståndslinjen och skapa en större buffertzon, enligt indiska medier. Någon tidsplan för hur det ska gå till finns dock inte.
Gränskonflikten mellan Kina och Indien har sitt ursprung i kriget mellan Indien och Kina 1962, som slutade i ett förödmjukande nederlag för Indien. Kina lade under sig ett nästan 40 000 kvadratkilometer stort område i Himalaya som Indien gör anspråk på.

Under våren har spänningen ökat längs gränsen, i första hand i Ladakh. Länderna har anklagat varandra för att ha gått över stilleståndslinjen vid flera tillfällen, bland annat ska flera tusen kinesiska soldater gått in flera kilometer på den indiska sidan i Galwandalen och förstört militära installationer och ersatt dem med egna.
Utvecklingen följdes med oro i omvärlden, bland annat erbjöd sig USA:s president Donald Trump att medla mellan parterna. Både Indien och Kina har kärnvapen. Tillsammans med USA har

länderna de största arméerna i världen.
Både Indien och Kina har mobiliserat stora militära styrkor längs gränsen, men urladdningen förra måndagen kom ändå som en överraskning. Det var den första sammandrabbningen med dödlig utgång sedan mitten på 1970-talet.
600 soldater uppges ha varit inblandade i bråket på mer än 4 000 meters höjd. Det ska ha utlösts av att en indisk officer knuffades ned i en ravin. Sedan flera årtionden har länderna kommit överens om att soldaterna i området inte ska bära vapen för att undvika en upptrappning av konflikterna.
I bråket användes därför stenar, klubbor klädda med taggtråd och järnrör med spikar som tillhyggen. Enligt Indien dödades och skadades ett större antal på den kinesiska sidan. Att Kina inte medgivit några offer ses som ett tecken på att landet vill dämpa krisen.
Att konflikten flammat upp just nu kan förklaras med att Indien har byggt en väg nära stilleståndslinjen, som leder fram till en flygbas. Detta har retat upp

Kina, som anser att den vägen ger Indien en strategisk fördel i regionen.
För Kina är Aksai Chin, området som även Indien gör anspråk på, en viktig länk mellan Xinjiangprovinsen och Tibet.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

Dela

Vänsterdemokrater framåt i primärval

TORSDAG 25 JUNI 2020

New York. En våg av progressiva vänsterdemokrater gjorde starka valresultatet i delstaten New Yorks primärval. Den antirasistiska rörelsen som mobiliserats under sommaren tycks redan ha gjort avtryck i lokalpolitiken. Det kan även få betydelse i höstens val i USA.

I veckans primärval i delstaten New York blev vänsterdemokraten Alexandria Ocasio-Cortez omvald med betydligt större marginal än

för två år sedan. Hon hade tidigare i år 13 utmanare för kongressplatsen men hade på onsdagen en ledning med över 70 procent av rösterna i primärvalet. Hon är den mest namnkunniga av en rad vänsterdemokrater som gjorde förvånansvärt starka resultat i New Yorks primärval och med stor sannolikhet kommer att göra sällskap med henne i kongressen nästa år.
32-åriga Ritchie Torres , en homosexuell svart lokalpolitiker från The Bronx, såg ut att besegra den värdekonservativa religiösa ledaren Ruben Diaz, som hyllat Donald Trump. Torres talade under kampanjen om hur svarta och latinamerikaner i New York drabbats värst av coronapandemin. Progressiva ledare i New York betraktar honom redan som en stigande stjärna i partiet.
Rösträkningen är preliminär då det kan ta många dygn att räkna brevröster och förtidsröster, men i åtminstone fyra lokalval i New York hade utmanare från vänster ledning över äldre mittendemokrater. Det tyder på att ett generationsskifte och en ideologisk sväng till vänster

fortsätter inom Demokraterna, åtminstone i lokalpolitiken. Den antirasistiska rörelse som mobiliserats under sommaren verkar även göra avtryck i lokalpolitiken, vilket kan få betydelse i höstens val.
Även i Kentucky såg vänster-demokraten Charles Booker ut att gå mot ett förvånansvärt jämnt val mot mittendemokraten Amy McGrath, som hade betydligt större kampanjkassa. Booker har varit en ledarfigur för Black lives matter-rörelsen i delstaten under sommaren.

I North Carolina ägde en smärre politisk skräll rum då den 24-åriga republikanen Madison Cawthorn besegrade en erfaren högerpopulistisk republikan, Lynda Bennett, som hade starkt stöd av Donald Trump. Cawthorn förväntas nu bli den yngsta personen i kongressen.
Primärvalen som ägde rum i sex delstater präglades av högt valdeltagande och ofta timslånga väntetider till vallokalerna, men det var inte samma omfattande kaos som under valen i Georgia och Wisconsin tidigare i sommar.

På grund av coronapandemin var det ovanligt många som förtidsröstade, vilket innebär att det kan ta flera dagar eller veckor att få färdiga valresultat.
Martin Gelin

USA kan stoppas när EU öppnar igen

TORSDAG 25 JUNI 2020

EU. USA och Ryssland riskerar att portas när EU-länderna ska återöppna de yttre gränserna igen efter coronakrisen.
Samtidigt uppmanas till öppenhet för alla inom unionen – även för Sverige. EU:s inrikeskommissionär Ylva Johansson vill få i gång inresandet från länder utanför EU och

Schengenområdet från den 1 juli. Planen är att det ska ske stegvis, utifrån det medicinska läget i de olika länderna.
Enligt tidningen The New York Times riskerar USA att fortsatt svartlistas, liksom Brasilien och Ryssland. Däremot kan klartecken komma att ges för exempelvis Kina.
TT

Man läser John Boltons bok om Trump med lika delar avsmak och förundran

TORSDAG 25 JUNI 2020

Donald Trumps före detta säkerhetsrådgivare John Boltons bok ”The room where it happened” marknadsförs som en avklädning av presidenten. Men den är betydligt

pinsammare för författaren själv, skriver Niklas Ekdal.

John Bolton
”The room where it happened. A White house memoir”
Simon & Schuster, 592 sid.

I sin självbiografi från 2008, ”Surrender is not an option”, kommer John Bolton ut som revolutionär. Det fanns en tid när det republikanska partiet var konservativt – i meningen försiktigt, ansvarsfullt, traditionsbundet – men då Bolton blir FN-ambassadör 2005 är det omstörtande verksamhet som gäller.

Neokonservativa ideologer har övertalat presidenten George W Bush att invadera Irak. En stjärnsmäll för den internationella ordning baserad på FN och Nato som amerikanerna själva skapat, och som tjänat landet så väl sedan andra världskriget.

Boltons uppdrag blir att ge Förenta Nationerna nådastöten. På bara sexton månader är han nära att lyckas.

Den bisarra höjdpunkten i ”Surrender is not an option” är Boltons kröning av Ban Ki-moon till generalsekreterare. I ett startfält av kompetenta tuffingar

– värdiga arvtagare till Dag Hammarskjöld och Kofi Annan – rekryterar Vita huset en färglös byråkrat från det diplomatiska enfrågelandet Sydkorea.
Ban Ki-moons främsta merit är beredvillighet att dansa efter USA:s pipa. Han förväntas dränera det korrupta FN-träsket i New York, eller åtminstone göra dess rosenkindade internationalister irrelevanta. Målet är inget mindre än en ny världsordning, baserad på nationella intressen. America first. Slagordet var i Boltons mustasch långt innan det hamnade på Trumps kepsar.
Men revolutionen äter sina barn, som det heter i Georg Büchners drama ”Dantons död” från 1835. Bush den yngre gör rent hus med det multilaterala samarbete som byggts upp av fadern, Bush den äldre. Mycket riktigt blir den sansade brodern Jeb Bush uppäten i presidentvalet 2016, när revolutionen kommer hem till Washington i skepnad av Donald ”Drain the swamp” Trump.
Att den republikanske veteranen John Bolton skulle utses till Trumps säkerhetsrådgivare var

lika logiskt som överraskande. Bägge bildstormare på yttersta Fox News-kanten, men med agendor som knappast gick att förena i utrikespolitisk praktik. Bolton en hökarnas hök, inställd på att oskadliggöra skurkstater som Iran och Nordkorea, kompromisslös mot Kina och Ryssland. Trump tvärtom en beundrare av diktatorer men motståndare till militära äventyr, av det enkla skälet att sådana blivit impopulära efter fiaskon i Irak och Afghanistan. Samarbetet kunde bara sluta på ett sätt. Bolton blev lika kortvarig i Vita huset som i FN-skrapan. Nu har han skrivit den obligatoriska boken.

”The room where it happened” marknadsförs som en avklädning av Donald Trump. Den är betydligt pinsammare för författaren själv. Presidentens tokigheter är väl dokumenterade vid det här laget. Den programmatiska okunnigheten. Oförmågan att fokusera. Den bottenlösa fräckhet som eldar på supportrarna. Föraktet för normala politiska spelregler. Bristen på strategi och

bristen på intresse för allt annat än egna tittarsiffror.
John Bolton är ingen vidare stilist, men precis som i hans bok om FN finns en detaljrikedom som ger trovärdighet åt vittnesmålet. Man blir illa berörd som inför en bil-olycka, och det är lika omöjligt att titta bort.
Mest beklämmande är att inget längre förvånar. Det hade haft större nyhetsvärde om Trump faktiskt känt till att Finland är självständigt och Storbritannien en kärnvapenmakt. Man hade höjt mer på ögonbrynen om presidenten inte lovordat Kinas koncentrationsläger i syfte att vinna personliga favörer från Peking.
Mönstret är belagt i tidigare böcker och i riksrättsförhören om Ukraina. Trump vill bli beundrad och omvald. USA:s verkliga säkerhetsintressen – för att inte tala om mänskliga rättigheter eller demokratiska normer – är fullkomligt underordnade.
Man läser John Boltons bok med lika delar avsmak och förundran. Varför tog han jobbet som rådgivare åt någon han så övertygande avfärdar som charlatan? Varför rekryterar

Donald Trump konsekvent medhjälpare som sedan de fått sparken stämplas som lögnare och förrädare?
Inga svar står att finna i ”The room where it happened”. Boltons självsmekningar blir till sist läskigare än Trumps, just för att han har koll på världen och hästarna hemma.
Alla anständiga politiker har samma grundläggande reflexer och värderingar. De största cynikerna är alltid cyniska var och en på sitt speciella sätt.
Fyra månader före ett ödesmättat presidentval blir den oundvikliga frågan hur John Boltons bok kommer att påverka opinionen. Att döma av Trumps maniska twittrande och Vita husets desperata försök att stoppa utgivningen är detta en kritik som biter, eftersom den dånar från höger.

Niklas Ekdal

”Grön omställning är ett måste – trots coronakris”

TORSDAG 25 JUNI 2020

Han var ordförande i brittiska energibolaget BP vid oljekatastrofen i Mexikanska golfen och är ett av bilindustrins mest kända namn. Nu vill näringslivstoppen se till att Sverige blir ledande i den gröna omställningen.

– Vi måste se till att vi inte tappar tempo, säger Carl-Henric Svanberg.

För tio år sedan besökte Carl-Henric Svanberg den amerikanska delstaten Alaska under några veckor på sommaren. Då var det vad han beskriver som typiskt Alaskaväder med 15 grader och regn en stor del av tiden. När han i fjol återvände hade temperaturen gått upp med tio grader och skogsbränder härjade okontrollerat.

– Laxarna dog och björnarna tog sig till städerna för att leta efter mat. Det gjorde mig bekymrad.

Det kan ha varit en udda sommar men jag tror att de flesta av oss känner av förändringarna, säger han.
DN träffar Carl-Henric Svanberg i pampiga lokaler på Östermalm som tillhör Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA). Han är ordförande för institutionen som arbetat fram en rapport med nio punkter om hur coronakrisen kan användas för att ställa om mot ett grönare samhälle (se faktaruta).
– Fossilt bränsle till låga priser skapade förutsättningar för den industriella utvecklingen och lade grunden för vårt välstånd. Nu måste vi skapa ett grönt samhälle med grön energi. Coronakrisen är inget skäl att tappa tempo, säger Carl-Henric Svanberg.
Den tidigare koncernchefen för Ericsson, ordföranden för oljejätten BP under läckan i Mexikanska golfen och nuvarande styrelseordföranden i AB Volvo har slagit sig ner i en skinnfåtölj. Det är dagen efter att Volvokoncernen meddelat att 4 100 tjänster försvinner, varav 1 250 i Sverige.
– Alla företag måste kunna växla upp och växla ned i kriser för att

möta svårigheter från en styrke-position, säger Carl-Henric Svanberg om beskedet och återgår till den gröna omställningen.
Det tuffa ekonomiska läget för företag och länder till följd av pandemin hindrar inte satsningar på klimatet, anser han. Europas uppgift är att exportera kompetens och teknik till stora ekonomier med många människor i Asien, där Sveriges förutsättningar för att leda den gröna omställningen är goda, enligt Svanberg.
– Klimatfrågan är en stor utmaning för alla länder men Sverige är ett land där vi alla är nära varandra och talar med varandra på ett bra sätt, därför tror jag att vi kommer att hitta lösningar.
Finns det något från tiden på BP som bidrar till ditt engagemang i miljöfrågan?
– När jag gick in i BP var jag övertygad om att världen stod inför en övergång till grönare alternativ och jag ville vara med i omställningen. Sedan kom olyckan som gjorde att vi tappade tempo, men det slutade på ett bra sätt. Företaget är inne i en förändringsprocess.

Utöver den gröna omställningen ringar han in två andra viktiga förändringar i världen: digitaliseringen och de politiska strömningarna som gör att det finns anledning för Europa att sluta leden.

– EU måste skapa en effektiv inre marknad som gör att vi kan få ut styrkan i vad som är världens största enskilda handelsområde. Därtill nämner han mer protektionistiska tendenser hos USA och Kina. Han tror att en effekt av krisen blir kortare leveranskedjor till följd av högre löner i flera tillverkningsländer.

– På 1990-talet hade framför allt Kina ökat sin kompetens och produktivitet utan att lönerna gått upp. Det gjorde det positivt att lägga tillverkningen där. Nu har lönerna gått upp och det har blivit viktigare för företag att produktionen finns närmare huvudverksamheten.

Situationen i USA, med hög arbetslöshet, oroligheterna som följt av polisvåldet och det kommande valet får konsekvenser för världsekonomin, säger Svanberg.

– Vinner Trump blir USA säkert mer av en särkraft, om Biden

vinner blir USA sannolikt mer samarbetsvilligt. Men när det kommer till USA:s Kinapolitik är det ingen större skillnad mellan Trump och Biden, säger han.
Carl-Henric Svanberg tror att det tar ”ett par år” innan samhället återgått till ett mer normalt läge efter coronakrisen, men då med en högre grad av digitalisering.
Investeringarna i artificiell intelligens i Europa halkar efter jämfört med i Kina och USA, säger han, och tillägger att det finns anledning att ta ett kliv fram i ”morgondagens industri”.

– Investeringar i tech och utbyggnaden av 5G skapar förutsättningar för att bygga ett helt annat samhälle. Men det ställer också krav på att alla i samhället får chansen att vidare-utbilda sig, säger han.
Hur ser du på Sveriges corona-strategi?
– Sverige beskrivs internationellt som ett särfall men i verkligheten tror jag inte skillnaden är så stor. I Sverige har vi en tradition av att lita på myndigheter och här fungerar vägledning lika bra som regler gör i andra länder, säger Carl-Henric Svanberg.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se

Fakta. Nio prioriterade områden för hållbar nystart

Aktörer inom industrin har tagit fram rekommendationer för en grön omställning efter coronakrisen. I gruppen finns Investors ordförande Jacob Wallenberg och Atlas Copcos ordförande Hans Stråberg.

1. En hållbar nystart är inte möjlig utan aktivt samarbete inom EU.
2. Genomför offensiva utbildningsinsatser i närtid – många måste göra jobbet.
3. Öka de offentliga forskningssatsningarna.
4. Stärk den digitala infrastrukturen för att öka konkurrenskraften och nå klimatmålen.
5. Åtgärda bristerna i Sveriges elförsörjning – annars hotas den gröna omställningen.
6. Elektrifieringen av industri och transporter är nödvändigt – beslut behöver tas i närtid.
7. Biobaserad energi och produkter är en av nycklarna till

ett fossilfritt Sverige – stärk innovationerna och öka investeringarna.
8. Gå från ord till handling för ökad resurseffektivitet.
9. Effektivisera tillståndsprocesserna för miljöprövningar.
Källa: Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)

Beslut om karantän för inresande till New York

TORSDAG 25 JUNI 2020

USA. Personer från virushärjade stater i USA ska från och med torsdag sitta två veckor i karantän om de reser in i New York-området. Guvernörerna för New York, New Jersey och Connecticut meddelade under onsdagen

beslutet – vars syfte är att minimera risken för en ny virusvåg.
New York är den hårdast drabbade staten hittills och guvernörerna motiverar karantänbeslutet med att de inte vill se en andra virusvåg i området.
De stater som beslutet gäller är i nuläget Alabama, Arkansas, Arizona, Florida, North Carolina, South Carolina, Texas, Washington och Utah.
TT-Reuters

Elva gripna för aborter

TORSDAG 25 JUNI 2020

Marocko. Polisen har gripit elva personer misstänkta för illegala aborter. Utredningen som ledde fram till gripandena ska ha inletts efter det att någon uppmärksammat polis om en klinik som utförde illegala aborter i turistmeckat Marrakech.
Fyra sjuksköterskor, sex patienter och den läkare som äger kliniken misstänks nu för flertalet brott.

Bland de gripna patienterna finns en 17-årig flicka.
TT-AFP

Glädjande siffra för tysk ekonomi

TORSDAG 25 JUNI 2020

Affärsklimatet i Tyskland förbättras snabbare än någonsin, enligt forskningsinstitutet Ifo:s månatliga sammanställning. Junimätningen visar att index ökar till 86,2 från 79,7 i maj – den största ökningen sedan mätningarna började i samband med den tyska återföreningen

1990. Marknaden hade väntat sig att indexet skulle stiga till 85.
I går kom även nyheten att det tyska inköpschefsindexet ökar till 45,8 från 32,3, vilket var mer än väntat.
TT-Reuters

Skanska får nytt mångmiljonkontrakt i USA

TORSDAG 25 JUNI 2020

Skanska ska renovera sjukhuset i North Central Bronx i New York i USA, enligt ett pressmeddelande. Kontraktet är värt cirka 606 miljoner kronor och handlar om 6 600 kvadratmeter sjukhus med 120 intensivvårdsplatser. Projektet ska vara klart i september.
TT

Cyklar och munskydd i centrum för Paris borgmästarval

FREDAG 26 JUNI 2020

Fler cykelbanor, nya handspritautomater, utvidgade uteserveringar och munskydd till alla. När Frankrike håller lokalval på söndag står coronaåtgärderna i centrum. Paris borgmästare Anne Hidalgo (PS) hoppas bli omvald – medan Emmanuel Macrons regeringsparti LREM riskerar att göra ett mycket dåligt val.

Det ”nya normala” i Paris är nästan tyst.
Rue de Rivoli brukade vara ett kaotiskt larm av tutande och motorljud i rusningstid.
Nu är den nära fem kilometer långa och fyrfiliga gatan i stället ett sus av mekaniskt trampande, vinande elsparkcyklar och en och annan förläget brummande buss eller taxi.
Sedan mitten av mars, då covid-19 drog in över Frankrike, har Paris ledning bannlyst personbilar på

denna sträcka mellan Bastiljen och Place de la Concorde som passerar Louvren.
Än har inte så många turister hunnit dra nytta av det. Men fler än 15 000 franska cyklister gör det – varje dag.
– Paris har ju aldrig varit en cykelstad, men det är på väg att ändras nu. Vinterns stora strejk i kollektivtrafiken fick många att börja cykla, och efter pandemin är vi ännu fler. Förr kändes det utsatt och riskabelt att cykla här, men inte nu längre, inte med alla nya cykelbanor, säger Maeva Pesi som är på väg till jobbet på ett av stadens museer.
Kvinnan bakom denna förvandling är Paris borgmästare: 61-åriga Anne Hidalgo.
I flera år har Hidalgo varit något av ett hatobjekt för stadens taxichaufförer, som ofta ondgjort sig över de evinnerliga vägarbetena – och i perioder har opinionssiffrorna dalat.
Men nu har hennes arbete börjat ge frukt.
Hidalgo tillhör det franska socialistpartiet och hämtar inspiration från de holländska socialdemokraternas omvandling

av Amsterdam till en utpräglad cykelstad på 1970-talet.
Där kom den stora beteendeförändringen efter oljekrisen 1973, då premiärminister ”Joop” den Uyl uppmanade holländarna att lämna bilen hemma och ta cykeln i stället.
Nu är frågan om coronapandemin kan bli krisen som får Parisborna att börja cykla – på allvar.
Sedan Hidalgo kom till makten 2014 har mer än 50 mil nya cykelvägar byggts – en fördubbling mot tidigare. Under de två månaderna av utegångsförbud lät staden omvandla ytterligare en halv mil bilväg till cykelfiler.
Det gjorde man för att ge ett alternativ till dem som känner sig obekväma i fullsatta tunnelbanevagnar och bussar – trots att krav på munskydd nu införts i kollektivtrafiken.
Gensvaret har blivit stort.
Stadens tjänst för hyrcyklar, Vélib, har så här långt i juni haft fler än 127 000 användare per dag – en fördubbling mot samma månad förra året. Samtidigt har försäljningen av cyklar och

elcyklar tredubblats i många affärer.
Bilköerna finns kvar i Paris. Men något har börjat hända.
– För mig handlar det om att cykeln är ett ekologiskt hållbart transportmedel. Och när nu Hidalgo allierat sig med miljöpartiet EELV kommer hon att få min röst, säger Maeva Pesi.
Inför söndagens borgmästarval har Anne Hidalgo stöd av omkring 45 procent av väljarna, enligt en ny mätning. Tvåan, Rashida Dati är den traditionella högerns kandidat, och får omkring 34 procent av väljarstödet. Långt efter dessa båda kommer Emmanuel Macrons handplockade kandidat Agnès Buzyn, med 18 procent.
Rashida Dati hjälps fram av att hon redan före pandemin hade bättre hygien och renlighet som profilfrågor.
För Agnès Buzyn har det tvärtom blivit en belastning att hon tidigare var hälsominister, med ansvar för pandemiberedskapen i landet.
– Rashida Dati är det enda realistiska alternativet till Hidalgo. Men hygien och renlighet talar ju alla om nu, och

när vi har en borgmästare med en så tydlig vision tycker jag att vi kan ge henne chansen att realisera den, säger den 59-årige bostadsmäklaren Eric Calmettes när DN möter honom på Rue de Rivoli.
Som många andra har han hörsammat Hidalgos uppmaning att bära munskydd. Flera miljoner enkla munskydd har distribuerats gratis till befolkningen sedan i början på maj.
Rivalen Rashida Dati menar att Hidalgo har byggt upp en oöverskådlig byråkrati för att administrera alla sina storslagna projekt, och att hon skuldsätter staden i onödan.
Men trots att Dati är uppbackad av expresidenten Nicolas Sarkozy har hon hittills haft svårt att komma ikapp i opinionen.
Borgmästare Hidalgo lovar, å sin sida, att permanenta många av de satsningar som redan genomförts under krisen:
Två tusen automater med gratis handsprit vid offentliga toaletter och på andra platser i staden.
Mängder av nya tillstånd för större uteserveringar på restauranger och kaféer.

Ambulerande teststationer som erbjuder gratis coronatest för personer med symtom.
I Frankrike ses dessa lokalval som en första utvärdering av Emmanuel Macrons hantering av krisen. Och att hans partis kandidat Agnès Buzyn kämpar i uppförsbacke i Paris är sannolikt en fingervisning om vartåt det lutar.
Närmare 30 000 personer har avlidit i covid-19 i landet och precis som i Sverige har den inledande bristen på skyddsutrustning och det höga antalet döda på äldreboenden lett till svidande kritik.
På pluskontot för Emmanuel Macron står att smittan bromsades innan den tog fart på allvar utanför Parisregionen och nordöstra Frankrike, och att de flesta fransmän stöttade det drastiska beslutet att införa utegångsförbud.
Men ett problem för presidenten är att det främst är premiärminister Edouard Philippe som förknippas med det som ses som positivt. Philippe har synts och hörts mycket under både stängningen och öppnandet

av landet, och hans popularitetssiffror är nu högre än Macrons.
Det har lett till spekulationer om att det snart kan bli ett byte på premiärministerposten.
Edouard Philippe kandiderar till borgmästare i Le Havre – en av få kommuner som regeringspartiet LREM ser ut att kunna vinna på söndag. I Frankrike går det att kombinera ministerposter med uppdraget som borgmästare, men i Paris spekuleras det om att Macron ska ta tillfället i akt och tacka Philippe för väl utfört uppdrag.
Tyckare och journalister, som gör anspråk på att ha kontakter i presidentens inre krets, spår att en ny premiärminister kommer att utses som är mindre lik Macron. Utrikesministern Jean-Yves Le Drian har nämnts.
Macron har själv sagt att han förbereder en omorientering av politiken – men hur drastisk den blir, i vilken riktning och om den innebär några ministerbyten, det får vi inte veta förrän i det linjetal som han väntas ge i nästa vecka.
Målen med ett premiärminister-byte vore sannolikt två: dels att få en nystart inför presidentvalet

2022, dels att kalibrera den sköra balans som Macrons mittenparti La République en Marche försökt hålla sedan det kom till makten. LREM är något av en bred kyrka – och när Emmanuel Macron förra hösten tog tydliga steg högerut väckte det frustration i vänster-falangen, där man gärna ger Philippe skulden. När den politiska vinden nu tycks ha vänt och debatten handlar mer om rätten till sjukvård, klimatförändringar, ojämlikhet och rasism, hoppas denna falang på en premiärminister som kan parera en vänsterutmanare till Macron.

En utmanare som vänsterpopulisten Jean-Luc Mélenchon. Eller kanske rent av Paris borgmästare Anne Hidalgo? I onsdags tvingades Hidalgo dementera att hon tänker kandidera i presidentvalet 2022. För på samma sätt som guvernören Andrew Cuomo i delstaten New York har hon öppet kritiserat sitt lands regering under coronakrisen. Senast i slutet av maj, då hon lyckades pressa fram ett öppnande av Paris parker.

Frågan är dock om Macron verkligen tänker sig en vänstergir. Enligt en ny opinionsmätning finns hans farligaste rival alltjämt långt ute till höger. Marine Le Pen skulle få mellan 26 och 28 procent i första omgången i ett presidentval i dag – lika mycket som Macron själv. I en andra och avgörande omgång skulle Macrons segersiffror bara bli 55–45, en betydligt mindre marginal än 2017.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

Fakta. Tre kvinnor kan bli Paris borgmästare

Första omgången i de franska lokalvalen hölls den 15 mars. På grund av covid-19 sköts den andra och avgörande omgången upp tills nu på söndag.
Rädslan för en andra virusvåg finns kvar när medborgarna i 4 827 kommuner går till valurnorna.
I huvudstaden Paris är tre kvinnor de främsta kandidaterna:
Anne Hidalgo, 61, representerar socialistpartiet PS och är Paris nuvarande borgmästare. Vill minska bilismen i huvudstaden och fortsätta satsa på cykelvägar och promenadstråk.

Rashida Dati, 54, är högerpartiet Republikanernas kandidat. Vill satsa på rengöring, ökad hygien och skapa en ny kommunal polisstyrka för att få bukt med personrån och annan brottslighet. Agnès Buzyn, 57, är före detta hälsominister och regeringspartiet LREM:s kandidat. Föreslår bland annat en ”Marshallplan” för Paris företagare, med skattereduktioner i mångmiljonklassen.

Syrier letar efter anhöriga bland 53 000 bilder av döda fångar

FREDAG 26 JUNI 2020

I flera år har hundratusentals syrier levt på hoppet om att deras fängslade släktingar en dag skulle friges.
Nu ligger bilder på döda fångar ute på nätet, tagna av den förre arméfotografen ”Caesar”.

Många av de saknade återfinns där.

– Jag har inte hört av min bror på nio år. Nu har jag fått veta att han troligen är död, säger Ammar Khashan till DN.

Att bläddra bland drygt 53 000 foton, som visar torterade, döda, lemlästade fångar, kan vara det enda sättet för syrier att få veta vad som hänt en släkting i den syriska regimens fängelser.

Bilderna visar 11 000 döda politiska fångar. Det handlar om personer som satt fängslade mellan april 2011 och augusti 2013, då bilderna togs.

Fotona smugglades ut ur Syrien av en avhoppad fotograf med täcknamnet Caesar, som arbetade för militärpolisen.

Dokumentationen av tortyren och tvångssvälten har fått USA:s kongress att besluta om den hårdaste sanktionslagen hittills mot Syrien, Caesarlagen.

Trots att en del av bilderna varit tillgängliga tidigare, har de fått större uppmärksamhet efter att Caesarlagen trädde i kraft den 17 juni i år.

Sedan dess söker hundratusentals syrier över hela världen bland bilderna i hopp om att inte

upptäcka släktingar eller vänner – så att det finns en chans att personerna fortfarande kan vara vid liv.
– Vi hittade en bild på en lemlästad man. Vi ville inte tro det, men det verkar som att det är min bror, berättar Ammar Khashan, 40, för DN.
Brodern Ali Khashan, som nu tros vara död, skulle ha fyllt 42 i år. Han fördes bort av Syriens säkerhetstjänst på vägen mot Libanon sommaren 2011, då han arbetade som chaufför. Hans mamma fick hjärtslag – och dog senare – när hon fick veta att sonen förts bort.
– Sedan dess har vi, syskonen, frun och barnen, väntat på honom. Vi har aldrig vetat var han var eller hur han mådde. Nu blir första beskedet om honom att han troligtvis dog av tortyr, säger Ammar Khashan.
Ismail Alhani är pappa till en annan politisk fånge som tros vara död – hans foto finns bland Caesars bilder.
– Min son dödades under tortyr. Det är väldigt smärtsamt, säger Alhani till den turkiska nyhetsbyrån Anadolu.

Pappan förlorade också tre av sina söner i en bombning som al-Assads styrkor genomförde i provinsen Idlib.
Stämningen i de icke regimkontrollerade områdena i nordvästra Syrien påminner nu om en begravning, säger den lokale journalisten Hasan Mukhtar till DN. Bara i al-Tah, en by i provinsen Idlib, har 13 döda politiska fångar identifierats av vänner under de senaste fyra dagarna. En symbolisk begravning hölls för dem i måndags.
En bild på en död äldre man har spreds nyligen bland syriska konton i sociala medier. Hasan Mukhtar säger att mannen dog av sorg när han upptäckte en bild av sin son bland Caesars fotografier. Mukhtar hade tidigare tre kusiner i fängelse. Myndigheterna meddelade deras familjer att de hade dött, utan att familjerna fick tillbaka de avlidnas kroppar.
De politiska fångarna i al-Assads fängelser får inte ha kontakt med världen utanför; varken via telefonsamtal eller besök. Endast om någon fånge släpps kan en familj i praktiken få information om att en släkting sitter i fängelse.

Cirka 130 000 politiska fångar är kvar i den syriska regimens fängelser, enligt den syriska människorättsorganisationen Syrian network for human rights. Organisationen hävdar också att regimen ligger bakom ytterligare 83 000 personers försvinnande. Caesars bilder togs under drygt två års tid. Det har gått sju år sedan han hoppade av från militärpolisen och ytterligare hundratusentals bilder kan ha tagits på andra döda fångar.
– Jag kommer ihåg när vi arbetade tillsammans och skrattade hela tiden, säger Ammar Khashan om sin troligen ihjältorterade bror, medan orden stockar sig i halsen.
– Vilken tragedi. Må gud utkräva sin hämnd av regimen.

Saeed Alnahhal
saeed.alnahhal@dn.se

Fakta. Vittnen berättar om tortyr och skenavrättningar

Den syriska regimen har anklagats för en rad krigsbrott sedan konflikten bröt ut 2011. 2013 flydde den tidigare arméfotografen ”Caesar” landet. Han tog med sig drygt 53 000 bilder som dokumenterade

övergrepp och tortyr. Bilderna visar bland annat avmagrade kroppar, hundratals lik och människor som fått ögonen utslitna eller som har sår på rygg eller mage. Den så kallade Caesar-rapporten har använts av internationella organ, däribland FN, som en del i utredningen av regimens roll i ”masstortyr”.
2012 larmade Human Rights Watch om att tiotusentals människor hölls fångna och utsattes för tortyr i Syrien. Människorättsorganisationen dokumenterade uppgifter om 27 platser över hela landet dit regimkritiker förts sedan de deltagit i demonstrationer mot Bashar al-Assads styre. Vittnen beskriver sexuella övergrepp, tortyr och skenavrättningar. Enligt det oppositionella Syriska människorättsobservatoriet har minst 60 000 människor dött av tortyr eller svåra förhållanden i regimens förvar sedan konflikten inleddes. AFP, DN

67 länder protesterar mot att Trump hotar internationell domstol

FREDAG 26 JUNI 2020

Analys

Johannesburg. USA:s president Donald Trump har avfyrat en bredsida mot den internationella brottmålsdomstolen ICC, och hotat med sanktioner mot enskilda tjänstemän som involveras i eventuella utredningar mot amerikanska medborgare. I veckan protesterade 67 av domstolens medlemsländer, däribland Sverige, mot beslutet.

I veckan undertecknade 67 länder, däribland Sverige, ett uttalande som befäster deras stöd för den internationella brottmålsdomstolen ICC, som i början av juni utsattes för en av de hittills hårdaste attackerna från Vita huset.

USA:s president Donald Trump meddelade då att USA kommer att utfärda sanktioner mot de

utredare som befattar sig med eventuella fall under de senaste decenniernas krig i Afghanistan. Utredare kan få sina tillgångar frysta och bli nekade inresevisum till USA, något som även kan omfatta deras familje-medlemmar.

Bakgrunden är att ICC har beslutat att titta närmare på krigsbrott som kan ha utförts av samtliga inblandade parter i Afghanistan, alltså även amerikaner.

– Detta agerande hotar att skada Förenta Staternas suveränitet och hotar vår nationella säkerhet och utrikespolitik, sade Trump i uttalandet.

I svaret, som författats av Costa Rica och Schweiz och som backas upp av 67 av 123 medlemsländer i ICC, skriver man att domstolen är en ”oumbärlig byggsten i den multilaterala arkitektur som upprätthåller rättvisan”.

Läget är bekymmersamt för domstolen – men dess framtida status kommer att avgöras av två händelser senare i år: Det amerikanska presidentvalet i november, och utnämnandet av en ny chefsåklagare vid domstolen i slutet av 2020.

Bildandet av ICC var som tillblivelsen av ett kärleksbarn mellan 1990-talets optimism och det självförtroende som spirade i Västvärlden efter kalla krigets slut. Men när domstolen bildats, i juli 2002, hade kriget mot terrorn satt sin prägel på den internationella politiken och förhoppningar om att USA skulle delta kom på skam. Om president George W Bush var direkt skeptisk var Barack Obama åtminstone samarbetsvillig, men valde att inte ratificera Romfördraget som är domstolens juridiska grund.

När nu domstolen fått fler år på nacken är det Europa, som också präglas av isolationism, som måste bestämma sig för om man vill ta fajten för den utsatta institutionen.

I december ska en efterträdare till chefsåklagaren Fatou Bensouda utses. Bensouda har genom sitt gambiska ursprung lyckats desarmera en del av kritiken i Afrika mot att domstolen agerat ensidigt mot afrikaner. Men hennes åtal har kritiserats för att vara svagt underbyggda och inte lett till tillräckligt många fällande domar.

Mycket tyder på att nästa chefsåklagare blir en europeisk kvinna. Könsbalansen är undermålig i domstolens toppskikt och det hör till traditionen att rotera viktiga poster mellan olika världsdelar. Asiens nyckelspelare har visat ljumt intresse för domstolens förehavanden.
En seger för Joe Biden i november kan ge en möjlighet till nystart för ICC. Men skulle Donald Trump vinna valet svalnar nog intresset för tjänsten som chefsåklagare för ICC.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com

Fakta. ICC är en del av FN-systemet

Den internationella brottmålsdomstolen ICC, med säte i Haag i Nederländerna, är en del av FN-systemet. Domstolen skapades som en permanent variant av de specialtribunaler som bildats efter övergrepp och folkmord i ex-Jugoslavien och Rwanda. 1998 undertecknades det så kallade Romfördraget som ligger till grund för ICC och fyra år senare kunde domstolen öppnas.

Chefsåklagaren utses av de 123 medlemsländerna och förordnandet löper på 10 år. I december ska en efterträdare till chefsåklagare Fatou Bensouda utses.

Singapore väljer Ericsson före Huawei

FREDAG 26 JUNI 2020

Nokia och Ericsson ska båda leverera 5G-nät åt Singapores största telekomaktörer. Huawei ratas däremot av de allra största bolagen. Singapores val har setts som en politiskt het potatis då landets största handelspartners, det vill säga USA och Kina, är i konflikt i frågan. USA har uppmanat länder globalt att

bojkotta kinesiska Huawei utifrån vad man anser föreligger säkerhetsrisker som spionage om länder kontrakterar Huawei till att bygga ut näten till 5G-kapacitet.
TT-Reuters

Brexit

Den stora frågan när det gäller brexit. Antingen lyckas Storbritannien och EU nå ett avtal, eller så kommer Storbritannien gå över till att handla med resten av EU enligt Världshandelsorganisation regler. Då blir det tullar på många varor från och med den 1 januari.
Det här utfallet kallas för ”hård brexit”. Och egentligen är det en lite missvisande term. ”Hård brexit” hade varit om förhandlingen om utträde förra

året kollapsade. Då hade Storbritannien den 1 februari i år funnit sig själv i ett tillstånd som ingen nationalstat i modern tid har gjort: mitt uppe i en handlös krasch ut ur den Europeiska unionen och det hade mer eller mindre varit det. Visserligen hade man kunnat lappa och laga med olika mindre avtal i efterhand, hitta regler för flygen att kunna lyfta och så vidare, men det hade inte gått att göra om processen. Det kan man däremot denna gång.

Även om det inte blir ett frihandelsavtal mellan Storbritannien och EU 2020 finns det ju inget som säger att parterna inte skulle kunna försöka förhandla fram ett senare. Detta gör att EU inte är lika panikslaget längre: Om britterna får leva med tullar och krångel i några månader kanske de kryper tillbaka till förhandlingsbordet? Även från ett brittiskt perspektiv är idén om att lämna utan ett handelsavtal mindre skrämmande. Förra året kunde brexitmotståndarna skrämmas med hur detta skulle leda till tomma hyllor i mataffärerna och kaos på gränsen. Då lät detta som

någon form av armageddonscenario.
I dag är det bara en ungefärlig beskrivning av vad vi upplevde här i Storbritannien i mars när pandemin slog. Den brittiska tillväxten beräknas ju redan krascha över 11 procent på grund av pandemin: kommer väljarna då verkligen att märka av några ytterligare procent av brexitkaos? Å andra sidan är det kanske just ett par ytterligare procent som kan bli den politiska droppen för regeringen. En del källor pekar på att Boris Johnson faktiskt är mer villig att sluta ett avtal med EU i dag än för några månader sedan just på grund av pandemin.
Premiärministern får mer och mer kritik för hur han har hanterat pandemin. Storbritannien ser ut att bli Europas hårdast drabbade land och regeringens kommunikation till befolkningen under denna kritiska vår har varit kaotisk i mångas ögon.
Varför är de flesta skolor fortfarande stängda samtidigt som de ska öppna djurparkerna och pubarna? Varför jagar polisen bort folk från stränderna samtidigt som Boris Johnsons närmsta rådgivare bröt mot

restriktionerna redan i april? Varför har så många människor dött och hur kan tyskarna ha en fungerande nationell smittspårning och inte vi?
Boris Johnson har tidigare kunnat luta sig mot en idé om brittisk exceptionalism när det gällde en eventuell hård brexit. Ett: ”oavsett vad som händer kommer vi att klara det eftersom vi är britter”. Denna argumentation blir allt svårare i ljuset av hur landet har klarat pandemin.
Om bilden av att Boris Johnson står för kaos och inkompetens sprider sig ännu mer blir den politiska risken att gå mot en hård brexit plötsligt mycket större för regeringen. Då kommer de inte ha råd att addera mer kaos. Folk kommer inte längre lita på att regeringen efter ett par veckor av störningar i handeln kommer kunna leda landet tillbaka till normalitet. Eller rentav något bättre. Och detta kan få Boris Johnson att bli mer kompromissvillig gentemot EU.
Vad är då de stora stötestenarna i förhandlingen? För det första handlar det om huruvida Storbritannien ska tvingas följa EU:s regler när det till exempel

gäller miljö och arbetsrätt. EU har tidigare sagt att Storbritannien måste följa dem för att få fri tillgång till EU:s marknad, annars blir det tullar. Nu har retoriken mjuknat. Storbritannien får ”välja om det vill följa EU-reglerna” och om landet inte gör det blir det tullar. Detta skulle den brittiska regeringen eventuellt politiskt kunna leva med. Det finns emellertid en stor närliggande fråga om vilken rätt Storbritannien ska ha att ge statligt stöd till sina företag, och den måste också lösas ut.

Sedan har vi det där med fisket. EU kräver fortsatt tillgång till de brittiska vatten man har tillgång till i dag. Britterna säger nej. De vill ha rätt att omförhandla saken varje år och helst kunna stänga ute europeiska fiskare om man inte kommer överens.
Slutligen är det frågan om hur alltihopa ska styras. Ska man skriva en stor överenskommelse eller flera små? EU vill gärna se att alltihopa samlas i samma pappershög. Om Storbritannien bryter mot reglerna för fiske på sidan tolv kan man då hotfullt peka mot reglerna för

bilmarknaden på sidan 60. Får vi inte tillgång till er fisk får ni inte tillgång till reservdelar för era bilar. Det blir ett sätt att skapa stabilitet.
Samtidigt verkar det som att EU alltid kommer att ha ett stort svärd hängande över britternas huvud oavsett. Det handlar om den brittiska finanssektorns tillgång till EU-marknaden. Om Storbritannien uppfattas bråka om fiskarna kan EU alltid hota med att klämma åt landets banker. För att uttrycka det hela krasst.

Vad som händer den 1 januari nästa år är fortfarande extremt oklart. Detta är naturligtvis väldigt frustrerande för näringslivet. Däremot är en hård brexit i januari alltså inte alls lika dramatisk som en hård brexit hade varit förra året.
Vad som händer i brittisk inrikespolitik de närmaste månaderna kommer att bli väldigt viktigt. Stiger eller sjunker det politiska priset för Boris Johnson att riskera mer kaos i januari?
Det är den definierande frågan på den brittiska sidan.
Katrine Marçal

Kvinna i bordellhärva fick fängelse

FREDAG 26 JUNI 2020

En 29-årig kvinna från Rumänien döms till fängelse i fyra år för människohandel och grovt koppleri. Kvinnan var en av nyckelfigurerna i en omfattande bordellverksamhet som bland annat bedrevs i lägenheter på Östermalm i Stockholm. Bland de runt 30 kvinnor som såldes fanns en 15-årig flicka.

Tingsrätten skriver i sin dom att den 29-åriga kvinnan tillsammans med en numer avliden man har varit delaktig i prostitutionsverksamhet. En verksamhet, som med rättens ord, har varit planerad och organiserad. Den ska också ha bedrivits i större omfattning. Beträffande åtalet för människo-handel anses det bevisat att 15-åringen, som kallats Alice, har prostituerat sig under tre perioder och att kvinnan har rekryterat, transporterat, tagit emot eller

inhyst flickan ”i syfte att hon skulle exploateras för sexuella ändamål”.
En av kärnfrågorna har varit huruvida kvinnan känt till 15-åringens riktiga ålder, något rätten slår fast att hon gjorde. 29-åringen har bland annat sett flickans id-kort och även diskuterat att Alice, som hon kallade ”den lilla”, skulle marknadsföras som en skolflicka.
Enligt rätten har brotten mot 15-åringen, som kommer från Rumänien, inneburit ett hänsynslöst utnyttjande i ett för henne främmande land. Hon har under sina vistelser i Sverige befunnit sig i en ”mycket utsatt situation”.
Kvinnan, som är tidigare ostraffad, döms nu till fyra års fängelse för ett fall av grovt koppleri och tre fall av människohandel. Hon utvisas även ur Sverige och får inte återvända under en tid om fem år.
I samband med åtalet mot den 29-åriga kvinnan åtalades även två sexköpare. Det handlade om två 50-åriga män hemmahörande i Huddinge. De döms nu båda till dagsböter för köp av sexuell tjänst.

Spaningsarbetet för att kartlägga bordellhärvan tog sin början på nätet. Där upptäckte prostitutionsgruppen på polisens människohandelssektion ett stort antal annonser på så kallade eskortsidor med bilder som verkade vara tagna på samma plats.
Med hjälp av inre och yttre spaning, kameraövervakning och sexköp som fingerades av poliser kunde ett flertal tillslag genomföras i maj förra året i Stockholm.
Fem personer – en kvinna, tre svenska män och en utländsk medborgare – blev sedan misstänkta för att ha främjat och organiserat en omfattande bordellverksamhet där ett 30-tal kvinnor, huvudsakligen från Rumänien och Ungern, sålts. Bland de som såldes fanns 15-åringen.
Kvinnorna tog emot sexköpare i två lägenheter på Östermalm i centrala Stockholm och i en lägenhet i Solna. Huvudmannen, en 38-årig svensk, avled i mars. Misstankarna mot honom avskrevs därför. Därmed föll också misstankarna mot två andra svenska män eftersom

bevisningen mot dessa byggde på den nu döde mannens vittnesmål. Kvar blev då den 29-åriga kvinnan från Rumänien och en man, som kommer att åtalas vid ett senare tillfälle.
Martina Winslow, kammaråklagare på Åklagarmyndighetens riksenhet mot internationell och organiserad brottslighet, säger att hon är nöjd med domen och att rätten tagit till sig 15-åringens historia, trots att flickan själv inte har kunnat medverka i rättsprocessen utöver de inledande polisförhören.
Flickan skulle ha medverkat via videolänk från sitt hemland, men i samband med att Europas gränser stängdes på grund av coronapandemin, hade inte målsägandebiträdet längre möjlighet att resa dit från Sverige för att stötta flickan, berättar Martina Winslow.
– Men tack vare att det funnits omfattande skriftlig bevisning i målet och att den åtalade kvinnan själv berättat mycket om flickans situation har det ändå gått att få en fällande dom för människohandel. Det hedrar henne att hon medverkat i

rättsprocessen, säger Martina Winslow.

Andreas Nordström
andreas.nordstrom@dn.se
Marijana Dragic
marijana.dragic@dn.se

Ledare: Vladimir Putin klamrar sig fast som envåldshärskare

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Ryssland går ytterligare ett steg i auktoritär riktning. Den 67-årige Vladimir Putin vill behålla presidentmakten på livstid och för att kratta manegen för detta har det ryska parlamentet beslutat att ändra i grundlagen. Den det berör – Putin själv – har skrivit under

förändringarna, som innebär att hans mandattid nollas och att han kan väljas om för två perioder till. Vladimir Putin lånar fräckt demokratins namn för att vinna oberättigad legitimitet för stegen mot fullfjädrad diktatur. Just nu pågår en digital folkomröstning. Staten har kampanjat rejält för att få människor att rösta och på onsdag i nästa vecka är det sista chansen att lägga en valsedel i fysiska urnor. Rapporter om valfusk har redan kommit.
I folkomröstningen förväntas ryssarna ge sitt godkännande till ett omfångsrikt konstitutionellt reformpaket, som kan komma att ändra 14 artiklar i grundlagen. Förutom nya regler för presidentmakten innehåller paketet lagförslag om att endast vigslar mellan man och kvinna ska erkännas även om de har skett utomlands. Samkönade äktenskap är sedan tidigare inte tillåtna att ingå i Ryssland.
Finns det då ingen opposition? Den profilerade regimkritikern Aleksej Navalnyj manar till bojkott av folkomröstningen. Andra menar att det är bättre att rösta nej. Men i praktiken styr härskaren i Kreml Ryssland utan

särskilt stora begränsningar av folkvalda församlingar och rättsväsendet.
Presidenten utser premiärministern och tillsammans utser de alla andra statsråd. Vladimir Putin tillsätter även de högsta domarna, riksåklagaren, riksbankschefen och är överbefälhavare samt högst ansvarig för alla departement och myndigheter som sysslar med inre och yttre säkerhet. Putins parti Enade Ryssland har också en betryggande majoritet i duman sedan 2007.

Även de fria medierna är kringskurna. Inte minst etermedierna är statsstyrda och levererar mycket ”pravda” (sanning) till folket. Civilsamhället och föreningar utsätts för hårda påtryckningar från myndigheterna.
Den politiska utvecklingen i Ryssland är inte en inrikespolitisk fråga som enbart berör den ryska befolkningen. En av Försvarsberedningens huvudslutsatser är att det säkerhetspolitiska läget i Europa har försämrats över tid till följd av Rysslands agerande.

Annekteringen av Krim och kriget i Ukraina är ett öppet sår i dagens Europa.
Ryssland har lagt mycket pengar på militären under det senaste decenniet, mellan 3 och 4 procent av landets bnp. Det ska jämföras med försvarsalliansen Natos målsättning om 2 procent, vilket få medlemsländer lever upp till. Totalförsvarets forskningsinstitut bedömer att ”betydande framsteg har gjorts för att förvandla Rysslands väpnade styrkor till en effektiv krigsmakt” och att Rysslands huvudsakliga målsättning är att bli ”erkänd som en stormakt och att etablera en intressesfär i sitt närområde”.
Sverige behöver se hotet från grannen i öster och rusta upp totalförsvaret. Därför var det angeläget att få till stånd en försvarsuppgörelse med ökade ekonomiska anslag inför den proposition som regeringen ska lägga på riksdagens bord i höst.
Att ha förmåga att även hantera det pågående informationskriget är prioriterat. Ryssland har under flera år försökt att destabilisera såväl institutioner som EU och Nato som enskilda europeiska länder. Nättroll, trakasserier mot

västerländska journalister, historieförfalskning och spioneri är några av ingredienserna. Europa får inte låta Vladimir Putin söndra och härska hur som helst.

27/6 2020

Föreslår teststationer efter danskt besked

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Danmark förblir stängt som resemål för svenska turister. Så lyder beskedet från danska Seruminstitutet som under torsdagen meddelade att svenskar, förutom västerbottningar, inte kommer att

kunna resa in i Danmark – såvida de inte har särskilda skäl att korsa gränsen, som arbete eller att de har familj i landet.
Gårdagens besked är ett dråpslag för Skåne, som anses ha för höga smittotal. Men nu kommer förslag att det inrättas stationer för covid-19-test vid gränsen så att skåningar som är friska ändå ska kunna resa in, rapporterar P4.
Det tidigare beskedet från Köpenhamn var att skåningar, blekingar, hallänningar, sörmlänningar och västerbottningar skulle få komma in i Danmark från och med lördag, den 27 juni gäller inte längre.
TT

”Merkels sakkunskap imponerar”

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Podden är gratis och finns på dn.se, i DN-appen och på poddplattformar som Radioplay, Overcast, Podcaster och Spotify. Tysklands förbundskansler Angela Merkel har fått beröm för hur hon hanterat coronapandemin. Efter 15 år vid makten har hon tydligare än någonsin tagit initiativet.

Det konstaterar DN:s Tysklandskorrespondent Lina Lund i Studio DN 26 juni.

Nu utmanar borgmästaren Polens högernationalister

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Är det Warszawas karismatiske borgmästare som ska rädda Polen från den auktoritära väg landet slagit in på?

Ett första svar kan komma på söndag, då polackerna väljer - president.

Borgmästare Rafal Trzaskowski är en politisk fighter som överraskande dykt upp som presidentkandidat och utmanare till Andrzej Duda och den högernationalistiska regeringen.

Det har bara gått knappt sex veckor sedan Rafal Trzaskowski steg fram som presidentkandidat för liberala Medborgarkoalitionen, KO, med orden: ”Jag ställer upp för att slåss för Polen!”

Dagen var den 15 maj, vilket var mindre än en vecka efter att presidentvalet egentligen skulle ha genomförts. Det blev på grund av coronapandemin inte av då,

trots att Jaroslaw Kaczynski, ledare för det regerande nationalkonservativa partiet Lag och rättvisa (PIS), in i det sista vidhöll att det måste hållas just den dagen.
Kanske blev uppskovet från 10 maj till 28 juni räddningen för oppositionsalliansen KO. Det gav tid för att byta ut en tidigare kandidat – som noterade ensiffrigt väljarstöd – till en person som skulle visa sig vara mer effektiv.
Ganska snabbt stod det klart att nominering av Trzaskowski var ett lyckokast. Opinionssiffrorna började redan efter några dagar klättra uppåt, och snart visade det sig att han var den mest sannolike utmanaren till president Duda.
Vem är då Trzaskowski? Han är en politisk fighter, som under sina elva år som politiker – en bana som inleddes med att han 2009 valdes till EU-parlamentariker – hittills aldrig har förlorat ett val. Det är något som borde tala till hans fördel.
Dock finns en baksida i det starkt polariserade Polen: Både i sin roll som borgmästare i huvudstaden sedan 2018 och i sina personliga egenskaper är Trzaskowski en

närmast idealisk måltavla för högernationalister.
Han passar väl in i populisternas stereotypa fiendebild; som en elitist, en högutbildad person (studerat i Oxford!), som behärskar fem främmande språk, är en stark anhängare av EU – och dessutom en storstadsbo.
Valrörelsen har hittills slagit alla rekord i smutskastning – från det regerande lägrets sida.
Uppenbarligen räknar Andrzej Duda och hans kampanjmakare med att lyckas med taktiken att om en lögn upprepas tillräckligt ofta, kommer något av den att fastna på motståndaren.
Därför innehåller varje Duda-valmöte hets mot homosexuella, där oppositionen beskylls för att försöka införa något han kallar för en ”hbtq-ideologi”.
Enligt Duda är denna ideologi – ett rent skällsord riktat mot personer som motarbetar diskriminering på grund av sexuell läggning – ett värre hot mot Polen än kommunismen.
Då kan det låta så här, som på ett möte i veckan i södra Polen:
– I dag försvarar vi våra värderingar. Mina föräldrars

generation kämpade inte i 40 år för att få bort den kommunistiska ideologin från skolorna för att nu behöva acceptera att en annan ideologi ska ta över, som till och med är ännu med destruktiv.
Den argumentationen är generellt riktad mot oppositionens kandidater, men i första hand mot Trzaskowski, som i sin roll som Warszawas borgmästare skrev på en deklaration med namnet lgbt+, som riktade sig mot diskriminering av hbtq-personer, bland annat på arbetsplatser och skolor. Det öppnade för bittra angrepp från regeringspartiet PIS och de katolska biskoparna.
Trzaskowski svarade på kyrkans kritik:
– Jag lärde mig religion av franciskanerna, och prästen sade att om någon angriper en svagare ska du stå på hans sida. Det var därför kyrkan hade en så enorm auktoritet under kommunismen. Jag skulle förvänta mig att kyrkan sade ifrån när de främlingsfientliga och antisemiterna misshandlar människor, sade han till nyhetssajten Onet.

I Andrzej Dudas återvalskampanj betraktas homofobi som ett tacksamt sätt att mobilisera den moralkonservativa väljarbasen på landsbygden och i småstäderna mot den liberala ”eliten” i storstäderna. Det är därför en av medarbetarna i Dudas kampanjstab i en tv-intervju förklarade att homosexuella inte är ”normala människor”.
Detta kulturkrig mot invandring, mot ”degenererade” EU-värderingar och mot homosexuella fungerade vid tidigare segerrika val – såväl 2015 som 2019, anser PIS-strategerna.
För fem år sedan skrämde Jaroslaw Kaczynski med att immigranter var parasiter som överförde pestsmitta till polackerna.
I dag är det andra personer som avhumaniseras.
Till sitt stöd har PIS och Duda praktisk taget hela statsapparaten, inklusive statsmedierna som helhjärtat deltar i agitationen på den sittande presidentens sida.
Och dessutom har Andrzej Duda tagit hjälp av Donald Trump, som inbjöd honom för ett fototillfälle i Vita huset fyra dagar före valdagen. Trump ansåg sannolikt

att det gynnar honom att ta emot en utländsk dignitär som utmärker sig för att förespråka traditionella familjevärderingar och spela det homofoba och främlingsfientliga kortet.
Frågan är dock om maktpartiet inte tar i så våldsamt att hela upplägget riskerar att spricka. Och att väljarna får nog. Att titta på nyhetsinslag i den tidigare public service-kanalen TVP – numera en renodlad megafon för regeringens propaganda – är som ett plågsamt återbesök i Polens kommunistiska förflutna. Hyllningarna till president Andrzej Duda är så groteskt överdrivna och fjäskande att det mest liknar en parodi. Men det är på allvar och mycket står på spel.
Adam Michnik, chefredaktör för den liberala oppositionstidningen Gazeta Wyborcza, säger i en intervju i sin tidning att denna vulgära argumentation kan väcka en sådan motvilja i Polen att det kan finnas ett försiktigt hopp om att hatpropagandan kan slå tillbaka som en bumerang.
Men han tillägger att Duda mycket väl kan vinna ett val som står mellan två versioner av Polen; ett tolerant, civiliserat och

demokratiskt land, och ett land som vädjar till de lägsta instinkterna – hat, intolerans och brist på ärlighet. Det krävs enorma ansträngningar för att förhindra att det senare segrar. Michnik kallar det som pågår för en ”putinisering av Polen”, och detta val har därmed betydelse inte bara för hans hemland, utan för Europa och världen i stort. Och så säger han med en lätt ironisk släng:

“Jag är en sådan polsk nationalist med storhetsvansinne, som tror att det var i Polen som slutet på kommunismen tog sin början, och att det är från Polen som denna bruna våg som sköljer över olika länder kan få sitt slut.”

Opinionssiffrorna tyder inte på att president Dudas kampanj, trots övertaget i medier och administrativa resurser, har varit särskilt framgångsrik. Han leder visserligen fortfarande klart, och får enligt mätningarna i den första valomgången omkring 42 procent av rösterna, medan Trzaskowski stannar vid cirka 30 procent. Men sannolikt blir det en andra, avgörande valomgång den 12 juli, eftersom ingen kandidat verkar få över 50 procent i den första

omgången. Och då ser det betydligt jämnare ut. Enligt några opinionsmätningar vinner då Trzaskowski över Duda med omkring 45–43 – enligt andra undersökningar är det tvärtom. Men skillnaden ligger inom felmarginalen. Ett sådant jämnt resultat förutsätter att majoriteten av de som röstade på de övriga kandidaterna väljer Trzaskowski.
Vad kommer då en seger för Trzaskowski att förändra i Polen? Det finns olika åsikter om det; PIS-ledaren Jaroslaw Kaczynski varnar, föga förvånande, för att det kommer att leda till ”en svår politisk, samhällelig och moralisk kris”. Detta bland annat på grund av att PIS sannolikt sitter kvar vid regeringsmakten till hösten 2023, och att det med en president från det andra politiska lägret krävs ett ”sambo”-regerande, vilket inte blir lätt i den infekterade situation som nu råder.
Enligt Pawel Wroński, politisk kommentator på tidningen Gazeta Wyborcza, förändrar inte en oppositionell i presidentpalatset så mycket, eftersom det fortfarande är PIS som kontrollerar sejmen (parlamentets underhus). Presidenten har

vetorätt mot lagar som antagits av parlamentet, men i övrigt är statschefens befogenheter begränsade. Därför ska man inte vänta sig en revolution, hävdar Wroński; oavsett om Trzaskowski eller någon annan från oppositionen vinner kommer PIS-regimens avtryck på Polen inte kunna omintetgöras. Den polska statstelevisionen förblir en propagandeplattform för PIS, domstolarna förblir politiserade och de som har gjort sig skyldiga till brott mot författningen kommer inte att ställas inför rätta.

Men för Jan Lityński, en veteran från den demokratiska oppositionen mot kommunistregimen, blir skillnaden väsentlig: Han skriver i ett debattinlägg att Andrzej Duda har förvandlat presidentämbetet till en karikatyr och att han är oförmögen att fatta självständiga beslut, än mindre att tänka självständigt.

”En riktig president, och Trzaskowski skulle vara en sådan, kommer att återge Polen och det polska parlamentet dess värdighet”, skriver Lityński.

Michael Winiarski

Fakta. De främsta kandidaterna i presidentvalet

Andrzej Duda, 48, nominerad av det regerande partiet Lag och rättvisa, PIS. Polens president sedan 2015. Var ledamot av sejmen 2011-2014 och Europaparamentet 2014-2015.
Rafal Trzaskowski, 48, kandidat för Medborgarkoalitionen, KO, som förutom liberala Medborgarplattformen, PO, består av bl a De gröna. Sedan 2018 borgmästare i Warszawa.
Szymon Holownia, 43, oberoende kandidat. Journalist, tv-personlighet och författare. Aktiv för barnens rättigheter. Katolik, men djupt kritisk mot det regerande PIS.
Robert Biedron, 44, förenade Vänstern. Enda öppet homosexuella kandidaten, var ledamot av sejmen (2011–2014), borgmästare i staden Słupsk (2014–2018) och sedan 2019 Europaparlamentariker.
Wladyslaw Kosiniak-Kamysz, 38, ledare för bondepartiet PSL. Var arbetsmarknads- och social-minister 2011–2015 i koalitionsregeringen PO-PSL som leddes av Donald Tusk.

Krzysztof Bosak, 38, kandiderar för det extremt nationalistiska högerpartiet Konfederacja. Var ledamot i sejmen för konservativa Polska familjers förbund 2005–2007 och är det sedan 2019 för Konfederacja.

Militär kallas in efter nytt covid-utbrott

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Rom. Två klusterutbrott av covid-19 har nu drabbat Italien efter en lugn period då antalet smittade sjunkit markant. Det ena utbrottet har skett utanför Bologna där 64 personer smittats, medan det andra är lokaliserat till regionen Kampanien norr om Neapel. Här har 43 personer smittats.

Skillnaden mellan de två regionerna kunde inte vara större.
I Emilien i Norditalien ligger Interporto, Europas näst största omlastningsstation för en lång rad transportföretag som levererar alla möjliga sorters varor för giganter som Amazon och Google.
I det här fallet har smittan uppstått inom kurirposten Bartolini.
Trots siffrorna så är det den mindre smitthärden som skapar mest oro. Mondragone, som orten heter, är en del av Neapels förorter som ibland liknar ett laglöst land.
Det är en del av det land där den napolitanska maffian Camorran är påtagligt stark.
I det stora höghuset Cirio – uppkallat efter en klassisk producent av tomatsås – bor i dag huvudsakligen lantarbetare från Bulgarien.
Villkoren för denna grupp människor som nu skördar tomater och senare andra grönsaker och frukter är tuff. I många fall saknas arbetskontrakt.
Det är vanligt med dagsöverenskommelser med

kontant betalning. Bilar passerar och i vissa gathörn står lantarbetarna som kliver på flakbilen för ett dagsverke.
I Mondragone har stämningen blivit spänd snabbt. Bulgarerna har kastat ner stolar från höghuset. Napolitanarna vill inte ha dem kvar på platsen där covid-19 nu spridits.
Under natten till torsdagen brändes en av bulgarernas transportbilar ner då någon kastade en brandbomb som totalförstörde bilen. Efter detta har guvernören i regionen Vincenzo De Luca sett till att skapa ”en röd zon” i miniformat för detta kvarter.
Inrikesministeriet har valt att skicka ett femtiotal militärer till området för att garantera ordning upprätthålls.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com

Karin Eriksson: Upptrappad strid om Obamas omstridda sjukvårdsreform

LÖRDAG 27 JUNI 2020

När coronautbrottet når en ny topp i USA testar Vita huset ett gammalt recept för sjukvårdspolitiken. Trumpadministrationen gör ett sista försök att avveckla Obamacare före valet – den här gången via Högsta domstolen.

Glöm inte sjukvården, lyder ett klassiskt råd till den som vill kandidera till presidentposten i USA.

Det är ingen risk inför valet i november 2020.

Utvärderingen av Donald Trumps första period som president kommer att kretsa kring hur Vita huset tacklat smittspridningen av det nya coronaviruset.

Utbrottet i USA har nått en ny topp i slutet av juni, och sjukdomsfallen ökar i uppemot 30 delstater. Folkrika Florida,

Kalifornien och Texas ser ut att drabbas hårt, efter att ha lättat på restriktionerna.
Men Donald Trump håller fast vid att den amerikanska strategin har varit lyckosam. Tidigare i veckan antydde han att det kan komma läkemedel och vaccin som ”en vacker överraskning”, tidigare än någon anar. Möjligen försöker presidenten också flytta fokus för sjukvårdsdebatten, genom ett sista försök att skrota Barack Obamas omstridda sjukförsäkringsreform.
”The Patient Protection and Affordable Care Act”, även kallad Obamcare, antogs av kongressen efter hård strid 2010. Reformen innebar att fler amerikaner fick en fungerande sjukförsäkring, men kritikerna i det republikanska partiet utmålade den som både dyr och komplicerad. I valkampanjen 2016 lovade Donald Trump att riva upp Obamacare och lägga fram ett nytt system.
Kongressen tog ett första steg 2017, genom att avskaffa den särskilda straffskatten för alla som inte tecknat en sjukförsäkring. Sedan dess har 20 delstater med Texas i spetsen krävt att hela

reformen skrotas, medan en rad andra delstater med Kalifornien i frontlinjen har begärt att Obamacare består. Det är den striden som nu ska prövas i Högsta domstolen.
Trumpadministrationen vill ogiltigförklara hela reformen, med hänvisning till att straffskatten var en av hörnstenarna. Det är oklart om domstolen hinner avgöra frågan före valet i november. Men de politiska motståndarna har inget emot att hålla debatten levande fram till dess.
Demokraterna varnar för att 23 miljoner amerikaner mister sin sjukförsäkring om Obamacare avvecklas. Presidentkandidaten Joe Biden vill i stället förstärka reformen.
”Om Donald Trump inte vill upphöra med sitt meningslösa korståg mot sjukförsäkringen så ser jag fram emot att göra slut på det åt honom”, sa Biden i ett tal i Pennsylvania på torsdagen.
Få kan hävda att USA har ett perfekt sjukförsäkringssystem: För miljontals oförsäkrade amerikaner utgör covid-19 inte bara ett akut hot mot hälsan utan också en risk att bli skuldsatt för livet. I opinionsmätningar uppger

närmare hälften av amerikanerna att de höga vårdkostnaderna hindrar dem från att söka läkarhjälp.
Problemet för Trump är att han till och med haft svårt att övertyga sin egen regering om att situationen skulle bli bättre utan Obamacare. Amerikanska medier som CNN och Politco har avslöjat att såväl justitieminister Bill Barr som hälsominister Alex Azar argumenterat emot en avveckling under pandemin.
En fråga kvarstår: Vad är republikanernas alternativ? Det receptet har Trump, med 130 dagar kvar till valet, inte presenterat.

Karin Eriksson

Fakta. Obamacare

“The Patient Protection and Affordable Care Act”, även kallad Obamcare, antogs av kongressen 2010.
Den innebar en utvidgning av Medicare och Medicaid, de statliga sjukförsäkringarna för pensionärer och låginkomsttagare.
Slog också fast att försäkringsbolagen inte fick neka

personer med diagnos en försäkring, och att unga vuxna skulle omfattas av sina föräldrars försäkringar tills de fyllt 26.

Homosexuella accepteras allt mer – men inte överallt

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Acceptansen för homosexualitet ökar brett i världen. Det visar en ny studie som genomförts i 34 länder, rapporterar Reuters. Forskarna slår samtidigt fast att det finns stora regionala och demografiska skillnader, och att

samkönat sex fortfarande är olagligt i 68 länder.
Studien genomfördes mellan maj och oktober i fjol. Drygt 38 400 personer från 34 länder deltog. Den genomsnittliga siffran för dessa länder visar att 52 procent anser att homosexualitet bör accepteras, medan 38 procent är emot.
– Överlag lutar förändringarna mer åt acceptans, säger Jacob Poushter från den amerikanska tankesmedjan Pew Research Center som ligger bakom studien, till Reuters.

I många av de länder som deltog i studien var det en markant skillnad jämfört med tidigare studier – bland annat i Sydafrika, Sydkorea och Indien hade acceptansen för homosexualitet ökat kraftigt.
Samtidigt visar studien att det finns stora regionala skillnader gällande synen på homosexualitet. I Sub-Sahara och Mellanöstern anser en övervägande majoritet att homosexualitet inte ska accepteras, medan majoriteten av befolkningen i Nord- och Sydamerika samt Västeuropa är positivt inställd.

Öppenhet för hbtq-frågor var även knuten till ekonomisk utveckling, menar forskarna. Länder som Sverige hade generellt positiva åsikter om homosexualitet, jämfört med åsikterna om i låginkomstländer som Nigeria. Överlag har lagar som främjar hbtq-rättigheter ökat. Sedan Nederländerna blev det första landet att tillåta samkönade äktenskap 2001 har ytterligare 27 länder följt efter.

Samkönat sex är dock fortfarande olagligt i 68 länder, enligt International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association, ILGA, varav sex av länderna tillämpar dödstraff för sexuella handlingar som sker i samförstånd mellan två personer av samma kön.

Flera av de länder som kriminaliserat samkönat sex finns i Afrika. Men även där pågår arbete för att ändra lagarna, bland annat i Gabon, vars parlament ska rösta om just detta inom kort.

Juridiska hbtq-rättigheter innebär dock inte automatiskt att attityder gentemot dessa personer förändras, menar forskarna på Pew Research Center. Andra faktorer som ekonomi, utbildning,

ålder och religion påverkar mer, menar dem.

– Den långsiktiga trenden har varit en allmän ökning av acceptans som kanske inte påverkas lika mycket av förändringarna i de övergripande lagarna, säger Poushter till Reuters.

– Vi ser att det generellt är de underliggande demografiska faktorerna som gör skillnad. Yngre människor var mycket mer benägna att acceptera homosexualitet än äldre, enligt studien. Nästan 80 procent av sydkoreanerna i åldrarna 18 till 29 ansåg att homosexualitet bör accepteras, medan enbart 23 procent av personerna över 50 år tyckte likadant.

Anna Skoog
anna.skoog@dn.se

Viruset får allt större spridning

LÖRDAG 27 JUNI 2020

En pingstkyrka i Oregon, ett kristet sommarläger i Colorado och Las Vegas välkända spelhålor. Det är några av de platser som har visat sig vara nya kluster för smittspridning i USA, enligt The New York Times.

På torsdagen rapporterades det högsta antalet nya fall av covid-19 under en enskild dag, omkring 40 000 (det finns viss variation i den statistik som förs av myndigheter och universitet).

I Texasstaden Houston finns nu nästan inga intensivvårdsplatser och i delstaterna Oklahoma, South Carolina, Kalifornien, Texas och Florida har nya oönskade rekord i antalet sjuka satts.

– I Florida har man öppnat upp helt, vilket är olyckligt. Att låtsas som att sjukdomen inte finns är galet, säger Fredrik Elgh, professor i virologi vid Umeå universitet.

USA:s president Donald Trump har fått stark kritik för sitt agerande.TT

Oenighet om Israels annektering

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Stora delar av omvärlden har fördömt Israels planer på att annektera omkring 30 procent av den ockuperade Västbanken. Men premiärminister Benjamin Netanyahu – som har angett den 1 juli som datum då planerna ska sättas i verket – hoppas på ett tydligt stöd från sin allierade i USA: President Donald Trump.

USA ställde sig bakom en annektering i den fredsplan för Mellanöstern som Trumps regering presenterade i januari. Men det är oklart om Vita huset är berett att fullt ut backa upp Netanyahus förslag.

Tre dagar av diskussioner bland Trumps säkerhetsrådgivare har inte lett till något beslut, uppger källor för Reuters.

– Det finns fortfarande inte något slutligt beslut om nästa steg i genomförandet av Trumps plan, säger en av källorna till nyhetsbyrån, som också uppger

att Trump själv deltagit i diskussionerna.
Ett alternativ till ett fullt stöd skulle vara att Trump ställer sig bakom en gradvis, eller mindre omfattande annektering. Att han skulle byta fot och helt motsätta sig planerna betraktas dock som osannolikt.
Bland dem som stödjer Netanyahus linje finns, förutom den amerikanske ambassadören David Friedman, utrikesminister Mike Pompeo liksom flera republikanska kongressledamöter. Källor uppger för ABC News att de argumenterar för att en annektering skulle underlätta för ett framtida fredsavtal då den skulle få palestiniernas, enligt deras mening, orealistiska förhoppningar om en egen stat att blekna.
Men de får mothugg av flera andra i administrationen och kongressen som vill se ett mer reserverat amerikanskt ställningstagande. Bland dem finns företrädare för försvarshögkvarteret Pentagon och presidentens svärson Jared Kushner, som var den som utformade Trumps fredsplan, enligt ABC.

Palestinierna har sågat fredsplanen, som visserligen bygger på en tvåstatslösning men som alltså samtidigt tilldelar Israel suveränitet över stora delar av den mark som har varit tilltänkt att ingå i palestiniernas stat.
En annektering skulle innebära ett allvarligt brott mot internationell rätt, konstaterade nyligen en rad FN-experter. Generalsekreteraren António Guterres har uppmanat Israel att ställa in planerna, som också kritiserats av EU och en rad andra länder.TT

Oppositionen går mot historisk seger

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Malawis oppositionsparti går mot en storseger i årets unika nyval, som hölls efter att författningsdomstolen ogiltigförklarat fjolårets process. En seger för oppositionsledaren Lazarus Chakwera ses som en ljusglimt i en region där coronakrisen satt demokratin på undantag.

När bara tre av 28 valdistrikt återstod att räkna hade Lazarus Chakwera ett ointagligt försprång med 60 procent av rösterna, mot sittande presidenten Peter Mutharikas 39 procent, enligt lokala medier. Redan har oppositionsledare i grannländerna skickat gratulationer till sin kollega i Malawi.
Fjolårets val, som hölls i maj 2019, blev känt som ”Tippex-valet” på grund av de många ändringarna som gjorts i listorna över räknade röster.
Valobservatörer från såväl EU som Afrikanska unionen och regionala samarbetsblocket SADC gav emellertid grönt ljus åt processen, medan landets författningsdomstol i februari i år slog fast att ett nytt val skulle hållas.
Ett liknande beslut har tidigare bara fattats i Kenya för tre år sedan, men då slutade även den nya omgången med seger för sittande presidenten.
På tisdagen köade åter runt sju miljoner människor till vallokalerna – denna gång med varierande avstånd till övriga väljare på grund av den pågående covid-19-spridningen. Landet,

med 18 miljoner invånare, har sedan det första fallet i april registrerat drygt 800 fall av sjukdomen. Elva personer har hittills dött.
Efter nyheterna om den starka ledningen för oppositionen och dess kandidat Chakwera, har representanter för regeringskoalitionen gått ut med anklagelser om fusk på oppositionssidan.
– Resultaten som sprids saknar legitimitet och jag kommer inte att acceptera utfallet, säger den regeringslojala politikern Atupele Muluzi enligt AFP.

Det är ovanligt att höra sådana anklagelser från regeringslägret, i synnerhet under covid-19-krisen som lett till en tillbakagång för demokratin i regionen. Burundi, Tanzania, Uganda och Zimbabwe är bara några av de länder där regeringarna anklagats för att utnyttja krisen för att sätta demokratin på undantag.
Skulle Lazarus Chakwera vinna är det första gången i modern tid i Afrika som en sittande president får smäll på fingrarna av både författningsdomstol och väljare.
Lazarus Chakwera
Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.comAFP

Solberg tackar för coronainsatsen

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Norge. I Norge är coronaviruset under kontroll och nu öppnar landet enligt plan. Det var kontentan av statsminister Erna Solbergs traditionsenliga halvårskonferens med norska medier.

– Jag tackar hela Norge för insatsen under denna svåra tid, säger Solberg.

Norge har förhållandevis låga coronasiffror, med hittills under 10 000 bekräftade smittofall och 249 dödsfall, uppger Solberg.

TT-NTB

Merkels återkomst

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Förminskad som ”flickan”, hyllad som ”Mutti” och avskydd som ”landsförrädare”. Under Angela Merkels 15 år som Tysklands kansler har epiteten varierat. Från att före coronakrisen varit uträknad är hon nu populärare än på väldigt länge. Om ett år går Merkel i pension. Men kan hon verkligen sluta, efter den värsta krisen sedan Adolf Hitler lade Europa i ruiner?

Det är lätt att tro att man har landat mitt i en lektion i naturvetenskap. Lärarinnan framme vid katedern rabblar siffror och modellstudier, och viftar med händerna i luften för att visa på osynliga kurvor och grafer. Det ser ut att vara hennes favoritämne som står på schemat.

Men lektionen utspelar sig inte i en skolsal utan i *Bundespressekonferenz* stora sal i centrala Berlin. Det är nämligen här, i rummet med de klarblåa väggarna och fönster som vetter

mot floden Spree, som fysikern från DDR brukar hålla sina föreläsningar – förlåt, presskonferenser.
Det är glest i bänkraderna den här aprildagen när Angela Merkel förklarar matematiken bakom den tyska coronastrategin och vilken roll det så kallade R-värdet spelar, alltså måttet på hur många personer en covidsmittad i genomsnitt sprider viruset vidare till. Men miljoner människor följer lektionen hemifrån. Inom loppet av ett dygn har omkring tio miljoner tittare sett Merkels ”R-tutorial” på Twitter.
Hon drar räkneexempel och hänvisar till modellstudier och medelvärden som förklarar skillnaden mellan ett R-tal på 1,0 och 1,1.
– Vid 1,1 når vi i oktober gränsen för vad vårt sjukvårdssystem klarar av. Vid 1,2 – alltså om varje person smittar 20 procent fler – då når vi gränsen redan i juli, säger hon.
– Då förstår ni vilket litet manöverutrymme vi har.
Tysklands förbundskansler bär en grå kavaj av samma snitt som vanligt, men hon hade lika gärna

kunnat ha på sig laboratorierocken igen.
Att politiska ledare förhåller sig olika till viruset och har sina sätt att kommunicera med sin befolkning har blivit tydligt under under coronakrisen.
I grannlandet Frankrike förklarade Emmanuel Macron ”krig” mot viruset och i USA föreslog Donald Trump att man skulle injicera desinfektionsmedel i covidpatienter (något han senare tog tillbaka genom att hävda att det varit en ”sarkasm”). I Storbritannien kämpade en covidsjuk Boris Johnson för sitt liv på en intensivvårdsavdelning.
I Tyskland fick Angela Merkel äntligen återvända till hemmaplan.
Utbildad vid Karl-Marx-universitetet i östtyska Leipzig, och disputerad vid centralinstitutet för fysikalisk kemi hos vetenskapsakademin i DDR, tycks en kris som påminner om en naturkatastrof vara som gjord för henne.
Det finns de som hävdar att hennes bakgrund som forskare i fysik är orsaken till att Tyskland hittills tycks ha klarat

coronakrisen väl. Dödstalen är jämförelsevis låga, test- och spårningskapaciteten välutbyggd och många sjukhussängar står lediga. Såväl restauranger som ölträdgårdar (Biergarten) och biosalonger har fått öppna igen efter månader av *lockdown*.
Merkel avslöjar sällan vad hon egentligen tänker och känner, men nu ser hon ut att stortrivas i sällskap med andra naturvetare. Eller så är hon bara glad att slippa de vanliga plikterna: utdragna middagar med fåfänga statschefer, besök av allehanda småpåvar och att lyssna till högtidstalen som det går tretton på dussinet av i Tyskland.
I snart 15 år har Angela Merkel styrt Tyskland, och hon har suttit längre än någon annan av kollegorna ute i Europa.
– Ni känner mig, sade hon inför förra valet till förbundsdagen. Hennes främsta budskap till väljarna var att ”ni vet vad ni får”. Löftet hånades och togs som en intäkt för idélöshet.
Men vad kan skänka mer trygghet i en kristid?
Hon regerar likt en gammal Volkswagen-bubbla, skriver tyska Deutsche Welle i en analys.

Pålitlig, avskalad och något obekväm.
Fast det här ska bli hennes sista år vid makten. I december korar hennes partikamrater nästa kanslerkandidat och den som ska ta över som partiledare för Kristdemokraterna, CDU. Själv ska hon gå i pension.
Det är så hon säger.
Men kan hon verkligen lämna, mitt i den djupa krisen?
○ ○ ○
När Angela Merkel gjorde entré i politiken för 30 år sedan var det i pottfrisyr och med en osäker, underdånig uppsyn. Åtminstone enligt kritikerna som lät förstå att de inte sett maken till en mer okarismatisk och färglös gestalt. Som kvinna, protestant och uppvuxen i ett land som nyss upphört att existera var fysikern från DDR en udda fågel i tysk politik. Det retade många att Helmut Kohl, Tysklands dåvarande kansler som gått till historien som Europas enare, tog sig an rollen som hennes mentor. Trots att Angela Merkel hunnit fylla 37 år när hon tog plats i hans regering kallades hon nedsättande för ”Kohls flicka”. Många gjorde

misstaget att underskatta kvinnan som snart varit Tysklands kansler lika länge som sin mentor.
Från att i början av karriären ha kallats för ”flickan” blev Merkel senare ”Mutti” med halva tyska folket. En landsmoder som kanske var lite småtråkig och tillbakadragen, men inte desto mindre intelligent och med en arbetskapacitet som tröttar ut de flesta.
Men lika hyllad som Merkel varit av sina anhängare, lika avskydd har hon varit av kritikerna. Det har ofta mullrat både i och utanför partiet, och även många väljare har vänt henne ryggen.
I början av året såg det faktiskt riktigt dystert ut.
Efter att först ha avgått som partiledare för CDU, och sedan sett sin kronprinsessa Annegret Kramp-Karrenbauer, AKK kallad, falla på egna misstag, sjönk opinionssiffrorna som en sten. Flera förlorade delstatsval bidrog till bilden av Merkel som en uträknad föredetting. En ”lam anka” som inte längre verkade vara intresserad av att regera.

Avgångskraven hördes allt oftare och ett tag syntes Merkel knappt i offentligheten.
Som om hon låtit förtidspensionera sig i smyg.
Att hon återigen skulle göra comeback var i början av året lika osannolikt som att ett virus skulle lamslå stora delar av världen.
Resten är historia.
Tre månader efter att WHO klassade det nya coronaviruset som en pandemi har Mutti Merkel återuppstått som landsmoder.
Hon har inte rönt så stort förtroende på flera år, och hennes Kristdemokrater CDU får 40 procent i opinionsmätningarna.
Vad är det som har hänt?
– Egentligen har hon inte ändrat sin ledarstil alls, säger Herfried Münkler, en av Tysklands mest ansedda statsvetare som Merkel då och då vänder sig till för att få råd.
– Men coronakrisen har inneburit en utmaning som passar hennes sätt att leda. Som fysiker är hon van att betrakta omgivningen som vore det ett experiment. Hon samlar information, övervakar ett förlopp och är beredd att ändra tesen om den inte håller.

Merkel har under krisen själv vänt sig till virologer, epidemiologer och läkare som inte sällan företrätt olika uppfattningar. Även ekonomer, psykologer och sociologer har kallats in som rådgivare. Därefter har hon fattat besluten och kommunicerat dem till väljarna.
Som i fallet med den numera berömda ”R-tutorial”.
– Det har inte alltid varit Merkels styrka att förklara sin politik, men den här gången har hon gjort det mycket bättre än tidigare, säger professor Münkler.

Före krisen handlade allt i Tyskland om vem som skulle ta över efter Angela Merkel.
Nu undrar allt fler om hon ändå inte ska ställa upp igen, en allra sista gång?
○ ○ ○
– Gränserna är stängda, butikshyllorna är tomma. Välkommen till DDR!
Skämten som jämfört tillvaron i Östtyskland med livet under coronakrisen har duggat tätt under våren. I mars började tyskarna hamstra livsmedel och toalettpapper, stängsel restes mot

grannländerna och folksamlingar om fler än två personer (från olika hushåll) förbjöds. Polisen kunde när som helst kräva att få se din identitetshandling.
Det var som om historien gjorde sig påmind på nytt.
Angela Merkel minns hur det var att leva i det riktiga DDR. Hon satt och badade bastu i Östberlin i den stund när muren öppnades. Järnridåns fall var en lika oväntad som dramatisk händelse och blev startskottet på hennes politiska karriär.

Nu planerar hon sin avgång när världen har kastats in i en turbulent tid.
– Coronakrisen är den största utmaningen sedan andra världskriget, sade Angela Merkel i mars, i sitt första extrainsatta tv-tal till nationen någonsin.
Ingen annan sittande europeisk ledare har hanterat fler kriser än hon. Fast eurokrisen, nedläggningen av kärnkraften och flyktingvågen 2015 var ändå västanvindar i jämförelse med den jordbävning som ett virus vid namn sars-cov-2 orsakat. Och

som landat ovanpå ännu olösta dispyter.
Europa bråkar om pengar, migranter och om demokratiska principer. Kina flyttar fram sina stormaktsambitioner och Ryssland vapenskramlar. I Vita huset härskar en president som matar sin befolkning med motstridiga besked om covid-19 och som hotar att dra tillbaka amerikanska trupper från Tyskland.
Angela Merkel förbereder alltså sin exit i en tid när allt står och väger.
Bara en gång till?
– Nein. Wirklich nicht.
Tydligare kan budskapet inte vara. Det är början av juni 2020 och Merkel skruvar på sig i tv-studion. Hon har uppenbarligen börjat tröttna på frågan och låter som om hon avfärdar en telefonförsäljare.
– Överväger ni att ställa upp för en femte mandatperiod?
Programledaren i nästa tv-studio spänner blicken i Fru förbundskansler på stolen mitt emot.
– Mitt ord gäller. Och det har jag sagt ofta nog, svarar hon.

Men Angela Merkel har sagt tvärnej förut. Så ofta att hon i Frankrike fått smeknamnet ”Madame Non”, nejsägaren. Hon har liknats vid en snål hemmafru som gömt hushållskassan under kjolen. Men då har det handlat om de franska visionerna för ett närmare EU-samarbete och förhoppningen om att tyska skattebetalare ska stå för notan.
– Nein, har det låtit från Berlin.
Fram till tvärvändningen för en månad sedan då hon och Emmanuel Macron lade fram sitt förslag till ett återhämtningspaket för Europa. Motsvarande 5 000 miljarder svenska kronor ska lånas upp av EU-kommissionen och delas ut som bidrag – inte lån – till medlemsländerna. Från tyskt håll var beskedet lika oväntat som när herrlandslaget åkte ur fotbolls-VM 2018 redan i gruppspelet.
Merkel såg inte särskilt entusiastisk ut när det historiska förslaget presenterades, men det gör hon ju nästan aldrig.
Pandemin har tvingat många att kasta gamla principer överbord. Stora som små.
I år ska Angela Merkel och hennes make, kemiprofessorn Joachim

Sauer, för ovanlighetens skull semestra på hemmaplan. De smygtagna bilderna från parets orubbliga semestervanor i de italienska alperna brukar vara en höjdpunkt i tysk skvallerpress. Likt ett genomsnittligt tyskt pensionärspar reser de till samma hotell och ikläder sig samma praktiska funktionskläder.
År efter år.
Allt enligt Merkels devis ”weiter so”, fortsätt som förut.
Men i år är inget som vanligt.
○ ○ ○

För drygt 20 år sedan frågade fotografen Herlinde Koelbl Merkel om hur hon såg på sin framtid som politiker. Merkel, som då knappast anade vad de kommande decennierna skulle föra med sig, gav ett drastiskt svar.
– Jag vill inte vara ett halvdött vrak när jag lämnar politiken, sade Merkel då.
Men sommaren 2019 spreds videoklipp som visar hur Tysklands förbundskansler skakar okontrollerat inför rullande kameror. Vid tre tillfällen syns hela hon darra, där hon stod på

röda mattan framför det tyska regeringskansliet Kanzleramt eller lyssnade till presidenten som höll tal.
Tyska kvinnor går i genomsnitt i pension vid 64 års ålder. Samma sommar ska Merkel fylla 65 år.
– Oroa er inte, säger hon för att lugna ner journalisterna.
– Jag mår bra!
Men tyska och internationella medier undrar om hon håller på att förvandlas till det hon ville undvika att bli: ett politiskt vrak. Vissa oroligt, andra närmast hoppfullt.

När Donald Trump valdes till USA:s president 2016 utropade liberala New York Times Merkel till ”den sista försvararen av den fria västvärlden”. Nättidningen Politico kallade henne för ”global savior”.
Men lika populär som Merkel är bland liberala internationella kommentatorer, lika avskydd är hon av sina kritiker.
Belackarna håller henne ansvarig för allt från brexit och terrorattackerna i europeiska huvudstäder till ungdomsarbetslösheten i Grekland. Vissa anser att det är

hennes fel att Ungern och Polen har monterat ner rättsstaten och att koldioxidutsläppen inte minskar snabbare.
Andra tycker bara att hon har suttit för länge.
– Man kan ju se hur det där jobbet sliter ut människor fysiskt och psykiskt. Särskilt efter fyra mandatperioder, säger statsvetaren Herfried Münkler.
– Det är en tysk specialitet att sitta så länge. I andra europeiska länder avverkar man sina politiker mycket snabbare.
Merkels typiska handgest, med fingrarna sammanförda likt en ruter, har i Tyskland blivit en symbol för stabilitet och trygghet. Fast hennes år vid makten har också präglats av turbulens och hon har inte hunnit sätta upp någon formel innan besluten skulle fattas.
Eurokrisen hotade att upplösa den gemensamma valutan och sparpaketen fick sydeuropeiska medier att porträttera Merkel som Hitlers efterföljare.
Nedläggningen av kärnkraften var lika plötslig som kontroversiell, och konflikten i Ukraina gjorde att kalla kriget kändes skrämmande nära. Men allra mest har Merkels

senare tid som kansler präglats av den ännu olösta flyktingfrågan. Migrationen splittrar alltjämt Europa, och på hemmaplan har ett högernationalistiskt parti skördat stora framgångar.
Utanför regeringskansliet i Berlin samlas med jämna mellanrum demonstranter som skanderar ”landsförrädare!”.
Det är också en del av Angela Merkels arv.
Vem ska förvalta det?
Skiften inom politiken kan ske lika tvärt som oväntat.
Merkel tog över efter Gerhard Schröder, en socialdemokrat i Brionikostymer som senare gjort karriär hos Vladimir Putin.
Fredspristagaren Barack Obama lämnade Vita huset och gjorde plats åt en twittrande Donald Trump.
Inför att Merkels parti i december ska utse en ny partiledare och kanslerkandidat har tre herrar räckt upp handen och en fjärde lurar i kulisserna.
Det är ett år kvar till valrörelsen drar i gång. Den gången blir det utan Merkel.
Eller?
Många hoppas att coronakrisen ska få henne på andra tankar och

att ”Madame Non” ska göra ännu en tvärvändning. Trots tidigare löften.
– Jag känner ju henne lite grann, och den här gången tror jag att hon menar allvar, säger statsvetaren Herfried Münkler.
– Egentligen ville hon nog inte ställa upp i förra valet heller, men hon gjorde det eftersom flyktingfrågan som förföljt henne inte var löst.
Det är den inte nu heller.
Det är fortfarande oklart vad som orsakade darrningarna förra sommaren. I vanlig ordning har inget läckt ut från Merkels närmaste krets. Men när hon nu förklarar R-värdet och låter händerna spela för att förklara graferna syns inte gnuttan till skakningar.
Hon ser ut att vara piggare och gladare än på länge.
Bara en gång till?
– Känner jag henne rätt vill hon nu ha ut mer av livet, tror Herfried Münkler.

Lina Lund
lina.lund@dn.se

Den 1 juli tar Tyskland över det roterande ordförandeskapet i EU.

Följande frågor står högst på agendan det kommande halvåret:

Coronakrisen

Bekämpningen av viruspandemins konsekvenser för människors hälsa och medlemsländernas ekonomier kommer att stå i centrum. Under sommaren ska en ny långtidsbudget förhandlas fram, och medlemsländerna ska enas om kommissionens omdiskuterade återhämtningspaket.

Klimat och digitalisering

När tyska Ursula von der Leyen (CDU) valdes till EU-kommissionens ordförande förra sommaren pekade hon ut klimatet och digitaliseringen som de viktigaste frågorna att driva under kommande år, helt i linje med den tyska regeringen. Nu måste Tyskland bevisa att de är beredda att omsätta visionerna i praktiken.

Migration

Frågan om flyktingmottagandet i Europa splittrar unionens medlemsländer. Framför allt utgör frågan om tvingande kvoter en stötesten. Under ledning av den svenska kommissionären Ylva Johansson (S) ska en ny, gemensam migrationspolitik tas fram.

Danskarna stänger gränsen för sydsvenskar – igen

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Det svänger om Danmarks gränsöppningsbeslut. I torsdags meddelade landet att bara västerbottningar var välkomna in i landet, baserat på smittspridningsläget i olika delar av Sverige.

Men på fredagen kom ett nytt besked – svenskar i Skåne, Blekinge och Halland var välkomna till Danmark, skriver TT.

Enligt Kvällsposten var svenskar välkomna på färjan mellan Helsingborg och Helsingör utan att göra ett coronatest eller ha ett färdigt provsvar som visade att inte bar på viruset. Danska justitieministeriet uppgav att det räckte med att svenskar skrev på ett certifikat där de lovade att testa sig i Danmark, skriver Sydsvenskan.

Men på lördagen ändrade Danmark sig igen och sade att bara västerbottningar var välkomna. Danska rikspolisen uppgav att en ”kommunikationsmiss” låg bakom gränsöppningen i Helsingör. Nu krävs ett negativt covid-19-test för sydsvenskar som vill korsa gränsen såvida de inte har särskilda skäl som arbete eller att de har familj i landet, uppger danska myndigheter enligt TT.
Marit Sundberg

Resa genom Europa kräver tålamod och kalla nerver

SÖNDAG 28 JUNI 2020

DN:s Marianne Björklund och Alexander Mahmoud åkte bil genom ett förändrat Europa. Gränser har rests och svenskar behandlas ibland som paria. Just när de trott att de fått ett rum i Nederländerna ringer hotellägaren:

– Jag ser att ni kommer från Sverige, vet ni att ni måste sitta i karantän i två veckor?

Presskortet redo inför Danmark

– God tur, säger den danska tullpolisen i gul reflexväxt glatt innan vi kör ut på en öde Öresundsbro.

Vi drar en lättnadens suck och skruvar upp volymen när Arja Saijonmaa sjunger ”Jag vill leva i Europa”.

Magen pirrar mer än vanligt av att lämna Sverige för vårt södra grannland.

Men med presskort i plånboken och ett brev från redaktionen om att vi är på tjänsteresa får vi passera den danska gränsen, till skillnad från svenska turister.

Stanna vågar vi inte, trots att vi har färska bevis på att vi inte har covid-19 i våra mobiler och en pappkase fullpackad med munskydd, handsprit och gummihandskar i bakluckan.

Svenskar välkomnas inte i Danmark, har vi fått veta.

I stället styr vi bilen rakt mot Rödby där kön med bilar till färjan som tar oss den korta biten över sundet till Tyskland är ovanligt liten.

Varningar inför Tysklandsturen

De flesta vi träffar är tyskar som struntat i myndigheternas rekommendationer om att inte besöka Sverige. De är Sverige-älskare som har varit på sin årliga resa till en ”stuga i skogen” eller en ”fiskesjö”. Nu väntar två veckors karantän i Tyskland.
Det är det värt för några veckor i naturen, tycker dem vi pratar med. Samtidigt har de svårt att förstå varför en vistelse i enskildhet i Sverige ska leda till två veckors isolering. Ingen av dem har varit ett dugg orolig för att bli smittad i Sverige.

– Jag har träffat fem personer på två veckor. I min hemstad Göttingen är det mycket mer trängsel, som en person säger.
Att ta reda på alla regler som gäller för att resa i Europa har varit ett hästjobb. Att stanna i Tyskland är dock inte ett alternativ. Vi får varningar från flera håll: akta er, de sätter er i karantän!
Efter att ha glidit av färjan och ut på autobahn trycker vi därför målmedvetet gasen i botten, ackompanjerade av en gnagande oro för att stoppas och tvingas

stanna i två veckor bara för att bilen är svenskregistrerad.
När hungern blir för stor drar vi på oss munskydden, springer vi in på en bensinmack och köper en bratwurst. Av nervositet glömmer vi besticken och senap. Korven äter vi sedan i bilen.
I Nederländerna får vi nobben
Tillbaka på autobahn riktar vi in oss på den nederländska gränsstaden Maastricht. Hotellet bokar vi från bilen. Det känns skönt, i huvudet är kroppen redan på väg i säng. Men så ringer hotellägaren:

– Jag ser att ni kommer från Sverige, vet ni att ni måste sitta i karantän i två veckor?
Vi berättar att vi bara tänker övernatta och sedan åka vidare. Hotellägaren vill gärna ta emot oss, men ringer efter någon timme upp igen.
– Om polisen får reda på att jag låtit er stanna en natt kan jag få problem.
Vi känner för första gången under vår resa den svenska pariastämpeln, ändrar planerna och kör nervöst i mörker och smattrande ösregn genom

Nederländerna in i Belgien där vi anländer tidigt på morgonen.
Svårt att få boende
Här får vi i alla fall stanna. Men hotellet vi bokat i Bryssel är stängt, upptäcker vi efter att trötta dragit våra rullväskor från ett garage till adressen. Vi får släpa oss vidare ytterligare några hundra meter för att bo på ett systerhotell.
Här är allt färgat av coronaviruset. Alla måste ha på sig munskydd, bara en person åt gången får åka i hissen och någon frukostbuffé är det inte tal om. Hotet om covid-19 har till och med ställt in städningen av rummen. Schampo och pulverkaffe får vi med oss upp på rummet i en papperskasse. För att komma in på hotellet är kontrollen minutiös. Det räcker inte att ha ett passerkort. Vi måste ringa på en dörrklocka vid ingången och vänta på att någon öppnar, varje gång.
Det är ödsligt på det som vanligtvis är en populär hotellkedja mitt i Bryssel med gångavstånd till stadens mest populära turistattraktioner. Förutom DN:s team ser vi fyra andra gäster.

Lika öde är känslan på Bryssels magnifika torg, Grand Place. Det är lätt att få plats på de annars överfulla kaféerna. Här välkomnas vi med flaskor med handsprit. Kyparna bär munskydd och menyn får vi genom att scanna en kod som tejpats fast i bordet. Ytterligare en åtgärd för att minska smittorisken.
– En bra sak med corona är att digitaliseringen går snabbare, säger en belgisk kollega i ett försök att se ljuspunkter med viruset.
Oväntat lätt att passera Frankrike
Efter några dagar i ett Belgien som försiktigt börjar vakna upp ur coronakarantänen ställer vi in gps:en på Milano, Italien.
Det går oväntat lätt att passera Frankrike och Schweiz. Gränskontrollerna lyser med sin frånvaro. Enda gången vi stoppas är när vi åker in i Schweiz som kräver att vi betalar en avgift för tillståndet som tillåter oss köra på landets vägar. En procedur som känns befriande normal.
I Schweiz och i Frankrike får svenskar stanna. Men vi vill till Lombardiet i Italien där det europeiska utbrottet började. Här

är turister, även svenskar, välkomna sedan början av juni. Gränsen passerar vi obemärkt när solen har gått ned. Däremot är det ovanligt dött när vi mitt i natten kör in i storstaden Milano för att checka in på ett av få hotell som har öppnat efter utbrottet. Den vanliga ingången till hotellet är stängd på grund av att rummen i den delen av hotellet har använts av vårdpersonal som inte velat åka hem och riskera smitta sin familj. När vi väl hittat rätt ingång möts vi av en ansiktsigenkänningsapparat som piper varje gång någon går in utan munskydd.

Här är lugnt fram tills fredagskvällen när ungdomar som vill upp på hotellets takterrass för att festa trängs köar vid hissarna. Bara en åt gången är regeln. Dunket från taket och de förfriskade ungdomarna visar på en återgång till en ny normalitet. Munskydden hänger nedanför hakan när drinkarna inhaleras. Det är en fest med restriktioner. Grav miss vid kaffebeställningen

Vi påbörjar återresan genom ett hett sommar-Europa efter att ha gjort flera reportage i Italien.

Gränserna är öppna hela vägen och kontrollerna få. När vi kommit en bit in i Tyskland har solen gått ned och och vår luftkonditionering lagt av. Vi är varma, trötta och lite modigare än på resan ner. Trots varningar om karantän vågar vi oss på att bo en natt på hotell i tyska Potsdam. Men att vara svensk känns inte tryggt. Vi kämpar för att låta så tyska som möjligt och hoppas att damen i receptionen inte ska fråga var vi kommer ifrån. Det håller förstås inte. Men när frågan väl kommer uteblir reaktionen. Utan knot får vi våra rumsnycklar och slipper dra vår berättelse om tjänsteresa och tillstånd att stanna en natt.

Vid frukosten morgonen därpå skäller en hotellanställd surt när vi går fel i den snitslade bana som ska se till att social distans hålls vid beställningen av kaffe. När vi ska lämna Potsdam kör en polis förbi framför hotellet. Vi börjar andas snabbare, men den kör vidare, ointresserad av oss.

Färjan från Rostock till danska Gedser är långt ifrån full. Allt är anpassat till covid-19. En man skäller ilsket när jag försöker öppna en lucka för att ta bestick

själv, allt måste ske i rätt ”ordnung”. Bara en taxfreebutik och en restaurang är öppen. En ensam man spelar på black jack. På däck ligger passagerare på bänkarna och lapar sol. Det är gott om utrymme.

Vid gränsen mot Danmark får vi visa id för andra och sista gången under resan. Fotograf Alexander Mahmoud tillrättavisas när han endast visar sitt svenska körkort. Nästa gång du åker måste du ha passet framme. Ett körkort bevisar inte att du är svensk, säger den danska tulltjänstemannen barskt. Det råder nya tider i gränslösa Europa där vi trodde att passkontroller var historia. När vi kör över Öresundsbron och har Malmö i sikte slår vi på radion. Folkhälsomyndigheten rapporterar att ytterligare 69 har dött i viruset. Smittspridningen fortsätter och att resa i Europa är inte som det var. Särskilt inte för svenskar.

Marianne Björklund
Alexander Mahmoud
alexander.mahmoud@dn.se

EU väntas säga nej till amerikanska turister

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Amerikaner kommer med största sannolikhet inte vara välkomna i EU när unionen öppnar sina gränser den 1 juli. I USA har många delstater börjar öppna samhällena efter hårda stängningar. Men nu oroas myndigheterna av flera lokala utbrott och en kraftig ökning av smittspridningen.

Ambassadörerna från EU:s 27 stater är nära en överenskommelse om hur unionen ska öppna för resande från andra länder den 1 juli. Att resenärer från USA kommer tillåtas att resa in i EU:s länder är inte troligt, enligt uppgifter till New York Times.

I USA har smittspridningen av det nya coronaviruset minskat efter toppen i mars. Men de senaste veckorna har flera lokala utbrott inträffat, framför allt i de södra delarna av landet. På fredagen hade fem delstater, Florida, Georgia, Idaho, Tennessee och

Utah, den högsta dagliga ökningen av covid-19 hittills. I Florida innebar detta 8 938 nya bekräftade fall på ett dygn.
Den nationella ökningen på lördagen var den högsta hittills, med över 45 000 nya fall på ett dygn, enligt Johns Hopkinsuniversitetet. På fredagen rapporterades nästan 40 000 fall, vilket då var den högsta dagliga siffran.
Vicepresidenten Mike Pence, som leder regeringens arbetsgrupp om epidemin, har spelat ned siffrorna och sagt att den beror på utökad testning. Men i flera delstater utgör de positiva testerna även en ökande andel av det totala antalet prover som tas, vilket ger en tydligare bild av att smittspridningen faktiskt ökar.
Myndigheten för sjukdomskontroll och prevention i USA, CDC, menar att ökningen drivs av flera faktorer. Ökad provtagning bidrar, men det handlar också om utbrott i särskilt utsatta områden och en ökande samhällsspridning, sade Robert Redfield, virolog och chef på CDC, på en presskonferens i torsdags.
– Jag är en av de som är mycket bekymrade över den komplexa

situation vi kommer att möta under hösten. Jag tycker också det är viktigt att notera att vi inte talar om en andra våg nu. Vi är fortfarande i den första vågen, och den tar olika former, sade han.
Mike Pence kallade på fredagen siffrorna för ”goda nyheter”, eftersom det framför allt är yngre personer som bekräftats sjuka nu jämfört med i mars då landet hade sin senaste topp av smittan.
CDC lyfter dock riskerna för yngre personer som tillhör riskgrupper. Myndigheten har nyligen uppdaterat listan över riskgrupper så att den omfattar flera grupper och sjukdomstillstånd.
– Vår befolkning är inte lika frisk som i vissa andra nationer, särskilt när du ser på frågan om fetma eller på vissa kroniska medicinska tillstånd, sade Robert Redfield på torsdagen.
Generellt har social utsatthet varit en tydlig faktor i risken för allvarlig covid-19 i USA. Afroamerikaner och amerikaner med utländsk bakgrund har i långt högre grad drabbats särskilt hårt och CDC ser över möjligheterna att ta fram

särskilda riskbedömningar för vissa etniska grupper.
Oavsett hur smittspridningen utvecklar sig kan ett stopp för amerikanska turister under sommaren bli ett hårt ekonomiskt slag mot många EU-länder.
Om det förslag som nu ligger på EU:s bord, och som säger nej till bland annat amerikanska turister, antas kommer det väcka starka känslor bland medlemsstater som av ekonomiska skäl inte kan tänka sig banna turisterna, enligt uppgifter till den franska dagstidningen Le Monde.
Samtidigt som EU försöker basera sina beslut på vetenskapliga snarare än politiska kriterier är det diplomatiska trycket på unionen starkt. Både USA och andra länder har haft en utbredd lobbyverksamhet för att inte hamna på den svarta listan, enligt New York Times.
Oberoende av vad EU beslutar kan dock EU-länderna själva besluta att välkomna vilka nationaliteter de vill. USA har ett stopp för inresande från EU, som infördes då Europa hade högst smittspridning i världen, och som fortfarande ligger kvar.

Amanda Dahl
amanda.dahl@dn.se

Erdogan fruktar maktskifte i USA

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Turkiet protesterade på fredagen mot förre amerikanske säkerhetsrådgivaren John Boltons nya bästsäljare ”The room where it happened”. Bolton skildrar presidenterna Donald Trumps och Tayyip Erdogans relation på ett ”ensidigt, manipulativt och avskyvärt sätt”, heter det i en kommuniké.

Turkiets president Erdogans närmaste man Ibrahim Kalin har kallat Boltons berättelser för ett ”komplett delirium”.

Att det officiella Turkiet, som har fullt upp med krig i tre olika länder, låter sig skakas av en bok med diplomatiskt skvaller avslöjar mycket om de invecklade relationerna länderna emellan – och om den växande oron, för att inte säga ångesten, i Ankara över ett maktskifte i Washington.

Bägge kongressens kamrar vill införa sanktioner mot Turkiet för dess inköp av ryska luftvärnssystem, men har hindrats

av Trump. Detta är bara en av många ”presenter” från Trump till kollegan.
Efter en stormig början blev Trump efterhand Erdogans beundrare och välgörare. Hösten 2016 lät Erdogan gripa en amerikansk präst, verksam i Turkiet sedan många år. Enligt turkarnas uträkning skulle detta pressa USA att utlämna Erdogans hatfigur, sektledaren Fethullah Gülen, som lever i USA.
Trump, enligt Bolton, hade ingen aning om vem Gülen var och blev förgrymmad över turkarnas fräckhet. Efter hårda sanktioner mot den turkiska metallindustrin släpptes den amerikanske prästen. Men innan dess, berättar Bolton, hade Erdogan utverkat ett löfte från Trump att lägga ned brottmålsundersökningen i New York mot den statliga turkiska banken Halkbank.
Ett tema i Boltons bok är Trump-rådgivarnas skräck för direktkontakter mellan presidenten och brutala diktatorer som Putin, Xi, Kim Jong Un och Erdogan. Trump tycker så mycket om dessa slipade maktspelare och vill så gärna vara deras vän att han ideligen gör spontana

eftergifter utan att få något i gengäld. Detta skedde i december 2018 under G-20 möte i Buenos Aires, då Erdogan och Trump överlade i enrum.
Målet mot Halkbank i New York kretsar kring det största sanktionsbrottet i historien. Halkbank och andra turkiska aktörer tvättade tiotals miljarder dollar för den kringrända iranska regimen – uppenbarligen på Erdogans order. Men allt detta är ett hopkok av ondsinta lögner, berättar Erdogan för Trump, som låter sig övertalas, på några minuter.
Trump lovar Erdogan att byta ut åklagaren vid domstolen i Manhattan: ”det är Obamas folk, bara vi får in våra egna så skall det ordna sig”. Åklagaren i målet byttes mot en republikan, Geoffrey Berman. Men denne vägrade lägga ned målet mot Halkbank och mot Trumps vän, förre borgmästaren Rudy Giuliani – och tvingades häromdagen från sin post. Förhoppningen, hos Trump och hans tjänstvillige justitieminister William Barr, var att få Berman ersatt av en person i deras smak.

Men efter invecklade turer tas nu målet mot Halkbank över av Bermans viceåklagare Audrey Strauss, demokrat med oförvitligt anseende. För Erdogan är det mycket dåliga nyheter. Han själv och hans svärson, finansminister Berat Albayrak, är bägge djupt implicerade i Halkbanks affärer. Om de kan knytas personligen till storsvindeln, och om Trump lämnar Vita huset, blottas de för personliga amerikanska sanktioner, något som skulle få dramatiska konsekvenser för relationerna mellan länderna.

Men det är inte allt som skulle drabba Turkiet om Joe Biden blir president: Med stor sannolikhet skulle landet drabbas av sanktioner för de ryska vapenköpen och dess fria händer i nordöstra Syriens kurdiska områden – en annan gåva från Trump – skulle upphöra.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com

Israelisk flygattack mot Hamas

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Mellanöstern. Israeliskt flygvapen har angripit mål tillhörande palestinska Hamas på Gazaremsan. Attackerna riktades mot anläggningar för vapentillverkning och är ett svar på att två raketer avfyrades från området mot Israel i fredags, uppger den israeliska militären på Twitter. Källor i Gaza bekräftar för AFP att flygangrepp skett i området kring Khan Yunis, på södra Gazaremsan.

Den rapporterade beskjutningen från Gaza är den första sedan i början av maj.

TT-AFP

Beslut rörande fallet McCann väntas

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Tyskland. I juni blev det känt att en 43-årig tysk man utreds för mordet på Madeleine McCann, en treårig brittisk flicka som försvann spårlöst under en semester i Portugal 2007. Nu har den misstänkte mördaren – som för närvarande sitter fängslad för narkotikabrott – ansökt om att släppas i förtid, i stället för våren 2021 då hans straff löper ut. Tyska HD har kopplats in – men det mesta tyder på att mannen blir kvar bakom lås och bom.

TT

Många vill bli norrmän

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Norge. Sedan nyår tillåter Norge dubbla medborgarskap och sedan dess har kön om att få bli norsk medborgare ökat markant – från 14 000 till 40 000.
Men besked dröjer på grund av coronapandemin och en försenad automatisering som skulle underlätta jobbet.
TT-NTB

500 000

SÖNDAG 28 JUNI 2020

covid-19-smittade har upptäckts i Indien och siffrorna tros fortsätta öka stort. Det uppger myndigheterna som rapporterar att 18 500 nya fall har upptäckts bara under det senaste dygnet. Bara USA, Brasilien och Ryssland har noterat fler fall. Nära 16 000 personer i landet har avlidit efter att ha smittats.
TT-AFP

Irland har fått en ny premiärminister

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Irland. Micheál Martin, partiledare för högerliberala Fianna Fáil, har godkänts av parlamentet och tar över som taoiseach, ”ledare”, som är det irländska ordet för premiärminister. Han ersätter därmed Leo Varadkar som suttit på posten sedan 2017.
Valet av ny premiärminister kommer efter månader av politiskt dödläge. Sedan valet i februari slutade i ovisshet har till slut högerliberala Fianna Fáil och konservativa Fine Gael, traditionellt konkurrenter, enats om att bilda koalition med Gröna partiet.
Varadkar från Fine Gael lämnar makten, men partiet kommer att återfå den halvvägs in under den femåriga mandatperioden.
TT

Jag reser inom kort till Ryssland

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Frankrikes president Emmanuel Macron skriver på Twitter att han planerar nya samtal med sin ryske motpart Vladimir Putin. De båda möttes i fjol vid den franske presidentens semesterresidens Fort de Brégançon.

TT-Reuters

Buenos Aires stängs – igen

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Argentina. President Alberto Fernández meddelar att coronarestriktionerna i huvudstaden Buenos Aires med omnejd skärps, med anledning av en snabbare virusspridning. Från den 1 juli uppmanas samtliga invånare i området att endast lämna sina hem för att utföra nödvändiga ärenden.

TT-AFP

EU:s bild av USA sämre sedan covid-pandemin

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Två tredjedelar av EU-befolkningen säger att deras syn på USA har förvärrats under pandemin, enligt en opinionsundersökning från tankesmedjan ECFR. Bara 1 procent av svenskarna tycker att USA varit en ”nyttig samarbetspartner”.

Medan den pågående coronapandemin har lett till annars ovanliga allianser, som Israel och Saudiarabien tidigare i veckan, har den också orsakat stora slitningar mellan olika länder. På det temat har ECFR låtit Datapraxis/Yougov utföra en opinionsundersökning vars resultat bland annat landar i den ödesmättade frågan ”The death of the transatlantic alliance?”.
Ett svar från svenskt håll är att 59 procent uppger sig ha fått en sämre bild av USA under pandemin vilket kan jämföras med 52 procent för Kina och 33

för Ryssland. Även om bara 8 procent anser att EU varit en ”nyttig samarbetspartner” under krisen ser över hälften av svenskarna gärna ett utökat politiskt samarbete inom unionen. Rapportens författare beskriver Europas tillstånd som ett trauma, att dess invånare känner sig ensamma och sårbara i kampen mot viruset, övergivna av USA. Detta baseras på en rad delar av opinionsunderökningen och förklaras bland annat med uttalanden och beslut från president Donald Trump som exempelvis jämställt EU med Kina.

Rentav hävdas det i slutsatserna att även om Demokraternas utmanare Joe Biden skulle vinna höstens presidentval så räcker det inte med att skaka liv i relationen som varit så nära sedan andra världskriget. Ett nytt samarbete måste skapas, ett som öppet erkänner att åren med Trump förändrat saker i grunden – ”förtroendet för USA är förstört”.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se

Undersökningen från Datapraxis/Yougov på tankesmedjan European Council on Foreign Relations har genomförts i nio länder.
1 000 personer från olika delar i vardera land har svarat, med undantag för Tyskland och Frankrike där 2 000 deltog. Länderna har valts för att motsvara två tredjedelar av EU:s befolkning och ungefär lika mycket av unionens bnp.

Spänt läge i kampen om Nilens livsviktiga vatten

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Kampen om Nilens vatten har pågått i tusentals år och nu kan ett jättelikt dammbygge leda till öppen konflikt.
Etiopien är på väg att fylla sin nybyggda damm vid Afrikas största vattenkraftverk.

Samtidigt anser sig Egypten, med betydligt starkare militärmakt, ha rätt till det livsviktiga vattnet.
Nilen har länkat samman Egypten och Etiopien sedan historiens begynnelse. Men i stället för ett ömsesidigt beroende har en rivalitet uppstått om det livsviktiga vattnet. Det faller över bergen kring Tanasjön i Etiopien och får sitt utlopp vid Alexandria i Egypten, 150 mil nedströms.
Det började under den arabiska vårens mest tumultartade år. I mars 2011, bara en månad efter den egyptiske diktatorn Hosni Mubaraks fall, satte etiopierna spaden i marken. Snart tio år senare är Grand ethiopian renaissance dam på väg att fullbordas – ett bombastiskt bygge som kommer att bli Afrikas största vattenkraftverk.
Effekten blir sex gånger större än Harsprånget, Sveriges största vattenkraftverk, och kan komma att tredubbla elproduktionen i Etiopien. Det är tillräckligt för att driva på en efterlängtad industrialisering av landet, och ger möjlighet för export av elektricitet. Samtidigt kommer jordbruksmark att kunna

utnyttjas för odling i grannlandet Sudan som ligger bara någon mil väster om dammen.
Etiopien har inte gett bygget dess ståtliga namn utan anledning. Det är ett nationellt projekt, tänkt att inleda en ”renässansperiod” av utveckling och framsteg. Staten har med olika grader av tvång fått invånare att delta i intäktsgenererande lotterier och bidra med ”donationer” som i princip är beskattning. Den välvillige kan se det som en form av samhällskontrakt, där en auktoritär regim förbundit sig att uppfylla löften till befolkningen.

Och elektriciteten kommer att behövas. Om bara några decennier gör industrialisering och befolkningstillväxt att elbehovet i Afrika kommer att tredubblas.
Bara elbehovet från datacenter och nätverk kommer att fördubblas till 2030 och spås i framtiden stå för mellan 9 och 21 procent av världens totala elbehov. Och när transportsektorn elektrifieras globalt måste länderna i Afrika hänga med och bygga infrastruktur för eldrivna transporter. I princip samtliga fordon som rullar på vägarna är

begagnade och importerade från andra delar av världen.
Att dammen behövs råder alltså ingen tvekan om. Problemet är att Egypten, Afrikas starkaste militärmakt, ligger nedströms och anser sig ha rätt till Nilens vatten. Egyptens policy under det senaste halvseklet har varit tydlig för omvärlden: Varje försök att dämma Nilen kommer att ses som en krigsförklaring.
– Det handlar om nationella intressen, säger Will Davidson, analytiker på tankesmedjan International Crisis Group, till DN.

Sedan det första spadtaget för dammen togs 2011 har regionen genomgått omvälvande politiska förändringar. Mubaraks efterföljare, Mohamed Mursi, ersattes efter bara ett år av Abdelfattah al-Sisi som styrt Egypten sedan han tagit makten i en militärkupp. Etiopiens regim må vara densamma men har fått ett nytt ansikte i fredspristagaren Abiy Ahmed. Och i fjol föll Sudans diktator Omar al-Bashir efter nästan 30 år vid makten. Men vad gäller Nilen har ländernas positioner inte rubbats.

– Etiopiens ambition är att korrigera en historisk orättvisa och det spelar ingen roll vem som är landets ledare – det är samma policy. Ännu mer så för Egypten som förblir extremt beroende av Nilen oavsett vem som styr, säger Will Davidson.
Den historiska orättvisan har sitt ursprung i kolonialtiden, då britterna utan att konsultera Etiopien gav Egypten rätt till 98 procent av vattnet. Övriga tio länder i avrinningsområdet skulle få dela på resterande 2 procent. På 1950-talet justerades denna siffra i ett avtal mellan Egypten och Sudan, där Egypten fick ungefär två tredjedelar av vattnet. Men förutom Sudan bjöds ingen annan till förhandlingsbordet. Så det är inte svårt att se varför etiopierna ratar avtalet.
Men det handlar också om vem som är ledaren i regionen. Etiopien och Egypten är två stolta civilisationer med årtusenden av rivalitet om herraväldet kring Nilen. Redan på 1200-talet oroades Egypten av följderna av ett etiopiskt dammbygge. Den etiopiska grenen av floden, som kallas för Blå Nilen, står för 80

procent av allt vatten som når Egypten.
Nilenkonflikten har kallats Afrikas äldsta geopolitiska kamp. Nu är den på väg att nå sin kulmen.
– Beslutet att bygga var inte bara ett säkerställande av Etiopiens rättigheter utan också en maktdemonstration, säger Will Davidson.
Årets regnsäsong är här, och vid månadsskiftet är det tänkt att en del av vattenflödet ska strypas. Reservoaren ska först fyllas tillräckligt för att två turbiner ska kunna testköras. Sedan är det en öppen fråga hur många år det ska ta att fylla resten av dammen. Sker det långsamt är påverkan nedströms mindre, men det tar å andra sidan längre tid innan Etiopien får full utväxling av sin investering.
Egypten har dock ett helt års flöde av floden lagrat i Nassersjön och skulle inte bli så omedelbart påverkat som det görs gällande. Men ingen vill tappa ansiktet. Och ingen vill i dag göra eftergifter som kan påverka länderna i framtiden. Egyptens befolkning passerade 100-miljonerstrecket i vintras. Etiopien är något större

och om 30 år väntas ländernas befolkning ha fördubblats. I Nilens avrinningsområde kommer över 600 miljoner människor att leva under senare halvan av detta sekel.
USA har länge försökt medla mellan länderna men nu, när läget är som känsligast, är president Donald Trumps uppmärksamhet riktad åt annat håll. I stället är det Afrikanska unionen, AU, som dragit parterna till förhandlingsbordet för att undvika en militär konfrontation som fortfarande är möjlig.
I helgen meddelade Etiopien att de avvaktar två veckor med att börja påfyllningen. Egypten insisterar dock fortfarande på att inget får ske innan ett temporärt avtal finns på plats och positionerna är därför fortsatt låsta.
I framtiden är det inte bara Etiopien utan fler länder uppströms som vill utnyttja Nilens potential. Men det går att undvika ett domedagsscenario där konflikten om vattnet leder till öppet krig, menar Will Davidson.
– Alla måste uppnå en samexistens. Det är fruktlöst att

se det som ett nollsummespel. Till syvende och sist måste människor samarbeta kring floden. Var är det bäst att odla vattenintensiva grödor, var är avdunstningen låg nog att vara fördelaktig för att lagra vatten? Det enda sättet att hantera situationen är ekonomisk integrering och samarbete, säger han.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com

Erik Ohlsson: Egypten kan inte existera utan flodens vatten

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Nilen är en del av Egyptens identitet och egyptierna behöver verkligen allt vatten de kan få. Ändå undviker landets president Abdelfattah al-Sisi att ta till hot och nationella brösttoner i frågan om vilka länder som ska ha tillgång till Nilens vatten.

Analys

För några år sedan träffade jag Hassan Gad i Kairo. Hassan arbetade som skeppare på en felucca, den klassiska egyptiska segelbåten. Hans jobb var att locka turister att ta en segeltur på Nilen.
Men affärerna gick uselt. Terrordåd och politisk oro hade skrämt bort de utländska besökarna från Egypten. Hassan fick vara glad om det blev en segling om dagen. Familjen hade han i Qena, ett sextiotal mil söderut. Jag frågade hur det fungerade.

– När jag längtar efter min fru och mina barn tänker jag på att det är samma vatten, samma flod som flyter genom Qena som finns här i Kairo, svarade han.
Hassan Gads reflektion säger något om egyptiernas förhållande till Nilen. Inte nog med att floden är landets pulsåder i bokstavlig mening: utan flodens livgivande vatten skulle dagens Egypten inte kunna existera. Nilen är också en del av egyptiernas kollektiva medvetande. Något metafysiskt. Ungefär som ”skogen” för en svensk.

Det här nära förhållandet till Nilen gör naturligtvis grannlandet Etiopiens pågående exploatering av flodens vattenresurser extra känslig.
Hur långt är Egypten berett att gå för att behålla sin nuvarande överhöghet över Nilen? De förhandlingar som förts med Etiopien har hittills inte lett någonvart.
År 1979, när Egyptens dåvarande president Anwar Sadat skrivit under fredsöverenskommelsen med Israel, fastslog han att det enda som skulle kunna få Egypten att gå i krig igen var – vatten.
Men den nuvarande presidenten Abdelfattah al-Sisi har varit noga med att framhålla att dispyten med Etiopien måste lösas förhandlingsvägen. Han vill engagera FN:s säkerhetsråd. Den som läser nyhetsrapporteringen får snarare bilden av att hetsporrarna finns på den etiopiska sidan.
al-Sisi är annars känd som kompromisslös. Han har också militär bakgrund, var tidigare arméchef. Vad beror återhållsamheten på i det här fallet?

Egyptens krigsmakt må vara en av världens tio starkaste (ligger på nionde plats på jämförelsesajten Globalfirepower.com), med en halv miljon soldater i aktiv tjänst och ett flygvapen på över tusen stridsplan. Men resurserna är också hårt ansträngda.
Sedan ett tiotal år utkämpar den egyptiska armén ett lågintensivt krig mot jihadistgrupper på den norra delen av Sinaihalvön. Till detta kommer de senaste dagarnas utveckling i Libyen, där president al-Sisi hotar med att låta Egypten gå i krig mot regeringen i Tripoli, som stöds av Turkiet.
Att kriga på tre fronter samtidigt är nog för mycket även för den före detta fältmarskalken al-Sisi.
Erik Ohlsson

Katrine Marçal: Krångel kan tvinga britterna tillbaka till förhandlingsbordet

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Den brittiska regeringen har trots global pandemi, nationella undantagstillstånd och en premiärminister som nästan dog valt att inte be om mer tid att förhandla fram ett handelsavtal med EU.

Storbritannien kommer därmed att bryta med EU den 1 januari nästa år.

Frågan blir bara hur.

Analys DN:s medarbetare i Storbritannien

Vad kommer att hända på nyårsdagen? Det är fortfarande den stora frågan när det gäller brexit. Antingen lyckas Storbritannien och EU nå ett avtal, eller så kommer Storbritannien gå över till att handla med resten av EU enligt Världshandelsorganisation regler. Då blir det tullar på många varor från och med den 1 januari.

Det här utfallet kallas för ”hård brexit”. Och egentligen är det en lite missvisande term. ”Hård brexit” hade varit om förhandlingen om utträde förra året kollapsade. Då hade Storbritannien den 1 februari i år funnit sig själv i ett tillstånd som ingen nationalstat i modern tid har gjort: mitt uppe i en handlös krasch ut ur den Europeiska unionen och det hade mer eller mindre varit det. Visserligen hade man kunnat lappa och laga med olika mindre avtal i efterhand, hitta regler för flygen att kunna lyfta och så vidare, men det hade inte gått att göra om processen. Det kan man däremot denna gång.

Även om det inte blir ett frihandelsavtal mellan Storbritannien och EU 2020 finns det ju inget som säger att parterna inte skulle kunna försöka förhandla fram ett senare. Detta gör att EU inte är lika panikslaget längre: Om britterna får leva med tullar och krångel i några månader kanske de kryper tillbaka till förhandlingsbordet? Även från ett brittiskt perspektiv är idén om att lämna utan ett

handelsavtal mindre skrämmande. Förra året kunde brexitmotståndarna skrämmas med hur detta skulle leda till tomma hyllor i mataffärerna och kaos på gränsen. Då lät detta som någon form av armageddonscenario.
I dag är det bara en ungefärlig beskrivning av vad vi upplevde här i Storbritannien i mars när pandemin slog. Den brittiska tillväxten beräknas ju redan krascha över 11 procent på grund av pandemin: kommer väljarna då verkligen att märka av några ytterligare procent av brexitkaos?
Å andra sidan är det kanske just ett par ytterligare procent som kan bli den politiska droppen för regeringen. En del källor pekar på att Boris Johnson faktiskt är mer villig att sluta ett avtal med EU i dag än för några månader sedan just på grund av pandemin.
Premiärministern får mer och mer kritik för hur han har hanterat pandemin. Storbritannien ser ut att bli Europas hårdast drabbade land och regeringens kommunikation till befolkningen under denna kritiska vår har varit kaotisk i mångas ögon.

Varför är de flesta skolor fortfarande stängda samtidigt som de ska öppna djurparkerna och pubarna? Varför jagar polisen bort folk från stränderna samtidigt som Boris Johnsons närmsta rådgivare bröt mot restriktionerna redan i april? Varför har så många människor dött och hur kan tyskarna ha en fungerande nationell smittspårning och inte vi?
Boris Johnson har tidigare kunnat luta sig mot en idé om brittisk exceptionalism när det gällde en eventuell hård brexit. Ett: ”oavsett vad som händer kommer vi att klara det eftersom vi är britter”. Denna argumentation blir allt svårare i ljuset av hur landet har klarat pandemin.
Om bilden av att Boris Johnson står för kaos och inkompetens sprider sig ännu mer blir den politiska risken att gå mot en hård brexit plötsligt mycket större för regeringen. Då kommer de inte ha råd att addera mer kaos. Folk kommer inte längre lita på att regeringen efter ett par veckor av störningar i handeln kommer kunna leda landet tillbaka till normalitet. Eller rentav något bättre. Och detta kan få Boris

Johnson att bli mer kompromissvillig gentemot EU.
Vad är då de stora stötestenarna i förhandlingen? För det första handlar det om huruvida Storbritannien ska tvingas följa EU:s regler när det till exempel gäller miljö och arbetsrätt. EU har tidigare sagt att Storbritannien måste följa dem för att få fri tillgång till EU:s marknad, annars blir det tullar. Nu har retoriken mjuknat. Storbritannien får ”välja om det vill följa EU-reglerna” och om landet inte gör det blir det tullar. Detta skulle den brittiska regeringen eventuellt politiskt kunna leva med. Det finns emellertid en stor närliggande fråga om vilken rätt Storbritannien ska ha att ge statligt stöd till sina företag, och den måste också lösas ut.
Sedan har vi det där med fisket. EU kräver fortsatt tillgång till de brittiska vatten man har tillgång till i dag. Britterna säger nej. De vill ha rätt att omförhandla saken varje år och helst kunna stänga ute europeiska fiskare om man inte kommer överens.
Slutligen är det frågan om hur alltihopa ska styras. Ska man skriva en stor överenskommelse

eller flera små? EU vill gärna se att alltihopa samlas i samma pappershög. Om Storbritannien bryter mot reglerna för fiske på sidan tolv kan man då hotfullt peka mot reglerna för bilmarknaden på sidan 60. Får vi inte tillgång till er fisk får ni inte tillgång till reservdelar för era bilar. Det blir ett sätt att skapa stabilitet.

Samtidigt verkar det som att EU alltid kommer att ha ett stort svärd hängande över britternas huvud oavsett. Det handlar om den brittiska finanssektorns tillgång till EU-marknaden. Om Storbritannien uppfattas bråka om fiskarna kan EU alltid hota med att klämma åt landets banker. För att uttrycka det hela krasst.

Vad som händer den 1 januari nästa år är fortfarande extremt oklart. Detta är naturligtvis väldigt frustrerande för näringslivet. Däremot är en hård brexit i januari alltså inte alls lika dramatisk som en hård brexit hade varit förra året.

Vad som händer i brittisk inrikes-politik de närmaste månaderna kommer att bli väldigt viktigt. Stiger eller sjunker det politiska

priset för Boris Johnson att riskera mer kaos i januari? Det är den definierande frågan på den brittiska sidan.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se

Så har polisen i USA förändrats på en månad

MÅNDAG 29 JUNI 2020

För precis en månad sedan började protesterna mot polisvåld i Minneapolis, USA. Miljontals amerikaner har nu deltagit i demonstrationer i stöd för Black lives matter-rörelsen. I minst 30 amerikanska städer har det genomförts reformer av poliskåren.

Få politiska rörelser har fått genomslag så snabbt som Black lives matter i USA den här sommaren. Rörelsen grundades 2013, men har växt kraftigt den senaste månaden.

Det var den 26 maj som en video offentliggjordes där en vit polis i Minneapolis dödade George Floyd, en svart man, genom att trycka ett knä mot hans hals under åtta minuter. Protesterna i Minneapolis spred sig snabbt över hela landet med krav på radikala reformer av poliskåren.

Enligt en analys av New York Times finns det ingen annan politisk fråga på 2000-talet där det amerikanska folket bytt åsikt så snabbt som när det gäller polisvåld och diskriminering mot svarta.

Representanthuset i Washington har i veckan röstat igenom ett omfattande reformpaket för polisen i USA, men det kommer sannolikt att stoppas av republikanerna i senaten.

I stället sker förändringar i lokalpolitiken. Här är ett urval av de mest omfattande reformerna.

Minneapolis

”Defund the police”, stoppa polisens finansiering, står det på

demonstranternas banderoller över hela USA. Minneapolis är den första stad som faktiskt gjort detta. Stadshuset röstade tidigare i juni för att lägga ner stadens poliskår. I stället ska en ny infrastruktur för invånarnas säkerhet byggas upp från grunden. Stora delar av polisens tidigare budget ska läggas på vård av psykiskt sjuka, socialt arbete och rehabilitering för drogberoende. Stadshuset är oense om huruvida det kommer att finnas en formell polis i staden framöver.

Louisville

Polisen har förbjudits att genomföra vissa former av razzior. Det var en sådan razzia som ledde till att 26-åriga Breonna Taylor dödades av en polis i mars. Taylor har tillsammans med George Floyd blivit nyckelfigurer för Black lives matter-rörelsen globalt. Polisen som dödade Taylor har även avskedats.

New York

Delstaten New York har upphävt 50a, en kontroversiell lag som i praktiken skyddat polisen från att åtalas. New Yorks borgmästare Bill de Blasio har även lovat att

flytta en del av polisens budget till ungdomsprogram och socialhjälp. Staden New York har även avslutat ett program för 600 civilklädda poliser, som varit inblandade i flera uppmärksammade fall av polisvåld. Staden lanserar även en offentlig databas men namn på poliser som anklagats för överträdelser.
”Samhället säger att ni har rätt. Polisen behöver en systematisk reform”, sade delstatsguvernören Andrew Cuomo nyligen.

Washington DC

Ett omfattande reformpaket har röstats igenom, som förbjuder tårgas och gummikulor mot demonstranter, inför hårdare gallring av poliser som anställs, mer transparens kring polisens arbete och hårdare straff för poliser som bryter mot lagen.

Los Angeles

Borgmästaren Eric Garcetti har genomfört omfattande nedskärningar i polisens budget, med omkring 150 miljoner dollar. Pengarna ska i stället gå till program för unga arbetslösa, sjukvård och socialhjälp. En kontroversiell databas, CalGang,

för misstänkta gängmedlemmar, har också stoppats.

Boston

10 miljoner dollar i polisens budget ska nu i stället läggas på bostäder, socialhjälp och vård av psykiskt sjuka.

New Jersey

I delstaten New Jersey kommer polis som överskrider sina befogenheter eller bryter mot lagen omedelbart offentliggöras.

San Francisco

Polisen är inte längre ansvariga för de fall som inte rör kriminell aktivitet, som hemlöshet, psykiskt sjuka, olydiga studenter och osämja mellan grannar. Tårgas och pepparsprej förbjuds i poliskåren.

Albuquerque

Precis som i San Francisco är polisen inte längre ansvarig för fall som inte rör kriminell aktivitet, som hemlöshet, psykiskt sjuka och drogöverdoser. När någon ringer larmnumret 911 för den sortens fall ska det dirigeras till en ny avdelning för socialarbetare.

Charlotte

Efter att en video från protesterna i staden visade hur polisen missbrukat tårgas mot

demonstranter har nu tårgas förbjudits i poliskåren.

Portland, Oregon.

15 miljoner dollar av polisens budget flyttas till skolor och socialarbetare. Ett krav från Black lives matter var att polisen inte längre ska patrullera gymnasieskolor i staden. Programmet har nu lagts ner.

Phoenix

Efter stora demonstrationer i 40-gradig värme har borgmästaren gått med på ett krav på att införa ett nytt, självständigt råd som ska granska polisens överträdelser. Demonstranterna fick igenom krav på att budgeten för rådet ökar från 400 000 dollar till 3 miljoner dollar.

Philadelphia

Borgmästaren stoppade ett tidigare planerat budgettillskott på 20 miljoner dollar till poliskåren.

Charlottesville

Skolmyndigheten i staden har stoppat samarbetet med polisen, som tidigare patrullerat stadens allmänna skolor. Kravet kom från Black lives matter-aktivister som hävdade att poliserna systematiskt diskriminerat svarta studenter.

Denver
Polisen förbjuds att använda strypgrepp på brottsmisstänkta och får hårdare regleringar för vapenanvändning. De allmänna skolorna avslutar sitt samarbete med polisen som patrullerat skolorna.
Northampton, Massachusetts
I denna anrika universitetsstad skärs 13 procent av polisens budget bort. Pengarna flyttas i stället till sociala stödprogram.
Seattle
Stadens allmänna skolor avslutar samarbete med polisen som patrullerat skolorna.Martin Gelin

Mississippi ändrar sin flagga efter protester

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Mississippi kan snart få en ny delstatsflagga, helt fri från sydstatssymboler. I New Jersey tar Princeton-universitetet bort ett presidentnamn och på andra sidan USA kan John Wayne stå på tur att rensas bort.
Det är de senaste förändringarna efter den senaste tidens protester mot rasism.

Mississippis delstatskongress har röstat igenom ett förslag om att ta bort sydstatsflaggan ur delstatens flagga. Och guvernören Tate Reeves skriver på Twitter att han kommer att skriva under lagförslaget om det skickas till honom.

Beslutet är det senaste av en rad förändringar i USA sedan bilderna på det brutala polisingripandet som tog svarte George Floyds liv spreds, och omfattande protester mot rasism och polisvåld skakat stora delar av USA.

Frågan har splittrat Mississippi, en av USA:s mer konservativa delstater, skriver Mississippi Clarion Ledger, men representanthusets talman, republikanen Philip Gunn, säger enligt tidningen att beslutet är nödvändigt.

– Förändringar är svåra. Människor kommer till en början att protestera, men jag tror att det över tid kommer visa sig att detta är rätt beslut.

Lagförslaget röstades still slut igenom med nödvändiga två tredjedels majoritet i båda kamrarna. Det kommer med all sannolikhet nu bli upp till väljarna i att i november rösta för den nya

flaggan, där inga sydstatssymboler finns med.
På lördagen meddelade universitetet Princeton i New Jersey att förre presidenten Woodrow Wilsons namn tas bort från den byggnad och institution för internationell politik som bär hans namn.
”Han inte bara accepterade rasism, han bidrog till att rasistiska vanor blev norm i vårt land”, säger universitetets högste ansvarige Christopher Eisgruber i ett skriftligt uttalande.
Nästa namn att strykas kan bli John Wayne. Filmstjärnan, som dog 1979, har gett namn åt flygplatsen i Orange County i Kalifornien, där demokraterna i stadsfullmäktige lämnat in ett krav på att Waynes namn ska bort, skriver Hollywood Reporter.
Enligt partiföreträdare ligger Hollywoodikonens kontroversiella åsikter – för vit makt, och mot rättigheter för hbtq-personer och urinvånare – bakom kravet.
Wayne hymlade inte med sina åsikter. Bland annat sade han i en intervju i tidskriften Playboy 1971 att ”Jag tror på vit makt” och ”jag känner ingen skuld över att svarta

amerikaner för fem eller tio generationer sedan var slavar”.
TT

Nytt utegångsförbud för tusentals kineser

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Utegångsförbud införs för närmare en halv miljon kineser i närheten av huvudstaden Peking för att tackla nya utbrott av coronaviruset. Det är inte läge att slappna av, varnar myndigheterna.

Efter att Kina lyckats få smittspridningen under kontroll har hundratals personer blivit smittade i Peking och fall har även

dykt upp i den närliggande provinsen Hebei.
Hälsovårdsmyndigheter i Anxin i Hebeiprovinsen, omkring 15 mil från Peking, gav på söndagen beskedet att total stängning gäller i området, liknande det som infördes i Wuhan där det ursprungliga utbrottet tros ha uppstått i slutet av förra året.
Nu blir det endast tillåtet för en person per hushåll att gå ut en gång per dag för att köpa nödvändigheter som mat och medicin, uppger myndigheterna.
Beslutet har fattats efter att 14 nya fall av viruset rapporteras i Peking det senaste dygnet. Företag i Anxin, som nu stängs ned, har levererat fisk till den marknad i Peking som kopplas till det nya utbrottet som upptäcktes i mitten av juni, rapporterar den statliga nyhetsbyrån Nya Kina.
Oron för en eventuell andra våg av coronaviruset är stor och bland annat skolor stängdes omedelbart i huvudstaden.
TT-AFP

Delhi varnar för svärmar av miljontals gräshoppor

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Indien.

Enorma svärmar av gräshoppor sprider sig över Indien och i delar av huvudstaden Delhi har man utfärdat varningar.
Invånarna i Gurgaon utanför Delhi dit gräshopporna nu letat sig har blivit ombedda att väsnas med kastruller och stekpannor för att skrämma bort insekterna och piloter som flyger kring huvudstadens internationella flygplats uppmanas att vara extra försiktiga.
Ökengräshoppan äter det mesta som kommer i dess väg och rör sig i klungor om miljontals individer.
TT

Tusentals flyr militär insats i Rakhine

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Myanmar.
Lokala myndigheter delstaten Rakhine i Myanmar (Burma) varnade i veckan byledare om att armén förbereder ”sanerande” utrensningar mot rebeller i ett dussintal byar.
Uppgifterna fick tusentals bybor att fly, uppger flera människorättsorganisationer.
Minst 1 700 ska ha flytt till en grannstad och en lokalpolitiker säger att nästan lika många flytt till andra byar och att de varken har mat eller tak över huvudet.
Brittiska Burma Human Rights Network uppger att invånare i 39 byar har flytt sedan varningen kom.
TT-Reuters

Tyst protest på Hongkongs gator

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Hongkong.
Demonstrationerna i Hongkong fortsätter. På söndagen tågade hundratals personer tyst genom Hongkongs gator i protest mot Kinas nya, kontroversiella säkerhetslag. Tumult ska ha utbrutit vid ett tillfälle enligt ett ögonvittne, men ingen person har rapporterats skadad.

Kritiker befarar att de nya lagarna bland annat kommer inskränka rättigheterna för Hongkongborna och även kväsa demokratirörelsen.
Det är dock oklart när lagstiftningen egentligen kommer att antas. Den statliga nyhetsbyrån Nya Kina rapporterade i mitten av juni att den kinesiska folkkongressen börjat gå igenom detaljerna för utkastet av lagstiftningen. På söndagen rapporterades det att utkastet tagits upp för diskussion vid ett nytt möte.
TT-Reuters

Dödliga överdoser ökar i virusets Kanada

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Kanada.

Isolering, sämre mående och minskad tillgång till missbruksvård har bidragit till en ökning i antalet dödliga överdoser under coronakrisen i Kanada.

I Ontario uppskattas att antalet dödliga överdoser ökat med 25 procent under de senaste månaderna. Även statistik från British Columbia visar på ökad dödlighet. Provinsen noterade ett mörkt rekord på 170 dödsfall orsakade av överdoser i maj.

Förutom att sjukvårdsresurser fokuserats till att behandla coronapatienter har virusrestriktionerna även lett till en minskning av platserna inom projekt där missbrukare kan injicera på ett säkert sätt.

Samtidigt har de negativa mentala hälsoeffekterna av krisen slagit hårdare mot människor som redan tidigare mått dåligt, konstateras i en färsk studie.

TT-AFP

Oppositionsledare vann valet i Malawi

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Malawi.

Malawi har fått en ny president. Med 59 procent av rösterna tog oppositionsledaren Lazarus Chakwera hem segern.

– Det här är en seger för Malawi, det är en seger för demokratin, säger den nyvalde presidenten.

Chakweras seger var ingen större skräll. Veckans val var ett nyval efter beskyllningar om valfusk när sittande Peter Mutharikas vann i fjolårets presidentval.

TT-AFP-Reuters

SOHR: Iranstödd milis attackerad i Syrien

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Syrien.

Nio stridande för en Iranstödd milisgrupp har dödats i flygangrepp i östra Syrien, uppger oppositionella Syriska människorättsobservatoriet (SOHR) som bevakar kriget från Storbritannien.

Attacken sker bara några timmar efter ett liknande angrepp då sex Iranstödda milismän dödades.

Enligt SOHR är det ”sannolikt” att Israel står bakom attacken. Israel, som inte kommenterat uppgifterna, har genomfört hundratals flygangrepp i Syrien sedan kriget bröt ut i landet 2011.

Måltavlorna har både varit syriska regimstyrkor och dess allierade Iranstödda miliser samt soldater från den libanesiska shiarörelsen Hizbollah.

TT-AFP

Migranter räddades utanför Belgiens kust

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Belgien.
Femton människor som försökt nå Storbritannien har undsatts utanför Belgiens kust, uppger myndigheter. Båten, avsedd för max sju personer, lämnade den franska staden Dunkerque på fredagen. Några timmar senare kom ett larmsamtal från båten varpå belgisk kustbevakning räddade de ombordvarande och förde dem till Oostende. Det rör sig om migranter från Egypten, Afghanistan, Irak och Kuwait, enligt åklagare.
”Människosmugglare sätter allt oftare migranter på små gummibåtar och skickar iväg dem över Nordsjön”, uppger Frank Demeester vid åklagarmyndigheten i Västflandern i ett uttalande.
Inget gripande har gjorts i anslutning till räddningsinsatsen, men myndigheterna kommer nu att försöka identifiera de smugglare som varit inblandade.
TT-AFP

Ministerns vädjan till svenska företag: Förbered er för brexit

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Om ett halvår ska Storbritannien lämna EU:s regelverk och svenska företag kommer att möta tullar och andra handelshinder. Utrikeshandelsminister Anna Hallberg (S) är orolig för att många mindre företagare ännu inte förberett sig.

– Gör det nu – innan ni går på semester, vädjar hon till dem.

Storbritannien lämnade formellt EU i januari i år. Men fram till årsskiftet befinner sig landet i en övergångsperiod där mycket lite har hänt. Britterna är kvar i EU:s inre marknad och följer dess regelverk.

Övergångsperioden kan förlängas, om den brittiska regeringen begär det senast natten mot onsdag.

Det betyder att de tusentals svenska företag som i dag handlar med Storbritannien kommer att möta en helt ny värld med tullar, byråkrati och andra

handelshinder. De kommer att handla med ett ”tredje land” som termen heter för länder utanför EU.
Det kräver förberedelser, vilket de flesta stora företag redan har gjort. De har analyserat sina kedjor av leverantörer och vet i stora drag hur de påverkas. Och de har redan erfarenhet av att handla med länder utanför EU.
– Men när det gäller små och medelstora företag är jag orolig för att de inte är vana vid att handla med ett tredje land. De saknar kunskap och resurser för att hantera de nya kraven hos en av våra största handelspartners, säger Anna Hallberg.
– Jag är lite orolig för att de blir överraskade eller att de hoppas att det inte kommer att bli så stor skillnad. Men det kommer att bli en stor skillnad – även om vi får ett avtal på plats.
Regeringen har gett ytterligare medel till berörda myndigheter för att hjälpa dem att informera företagare om vad som kommer att gälla efter årsskiftet.
En av dessa är Kommerskollegium som drar i gång en ny kampanj på onsdag, riktad till företagare.

Informationen, bland annat som en film, kommer att läggas ut på myndighetens hemsida samt på sociala medier.
– Fokus kommer att vara på knäckfrågorna, de områden där EU och Storbritannien står långt ifrån varandra, säger Emma Sävenborg, brexitsamordnare på Kommerskollegium.
EU och Storbritannien förhandlar om ett handelsavtal som ska gälla från årsskiftet. Förhoppningen är att avtalet ska mildra effekten av att britterna lämnar den inre marknaden.
Men förhandlingarna har gått i stå. De fyra förhandlingsrundorna under våren har inte gett något tydligt resultat att tala om. Anna Hallberg kallar sig för optimist och tror att någon form av ”grundavtal” kan vara på plats, ett avtal som parterna senare kan bygga vidare på.
– Jag tror att man kan enas om något. Jag tror inte på ett helt avtalslöst utträde, men det är problematiskt att de inte kommit längre, säger hon
Fån EU-sidan har det påpekats många gånger under de fyra år som gått sedan den brittiska

folkomröstningen om att lämna EU: ett land som står utanför unionen kan inte heller ta del av alla dess fördelar.
Under EU-medlemskapet har Storbritannien varit en av Sveriges viktigaste allierade – ländernas regeringar har haft en likartad syn på frihandel.
Den svenska linjen är därför att det ska finnas ett brett handelsavtal med Storbritannien som ska gälla inte enbart varor, utan även tjänster.
Men är det inte ofrånkomligt att länderna kommer att glida i sär?
– Det blir en svårare hantering av vår handel och alla handelshinder tenderar att man handlar mindre med varandra. Men att vi ska glida isär relationsmässigt, det är det vi försöker motverka. Det här är ju en allierad, säger ministern.
EU-kommissionens position är tydlig: britterna ska inte tro att de kan få alla fördelar av den inre marknaden utan att vara med i EU. Anna Hallberg betonar dock att det måste ske ”rörelser från båda håll” för att nå en acceptabel kompromiss.
Ministern uppmanar företagen att ändå försöka att hitta vägar att

fortsätta handel med Storbritannien. Det är 6 000 svenska företag som har handel med landet och exporten dit är värd 150 miljarder årligen
– Det är också 60 000 jobb som är beroende av det här, påpekar Anna Hallberg.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se

Fakta. Vägen till brexit

Den 24 juni 2016 höll Storbritannien en folkomröstning om landet skulle vara kvar eller inte i EU. En knapp majoritet, 51,9 procent, röstade för att lämna landet.
Den 29 mars 2017 lämnade dåvarande premiärminister Theresa May in ansökan om att lämna unionen.
Efter många turer och två uppskov, lämnade landet EU den 31 januari i år.
Fram till årsskiftet 2020/21 är Storbritannien kvar i EU:s inre marknad och dess regelverk. Denna övergångsperiod kan förlängas, men det måste den brittiska regeringen begära innan den 1 juli. Regeringen har gjort

klart att den inte kommer att lämna in en sådan begäran
Efter årsskiftet lämnar landet den inre marknaden.

Ryanair överklagar EU-stöd till Lufthansa

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Ryanair kommer kräva att EU:s bifall av Tysklands statliga nödlån till Lufthansa överprövas, enligt det irländska flygbolagets chefsjurist, Juliusz Komorek, skriver Reuters.
Juliusz Komorek hävdar att Lufthansa inte alls behöver statsstöd för att överleva, utan att pengarna endast är ämnade att

bygga en krigskassa för att mota bort lågpriskonkurrenter. Lågprisbolaget har vid ett flertal tillfällen kritiserat Lufthansa, som fått bifall från EU för det statliga paket som också ser ut att få bifall från aktieägarna.
Ryanairs vd, Michael O'Leary
Michael O'Leary, skrev nyligen att nödpaketen gör det svårare för lågpriskonkurrenter att konkurrera inom kortdistansflygmarknaden.

Grekland stoppar svenskar

TISDAG 30 JUNI 2020

Direktflyg från Sverige till Grekland tillåts inte före den 15 juli, meddelar grekiska myndigheter. Beslutet gäller även flyg från Storbritannien. Researrangören Tui, med ett flyg till Rhodos på torsdag, ser nyheten som "obekräftade uppgifter" och inväntar vidare besked. Även SAS har flera planerade flygningar.
TT

Nya författningen kan göra Putin till härskare på livstid

TISDAG 30 JUNI 2020

Just nu genomförs det som i Putins Ryssland kallas ”folkomröstning” om ändringar i landets författning.

Syftet är att ge folkligt mandat till det som Ryssland i praktiken är sedan många år: En auktoritär stat som styrs på ett sätt som liknar tsartidens självhärskardöme.

Det var i januari som president Vladimir Putin föreslog att den snart 27 år gamla författningen – som har gällt sedan Boris Jeltsin var president på 1990-talet – var redo att reformeras.

Förändringarna skulle bekräftas genom att det ryska folket fick rösta om dem.

Det stod redan från början klart att hela idén med reformen var att författningen skulle hålla dörren öppen för att Putin ska kunna hålla sig kvar vid makten när hans mandatperiod som president

löper ut 2024. Den gällande författningen tillåter inte att en president sitter vid makten mer än två mandatperioder i följd.
Men exakt hur denna cementering av Putins makt skulle ordnas praktiskt och juridiskt var ännu oklart.
Till en början diskuterades som ett alternativ att en ny post skulle skräddarsys för Putin. Kanske som chef för ett förstärkt Statsråd, tidigare en rent symbolisk institution, som i så fall skulle bli överordnad presidentposten. Det skulle vara en väg för Putin att behålla ett avgörande inflytande i statsledningen genom att axla en ny roll.
Andra ville att begränsningen till två mandatperioder i följd skulle slopas, vilket skulle bädda för att Putin i praktiken skulle kunna sitta kvar på livstid.
Att trixa med grundlagen är inget nytt påfund. När Putin första gången varit president i två fyraårsperioder (2000–2008) lät Kremls lagkloka tolka skrivningen som att begränsningen handlade om maximalt två mandatperioder i följd.
Så problemet löstes genom att Putin under fyra år (2008–2012)

bytte jobb med premiärministern Medvedev, utan att Putin i realiteten släppte ifrån sig den yttersta makten. Och 2012 återkom Putin på nytt till den stol Medvedev hållit varm. Det blev två nya mandatperioder, men nu förlängda från fyra till sex år.
När beskedet om en kommande grundlagsändring kom den 15 januari i presidentens årliga tal till parlamentet återstod mer än fyra år av Putins totalt sett fjärde period som rysk president. Ändå hade spekulationerna om vad som kommer att inträffa 2024 pågått länge.

Ett problem är att det inte finns någon självskriven efterträdare till Putin i sikte. Det beror till stor del på att ingen potentiell konkurrent har tillåtits växa sig stark i den av presidenten toppstyrda makt-apparaten.
Vad presidenten själv anser om sin framtid – 2024 har han styrt jätteriket i ett kvarts sekel – har han inte diskuterat offentligt. I en intervju i stats-tv den 21 juni sade han dock att han ”inte utesluter” att han ställer upp igen i valet 2024, men att han ännu inte bestämt sig.

Flera av hans nära förtrogna har entusiastiskt markerat att de anser att Putin är omistlig som den ryska nationens ledare. Mest drastiskt uttrycktes denna åsikt hösten 2014 av Kremls dåvarande vice stabschef Vjatjeslav Volodin: ”Det finns inget Ryssland om Putin inte finns”.

Till en början såg det ut som om Putin hade avvisat de många förslagen från olika underhuggare att han ska krönas till tsar eller president på livstid. Det Kreml då talade om var en kombinerad president-parlamentarisk republik.

Så såg det också ut ända till den 10 mars, då coronapandemin inte längre gick att förneka. Den dagen skulle statsduman (parlamentets underhus) debattera förslaget till ny författningstext. Då dök plötsligt den Kreml-lojala dumaledamoten och kosmonauten Valentina Teresjkova (den första kvinnan i rymden) upp i talarstolen.

Hon sade att hon på eget initiativ hade med sig ett nytt ”spontant” förslag att presentera: Putins tidigare fyra mandatperioder

skulle ”nollas”, och att de på ett märkligt sätt egentligen aldrig hade existerat. Hennes argument: att den gamla författningen inte längre kommer att gälla.
Det betyder att Putin får möjlighet att ställa upp i presidentvalet en gång till 2024 och på nytt 2030, och därmed kan han med två sexåriga mandatperioder sitta kvar till 2036, det år han fyller 84 år.
Vilket naturligtvis inte utesluter att någon lojal dumaledamot vid det laget återkommer med ett nytt förslag till ”nollning”, som ytterligare förlänger Putins tid i Kreml.
Bland de många ändringarna i grundlagen finns, utöver möjligheten till livstidsmakt för Putin, flera andra inslag som alla pekar mot envälde.
Bland de viktigare är att presidenten utnämner och avsätter ordförandena i såväl Högsta domstolen som Författningsdomstolen.
Författningen sockras också av flera populistiska godbitar som Kreml hoppas ska göra reformen lättare att svälja: Minimilöner, indexerad uppräkning av pensioner, fastställandet av Gud som ett fundament för Ryssland

och den sovjetiska hjältetraditionen från segern mot Tredje riket, försvaret för den patriotiska ryska historieskrivningen (inte minst riktat mot Polen, som Putin har anklagat för att ha varit medskyldigt till att ha startat andra världskriget), och sist men inte minst en garanti för att äktenskapet uteslutande är en förening av kvinna och man (det vill säga att homosexuella förbjuds att gifta sig).

Enligt en artikel i Moscow Times av den den rysk-amerikanska analytikern Anna Arutunyan har grundlagsändringarna två syften:

Det ena är att skapa en känsla av stabilitet för Putin själv, genom att skapa manöverutrymme för olika varianter att stanna vid makten, även om beslutet inte har fattats än.

Det andra är att genom att Putin tycks vilja bli president igen skapa en känsla av stabilitet för regeringseliten och undvika att Putin betraktas som en ”lame duck”.

När jag tidigare i våras frågade Gleb Pavlovskij, en tidigare insider i Kreml och till för knappt

tio år sedan en nära rådgivare till Putin, om varför presidenten nu ändrar konstitutionen fick jag svaret:
– Ingen tar författningen på allvar. Makten över landet utövas informellt, och det finns egentligen inget behov av en konstitution. Allt bestäms via telefon från kontoret. Men Putin anser sig tvungen att ständigt överraska. Om han upphör att överraska hamnar han i en farlig position. Han får inte vara förutsägbar, för då blir han en svag figur.

Själva frågan avvisade Gleb Pavlovskij som ”ointressant”.
– Den förutsätter att det tidigare läget på något sätt var normalt. Men vi lever i ett system där det ständigt inträffar absurda förändringar. Och vi vet faktiskt inte hur det hela kommer att sluta, grundlagsförslagen ändras ju hela tiden.
Jag mötte Gleb Pavlovskij i Moskva i månadsskiftet februari-mars.Då var läget ett helt annat: i det förslag till grundlagsändring som Kreml lagt fram några veckor tidigare diskuterades en ny funktion, skräddarsydd för Putin,

kanske som chef för ett organ som kallas för Statsrådet.
Men sedan bröt coronan ut, och någon vecka efteråt visade det sig att Pavlovskij blev sannspådd: Putin ska trots allt förbli president. Det oväntade var knepet att ”nolla” Putins tidigare mandatperioder, så att han kan börja med rent bord 2024.
– En period av kaos väntar. Och detta kaos kan vara farligt. Det är också därför så många människor inte vill att Putin ska avgå, eftersom de är rädda, och Putin förstår det. Status quo är en del av hans styrka, säger Gleb Pavlovskij.
Gleb Pavlovskij, tidigare rådgivare åt Vladimir Putin.
Michael Winiarski

Fakta. Så görs omröstningen

Den ”allryska omröstningen” är ingen regelrätt folkomröstning; ingen lag reglerar den. Författningstexten har redan antagits av det ryska parlamentet och signerats av presidenten. Omröstningen bland ryssarna genomförs för att ge folklig legitimitet åt en grundlagsfästning av ett auktoritärt styrelseskick. Den viktigaste punkten i den nya författningen är att Vladimir Putin

får möjlighet att sitta kvar som president även efter att hans nuvarande mandatperiod löper ut 2024, i ytterligare två mandatperioder (det vill säga till 2036).
Den skulle från början ha skett den 22 april, men blev uppskjuten på grund av coronapandemin. Den avslutas nu den 1 juli, efter att ha pågått med bland annat online-röstning i en vecka.

Historisk grön våg i Frankrike

TISDAG 30 JUNI 2020

Paris. En historisk grön våg sveper fram över Frankrike. Efter söndagens lokalval får en lång rad franska storstäder borgmästare från miljöpartiet EELV, samtidigt som Emmanuel Macrons regeringsparti gör ett svagt val.

Sedan Macron segrade i presidentvalet 2017 har det stått klart att den gamla höger-vänsterskalan i fransk politik är i

gungning. Intrycket förstärks nu ytterligare – och för första gången drabbar det presidentens eget parti.

Den andra och avgörande omgången i de franska lokalvalen var mer än tre månader försenad, på grund av covid 19-pandemin. Bara omkring 41 procent gick till valurnorna, men med mindre än två år kvar till nästa presidentval sände de som röstade ett budskap som inte lär gå någon politiker förbi.

I huvudstaden Paris fick Macron 89 procent av rösterna i andra omgången av presidentvalet för tre år sedan. Nu fick hans handplockade kandidat Agnes Buzyn bara 16 procent. Buzyns bakgrund som hälsominister, med ansvar för pandemiberedskapen i landet, blev en massiv bromskloss. I Paris segrade i stället den sittande borgmästaren, Anne Hidalgo, med omkring 50 procent av rösterna – långt före högerns Rashida Dati (32 procent) och Buzyn.

Hidalgo representerar Socialistpartiet (PS), men vann mycket på grund av att hon allierade sig med miljöpartiet EELV:s kandidat David Belliard i

andra omgången. Paris ska nu bli en stad där allt finns inom 15 minuters gång- eller cykelavstånd, lovar Hidalgo.

Miljörörelsens framgångar är än mer uttalade utanför Paris. Miljöpartiet Europe Écologie Les Verts (EELV) gjorde ett starkt val redan i EU-valet förra året – nu visar det att det även kan bygga koalitioner och vinna lokalt. EELV:s kandidater segrade i borgmästarvalen i franska storstäder som Lyon, Bordeaux och Strasbourg.

Macron är inte okänslig för kraven på en mer ekologisk, lokalt förankrad och solidarisk politik, och han lovade på måndagen satsa 15 miljarder euro på en grön omställning av ekonomin de närmaste två åren. Presidenten sa sig också vara öppen för en folkomröstning om att skriva in kampen mot den globala uppvärmningen i författningen.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

Dela

Michael Winiarski: Bäddat för drama när konkurrenterna gör upp om makten

TISDAG 30 JUNI 2020

Efter söndagens val är det bäddat för en rafflande kamp när den andra omgången i Polens presidentval äger rum om två veckor.

Frågan är om den sittande presidenten Andrzej Duda och hans nationalkonservativa parti Lag och rättvisa kommer att fortsätta kontrollera den polska staten under de närmaste åren.

I den första valomgången fick den sittande presidenten Andrzej Duda, nominerad av PIS, 43,7 procent. Hans huvudkonkurrent, Rafal Trzaskowski, borgmästare i Warszawa och nominerad av den högerliberala Medborgarplattformen, PO, kom tvåa med 30,3 procent.

Eftersom ingen av dessa två kom över 50 procent ställs de mot varandra i en avgörande valomgång om drygt två veckor. Det innebär att Duda framstår som en klar favorit. Han behöver

7 procent till för att få majoritet, medan Trzaskowski måste öka med 20 procent.
Men inget är avgjort förrän på valnatten.
Valresultatet stämmer i stort sett med opinionsmätningarna. Det mest överraskande var att valdeltagandet var omkring 64 procent av de röstberättigade, ovanligt högt för att vara i Polen, där det är sällsynt att fler än hälften röstar. Det tyder på att många polacker betraktar årets presidentval som mer än vanligtvis avgörande för landets framtid.

Om Duda väljs om för en ny femårsperiod lär Polens konflikt med EU om PIS-regeringens kontroll av domstolar och medier fördjupas ytterligare. Den linje som Duda för landet in på – nationalism, auktoritarism, främlingsfientlighet, homofobi – kommer att fortsätta.
Skulle Trzaskowski vinna har han lovat att med sitt veto stoppa odemokratiska reformer liknande de som Kaczynski tidigare har drivit igenom från sin informella roll som Polens ”starke man”. Det kan innebära att Polen inte fortsätter i Ungerns fotspår utan

tar avstånd från den högerpopulism som översvämmat stora delar av det forna kommunistiska blocket och åter inlemmas i den västliga demokratiska EU-familjen.
Få experter vågar förutspå hur det kommer att gå den 12 juli. På papperet ser det ut som om Duda bör ha lättare att skrapa ihop de få återstående procent av väljarkåren som krävs för att säkra en majoritet. Medan Trzaskowski ligger en bra bit efter. Det som till slut avgör blir sannolikt två faktorer:

Mobiliseringen av egna väljare. På den punkten har fortfarande Duda ett överläge i kraft av sin totala kontroll över de statskontrollerade medierna.
Hur Duda respektive Trzaskowski lyckas dra till sig den fjärdedel av väljarna som röstade på andra kandidater i den första omgången. På den senare punkten anser många bedömare att Duda ligger nära sitt ”tak”, som är någonstans kring 45 procent. Om Duda ska nå utöver PIS kärnväljare måste han försöka dämpa sina mest extrema uttalanden, bland annat attackerna mot homosexuella.

Trzaskowski har större potential att öka sin röstandel, men hur långt det räcker är en öppen fråga. Särskilt gäller det vad de 14 procent av väljarna som stödde Szymon Holownia, den oberoende kandidaten, kommer att göra den 12 juli. Holownia själv ligger hittills lågt, men har tidigare sagt att han aldrig kommer att rösta för Duda.
Skulle Trzaskowski få alla Holownias röster går han om Duda (om inte presidenten får en väsentlig del av de 6,75 procent som gick till ultrahögerpartiets Krzysztof Bosak).

I sitt tal på valvakan klargjorde Duda att hans kampanj inför andra omgången kommer att handla om de ekonomiska förmåner – generösa barnbidrag och sänkt pensionsålder – som PIS-regeringen har genomfört:
– Vi har en klar situation i dag; antingen kommer Polen att fortsätta utvecklas eller förfalla. Jag är garantin för att ni får behålla det ni har fått hittills.
Trzaskowski betonade i sitt tal att han inte tänker riva upp dessa reformer, men att han tänker försöka bygga ett mer liberalt samhälle:

– Detta är inte bara ett val mellan Duda och Trzaskowski. Det blir ett val mellan ett öppet Polen och ett Polen som letar efter fiender och en president som försöker splittra oss.

Michael Winiarski

15

TISDAG 30 JUNI 2020

länder finns med på EU:s lista över länder utanför unionen som är säkra att resa till, enligt nyhetsbyrån Reuters. Tanken är att tillåta icke nödvändiga resor till och från de länder som under de senaste två veckorna haft färre eller lika många nya fall av covid-19 som genomsnittet i EU. På listan finns Algeriet, Australien, Georgien, Japan, Kanada, Marocko, Montenegro, Nya Zeeland, Rwanda, Serbien,

Sydkorea, Thailand, Tunisien och Uruguay. Också Kina finns med på listan – med förbehållet att Kina ger klartecken för att släppa in EU-medborgare.
TT

Fillon får fem år för förskingring

TISDAG 30 JUNI 2020

Frankrike.
Den tidigare franske premiärministern och presidentkandidaten François Fillon döms till fem års fängelse, varav tre års villkorlig dom, för förskingring av allmänna medel då han anställde sin hustru och sina barn som assistenter.
Hans hustru Penelope Fillon döms till tre års fängelse villkorligt för medhjälp till

förskingring och undanhållande av allmänna medel. Sammanlagt ska Penelope Fillon ha fått ut omkring 500 000 euro, runt 4,8 miljoner svenska kronor, under sin tid som assistent åt maken. François Fillon nekar till brott och anser sig vara utsatt för en förtalskampanj och ”fula tricks”. Makarna Fillon döms också vardera till 375 000 euro i böter.
TT-Reuters

Iran: Mänsklig faktor bakom krasch

TISDAG 30 JUNI 2020

Iran.
Den mänskliga faktorn i form av ett handhavandefel låg bakom flygkraschen i Iran i januari, då 176 personer omkom när ett ukrainskt plan sköts ned utanför Teheran. Det slår militäråklagaren i huvudstadsprovinsen, Gholam Abbas Torki, fast, enligt nyhetsbyrån Tasnim.

17 av dödsoffren var svenskar eller folkbokförda i Sverige.
Från den iranska militärens håll har aldrig getts någon order om nedskjutning av planet, försäkrar åklagaren. Det finns inte heller någon indikation på att ett cyberangrepp på iranska militära system ligger bakom händelsen, säger han.
TT-Reuters

Golden state killer erkänner 13 mord

TISDAG 30 JUNI 2020

USA.
Den före detta polisen Joseph James DeAngelo har erkänt att han är den seriemördare som kallats ”Golden state killer”. Flera decennier efter att de brutala brotten begicks erkände 74-åringen i går, måndag, 13 mord och 13 kidnappningar.

DeAngelo misstänks även för att ha våldtagit ett femtiotal kvinnor. Brotten begick i Kalifornien mellan 1976 och 1986 och för våldtäkterna har preskriptionstiden gått ut. DeAngelo kunde spåras för två år sedan med hjälp av samma typ av dna-teknik som användes för att hitta en misstänkt för det 16 år gamla dubbelmordet i Linköping. **DN**

Blodig attack mot pakistansk börs

TISDAG 30 JUNI 2020

Pakistan.

En väpnad attack mot den pakistanska börsen PSX i Karachi har kostat ett tiotal människor livet, rapporterar medier i landet. Dådet i ett hårt bevakat område i det ekonomiska navet är ett bakslag för säkerhetsarbetet i Pakistan.

Medier på plats rapporterar att gärningsmännen, som ska ha varit upp till fem stycken, skjutits ihjäl

av säkerhetsstyrkor. Ungefär lika många andra, varav flera ur säkerhetsstyrkorna, miste också sina liv i striderna.
TT

”Kina har beslutat att införa visumrestriktioner mot amerikaner som har betett sig undermåligt vad gäller Hongkong.”

TISDAG 30 JUNI 2020

Kina svarar med egna visumstopp, efter USA:s beslut i förra veckan att sluta utfärda visum till kinesiska makthavare som är inblandade i Hongkong-politiken.
TT

Att låta statyer av slavägare stå är att döma vissa liv som inte sörjbara

TISDAG 30 JUNI 2020

Genom ett omtag av historien, där relationen mellan då och nu ses som en process av värdering och omvärdering, av tolkning och omtolkning, kan vi göra upp med den strukturella rasism som fortfarande verkar i vårt samhälle, skriver Rebecka Katz Thor.

Vems liv anses sörjbart? Det är den centrala frågan när filosofen Judith Butler diskuterar hur vi förstår, traderar och representerar krig, men det är också en fråga som bör ställas i den pågående debatten om vilka statyer som finns i våra gemensamma offentliga rum. Det är en fråga som kommer ur en diskussion om hur en grundläggande etik och jämställdhet kan ställas mot normerande antaganden om vems historia som döms vara viktig i ett samhälle. Kanske inte främst genom vad som berättas eller visas upp, utan genom det som

förpassas till historiens skuggsida och osynliggörs. Vad Butler lyfter fram är således att vi inte kan se det som inkluderas i ett visst ramverk som separerat från det som exkluderas från det. Vi, som samhälle och individer, kan med andra ord inte se på statyer av slavägare och koloniala makthavare och välja bort den aspekten av deras gärningar. Att låta dem stå är att döma vissa liv som inte sörjbara.

I en av de stora salarna på Museum of Natural History i New York finns ett diorama av en scen där den holländska ledaren Peter Stuyvesant visas köpa Manhattan av Lenape-stammen. Bilden som framställs är en transaktion, en lugn och kanske till och med ömsesidig handelssituation. Två män utgör de centrala figurerna, de flankeras på var sin sida av beväpnade män – en soldat med gevär och två män med yxor i handen, i bakgrunden syns en kvarn, hus och ett skepp, samt fler handelsmän och några kvinnor från Lenapestammen.

Detta diorama har länge varit en huvudvärk för museet, det är både historiskt inkorrekt och skamlöst i sitt förskönande av vinnarens

historia. Fram till 2018 stod dioramat orört och holländarnas blodiga övertagande av Manhattan från ett flertal stammar överskuggades av berättelsen om försäljningen för 24 dollar.
Men de senaste två åren möter museibesökaren en annan syn, dioramat är kvar i sitt originalskick men blästrat på glaset framför finns ett kritiskt omtag, med information som pekar ut stereotyper i avbildningen, misstag och missförstånd i den historiska avbildningen och det felaktiga i beskrivningen av detta som en fredlig händelse. Men ett diorama inne på ett museum är inte samma sak som en staty på ett torg.
De senaste veckorna har statyer rivits ned och ibland hamnat på havsbotten och i vissa fall har de flyttats av lokala myndigheter för att placeras på museum eller i magasin. Det senare framstår i bästa fall som ett ansvarstagande över historiska oförrätter och i sämsta fall som ett rent kappvänderi. I Sverige har krav framförts för att ta bort statyer av bland annat Carl von Linné och

Louis De Geer. Argumentet mot dessa röster, både i Sverige och internationellt, är allt som oftast att om man tar bort dem så täcker vi över historien med implikationen att genom att låta dem stå så kan vi se hela historien.
Denna idé ter sig märklig på flera plan. För det första så finns det mig veterligen ingen staty, i alla fall inte i Sverige, som prytts med ett liknande omtag som dioramat i New York. Det vill säga: som det är nu så täcker vi redan över delar av historien. På statyn av De Geer berättas det helt enkelt inte att han var slavhandlare. Och även om statyn skulle kompletteras på något sätt, vilket är ett återkommande argument, så är en liten reflekterande plakett bredvid en två meter hög skulptur inte så synlig.
Den är inte påtaglig som informationen på dioramats glas, som bokstavligen är framför avbildningen och något besökaren ser igenom. I en museal kontext görs detta dessutom kanske enklare eftersom det är en annan typ av interaktion och möjlighet till reflektion, än i det offentliga rummet. Möjligen kan en

ytterligare konstnärlig intervention skapa en öppning för omvärdering, men risken är stor att det blir en tom gest. För det andra så är detta med hela historien ett argument som används när det passar – över hela forna Östeuropa så förpassades statyer av Marx, Engels, Lenin och Stalin till historiens sophög efter kommunismens fall och samma sak har skett när samtida regimer fallit. Även Sverige har en diger historia av borttagna och nedsmälta kungastatyer.

I Kapstaden kastar fortfarande statyn över apartheidledaren Cecil Rhodes sin skugga, trots att statyn togs ned efter stora protester 2015. Skuggan målas dit gång på gång av lokala konstnärer. Sockeln lämnades tom, som för att visa på frånvaron av statyn, den har nu fått en ny funktion, den hyser performance och tal, och på så sätt har en maktförskjutning skett – sockeln bär inte längre den koloniala historien utan dess motstånd. Samtidig påvisar den spöklika skuggan en närvaro av ett djupare sår av ett historiskt övergrepp

som inte försvann med statyn. Historien kan inte göras ogjord, men dess tradering kan inte heller stå fast och sockeln blir i sig som ett slags minnesmärke över de liv som tidigare inte värderats.
Ett liknande arbete kan sägas har påbörjats i Sverige. I propositionen som ligger till grund för Sveriges nya kulturarvslag slås det fast att kulturarv ska ses som en öppen process, då det ”är det förflutnas spår i samtiden som skapas och omskapas löpande i legitimerande och institutionaliserande processer” och i linje med detta måste icke-handlingen att låta statyer stå också förstås som en sådan legitimering. Vidare menar propositionen att eftersom historien som sådan inte kan anpassas till samtida värderingar så måste fokus ligga på att låta det förflutna framträda i all sin komplexitet och där måste även historiska övergrepp och oförrätter rymmas. Hur detta ska göras, vilken form och uttryck det ska ta, i det offentliga rummet kvarstår att se.
Möjligheten finns att ta ett omtag om en nationell historieskrivning, att på riktigt se Sveriges koloniala

förflutna för vad det är och på så sätt också omvärdera i dag vilka liv som anses sörjbara. Men det är en möjlighet som också kan gå förlorad och förbli ord på ett papper. Potentialen i dessa formuleringar handlar i förlängningen om att göra upp med den strukturella rasism som fortfarande verkar i vårt samhälle. Att genom ett omtag av historien förändra samtiden, där relationen mellan då och nu inte ses som en kronologisk progression utan snarare en process av värdering och omvärdering, av tolkning och omtolkning. Detta utan att förneka faktiska historiska händelseförlopp – omtaget syftar snarare till att förstå hur historien verkar i oss, på ett individuellt och strukturellt plan.

Här kan vi höra ett eko av författaren James Baldwins syn på historien som något närvarande i oss, inte något som kan läsas om i en bok, utan något som styr våra val och handlingar. Historien lever i våra kroppar. Denna närvaro av det förflutna och hur detta påverkar hur vi agerar visar på vikten av att lyfta fram dessa frågor om kulturarv och synlighet i det offentliga rummet.

Det handlar om tillhörighet formulerat som ansvar och sörjbarhet. Tanken om att vi bär ett ansvar gentemot varandra, och i förlängning gentemot historien, har genom filosofihistorien bland annat behandlats som etisk fråga och som frågan om ett svar.
Det är således också en fråga om skuld, det vill säga om vi ser det som en fråga som kräver ett svar vilket samtiden är ovillig att ge. Judith Butler följer denna filosofiska tradition och ställer frågan varför regeringar så ofta försöker kontrollera och reglera vem som sörjs i det offentliga eller inte. För henne är det tätt förbundet med både ett etiskt och politiskt omdöme och hur detta praktiseras. Här ställs möjligheten med kulturarvspropositionen på sin spets – hur kan dessa omdömen omsättas i en praktik? Hur kan vi, som samhälle, på riktigt ta tag i dessa frågor genom ett görande snarare än ett deklarerande?
Detta arbete måste prioriteras för att kunna genomföras. Ett konkret exempel på hur detta skulle kunna påbörjas är att stödja Göteborgs Internationella Konstbiennals arbete kring möjligheten att skapa

ett monument till hågkomst av den svenska kolonialismen. Biennalen arbetar i två upplagor med utgångspunkt i den ”Franska tomten” i Göteborg, vilket i dag är en intetsägandeplats men det var den frihandelszon som Frankrike fick år 1784 i utbyte mot ön St. Barthélemy som blev en svensk koloni.

Om biennalens projekt kan genomföras, trots deras knappa resurser, så blir monumentet det första av sitt slag i Sverige och kanske ett första steg mot en bredare berättelse om Sveriges historia i det offentliga. Musée du Louvre i Paris har nu lanserat ett liknande projekt: en öppen utlysning av ett gestaltningsförslag för att hedra det franska slaveriets offer. Vilket visar på en internationell vilja att börja ta uti med nationella övergrepp samt behovet av en mer mångfacetterad historieskrivning. En viktig skillnad mellan dessa två projekt är vem som initierat dem och vad det innebär. Huruvida det är ett curatoriellt projekt som drivs av en underfinansierad biennal eller om det är det nationella prestigemuseet spelar roll, både symboliskt och reellt.

Det är dock inte givet vilket projekt som kan få störst verkan, finansiering och prestige kan lätt leda till storslagna men verkningslösa gester medan ett mindre projekt kan härbärgera en större komplexitet och ha ett närmare samarbete med forskare, aktivister och intressegrupper och kanske, framför allt, också arbeta med frågan om vad ett sådant monument förväntas göra.
Är det ett tillägg eller en alternering? Ett synliggörande av en osynlig historia eller övertäckande av en tidigare ordning? Oavsett är det dags att värdera alla samtida och forna människoliv som lika sörjbara.

Rebecka Katz Thor är fil dr i estetik och redaktör för fördjupning och reflektion på Statens konstråd.

Rebecka Katz Thor

Inrikes DN-artiklar 22-30 juni 2020

Sid 607-1296

”Så kan krisen i Sveriges lärarutbildning lösas”

MÅNDAG 22 JUNI 2020

DN. DEBATT 200622

Regeringens har hittills ökat antalet platser på lärarutbildningen för att komma till rätta med lärarbristen. Det är en tveksam metod då utbildningen är så oattraktiv i dag. I stället bör lärarutbildningen reformeras. Blivande lärare bör först studera de ämnen de vill undervisa i och därefter gå en ettårig avlönad och skolförlagd lärarutbildning, skriver Inger Enkvist.

Svensk lärarutbildning måste reformeras både för att minska lärarbristen och för att höja elevresultaten. Rapporter om lärarbrist förmedlar olika siffror. Statistiska centralbyrån (SCB) talade 2018 om en möjlig brist på 80 000 lärare fram till 2030, och Skolverket talade 2019 om 45 000 fram till 2033. Det står i vart fall utom allt tvivel att Sverige står inför en allvarlig lärarbrist. Krisen

går inte att lösa om man inte inser att den är både kvantitativ och kvalitativ.
SCB konstaterade 2018 att det råder brist på alla slag av lärare: *”År 2016 arbetade drygt 205 000 lärare i skolan. Eftersom inte alla lärare arbetar heltid motsvarade detta 182 000 heltidstjänster. Totalt sett var 73 procent av lärarna behöriga att undervisa i den skolform eller ämneskombination de arbetade i.”*
Det saknas alltså redan nu en fjärdedel av de behöriga lärare som landet har behov av. Under de närmaste åren beräknas elevantalet öka samtidigt som många lärare går i pension och andra lämnar yrket av andra skäl. Det första som måste göras är att arbetsmiljön måste förändras. SCB nämner att det finns 40 000 lärarutbildade i arbetsför ålder som inte arbetar i skolan. Det måste bli slut med att lärare utsätts för hot och våld och kan anmälas för kränkning, om de tillrättavisar en elev. Lönerna har höjts, men arbetsmiljön har försämrats.
Hittills har regeringens åtgärd varit att öka antalet platser i

lärarutbildningen. Det är en tveksam metod.
Universitetskanslersämbetet, UKÄ, påpekade 2017 att av 37 jämförda akademiska utbildningar tillhörde lärarutbildningarna de tio med lägst antagningspoäng och flest avhopp. Svaga studenter har längre studietider och lägre examinationsfrekvens och är därför också dyrare än andra.
”Lärarstudenter. Utbildningsbakgrund och social bakgrund 1977–2007”, en studie från Uppsala universitet, konstaterar att det har skett en markant sänkning i betygsnivå hos dem som söker till lärarutbildningar. Enligt färsk statistik från UKÄ var söktrycket 1,4 hösten 2019. Det betyder i praktiken att alla som ville ha en plats togs in. Då ska man veta att länder med bra elevresultat har många sökande till lärarutbildning. Till klasslärarutbildning i Finland brukar man ta in ungefär en av tio.
Lärarutbildningens brist på attraktivitet är ”elefanten i rummet” som ingen talar om. Det kan passa att tala om ”elefant”

därför att det finns lärarutbildning vid 28 lärosäten, och varje år antas runt 14 000 lärarstuderande. De lärarstuderande utgör runt 20 procent av alla studenter som antas till högskolan. Området disponerar runt 175 professorstjänster. Ändringar i lärarutbildningen genomfördes såväl 1988, 2001 och 2011 samtidigt som läraryrket har fortsatt att sjunka i popularitet. Något måste göras.
OECD-rapporten ”Improving schools in Sweden” (2015) pekar på att Sverige har en exceptionellt stor omsättning av lärare och skolledare. Detta är ett problem som kan vändas till en fördel. Mellan 2020 och 2030 kan så mycket som 50 procent av personalen komma att nyanställas. Om Sverige tar vara på det här tillfället när man rekryterar, utbildar och ger fortbildning, kan hela systemet vara annorlunda 2030.
I min nyutgivna studie ”Ny lärarutbildning nu!” (Dialogos 2020) analyserar jag varför Sverige bör reformera sin lärarutbildning, pekar på goda exempel från andra länder och ger

konkreta förslag till förändringar. Några förslag i punktform:

1 Blivande lärare bör först studera de ämnen de vill undervisa i. Själva lärarutbildningen genomförs under ett avslutande skolförlagt år som är avlönat. Under det året arbetar de blivande lärarna halvtid, får praktisk handledning och studerar undervisningsrelaterade ämnen. På det sättet förstärks praktiken, som är det som blivande lärare säger sig lära sig mest av. Detta är kärnpunkten i förslaget.

2 Elever och föräldrar måste vara säkra på att tilldelas kvalificerade lärare. För att tas in till lärarutbildning ska lärarstuderande därför ha klarat ett prov i kommunikation, det vill säga främst hantering av svenska språket. Provet bör också omfatta engelska och en viss nivå i matematik. Dessutom bör alla lärarutbildningar avslutas med ett prov i ämneskunskap avpassat till utbildningen i fråga.

3 Utbildningarna till förskollärare och yrkeslärare kan avkortas, och man bör överväga om även lågstadielärarutbildningen kan komprimeras. Förkortningen möjliggörs därför att kvaliteten

samtidigt stärks av inträdes- och avslutningsprov. För andra inriktningar förstärks lärarens ämneskunnighet jämfört med i dag genom att en termin flyttas från pedagogik till ämnesstudier.
4 Möjlighet öppnas för fristående utbildningsanordnare att ge lärar-utbildning. Det finns exempel från andra länder på alternativa lärarutbildningar som bland annat kan inriktas mot speciella ämnen eller elevgrupper. Sådana utbildningar kan locka välmeriterade studenter som annars inte skulle ha sökt lärarutbildning.
5 Lärarutbildning ska som all högskoleutbildning vila på vetenskap och beprövad erfarenhet, och i förslaget förstärks det vetenskapliga genom ökad ämneskunskap och den beprövade erfarenheten genom handledning under det verksamhetsförlagda året.
I dag är det egendomligt tyst kring lärares arbetsmiljö och kring lärarutbildningen, fast det rör sig om teman av stor betydelse för Sveriges framtid. Dagens dysfunktionella lärarutbildning är ett svek mot de lärarstuderande, mot eleverna, mot universitetets

kvalitetsideal och mot skattebetalarna. Vi behöver en ny lärarutbildning nu.

Inger Enkvist, professor i språk och litteratur, Lunds universitet

SKR pressar vården att öka antalet covid-obduktioner

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Det görs för få obduktioner av covid 19-patienter som har avlidit.
Det är nödvändigt för att förstå hur sjukdomen fungerar och för att rätt behandling ska kunna sättas in.
Det menar SKR som inom kort skickar ut ett stödmaterial till

sjukvårdschefer i hela landet för att öka antalet obduktioner.
Sveriges kommuner och regioner, SKR, vill att det genomförs fler obduktioner av covid 19-patienter som avlidit i den svenska sjukvården.
David Gisselsson Nord, överläkare och professor i patologi i Lund, gör uppskattningen att det bara har genomförts omkring trettio obduktioner av de mer än 5 000 patienter som har avlidit i covid 19 i Sverige.
DN har tidigare skrivit om ett nystartat projekt vid Karolinska universitetssjukhuset i Solna och Huddinge som ska öka antalet obduktioner av covid 19-patienter.
Det finns även ett liknande projekt vid Region Skåne.
Men när SKR frågade landets alla regioner hur vanligt det var svarade nästan hälften av patologklinikerna att de inte genomför några obduktioner av covidpatienter.
Flera svarade att man gör det som kallas riktad obduktion och som inte är fulllständig.
– När vi insåg att det var så få som genomförde fullständiga obduktioner förstod vi att det

måste lösas snarast, säger David Gisselsson Nord.
För att få fler att komma i gång ska SKR skicka ut ett så kallat beslutstöd som riktar sig till chefer inom sjukvården, berättar David Gisselsson Nord som är en av de som jobbat med beslutsstödet.
På frågan om varför man inte obducerar covidpatienter svarade många sjukvårdsansvariga att de inte visste hur de skulle hantera riskerna med smittan. I vissa fall hade de inte tilldelats eller fått slut på skyddsutrustning, enligt David Gisselsson Nord.
Det gjorde att SKR även anordnade en videokonferens där läkare och forskare från hela landet deltog för att dela med sig av sina erfarenheter och även framföra önskemål på temat covid 19 och obduktioner.
– Då var det många från sjukvården och framför allt intensivvården som sa att fler obduktioner skulle vara av ett stort värde för dem.
Enligt David Gisselsson Nord är det ett oumbärligt verktyg för att dra lärdomar och utveckla behandlingen av patienter.

– Därför är det så viktigt att vi patologer försöker ge återkoppling direkt med vad vi hittar till de som arbetar med de här patienterna på avdelningarna.
Ett önskemål som kom fram vid videokonferensen var att patologerna skulle spara vävnadsprover från covidpatienterna och som forskare kan använda sig av i framtiden.
– Det gör att vi redan har börjat bygga upp sådana arkiv som kan användas för att förstå mer om sjukdomen längre fram.

Peter Letmark
peter.letmark@dn.se

Överläkare: Vi har tvingats prioritera bort patienter

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Regionledningen i Stockholm hävdar att inga patienter har prioriterats bort under pandemin.
Det är en lögn, anser överläkare Michael Broomé vid Ecmo-centrum på Karolinska.

– Vi har upprepade gånger tvingats säga nej till patienter vi normalt skulle ha accepterat.
När DN under försommaren berättat om äldre covidsjuka som blivit bortprioriterade av vården, har Region Stockholms hälso- och sjukvårdsdirektör Björn Eriksson förnekat det: ”Vi har inte behövt prioritera.”
Regionens chefsläkare sade till DN i mitten av april: ”Vi har ett beslutsstöd från Socialstyrelsen kring prioriteringar som är aktuella vid resursbrist. Och där är vi inte nu”.
Michael Broomé, docent och överläkare vid Ecmo-centrum på Nya Karolinska i Solna där några av de allra sjukaste covid-19-patienterna vårdas, reagerar starkt emot kommentarerna.
– Jag finner det verklighetsfrämmande och stötande att läsa ansvariga chefers tolkning av den nuvarande situationen. Att försöka låtsas att vården bedrivs utan behov av prioriteringar är lögn. Det är att fortsätta odla en tystnadskultur som förhindrar problemlösning. Att hävda att resurserna är tillräckliga insinuerar också att vi

som tvingas ta prioriteringsbesluten gör fel.
De senaste månaderna har inte liknat något han upplevt tidigare, säger Michael Broomé. Som i resten av intensivvården har man på Ecmo med inlånad personal och utökade arbetstider lyckats tredubbla antalet platser, från 3 till runt 10.
– Trots detta har vi ofta känt vanmakt och otillräcklighet. Vi har förlorat flera unga, tidigare friska, patienter med särskilt allvarliga sjukdomsförlopp. Vi har också upprepade gånger tvingats säga nej till patienter vi normalt skulle ha accepterat på grund av brist på erfaren personal, lämpliga lokaler och utrustning, säger han och fortsätter:
– Prioriteringsbesluten är svåra och sker ofta under tidspress. Besluten har i så stor utsträckning som möjligt skett i samråd mellan flera läkare. En särskild utmaning när det gäller covid-19 har varit de långa vårdtiderna och svårigheterna att bedöma prognosen eftersom sjukdomen är ny för oss. Målet har hela tiden varit att använda de befintliga resurserna på det sätt som är till störst nytta för patienterna.

Rådgivande samtal har skett mellan iva-avdelningar i hela landet – och han ser samma mönster nationellt.
– Det är uppenbart att arbetet sker under extraordinära förhållanden och att vårdnivån inte riktigt kommer upp i normal standard.
Färre ultraljuds- och röntgenundersökningar, tidvis handskrivna anteckningar vid patientplatsen i stället för datajournal. Aktiv befuktning, inhalationer och annan andningsvård sker inte på vanligt sätt, enligt Broomé.
– Relativt oerfarna läkare och sköterskor får ta ett större ansvar. De har imponerat genom sitt engagemang och snabbt lärt sig att bära det tunga ansvaret för andra människors liv. Många vittnar om att man tvingats till hårda prioriteringar när det gäller inte bara respiratorvård utan också andra behandlingar som njurdialys, som är en viktig del av intensivvården.
Även under normala förhållanden påverkar tillgång till resurser intensivvårdens prioriteringar, understryker han.

Han är tacksam gentemot arbetskamrater i landet som han menar hittills lyckats förhindra ett vårdhaveri och räddat många liv. Han är även tacksam för omfördelade resurser så att iva-platserna kunnat bli fler.
– De ansvariga cheferna har dock misslyckats med att på ett nyanserat sätt beskriva de resursbrister som finns. Medborgarna har rätt att få reda på när viktiga samhällsfunktioner sviktar. Vi som arbetar i vården hade också upplevt det som ett stöd om de högsta ansvariga hade djupare förståelse för det arbete vi utför.
Ansvariga som döljer allvarliga problem är inte något nytt, lyfter Broomé.
– Den här tysthetskulturen har funnits länge, och det är bara att se på vad som hände kring kirurgen Macchiarini för att se vilka förödande konsekvenser den kulturen kan få för enskilda patienter, men också för vårdpersonalens benägenhet att påtala missförhållanden.
Inspektionen för vård och omsorg granskar just nu prioriteringar i intensivvården i regionen under

pandemin, efter att vårdpersonal slagit larm. Det välkomnar han.
– Jag önskar att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Socialstyrelsen, Region Stockholm och min egen sjukhusledning ägnar mer tid åt självkritik och att finna orsaker till dålig katastrofberedskap och det låga antalet vårdplatser och iva-platser i vårt land i stället för att upprepa självförhärligande uttalanden om hur bra vi klarat krisen, säger Broomé.
Lars Falk, verksamhetschef för Ecmo-centrum uppger att alla har behövt fatta väldigt svåra beslut under pandemin.
– Även om vi alltid behöver göra prioriteringar inom sjukvården så har det varit tuffare under den här perioden.
Han håller inte med om att Ecmo saknat kompetens och kapacitet och därför nekat att ta emot covidsjuka – på Karolinska byggdes platserna ut. Samtidigt säger han att annan selektering varit nödvändig, då det saknats kunskap om Ecmo-behandling på covid-patienter. Att starta behandlingen var en chansning,

och inledningsvis överlevde bara hälften av covidpatienterna.
– Normala kritierier och erfarenheter fungerade inte. Det var förfärligt att se hur patienter som normalt sett överlever dör inför ens ögon.
Nu överlever 65–70 procent.
– Det är en ny, komplex sjukdom. Patienterna kan ha svikt i flera organ och ligga i Ecmo mycket längre, vilket kräver god fysisk form. Inledningsvis visste vi inte hur covid-19 skilde patienterna från andra patienter. Vi har lärt oss successivt att selektera på ett annat sätt – hade vi inte gjort det, skulle vi haft ännu högre dödlighet.
Johan Styrud är ordförande för Stockholms läkarförening och överläkare vid Danderyds sjukhus:
– Absolut har man prioriterat hårdare. Speciellt när vi var i en topp i belastningen, i slutet av mars-början av april.
När det gäller intensivvården, iva, har det varit olika vid olika Stockholmssjukhus, enligt honom.
– Vissa har varit mer liberala med att ta emot folk medan ett sjukhus varit väldigt tuffa med att säga nej till folk. Det kan bero på platser,

kultur och annat. Men mitt i pandemins centrum fanns det en klar stress över att det skulle explodera och att man skulle expandera så enormt mycket och då kunde man inte lägga alla tänkbara på iva.
Styrud tror att regionledningen förnekat prioriteringar av strategiska skäl.
– Det är politiska uttalanden. Sjukvården i många regioner har varit hårt pressad, det går inte att sticka under stol med. Skulle den politiska ledningen sagt rakt upp och ned hur det har varit skulle det ha blivit en väldigt stor reaktion, och det har man velat undvika. Man upplever att man måste säga att det finns kapacitet och trygghet, trots att man på golvet ute i verksamheterna upplevt något annat. Men jag tycker att man ska vara sanningsenlig.
Katrin Hruska, akutläkare på Mälarsjukhuset i Eskilstuna, arbetar med akutläkarbilarna i Region Stockholm. Hon tolkar det som att prioriteringarna varit nödvändiga, och en del av strategin, inte minst som planeringen för att möta pandemin kom i gång för sent.

Samtidigt ställer sig också hon frågande till budskapet från myndigheter och regionledning om lediga vårdplatser.
– Det har aldrig funnits någon överkapacitet – inte heller före pandemin. Strategin har varit att sänka kvaliteten ett snäpp i hela vårdsystemet för att det skulle hålla ihop. Om man hade gått upp i katastrofläge hade man varit tydligare med att det var de här prioriteringarna som gällde, säger hon.
Björn Persson, verksamhetschef för PMI, hela intensivvårdsverksamheten på Karolinska, har tidigare beskrivit att färre personal sköter fler patienter, att man ”sträckt sig till det yttersta” – intensivvården under pandemin har varit mer basal än normalt. Då belastningen varit hög, har det varit viktigare än vanligt att lägga in de patienter som har störst chans att överleva, enligt honom.
– Om vi selekterat hårdare får vi nog utvärdera i efterhand, har han tidigare sagt till DN.

Lisa Röstlund
lisa.rostlund@dn.se
Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se

Fakta. Mer är tusen platser
Sverige utmärker sig bland OECD-länderna, och ligger i botten när det gäller antalet intensivvårdsplatser relativt befolkningen.
I början av pandemin fanns 525 intensivvårdsplatser i hela landet varav 91 platser i Region Stockholm. I mitten av april hade antalet mer än fördubblats. Den kraftiga utbyggnaden, som i Region Stockholm gjordes på några veckor, var bara möjlig genom en utglesad bemanning. På Karolinska utökade antalet intensivvårdsplatser från 38 till 185 på några veckor.

Region Norrbotten varnar: Läget är ansträngt

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Antalet fall av covid-19 har ökat kraftigt i Gällivare kommun den senaste tiden. Nu höjer Region Norrbotten beredskapen och går återigen upp i förstärkningsläge.
– Läget är ansträngt i hela regionen, säger regiondirektören Anna-Stina Nordmark Nilsson.

Regionkrisledningen fattade beslutet i lördags kväll och det gäller från och med söndag. Förstärkningsläget innebär bland annat att resurser så som personal och vårdplatser kan omfördelas inom regionen för att kunna erbjuda patienter bästa möjliga vård.

– Det är ansträngt både vad gäller vårdplatser och läget på intensivvårdsavdelningarna, säger Anna-Stina Nordmark Nilsson, regiondirektör i Norrbotten.

– Nu måste vi i krisledningen övergripande se över hur vi ska agera för att säkerställa att den vård som behövs finns, säger hon.

I onsdags gick Gällivare kommun ut med att man hade en akut smittspridning i samhället, och även i Kalix ser man nu tecken på att spridningen ökar. Gällivare kommun har stängt fritids- och kulturanläggningar som badhus, bibliotek, sporthallar och museer.

Läget inom vården har under midsommarhelgen varit fortsatt ansträngt.

– Det är högt söktryck på akuten i Gällivare. Det har det varit i tre dygn och ett högt söktryck brukar generera att personer läggs in och

behöver vård, säger Anna-Stina Nordmark Nilsson och poängterar att det inte bara är coronaviruset som sätter press på vården. Regionen uppger i ett pressmeddelande att personal som beviljats semester kan få den återkallad om situationen förvärras.

– Vår förhoppning är att beviljad semester ska hållas och i vissa delar har vi tagit in bemanningsföretag för att våra medarbetare ska kunna få en semester, säger Anna-Stina Nordmark Nilsson, och fortsätter:

– Men det är tufft, riktigt tufft.

Vid behov kommer smittade patienter att flygas till sjukhusen i Sunderbyn, Kalix och Piteå, meddelar regionen. Vidare ökar man kapaciteten för bland annat provtagning av covid-19. TT

Läkare utförde onödiga höftoperationer

MÅNDAG 22 JUNI 2020

En läkare på en privat klinik i Eskilstuna påstod att man kan operera höfter i förebyggande syfte – och genomförde onödiga operationer på tolv patienter. Nu kritiseras läkaren av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo). Läkaren kritiseras av Ivo sedan flera patienter skadats i samband med att deras höfter opererats i onödan. De anmälda operationerna utfördes på tolv patienter mellan 2016 och 2017. Patienterna har haft ont i flera månader efter ingreppen, i vissa fall höll smärtan i sig i över ett år.

TT

Timpersonal vanligare på boenden med smitta

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Andelen tim- och bemanningsanställda har varit betydligt högre på äldreboenden som har drabbats av covid-19 i Region Stockholm, jämfört med äldreboenden som har klarat sig undan sjukdomen.

På över hälften av hemmen där äldre har rapporterats smittade av coronaviruset var minst 30 procent av personalen tim- eller bemanningsanställda, visar en enkätundersökning som Smittskydd Stockholm gjort, rapporterar SR Ekot.

Nästan var femte anställd på dessa boenden hade dessutom gått till jobbet trots symtom. Resultatet synliggör ett systemfel inom äldreomsorgen, enligt äldreforskare.

– Kontinuiteten och anställningsformerna är ett stort problem på äldreboendena. Att en

fjärdedel av personalen är timanställda daglönare gör det betydligt svårare att stanna hemma vid minsta symtom, säger Johan Fritzell, professor i sociologi, som leder Karolinska Institutets center för äldreforskning, till Ekot.

TT

Mall of Scandinavia ska satsa på vård och hälsa

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Köptemplet Mall of Scandinavia i Solna har gått igenom ett stålbad under pandemin som kommer att skynda på en förändring.

– Vi kommer att använda mer yta till vård, hälsa och nöje än ren detaljhandel, säger Lars-

Åke Tollemark, vd för ägaren URW Norden.

Del 6. I serien Framtidens företagande pratar DN:s Hans Strandberg med näringslivets ledare om nystarten efter krisen.

Unibail-Rodamco Westfield, URW, är ett världens största fastighetsbolag och har 90 köpcentrum i tolv länder. Ett tag i våras var bara fyra av dem öppna.

– Och det var de svenska.

Koncernen har gått igenom ett riktigt stålbad, och konsekvenserna kommer vi att få leva med under en lång tid. Men nu börjar detaljhandeln återhämta sig på våra marknader, den akuta krisen kan bli kortare än vad vi trodde i april säger Lars-Åke Tollemark.

Under årets två första månader sålde affärerna i URW:s fem nordiska centrum för 5 procent mer än under samma tid förra året. Ett normalt år omsätter enbart Mall of Scandinavia fem miljarder kronor, tar emot motsvarande 1,5 Sverige som besökare och har bara 1 procent av de 100 000 kvadratmetrarna outhyrda.

Nu är läget ett annat.

– Vår koncern har i 15 år haft bland branschens bästa resultat. Fast vår styrka, att koncentrera oss på köpcentrum och mässor, har uppenbarligen blivit en svaghet i pandemin.
– Men vi kommer inte att ändra strategi. Så det är klart att det kommer att påverka oss, hur mycket vet vi först om några månader. Jag ger inga siffror, du får vänta på halvårsrapporten.
Även om Sverige har kommit relativt lindrigt undan syns effekterna här också.
– En sådan här pandemi slår ju omedelbart mot detaljhandeln och restauranger, men det verkar som om försäljningen i våra centrum har minskat mindre än antalet besökare. Folk har helt enkelt köpt mer vid samma tillfälle.
Lars-Åke Tollemark menar att pandemin oundvikligen kommer att skynda på en ökad e-handel, branschens tumregel är att butikerna börjar slås ut när den når 15 procent. Men han tror att utvecklingen kommer att skilja sig mellan branscher:
– Den här våren har svenskarna verkligen upptäckt fördelarna med att handla mat på nätet, men där ligger Sverige fortfarande en

bra bit efter andra länder. Inom till exempel hemelektronik har vi sedan länge en intensiv e-handel, men samtidigt går till exempel - Elgigantens fysiska butiker bra.
– Omstruktureringen av detaljhandeln har ju varit i gång ett tag, men kommer nu att gå fortare. De butiker som inte har klarat tre veckors intäktstapp hade gått under ändå.
Vad drar du för slutsatser för era fyra köpcentrum?
– Att vi ska fortsätta dra ner på ren detaljhandel och upplåta mer yta till nöjen, vård och omsorg, hälsa. Det kan handla om läkare, vårdcentraler, tandläkare, gym, spa, nagelvård, massage.
HUI, Handelns utredningsinstitut, spådde förra året att bara 70 procent av all handel sker i fysiska butiker om 15 år, mot 90 procent i dag.
Samtidigt menar man att just köpcentrum kan stå emot bättre, med rätt strategi.
När Lars-Åke Tollemark tillträdde som nordisk vd för närmare nio år sedan hade dåvarande Unibail-Rodamco 16 köpcentrum i Norden, nu är siffran fem. Ändå har det samlade värdet stigit med 50 procent.

– Det har varit en lyckosam väg, och de fysiska butikerna kommer att överleva – men allt handlar om att ha de bästa lägena. Vi har 13 av de 15 mest trafikerade centren i Europa, hävdar Lars-Åke Tollemark.

Hans Strandberg
hans.strandberg@dn.se

Fakta. Världens näst största fastighetsbolag

Unibail-Rodamco Westfield, URW, har 90 köpcentrum i USA och elva europeiska länder. I Norden äger de, förutom Mall of Scandinavia, Solna Centrum, Nacka Forum, Täby Centrum och Köpenhamn. Koncernen räknar sig, med köpcentrum, kontor och mässhallar, som världens nästa största fastighetsbolag, efter amerikanska Simon Property Group. Hyresintäkterna var i fjol närmare 2,5 miljarder euro, cirka 26 miljarder kronor.

Varannan statligt anställd arbetar hemifrån i krisen

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Att arbeta hemifrån på grund av coronasmittan är vanligast bland statligt anställda. Minst vanligt är det bland de som arbetar inom regioner och kommuner, visar årets Jobb-hälsoindex.

Det är också vanligare att - anställda oroar sig mer för att bli smittade på jobbet än att bli uppsagd på grund av coronakrisen.

Drygt var tredje anställd, 35 procent, av de statliga anställda har arbetat hemifrån på grund av smittan.

Räknas de 17 procent som även i normala fall jobbar helt eller delvis hemifrån, innebär det att mer än varannan statligt anställd har arbetat hemifrån under epidemin, vilket gör att den sektorn med råge är den där hemarbetet är vanligast.

Exakt vad det beror på kan Lars Hjalmarsson, vd och grundare av Jobbhälsoindex, bara spekulera om när han presenterar ett utdrag av årets index som kretsar kring coronasmittan.
– Inom sektorn finns det många myndigheter där arbetet kan genomföras från hemmet, säger han som en möjlig förklaring.
En annan möjlig förklaring är att det är en sektor som är mer noggranna med att följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer.
Inom privat sektor är det var fjärde, 25 procent, som arbetar hemifrån på grund av pandemin.
Lägger man till dem som i normala fall arbetar helt eller delvis hemifrån handlar det om cirka fyra av tio anställda.
– Det finns stora delar av den privata sektorn där det inte går att arbeta hemifrån, som inom handeln och transportbranschen, säger Lars Hjalmarsson.
Lägst andel har de som arbetar inom regioner; endast var åttonde, 12 procent, gör det. Bland kommunalt anställda är det 15 procent som arbetar hemifrån.

Det är knappast förvånande då det handlar väldigt mycket om vård- och omsorgsyrken.
Det kan också vara en förklaring till att nästan fyra av tio unga kvinnor, 37 procent, är oroade för att bli smittade med det nya coronaviruset på jobbet eller på väg till jobbet. Vård- och omsorgsyrken är kvinnodominerade yrken.
Endast var femte ung man, 22 procent, oroar sig för samma sak. Men för bägge könen stiger andelen som oroar sig med stigande ålder, fram till åldersgruppen 41–54 år. Där är det 40 procent av kvinnorna och 28 procent av männen som oroar sig för att bli smittade.
När det gäller oron för att bli uppsagd på grund av smittan är mönstret det omvända – yngre är mer oroade än äldre. Endast 12 procent av kvinnorna och 10 procent av män som är äldre än 54 år oroar sig för det. Bland kvinnor upp till 30 år är det 29 procent som är oroliga. Motsvarande siffra för de unga männen är 27 procent.
Yngre har oftast en sämre ställning på arbetsmarknaden än

äldre, vilket är en sannolik förklaring till skillnaderna.
Mer förvånande är det att det är vanligare att chefer (26 procent) oroar sig för att bli uppsagda än medarbetare (18 procent).
– Ja, det är lite förvånande, säger Hjalmarsson.
– Det här är en spekulation, men chefer har bättre insyn och får tidigare information än övriga anställda. De får försäljningsstatistik och annat som kan ge dem en tidigare och bättre bild av hur effekterna mot coronaviruset slår mot verksamheterna, tillägger han.
Lars Hjalmarsson påpekar också att ekonomin har gått bra under en följd av år, vilket kan ha skapat ”luft” i organisationerna inom företagen.
Det kan i sin tur göra att när - ekonomin nu går sämre passar företagsledningar på att banta sina organisationer – vilket chefer känner till innan övriga anställda gör det.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se

Fakta. Arbetstagares inställning till arbetslivet

Jobbhälsoindex ges ut av Jobbhälsoindex i Sverige AB och Svenskt kvalitetsindex. Indexet har sedan genomförts sedan 2007. Genom enkäter med närmare 10 000 människor i åldrarna 20–65 år fångar indexet in arbetstagares inställning till en rad frågor om arbetslivet.

Denna rapport är en delrapport som handlar om coronaepidemins effekter på arbetslivet och cirka 6 800 personer har svarat.

Källa: Jobbhälsoindex i Sverige AB

Så mycket kostar det att fylla semestertanken

MÅNDAG 22 JUNI 2020

En sommar på hemmaplan innebär mer bilåkning än normalt. I år kan du glädjas åt ett lägre bensinpris, även om priset vid pumparna har lämnat vårens bottennivå.

Priset på råolja kollapsade när coronakrisen var ett faktum. Låg efterfrågan innebar större lager och att priset pressades kraftigt.

Det drog även ner priset på oljeprodukter som bensin. Sedan dess har priset klättrat uppåt, men är fortfarande på en låg nivå jämfört med inledningen på året.
I april kostade en liter 95-oktanig bensin i snitt 12,64 öre. I januari kostade en liter 95-oktanig bensin i snitt 15,99 kronor vilket är ungefär lika mycket som priset låg på förra sommaren.
Det rekommenderade priset vid pump på bemannade bensinstationer är i dagsläget 14,08 kronor. Den senaste höjningen gjordes den 17 juni då priset tickade uppåt med 10 öre.
Det innebär att det kostar 704 kronor att fylla bilen med 50 liter bensin, nästan en hundralapp mindre än förra sommaren. En liter diesel kostar samtidigt 14,33 kronor, efter den senaste höjningen på tio öre den 17 juni.
TT

Fakta. Bensinpriset 2020

Priser i kronor per liter.
Månad 95 oktan Diesel
Januari 15,99 16,59
Februari 15,53 15,97
Mars 13,67 14,72
April 12,64 13,86
Maj 13,26 13,69

Källa: Svenska Petroleum & Biodrivmedelinstitutet (SPBI)

”Våren gav en kompetensutveckling i digitalisering vi aldrig tidigare sett”

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Övergången till distansundervisning gav skolorna en knuff i den digitala utvecklingen. Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson hoppas att erfarenheten ska skapa nya lösningar på skolans problem med lärarbrist.

Under våren tvingades landets alla gymnasieskolor att gå över till

digital undervisning. Gick det bättre eller sämre än du trodde?
– Jag måste säga att det gick mycket bättre, jag tror att många i skolsverige är positivt överraskade. Lärarna fick ställa om på bara en dag och det lyckades de med.
– Vi kunde också konstatera att eleverna deltog i större utsträckning än de brukar. Svensk skola visade verkligen sin kompetens och sitt ansvarstagande i att få dem med sig. Även elever med behov av extra stöd har varit bättre på att lämna in uppgifter än de brukar.
Vad tror du att det beror på?
– Jag tror att lärare tvingas vara tydligare i distansundervisning än i klassisk undervisning – de måste ge tydligare instruktioner och följa upp arbetet mer.
Vilken är den största utmaningen med distansundervisning?
– Att hålla motivationen uppe över tid. Sen finns det ju praktiska moment som inte kan ges på distans. Att examinera eleverna är också svårt.
Var det stor skillnad mellan olika skolor?
– Det är det alltid. Men de problemen som vi ser för en

digital skola ser vi också när vi har klassisk undervisning, till exempel problemet med likvärdigheten i skolan. Det här är inte våren då svenska skolan blev mer likvärdig. Olika elever har olika förutsättningar, olika stöd hemifrån och skolor har olika resurser.

Såg ni några skillnader mellan kommunala och privata skolor?

– Nej. Skolverket har ju under flera år haft i uppdrag att främja digitaliseringen av skolan. Vi har regelbundet följt upp vilka hjälpmedel och vilken kompetens skolor har. Vi har kunnat se att variationen varit stor inom grupperna kommunala skolor och fristående skolor.

Lärare och huvudmän har uttryckt en oro för att svaga elever riskerar att hamna ännu längre efter starka elever. Hur motverkar ni detta från Skolverket?

– Vi har jobbat mycket med att samla erfarenheter, stödmaterial och lärandeexempel på vår hemsida för att sprida goda exempel. Vi har pumpat ut stöd till rektorer och lärare. Vi har också byggt sidan skolahemma.se som var på plats samma dag som

distansundervisningen skulle sättas igång.
– Under våren har vi också gjort flera uppföljningar för att se hur det går och vad vi kan bidra med.
Vad stod i fokus för den digitala utvecklingen innan coronakrisen?
– Att alla elever ska göra digitala nationella prov, vilket kräver att alla skolor har tillgång till digitala hjälpmedel och digital kompetens.
– Från skolverkets håll har vi också försökt peka på hur digitala hjälpmedel kan både underlätta och förbättra arbetet. Det har blivit tydligare nu.
Hur har den här perioden påverkat den digitala utvecklingen av skolan?
– Det har skett en kompetensutveckling inom digitalisering som vi aldrig varit i närheten av tidigare. Vi har ju jobbat med digitalisering under minst två decennier men först denna vår i skarpt läge – och då brukar man också bli motiverad.
Tror du att distansundervisning kommer att bli vanligare efter den här tiden?
– Eftersom vi sett att en del elever faktiskt jobbar bättre hemma när de får vara ifred så hoppas jag att

det kommer att bli det i viss mån. Det innebär inte att jag förespråkar fortsatt distansundervisning generellt, jag tror att det är jätteviktigt att människor möts. Men jag tror att det kan fungera bra som ett komplement – inte minst för enskilda elever.

– Kanske kommer man våga gå lite längre när det gäller fjärrundervisning, som en del av lösnigen på problemet att vi saknar legitimerade lärare i vissa ämnen runt om i landet.

Almedalen skulle ju ha pågått för fullt nu. Gör ni något annat i stället?

– Vi hade tänkt lyfta frågor som alltid är aktuella, som hur vi ska komma tillrätta med lärarbristen och hur vi ska få en mer likvärdig skola. Också ett seminarium utifrån Skolverkets lägesbedömning som vi gör vartannat år för att ge en samlad bild av läget i svensk skola och vad som krävs för att kvalitet och resultat ska förbättras.

– Vi ser inte att vi kan ersätta Almedalsveckan med något annat. Däremot kommer vi lyfta våra

frågor i andra sammanhang som konferenser, nyhetsbrev, presskonferenser och debattartiklar.
Vilken är den viktigaste frågan inom skolvärlden just nu?
– Lärarförsörjningen. Det finns även många viktiga frågor vad gäller likvärdigheten mellan skolor och elevers svårigheter att nå målen. Men jag har en oerhörd tro på den kompetenta läraren. Dessvärre har vi för få behöriga lärare i Sverige. Om vi skulle ha haft lika många behöriga lärare som vi behöver – då tror jag inte att vi skulle behöva prata så mycket om de andra problemen.

Annika Wilhelmson
annika.wilhelmson@dn.se

Fakta. Peter Fredriksson

Gör: Generaldirektör för Skolverket
Bakgrund: Uppväxt i ett hem utan studietraditioner. Mamma och pappa gick 7 år i skolan, knegade sedan hårt ett helt liv. Min barndom rymde inte så mycket kulturellt kapital däremot fick jag med mig en stor respekt för

människor som gör sitt bästa. Mitt vuxna liv har jag tillbringat i skolan, som lärare, rektor och skolchef.
Ålder: 58.
Familj: Gift, livslång kärlek. Inga barn.
Intressen: Massor, lite av en kulturtant, gillar att läsa, gå på teater och titta på konst. Reser mycket.
Så var jag som elev: Lite ojämn, men mot slutet riktigt bra. Om man skulle bli lärare på den tiden krävdes ju toppbetyg.

Tre gymnasieelever om hur distansstudierna fungerat

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Lucia Wilkinson
18 år, just gått ut tredje året på sång- och musikinriktningen på Södra latin.
Hur har det varit att gå i skolan på distans?

– Vissa lektioner fungerade jättebra. Andra inte alls, som kör som fick ställas in helt. En del lärare hade en tydlig planering för lektionerna medan andra bara gav oss en uppgift att lösa.
Vad har varit bra?
– Att kunna disponera tiden bättre. Jag bor inte jättenära skolan och vissa dagar har jag haft en fem timmar lång håltimme – då har det varit skönt att kunna plugga hemma där det är lugnt.
Vad var svårast?
– Att alla våra planerade konserter fick ställas in. Och att missa studentmottagning och utspring. Jag skulle ha varit den första i min familj att ha en mottagning, det hade varit stort.
– I undervisningen var det svårt med de praktiska lektionerna och matematiken. Att inte kunna ställa frågor direkt till både lärare och klasskompisar. Disciplinen var också en utmaning när lärarna inte såg allt, i grupparbeten kunde det bli mycket ansvar på en person när andra i gruppen valde att titta på Youtube i stället för att jobba.
Hur hade det kunnat fungera bättre?

– Om lärarna disponerat tiden mer år oss, så att vi fick veta hur mycket tid vi skulle lägga på olika uppgifter och när vi skulle ta rast.
Vad saknade du?
– Att kunna träffa mina kompisar som vanligt. Min syster har astma så jag har varit tvungen att säga nej till att träffa vänner en del, det har varit svårt.
Skulle du vilja fortsätta med viss distansundervisning?
– Ja, på universitetet skulle jag vilja läsa på distans för att kunna resa eller jobba samtidigt.

Marko Strbac
17 år, avslutat andra året på ekonomi-juridiklinjen på Rönninge gymnasium.
Hur har det varit att gå i skolan på distans?
– Jag tycker att det gick jättebra. Lärarna var bra på att anpassa uppgifterna och jag tyckte generellt att jag fick de instruktioner som jag behövde. Vissa lärare hade genomgång med oss och andra gav oss dokument att jobba med.
Vad har varit bra?
– Det var enklare att koncentrera sig och jag var mycket mer

produktiv hemma än i skolan, jag fick mycket mer gjort än annars.
Vad var svårast?
– Vissa uppgifter kunde vara lite svåra att förstå utan läraren, då kunde man mejla och fråga men det tog ofta tid innan man fick svar. Det är mycket enklare att kunna prata med läraren direkt när man är i skolan.
– När vi var 30 elever uppkopplade samtidigt så kunde det också hände att internet laggade, att många pratade i munnen på varandra eller att någon sätter på något högljutt i bakgrunden. Ibland var det rätt stökigt.
Hur hade det kunnat fungera bättre?
– Kanske om vi använt digitala grupprum mer, då blev det inte lika stökigt.
Vad saknade du?
– Att träffa kompisar, och gå till Coop efter lunchen och köpa dricka. Jag bor i Tumba medan mina klasskompisar bor i Södertälje så vi har inte setts särskilt mycket. Men jag har kunnat umgås med mina vänner här i området lite grann. Men man blev lite som en hund, lämnad

hemma ensam hela dagarna och glad när familjen kom hem.
Skulle du vilja fortsätta med viss distansundervisning?
– Jag skulle kunna tänka mig det ibland. Men inte alltid, jag har ändå saknat skolan och kompisarna.

Bianca Paulin
17 år, avslutat första året på ekonomiprogrammet på Blackebergs gymnasium.
Hur har det varit att gå i skolan på distans?
– Undervisningen har i stort sett fungerat bra. Redan innan jobbade vi mycket online och använde ständigt datorn i skolan. Men plugget blev värre, vi fick mycket mer uppgifter än innan och det var ibland svårt att hinna med – ofta fick man hoppa över rasterna mellan lektionerna för att hinna klart.
Vad har varit bra?
– Det var smidigt att bara kunna sätta sig framför datorn på morgonen. Restiden till och från skolan försvann. Det var skönt, jag fick chans att sova ut på morgonen.
Vad var svårast?

– Att hålla disciplinen uppe. Det är så mycket annat som distraherar när man sitter hemma. Jag var också mycket tröttare än jag brukar, dagarna blev så sega.
Hur hade det kunnat fungera bättre?
– Om vi fått färre uppgifter och lärarna uppmanat oss att ta raster emellan så att man hunnit vila ut lite till nästa lektion. Vissa lärare höll hela lektionerna via video-konferens, medan andra bara tog närvaro i början och sedan delade ut uppgifter. Det första fungerade bättre, då tvingades man att fokusera som på en vanlig lektion.
Vad saknade du?
– Mina kompisar. Vi har träffats och gått promenader ibland och annars mest online. Det är inte samma sak som att ses i verkligheten och i skolan varje dag. Dagarna blev ganska tråkiga och långrandiga och smälte ihop. Kompisarna gör skolan rolig, utan dem blir det bara plugg och det blev ganska tungt.
Skulle du vilja fortsätta med viss distansundervisning?
– Nej, absolut inte.

Annika Wilhelmson
annika.wilhelmson@dn.se

Ordningsvakter brottade ner Freja – nu döms hon till fängelse

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Freja brottades ner av två ordningsvakter efter att hon försökte filma ett ingripande. Ett vittne berättar för DN hur vakterna hanterade Freja brutalt, ”så våldsamt att man inte tror att det är sant”. Nu har den tidigare ostraffade Freja dömts till fängelse – för att ha misshandlat en av vakterna.

– Herregud, är det ett skämt? Har hon fått fängelse? säger vittnet Tove Edholm som inte ens kallades till rättegången.

Domen är till synes en dussinhändelse ur ett rättsligt perspektiv. En person har dömts till en månads fängelse för att ha brukat våld mot tjänsteman. Ett vanligt brott som sällan leder till stora rubriker.

Men när DN tar kontakt med personer som befann sig på platsen målas en annan bild upp.

Här är historien berättad från perspektivet från vittnen som aldrig blev hörda i rätten – och från kvinnan som säger sig ha blivit utsatt för våld och rasism i samband med att hon försökte filma ett hårdhänt ingripande som ordningsvakter gjorde på en tunnelbanestation för drygt två år sedan.
– Tänk om jag hade varit gravid eller om jag hade haft någon annan sjukdom. Jag kunde ha dött, säger 45-åriga Freja.
Utredningen mot ordningsvakterna för misstänkt tjänstefel lades ner.
För Freja väntar fängelse.
○ ○ ○
Våldet var så rått, så uppenbart överdrivet, berättar Tove Edholm – det var därför allt fler förbipasserande flockades till händelsen som utspelade sig på det kalla golvet i Gullmarsplans tunnelbanestation.
– Folk bara skrek: ”Släpp henne! Ni har henne! Hon ligger på mage!”
Tove Edholm drar efter andan innan hon berättar vidare. Det är tydligt att minnet av händelsen för

drygt två år sedan fortfarande är starkt.
Det var sent på natten mot den 3 februari 2018 som hon blev vittne till hur två ordningsvakter just hade brottat ner en kvinna inför åsynen på fyra barn.
Just då verkade ingen ta notis om de skrämda barnen. Våldet var inriktat mot kvinnan, berättar Tove Edholm. Situationen var kaotisk. En avriven peruk låg nära kvinnan. Det var urin på golvet. Och mitt i detta låg kvinnan nedtryckt och skrek i panik.
– Alla såg att det var övervåld. Det var ju därför folk var så upprörda, säger hon.
Flera i folkmassan som hade samlats tog upp sina mobiltelefoner för att filma, minns Tove. DN har dock inte lyckats hitta någon av dessa inspelningar som ska ha gjorts på platsen.
Några i gruppen av människor gick fram mot ordningsvakterna i ett försök att protestera mot våldet. En ordningsvakt höll då folk borta genom att svinga en batong i luften – men han verkade inte gå att få kontakt med, menar

vittnet Tove. Samtidigt blev de verbala protesterna från folk allt högre.
Då verkade i stället våldet mot kvinnan öka, berättar Tove Edholm.
– Det kändes som att ju mer kritiska de runt omkring var, desto mer hårdhänta blev vakterna mot henne... som att de straffade henne för grejer de runt omkring gjorde, säger hon.
Tove Edholm hade aldrig träffat kvinnan som låg på golvet tidigare. Men hon kände att hon inte kunde gå därifrån. Som så ofta på Gullmarsplan på en lördagsnatt var många på platsen berusade.
– En av faktorerna till att jag ville stanna var att jag var nykter, säger Tove Edholm.
Då fick hon plötsligt se fyra barn som ingen verkade ha hand om. Eftersom barnen verkade övergivna satte sig Tove Edholm med dem och försökte trösta dem. Samtidigt började vakterna dra kvinnan som hade händerna bojade bakom ryggen in i ett angränsande rum, berättar Tove Edholm.
– Då eskalerar upprördheten runt omkring. Man bara tänkte att ”ni

kan inte ta in henne i det här rummet”. Två som är kapabla till sånt övervåld ska inte få vara ensamma med henne i det här rummet.

○ ○ ○

Två år efter händelsen visar Freja upp sina skador för DN. Hon har fortfarande ett långt mörkt märke på ena armbågen. En tand är sönder och hon har inte haft råd att laga den. Det gör fortfarande ont i ena knät.

– De tryckte ner mig och slog mig med batong. Jag fick fem eller sex slag här på armen och på benen. Hur kändes det?

– Det gjorde jätteont. Senare samma dag kunde jag inte ens ta av mina kläder och min bh.

Trots all tid som har förflutit kommer tårarna nästan direkt när hon pratar om händelsen på tunnelbanestationen. Hon stannar upp ibland, men är beslutsam att berätta.

Hon hade varit hemma hos en väninna i Södertälje tillsammans med sina två egna barn. Sonen var 13 vid tillfället, dottern var 16. Freja, som då sedan många år hade varit familjehemsmamma,

hade också två placerade barn, 10 och 11 år gamla, med sig.
Det hade blivit sent, klockan var över två på natten, då hon tog beslutet att åka hem till sin lägenhet i södra Stockholm i stället för att sova över i Södertälje.
Vad tänker du kring att folk kan ställa sig kritiska till att du var ute mitt i natten med dina barn?
– Jag ville vakna i min egen säng. Jag åker alltid hem. Det har jag alltid gjort. Jag hade ingen barnvagn eller något som hindrade mig. Och jag var inte påverkad så det var inga problem att ta sig hem, säger Freja.
Freja och barnen befann sig på Gullmarsplan för att ta tunnelbanan den sista biten hem för att sova. Det var då hon hörde oväsen längre in i lokalen.
– Det var en man som skrek. Två vakter tryckte ner hans ansikte i marken. Och jag ville filma vad som hände. Jag hade ingenting med den här killen att göra men man såg att han led, säger Freja.
Beskrivningen som Freja nu ger ligger helt i linje med vad hon uppgav för polisen som kallades till Gullmarsplan i februari 2018.

Även ingripandet mot mannen som Freja reagerade på är tydligt beskrivet i både en polisrapport och genom vakternas beskrivning av situationen i ett senare skede. Freja säger att hon tyckte att det var hennes plikt att se till att ingen blir behandlad med överdrivet våld. Det var helt enkelt något i situationen som inte stämde – och hon ville dokumentera händelsen.
Då kom två andra vakter mot henne och skulle föra bort henne, berättar Freja.

– Jag sa att jag måste ju kunna filma. Men de slog bort min mobil så att den gick sönder mot golvet. Frejas 16-åriga dotter försökte då i stället ta fram sin mobil och filma. Men även hon blev stoppad från att filma – något även dottern intygar när DN senare ringer upp för att kontrollera berättelsen. Freja är tydlig med att hon enbart protesterade verbalt mot de ingripande vakterna.
Gick du fram till vakterna och - agerade fysiskt på något sätt?
– Nej! Jag tog bara fram min mobil och skulle börja filma, säger Freja.

På plats på Gullmarsplan två år efter händelsen pekar Freja ut platsen hon stod på när ingripandet mot den okände mannen pågick. Uppskattningsvis ska hon ha stått 4–5 meter bort från tumultet.
När en av vakterna förde bort Freja mot en utgång hamnade hon av någon anledning på golvet.
I en polisrapport lyder texten: ”Ordningsvakterna avvisar misstänkt och då halkar misstänkt till marken.”
Någonstans i processen satte en av vakterna handbojor på henne och tryckte ner henne på golvet.
Freja berättar hur hon i det läget hade fullständig panik och ropade efter sina barn – men att vakterna tryckte ner henne så att hon inte kunde andas ordentligt.
Även denna del beskriver Frejas dotter.
– Jag blev jätterädd. De höll ner mamma och hon kunde nästan inte andas, säger hon och intygar även att Freja hade märken på kroppen efteråt.
Mängder av människor började samlas runt platsen där hon låg på golvet med en stor ordningsvakt ovanpå sig. Peruken hade åkt av. Freja blödde nu från munnen och

armen och kände att hon hade kissat på sig av paniken. Samtidigt slog en av vakterna henne med batongen på flera delar av kroppen, berättar hon.
När de sedan drog in henne i trygghetsrummet berättar Freja hur en av vakterna om och om igen sade:
– Jävla neger, åk hem!
Båda ordningsvakterna nekar i förhör till att detta ska ha uttalats någon gång på platsen. DN har inte lyckats verifiera Frejas påstående, men det står klart att hon redan till poliserna som kom till platsen samma natt hävdade detta. Även Frejas dotter intygar att Freja berättade att en av vakterna hade sagt något i stil med ”åk hem till ditt hemland” i samband med att hon släpptes ur trygghetsrummet.
○ ○ ○
Nästa smäll för Freja kommer i december 2019. Södertörns tingsrätt dömer henne till en månads fängelse. I domen står det att Freja inte ska ha accepterat att bli avlägsnad från platsen, kommit ikapp en av ordningsvakterna och måttat ett slag mot honom. Domstolens

uppfattning är att hon därefter ska ha hamnat på marken och kopplat ett grepp om vaktens ben och bitit.
”Det brott hon har begått är mycket allvarligt”, står det i domen, där det beskrivs hur Freja ”oprovocerat” ska ha angripit vakten. Det lyfts särskilt fram att Freja var nykter vid tillfället.
Freja anmälde vakterna två dagar efter händelsen i februari 2018. Men denna anmälan – där brottsdatum av polisen felaktigt angavs till 2017 – lades ner kort därefter.
Ordningsvakternas anmälan mot Freja gick dock vidare.
En av vakterna menade att hon hade bitit honom i vaden och berättar i rätten hur det hade blivit rött och ömt på benet. Men han berättar samtidigt att bettet inte hade gått igenom huden.
– Det uppstår kraftig smärta. Det går inte genom huden, gör det ju inte. Men det blir ju blodsutgjutelse under huden, säger vakten enligt inspelningar från förhöret som DN har tagit del av.
Ändå står det i domen att det påstådda bettet har ”gett upphov

till att huden spruckit upp, vilket i sin tur kan ge upphov till t.ex. smitta”.
Vidare beskrivs i domen hur den vakt som befann sig i närheten vid tillfället ska ha bekräftat att hans kollega blev biten i benet. Men i inspelningar från förhöret i Södertörns tingsrätt frågar åklagaren om denne vakt faktiskt har sett något bett, varpå svaret blir:
– Jag kunde inte se bettet. Jag var en bit bort så att säga. Men jag hörde ju att han skrek och verkade ha ont också.
Det står också klart efter en jämförelse mellan förundersökningsprotokollet och inspelningarna från rättegången att samma ordningsvakt har ändrat sin beskrivning av vad som hände den aktuella kvällen. ”I tumultet så bet kvinnan mig i höger lår”, säger han i ett polisförhör som ägde rum vid fyratiden på morgonen den 3 februari. Men i rätten säger mannen:
– Jag hann trycka bort hennes mun så det blev aldrig något bett.
Tingsrätten berör inte någon av dessa oklarheter utan skriver i sin

dom att det inte finns skäl att ifrågasätta vakternas berättelser och att ”det ska i sammanhanget särskilt noteras” att den ene vakten ska ha haft ett bitmärke efter händelsen.
Under rättegången hänvisades till en oskarp bild som togs av en polis på den påstådda skadan. Men ingen läkarundersökning gjordes för att understödja att det faktiskt skulle ha rört sig om något bitmärke.
Frejas skador var desto allvarligare efter händelsen – och dessutom väl dokumenterade. I nio punkter beskrivs i en polisrapport de skador hon fick vid tillfället: höger handled svullen, spricka i höger armbåge, blå och krossade naglar, en lös tand, en blå tand, blåmärken på hela höger ben och båda armarna, bland annat.
Dessutom dokumenteras hur hennes 16-åriga dotter också fick ett sår på bröstkorgen.
DN har tagit del av sjukhusjournalen där Frejas skador också beskrivs – och hon har fortfarande synliga märken efter händelsen.

– Än i dag har jag ont efter skadorna. Jag kan inte gå i trappor utan att få ont, säger hon.

○ ○ ○

Men de fysiska skadorna är inte allt. Händelsen har också gjort att hon är rädd för att röra sig på Gullmarsplan.

– I ett halvår orkade jag inte möta någoSå här navigerar du i Dagens Nyheter.

Livet kommer att återgå till det normala efter pandemin

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Genom historien har mänskligheten gång på gång drabbats av farsoter, men ingen av dem har fått människor att sluta söka varandras sällskap. Därför bör alla tvärsäkra utsagor om pandemins sociala skadeverkningar tas med en rejäl skopa salt, skriver den

tysk-amerikanska statsvetaren Yascha Mounk.
I mötet med en katastrof är det allt för lätt att tro att allt kommer att förändras. Hur skulle man kunna skriva dikter efter Auschwitz, njuta av en söndagspromenad på nedre Manhattan efter 11 september eller äta middag på en restaurang när hundratusentals människor dött i en pandemi under några få grymma månader?
Sociologen Jib Fowles myntade 1974 termen kronocentrism, ”övertygelsen om att ens egen tid saknar motsvarighet, att alla andra perioder bleknar vid en jämförelse.” De senaste veckorna har vi, av förståeliga skäl, fått lyssna till en mycket ljudstark kronocentrisk kör som hävdat att vi står inför förändringar utan motstycke. Akademiker, intellektuella, politiker och entreprenörer har formulerat svepande deklarationer om de förändringar som pandemin kommer att föra med sig.
Med hänvisning till ett antal prominenta ekonomer och historiker slog New York Times fast att vi får bevittna ”slutet på världsekonomin som vi känner till

den”. En vänsterskribent som proklamerade slutet på den ”nyliberala eran” hävdade att ”oavsett vilka föreställningar du gör dig om de långsiktiga effekterna av coronaepidemin så tänker du antagligen inte tillräckligt stort”. På Bloombergs opinionssajt gjorde en investerare med högerprofil gällande att pandemin ”slår in den sista spiken i globalisternas kista”.
Andra skribenter hävdar att vi aldrig kommer att återvända till ett normalt socialt liv. Med utgångspunkt i erfarenheter från Wuhan har en psykolog varnat för att en del människor kan ha blivit så märkta av pandemin att de inte kommer att våga lämna sina hem. Andra röster förutspår slutet för kramar och handslag. Enligt The Economist kommer de unga att mer sällan ha tillfälligt sex. Och mot bakgrund av svårigheterna att praktisera social distansering på barer tillkännagav Tysklands största nyhetsmagasin rent av ”slutet för natten”.
Covid-19 kommer otvivelaktigt att medföra ett antal betydande skiften. Men de sensationalistiska spådomar som nu dominerar världens opinionssidor kommer

troligen att visa sig vara höggradigt felaktiga. Det är långtifrån säkert att pandemin driver in globaliseringen på en helt annan väg. Men det är nästan helt säkert att den inte kommer att få människor att avstå från att leva aktiva sociala liv – som inkluderar barer, fester och restauranger.

Under första världskrigets sista månader spreds ett nytt virus runt världen. Antalet smittade kunde räknas i hundratals miljoner. Spanska sjukan krävde sammanlagt över 50 miljoner dödsoffer.

Vid den tiden måste det ha känts som om livet aldrig skulle återvända till det normala igen. Varför skulle någon riskera att bli sjuk bara för att få ta en drink med vänner eller lyssna till lite musik? Men på spanska sjukan och första världskrigets förödelse följde en manisk flykt till umgängeslivet. Det ”glada 20-talet” var en blomstringstid för fester och konserter. Viruset från 1918 var kapabelt att ta livet av fler människor än det mest dödsbringande krig mänskligheten dittills upplevt, men det minskade inte

människors envetna vilja att umgås.
Genom historien har mänskligheten gång på gång drabbats av farsoter. Och trots att dessa utbrott av smittsamma sjukdomar medfört en rad långtidsverkande konsekvenser – enligt somliga historiker var avskaffandet av livegenskapen i delar av Västeuropa en av dem – fick de aldrig människor att sluta söka varandras sällskap.
Också andra tragedier än pandemier kan tjäna som illustration till den orubbliga mänskliga umgängesviljan. När självmordsbombare regelbundet slog till i städer från Bagdad till Tel Aviv i början av 2000-talet insisterade människor på att fortsätta leva sina vardagsliv. Och när terrorismen kom till Frankrike innebar det inte heller där att kaféerna och klubbarna förlorade sina gäster. Antalet beväpnade soldater på gatorna i Paris ökade, men antalet gäster på stadens restauranger minskade inte i tillnärmelsevis samma utsträckning. Och på samma sätt kan många länder som plågas av ett stort antal skottlossningar och kidnappningar – som Brasilien,

Guatemala eller Mexiko – ändå ha ett pulserande nattliv.
Ingen vet hur länge pandemins akuta fas varar. Men så gott som säkert är att dess inflytande på omfattningen av mänskligt umgänge blir övergående. Om fem eller tio år kommer det att finnas lika många evenemang med masspublik som tidigare. För vi är människor.
Förutsägelserna om de politiska och ekonomiska konsekvenserna av pandemin ger också de intryck av att vila på svag grund. Som regel utgår de i för hög grad från det (föregivet) irrationella i den samtida verkligheten och i för liten grad från frågan vad som måste ske för att ett bättre system ska komma till stånd.
Pandemin har, hävdar somliga, bekräftat behovet av ett annat finansieringssystem för sjukvården och vansinnet i att förlita sig på ett ”just-in-time”-system som gör produktionen av nödvändiga varor sårbar för chocker i avlägsna länder. Och eftersom vi nu vet att våra nuvarande system är bristfälliga kommer de med nödvändighet att förändras.

Men ofta förblir institutioner oförändrade trots att de är bristfälliga eftersom de som skulle dra nytta av en förändring inte kan samarbeta effektivt eller inte kan komma överens om ett alternativ. Nästan alla är eniga om att FN:s säkerhetsråd i sin nuvarande form, är oförmöget att upprätthålla freden i världens mest osäkra regioner, som Syrien. Men eftersom olika regeringar har olika idéer om hur säkerhetsrådet bör reformeras – och eftersom de som är permanenta medlemmar inte vill späda ut sitt inflytande – lunkar systemet på.

Det kollektiva handlandets problem gör också ett abrupt slut på globaliseringen osannolikt. Låt oss till exempel anta att pandemin har visat att det vore bättre för stora företag att flytta tillbaka sin produktion till USA eftersom det inte kan uteslutas att vi drabbas av en ny global chock om tio, trettio eller femtio år. Men även företag som är medvetna om de långsiktiga riskerna kommer att på kort sikt fortsätta att möta hård priskonkurrens. Och om en åtgärd som minskar en påtaglig risk i framtiden samtidigt ökar risken att förlora kunder just nu är det

osannolikt att aktieägarna och företagsledningen ställer sig bakom den.
Av samma skäl är det inte säkert att den starka staten gör comeback, trots att USA:s misslyckande med att hantera den här pandemin visar i hur hög grad staten dränerats på handlingskraft. Personligen tycker jag att Amerika borde återinvestera i institutioner som Centers for disease control and prevention, den nationella hälsomyndigheten. Men andra drar sannolikt en annan slutsats; till exempel att regeringen helt enkelt är oförmögen att göra ett bra jobb.
Moralfilosofer gillar att varna för ”det naturalistiska misstaget”: att något är fallet betyder inte nödvändigtvis att det bör vara fallet. På samma sätt borde de som kommer med självsäkra förutsägelser om framtiden passa sig för det ”futurologiska misstaget”: att rådande omständigheter ger skäl för att något borde vara fallet betyder knappast att det också kommer att bli fallet.
Inget av detta ska tolkas som att pandemin kommer att låta

världen förbli helt och hållet oförändrad. Förändringarna kan vara små, men betydelsefulla: regeringar kan, för att ta ett exempel, tänkas driva på för att stärka den inhemska produktionen av samhällsviktiga varor. Men eftersom dessa samhällsviktiga varor bara utgör en liten bråkdel av den samlade

hastighet, inte få den att göra en u-sväng.
Pandemin skulle också kunna få pågående trender att accelerera. I en artikel nyligen visade Cambridgeforskaren Roberto Stefan Foa och jag hur auktoritära länder för första gången på över ett sekel har börjat utmana de liberala demokratierna ekonomiskt. När Kina nu tycks börja återhämta sig från de värsta effekterna av pandemin, samtidigt som många demokratier fortfarande kämpar med att få den under kontroll, kan maktförflyttningen från demSå här navigerar du i Dagens Nyheter.
– Än i dag har jag ont efter skadorna. Jag kan inte gå i trappor utan att få ont, säger hon.

○ ○ ○

Men de fysiska skadorna är inte allt. Händelsen har också gjort att hon är rädd för att röra sig på Gullmarsplan.

– I ett halvår orkade jag inte möta någoSå här navigerar du i Dagens Nyheter.

Nej till munskydd på Serafen överklagas igen

MÅNDAG 22 JUNI 2020

Nu överklagar Arbetsmiljöverket det uppmärksammade beslutet om skyddsutrustning på Serafens äldreboende på nytt.

– Vi står fast vid vårt beslut att personalen ska ha det skydd som behövs för att inte bli smittade och sjuka, i det här fallet vätskeavvisande

munskydd och visir vid patientnära arbete, säger chefsjuristen Anna Varg.

I början av april förbjöd Arbetsmiljöverket, efter krav från fackförbundet Kommunal, Serafens vård- och omsorgsboende i Stockholm från att låta anställda utföra ”patientnära arbete” utan munskydd och visir. Beslutet fattades efter ett skyddsombudsstopp, i linje med skyddsombudens begäran.

Men arbetsgivaren, Stockholms kommun, överklagade och Förvaltningsrätten upphävde beslutet. Rätten menade att begreppet ”patientnära arbete”, som Arbetsmiljöverket anser är ett vedertaget begrepp inom sjuk- och hälsovården, är otydligt.

Förvaltningsrätten tog dock inte ställning till sakfrågan, det vill säga kravet på skyddsutrustning. Det betyder att personalen får jobba utan munskydd med boende på Serafen som har konstaterad eller misstänkt coronasmitta.

Arbetsmiljöverket överklagade till Kammarrätten, som inte ville ta upp domen för högre prövning. Nu fortsätter de att driva

processen och yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen meddelar prövningstillstånd.
– Vi driver den här processen vidare eftersom vi vill få sakfrågan prövad. Vi har ställt liknande krav på att personalen ska ha den skyddsutrustning som behövs, så som munskydd och visir, i patientnära arbete i fler ärenden, säger Anna Varg till Arbetsmiljöverkets hemsida.
När det gäller patientnära arbete, där det finns en risk att få droppar av kroppsvätska på ansiktet, ska visir och vätskeavvisande munskydd användas, anser Arbetsmiljöverket, eftersom coronaviruset är klassat som dropp- och kontaktsmitta.
Arbetsgivaren ska också göra riskbedömningar av arbetet, så att det kan ske säkert på fler sätt än genom skyddsutrustning.

Mia Tottmar
mia.tottmar@dn.se

Fakta. Serafens äldreboende

Serafens vård- och omsorgsboende på Kungsholmen har 176 lägenheter och drivs i kommunal regi.

Inriktningar är somatik – som betyder att man behandlar fysiska sjukdomar eller vanligt åldrande – korttidsvård, äldrepsykiatri, stroke och demens.

Stockholms stad

”Varför hindras medier att granska coronapandemin?”

TISDAG 23 JUNI 2020

DN. DEBATT 200623

En rad kommuner, regioner och myndigheter har hindrat medier från att ta del av allmänna och offentliga handlingar om coronapandemin. Det visar vår kartläggning. Nu måste JO eller JK utreda fallen och den kommande

coronakommissionen måste ge svar på varför offentlig förvaltning struntar i grundlagarna, skriver styrelsen för Utgivarna.

Hur många äldreboenden eller särskilda boenden har drabbats av covid-19? Hur många är smittade inom äldreomsorgen? Hur stor andel av vårdpersonalen är drabbad?

Och vilka brister finns det när det gäller bemanning, utbildning och skyddsutrustning som påverkar vården av de sjuka?

Detta är bara ett axplock av de frågor som medier runt om i Sverige har ställt under de senaste månaderna när pandemin lamslagit hela samhället.

Frågor som medier ställer för att kunna ge medborgarna relevant information och inblick i offentligt finansierad verksamhet. Frågor som ställs för att kunna granska och visa på missförhållanden, något som i sin tur kan leda till att eventuella fel och missgrepp rättas till.

Men i alltför många fall har frågorna aldrig fått några svar. När medier har riktat frågor relaterade till covid-19 till kommuner, regioner och

myndigheter har dessa bland annat hänvisat till patientsekretess, trots att det inte handlat om att få uppgifter om enskilda personer.
Dessutom har en rad kommuner försökt hindra medarbetare att prata med medier, trots att meddelarfriheten stadgas i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, två grundlagar som självklart omfattar alla offentliganställda.
Göteborgs-Posten, SVT, Gotlands Tidningar, Nerikes Allehanda, TTELA, Dalarnas Tidningar, Eskilstuna Kuriren och Sveriges Radio – listan över medier som under den senaste tiden hindrats att göra sitt jobb kan göras betydligt längre.
I vissa fall har kommunerna tvingats att till sist lämna ut information, men först efter att medier drivit frågan om att få ta del av de offentliga uppgifterna vidare till högre instanser, alternativt när de genom publiceringar visat hur kommunerna vägrat medier information eller satt munkavle på sina medarbetare.
Göteborgs-Posten är en av flera medier som överklagat till

kammarrätten efter att inte fått ut offentliga handlingar för att kunna berätta för sina läsare om coronans smittspridning. Tidningen väntar nu på utslag därifrån.
Region Dalarna nekade länge Dalarnas Tidningar att få ut statistik om covid-19. Men tidningen låg på regionen, som nu börjat redovisa siffrorna.
Tidningarna inom Sörmlands Media – Eskilstuna-Kuriren, Strengnäs Tidning, Södermanlands Nyheter och Katrineholms-Kuriren – fick i ett samordnat svar nobben från åtta av nio kommuner när de ville visa sina läsare hur många som var smittade inom äldreomsorgen. Efter det har Sörmlands Medias JO-anmält kommundirektörer, regiondirektören och alla kommunikationsdirektörer i länets kommuner samt Region Sörmland efter att de undanhållit uppgifter om antal smittade. Dessutom har man överklagat alla avslag på att få ut handlingar från kommunerna liksom från socialstyrelsen. I början av juni gav kammarrätten i Jönköping bakläxa till de åtta kommunerna

så att de tvingas ta upp Sörmland Medias begäran igen.
Även P4 Sörmland har försökt få ut uppgifter om smittläge och antal dödsfall inom äldreomsorgen i Sörmlands nio kommuner. De vägrade ge svar och hänvisade antingen till att sådana sammanställningar inte finns eller att det skulle bryta mot patientsekretessen. P4 Sörmland har överklagat besluten och den 8 juni gav kammarrätten i Jönköping även i detta fall bakläxa till tre av de sörmländska kommunerna.

När Sveriges Radios Ekoredaktion begärde ut uppgifter om beställningar av andningsskydd från en av landets regioner, nekades man detta med hänvisning till rikets säkerhet. En annan region satte stopp för att lämna ut uppgifter om tillgång till skyddsutrustning till Ekot, eftersom regionen menade att det inte finns ett formellt beslut om detta utan att det fortfarande handlar om arbetsmaterial.
När TTELA vände sig till kommunerna inom sitt bevakningsområde Trollhättan, Mellerud, Lilla Edet och

Vänersborg, för att få ut uppgifter om covid-19-smitta inom bland annat äldreomsorg och förskolan hänvisade kommunerna till patientsekretess respektive tystnadsplikt. Tidningen har fått hjälp via sina läsare att ändå få uppgifter, men har haft svårt att få en fullständig bild.
På samma sätt agerade Region Gotland då Gotlands Tidningar ställde frågan om antalet smittade på öns särskilda boenden och om vilka boende som var drabbade. Patientsekretess och riktlinjer från länsstyrelsen i Västra Götaland var skälen när Bohusläningen nobbades uppgifter om smittspridning inom äldreboenden och hemtjänst i Uddevalla, Lysekil, Munkedal och Sotenäs.
Det vi sett exempel på under senare tid är en mycket oroande utveckling. En av de starkaste drivkrafterna för Utgivarna, som samlar Sveriges publicister, har sedan starten varit att värna den sedan 1766 grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten. Med den följer en långtgående rättighet för alla att i medier med ansvariga utgivare få framföra åsikter, beröm och kritik – men också en

skyldighet för tjänstemän och politiker i offentlig förvaltning att följa samma grundlagar.
Demokratin sätts på prov i svåra stunder och när kommuner, regioner och myndigheter inte följer våra grundlagar måste detta prövas juridiskt. Utgivarna uppmanar därför publicister att driva eventuella underlåtelser mot offentlighetsprincipen vidare i rättsliga instanser.
Utgivarna utgår ifrån att Justitie-ombudsmannen eller Justitiekanslern prövar alla fall och påminner svensk offentlig förvaltning om värdet av offentlighetsprincipen. Utgivarna utgår också ifrån att regeringen i sina direktiv till den utlovade coronakommissionen inkluderar frågan om hur kommuner, regioner och myndigheter hanterat offentlighetsprincipen under krisen.
Ytterst handlar det här om medborgarnas rätt att kunna ta del av information om och få inblick i den gemensamt finansierade verksamheten. Utan publicistiska mediers genomlysning av det allmänna ökar risken både för att falska rykten sprids och att den

nödvändiga kontrollen av makthavare uteblir.

Artikelförfattarna utgör styrelsen för Utgivarna, en intresseorganisation för svenska publicister:
Christofer Ahlqvist, chefredaktör Göteborgs-Posten
Casten Almqvist, vd, TV4
Andreas Bedinger, divisionschef programdivisionen, SVT
Cilla Benkö, vd Sveriges Radio
Anna Careborg, vd och chefredaktör, SvD
Unn Edberg, publisher, Vi Media
Jan Fager, jurist, TU-Medier i Sverige
Charlotta Friborg, programchef, SVT nyheters riksredaktion
Viveka Hansson, programdirektör nyheter och allmän-tv, TV4
Mimmi Karlsson-Bernfalk, chefredaktör Blekinge Läns Tidning
Helle Klein, chefredaktör och vd, Dagens Arbete
Anna Körnung, ordförande, Utgivarna
Anne Lagercrantz, divisionschef nyheter och sport, SVT
Björn Löfdahl, programdirektör, Sveriges Radio

Thomas Mattsson, senior advisor, Bonnier News
Kerstin Neld, vd, Sveriges Tidskrifter
Mikael Nestius, affärsområdeschef Bonnier News Local
Anna Rastner, utbudschef, UR
Åsa Sjöberg, innehållsdirektör, TV4
Hanna Stjärne, vd, SVT
Johan Taubert, förlagsdirektör, Egmont Publishing
Ewa Thorslund, vd TU-Medier i Sverige

Fallande förtroende för både Tegnell och Löfven

TISDAG 23 JUNI 2020

Förtroendet sjunker markant för myndigheternas och politikernas sätt att hantera coronakrisen. Det visar en mätning från DN/Ipsos. Andelen som ger statsminister Stefan Löfven (S) godkänt minskar med 10 procentenheter.

Tilliten i det svenska samhället framhölls som Sveriges guldreserv när pandemin kom. Det är väl-

dokumenterat att svenskarna i jämförelse med många andra länder har en hög tilltro både till varandra och till myndigheterna. Det bekräftades återigen i årets SOM-undersökning från Göteborgs universitet.
Så såg det också ut när DN/Ipsos tidigare under våren ställde frågor om samhällets respons på corona-krisen. När pandemin på allvar nådde Sverige steg förtroendet för sjukvård och myndigheter till höga nivåer och höll sig fortfarande kvar där i maj. Även regeringen fick fortsatt gott betyg förra månaden.
Nu har en markant scenförändring skett. I junimätningen är det bara sjukvården som bibehåller sina höga förtroendesiffror.
I april svarade 56 procent att de hade stort förtroende för förmågan hos myndigheterna generellt att hantera coronakrisen. I juni har den andelen sjunkit till 45. Under samma period har de med litet förtroende ökat från 21 till 29 procent.
Samma mönster syns när DN/Ipsos frågar speciellt om den myndighet som stått i centrum. I

april uppgav 69 procent att de hade stort förtroende för Folkhälsomyndigheten mot 57 i juni. Dramats huvudperson, statsepidemiolog Anders Tegnell, klarar sig aningen bättre men förtroendet har sjunkit även för honom, från 69 till 60 procent. Nicklas Källebring är opinionsanalytiker på Ipsos.
– Skillnaderna är så stora att vi kan vara säkra på att det skett en rejäl förändring. Synen på myndigheternas förmåga har utvecklats påtagligt negativt, säger han.

Detsamma gäller bedömningen av politikernas insatser. Andelen som anser att regeringen har hanterat smittan bra sjunker från 50 procent i maj till 38 i juni. Statsminister Stefan Löfvens siffror faller från 49 till 39 procent.
Det sker mot bakgrund av att antalet avlidna i covid-19 i Sverige har stigit till nivåer som ligger högt över våra grannländer. Många länder håller fortsatt gränserna stängda för just svenskar. Samtidigt har det gått trögt att få i gång testningen i Sverige.

Förtroendetappet för regeringen har dock ännu inte gett några tydliga avtryck i partisympatierna. Socialdemokraterna låg i DN/Ipsos väljarbarometer för juni kvar på jämförelsevis höga 31 procent. Det återstår att se om och i så fall när effekten slår igenom där.

Men inte bara regeringen får sänkt betyg för coronahanteringen. Oppositionen bedöms lika kärvt. Andelen som ger den gott betyg har minskat från 30 till 20 procent.

Nicklas Källebring tolkar det som en effekt av att borgfreden börjar spricka efter en tid av endräkt inför pandemin. Alla partier ställde sig inledningsvis mer eller mindre bakom den strategi som stakats ut av regeringen och Folkhälsomyndigheten. Men nu kallar Jimmie Åkesson (SD) dödsfallen i covid-19 för en ”massaker” och Ebba Busch (KD) har anklagat regeringen för att med ”berått mod” låta smittan spridas.

– Man kan säga att det som lite elakt brukar kallas käbblet har - kommit tillbaka i svensk politik, med hårda angrepp och högt tonläge. Det slår igenom i att både

regeringen och oppositionen får sämre betyg.
Källebring pekar på en fråga som DN/Ipsos ställer varje månad om hur människor ser på utvecklingen i stort i Sverige. Den kurvan vände tydligt uppåt när - coronakrisen slog till.
– När hotet var som mest påtagligt var andelen som ansåg att utvecklingen gick åt rätt håll som högst. Nu vänder den kurvan nedåt igen. Det visar nog att när partierna kommer samman och sätter Sverige och medborgarnas bästa framför det egna partiet, då ser väljarna positivt på det, säger han.
Det kan tyckas paradoxalt, men svenskarnas förtroende för samhällets förmåga sjunker samtidigt som färre uppfattar coronapandemin som ett hot. Andelen som ser pandemin som ett hot mot Sverige har sjunkit från 78 procent i april till 66 i juni. Effekterna på Sveriges ekonomi och företagen är det som oroar mest, därefter belastningen på sjukvården. Trots lägre förtroende för myndigheterna har oron för brister i smittskyddet bara ökat marginellt.

Hans Rosén
hans.rosen@dn.se

Ipsos har för denna mätning genomfört 1 191 intervjuer (378 - intervjuer med ett slumpmässigt urval via sms med svarslänk och 813 med ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webb-panel) under perioden 2–15 juni 2020.
Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet. För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring.

Ewa Stenberg: Så varför försökte inte Jimmie Åkesson stoppa ”ättestupan”?

TISDAG 23 JUNI 2020

Förtroendet minskar dramatiskt för både regeringens och oppositionens sätt att hantera coronakrisen.
Sveriges höga dödstal kastar mörka skuggor över stats-ministern.

Men också oppositionens - agerande kan ifrågasättas.
Den socialdemokratiska strategin kan närmast liknas vid en ättestupa. Vem har tagit dessa till synes omänskliga beslut?, frågade Sverigedemokraternas Jimmie Åkesson på Facebook i onsdags. Det måste vara ett rekord i politisk tonartshöjning.
Åkesson har ju själv suttit med statsministern och fått besluten redovisade för sig i samband med att de fattades. Han har fått säga sin åsikt, men utlöste aldrig något alarm.

I början av pandemin, den 26 mars, höll Jimmie Åkesson i stället ett Youtubetal framför en svensk fana.
”Jag är väldigt ödmjuk inför det faktum att det som vår social-demokratiska regering i dag försöker hantera, det är en situation utöver allt som vi tidigare upplevt i modern tid. I det här läget tror jag att man som oppositionspolitiker tjänar landet bäst genom att stötta, komma med idéer och inspel. Snarare än att utmana. Stefan Löfven, ni står inte ensamma i detta! Vi möter denna kris som ett enat land”, sade Sverigedemokraternas ordförande.
Jimmie Åkesson har tidigare kritiserat de andra partierna för mobbning när de inte velat diskutera med honom. I denna djupa kris har han varit medbjuden. Alla riksdagspartiers ledare har bjudits in varje vecka till möte om krishanteringen. Ofta har Folkhälsomyndighetens och Socialstyrelsens generaldirektörer också deltagit. Partiledarna har fått ställa frågor och framföra synpunkter. Skulle någon av dem ha uppfattat att regeringen riggade en ättestupa har

vederbörande givetvis haft möjlighet, ja rent av moralisk plikt, att höja rösten.
Men när Sverige till exempel valde att inte stänga restauranger, gym och kaféer var det ingen som gjorde det. Inte heller när äldreomsorgen inte fick använda samma skyddsutrustning som sjukvården.
Jimmie Åkesson åkte i krisens början till Turkiet och delade ut flygblad. Han krävde förvisso stängda skolor och gränser här hemma, men tystnade snart och varnade aldrig för det han i en Aftonbladetintervju nyligen kallat för en massaker.
I början av krisen, när smittspridningen i landet just blivit ett faktum, invände ingen mot att smittspårning skulle upphöra och testning begränsads till misstänkt covidsjuka som togs in på sjukhus. Moderaternas Ulf Kristersson började senare envetet kräva ökad testning. Men med de undantagen har regeringens och myndigheternas coronastrategi backats upp av oppositionen.
Nu har regeringen öppnat för semesterresor inom landet. Ingen

oppositionsledare har satt sig emot det. Ingen kräver heller stängda restauranger, kaféer eller avblåst fotbollsallsvenska.
Men oppositionspartiernas ledare distanserar sig i ord från strategin de alla ställde sig bakom i början. Ulf Kristersson skrev i torsdags i en debattartikel i Aftonbladet att ”Löfven personligen måste börja visa ett helt annat ledarskap om vi ska lyckas stoppa smittspridningen”. Ebba Busch (KD) har anklagat statsministern för ett ”ödesdigert politiskt misslyckande”. Också samarbets-partierna är kritiska.
Centerpartiet har efterlyst en ny strategi och Liberalernas Nyamko Sabuni kritiserar Stefan Löfven för svaghet i ledarskapet.
Det är lätt att tänka på talesättet ”Framgång har många fäder, medan misslyckandet är föräldralöst”.
Dagens högljudda kritik förefaller mer vara ett sätt att få sympatier hos kritiska väljare än en vilja att faktiskt påverka krishanteringen under den pandemi vi fortfarande står mitt uppe i.
I nya DN/Ipsos har andelen väljare som ger oppositionen bra betyg minskat från 30 procent i

maj till 20 procent i juni. Andelen som anser att regeringen har hanterat smittan bra sjunker ännu mer, från 50 till 38 procent. Det snabbt sjunkande stödet för regeringen bör ses i ljuset av 5 000 döda.

Nu säger statsministern att det stora antalet avlidna beror på brister i äldreomsorgen, men att det har varit känt för alla under lång tid att äldreomsorgen varit underbemannad och pressad. Och kring hälften av de döda kom inte från äldreboenden.

Förklaringen räcker inte.

Det sjunkande stödet för -oppositionen kan tolkas som att väljarna vill ha ett bättre alternativ till regeringens krishantering. Eller kan det läsas som missnöje med att oppositionen dömer ut regeringen mitt under brinnande kris?

M, KD och SD förefaller ha sin slutsats klar: De behöver leva upp till epitetet oppositionspartier. Hittills har de väljare som varit kritiska mot coronastrategin inte haft några valmöjligheter.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se

”Jag kunde ha uttryckt mig mer ödmjukt”

TISDAG 23 JUNI 2020

Utrikesminister Ann Linde (S) ångrar inte den kritiserade intervjun med Deutsche Welle men medger att hon kunde ha varit mer ödmjuk.

– Det är möjligt att man kan vara lite trevligare, le lite mer och möjligen vara lite mer kvinnlig. Det får väl jag tänka på, säger hon.

Utrikesministerns tv-intervju om den svenska coronastrategin förra veckan har fått frän kritik från flera håll. Enligt M-ledaren Ulf Kristersson ”äventyrar Ann Linde Sveriges anseende” när hon ger ”självtillräckliga svar på rimliga frågor om de höga svenska dödstalen”. Han skriver på Facebook att han kommer att ta kommer att ta upp frågan med statsministern senare i veckan. På Twitter och andra sociala medier har tusentals personer kommenterat intervjun. Många anser att Ann Linde framstod som arrogant och okunnig, när hon

bemötte kritik om att den svenska regeringen har missbedömt sin strategi.
När intervjuaren ifrågasatte Sveriges solidaritet inom EU på grund av att regeringen är starkt kritisk till den föreslagna återhämtningsfonden svarade Linde med att ”det låter som du vill kasta ut oss ur EU”.
– Man kanske ska uttrycka sig på ett lite mer ödmjukt sätt, säger utrikesministern till TT på måndagen.
I den halvtimmeslånga intervjun påstår Ann Linde felaktigt att ”alla, varenda person, även om du inte har det minsta symtom, kan gå och testa sig”. Linde säger på måndagen att hon menade Region Stockholm – där påståendet stämmer – men att detta inte framgick i sändningen.
– Där kan jag också ta till mig kritiken, eftersom man bara hörde när jag sa att ”alla får testa sig”, säger Ann Linde.
På måndagen rapporterade Sveriges Radio att Sverigedemokraterna KU-anmäler Ann Linde efter intervjun.
–Vi vill att man ska granska den här intervjun därför att det finns ett krav på en minister att säga det

som är sant, och man ska inte säga det som inte är sant. Här är vårt intryck att Ann Linde faktiskt har skarvat en del på sanningen, säger vice partiledare Henrik Vinge till SR.
Intervjun med Ann Linde sändes i Deutsche Welles program ”Conflict Zone” i torsdags förra veckan. DN har sökt Ann Linde.
Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

”Undvik fläktar på äldreboenden”

TISDAG 23 JUNI 2020

Sommarvärmen är här – och det väntas bli ännu varmare. Folkhälsomyndigheten går därför ut med rekommendationer för hur värmeböljan kan hanteras, och pekar specifikt ut situationen på landets äldreboenden.
– Vi vet inte än hur till exempel fläktarna sprider smittan, men allmänt bör man försöka att undvika dessa i gemensamma utrymmen, säger

statsepidemiolog Anders Tegnell.

Solen skiner på flera håll i Sverige och SMHI rapporterar höga temperaturer. Efter en varm midsommar förväntas temperaturer över 30 grader på vissa håll i landet under veckan.

– Värmen ligger kvar över Norrland och det kan stiga upp mot 30 grader, men den drar sig även söderut. Storlien uppmätte sin varmaste midsommar sedan 1935, sedan är det flera stationer i Svealand, Värmland, Uppland och Dalarna som haft sin varmaste midsommar sedan 70-talet, säger Jon Jörpeland, meteorolog på SMHI.

Folkhälsomyndigheten går i samband med detta ut med rekommendationer för hur man kan hantera värmeböljan. De pekar specifikt på förberedelser på äldreboenden som särskilt viktiga, boenden som redan i dag drabbats hårt av den pågående coronapandemin. Samtidigt som värmen i sig kan innebära en ökad påfrestning på kroppen där bland annat äldre är särskilt drabbade.

”Pandemin kan påverka samhällets förmåga att både förebygga och hantera negativa

hälsoeffekter av värmeböljor. Viktigt är att undvika fläktar på gemensamma utrymmen för att minska smittspridningen”, står det bland annat på hemsidan.
Statsepidemiolog Anders Tegnell menar att det i sommar kan vara viktigare än någonsin att ha beredskap för värmebölja. Dessa åtgärder är viktiga för att inte minst minska belastningen på den redan hårt ansatta hälso- och sjukvården.
– Alla de här sakerna kräver långsiktig planering och det gäller att tänka förnuftigt. Har man coronasmitta på ett boende så är det bra att undvika fläktar, säger Anders Tegnell.
Anders Tegnell lyfter även fram att, även om äldreboenden har förberett sig med olika former av kylanläggningar, det finns risk för att äldre pressas ihop på små ytor. Något som riskerar öka smittspridningen.
– Det är viktigt att man får svalka sig under varma dagar, men det kan vara bättre att göra det utomhus och inte i trånga utrymmen. Man kan också förbereda bostäder och boenden med åtgärder som kan minska värmen inomhus på olika sätt,

med exempelvis markiser och anpassad ventilation, säger han.
Anders Nystedt är smittskyddsläkare för Region Norrbotten. En region som just nu hanterar ett pågående coronautbrott och tidigare larmat om okontrollerad smittspridning av covid-19.
För att inte öka smittspridningen när värmen når Norrbotten har kommunerna försökt klura ut olika lösningar och bland annat tagit bort fläktar från gemensamma utrymmen.
– Vi har försökt att hitta ett sätt att minska smittspridningen på så att de äldre på äldreboenden varken dör av värmeslag eller av covid-19. De äldre kan ha fläktar på sina rum just nu, men det är förfärligt att det ska bli 31 grader varmt. Vi är inte riktigt vana vid det här i Norrbotten, säger han.
Anders Nystedt förklarar att det handlar om att göra så lite skada som möjligt och ser tydliga utmaningar i sommarhettan.
– De största utmaningarna är givetvis fortfarande att försöka hålla distans. Fläktarna är en viktig, men liten detalj i det stora hela. Vi har sett tecken på större smittspridning i flera orter och

har försökt att tänka på att hitta ett hyfsat sätt att använda air condition på för att inte förvärra situationen ytterligare, säger han.

Johanna Sundbeck
johanna.sundbeck@dn.se

Fakta. Värmen i midsommar

Mariestad: 29,8 grader. Rekordvarm midsommarafton. Stationen upprättades 1961. Tidigare högsta temperatur på midsommarafton var 29,3 grader från 1970.
Storlien–Storvallen: 25,5 grader. Senast varmare 1935 då det var 25,8 grader där.
Arvika: 29,9 grader. Varmast sedan 1970 då junirekordet på 33,8 grader uppmättes.
Gustavsfors: 28,8 grader. Varmast sedan 1970 då junirekordet på 33,4 grader uppmättes.
Uppsala: 28,6 grader. Varmast sedan 1970 då det var 29,7 grader där.
Särna 28,6 grader. Varmast sedan 1973 då det var 29,0 grader där.
Sveg: 27,8 grader. Varmast sedan 1973 då det var 27,9 grader där.
Kvikkjokk–Årrenjarka: 24,2 grader. Varmast sedan 1979 då det var 26,4 grader där.

Östersund/Frösön: 24,1 grader. Varmast sedan 1979 då det var 24,8 grader där.
Stockholm: 25,9 grader. Varmast sedan 1989 då det var 28,3 grader där.

S: ”Pandemin har förstärkt problemen i sjukvården”

TISDAG 23 JUNI 2020

Läkares vittnesmål om hårda prioriteringar bland patienter inom intensivvården under pandemin väcker politiska reaktioner.

Oppositionsregionrådet Aida Hadzialic (S) anser att pandemin förstärkt problem i

Stockholmssjukvården, som under lång tid monterats ned. – Professionen har varnat för konsekvenser – ingen har lyssnat, säger hon.

Reaktionerna kommer efter att överläkaren Michael Broomé på Ecmo-centrum på Karolinska sagt att regionledningens uttalanden om att regionen inte behövt prioritera mellan patienter under pandemin inte stämmer och rör sig om rena lögner. Han vittnade bland annat om hårda prioriteringar på Ecmo.

Aida Hadzialic säger att pandemin förstärkt underliggande problem i Stockholms sjukvård.

– Det är beklämmande att höra Michael Broomé berätta om hur han har upplevt situationen. Moderaterna har nedmonterat Stockholmssjukvården och professionen har varnat för konsekvenserna i flera år. Moderaterna har dock inte lyssnat utan har varit mer intresserade av vårdmarknader än en välfungerande sjukvård, säger Aida Hadzialic som konstaterar att hon inte är förvånad men ”djupt bekymrad”.

– Resurserna finns, men måste omorienteras från dyra vårdmarknader till Region Stockholms sjukhus, säger hon.
Jonas Lindberg, Vänsterpartiets talesperson i vårdfrågor, lyfter behovet av långsiktig planering av antalet intensivvårdsplatser.
– Regionen har tappat intensivvårdsplatser den senaste tioårsperioden trots ökat behov, så det är klart att man nu ställs inför hårdare prioriteringar. Samtidigt har man under pandemin kört hårt, och tvingat personalen att jobba dygnspass, säger han.
– På det här sättet sänker man kvaliteten. Om man hade haft fler platser i systemet från början så hade man inte behövt ta till lika hårda prioriteringar så tidigt.
DN har uppmärksammat hur äldre personer prioriterats bort från vården, trots att det funnits vårdplatser. Björn Eriksson, hälso- och sjukvårdsdirektör i Region Stockholm, säger nu att prioriteringar kan bli aktuella då brist på vårdplatser kan uppstå lokalt.
Sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink (L) har tidigare sagt till DN att det handlar om

åldersdiskriminering om äldre prioriterats bort.
DN har sökt finansregionrådet Irene Svenonius (M) som lämnar en skriftlig kommentar:
”För att kunna ge den vård som krävts under pandemin har antalet intensivvårdsplatser i regionen fyrdubblats och det har hela tiden funnits lediga platser såväl i intensivvården som vanliga vårdplatser. Besluten om vilken vård varje patient ska ha förutsätter jag därför har fattats på rent medicinska grunder av sjukhusens läkare. Har patienter ändå nekats vård, trots att medicinskt behov förekommit och patienten bedömts stark nog att klara intensivvård så är det självklart något som ska lex Maria-anmälas så att Ivo kan granska varför den lediga kapaciteten inte nyttjats”, skriver Irene Svenonius.

Lisa Röstlund
lisa.rostlund@dn.se
Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se

Lovande resultat för plasmastudie

TISDAG 23 JUNI 2020

Patienter som är sjuka i covid-19 kan bli av med viruset från blodet genom att få blodplasma från personer som har tillfrisknat. Det visar tidiga resultat av de försök som har pågått vid Karolinska institutet, rapporterar Sveriges Radio Ekot. Det lovande utfallet gör att forskarna nu går vidare med nästa steg, där fler patienter ska få behandlingen. Minst hundra personer ska ingå i den kommande fasen.

TT

EU:s expert: Extremt viktigt med smittspårning nu

TISDAG 23 JUNI 2020

Europas länder öppnar nu gradvis sina samhällen igen. Då varnar EU:s smittskydds-myndighet ECDC för att lättnaderna ska ge intrycket av att faran är över.

– Detta kommer inte att bli någon vanlig semesterperiod. Viruset finns fortfarande där ute, säger Piotr Kramarz, biträdande forskningschef på ECDC.

I Solna norr om Stockholm, strax invid den dånande E4:an, ligger EU:s smittskyddsmyndighet ECDC, den enda av unionens myndigheter som har sitt säte i Sverige.

Här möter vi Piotr Kramarz, ECDC:s biträdande forskningschef. Han är en veteran inom EU:s smittskydd, verksam på myndigheten sedan 2007.

Kramarz sträcker fram handen för att hälsa, och drar sedan snabbt tillbaka den i spelad förvirring. Den utsträckta handen var menad

som ett absurt skämt.
Medarbetarna på ECDC tar den sociala distanseringen på stort allvar, de flesta jobbar hemifrån. Myndigheten tar inte emot besökare, i motsats till den svenska Folkhälsomyndigheten några kilometer bort. Intervjun sker på en gräsplätt utanför byggnaden.
– Vi måste *walk the talk*. Vi säger till Europa att göra saker, då måste det märkas att vi själva tror på det, säger Kramarz.
ECDC fungerar som EU:s sambandscentral i smittskyddsfrågor. Här analyseras data som mynnar ut i riskbedömningar, varningar och råd till medlemsländerna och EU-kommissionen. Det viktigaste budskapet nu: Även om smittspridningen minskar så är faran inte över. De studier som gjorts om hur många européer som har skydd mot covid-19 via antikroppar är nedslående.
– Det är osannolikt att något land i Europa har en tillräckligt stor andel människor med antikroppar för att förhindra nya utbrott av covid-19, säger Piotr Kramarz.
Hur stor är risken för en andra smittvåg under hösten?

– Det är extremt svårt att förutse. Men risken finns. Vi måste vara förberedda på det.
När vi möts har ECDC just presenterat sin senaste så kallade *rapid risk assessment*-analys, den tionde i ordningen sedan pandemin började.
Den visar att smittspridningen minskat med omkring 80 procent i Europa (EU, Storbritannien, Norge, Island och Liechtenstein) sedan toppen på den europeiska kurvan nåddes omkring den 9 april.
Skillnaderna i Europa är dock stora. Sverige har med råge det högsta antalet nya fall just nu. Det mått som ECDC använder för att kartlägga smittspridning är antalet fall per 100 000 invånare under 14 dagar. I den senaste mätningen mellan den 26 maj och 9 juni var Sverige det enda landet med fler än 100 (110.4) fall på den skalan. ECDC slår dock fast att detta delvis kan förklaras med ökad testning i Sverige under perioden.
– Teststrategier och antalet tester som utförs påverkar siffrorna, säger Piotr Kramarz.
Piotr Kramarz är mycket noga med att inte uttrycka åsikter om

olika länders vägval under pandemin. Inte ett ord om Sveriges strategi kommer över hans läppar.
– Vi utvärderar inte ländernas olika åtgärder, säger han.
Vad tycker du om att många europeiska länder nu öppnar sina gränser för varandra, men inte för Sverige?
– Tillgängliga vetenskapliga data stöder inte att gränsstängningar skulle vara effektiva mot spridning av viruset, säger Kramarz.
– Hur människor agerar när de reser, som att hålla sig till regler om social distansering och annat, är mycket viktigare än olika åtgärder som vidtas vid gränsen. Liksom att det finns effektiva metoder för snabb diagnos och smittspårning på plats om någon skulle bli sjuk under en resa, säger Kramarz och fortsätter:
– Smittspårning är extremt viktigt i den här pandemifasen.
Piotr Kramarz började sin bana som infektionsläkare i staden Białystok i östra Polen. I Öst- och Centraleuropa har antalet döda och smittade varit betydligt lägre än i Västeuropa, ett faktum som nu ska analyseras.

– Något som kan ha spelat roll är att mycket av spridningen i väst kom efter att västeuropéer återvänt från semestrar under februari. Det var mindre sådant resande i Öst- och Centraleuropa, säger Piotr Kramarz.
– Och flera av länderna i öst införde mycket strikta åtgärder tidigt under pandemin. Det ser ut som om det var effektivt för att hejda smittspridningen. Det är sådant som vi nu försöker förstå, vilka åtgärder som fungerat vid vilken tidpunkt i olika länder. När Europas länder nu gradvis öppnar sina samhällen uppstår en möjlighet att få veta mer om vilka åtgärder som faktiskt hindrar smittspridningen i ett samhälle. När pandemin slog till genomfördes ett stort antal åtgärder ungefär samtidigt i många länder. Vad som varit verksamt och vad som varit meningslöst har inte gått att slå fast tidigare.
– Men när restriktionerna nu hävs så sker det på olika sätt i olika länder. Det ger oss möjlighet att se vad som fungerat och vad som inte fungerat så bra. Vi har inte resultaten än, men vi jobbar på det nu, säger Piotr Kramarz.

När coronapandemin nu antagit en ny skepnad i Europa uppstår nya utmaningar. I ECDC:s risk-analys nämns fenomenet ”isolation fatigue”, att människor inte orkar upprätthålla de nya - avhållsamma vanorna efter flera månader av ensamhet.
– När olika åtgärder tas bort eller ändras så kanske människor uppfattar det som en signal om att pandemin är slut och att viruset är borta, säger Kramarz.
– Vi måste konsekvent upprepa budskapet: Pandemin är inte över. Viruset finns fortfarande där ute. Det får naturligtvis konsekvenser för sommaren. Detta kommer inte att bli en normal semesterperiod. Vilket är ditt viktigaste råd till européer som planerar sina sommarsemestrar?
– Människor måste vara medvetna om att det finns en smittorisk som är kopplad till resor. De måste själva vidta åtgärder för att minska riskerna, säger han.
I ECDC:s senaste rapport finns en sammanställning över vilka åtgärder som bör finnas kvar under de kommande månaderna, oavsett hur det går med smittspridningen. Här nämns

handhygienen, tvåmetersregeln och arbetet hemifrån. Liksom fortsatta restriktioner för riskgrupper och nej till allmänna sammankomster.
Åtgärderna kommer att ”påverka hur vi rör oss, arbetar, reser och roar oss under överskådlig tid. Denna förändring i våra liv kommer att fortsätta i någon form fram tills att det finns ett vaccin eller effektiva läkemedel”, enligt rapporten.
Vad är du mest frustrerad över att du ännu inte vet om viruset?
– Det mest frustrerande är att vi inte vet så mycket om immuniteten. Det finns flera frågetecken. Om du har antikroppar, hur skyddad är du? Och hur länge är du immun om du har antikroppar? Svaret på de frågorna avgör så mycket, säger Piotr Kramarz.

Johar Bendjelloul
johar.bendjelloul@dn.se

Fakta. ECDC – EU:s - smittskyddsmyndighet

ECDC (The European Centre for Disease Prevention and Control) är EU:s smittskyddsmyndighet och finns i Solna norr om

Stockholm. Den grundades 2005 som ett svar på sars-pandemin. Myndigheten analyserar och tolkar data om smittsamma sjukdomar, ger vetenskapliga råd till medlemsländerna och EU-kommissionen, samt övervakar, analyserar och varnar för hot mot EU.
ECDC har ingen makt över specifika åtgärder, sådant sköter medlemsländerna. Myndigheten har 290 anställda. Direktör är Andrea Ammon från Tyskland.

Piotr Kramarz

Född: 1963. Yrke: Biträdande forskningschef på ECDC sedan 2011. Karriär: Började sin bana som infektionsläkare i Białystok i östra Polen. Arbetade på USA:s smittskyddsmyndighet CDC mellan 1997 och 2000. Verksam på ECDC sedan 2007.

Riksbanken: Företagen ser ljusning

TISDAG 23 JUNI 2020

Finansieringskostnaderna är högre, men den ekonomiska situationen har stabiliserats och det finns tecken på förbättring i flera branscher. Det visar intervjuer som Riksbanken gjort med ett 60-tal svenska storföretag under perioden 5–9 juni.
Även om det finns ljuspunkter kommer effekterna av coronapandemin att bli långvariga, nio månader eller längre, svarar en majoritet av företagen.
Företagen säger också att det blivit lättare att låna via obligationsmarknaden igen, efter en trög marknad i mars och april, men att lånekostnaderna ligger högre än före krisen. Även banklånen är dyrare.
TT

Polischefen om Rimfrost: ”Inte nöjd med resultatet”

TISDAG 23 JUNI 2020

Trots satsningarna mot gängvåldet ökar sprängningarna och skjutningarna, och över 50 mord är olösta i Stockholm. Regionpolischefen Ulf Johansson är inte nöjd med resultatet av operation Rimfrost.

– Man kan inte vara nöjd med att vi inte har minskat skjutningarna och sprängningarna totalt sett.

Operation Rimfrost hade fyra delmål i Stockholm mellan december förra året och juni i år. Så här har det gått:

1 Reducera antalet mord och sprängningar.

Mellan januari och maj i år har sju personer skjutits till döds. Samma period i fjol dog åtta personer, och 2018 sköts två personer till döds under perioden. Det totala antalet skjutningar har ökat, liksom sprängningarna. 17 bekräftade

detonationer har skett januari–maj 2020, jämfört med 10 samma period förra året och 8 under perioden 2018.
2 Minska antalet personer som är aktiva i kriminella kretsar.
Omkring 1 500 personer kan kopplas till cirka 50 kriminella nätverk i Stockholm, ungefär lika många som de senaste åren, enligt polisen. Fler avhoppare kontaktar dock polisen. De har 32 avhopparärenden just nu, jämfört med 8 i fjol.
3 Öka beslagen av vapen och sprängmedelskomponenter.
Beslagen har ökat. Årets fem första månader beslagtogs 239 pistoler och revolvrar, samt 13 automatvapen. Samma period förra året tog polisen 168 pistoler/revolvrar och 9 automatvapen.
Hittills i år har polisen gjort 30 beslag av sprängmedel, jämfört med 5 i fjol.
4 Öka tryggheten hos allmänheten.
Inga trygghetsundersökningar i Stockholm har gjorts sedan Rimfrost började.
Är ni nöjda med resultatet med skjutningarna och sprängningarna?

– Nej, man kan inte vara nöjd med att vi inte har minskat skjutningarna och sprängningarna totalt sett. Det måste vara målsättningen, säger Ulf Johansson, regionpolischef i Stockholm.

Operation Rimfrost startade i november i fjol efter att en 15-årig pojke sköts till döds i Malmö, och utökades till Stockholm och polis-region Mitt en månad senare. Men till skillnad från region Mitt och Skåne har Stockholmspolisen inte fått någon personalförstärkning – utan har fått omfördela egna resurser.

Men varför har den grova brottsligheten snarare ökat i Stockholm? Enligt Palle Nilsson, chef för underrättelseenheten och regional kommenderingschef för Rimfrost, har polisens insatser gjort att det blivit stökigare i den kriminella världen. Om polisen går hårt åt de kriminella kan det leda till att maktbalanser rubbas och att de pressas till att begå misstag, lyder resonemanget.

Palle Nilsson kan inte ge några konkreta exempel på denna effekt, utan säger att det handlar om underrättelseinformation. Men

han framhåller att polisen har häktat fler personer än tidigare.
– Vi har 364 personer häktade just nu, en ökning med 20 procent på några månader. Huvuddelen i grov organiserad brottslighet, säger Palle Nilsson.
Polischeferna ser de ökade häktningarna som en framgång, men ett stort problem är att få utredningar leder till fällande domar. Nio av tio utredningar om sprängdåd de senaste två åren har inte lett till åtal, enligt SVT, och i nuläget har Stockholmspolisen 50 mordutredningar och 50 utredningar om mordförsök som fortfarande är öppna.
Dessutom frias ofta de som åtalas för mord och mordförsök när de väl ställs inför rätta. Ett exempel är konflikten mellan två kriminella nätverk i Bredäng och Östberga. Minst fem misstänkta mord och ännu fler mordförsök kan på något sätt kopplas till nätverken sedan 2013.
Enligt DN:s genomgång har ingen dömts för något grövre brott i konflikten de senaste sex åren, trots omfattande polisutredningar. Ett dubbelmord, två mord, ett mordförsök och ett

fall av förberedelse till mord har alla resulterat i friande domar i tings- eller hovrätten.
Det går att se ett mönster i de friande domarna. Ofta har det varit flera misstänkta gärningsmän vid skjutningarna, alla har haft på sig handskar och ingen vill vittna. Det gör att åklagaren inte lyckats övertyga domstolen om vem som avlossade vapnet, trots att polisen kunnat styrka att minst en misstänkt person befunnit sig på brottsplatsen. Så var fallet med mordet i Mariehäll 2017, skjutningen i Enskede 2016 och garagemordet i Östberga 2017.
Palle Nilsson uppfattar att beviskraven är hårda och efterfrågar en ny vägledande dom i Högsta domstolen. Polisen hoppas också att den nya lagen om hemlig dataavlyssning från april i år ska hjälpa dem till fler fällande domar, men hittills har de inte sett någon effekt.
– Vi har diskuterat bevisvärdering och definitionen av ”bortom rimliga tvivel” med åklagarna. Kanske skulle vi tjäna på att ha ett ärende i HD med tanke på att så

mycket ny teknik ingår i utredningarna.
Vad kan ni bli bättre på i utredningarna?
– De initiala åtgärderna är jätteviktiga. Förut sa man att jakten på gärningsmannen måste ske i ett tidigt skede under 48 timmar, nu säger vi 4–8 timmar, säger Palle Nilsson.
Dessutom menar han att friande domar kan leda till ökat våld, eftersom de kriminella då själva kan hämnas för ett mord – i stället för att någon blir lagförd för det.
Om så få blir dömda – kan ni gå till väga på något annat för att kyla ner konflikten?
– Det är precis det vi gör. Vi måste titta på vilka personer som ligger bakom, och gå på annan brottslighet. Därför är det viktigt med myndighetssamverkan. Att Kronofogden beslagtar deras bilar, och att granska deras verksamhet skattevägen. Vi ska ta dem på alla sätt vi kan, säger Palle Nilsson.
Men konflikten har ju fortsatt och flera skjutningar och sprängningar i år misstänks ha

kopplingar till nätverken – går det arbetet så bra?
– Framgångsrikt har det uppenbarligen inte varit eftersom de inte slutar, men vi är övertygade om att metoden funkar, säger Palle Nilsson.
Polisen har lyckats desto bättre med att beslagta vapen och sprängmedel, och de hoppas att beslagen ska leda till färre skjutningar. Men enligt polisens analytiker Sven Granath kan det ta tid innan man ser en sådan effekt.
– Vi plockade fler vapen 2018 än 2019, men hade färre skjutningar 2019. Så det kan ske en fördröjning, säger Sven Granath.
Ulf Johansson och Palle Nilsson betonar även att det är viktigt att förhindra att unga nyrekryteras till gängen. Enligt Sven Granath är det dock svårt att göra genom insatser som Rimfrost, utan det kräver ett mer långsiktigt arbete från civilsamhället, skolan och socialtjänsten.
När ser vi en effekt av Rimfrost?
– Jag tycker att man ser effekter. Vi har en bättre lägesbild och är skarpare tillsammans i utredningarna. Vi har fler inlåsta

och fler beslagtagna vapen, säger Ulf Johansson.
Men när kommer skjutningarna och sprängningarna att minska?
– Effekten av det får vi vänta på ett par år, säger Palle Nilsson.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se

Dubbelt så många intensivvårdsplatser ska hållas öppna i sommar

TISDAG 23 JUNI 2020

Sjukvården i Stockholms län ska ha 200 fler öppna vårdplatser under pandemisommaren 2020 än förra året. Inom intensivvården ska antalet bemannade platser vara dubbelt så många som i fjol somras.

– Vi fortsätter arbeta i ett förhöjt beredskapsläge hela sommaren, säger Johan Bratt, chefläkare för Region Stockholm.

Behovet av vård under sommaren kommer att vara stort med både extra covidvård och all annan akut och nödvändig sjukvård. Planerad vård som kan vänta ställs in till den 31 augusti så att inga andra prioriteringar ska behöva göras än de som är medicinskt motiverade.

– Vi kommer att prioritera dig som blir akut sjuk eller skadad och dig som har kroniska sjukdomar och behöver regelbunden vård. I början av pandemin var det färre som sökte med andra sjukdomar än covid-19. Nu ökar det igen och det är bra, det är viktigt att alla som behöver akut vård, oavsett om det är fysiska eller psykiska sjukdomar verkligen söker vård, säger Johan Bratt till regionens hemsida.

Covidvården minskar långsamt men fortfarande vårdas flera hundra patienter varje dag på grund av sjukdomen. En omfattande provtagning har precis sjösatts, appen ”Alltid öppet”, där man bokar tid, blev

överbelastad vid premiären men över 100 000 invånare har redan bokat provtagning förra veckan. På torsdagen fick appen stängas ner sedan privata koder läckt. Vårdpersonalen är ansträngd efter coronavåren. En särskild ersättning för de som tar extrapass när bemanningen inte räcker till har införts för all vårdpersonal i regionens vård i egen regi, detta är något som tidigare bara funnits för vissa yrkesgrupper.

– Medarbetarna har en vår bakom sig som inte liknar någon annan. De har arbetat på ett exceptionellt bra sätt med en helt ny sjukdom, där kapaciteten skalats upp snabbt, med nya rutiner, nya samarbeten och nya kollegor. Det gäller alla delar av vården både akutsjukhus, geriatrik, primärvård och psykiatri. Alla arbetsgivare i vården har en utmanande uppgift nu med att både ge ledighet och samtidigt säkra att det finns kapacitet, säger Johan Bratt.

För förlossningsvården har en gemensam planering gjorts tillsammans med klinikerna för att det ska finnas kapacitet för cirka 620 förlossningar i veckan i genomsnitt. Flera kliniker har

kunnat bemanna för att täcka sin andel av förlossningarna även om det kommer att bli högt tryck många veckor. På framför allt - Danderyds sjukhus är bemanningen ännu inte klar och ett intensivt arbete pågår för att bemanna de extrapass som ännu inte blivit klara.

Akutläkarbilarna har ett extra uppdrag under midsommar med två bilar dygnet runt och jour-läkarbilarna kör som vanligt hela sommaren. Alla specialenheter är i drift som vanligt, till exempel den psykiatriska akutambulansen och intensivvårdsambulansen.

När det gäller sjuktransporter är organisationen fördubblad jämfört med förra sommaren, en förstärkning som trädde i kraft under våren på grund av pandemin och behovet väntas fortsätta under sommaren.

Mia Tottmar
mia.tottmar@dn.se

Förslaget som berövar migranter rätten att drömma

TISDAG 23 JUNI 2020

I mitten av augusti ska överenskommelsen om den nya migrationspolitiken vara klar. Kristina Lindquist ser en framtid där arbetskraften alltid är välkommen, men inte individen som tillhandahåller den.

Det var på vårvintern inläggen började fylla mina flöden, strax innan pandemin slog allt annat ur tankarna. Någon var läkare. En annan jobbade med trä. En tredje hade blivit kock och fått plats på hotell. Facebookgruppen ”Jag är 2015” bildades som en reaktion på att moderatledaren Ulf Kristersson stod i jaktutstyrsel och pratade om att ”stärka gränsen” och att flyktingkrisen aldrig fick upprepas; folk tröttnade helt enkelt på att beskrivas som en börda.

Ofta handlar inläggen i gruppen om små framgångssagor, och nästan alltid om stora ansträngningar. Det här är människor som är bra för Sverige.

Lönsamma, om vi ska vara sådana.
Fyra år efter att Sveriges tillfälliga ”andrum” trädde i kraft pågår nu en avgörande process om svenskt flyktingmottagande, och i mitten av augusti ska saken vara klar.
”Den föga originella grundiden är att göra livet mer jävligt för dem som redan är här i syfte att avskräcka och försvåra för andra att söka asyl”, som Aftonbladets Petter Larsson sammanfattade det förslag som ligger på den migrationspolitiska kommitténs bord (1/6).

Uppehållstillstånd ska bli tidsbegränsade för alla utom kvotflyktingar. För att få stanna permanent ställs krav på kunskaper i språk och samhällskunskap – och på egen försörjning. Rätten till familjeåterförening villkoras i många fall genom försörjningskrav, där konsekvenserna enligt Röda korset kommer att bli ett ”omfattande humanitärt lidande för ett stort antal föräldrar och barn som under många år inte kommer kunna leva tillsammans”.
Utvisningsindustrin ska växla

upp, bland annat genom användning av elektronisk fotboja. Enligt förslaget ska Riksdagen dessutom varje år bestämma ett ”riktmärke” för flyktingmottagandet, vilket mest är ett annat sätt att tala om individer med rättigheter i termer av ”volymer”.

Det är onekligen en maffig lista som kommitténs opolitiska tjänstemän har tagit fram som utgångspunkt för diskussionen. Förhandling pågår, och naturligtvis spelar det roll vem som får igenom vad. I potten ligger trots allt detaljer som individens rätt att leva med sin familj och statens rätt att sätta fotboja på människor som inte dömts för några brott. Men bortom alla enskildheter börjar en riktning framträda.

Det handlar om en linje för migrationspolitiken i Europa som förordats av bland andra Chicagoprofessorn och ekonomipristagaren Gary Becker och som i stort sett går ut på att strypa möjligheten att få asyl och permanent uppehållstillstånd, parallellt med att man attraherar högkvalificerade invandrare och säkrar tillgången på tillfällig och

flexibel arbetskraft. Eller som författaren Mikael Nyberg sammanfattar saken: ”Arbetskraften är välkommen, men inte människorna som levererar den.”

I sin nya bok ”Kapitalets automatik. Mänskliga robotar och systematisk dumhet” (Verbal förlag) konstaterar Nyberg att en sådan ordning länge har stått på viktiga aktörers önskelistor. I slutet av åttiotalet framhöll till exempel samarbetsorganet European round table of industrialists att man i stället för regelrätt invandring – vilken sades kunna leda till sociala spänningar – borde ”erbjuda sysselsättningsmöjligheter i Västeuropa som inte förutsätter permanent utflyttning”. I nutid beklagar lobbyorganisationen Business Europe att så stor andel av de nyanlända kommer hit för att ”återförenas med sina familjer” – EU:s invandringspolitik bör i stället anpassas till behovet av arbetskraft. ”Färre flyktingar och anhöriga, fler migrantarbetare som på undantag vistas i unionen – det är tanken”, sammanfattar Nyberg.

Riktigt spännande läsning blir det när franska storbönder som röstar på högerextrema partier samtidigt suktar efter marockanska händer som kan plocka frukt. Nyberg citerar en politiker från Nationella fronten (numera Nationell samling) som konstaterar att jobbet ju måste ”bli gjort”. Problemen uppstår först när marockanerna får permanent uppehållstillstånd och rätt att återförenas med sina familjer: ”Den här arbetskraftsmigrationen har olyckligtvis blivit en folkinflyttning. Det är det som måste stoppas”, menar den franska politikern.
Nyberg pekar på ett liknande budskap från 2007, där EU-kommissionen framhåller den cirkulära migrationen som ett sätt att ”matcha utbud och efterfrågan av arbetskraft på internationell nivå”. Men Europa får akta sig. Om den inte utformas och hanteras på rätt sätt, kan ”migration som avsetts att vara cirkulär lätt bli permanent och därigenom motverka sitt syfte”. Vi vill ha arbetskraften, inte människorna. Och medan de svenska riksdagspartierna

förhandlar volymer när det gäller asyl pågår också en översyn av arbetskraftsinvandringen. Syftet är bland annat att ta fram en ny grund för uppehållstillstånd som ska underlätta för ”högkvalificerade” personer med ”spetskompetens” att få komma till Sverige. I andra änden av arbetsmarknaden säkrar förslaget om försörjningskrav för permanent uppehållstillstånd behovet av hungrig och flexibel arbetskraft.
Så plockar man russinen ur migrantkakan, samtidigt som antalet flyktingar i världen nyligen nådde rekordsiffran 80 miljoner. Det är närmast pikant att denna utredning också ska titta på frågan om exploatering, samtidigt som förslagen om försörjningskrav för permanent uppehållstillstånd bygger in en ny sårbarhet i asylpolitiken. Om hela din framtid i ett land bygger på att du har ett jobb ser du nog till att hålla chefen på gott humör. Att knyta rätten att stanna till akut försörjning torde också på ett effektivt sätt döda de drömmar om utbildning, kreativitet och

långsiktig utveckling som anstår ett civiliserat välfärdsland.
Men det är väl just det, att migranter inte ska drömma. De ska snarare leva som slimmade undantagsvarelser i en villkorad tillvaro, utan självklar rätt till relationer och familj, prisgivna åt en marknad som gärna tar emot en desperat reservarmé som kan hugga i där efterfrågan finns. Så är det förslag som nu diskuteras inte bara inhumant, utan gör själva existensen mindre för utvalda grupper.
Jag går tillbaka in och läser i Facebookgruppen, blir rörd av folk som fått jobb eller pluggat färdigt eller blivit ”årets student” på sina skolor. Fastnar vid ett inlägg som sticker ut. En man från Syrien skriver trevande han blir lite ledsen av alla dessa lyckade exempel – får man inte göra misstag som alla andra? Leva ett normalt liv? Han påminner om den tunga kampen för tillvaron, om glädjen i vardagen och sorgen i det förlorade hemlandet. Och om detta: Jag är en människa.

Kristina Lindquist
kristina.lindquist@dn.se

Släpp inte kravet på familjeåterförening

ONSDAG 24 JUNI 2020

Två saker kan sägas om Sveriges framtida migrationspolitik: Den kommer med största sannolikhet att vara stramare än under det senaste decenniet och den kommer inte att ligga i linje med något partis program. Om migrationskommittén, som består av representanter från alla riksdagspartier, ska nå en någorlunda bred uppgörelse till augusti, kommer alla att behöva ge och ta.

Men det är inte samma sak som att lägga sig platt, vilket centerpartisterna verkar vara beredda att göra, enligt uppgifter till Aftonbladet (22/6). Det handlar dels om att införa ett volymmål för hur stort Sveriges mottagande ska vara, vilket är svårt att förena med asylrätten, eftersom en persons rätt till skydd bedöms utifrån individens behov – inte utifrån hur många andra som behöver hjälp samtidigt. Dels om att införa stramare regler för familjeåterförening, vilket partiets

migrationspolitiske talesperson, Jonny Cato, lamt kommenterade via sin pressekreterare: ”Centerpartiet är redo att diskutera de förslag som kommit från andra partier, precis som vi förutsätter att andra partier är redo att kompromissa för att nå en bred överenskommelse. Däremot har Centerpartiet inte ändrat uppfattning.”

Det är svårt att läsa budskapet på något annat sätt än att Centerpartiet tycker att själva uppgörelsen är viktigare än innehållet och därför kommer att vika sig i de migrationspolitiska förhandlingarna, vilket är synd. Framför allt eftersom ofrivillig familjesplittring ”strider mot barnkonventionen, flera andra konventioner och dessutom mot den grundläggande kristdemokratiska principen om familjen som en naturlig gemenskap,” som elva tunga kristdemokrater skrev förra året (DN Debatt 6/11 2019).

Tillsammans med Centerpartiet har dessa kristdemokrater stora delar av svenska folket på sin sida. Nästan sex av tio tycker att barn och föräldrar på flykt ska ha möjlighet att återförenas i Sverige,

enligt en undersökning som Novus gjort på uppdrag av Röda korset, Rädda barnen och Svenska kyrkan. Bara 23 procent är emot. Vidare: Om planen som diskuteras i migrationskommittén blir verklighet – där alternativt skyddsbehövande inte undantas från försörjningskravet för att få ta hit sina familjer – innebär det att Sverige blir ett av de EU-länder där det är svårast för föräldrar och barn att återförenas, enligt Röda korset. Det rimmar illa med det som Annie Lööf (C) sa inför migrationssamtalen i höstas, när hon meddelade att C vill ha en migrationslagstiftning som ligger i linje med övriga EU-länders, ”både vad det gäller försörjningskrav och anhöriginvandring” (Expressen 3/9 2019).

Principen måste rimligtvis gälla åt båda håll.

Susanne Nyström
susanne.nystrom@dn.se

”Hur nära dödshjälp har coronavården av äldre varit?”

ONSDAG 24 JUNI 2020

DN. DEBATT 200624

Vi läser om äldre som avlidit på sina boenden, där det i efterhand har ifrågasatts om de inte borde ha fått mer adekvat vård. Vi vet i dag inte om dessa berättelser är unika eller om de utgör toppen på ett isberg. Frågan måste ställas: Hur nära är den praktik som vi har sett i Sverige under denna pandemi det som kallas eutanasi? skriver företrädare för Sveriges kristna råd.

Coronapandemin har inneburit drastiska förändringar för oss som personer och samhälle. Begränsningar av resor och fysiska kontakter har påverkat oss alla. Samtidigt som viruset inte gör skillnad på rika och fattiga har följderna av pandemin drabbat högst olika. Människor som redan lever i utsatthet har drabbats hårdare. Den som inte har något hem kan inte stanna hemma med

symtom. För den som lever i ett otryggt hem ökar risken för våld i nära relationer. Den som saknar säker uppkoppling och en god studiemiljö har sämre villkor för att tillgodogöra sig distansundervisning.
Under rubriken ”De valdes bort av vården” läser vi i Dagens Nyheter (12/6) om att covidsjuka äldre i flera fall har nekats vård – trots att vårdplatser stod tomma. ”Noll intensivvård, noll hjärt-lungräddning, noll respirator”, ljöd läkarbeslutet om en 81-årig man som skulle ha avlidit, om inte hans anhöriga hade stridit för att han ändå skulle få behandling. Han överlevde och siktar nu mot sin 33:e Vätternrunda. Det må vara ett undantag. Men hur många äldre som skulle ha haft en chans att överleva har bortprioriterats och dött därför att de inte hade en anhörig som stred för dem?
Vi läser om äldre personer som avlidit på sina boenden, där det i efterhand ifrågasatts om de inte borde ha fått mer adekvat vård. Var det så att det utgicks ifrån att alla som bor på särskilt boende automatiskt befinner sig i livets slutskede – även om detta

”slutskede” redan kan ha varat i åtskilliga år? Läkare som jobbar hemifrån och på distans beslutar om morfin och ångestdämpande som åtgärd när dropp och syrgas skulle kunna göra en skillnad på liv och död – är det så vi vill att det ska vara?

Vi vet i dag inte om dessa berättelser är unika eller om de utgör toppen på ett isberg. Även om det rör sig om enstaka fall är det allvarligt nog. Frågan måste ställas: Hur nära är den praktik som vi har sett i Sverige under denna pandemi det som kallas eutanasi?

Pandemins tid är en orons tid, en besinningens och sorgens tid, men också en lärandets tid. Kommissionen för coronapandemin kommer att vara betydelsefull för hur vårt gemensamma lärande kommer att se ut. Därför är det oerhört viktigt att den har de rätta ingångsvärdena med sig in i arbetet. Om den ska bidra till vårt gemensamma lärande måste den höja sig över partipolitiska begränsningar och ta sin utgångspunkt i grundläggande värderingar när det gäller människor och deras okränkbara

värdighet. Pandemin har avslöjat att hur vi har organiserat vårt samhälle inte står i full överensstämmelse med de mänskliga rättigheter som vi annars stöder.
Dödsfallen i covid-19 har passerat 5 000 och medierna försöker på olika sätt att hålla medvetenheten vid liv att bakom varje siffra finns en hel livsberättelse – ofta en mycket lång sådan – och människor som på olika sätt har berörts av den människa vars liv nu har tagit slut.
Sjukvårdsresurserna har koncentrerats för att möjliggöra avancerad vård av de svårast sjuka. Personalen i vården har gjort ett enastående arbete under hård press. Samtidigt har en ”vårdskuld” byggts upp som skapar oro hos dem som ska vårdas framöver och dem som ska vårda. Företrädare för sjukhuskyrkan berättar om ett växande behov av existentiella samtal bland vårdpersonal som ställts inför frågor om liv och död på ett nytt och ovant sätt.
Anhöriga har inte kunnat ta avsked på brukligt vis. En av de pastorer och präster som arbetar i sjukhuskyrkan berättar: ”Det

kändes ovant att sitta och hålla en kort andakt vid en döende persons sida iklädd visir, andningsskydd och övrig skyddsutrustning. I min tjänst har jag varit med vid flera avskedstaganden inom vården men detta blev något nytt. Vi fick dock tillfälle att dela ett bibelord, nynna en psalm och be en bön.”
Sjukhuskyrkan har också hjälpt till att ta fram livsåskådningsoberoende texter som kan användas i vården i syfte att hjälpa till att öppna upp det existentiella samtalet även för icke-troende. Möjligheten till existentiella samtal med en präst, pastor eller diakon ska finnas i vårdsammanhanget. Formerna för själavård och andra samtal anpassas till de villkor som uppstått när viruset omöjliggör vanliga samtalsformer.
I kristider blir det särskilt tydligt att vi människor har behov av riter och igenkänningsbara ordningar. Det är djup visdom och grundläggande existentiella behov som kommer till uttryck i de gudstjänstordningar som vuxit fram i kyrkorna. Känslan att få ingå i ett större sammanhang spelar en ofrånkomlig roll i bearbetning av kris och sorg.

En lärdom från tsunamin 2004 är att det behövs tillgång till riter. Då skapades en ordning som före begravningen kunde användas i väntan på identifieringen av en avliden person. Nu har kyrkor och begravningsbyråer samarbetat kring värdiga former för begravning under pandemins villkor.
Alla dessa sätt att värna om människors värdighet ska förverkligas i en verklighet där ofta krassa prioriteringar är nödvändiga. Här uppstår konflikter som inte får sopas under mattan.

Hur ett samhälle behandlar sina mest sårbara medlemmar är ett mått på allas trygghet och tillit. Vi är alla beroende av vetskapen om att det finns någon som ser och värnar människans värdighet även när hon är som svagast. Det är en existentiell grundbult i ett demokratiskt samhälle som bygger på tillit, respekt och delaktighet.
Och just här finns anledning för Sverige att gå långt i sin självrannsakan. Hur har det förhållit sig med beredskapen? Med tillgång till skyddsutrustning, rutiner och utbildning för

personalen? Hur har vi egentligen behandlat våra äldre?
När staten nu tillsätter en kommission för att beskriva, analysera och bedöma hur vårt samhälle agerat under covid-19-pandemin är en naturlig fråga hur respekten för alla människors värde och värdighet har påverkats av de åtgärder som vidtagits. Människovärdesfrågan bör vara en självklar grund för bedömningen. I kommissionens arbete bör därför representanter för trossamfunden självklart finnas med.

Bakgrund. Sveriges kristna råd

Inom Sveriges kristna råd finns 26 medlemskyrkor som fördelar sig i fyra kyrkofamiljer vilket representerar de kristna traditionerna i vårt land.
Rådet länkar samman medlemskyrkornas eget arbete inom flera olika områden. Det görs genom att erbjuda mötesplatser för idéutbyte, skapa nätverk, stöd för ekumenisk utveckling och samordning av gemensamma aktiviteter.

För Sveriges kristna råd, presidiet:

Daniel Alm , föreståndare, Pingst – fria församlingar i samverkan
Anders Arborelius , biskop, Stockholms katolska stift
Benjamin Dioscoros Atas , ärkebiskop, Syrisk-ortodoxa kyrkan
Antje Jackelén, ärkebiskop, Svenska kyrkan
Karin Wiborn, generalsekreterare, Sveriges kristna råd

Värmen visar – vi går mot en allt mörkrödare värld

ONSDAG 24 JUNI 2020

Analys.

Värmen i Sibirien slår alla rekord, och 2020 kan bli jordens varmaste år sedan vi började mäta temperatur. Och precis som vid pandemier drabbas de redan utsatta värst.

Det är helt ofattbara temperaturer som rapporteras från Sibirien,

med 38 grader i staden Verchojansk norr om polcirkeln. Världskartan med avvikelserna från medeltemperaturerna i maj, med den stora mörkröda fläcken över nordöstra Ryssland, är skrämmande, inte minst när man tänker på samhällen byggda på permafrost, skogsbränderna som rasar och utsläpp av infryst metan som kommer att öka på jordens uppvärmning ännu mer.

Lika skrämmande är animationen från forskningsinstitutet Berkeley Earth som visar uppvärmningen av världens länder, som färger, de senaste 120 åren. Varje år är det kallare i några länder och varmare i andra, men följer man hela förloppet blir det tydligt att färre och färre platser är blå, det vill säga kallare än sin genomsnittstemperatur under 1900-talet, och allt fler blir mörkare och mörkare röda. När animationen slutar på år 2019 är bara några delstater i norra USA ljust blå. Resten av världen är röd. Allra mörkast är Australien och Sydostasien, delar av Sydamerika och Afrika och östra Medelhavsområdet. Ryssland, med Sibirien, är bara någon nyans ljusare.

Det är tydligt att vi går mot en allt mörkrödare värld.
2019 var det varmaste året som uppmätts i Europa, och det näst varmaste i världen. Bara 2016 var varmare, och då drev väderfenomenet El Niño upp temperaturen. Elva av de tolv varmaste uppmätta åren har inträffat sedan millennieskiftet, och de åtta varmaste åren har vi haft det senaste decenniet. I april kom en rapport från den amerikanska vädermyndigheten NOAA om att det redan då var 75 procents sannolikhet att 2020 blir varmare än 2016 – alltså det varmaste året någonsin sedan temperaturmätningarna började på 1800-talet. Värmeböljan i Sibirien ser ut att hjälpa till ordentligt i den utvecklingen. Samhällen norr om polcirkeln i nordöstra Ryssland ligger långt från oss, och temperaturen där kan verka helt ointressant för oss. Men, som IPCC:s ordförande Hoesung Lee sa när klimatpanelen presenterade sin nya specialrapport om läget för hav, is, snö och permafrost i september: vi är alla beroende även av avlägsna miljöer, direkt eller indirekt, för väder och

klimat, för mat och vatten och mycket annat.
Och något vi borde ha lärt oss våren 2020 är att världen hänger ihop. Det som sker på en djur-marknad i Wuhan kan få allvarliga och även dödliga konsekvenser för hela världen. Det är lätt – och rätt – att fördöma handeln med levande exotiska djur som orsakade pandemin som vi nu måste hantera. Men då måste vi samtidigt komma ihåg att våra val och sättet vi själva lever på samma sätt leder till utsläpp av växthusgaser, som hamnar i atmosfären eller tas upp av havet och förändrar klimatet och värmer upp jorden.
Varken i pandemier eller under klimatförändringar kan vi nöja oss med att bara se till våra egna intressen. Ingen är säker förrän alla är säkra, som WHO:s generaldirektör Tedros Abhanom Ghebreyesus ständigt upprepar. De som kräver att Sverige måste se till att hamna långt fram i kön när det kommer ett vaccin mot covid-19 tänker inte på att pandemin kommer att fortsätta att spridas och härja och döda tills hela världen får tillgång till

vaccinet, även människor i världens fattiga länder.
Och så länge våra utsläpp av växthusgaser fortsätter kommer människor i hela världen att - drabbas av konsekvenserna, med torka, värmeböljor, översvämningar, smältande permafrost, svåra oväder, försurade hav och brist på mat och rent vatten.
Som i alla pandemier och klimatkatastrofer kommer ingen undan. Alla drabbas. Men inte lika mycket. Områden som det sårbara Arktis är extra utsatt för ett rubbat klimat. Och bland människorna är det nu, liksom under hela vår historia, de svaga, sjuka, sköra, fattiga och förtryckta, de som redan är mest utsatta, som råkar allra mest illa ut när pandemin slår till eller klimatet förändras.
Vi väntar alla på vaccinet mot covid-19, men mot klimatförändringarna finns inget annat vaccin än att drastiskt skära ner våra utsläpp till noll. Vi väntar alla på att livet ska återgå till det normala, efter pandemin. Men vi får inte glömma att det normala nu ser så här illa ut. Ihållande extrema värmeböljor norr om polcirkeln i Sibirien och

smältande permafrost får inte bli ett nytt normalt läge vi vänjer oss vid och accepterar, och glömmer bort.

Maria Gunther
maria.gunther@dn.se

Tegnell: Små lokalutbrott i virusets andra våg

ONSDAG 24 JUNI 2020

Coronautbrottet i Gällivare och den snabba spridningen i västra Tyskland ger en finger-visning om hur den andra vågen av coronapandemin kommer att se ut, enligt statsepidemiolog Anders Tegnell.

– Det har yttrat sig så på flera ställen, med lokal men ganska omfattande spridning.

Tyskland är det senaste exemplet på snabb spridning av covid-19 inom ett litet geografiskt område. På tisdagen infördes på nytt hårda restriktioner i en region med hundratusentals invånare sedan fler än 1 500 anställda vid en köttfabrik i Gütersloh smittats av viruset.

Är det nya utbrottet ett tecken på att Tyskland öppnat samhället för snabbt?

– Det är svårt att göra en sådan bedömning. Vi kommer att se den här typen av utbrott på platser där alla regler och rekommendationer inte har följts, säger Anders Tegnell.

– Framförallt visar det potentialen hos det här viruset. Får det en chans att sprida sig kommer det att göra det. Det här är någonting vi kommer att behöva hantera lång tid framöver. Vi kommer att behöva ha planer och åtgärder på plats för att hantera det på många olika sätt.

Är det så här den andra vågen kommer att se ut, med kraftfulla utbrott runt en ort eller ett evenemang?

– Det är ganska troligt att det blir så, det har yttrat sig så på flera

ställen, bland annat i Tyskland, Sydkorea och Peking.
I Sverige inträffade en liknande situation i Gällivare i förra veckan, då kommunen larmade om akut smittspridning i samband med underhållsarbeten i gruvan, med många tillresta arbetare och konsulter. Enligt Anders Tegnell måste det finnas en beredskap att snabbt hantera liknande utbrott på andra platser under sommaren.
– I Gällivare vidtogs massor av åtgärder för att få ned smittan så snabbt som möjligt. Man testade och smittspårade i stor omfattning, säger Anders Tegnell. Kommunen stängde fritids- och kulturanläggningar. Restauranger och hotell håller öppet, men antalet kontroller har ökat.
Kan det bli aktuellt att införa en strikt lockdown vid ett lokalt utbrott i Sverige?
– Jag tror mer på modellen från Gällivare, att i första hand genomföra åtgärder som redan finns på plats. Att införa en strikt lockdown utan att ha gjort det tidigare tror jag skulle få väldigt stora konsekvenser. Man ska nog prova en rad andra saker först.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

Pandemin ger skjuts åt ny teknik på äldreboenden

ONSDAG 24 JUNI 2020

**Göteborg. Det ettåriga projektet som it-hälsocoach på äldreboendet skulle precis avrundas när pandemin slog till.
Nu har undersköterskan Jessica Bendix en fast tjänst och ska få alla på Vegahusen i Göteborg att anamma ny teknik.
Och det är inte 80-plussarna som krånglar mest.**

– Mina kollegor har mycket svårare att lita på tekniken!

Göteborgs äldsta äldreboende – Vegahusen, med anor från 1700-talet – har hittills inte drabbats särskilt hårt, men heller inte gått helt fritt från coronasmitta. När detta skrivs ligger två av de 138 boende sjuka i covid-19 och vårdas på sina rum.

För en äldreomsorg som vill fokusera på livet, är det dödliga viruset ett enormt bakslag. Mängder av de aktiviteter och rutiner som var självklara i vintras är otänkbara eller till och med förbjudna. Men då går it-hälsocoachen Jessica Bendix i gång.

– Vi kan inte jobba med att bara undvika döden. De som bor här ska ju leva också, och gärna meningsfulla liv, säger hon.

Den teknik som mest uppenbart kan bidra till det, är videosamtal via telefoner eller surfplattor. Sådana finns gemensamma på varenda våning i Vegahusen, men Margareta Ingman, som gick ”padd-kursen” med Jessica redan 2015, har köpt sig en egen. Vi träffas i trädgården på grund av besöksförbudet.

– Jag följer nyheterna, sköter bankärenden och skickar mejl. Det svåraste – nu efter fyllda 90 – är alla ändringar som ska göras hela tiden. Uppdateringar och lösenord. Nu är det till exempel någon som vill att jag ska svara och jag förstår faktiskt inte riktigt på vad.
– Får jag se, säger Jessica, och får plattan skickad till sig över bordet. Jo, men här har du en hel del ”spam” som det kallas. Jag kan säkert hjälpa dig.
Det är faktiskt inte särskilt svårt att få hyresgästerna att anamma ny teknik, enligt Jessica Bendix, då kan det vara värre med personalen.
– Jag har gjort enkäter bland alla mina kollegor och de skattar ju själva sin it-kompetens högt, men … Vet man inte ens att man gör fel, *tror* man ju att man kan. Hon skrattar, med värme. Kanske är hon den jobbiga nytänkaren som kräver förändring av sina gamla arbetskamrater, men hon tror att bakgrunden som undersköterska ger henne ett hyfsat bra utgångsläge. Hon vet vilken teknik kollegorna kommer att gilla. Som appen som gör det

möjligt att signera läkemedel digitalt.
– Som undersköterska ska man hålla reda på kanske 40 hyresgästers mediciner – doser och tider. Förr gick jag ofta hem med lite ångest: ”Gav jag Inger blodtryckssänkande klockan två?” Nu vet jag att jag signerat det i appen, annars larmar den.
Ut på gården kommer också Ulla-Britt Zachrisson och stämmer av dagens aktiviteter med Margareta Ingman. 11.00 gymnastik, 12.00 musik, 14.15 … ”något med kaffe, det blir gott!” Allt sker utomhus. När hon ser plattan som Margareta sitter med skakar Ulla-Britt på huvudet.
– Med datorer är jag helt novis. Jag har aldrig ens jobbat på kontor. Jag var sömmerska.
– Du tror att du är ett hopplöst fall, men det är ingen. Och vad gäller toaletten var ju du först ut, säger Jessica.
25 av de boende i Vegahusen har ”japantoaletter”, och resten ska få, i takt med att lägenheterna renoveras.
– Så fort jag går in i badrummet känner den av att jag är där och lyfter på locket, säger Ulla-Britt Zachrisson.

Hennes toalett är höj- och sänkbar och spolar rent med vatten och torkar med luft.
– Man får inte ha bråttom, men det har jag ju inte som pensionär. Jag är helnöjd!
När Ulla-Britt ska visa underverket för DN:s fotograf måste han självklart följa samma skyddsrutiner som de anställda på boendet. Men till skillnad från dem kan fotografen också hålla rejält avstånd under arbetet.
– Vi har visir i nära arbete med hyresgästerna numera. Det är ganska nytt, säger Jessica Bendix. Att gå på toaletten utan hjälp är så klart också ett sätt att minska eventuell smittspridning. Samma sak med kamerorna som testas i några lägenheter, med sensorer som kan individanpassas. Någon kanske vill att ”sitta på sängen” ska ge utslag så att personalen kommer in för att hjälpa till vid läggdags, en annan att ”en timme i badrummet” ska leda till kontrollbesök. Själva kamerabilden kan stängas av för att skydda integriteten, men sensorerna gör ändå att mycket spring på rummen kan undvikas.

Vegahusen har verkligen ”wifi i vartenda skrymsle och hörn”, som Jessica Bendix säger, och en ledning som gärna prövar nytt. Som specialist på området är hon nöjd med villkoren, men lite skeptisk till uppmärksamheten.
– Många som hör om det vi har här säger ”wow!”... Det vill jag bort ifrån. Jag vill att det ska vara normalt. Kommer jag till Volvo blir jag ju inte impad av att en robot bygger bilarna där.

Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se

Moderatledaren om fallet med Lilla hjärtat: Det behövs en helt ny lagstiftning i Sverige

ONSDAG 24 JUNI 2020

Två av tre lagförslag i lex Lilla - hjärtat hann bli klara till sommaren – nu lämnar

socialutskottet remisserna till lagrådet.
Planen är att de ska kunna träda i kraft den 1 november.
– De här lagändringarna är små men viktiga steg på vägen för att ge fosterbarn en bättre uppväxt, säger Moderaternas partiledare Ulf Kristersson.
Redan för fem år sedan presenterade en statlig utredning en lång rad förslag för att stärka tvångsvårdsplacerade barns rättigheter.
Merparten av förslagen hamnade i byrålådan på socialdepartementet.
Efter DN-reportaget om Lilla hjärtat – flickan som inte fick fylla fyra – är alla politiska partier överens om att placerade barns rätt till anknytning, stabilitet och trygghet måste prioriteras högre. Det som hände Lilla hjärtat ska inte få hända igen, har upprepats av flera partiledare.
Regeringen tillsatte under våren en utredare för att ta fram flera lagförslag för att stärka tvångsvårdade barns rättigheter, en lex Lilla hjärtat. Förslagen ska presenteras senast i februari nästa år.

Men majoriteten av partierna - anser att det tar för lång tid.
På tisdagsmorgonen röstade ett enigt socialutskott för att gå vidare med två av tre lagförslag från Moderaternas utskottsinitiativ till en lex Lilla hjärtat.
Det första handlar om att socialutskottet vill se fler vårdnadsöverflyttar – alltså att familjehemmet får vårdnaden om det placerade barnet.
– Domstolen ska då väga in barnets egen inställning och relation till familjehemmet, säger Moderaternas socialpolitiska talesperson Camilla Waltersson Grönvall.
Frågan om vårdnadsöverflytt ska också prövas tidigare. Med nuvarande lagstiftning ska frågan - prövas först efter tre år i familjhem.
Många placerade barn får vänta i åratal innan de får nya vårdnadshavare. I många fall sker en vårdnadsöverflytt inte alls, enligt uppgifter från Socialstyrelsen, som SVT tagit del av.
Det andra förslaget fokuserar på det placerade barnets så kallade vårdplan, som med lagkrav ska revideras när barnet varit placerat

in två år och fokusera på barnets långsiktiga boende.
– Det är ett problem att många barn byter familj alltför ofta. Ett annat är, som i Lilla hjärtats fall, att långsiktigheten inte vägs in i boendet. Det här lagförslaget ska öka tryggheten för att barnen inte ska kunna ryckas upp från en stabil placering eller bollas runt mellan olika familjehem, säger Camilla Waltersson Grönvall.
Treåringen som kallades Lilla hjärtat tvingades bryta upp från det familjehem hon bott i sedan hon var sju veckor gammal. Att hon riskerade att ta skada av att lämna den familj hon såg som sin var inte ett tillräckligt skäl för henne att stanna, enligt domen i kammarrätten.
Utskottsinitiativets tredje lagförslag – som fokuserar på att stärka LVU-placerade barns rättigheter – kommer att bli klart efter sommaren, hoppas Camilla Waltersson Grönvall.
– Vi räknar med att komma tillbaka med LVU-delen av lex Lilla hjärtat i september. Vi har helt enkelt inte hunnit bli helt klara med den delen. Och jag vill inte stå bakom beslut som inte

håller för att rädda andra barn som Lilla hjärtat, säger hon.
Moderaternas partiledare Ulf Kristersson säger att han vill se fler och ännu större förändringar i socialtjänstlagen och inom tvångsvårdslagstiftningen framöver.
– Sverige behöver en helt ny lagstiftning, både socialtjänstlagen och LVU är förlegade. Mer fokus på barnets rätt till kapabla föräldrar, mer fokus på hälsa och utbildning. Och hela kedjan måste tänkas om, från korta målinriktade foster-placeringar via långsiktighet och trygghet i samma familj till flera - nationella adoptioner, säger han.
Pernilla Leviner, professor i - offentlig rätt vid Stockholms universitet, har läst igenom förslagen från socialutskottet. Hon säger att det är välkomna förändringar som många påtalat behovet av under lång tid.
– Det är i grunden bra förslag, som helhet. Men de skulle behöva tas i samlat grepp tillsammans med frågan om LVU och andra förändringar i socialtjänstlagen. Nu blir det väldigt upphackat.
Pernilla Leviner anser att det måste bli tydligt vilken vikt lagen

ska lägga vid vad barnet själv vill i bedömningen av vad som är bäst för ett barn.
– Och hur säkerställer man att barnets intresse kommer fram – bör man tydliggöra att barn ska ha rätt till en egen företrädare? säger hon.
Lagstiftaren måste, enligt Leviner, också vara varsam så att pendeln inte slår för hårt åt andra hållet.
– Det är viktigt att biologiska föräldrar ges insatser så att de får rimliga förutsättningar att kunna återförenas med sina barn. Även om man vill skapa stabilitet och trygghet för barn är fortsatt kontakt med biologiska föräldrar viktigt.
Lagrådsremisserna ska nu utredas vidare. Camilla Waltersson Grönvall hoppas att de nya lagarna ska kunna träda i kraft senast den 1 november.
Josefin Sköld
josefin.skold@dn.se
Detta har hänt.

I slutet av januari hittades en treårig flicka död hemma hos sina föräldrar. Flickan, som kallades Lilla hjärtat, hade växt upp i ett familjehem som hon tvingades

lämna tio månader tidigare efter en dom i kammarrätten.
Sedan dess har debatten om placerade barns rättigheter uppmärksammats politiskt och i flera mediegranskningar.
Riksdagens partier är nu överens om att barns rätt till stabilitet och trygghet ska väga tyngre när tvångsvård prövas i domstol.

C redo att kompromissa om asyltak

ONSDAG 24 JUNI 2020

Centerpartiet öppnar för att kompromissa om ett tak för asylmottagandet – en brännande fråga som just nu diskuteras i migrationskommittén.

– För att vi ska gå med på ett volymmål är det viktigt att det finns med andra delar som är viktiga för oss, till exempel den

humanitära grunden och att barn kan återse sina föräldrar, säger Jonny Cato (C), migrationspolitisk talesperson. Enligt Aftonbladet är Centerpartiet på väg att kovända på flera punkter i de pågående migrationsförhandlingarna – både när det gäller att gå Moderaterna, Kristdemokraterna och Socialdemokraterna till mötes om en gräns för det svenska asylmottagandet men också om striktare försörjningskrav för anhöriginvandring för alternativt skyddsbehövande. Partiet har inte ändrat politik, enligt Centerns migrationspolitiske talesperson Jonny Cato. Men samtidigt öppnar han för att kompromissa. – Centerpartiet är i grunden skeptiska till ett volymmål. Givetvis är det bra om vi kan skapa bättre planeringsförutsättningar för skola, bostäder och andra integrationssatsningar. Men precis som vi är beredda att diskutera de förslag som ligger på bordet så förväntar jag mig också att andra partier är beredda att diskutera det som inte är deras favoritförslag. Det är avgörande för Sverige, för mottagandet och

alla människor på flykt att vi når en bred överenskommelse, säger han.
Cato vill inte ta ställning till vilket av förslagen han ser som bättre eller sämre, Moderaternas förslag om ett så kallat volymmål i linje med övriga nordiska länder eller Socialdemokraternas variant om en andel av EU:s totala mottagande på 2–3 procent.
Kan ett volymmål eller riktmärke vara förenligt med asylrätten?
– Jag tror att man kan utforma volymmål på olika sätt. Det finns tre andra länder i världen som har ett volymmål, de är också väldigt olika utformade. Ska man gå fram med ett volymmål måste man värna asylrätten, det är avgörande för oss, säger Jonny Cato.
Avgörande för hur Centern till slut ställer sig till ett volymmål är två saker: utformningen och vad man får i gengäld.
– För att vi ska gå med på ett volymmål är det viktigt att det finns andra delar med som är viktiga för oss, till exempel den humanitära grunden och att barn kan återse sina föräldrar. Det blir svårt att enskilt ta ställning till en fråga, säger Jonny Cato.

På torsdag möts samtliga åtta riksdagspartier i migrationskommittén igen. Då ska också krav för familje-återförening diskuteras.
I dag har både flyktingar och alternativt skyddsbehövanderätt till anhöriginvandring utan krav på att försörja sina anhöriga de tre första månaderna efter att personen beviljats uppehållstillstånd.
Kommitténs tjänstemän har lagt fram ett förslag som går ut på att slopa de tre månaderna för alternativt skyddsbehövande och därmed skärpa regelverket.
Ett förslag som SD, M och KD står bakom.
– Det är rimligt att det finns ett undantag de tre första månaderna. Men nu är vi i ett läge där alla partier som vill komma bort från det skadliga lappandet och lagandet och måste vara beredda på att kompromissa för att hitta en väg framåt, säger Jonny Cato.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se

Fakta. Förslag som diskuteras i kommittén

Tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel.
Flyktingar får tillstånd på tre år, som kan förlängas med tre år.
Alternativt skyddsbehövande får tillstånd på 13 månader, som kan förlängs med två år.
Om permanent uppehållstillstånd blir aktuellt ställs språk-, samhällskunskaps- och försörjningskrav.
Kvotflyktingar får permanent uppehållstillstånd direkt.
Skydd kan även ges av humanitära skäl i 13 månader och kan förlängas med två år.
Även alternativt skyddsbehövande har rätt till familjeåterförening, men undantas inte från försörjningskrav.
Personer med asylavslag får inte göra ny ansökan förrän om tio år.
Möjlighet att använda elektronisk fotboja på dem som ska utvisas.
Skyldighet att bo på en viss plats för dem som ska utvisas.
Återetableringsstödet för de som återvänder utvidgas till fler länder.
Riksdagen ska varje år bestämma ett riktmärke för asylmottagandet de närmaste tre åren (volymmål).

SMHI varnar: Farligt höga temperaturer att vänta i flera län

ONSDAG 24 JUNI 2020

Värmeböljan är på väg ned över Sverige efter rekordnoteringar på över 30 grader i Norrland. SMHI utfärdade i går, tisdag, en klass 1-varning för mycket höga temperaturer.

Det råder också brandrisk i stora delar av landet.

Älvsbyn i Norrbotten satte i måndags säsongsrekord för året med 30,7 grader. Värmen rör sig nu söderut och kommer att slå till på allvar i övriga delar av landet från onsdagen.

Enligt meteorologen Charlotta Eriksson på SMHI är det sannolikt att det blir ännu varmare, och fler rekord.

– Kollar man över några dagar så är det Norrlandskusten och östra Svealand som kommer att ha det varmast, säger hon.

Läget var på tisdagsmorgonen på ”meddelandenivå”, vilket betyder minst 26 grader i flera dagar. Men

både Gävle och Uppsala ser ut att få minst 30 grader i flera dygn, vilket skulle betyda att det passerar gränsen för en så kallad varning om höga temperaturer. I Gävles fall kan det bli uppemot 33 grader, enligt prognoserna.
– Vi kommer under dagen att titta på läget under dagen och jag skulle inte utesluta att det blir en varning, i till exempel östra Svealand, sade Charlotta Eriksson.
SMHI gick senare ut med en klass 1-varning för mycket höga temperaturer för stora delar av landet.
Varningen gäller från Östergötland till Västernorrland, längs hela kusten och även Dalarnas län, förutom i fjällen. I Stockholmsområdet handlar det om temperaturer på mellan 28 och 30 grader, 5–6 dagar i rad. Västkusten tros få det lite ljummare, Göteborg med 22–26 grader, Halmstad 24–28 och Malmö 22–26.
I stora delar av landet är det även brandrisk, och det råder eldningsförbud i ett stort antal kommuner från Skåne upp till Jämtland.

SMHI:s varning om hög värme riktar sig främst till vården och innebär att det kan bli en extra påfrestning för riskgrupper, oftast äldre personer, men även andra med underliggande sjukdomar.
Meddelandet betyder att det kommer att vara en dygnstemperatur på minst 26 grader – upp till 30 grader – tre dagar i rad. ”Det kan innebära en ökad påfrestning på kroppen vilket kan ge problem för framför allt riskgrupper”, enligt myndigheten.
Det är om prognosen ändras till en maximal dygnstemperatur som når minst 30 grader under minst tre dagar som det i stället utfärdas en varning, vilket alltså skedde i går.
Mot slutet av veckan rör sig något svalare luft in över nordligaste Skandinavien och norra Norrland kan då få något lägre temperaturer, enligt SMHI.

Juan Flores
juan.flores@dn.se

Uppsving för tåg till norrbottniska fjällen

ONSDAG 24 JUNI 2020

Semester i Norrbottens fjälltrakter lockar. SJ vittnar om hårt tryck på nattågen norrut från Göteborg och Stockholm.

Att många vandringssugna söker sig till Norrbottens fjällvärld märks tydlig på SJ:s nattåg, rapporterar SVT Nyheter Norrbotten.

När det blev klart att reserestriktionerna i Sverige skulle förändras den 13 juni såg SJ ett tydligt uppsving i biljettförsäljningen. Nu flaggar man för att vissa kan bli utan biljett när högsäsongen i fjällen drar i gång.

– Dels kommer vi inte sälja alla platser ombord – utifrån det här med att hålla distans så kommer vi att blockera ett antal platser för att kunna hålla avstånd. Dels märkte vi redan förra sommaren att väldigt många ville resa till och från övre Norrland, säger Jan Kyrk, affärschef vid SJ, till SVT.

Många resenärer stannar till vid resecentrum i Boden, där Nicklas Lund arbetar. För cirka två veckor sedan syntes en tydlig ökning i resandet, uppger han för SVT.
– Det är fundersamt hur det ska sluta när de släppt på resandet, just med smittorisken, säger han.
Under helgen höjde Region Norrbotten beredskapen efter att antalet fall av covid-19 ökat kraftigt i Gällivare den senaste tiden.
Anders Tegnell, statsepidemiolog på Folkhälsomyndigheten, tror inte att det ökade resandet innebär någon större smittorisk.
– Det är en väldigt lokal och begränsad smittspridning i Gällivare. Jag tror inte att det behöver påverka resandet i Norrbotten över huvud taget, säger han.
TT

Bottenbetyg för bup – bara en patient per dag och anställd

ONSDAG 24 JUNI 2020

Barn- och ungdomspsykiatrin, bup, i Västra Götaland är sämst i landet på tillgänglighet. Varje helårsanställd tar bara emot en enda patient om dagen, i snitt. Nu kräver det grönblå minoritetsstyret i Västra Götaland bättring.

Göteborg.

När barn- och ungdomspsykiatrin i Sverige genomlystes av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i rapporten Psykiatrin i siffror för 2019 hamnade bup i Västra Götaland i botten vad gällde tillgänglighet. Drygt en patient per dag och anställd är ”oacceptabelt”, skriver politikerna i regionens grönblå styre i ett pressmeddelande.

– Det här är inte vår stolthet precis. Vi visste att det fanns brister, men att det var så dåligt förvånade mig, säger Johan Fält (M), ordförande i hälso- och sjukvårdsnämnden i Göteborg, en

av fem likadana nämnder i regionen.
Det är ett högt söktryck på barn- och ungdomspsykiatrin, vilket gör situationen än allvarligare enligt politikerna. Bup har inte heller klarat att uppnå vårdgarantin – varken för första besök, fördjupad utredning eller behandling.
– Jag uppfattar det som att det är brist på kompetent personal, men det kan också vara så att de som arbetar har för mycket administrativa uppgifter, vi måste bringa klarhet i detta, säger Johan Fält.
Nu får regionens tjänstemän i uppdrag av politikerna att återkomma med lämpliga åtgärder för att lösa problemen. När den analysen är klar ska politikerna agera.
– Vi står redo, men vi måste nog lösa detta inom de resurser vi redan har. Vi har skjutit till mer och mer medel för varje år, samtidigt verkar tillströmningen öka i ännu högre takt.
Hur har ni kunnat acceptera det år efter år, att bara satsa utan att problemen blir lösta?
– Min uppfattning är att vi skickat in för mycket folk dit. Nu måste vi

titta på om de som skickas till bup verkligen hör hemma där. Under mandatperioden har vi till exempel öppnat psykiatriska ungdomsmottagningar på en handfull vårdcentraler i Göteborg som ett alternativ, säger Johan Fält.
Lars Ahngnell är verksamhetschef för bup i NU-sjukvården och ordförande i det samordningsråd som de olika bup-klinikerna i regionen har. De började redan i januari att arbeta med åtgärder för att öka tillgängligheten.
– Vi är självkritiska och jämför oss med de andra storstadsområdena Stockholm och Skåne som ligger mycket bättre till. En sak vi tittar på är till exempel om vi registrerar vår aktivitet på ett annat sätt än de, säger Lars Ahngnell.
Utifrån sett undrar man ju vad ni gör resten av tiden om ni bara möter en patient var om dagen?
– Ja, vi har förstås ett mer komplext uppdrag med samverkan och utredningar utöver rena patientkontakter, men vi behöver verkligen se över våra flöden, effektivisera vår tidsbokning och få mer transparenta system.

Situationen i landet som helhet är inte slående mycket bättre än i Västsverige. Varje anställd tar emot 1,5 patienter per dag om man ser till riksgenomsnittet. Bäst är Gotland som tar emot 2,5 per dag och anställd.

Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se

Fakta. Högst tillgänglighet på Gotland

Genomsnittligt antal besökande patienter per dag i öppenvård per helårsarbetande personal 2019.
Gotland: 2,5
Sörmland: 2,32
Stockholm: 2,02
Dalarna: 1,91
Kalmar: 1,81
Uppsala: 1,75
Jämtland: 1,73
Västmanland: 1,65
Gävleborg: 1,58
Jönköping: 1,55
Riksgenomsnitt: 1,47
Skåne: 1,37
Norrbotten: 1,32
Halland: 1,28
Östergötland: 1,27
Värmland: 1,24
Blekinge: 1,23
Kronoberg: 1,15
Västerbotten: 1,15

Västernorrland: 1,13
Örebro: 1,03
Västra Götaland: 1
Källa: Uppdrag psykisk hälsa

Man som sköts av polis i Rinkeby har avlidit

ONSDAG 24 JUNI 2020

Den man som sköts av polis i samband med en knivskärning i Rinkeby i Stockholm har avlidit.

Det var kvällen före midsommarafton som polisen larmades om att en man och en kvinna knivskurits. Den knivskurna mannen hittades utanför en lägenhet och kvinnan - hittades inne i lägenheten. Den skadade mannen uppgav till

polisen att den misstänkte mannen fanns kvar i lägenheten. I bostaden uppstod en hotfull situation och mannen sköts i benet. Under tisdagen avled han på sjukhus.

– Det genomförs nu en rättsmedicinsk undersökning för att ta reda på vad det är som ligger bakom dödsfallet, säger Anna Westberg, presstalesperson vid polisregion Stockholm.

Att polisen använde tjänstevapen utreds fortfarande av enheten för särskilda utredningar.

Den knivskurne mannen var vaken och talbar när han kom till sjukhus. Den knivskurna kvinnan fick lindriga skador.

TT

Åtalas för tio barnvåldtäkter

ONSDAG 24 JUNI 2020

En man i 50-årsåldern åtalas vid Uddevalla tingsrätt för grov våldtäkt mot barn. Enligt åtalet har mannen vid minst tio tillfällen haft samlag eller utfört handlingar som är att jämställa med samlag med en flicka som vid tillfället var under 15 år. Brottet bedöms som grovt då flickan genom relationen med mannen befunnit sig i en särskilt utsatt situation. **TT**

Man åtalas för strypmord

ONSDAG 24 JUNI 2020

En 28-årig man som suttit häktad misstänkt för att ha mördat en annan man i januari i år i Visby har åtalats, skriver Helagotland. Enligt åtalet tejpades offrets armar, fötter och huvud. Mannen ströps sedan med ett snöre, rapporterar SVT Nyheter Öst. Motivet till mordet ska vara pengar, enligt åtalet. Den misstänkte gärningsmannen förnekar brott.TT

Löfven: Linde försvarar Sverige

ONSDAG 24 JUNI 2020

Statsminister Stefan Löfven (S) stöttar utrikesminister Ann Linde (S) efter hennes kritiserade framträdande i en tysk tv-intervju.
– Utrikesministern gör ett fantastiskt jobb för att också försvara Sverige, säger Löfven.
I intervjun med Deutsche Welle i förra veckan försvarade Linde den svenska coronastrategin. Hon fick dock kritik efteråt från Moderatledaren Ulf Kristersson för att ha varit arrogant och för att ha skadat Sveriges anseende.
– Det är viktigt att vi säger ifrån när saker och ting är felaktiga. Det måste vi göra. Sedan ska vi själva ge en korrekt bild. Det är viktigt att vi gör det, säger Löfven.
TT

Krisen efter pandemin kan ge högerpopulisterna en andra chans

ONSDAG 24 JUNI 2020

Europas högerpopulistiska partier har misslyckats med att utnyttja coronakrisen till sin fördel. De sjunker som stenar i opinionsmätningar och vissa dödförklarar nu den nationalistiska vågen.

Men det är för tidigt. Om krisen i pandemins följd blir djup kan - partier på högerkanten göra en stark comeback.

Hundratusentals européer dör i en smittsam sjukdom som samtidigt gör miljontals andra arbetslösa. Gränser stängs i panik och EU-projektet skakar i sina grundvalar.

Premiärministrar och presidenter står handfallna när coronaviruset sveper fram över kontinenten.

Det borde vara guldläge för partier som tyska AFD, spanska Vox eller svenska SD – partier som gärna ser sig som ”folkets röst” mot en korrumperad elit.

Nu finns ju chansen att visa hur de styrande, nationellt och i Bryssel, inte klarar av att skydda sina medborgare.
Men de flesta av dessa partier har i stället backat under pandemin. Väljarna har snarare flockats kring säkra kort – de mer traditionella partier som sitter i regeringsställning i de flesta länder.
Och detta trots höga dödssiffror i länder som Italien, Belgien och Sverige.
– På det hela taget har krisen minskat de högerpopulistiska partiernas genomslag. Men det kan vara tillfälligt, säger Kristi Raik, chef för Estlands Utrikespolitiska institut.
En förklaring till detta är att det inte finns något i en högerpopulistisk eller nationalistisk ideologi som säger hur man ska hantera en pandemi. Ska man stänga ner samhället? Eller rädda jobben och hålla öppet? Det nya ordet flockimmunitet, kan det vara något att sträva efter?
Tidigare ståndpunkter ger ingen ledning här. Är det ”vänsterpolitik” att stänga gränsen för att Danmarks

socialdemokratiska regering gjorde det? Är det ”högerpolitik” att i det längsta hålla samhället öppet för att Brasiliens president Jair Bolsonaro satsade på det?
Knappast. Varje land har valt sin egen väg, av anledningar som är mer komplexa än så.
När coronaviruset kom till Europa reagerade den politiska högerkanten instinktivt och motsägelsefullt.
Spanska Vox har ordnat protester mot nedstängningen av landet och kallat landets chefsepidemiolog ”psykopat”. En parlamentariker för tyska AFD hävdade att viruset var ”mildare än vanlig influensa” och ”en gigantisk fejk”.
Högernationalistiska Ekre, som ingår i den estniska regeringen, följde samma spår.
– Partiledaren Mart Helme sa först nåt i stil med att ”varför är alla så panikslagna”, säger Kristi Raik.
Parallellt med sådana ryggmärgsreaktioner à la Donald Trump har vissa populister i opposition attackerat sina regeringar från andra hållet – med kritik för att de inte har infört tillräckligt hårda restriktioner.

Geert Wilders, ledare för nederländska PVV, har anklagat sin regering för att ”spela rysk roulette” med folkhälsan. Och SD-ledaren Jimmie Åkesson, som först slöt upp bakom den svenska regeringens krishantering, kallar den nu ”en massaker”.
– I början var populisterna förvirrade. De kände att kostnaden för en felbedömning kunde blir väldigt stor, och därför låg de lågt. Men nu börjar de vakna till, säger statsvetaren Anton Shekhovtsov vid universitetet i Wien.

Det är på många sätt naturligt att väljare sluter upp bakom sina ledare i tider av kris. Det hände i USA efter 11 september 2001, och i Sverige inledningsvis efter tsunamikatastrofen 2004. Allvarsamma tal till nationen skapar en aura av statsmannaskap kring ledare som alldeles nyss ansågs sakna utstrålning.
Men den glansen kan falna snabbt. Misstag kan uppdagas och opinionen vända.
Kommer Europas regeringar att ses som frälsare eller som medskyldiga till tusentals människors död när den akuta

hälsokrisen lättar? Kommer de att klandras för att ha förvärrat den ekonomiska krisen?
Det vet vi inte än.
Men så här långt tycks de som sitter vid makten gynnas av pandemin.
Detta fenomen gäller också de högerpopulistiska partier som sitter vid makten. Ungerska Fidesz och polska PIS får godkänt av väljarna för nedstängningar av samhället – i Fidesz fall också för vad många betecknar som ett oblygt försök att öka premiärminister Viktor Orbáns makt i skuggan av pandemin.
Även estniska Ekre, som sitter med i en koalitionsregering, har höjt sitt opinionsstöd denna vår.
– Efter några inledande missar får man erkänna att de har agerat ansvarsfullt, säger Kristi Raik.
Våren 2020 har EU:s yttre gräns stängts. Även gränserna mellan medlemsstaterna har stängts på ett sätt som ingen hade kunnat förutse så sent som i februari.
Invandringsvågen från Mellanöstern och Afrika har blivit en rännil.
Samtidigt har EU-samarbetet vacklat. Medan medlemsstaterna

agerade var och en på egen hand framstod Bryssel som förlamat.
Kort sagt: högerpopulisterna har fått det som de hade velat.
Stängda gränser, ingen invandring och ett skadskjutet EU.
Men det är andra som har fattat besluten.
Anton Shekhovtsov menar att partierna på högerkanten kan ha segrat sig till döds. Traditionella partier, till höger och vänster, har tagit deras trumfkort ifrån dem.
– Väljarna ser hur lätt det var att stänga gränserna, och att det inte behövs högerextrema partier för att göra det. Men de ser samtidigt baksidan av stängningarna, att det skadar ekonomin.
Innan pandemin på allvar hade nått Europa försökte invandringskritiska politiker i många fall koppla smittan till migration.
– Den fria rörligheten, invandringspolitiken och svag gränskontroll underlättar uppenbarligen spridningen av ett sådant här virus, sa exempelvis EU-parlamentarikern Aurélia Beigneux från franska Nationell samling i februari.
Argumentet förlorade sin kraft när det visade sig att Europa var

pandemins epicentrum snarare än fattiga länder i vårt grannskap. Samtidigt som invandringen i princip upphörde.
Överallt diskuteras hur världen kommer att se ut efter pandemin. Vilka av de radikala politiska skiften som nu sker blir permanenta?
Stater tar ett fastare grepp om ekonomin i de flesta länder. De gör det delvis av nödtvång, eftersom bara staten kan pumpa ut så mycket pengar som behövs för att mildra krisens effekter.
Men den ekonomiska krisen är bara i sin linda. Många förutspår att den blir långvarig och djup. Innebär det kanske en ny ordning, med mer av statlig inblandning överallt, med produktion som flyttas hem och mindre utrikeshandel.
Även om många högerpopulistiska partier ser ut som förlorare nu, så kan en djup och långvarig ekonomisk kris vara en chans för dem till en comeback.
Anton Shekhovtsov påpekar att många partier som anses stå till höger i själva verket nu står till

vänster när det gäller ekonomiska frågor.
– Hur det går för populisterna på medellång sikt beror mycket på hur krisen slår. Arbetarklassen kommer troligen att drabbas hårdare än andra, och om de traditionella vänsterpartierna inte lyckas mobilisera dessa väljare är det ett gyllene tillfälle för högerpopulister.
Av denna anledning kan vi vänta oss att partier på högerkanten snart börjar bjuda över sina regeringar, kräva större stödpaket och högre bidrag.
En annan trend som kan gynna populister är den tilltagande stormen av tvivelaktig information och rena konspirationsteorier kring coronaviruset.
Som påståenden att det har skapats i ett amerikanskt, kinesiskt eller om det var franskt laboratorium. Eller att illasinnade eliter utnyttjar pandemin för att tjäna pengar och öka sin makt – det må vara Bill Gates, George Soros, EU-kommissionen eller den egna regeringen.
I spåren av nedstängningar och förlorade jobb kan Europas

väljare bli allt mer benägna att tro på sådant. Och då kan allt fler söka svar i högerpopulismen.

Ingmar Nevéus

Fakta. Vad är populism?

En av de vanligaste definitionerna av populism kommer från Cas Mudde, en nederländsk statsvetare baserad i University of Georgia i USA.

Enligt Mudde karaktäriseras populism av två uppfattningar: Samhället är uppdelat mellan två läger som står i konflikt med varandra – ”det rena folket” och ”den korrupta eliten”.

Politiken bör vara ett uttryck för ”den allmänna viljan” som denna uttolkas av populistiska ledare. Populismen är inte i sig vare sig en höger- eller vänsterideologi. Men den kan fyllas med innehåll från andra ideologier.

Intresset för privata försäkringar ökar när operationsköer växer

ONSDAG 24 JUNI 2020

Coronapandemin ser ut att spä på den redan ökande trenden med privata sjukvårds-försäkringar. Försäkringsbolagen spår nu en ytterligare ökning i takt med att vårdskulden växer.

Tecknandet av privata sjukvårdsförsäkringar har ökat stadigt under flera år. Vid årsskiftet hade drygt 681 000 personer en sjukvårdsförsäkring, visar statistik från branschorganisationen Svensk försäkring.

Intresset ser ut att ha ökat ytter-ligare i samband med corona-pandemin. Det rapporterar flera försäkringsbolag som DN har talat med.

– Vi har helt klart sett ett ökat intresse i vår kundservice, säger - Maria Lindholm, vikarierande presschef på Trygg-Hansa, men

menar att intresset ännu inte resulterat i fler köp. Detsamma gäller Folksam, som inte kan redovisa någon ökning.
På Länsförsäkringar och Skandia har däremot en redan stark tillväxttrend fortsatt under våren.
– Jag kan inte säga hur stor ökningen är, men den är betydande, säger Kristina Ström Olsson, hälsostrateg på Länsförsäkringar.
På Skandia mäts uppgången till 20 procent jämfört med i fjol, och siffran väntas bli ännu högre i takt med att köerna inom den offentliga vården växer, meddelar presschefen Pontus Haag.
– Problemet kommer att förvärras när många operationer skjutits upp under pandemin. Därför kommer vi över tid att se en högre efterfrågan, säger han.
Från januari till april i år har andelen patienter som får vänta på operation i över 90 dagar växt från omkring 28 till 37 procent, medan andelen som kunnat opereras inom 30 dagar minskat från cirka 37 till 20,5 procent, visar statistik från Sveriges kommuner och regioner, SKR.

Inom den offentliga vården gäller den nationella vårdgarantin, som säger att en patient ska få en operation eller åtgärd inom 90 dagar efter beslut inom den specialiserade vården.
I april 2020 uppfylldes mål-sättningen bara i 63 procent av -fallen. Det är en klar minskning jämfört med perioden januari–mars, då drygt sju av tio patienter opererades inom tre månader.
För de som har en privat sjukvårdsförsäkring har väntetiderna inte förlängts på grund av coronakrisen, enligt de försäkringsbolag DN talat med.
– Våra försäkringstagare ska få en operation inom 20 dagar och det ligger fast. Men vi informerar våra kunder om att planerade operationer kan bli uppskjutna med kort varsel med tanke på det exceptionella läge som råder, säger Pontus Haag på Skandia.
Även Länsförsäkringar uppger att de till stor del lyckats hålla den utlovade väntetiden, men att det händer att de måste avboka eller boka om planerade operationer.
– Det är klart att även våra kunder påverkas när vården är så här ansträngd. Men de allra flesta har stor förståelse för situationen, och

många av våra kunder väljer själva att avvakta eller att boka om, säger Kristina Ström Olsson.
DN har tidigare avslöjat att vårdgivare låter patienter med privata sjukvårdsförsäkringar gå före patienter som remitterats från regionerna, något som senare bekräftades i en rapport av Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.
– Utgångspunkten i den sjukvårdslagstiftning vi har är att vården ska ges efter behov och på lika villkor. Där ser vi en risk för att det inte blir så eftersom personer som har privata sjukvårdsförsäkringar får vård snabbare jämfört med de som inte har det, säger Ida Nyström, projektledare på myndigheten.
– Att försäkringarna fortsätter öka gör att frågan är fortsatt aktuell, och något som politiker måste ta tag i, säger hon.
Lovisa Ternby

Svenskt Näringsliv vill ha moratorium på skatter

ONSDAG 24 JUNI 2020

Företagens organisation Svenskt Näringsliv föreslog på en presskonferens flera åtgärder för att stimulera ekonomin och förbereda sig när återhämtningen kommer. Analysen som görs är att det kommer att ta fram till 2022 innan ekonomin är tillbaka på samma nivå som före krisen.

– Konkurrensen kommer att bli ännu hårdare då och vi måste vara förberedda, sade Jan-Olof Jacke, vd för Svenskt Näringsliv.

I ett första av tre paket under året föreslog han bland annat:

Moratorium på skatter i fem år.

Sänkta arbetsgivaravgifter för 18–26-åringar.

Att företag ska få direktavskriva investeringar i maskiner och inventarier på ett år i stället för fem år, för att stimulera konsumtionen.

Att kommunerna ska skynda på sina investeringar.

Reformerna tar sikte på att sänka trösklarna för att anställa och investera. Investeringarna bör riktas för en klimatomställning och en digitalisering, enligt Svenskt Näringsliv.
Arbetsgivarorganisationen pekar på ett tydligt vägval efter krisen. Det finns en risk att pandemins effekter permanentas i ekonomin med hög arbetslöshet och försvagad konkurrenskraft som biter sig fast.
Åtgärderna som presenteras ska leda Sverige in på den andra vägen, enligt organisationen.

– Det är svårt på ett sätt att prata om återstart, samtidigt som vi har den här medicinska situationen och företag kämpar varje dag för sin överlevnad, säger Jan-Olof Jacke och tillägger:
– Det är en utmanande situation, men vi måste våga ha flera tankar i huvudet samtidigt och tänka framåt.
DN TT

Först panik – sedan rasade beställningarna in

ONSDAG 24 JUNI 2020

Under två veckor, när virus-utbrottet i mars började sprida oro, syntes knappt en människa i blomsteraffären i Trollbäckens centrum i Tyresö.

– Vi fick panik. Sedan, från den ena dagen till den andra, började blommogrammen rasa in, säger Lotta Dahl, som driver Camillas blommor.

De beställda blommogrammen i butiken har ökat med flera hundra procent i mars, april och maj. Som mest har det gått ut 250 bud under en dag, mot 10–20 under en genomsnittlig dag tidigare.

– Först trodde jag att det bara skulle pågå i någon vecka, men blommogrammen slutade aldrig, och jag insåg att alla är berörda av coronapandemin på något sätt, frisk som sjuk, gammal som ung. Folk sitter hemma och jobbar hemifrån och vill ha det extra fint och unna sig lite lyx, säger Lotta Dahl.

Blommor blir en tröst, tror hon.

– Det är ju inget man egentligen behöver, men de sätter en guldkant på vardagen och man blir glad av dem, säger hon.
Finns det blommor som av försäljningen att döma verkar ge extra lindring och uppmuntran i pandemitider? Coronatröstblommor?
– Uteväxter kanske, men det har mer att göra med vilka blommor det är för säsongen. Nu var det vår när det här började och då säljer vi mycket uteväxter. Men man kan se att många unnat sig fler och finare uteväxter än vanligt. Allt har gått åt, säger Lotta Dahl.
Hon tycker att det märks att folk blivit mindre rädda för avancerade blommor som kräver pyssel.
– Man är ju hemma, hela familjen, barnen också. Ingen kan resa bort och man har mer pengar att spendera och vill ha det lite snyggare på altanen. Många gånger kanske man lär sig lite mer om växterna och även lär barnen att sköta om dem, säger hon.
Lotta Dahl har också sett hur kunder gärna har valt nordiska blommor i milda färger den här våren – mer sällan exotiska växter.

– En av våra största kundgrupper är 70+. De har varit vana vid att handla själva. Nu beställer de blommogram åt varandra, åt familjen och ibland åt sig själva. Det har ju funnits tidigare också, då man prenumererat på blommor till sig själv, säger hon.
Lotta Dahl har arbetat med blommor i hela sitt yrkesliv. Första jobbet hade hon på Hötorget 1986. Egen blomsteraffär öppnade hon i Huddinge för åtta år sedan, och för tre år sedan övertog hon Camillas blommor i Tyresö.
Som företagare har hon under pandemin fått lösa nya situationer efter bästa förmåga.
Försäljningen har ändrat karaktär. Medan vågen av blommogram vällt in har kunderna i butik minskat. Bröllop har skjutits på framtiden och företagsevenemang ställts in. Sammanlagt har omsättningen ökat med 20–30 procent.
– Det har aldrig ringt så mycket i butiken. Jag hade en grossist som frågade: när sätter ni stopp för blommogram. Och jag sa: vi sätter inte stopp. Vi får jättemånga blommogram, men även om vi

inte är vana vid det så får vi styra det så att vi löser det fram till kunden. Vi säger aldrig nej, påpekar Lotta Dahl.
Hon prisar sina anställda, ”som vänt ut och in på sig för att det ska gå vägen”. Och buden, som i smittspridningstider är de mest utsatta.
– De knackar bara på dörren, utan att vänta tills folk öppnar. Det är helt nytt, men nödvändigt.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se

Tre goda råd till butiksägare.

Lotta Dahl har tre goda råd till ägare av butiker i smittspridningstider.
1 Håll öppet som vanligt. Väldigt många öppnar inte butiken förrän vid 11–12-tiden. Det gör att kunderna måste stå i kö när butiken väl är öppen. Den filosofin har jag svårt att få att gå ihop. Självklart förstår jag om man tvingats korttidspermittera personal, men vi har samma öppettider som vanligt.
2 Inställningen måste vara: vi löser det. Vi får hitta alternativ och varianter på det vi brukar göra och nå ut till människor. Om de inte

vågar komma in i butiken, låt dem ringa eller mejla.
3 Många kunder blir glada av ett foto på sin beställning, när de inte har varit i butiken och kunnat välja.

Konsumenter ska kunna kräva skadestånd av fuskföretag

ONSDAG 24 JUNI 2020

Nya regler ska göra det möjligt för konsumenter i EU att genom grupptalan söka skadestånd från fuskande företag.

Det är förhandlare från Europaparlamentet och EU-ländernas regeringar som har enats om nya regler.

– Vi har försökt hitta en balans mellan legitimt konsumentskydd och behovet av juridisk säkerhet för företag, säger Europaparlamentets ansvarige förhandlare, Geoffroy Didier i ett uttalande.
Ett ofta nämnt exempel i sammanhanget är Volkswagens utsläppsskandal.
– Med detta banbrytande instrument kommer EU:s konsumenter inte att lämnas ensamma, som skedde i fallet med Volkswagens utsläppsfusk, kommenterar de grönas förhandlare, finländskan Heidi Hautala.
Den europeiska näringslivsorganisationen Business Europe har tidigare varnat för att EU kan bli som USA, där opportunistiskt processande har skapat en skadeståndsindustri.
För att försöka undvika sådana processer i EU införs regeln att förlorande part ska stå för kostnaderna för vinnande part. Domstolar eller myndigheter ska också kunna avfärda uppenbart ogrundade fall. Information om finansieringen av

konsumentorganisationerna måste även vara offentlig för att undvika intressekonflikter.
Lagstiftningen gör skillnad på fall inom ett EU-land och gränsöverskridande fall i flera EU-länder. I gränsöverskridande fall är det bara registrerade konsumentorganisationer eller myndigheter som får föra talan i domstol för att få gottgörelse, oftast skadestånd.
Konsumentorganisationen måste ha existerat i tolv månader innan grupptalan väcks.
Möjligheten till grupptalan i flera EU-länder är tänkt att öka förtroendet för köp online från andra EU-länder.
Inom ett EU-land får landet större frihet att bestämma villkoren med utgångspunkt från EU-direktivets mål. Bland områden som berörs är dataskydd, finansiella tjänster, resor, turism, energi, telekom, miljö och hälsa.
Förhandlarna nådde överenskommelsen natten till tisdagen efter maratonförhandlingar.
Nästa steg är att hela Europa-parlamentet tar ställning till överenskommelsen och att alla EU-länderna gör samma sak i

ministerrådet. När detta har skett ska direktivet publiceras i EU:s officiella tidning. Direktivet träder i kraft 20 dagar efter publiceringen. EU-länderna har då 24 månader på sig att överföra direktivet i nationell lagstiftning. Svensk lagstiftning om grupptalan liknar den nu antagna EU-lagstiftningen, även om uppgörelser nästan alltid sker innan ärendet går till domstol i Sverige.
I övriga EU varierar ländernas lagstiftning. I vissa länder saknas helt en lag om grupptalan.
Direkt DN

Electrolux börjar tillverka andningsskydd

ONSDAG 24 JUNI 2020

Vanligtvis producerar Electrolux fabrik i västgötska Nygård dammsugarpåsar. Men nu ställs delar av produktionen om till andningsskydd. Målet är att producera en miljon andningsskydd i månaden, skriver företaget i ett pressmeddelande. Från idé till prototyp har det tagit tre veckor, vilket kan jämföras

med de minst sex månader det normalt tar för leverans och inkörning av nya maskiner.
TT

SAS lyfter på flera håll

ONSDAG 24 JUNI 2020

Europa öppnar så sakteliga. Det gör flygbolagen också. Både SAS och Norwegian drar stadigt i gång fler turer. SAS meddelar att man bland annat börjar flyga från Köpenhamn till Kreta, till Venedig och Pisa samt Warszawa och till Pula i Kroatien, rapporterar danska nyhetsbyrån Ritzau. Dessutom utökas antalet turer till

och från Aten, Oslo, New York och Chicago.
Ytterligare destinationer från Norge och Sverige öppnas löpande när resenärerna nu kommer tillbaka. Även norska Norwegian lyfter i större utsträckning. I juli öppnas 18 rutter från Danmark.
TT

Miljonböter för olaglig försäljning

ONSDAG 24 JUNI 2020

Telefonbolaget Mobile Group döms att betala 5,6 miljoner i marknadsstörningsavgift, skriver Konsumentverket i ett pressmeddelande. Företaget döms framför allt för sin telefonförsäljning.
Bolagets säljare har ringt upp kunder hos Tre och utgett sig för att ringa från Tre, samt lovat

sänkta kostnader och gratis prylar som plåster på såren. Men i själva verket ringde de alltså från Mobile Group – och de sänkta kostnaderna och gratisprylarna blev i stället fakturor på tiotusentals kronor.
Göteborgs tingsrätt försatte Mobile Group i konkurs i måndags.
TT

Antalet dödliga olyckor på arbetet minskar

ONSDAG 24 JUNI 2020

Elva personer dog i arbetsplatsolyckor i Sverige under den första halvan av 2020. När de två första kvartalen nu summeras noteras en markant minskning jämfört med samma period i fjol – då 28 personer omkom, rapporterar tidningen Arbetet.

En trolig förklaring till minskningen av antalet dödsfall är coronaviruset, som har lett till att fler arbetar hemifrån eller har gått ner i arbetstid, menar Arbetsmiljöverket.
– Det är klart att corona haft påverkan, men minskningen började redan i januari. Samtidigt har vi bara kommit halvvägs. Rätt vad det är snurrar hjulen igen, eller en större arbetsolycka inträffar med flera dödsfall, konstaterar Kjell Blom, utredare på Arbetsmiljöverkets statistik- och analysenhet, till Arbetet.

Arbetsmiljöverket har dock inte med utländsk arbetskraft som är anställd av utländska företag i sin statistik, varför enbart tio personer syns i myndighetens siffror.
TT

Allt är inte som förut när museerna öppnar igen

ONSDAG 24 JUNI 2020

Solskenet flödar över Stockholm, men alla vill inte vara ute. Några vill gå på museum i stället och nu börjar museerna öppna igen även om verksamheten inte är riktigt som den brukar. Långt därifrån.

I dag öppnar Armémuseum och i måndags öppnade Naturhistoriska riksmuseet efter att ha varit stängt sedan den 21 mars.

Familjen Carlberg var inte sen att haka på. Camilla tog med sig mamma Karin och sjuåriga tvillingarna Adrian och Alicia för att titta på dinosaurier, fossiler och annat som visas i de fem (av elva) utställningar som hålls öppna.

Dinosaurien Psittacosaurus, som rör sig samtidigt som den sover i sin glasmonter, tyckte tvillingarna var spännande även om de hade sett den tidigare.

Ett annat föremål som de hade längtat efter att återse är den

tvåhövdade kon, men den visas inte just nu eftersom den avdelningen är stängd.
– Vi har inte möjlighet att hålla alla våra elva avdelningar öppna, säger Martin Testorf, vetenskapskommunikatör på Riksmuseet och Lisa Månsson, museiverksamhetschef sedan 1 juni, är inte sen att haka på med en nyhet:
– Dels börjar vi med utomhusvisningar, dels visar vi så gott som hela museet digitalt för den som inte kan komma hit, säger hon.
Det kan kanske passa bra med tanke på att museet bara kan ta emot en bråkdel av de tilltänkta besökarna.
En normal junidag kommer det omkring 2 000 besökare till Naturhistoriska riksmuseet. Men nu är det inte normalt. Besökarna får följa en snitslad bana i form av en enkelriktad slinga och det är endast förbokade biljetter (som man köper via nätet) som gäller till de tre passen: klockan 10, 13 och 16. Dessutom tillåts endast 40 besökare per pass. Så det är inte så konstigt att måndagens och

tisdagens pass snabbt blev fullbokade.
– Vi kände oss som kungligheter när vi kom med egen bokning, - säger Karin Carlberg.
Dottern Camilla, mamma till tvillingarna, hade sett en notis om återöppnandet på Facebook och tyckte att det var en bra idé att gå på museum och de passade på att försöka hitta svaren på den tävlingen alla besökare uppmanas att medverka i. Tävlingen är utformad som en ordfläta och den som läser skyltarna i utställningarna ska kunna hitta svaren.
Är det inte roligare att vara ute och bada när det är så vackert väder?
– Man hinner det också, säger mormor Karin.
– Jag badade i går, säger Alicia innan de går vidare till den sista etappen på slingan: ”Odla staden”. Där kan man studera olika typer av växter på nära håll och dessutom få veta vilka växter som passar bra att odla i skuggan. Och som om inte det var nog finns här också ett insektshotell.
Lisa Månsson visar runt bland odlingarna och det är ingen tvekan om att hon är mycket glad

över att museet äntligen har öppnat.
När vi talades vid i början av coronakrisen var hon chef för Vasamuseet och djupt bekymrad över hur det skulle gå för Stockholms mest välbesökta museum med en stor andel utländska besökare.
Vasamuseet öppnar igen den 15 juli. ”Systermuseet” Sjöhistoriska kommer att öppna igen den 30 juni, men inte riktigt hela verksamheten. Museifartygen, som ligger vid kajen nedanför Vasamuseet, kommer inte att vara öppna och inte heller lekrummet Blubb.
Barnen drabbas när museerna nu öppnar (några har hållit öppet en tid). Nordiska museet har öppet, men den populära Lekstugan är stängd, Nationalmuseum har också öppet, men inte barnutställningen Villa Curosa och Moderna museet har valt att flytta sin barnavdelning utomhus – allt för att minska smittspridningsrisken.
På Naturhistoriska riksmuseet finns det 15 stationer med handsprit och det i kombination med utökad städning är något

som flera av museerna understryker på sina hemsidor. Många av museerna erbjuder också digitala visningar parallellt med den ”ordinarie” (begränsade) verksamheten. Moderna museet har en tio minuter lång direktsänd digital soffvisning varje tisdag klockan 12. ”Besökaren” sitter helt enkelt hemma i soffan och tittar på sin dataskärm.
Skansen, lika stort som Gamla stan, spärrar av området runt Sollidenscenen måndagar och tisdagar med anledning av Allsången och flera av inomhusmiljöerna hålls stängda för att undvika trängsel.
Flera museer har valt att förlänga sina utställningar (som Fotografiska) och/eller erbjuda audioguide så länge besökarna använder en app i sin egen telefon. Så är det exempelvis på ABBA-museet, som för tillfället endast håller öppet lördagar och söndagar. Livrustkammaren, som har haft öppet sedan 15 juni, väljer att sprita av sina audioguider efter användandet.
De som vill besöka något av de kommunala museerna får vänta till den 11 augusti, men den som

väntar på något gott: Den dagen inviger Medeltidsmuseet en jubileumsutställning om Stockholms blodbad som ägde rum den 7–9 november 1520. Stadsmuseet öppnar med att återuppta sina stadsvandringar, men också med två fotoutställningar – med bilder av Ulf Lundin, men ”framför allt” med bilder av DN:s mångårige medarbetare Lars Epstein.

Eva-Karin Gyllenberg
eva-karin.gyllenberg@dn.se

Fakta. Inga enhetliga regler för alla Stockholms museer

Det finns inga enhetliga regler eller tider för Stockholms museer. Några har öppet varje dag, andra två dagar i veckan och ytterligare några håller fortsatt stängt.
En sak är gemensam för museerna – det är folkhälsomyndighetens ”håll avstånd” som gäller.
Det säkraste sättet att få korrekt information är via museernas egna hemsidor.

Tusentals har skrivit under namninsamling för Freja

ONSDAG 24 JUNI 2020

En namninsamling för att stötta Freja – som fick fängelse efter att ha blivit omhändertagen av ordningsvakter – engagerar tusentals. På tisdagen hade över 10 000 personer skrivit under ett upprop för att återuppta polisutredningen mot vakterna.

Historien om hur 45-åriga Freja försökte filma hur ordningsvakter ingrep mot en person på Gullmarsplan för drygt två år sedan, och sedan själv dömdes till fängelse för våld mot tjänsteman, har väckt starka känslor.

Freja skadades och polisanmälde ordningsvakterna efteråt. Men denna utredning lades ner.

Tre vittnen som DN har talat med ger stöd till Frejas version – men de kallades aldrig till rättegången.

En av de personer som har reagerat är Danny Lam som driver Instagramkontot Tnkvrt med drygt 86 000 följare. Han

beskriver situationen som Freja har hamnat i som ”jätteorättvis” och lyfter fram att kontot handlar om att just exponera den typen av situationer.
– Det är det vi gör. Agerar mot orättvisor, säger han.
Han startade en namninsamling på sajten Skrivunder.com – och på kort tid gick hans insamling upp i topp. På tisdagsförmiddagen hade över 10 000 personer skrivit under.
Syftet med namninsamlingen är att utredningen mot ordningsvakterna angående misstänkt tjänstefel ska återupptas.
– Vi stöttar ju redan henne i det här, men vi tänkte att vi kanske ska kräva att utredningen om tjänstefel återupptas. Sen är jag ingen jurist, så jag vet inte om det funkar så här, säger Danny Lam om bakgrunden till att han startade namninsamlingen.
Hur kände du när du fick höra om Frejas historia?
– Jag tyckte det var orättvist. Om jag hade hamnat i en sån situation så hade jag velat att svenska folket stod upp mot orättvisan. Det var det jag kände och jag hade en

ganska stor plattform så jag tänkte att jag kan lika gärna använda den och göra något gott av det.

Adam Svensson
adam.svensson@dn.se

1 000 nya lägenheter planeras i Fruängen

ONSDAG 24 JUNI 2020

Fruängen ska få 1 000 nya bostäder om planerna går i lås – omkring 500 i centrum och ytterligare 500 i resten av stadsdelen. Fruängen är tänkt som en av knutpunkterna för Spårväg Syd mellan Älvsjö och Flemingsberg.

Större delen av Fruängen byggdes mellan 1954 och 1959. Centrum består av låga butiksbyggnader placerade vid flera mindre torgplatser.
Merparten av bodstadshusen kan karaktäriseras som traditionell folkhemsbebyggelse i form av smalhus i tre till fyra våningar, grupperade i bostadsenklaver kring stora gårdar med bevarad naturmark. Varannan gård är reserverad för lek och varannan för bilparkering. På grönytor mellan bostadsenklaverna har enstaka grupper med enhetliga punkthus placerats. Några individuellt utformade höghus förekommer också.
En stor del av bebyggelsen i Fruängen är gulklassad av Stockholms stadsmuseum, det vill säga av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde.
Programarbetet ska studera hur en utveckling av Fruängen kan möjliggöra för ett levande stadsliv i centrum, omvandling av befintlig vägstruktur till urbana stråk kantade med ny blandad bebyggelse samt stärkta kopplingar mot omgivande stadsdelsområden och

Jakobslund-Smista i Huddinge kommun.
Centrala Fruängen är i stadens översiktsplan utpekat som ”centrum för flera stadsdelar” och ska därmed vara lätt att ta sig till och erbjuda en mångfald av service i en trygg offentlig miljö. Fruängsgatan, Vantörsvägen och Mickelbergsvägen är viktiga för att stärka kopplingar till omgivande stadsdelar. Att utveckla dem med bebyggelse liksom med vistelsekvaliteter bidrar till att skapa stadsgator av lokal karaktär i linje med översiktsplanen, anser stadsbyggnadskontoret.
Förutom att stadsdelen får nya bostäder, centrumfunktioner, arbetsplatser, ny placering för Kunskapsskolan och nya offentliga rum är Fruängen viktig som bytespunkt för olika kollektivtrafikslag. Bussterminalen är en knutpunkt för busstrafiken i södra Stockholm och Huddinge. Dessutom kan, om kanske tio år, Spårväg Syd vara klar för trafik.
Stadsbyggnadskontoret tror att byggplanerna kan godkännas av politikerna i början av 2022.

Mia Tottmar
mia.tottmar@dn.se

Vattenskotrar kan förbjudas vid Hornsbergs strand

ONSDAG 24 JUNI 2020

I söndags skadades två personer på en vattenskoter allvarligt vid Karlbergskanalen. Den grönblå majoriteten på Kungsholmen vill nu införa ett lokalt förbud mot vattenskotrar vid Hornsbergs strand. Samtidigt höjs flera röster om körkortskrav för åkdonen.

Olyckan skedde på söndagseftermiddagen, då två personer tappade kontrollen över en vattenskoter och åkte upp på land och kraschade in i ett träd. Båda fördes till sjukhus, den ena fick skallskador.
Polisen har inlett en förundersökning om vårdslöshet i sjötrafik och vållande till kroppsskada, och har beslagtagit två vattenskotrar.
Skotrarna har blivit en allt vanligare syn på sommarhalvåret i Stockholm. Ofta åker de fort och ställer till med problem för badande och andra sjötrafikanter.
En av de mest populära platserna är Hornsbergs strand nära där söndagens olycka inträffade, och den grönblå majoriteten i Kungsholmens stadsdelsförvaltning vill nu införa ett lokalt förbud mot vattenskotrar i Klara sjö, Ulvsundasjön och Karlbergskanalen.
– De kör för fort och för nära vattnet. Risken är att det blir olyckor som den i söndags, och att man kolliderar med en båt, andra vattenskotrar eller folk som badar, säger Rasmus Jonlund (L),

ordförande i Kungsholmens stadsdelsnämnd.
– Så vitt jag förstår går det att införa ett förbud enligt de kommunala ordningsstadgarna. Han uppfattar att det blivit en trend att åka på ett riskfyllt sätt runt Hornsbergs strand.
Man är där för att stila och visa upp sig, och därför kör man gärna väldigt nära land och andra personer. Jag utgår från att det här är väldigt jobbigt för boende och personer som vistas i området. Det är ett irritationsmoment.
Många vattendrag i Stockholm har redan fartbegränsningar på fem knop, inklusive området runt Hornsberg, men enligt Rasmus Jonlund räcker inte det eftersom vattenskoterförarna bara kör i rätt hastighet när polisen är där.
– De är ögontjänare, när sjöpolisen är där så sköter de sig. Om det fanns ett lokalt förbud hade det räckt med att polisen var på platsen för att de skulle flytta på sig.
Men enligt sjöpolisen hade det varit svårt för dem att kontrollera att ett sådant förbud efterlevs. De har redan stora problem med att

se till att alla håller sig till hastighetsbegränsningarna.
– De är så många som bryter mot reglerna att det är som att leta efter en nål i en höstack. Det är inte bara Hornsbergs strand som är ett problem, säger Challe Åberg, sjöpolisinspektör i Stockholm.
Challe Åberg uppfattar att problemen med fortkörande vattenskotrar ökat kraftigt de senaste åren. Ofta saknar förarna dessutom sjövana, enligt honom,
– En varm, solig sommardag är det ett konstant behov. Jag har inga siffror, men skulle säga att överträdelserna är obegränsade. Någonting måste hända. Det blir bara värre och värre.
Både Challe Åberg och Rasmus Jonlund anser att det bästa vore att införa förarbevis för vattenskotrar och andra snabba fartyg. I dag kan vem som helst som är över 15 år hyra eller köpa en vattenskoter.
– På så vis hade vi kommit runt de flesta problem med vattenskotrarna. Då skulle de som hyr ut vattenskotrar ställa krav på förarbevis, och det skulle många som bara vill stila runt en dag inte

orka skaffa sig, säger Rasmus Jonlund.
Även trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) är positiv till körkortskrav, och skulle vilja se förbud mot vattenskotrar på flera platser.
– De kan ju vara helt livsfarliga, de där apparaterna. På de platser där folk badar, i lugnare vatten, borde det vara förbud, säger Helldén.
Det vore en fråga för riksdagen och regeringen.
Infrastrukturminister Tomas Eneroth (S) skriver till DN att regeringen införde åldersgräns på 15 år för vattenskotrar förra året, men att de är öppna för ytterligare åtgärder.
”2019 infördes en åldersgräns på 15 år för att framföra vattenskoter. Jag vill se en utvärdering av den regleringen först, men är självklart beredd att vidta ytterligare åtgärder.”, skriver Eneroth.
John Falkirk
john.falkirk@dn.se

Kopparkablar stulna från Roslagsbanan flera gånger

ONSDAG 24 JUNI 2020

Tre dagar i sträck har kopparkablar stulits vid Roslagsbanan. Tjuvarna är ännu på fri fot.

Just nu pågår arbete att installera nya kontaktledningar på Roslagsbanan mellan Frösunda och Ekskogen i Vallentuna.

Men bygget har drabbats av flera stölder, något som tidningen Mitt i rapporterar om. Tre dagar på raken, från natten innan midsommarafton och framåt, har väktare sett personer fly från området med rullar med kopparkablar.

Ingen är ännu gripen för stölderna.

Aleksander Krajisnik på SL:s presstjänst säger till tidningen att stölderna troligtvis inte kommer att påverka tidsplanen för ombyggnationen.

– Men det är ändå ekonomiska värden som försvinner. Man brukar ta höjd i planeringen i den typen av stora projekt, säger han.

DN

Så kan regeringen avslå Preems ansökan i Lysekil

ONSDAG 24 JUNI 2020

Regeringen är inte bunden av yttrandet från Mark- och miljööverdomstolen om Preems raffinaderi i Lysekil. Den kan – utan att det skulle vara rättsvidrigt – avslå ansökan eller tidsbegränsa ett tillstånd. Men mycket talar för att ärendet till slut avgörs på EU-nivå, skriver Jonas Ebbesson, professor i miljörätt.

Juridiken är viktig när klimatmålen ska uppfyllas och klimatpolitiken förverkligas. Sverige och EU är parter till Parisavtalet, med målet att den globala temperaturhöjningen inte ska öka mer än 1,5–2 grader. Riksdagen har enats om att Sverige ska minska nettoutsläppen av växthusgaser till noll senast 2045 och EU har som mål att bli klimatneutralt till 2050.

I takt med att klimatambitionerna höjs behöver både Sverige och EU ändra sin lagstiftning, eftersom enskilda beslut som påverkar

klimatet måste stå på rättslig grund.
Tillståndsprocessen om Preems raffinaderi i Lysekil är ett tydligt exempel. Preemraff kan bli landets största utsläppskälla av växthusgaser och regeringens beslut får stor betydelse för Sveriges klimatpolitik.
Ett nekat eller tidsbegränsat tillstånd för Preem att expandera ökar chansen att uppnå Riksdagens klimatmål. Att stoppa en stor nyinvestering i fossil verksamhet har dessutom ett starkt signalvärde. Däremot är det osäkert hur mycket ett avslag på ansökan direkt gynnar klimatet eftersom det inte i sig leder till att den totala mängden koldioxid-utsläpp i EU minskar.
Förklaringen är att Preemraff ingår i EU:s system med utsläppshandel för växthusgaser. Varje verksamhet inom handelssystemet måste ha utsläppsrätter som motsvarar dess utsläpp (en utsläppsrätt per ton koldioxid). Det totala antalet utsläppsrätter och den totala mängden tillåtna utsläpp i EU:s ”bubbla” minskar varje år. Trots att systemet har skärpts och minskningstakten ökat, har

utsläppshandeln med rätta kritiserats för att inte ge tillräckliga minskningar.
En kontroversiell fråga är därför hur handelssystemet begränsar den administrativa styrningen med tillstånd och tillståndsvillkor, som normalt krävs för miljöfarliga verksamheter. Enligt EU:s direktiv om industriutsläpp ska tillstånd för verksamheter inom utsläppshandeln inte omfatta utsläppsgränsvärden för direkta utsläpp av växthusgaser.
Preemraff behöver tillstånd av Mark- och miljödomstolen, men i vissa fall kan regeringen förbehålla sig rätten att pröva om verksamheten ska tillåtas. Regeringen måste då göra det utifrån samma regler i miljöbalken som domstolen. Dessutom ska regeringen ”omedelbart lämna besked om förbehållet” till domstolen.
Så skedde inte i Preemmålet. Det dröjde mer än två år. Då hade Mark- och miljödomstolen redan meddelat dom och beviljat tillstånd, domen hade överklagats och domstolen hade gett prövningstillstånd. Det är uppenbart att regeringens beslut stred mot miljöbalkens krav på

omedelbart besked. Min bedömning är att Högsta förvaltningsdomstolen skulle ha upphävt beslutet om någon av parterna hade begärt det. Men ingen klagade, så nu prövades det aldrig.

Genom regeringens förbehåll fick Mark- och miljööverdomstolen, i stället för att avgöra frågan genom dom, yttra sig till regeringen om hur den rättsligt bedömer ansökan.

Nu ligger ärendet på regeringens bord för beslut. Regeringen ska basera sitt beslut på miljöbalken i ljuset av EU:s lagstiftning, däremot inte på den särskilda klimatlagen. Här har Mark- och miljööverdomstolen helt rätt i sitt yttrande. Klimatlagen kan inte ligga till grund för beslut om enskilda verksamheter, utan anger regeringens övergripande ansvar för klimatpolitiken.

Däremot är domstolens slutsats, att verksamheten är tillåtlig och att ansökan inte kan avslås med hänvisning till Preemraffs koldioxidutsläpp, inte lika självklar.

Regeringen är inte bunden av Mark- och miljööverdomstolens yttrande. EU:s lagstiftning ger

utrymme för tolkningar, och miljöbalken medger olika avvägningar och bedömningar inom rättsliga ramar. Även min bedömning har tidigare liknat domstolens slutsats, att EU:s handelssystem skulle förhindra att en tillståndsmyndighet över huvud taget prövar verksamheten med avseende på dess utsläpp av växthusgaser.

Men rättsläget är inte så klart. Det är ingen tvekan om att EU:s direktiv och miljöbalken sätter stopp för tillståndsvillkor som begränsar utsläppen av växthusgaser. Däremot anges inget hinder mot att medlemsstaterna helt nekar eller tidsbegränsar tillstånd av klimatskäl, vilket både Naturvårdsverket och miljöorganisationer har framfört. Denna oklarhet i förhållandet mellan EU:s handelssystem och EU:s lagstiftning om industriutsläpp, som genomförts i miljöbalken, möjliggör för olika tolkningar.

Därför kan regeringen göra en annan rättslig tolkning än Mark- och miljööverdomstolen, utan att det skulle vara rättsvidrigt. Det förutsätter dock en noggrann

prövning med tydlig rättslig motivering. Regeringen kan på så sätt ta ställning till Preemraffs klimatpåverkan och besluta att avslå ansökan eller tidsbegränsa tillståndet, om den också motiverar varför miljöbalkens ”stoppregel” ska tillämpas. Oavsett hur regeringen beslutar, kommer någon av parterna att begära rättsprövning av beslutet. Om Högsta förvaltningsdomstolen då bedömer att beslutet bryter mot en rättsregel, ska den upphäva beslutet (och skicka frågan tillbaka till regeringen), annars gäller beslutet.

I en rättsprövning skulle Högsta förvaltningsdomstolen emellertid ha goda skäl för att först begära att EU-domstolen avgör frågan om ett tillstånd för en verksamhet i handelssystemet kan nekas eller tidsbegränsas av klimatskäl. Det är EU-domstolens uppgift att klargöra hur EU:s lagstiftning ska tolkas. Frågan i Preemmålet är principiellt viktig och har inte prövats. EU-domstolens avgörande skulle få betydelse även för övriga medlemsstater i takt med att de skärper sina klimat-ambitioner.

En prövning i EU-domstolen skulle också kunna sparka i gång en politisk diskussion om hur EU:s handelssystem kan effektiviseras ytterligare. Det vore ju utmärkt om den rättsliga prövningen av Preemraff kunde bidra till att klimatambitionerna höjs.

Jonas Ebbesson

Lars Linder: Ivar Lo-Johanssons iakttagelser om äldrevården gäller också under pandemin

ONSDAG 24 JUNI 2020

I sin reportagebok ”Ålderdoms-Sverige” skildrar Ivar Lo-Johansson ett land där de äldre förvisats till sin sängkant, oönskade av alla. Coronapandemins katastrofala

konsekvenser inom äldrevården avslöjar att alltför lite har hänt sedan dess, skriver Lars Linder.

Modern åldringsvård, skrev en svensk författare för drygt 70 år sedan, är ”att lära människan dö på ett för samhället bekvämt sätt”. Debatten om äldrevården är inte ny. 1949 gjorde Ivar Lo-Johansson en reportageresa bland svenska ålderdomshem. Artiklarna samlades tillsammans med några senare skrivna essäer om samma ämne i boken ”Ålderdoms-Sverige”, som gavs ut 1952.

Det är en bitvis hjärtslitande läsning. Boken bärs av en stark medkänsla med alla de fattiga, undanskuffade gamlingar som slitit hela sitt liv som statare och torpare och som nu förtvinade på anstalter där de satt på sin sängkant utom synhåll för samhället, önskade av ingen.

De hem som han besökte var ofta fint byggda och i välmening tänkta för äldre, men hade av ekonomiska skäl snarast blivit en förlängning av fattigvården. Där placerades även psykiskt sjuka, som ofta var i majoritet. Inte sällan tvangs en frisk åldring dela

rum med en mentalpatient för att på så sätt kunna hjälpa personalen med tillsynen.
Det här var något omvärlden både gömt och glömt. Frågan var undanstädad och ingen ställde frågor.
Men nu rörde reportagen upp en debatt om svensk äldrevård som kom att pågå i flera år, och trots motstånd från ansvariga myndigheter fick Ivar Lo-Johansson efter hand rätt. Hans idé att ”hemvård” är bättre än ”vårdhem” bidrog till uppkomsten av modern hemtjänst.
Men om det mesta har blivit bättre sedan dess, så är det också slående hur mycket av hans iakttagelser om synen på gamla som gäller än i dag.
40-talets befolkningsprognoser var minst lika panikslagna som dagens – Pär Nuders bevingade ord om åldringar som ”köttberg” har djupa rötter. Det tecknades en dyster framtid för Sverige där de överåriga måste försörjas.
Ett ansvar som till sist föll på kommunerna, som inte heller då ansåg sig ha råd. Det vi i coronapandemins tid har kunnat läsa om brister i äldrevården

hörde till det Ivar Lo såg redan den gången: hemmen var underbemannade, personalen dåligt utbildad och sällan sjukvårdskunnig. Läkarbesök förekom bara sporadiskt. Missförhållanden som påtalades begravdes diskret och under beklaganden med hänvisning till otillräckliga resurser eller sekretess.
Intet nytt under höstsolen.
Under den här tiden slutfördes också som bäst den segregering av gamla som i dag är mer eller mindre fullbordad. I steget bort från jordbrukssamhället hade far- och morföräldrar alltmer fördrivits ur familjerna. Man får ”gå till ålderdomshemmen för att träffa de gamla liksom man måste fara till Skansen för att man ska få se de gamla föremålen”, noterade Ivar Lo syrligt.
Och det skedde inte frivilligt. Till det mest rörande i reportagen hör skildringarna av åldringar som med förtvivlans mod försöker klamra sig kvar i friheten i sina smutsiga och förfallna torp och undantagsstugor; skräckslagna inför de hem som deras barn högljutt prisade och

myndigheterna såg som mönsteranläggningar.
I dag syns riktiga åldringar mycket sällan på gator och torg, och vi tror så gärna på de idylliska pr-bilder från äldreboenden som sprids av kommuner och vårdbolag. Till och med myndigheterna tycks ha föreställt sig att landet var just så homogent och välordnat som det tett sig på ytan, och att ”våra gamla” satt väl skyddade och omhändertagna i sina mönsterboenden. Ända tills pandemin plötsligt spräckte bilden.

I själva verket var det just därinne som den tänkta krisordningen bröt samman. För där, i delad osynlighet, trängdes två av samhällets mest marginaliserade grupper, de gamla och vår tids statare, det timanställda prekariatet. Villkoret för deras sammanlevnad var att inget fick kosta, och följden var samma gamla elände: låg bemanning, bristfällig kunskap, ingen utrustning, hög personalomsättning.
Smittskydd? Hålla avstånd?
Men ingen hade anat, eftersom ingen hade frågat.

”Det är en abnorm samhällsmiljö som har alla åldersklasser från spädbarn till vuxna och medelålders, men inte åldringar”, skrev Ivar Lo-Johansson.
En tänkvärd slutsats som naturligtvis inte bara gäller gamla, utan även fattiga, tiggare och alla andra vi helst städar undan i den putsade bostadsrättsföreningen Sverige.
Lars Linder

25

ONSDAG 24 JUNI 2020

procent av svenskarna säger att de tänker gå mer sällan på festivaler, konserter och andra stora kulturevenemang när coronapandemin är över.
Motsvarande siffra för biograferna är 23 procent. Det är resultatet av en undersökning av opinionsinstitutet Kantar Sifo.
Den visar också att 13 procent av undersökningens 700 svarande säger att de kommer att besöka museer och bibliotek mer sällan

än innan pandemin. De aktuella siffrorna avser perioden 11–17 juni.

Lina tror på viljans kraft

ONSDAG 24 JUNI 2020

Visst kan det finnas brister inom skolan. Men har man tilltron till att förändring är möjlig går det att uträtta storverk, menar skolchefen Lina Axelsson Kihlblom.

Vad gör du om du vill söka in till gymnasiets naturvetenskapliga linje men inser att det är omöjligt eftersom du har läst en lättare kurs i matematik under hela högstadiet, då du tycker att matte

är krångligt och dessutom har dyslexi?
Lina Axelsson Kihlblom gjorde på sitt eget sätt. Hon tillbringade en sommar med att läsa in alla böcker i särskild matte – den svårare kursen – och lyckades på det sättet komma in på naturvetenskaplig linje. Hon fick högsta betyg i just matematik.
– Av det lärde jag mig att man kan ändra bilden av sig själv. Man måste ha viljan och man måste tro att det är möjligt. Det handlar inte om begåvning utan om tilltro till den egna förmågan, säger Lina Axelsson Kihlblom.
Samma sak var det när hon som ung ville åka till Tyskland och jobba och knappt kunde ett ord tyska. Motivationen hjälpte henne att på egen hand läsa in vad som krävdes och så åkte hon till dit – och fick dessutom jobb.
De här erfarenheterna har hon haft med sig i bagaget som ledare i skolans värld: Saker går att förändra.
I dag är hon chef för utbildningsförvaltningen samt kultur och fritid i Nynäshamns kommun och har under många år profilerat sig som en

förändringsbenägen rektor och chef.
– Jag vill få alla att känna ”wow, det går!” Med den känslan bli man ganska ostoppbar.
Hon väckte stor uppmärksamhet som rektor på en problemtyngd skola i Södertälje dit hon kom 2011 och påbörjade ett genomgripande arbete för att vända de dåliga elevresultaten. Och visade att det var möjligt.
– I skoldebatten hör man folk prata om bra och dåliga skolor. Politiker vill att vi ska ta bort de ”dåliga”. Det gör mig arg och upprörd. Det handlar om fattiga barn, nyanlända barn, barn till icke-akademiker. Det är som att säga att en akutläkare är sämre än en plastikkirurg därför att fler dör på akuten! Man vill skydda en över- och medelklass som i dag är ganska privilegierad i skolsystemet.
För några år sedan formulerade Lina Axelsson Kihlblom sina tankar i boken ”Våga leda skolan”. Gör en prognos, uppmanar hon. Hårdsatsa tidigt på de elever som riskerar att inte få godkända resultat. Visa att du tror på dem. Få dem att ändra sin egen självbild.

– Inte ”du kommer aldrig in på gymnasiet”. Skrämsel är inget bra. Man måste ha hoppet.
Mest uppmärksammad blev hon ändå för sin första bok ”Kommer du tycka om mig nu?” som handlade om helt andra saker. Den kom ut 2015 och där berättar Lina Axelsson Kihlblom hur hon växte upp som pojke, eller snarare som en flicka i en pojkkropp. Hon berättar också om könskorrigeringen som blev klar när hon var 25 år.
– Jag fick bara positiva reaktioner på boken. För mig var den ett sätt att lägga skammen bakom mig, men jag hade också alltid burit på en rädsla att bli avslöjad.
Som barn skrev hon brev till Gud och bad att få bli omgjord. Att duscha i pojkarnas omklädningsrum var en skamfylld plåga. Att se ut som en pojke men känna sig som en flicka gjorde henne ensam och full av hemligheter som var svåra att bära.
När hon insåg att det fanns en lösning hängde hon upp tillvaron på detta som hon kallade ”där framme”. När hon blivit kvinna även kroppsligen. Då skulle hon äntligen kunna vara sig själv.

– Nu har jag levt halva mitt liv med den nya identiteten och jag kan tänka: vad bra det blev. Samtidigt är det inget jag haft så stort fokus på efteråt, inget jag går och funderar på hela dagarna. Det här med vilket kön man har, det är nog viktigast när man är ung, tänker hon. Ju äldre hon blir desto mindre känner hon att identiteten bara sitter i könstillhörigheten.
– Jag är den jag är. Fortfarande ganska könlös, tycker jag. Handlar mina byxor och skjortor på Dressman men kompletterar med en säkerhetsnål över bysten. Det är mitt inre som räknas. Jag är så mycket mera än en 25 år gammal könskorrigering, säger Lina Axelsson Kihlblom.
Johan Ekfeldt TT

Lina Axelsson Kihlblom
Gratuleras till: Fyller 50 år den 24 juni.
Gör: Förvaltningschef för utbildnings- och kultur och fritidsförvaltningen i Nynäshamns kommun. Tidigare rektor. Jurist.
Bor: Huddinge. Fritidshus utanför Köping där hon är uppvuxen.
Familj: Barnen Karolina, 12, Anna, 11, och särbon Peter.

Så firar hon: Med nära och kära vid flera olika tillfällen.
Om att fylla 50: ”Jag börjar uppskatta saker mer. Hälsan, att jag har ett jobb och ett hus på landet. Vet inte om det är åldern eller corona.”
Om förändring: ”När jag tittar på något tänker jag alltid, vad kan jag göra av det här? Saker som inte fungerar, samhällsproblem. Eller bara ett förfallet hus jag kör förbi. Jag är inte rädd för förändring, jag är rädd för uppgivenhet.”

Se de sjuka i covid som lider länge

TORSDAG 25 JUNI 2020

Det är dags att erkänna ”långtids-covidarnas” existens. Det finns en ansenlig grupp som har dragits med feber, värk, hosta, trötthet, diarré, hudutslag och en rad andra symtom under många veckor. Men de är inte så svårt sjuka att de har fått sjukhusvård eller ens alltid testats för corona. Så de syns inte i statistiken som belyser döda, belagda IVA-platser

och smittade. Att vifta bort dem som hypokondriska hysterikor vore dock både verklighets-frånvänt och dumt.
Fokus ligger på de kritiskt sjuka och den högspecialiserade vårdens förmåga. Men det betyder inte att alla de som inte behöver respirator har negligerbara bekymmer.
Tvärtom är det tärande och skrämmande för tidigare friska personer att förlora ork och kraft under lång tid utan att veta när och om de tillfrisknar helt. Det är också en kostnad för samhället när de inte arbetar. Att förstå, förebygga och behandla olika besvär i tid ligger i allas intresse. Liksom att ordna rehabilitering.
Covid-19 är en ny och komplex sjukdom med många ansikten. Enligt italienska data på 22 512 bekräftade fall hade 7 procent inga symtom, 10 procent ospecifika, 7 procent få, 46 procent milda, 25 procent svåra symtom och 5 procent var i ett kritiskt tillstånd.
För att kunna hjälpa människor med varierande obehag måste man först provta alla med sjukdomstecken för att se om de är infekterade av coronaviruset,

eller om de lider av något annat. Se där, ytterligare ett argument för att masstesta!
Det är också angeläget att ta reda på hur coronaviruset påverkar människans – och olika individers – fysik och immunförsvar, för att kunna ta hand om alla sjuka. Jag blir nästan avundsjuk på vetenskapsmän och kliniker som har ett sådant intressant forskningsfält att ta sig an. Vi vanliga dödliga får hoppas att de hittar svar snabbt. För det är många som lider i det tysta.

Sofia Nerbrand
sofia.nerbrand@dn.se

”Så kan Sverige få en stark och uthållig äldreomsorg”

TORSDAG 25 JUNI 2020
DN. DEBATT 200625

Coronapandemin har lett till ett yrvaket intresse för äldreomsorgen. Det får inte resultera i kortsiktiga lösningar och analyser. Äldreomsorgen behöver ökad kontinuitet, stärkt kompetens, avskaffade

minutscheman, större frihet och digitalisering, skriver Tobias Baudin, Kommunal, Anders Henriksson (S) och Katrin Stjernfeldt Jammeh (S).

I Sverige blir vi allt fler äldre och vi lever allt längre. Det är en fantastisk utveckling och ett resultat av den svenska välfärden som levererar. Det är också en utveckling som ökar kraven på välfärden i allmänhet och på äldreomsorgen i synnerhet. Krav och förväntningar som behöver uppfyllas, för den som möter äldreomsorgen som brukare, som anställd eller som anhörig.

Äldreomsorgen är en förutsättning för och en grundbult i vår gemensamma välfärd. Medan omsorgen om äldre i många länder anses vara en familjeangelägenhet, ofta med resultat att döttrar och svärdöttrar tvingas lämna arbetslivet, har den i Sverige utvecklats till en professionell verksamhet som ger omsorg och avancerad vård på både boenden och i hemmet. Äldreomsorgen är en komplex verksamhet som innehåller hela bredden från lättare stöd i vardagen och en social kontakt till avancerade vårdinsatser i livets

slutskede. Den har utvecklats från den gamla långvården till att vara en verksamhet som ger stöd, omsorg och vård i hemmet. Det ställer högre krav på såväl kompetens som flexibilitet.
Äldreomsorgen, likt sjukvården, har under den pågående pandemin visat sin stora förmåga till att växla upp och ställa om.
Äldreboenden har ändrat karaktär från att stimulera till samvaro och gemenskap till att skydda sköra äldre genom avskildhet och isolering. Det har inte gått lätt och det har heller inte alltid gått bra.
Men inget kan ta ifrån personalen deras stora insatser som skapat lugn och trygghet i en hektisk och orolig tid, ofta med för små resurser och under svåra förhållanden.
Det yrvakna intresse som coronapandemin lett till får inte resultera i kortsiktiga lösningar och analyser, som följden kan bli när en verksamhet hamnar i den nationella politikens och mediernas sökarljus.
Äldreomsorgen förtjänar och behöver uthållighet.
För att möta dessa utmaningar behövs en ökad samverkan mellan den kommunala, regionala och

statliga nivån. Fem punkter som Socialdemokraterna i Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Kommunal menar måste till är:

1 Ökad kontinuitet. Att bli vårdad och omhändertagen av människor du känner, att känna den du ger vård och omsorg är en grundbult för god kvalitet. Det bygger på kontinuitet vilket enbart kan uppnås genom en stabil bas av tillsvidare- och heltidsanställningar. Vi vill därför att Heltidsresan – det parts-gemensamma arbetet som Sveriges kommuner och regioner och Kommunal har tillsammans – förlängs, intensifieras och kompletteras med mål att öka andelen tillsvidareanställda till 90 procent.

Äldreomsorgen har de högsta sjuktalen på svensk arbetsmarknad och det krävs krafttag för att öka frisktalen. En förutsättning för det är nära och tillgängliga chefer som har tid att se personalens utmaningar och göra förändringar i tid. Därför vill vi införa ett riktmärke om 25 medarbetare per chef inom äldreomsorgen, för att förbättra

arbetsmiljön och stärka kontinuiteten.
2 Stärk kompetensen. Kvalitetssäkra undersköterskornas kompetens genom att införa en skyddad yrkestitel och en nationellt enhetlig vård- och omsorgsutbildning. Fler undersköterskor behöver specialistutbildas. Omsorgslyftet som nu inleds där visstidsanställda inom äldreomsorgen på betald arbetstid får möjlighet att studera till vårdbiträde eller undersköterska är centralt för att höja kompetensen och få fler att söka sig till äldreomsorgen. Detta ska utvecklas till att gälla även den som har en tillsvidareanställning, men inte är utbildad undersköterska, för att ytterligare höja kompetensen.
Samtidigt behöver hela organisationen kompetensförstärkas, där har kommuner och regioner ett gott stöd i kompetens- och omställningsavtalet. En grundförutsättning för att lyckas är att yrkesutbildning lönar sig också inom välfärden. Vi ser också behov av att garantera

läkarmedverkan i äldreomsorgen för att höja vårdkompetensen.

3 Låt proffsen vara proffs. Äldreomsorgens utsatthet för detaljerade styrmodeller behöver brytas. Vi vill se ett avskaffande av minutscheman. Det är bra för personalen, men det är också viktigt för brukaren. Vi mår olika från dag till dag och behöver olika stöd. Det ska finnas tid att ge den vård och omsorg brukaren behöver utan att ta från raster eller andra brukare. Det ökar också tryggheten för den som är anhörig när ens förälder eller partner blir väl omhändertagen.

4 Friheten ska växa. Äldreomsorgen behöver förnyas utifrån krav och förväntningar från kommande generationer. Den som flyttar till ett äldreboende ska inte bara kunna förvänta sig en god vård och omsorg. Man ska kunna fortsätta att leva sitt liv fritt, kanske till och med friare än i det tidigare hemmet. Vi vill se en satsning för fler aktiviteter – matlagningskvällar, konserter och friluftsaktiviteter – genom till exempel pensionärsorganisationer och studieförbund.

5 Modernisera äldreomsorgen. Digitalisering inom äldreomsorgen ska vara en väg att stärka den personliga integriteten. Genom trygghetskameror kan den som vill slippa nattliga besök som stör, robotar kan påminna om medicinering och det uppkopplade besöket till läkaren gör resan till vårdcentralen onödig. Det digitala ska inte vara ett sidospår, utan arbetas in och bli det normala. Därför föreslår vi en utbildningsinsats för både anställda och för brukare inom äldreomsorgen.

Till sist, dagens äldreomsorg är alldeles för fragmentiserad, det har pandemin tydliggjort. Marknadiseringen har slagit sönder möjligheterna till samverkan och upparbetade samarbeten. Lov i hemtjänsten och primärvården ger dåliga förutsättningar för en fungerande integrerad omsorg och vård kring sjuka äldre. För brukarna blir resultatet att de tvingas få ihop sin egen omsorg och ansvaret hamnar ofta på anhöriga som får agera samordnare av de äldres kontakter med biståndsbedömare och olika utförare. Utmaningen är

nu att bygga ihop äldreomsorgen så att brukaren hamnar i centrum. Äldreomsorgen ska inte stå stark för att klara kommande kriser, den ska byggas stark för att ge bästa möjliga vård och omsorg i alla lägen. Då kommer den också att klara eventuella kriser i framtiden. Men den långsiktiga finansieringen av välfärden måste säkras. Det handlar om generella, höjda och långsiktiga statsbidrag, men också om att vi tar ett gemensamt ansvar för finansieringen. Ett lyft av äldreomsorgen kräver stora insatser från och ökad samverkan i hela landet samtidigt som det utgår från nuvarande ansvarsfördelning. Sverige ser olika ut och det lokala självstyret är centralt för att möta behoven som finns hos den enskilde. Så bevarar vi den mångfald Sverige är byggt av.

Tobias Baudin,
förbundsordförande Kommunal
Anders Henriksson, gruppledare (S) i Sveriges kommuner och regioner
Katrin Stjernfeldt Jammeh, vice gruppledare (S) i Sveriges kommuner och regioner,

kommunstyrelseordförande i Malmö

Nära två av tre vill se ett tak för flyktingmottagandet

TORSDAG 25 JUNI 2020

Frågan om ifall Sverige ska ha ett riktmärke för asylmottagandet splittrar partierna i migrationskommittén ända upp på regeringsnivå.

En undersökning från DN/Ipsos visar att nästan två av tre vill se ett tak för hur många flyktingar Sverige ska ta emot under ett år.

I dag, torsdag, möts återigen riksdagens åtta partier i migrationskommittén. De har i uppgift att ta fram Sveriges nya asyllagstiftning inför att den tillfälliga lagen från 2016 löper ut nästa år.
Partierna är fortfarande oeniga på en rad punkter. Det rör sig bland annat om villkor för uppehålls-tillstånd, försörjningskrav för anhöriginvandring och om Sverige ska ha en gräns för hur många asylsökande vi ska ta emot.
Frågan om en gräns fanns inte med i de ursprungliga direktiven till kommittén men efter att den lyftes in av Moderaterna har den delvis kommit att dominera de senaste veckornas diskussioner.
Moderaterna och Kristdemokraterna vill att Sverige ska sänka asylmottagandet till samma nivå som övriga nordiska länder. Det Moderaterna kallar för ett volymmål skulle innebära ungefär 80 procent färre asylsökande jämfört med förra året. Centerpartiet öppnade under tisdagen för att kompromissa om ett sådant mål men Liberalerna har ännu inte satt ned foten.
Frågan splittrar regeringspartierna, där

Socialdemokraterna vill ha ett riktmärke relaterat till övriga EU med 2–3 procent av EU:s mottagande och Miljöpartiet säger nej och hotar med att inte skriva under överenskommelsen om det blir verklighet.
En ny undersökning av DN/Ipsos visar att sex av tio vill att Sverige ska ta emot färre flyktingar, det är i stort sett oförändrat sedan 2018. Nästan två av tre, 65 procent av de tillfrågade, vill se ett tak för det svenska flyktingmottagandet. 19 procent anser att det vore dåligt med ett tak och 16 procent är osäkra på vad de tycker i frågan.
– Erfarenheterna från 2015 visar att det finns en gräns för vad Sverige rent praktiskt klarar av utan att det leder till problem. Även om det inte är ohanterbara problem finns det exempel på kommuner som haft det väldigt tufft. Det har nu skett en enorm omsvängning där partierna nästan tävlat om att vara tuffast, säger Nicklas Källebring, opinionsanalytiker på Ipsos.
Förra året tog Sverige emot närmare 22 000 asylsökande, i den gruppen ingår både flyktingar, alternativt skyddsbehövande och andra.

– Man ska komma ihåg att vi frågat om flyktingar men det finns också anhöriginvandring och många andra. Undersökningen bekräftar att det finns en väldigt flyktingrestriktiv opinion i Sverige, säger Källebring.
Ett definitivt tak är inte förenligt med asylrätten och de konventioner Sverige skrivit under, enligt flera experter på asylrätt som DN talat med. Det handlar både om svensk lagstiftning, EU-rätt och internationell rätt.
– Även om EU skulle komma överens om nya regler finns det ett absolut förbud mot att utvisa en person till tortyr eller annan omänsklig behandling, som alltid gäller för alla stater, säger Louise Dane, doktor i offentlig rätt vid Stockholms universitet samt styrelseledamot för Barnrättsbyrån.
När det gäller de mer rörliga målen som nu diskuteras inom ramarna för kommittén, säger Louise Dane att ett riktmärke kan vara juridiskt acceptabelt så länge människor inte nekas en prövning av sina skyddsskäl.
– Frågan är vilka åtgärder man tänker sätta in om riktmärket

överskrids. Ska man införa gräns- eller id-kontroller? Då är man inne på frågor som rör EU:s kärnvärde om fri rörlighet. Sådana åtgärder måste stämmas av med EU-rätten. Eller ska man avsäga sig kvotflyktingar eller skärpa kraven för anhörig-invandring ytterligare? säger hon.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se

Fakta. Migrationskommittén

I januariavtalet mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna utlovades en migrationskommitté som skulle ta fram ny asyllagstiftning efter att den tillfälliga lagen löper ut nästa år. Första mötet hölls i september förra året.

Den nya migrationspolitiken ska enligt regeringen vara långsiktigt hållbar, human, rättssäker och effektiv.

Kommittén ska ta ställning till: Om skyddsbehövande ska få tillfälliga eller permanenta uppehållstillstånd och hur långa de tillfälliga tillstånden i så fall ska vara. Tidigare var permanenta uppehållstillstånd huvudregeln i Sverige, men efter flyktingkrisen 2015, då 163 000 sökte asyl här,

skärptes asyllagstiftningen till EU:s miniminivå och tillfälliga uppehållstillstånd blev regel.
Om man ska återinföra en humanitär skyddsgrund för ömmande fall som annars inte skulle kunna få asyl. Det är något som MP, C och L drivit på för och fått igenom i 73-punktsprogrammet med S.
Vad som ska gälla för anhörig-invandring, inklusive vilka försörjningskrav som ska gälla om någon som har beviljats uppehållstillstånd vill ta hit sin familj. Här har kommitténs tjänstemän föreslagit att reglerna ska skärpas.
2019 sökte närmare 22 000 personer asyl i Sverige. Samma år beviljades 6 500 asylansökningar, enligt Migrationsverket.
Den 23 juli hålls det sista mötet och senast den 15 augusti ska ett förslag lämnas över till regeringen.

Fakta. Så gjordes undersökningen

Ipsos har under perioden 2–15 juni intervjuat 1 501 röstberättigade väljare, varav 310

via talad telefoni, 378 har svarat via sms-länk och 813 via digitala intervjuer i en slumpmässigt rekryterad webbpanel. 1 319 har uppgivit partisympati.
Urvalet för de digitala intervjuerna är ett kvoturval ur en slumpmässigt rekryterad respondentpanel.
Respondenterna har rekryterats till panelen genom telefonundersökningar med slumpmässigt urval.
Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet.
För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring.

DN frågar. Enligt en färsk undersökning från DN/Ipsos vill 65 procent se ett tak för flyktingmottagandet i Sverige. Var anser ni om det?
Liberalerna
Fredrik Malm, riksdagsledamot och ledamot i migrationskommittén.
– Det speglar en uppfattning som finns hos många i Sverige att vi har stora problem med segregation eller utsatthet som vi måste hantera innan vi tar emot många fler till Sverige. Jag har förståelse för den uppfattningen men samtidigt är det svårt att sätta en exakt siffra. Människor kommer ändå och de har rätt att söka asyl.
Moderaterna
Maria Malmer Stenergard, riksdagsledamot och ledamot i migrationskommittén.
– Resultatet av DN/Ipsos undersökning bekräftar att det måste införas ett volymmål/riktmärke som håller invandringen till Sverige på samma låga nivåer som i våra nordiska grannländer. Det är ett förslag som Moderaterna drivit

länge. Vi har också presenterat hur ett volymmål kan utformas i praktiken. Vi tror att detta är ett viktigt verktyg för en stram, förutsägbar och långsiktigt hållbar invandringspolitik.

Miljöpartiet

Annika Hirvonen Falk, riksdagsledamot och ledamot i migrationskommittén.

– Jag önskar att vi hade ett tak för hur många som tvingas på flykt. Men UNHCR:s senaste rapport visar att fler än någonsin är på flykt – var hundrade människa. Ett tak för flyktingmottagande innebär ett brott mot asylrätten. Om ni i stället frågat svenska folket om de anser att man ska bryta mot asylrätten tror jag att de flesta sagt nej. Miljöpartiet värnar asylrätten och står för att ge skydd undan förföljelse när det behövs.

Kristdemokraterna

Hans Eklind, riksdagsledamot och ledamot i migrationskommittén.

– Kristdemokraterna har länge argumenterat för att söktrycket till Sverige måste ned på en nordisk nivå vilket motsvarar en minskning på cirka 70 procent. Vi har i diskussionen om ett så kallat riktmärke sagt att flyktingmottagandet måste stå i

relation till vår integrationskapacitet. De människor som vi tar emot ska vi också göra till en del av den samhällsgemenskap som vi menar gäller alla i Sverige.

Socialdemokraterna

Rikard Larsson, riksdagsledamot och ledamot i migrationskommittén.

– Vi socialdemokrater värnar den reglerade invandringen. Det är grundläggande att människor på flykt ska få hjälp och ha rätt att söka asyl. Men fler måste vara med och dela på ansvaret. Vi vill se ett gemensamt europeiskt asylmottagande, där Sverige tar emot sin andel.

Sverigedemokraterna

Jonas Andersson, riksdagsledamot och ledamot i migrationskommittén.

– Siffrorna förvånar inte, integrationsskulden från 2010-talet påverkar människors vardag. Vi måste nu ställa om från asylshopping till humanitära insatser i närområdet där människor behöver det mest.

Vänsterpartiet

Christina Höj Larsen, riksdagsledamot och ledamot i migrationskommittén.

– Med tanke på förskjutningen av debatten de senaste åren, där invandrare beskrivs som ett problem, är jag inte överraskad. Samtidigt ser vi att 59 procent av svenska folket vill att barn och föräldrar på flykt som splittrats ska kunna återförenas i Sverige. 62 procent tycker att personer med humanitära skäl ska ha möjlighet att stanna (Novus 2020). Det förvånar mig att DN beställer en undersökning i frågan. Ett tak för mottagandet går inte att införa. Det bryter direkt mot asylrätten.
Centerpartiet
Jonny Cato, riksdagsledamot och ledamot i migrationskommittén.
– Centerpartiet är i grunden skeptiska till ett volymmål. Det avgörande är att Sverige värnar asylrätten och att vi kan skapa en långsiktig migrationspolitik som förenar medmänsklighet med ordning och reda.

Coronakommission ska bli klar före nästa val

TORSDAG 25 JUNI 2020

Den kommission som ska granska hanteringen av corona-pandemin får i uppdrag att leverera sitt resultat före nästa val. Det är beskedet efter att partiledarna på onsdagen haft överläggningar med stats-minister Stefan Löfven.

Granskningskommissionen kommer att tillsättas inom kort, eventuellt redan i början av nästa vecka. På de överläggningar som partiledarna höll på onsdagen utlovades ett utkast till direktiv snarast möjligt så att partierna kan komma med synpunkter senast på fredag. Preliminärt sätts slutdatum för kommissionen någon gång under första kvartalet 2022. Det välkomnas av Centerns vikarierande partiledare Anders W Jonsson.

– Regeringen har lyssnat på att vi vill ha det här redovisat i god tid före valet 2022. Det här är en av de värsta kriser som Sverige råkat ut för på decennier. Då är det

rimligt att väljarna i valet 2022 kan ta ställning till det, säger han. Moderaternas partiledare Ulf Kristersson ser också en avgörande poäng i att det kan utkrävas ansvar för både ”framgångar och misslyckanden” före nästa val.
Han ser dock en annan stötesten som inte är avgjord än: vilka slags personer ska ingå i kommissionen?
– Vi motsätter oss bestämt att det skulle vara politiker som ledamöter. Vi vill ha en politiskt helt oberoende kommission. Jag ser framför mig jurister och människor som är kunniga inom medicin och krisberedskap och har integritet, säger Ulf Kristersson.
Alla partier har redan kommit med synpunkter på vad kommissionen bör ägna sig åt. Vänsterpartiet framhåller äldreomsorgen.
– Den bör utredas först och snabbt så att vi kan använda slutsatserna under det att smittan pågår. Smittspridningen i äldreomsorgen är det största misslyckandet men det finns fortfarande lärdomar att dra, säger Jonas Sjöstedt (V).

Även Kristdemokraterna välkomnar att kommissionen ska vara klar före valet men för dem är det inte den avgörande frågan. Viktigare, enligt partiledaren Ebba Busch, är att kommissionen lämnar delrapporter så snart man har granskat ett område.
– Saker måste redas ut redan medan pandemin pågår, till exempel hur vården klarar att hantera utbrott i vissa regioner och hur vi undviker att få en allvarlig situation på fler äldreboenden. Det måste även analyseras hur smittan kom in i landet, säger KD-ledaren.

Statsrådsberedningen ville på onsdagen inte kommentera vad som sagts om kommissionen under partiledaröverläggningarna.
”Vi kommer att presentera kommissionen med alla aspekter i sin helhet i närtid”, skriver Stefan Löfvens pressekreterare Gösta Brunnander i ett sms.
Ett exempel på tidigare granskningskommissioner av stor omfattning är den om Palmemordet som tillsattes 1994 och lämnade sitt slutbetänkande 1999.

Även efter flodvågskatastrofen 2004 tillsattes en kommission som redan i december 2005 presenterade sina slutsatser. Där riktades hård kritik bland annat mot bristen på krissamordning i Regeringskansliet som försenade insatserna på plats.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

Antikroppar hos 17 procent av de testade i Stockholm

TORSDAG 25 JUNI 2020

Drygt en sjättedel av de stockholmare som testades av Karolinska universitets-laboratoriet förra veckan hade antikroppar mot covid-19. Resultatet indikerar en utbredd smittspridning i samhället, enligt laboratoriets chef Claes Ruth.

Resultatet är det första från den masstestning av antikroppar som påbörjats i Region Stockholm. Testet är gratis för alla stockholmare och görs på 77 ställen.
– Förra veckan utfördes knappt 24 000 antikroppsprover. Av dessa var 17,2 procent positiva, säger Claes Ruth, funktionschef för Karolinska universitetslaboratoriet.
Är resultatet förväntat?
– Ja, det indikerar att vi haft en utbredd smittspridning i Stockholm, säger Claes Ruth.

Intresset för provtagningen är enormt. På onsdagen släpptes nya tider och platserna fylldes snabbt. Trycket på laboratoriet är stort och Claes Ruth berättar om en kedja som måste fungera på ett säkert sätt: information och tidsbokning, logistik, provtagning och analys. De anställda jobbar övertid och extrapass och ny personal lärs upp.
Folkhälsomyndighetens undersökning från veckorna 17–21 visar att 10 procent av stockholmarna har antikropparna. Enligt Karin Tegmark Wisell, avdelningschef för mikrobiologi,

kan den stora skillnaden förklaras av att grupperna är väldigt olika. Folkhälsomyndighetens redovisning gäller personer som uppsökt öppenvården för provtagning. En grupp som normalt är representativ för befolkningen, men sannolikt inte den här våren, då många är sjukliga och håller sig i karantän. Karolinska universitetslaboratoriets grupp består av allmänheten, som frivilligt valt att testa sig.
– Det är ett stort och aktuellt urval, men sannolikt inte helt representativt för befolkningen. Jag tänker att det i första hand handlar om människor som är rörliga i samhället och yrkesverksamma. Folkhälsomyndigheten har tidigare sagt att man hoppats att nivån skulle ligga på 20 procent redan i maj med tanke på spridningen av viruset.
Är det förvånande att ingen undersökning når den nivån?
– Både och. Det är svårt att säga att det går för långsamt, det viktiga är att de som är sårbara skyddas särskilt noga. Vi har också lärt oss mer om viruset. Alla som smittats utvecklar inte

antikroppar och man behöver
även titta på andra faktorer, säger
Karin Tegmark Wisell.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

Extremt stor brandrisk på flera platser

TORSDAG 25 JUNI 2020

Värmeböljan och det fortsatt torra vädret efter midsommar gör att brandrisken ökar dag för dag.

– Den är stor i nästan hela landet, och extremt stor bland annat i Mälardalen och på vissa platser längs Norrlandskusten, säger Marcus Årskog på MSB. Myndigheten förfogar över tio helikoptrar och två flygplan

som kan sättas in med kort varsel om olyckan är framme.
Kartorna över brandrisken i landet är ilsket röda, och det är nästan enklare att peka ut de områden där risken för bränder är liten.
De finns, även om de är få, till exempel ett bälte från Växjö över Jönköping upp mot Karlstad.
– Men för att göra det enkelt kan man säga att det är mycket stor risk i stora delar av landet, och extremt stor på vissa platser, säger Marcus Årskog, pressekreterare på MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
På vissa platser i Stockholms län och i Sörmland, stora delar av Skåne, delar av Norrlandskusten och på Gotland är risken extrem.
De flesta bränder orsakas av människor, och Marcus Årskog slår ett slag för appen ”brandrisk ute”, där man kan få uppdateringar kring riskerna område för område, med prognoser, kartor, samt instruktioner om hur man går till väga för att elda säkert.
– Det är viktigt att veta om det är eldningsförbud, den

informationen finns på kommunens webbplats eller hos räddningstjänsten.
Krisinformation.se har också en samlingssida där man kan se var det råder eldningsförbud.
Juli och augusti är normalt sett de månader när brandrisken är störst, men i år har den torra och varma juni tjuvstartat brandsäsongen.
Om eldningsförbud råder får man inte elda utomhus i skog eller nära skogsområden. Förbuden gäller utpekade områden. Ibland kan man få elda på fasta eldningsplatser eller i grillar, men man måste kontrollera vad som gäller i respektive område.
Sedan brandsommaren 2018 har MSB höjt beredskapen mot skogs- och markbränder, även med tanke på framtida klimatförändringar.
Nytt för i år är att Sverige har två skopande flygplan stationerade på Skavsta som kan sättas in över hela landet för att släcka bränder.
MSB har numera också tillgång till tio helikoptrar som flyttas runt strategiskt över hela landet för att kunna sättas in snabbt där det behövs.
– Från det att vi ”trycker på knappen” har de 90 minuter på

sig att lyfta mot branden, säger Marcus Årskog.

Juan Flores
juan.flores@dn.se

Fakta. MSB:s brandberedskap

Två skopflygplan. Stationerade på Skavsta.
Tio helikoptrar i beredskap. Placerade två och två, just nu i Luleå, Lycksele, Östersund, Mora och Västerås.
Skogsbrandsdepåer på strategiska orter. Det är containrar med 2,3 mil brandslang, motorsprutor, hög-hastighetspumpar, sexhjulingar, motorsågar och annan materiel som behövs för att snabbt ta sig ut i terrängen. Depåerna finns i: Boden, Skellefteå, Dorotea, Sundsvall, Östersund, Söderhamn, Ludvika, Strängnäs, Enköping, Bengtsfors, Visby, Vetlanda, Högsby och Ljungby.
MSB har ett stort nationellt förråd i Kristinehamn för att fylla på där det behövs.
Flygplansövervakning. Länsstyrelserna ansvarar för flygpatrullering av områden för att upptäcka bränder.
Krissamarbete inom EU. Om det behövs kan man begära hjälp

genom EU:s krisorganisation. Vid de omfattande bränderna 2018 fick Sverige hjälp den vägen, med släckningsflygplan från Italien, Spanien och Portugal, samt brandmän från bland annat Polen.

Kritiserad skola får grönt ljus att utöka

TORSDAG 25 JUNI 2020

Efter att närmast med vändande post ha lovat avstå en av de två tänkta byggnaderna står det nu klart: Skolinspektionen ger den kritiserade Römosseskolan grönt ljus att till hösten utöka med ytterligare en enhet i Göteborg.

– Beslutet innebär att etableringskontrollen avslutas.

Därmed är de fria att gå vidare med att öppna skolan i Agnesberg till hösten, säger Skolinspektionens Hans Larson.

Göteborg.

Beslutet meddelades på onsdagen och innebär att alla formella hinder är undanröjda för Römosseskolans ägare, Föreningen Framstegsskolan i Göteborg.

Som grund har föreningen ett outnyttjat tillstånd från 2015 om att etablera ytterligare en F-9-skola, men ägarna har i den nu avslutade etableringskontrollen meddelat att de börjar med en F-5-skola.

Skolinspektionen har flera gånger riktat skarp kritik mot Römosseskolans verksamhet. Inte minst har det handlat om att man år efter år sedan öppningen 1998 haft könsuppdelade lektioner i idrott, men även konfessionella inslag under skoldagen som inte bedömts som frivilliga.

Så sent som den 17 mars i år meddelade myndigheten ett föreläggande om att senast 21 augusti visa att man upphör med alla könsuppdelade verksamheter, eller som man skriver: ”Rektorn

ska se till att elever regelmässigt möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet i alla ämnen.”
Men detta föreläggande påverkar alltså inte ägarnas möjlighet att samtidigt öppna ytterligare en skolenhet.
För den planerade skolan i Agnesberg skulle det slutliga tillståndet ha kommit redan förra veckan, men Skolinspektionen reagerade på att ledningen tänkt sig placera barnen i två olika byggnader med 450 meters avstånd dem emellan, trots att tillståndet bara avsåg en lokal. Därtill var brandskyddet inte helt utklarat.
Men efter bara två dagar återkom ägarna med beskedet att man helt enkelt avstår från att använda den lokal som man hyrt för att husera förskoleklassen och årskurs 1. I stället ska alla samsas i den byggnad som föreningen tagit över efter den i december i fjol extremistkopplade och tvångsstängda Vetenskapsskolan/Safirskolan.
Politikerna i Göteborgs kommunstyrelse har samfällt kritiserat att Römosseskolan ska få öppna ytterligare en enhet. Den

styrande Alliansen skrev för sin del att ”Göteborgs stad uppmanar därför att Skolinspektionen i sin pågående etableringskontroll (...) noggrant prövar om skolan tydligt tar ställning för grundskolans värdegrund och då särskilt gällande jämställdheten mellan kvinnor och män.”
En prövning av om Föreningen Framstegsskolan i Göteborgs ekonomi har också gjorts i samband med etableringskontrollen. ”Det har inte framkommit annat än att huvudmannen uppfyller författningarnas krav gällande ekonomiska förutsättningar”, skriver man i beslutet.
Skolinspektionens Hans Larson säger till DN att man även har frågat ägarna om de kommer att behålla hyreskontraktet på den andra lokalen, den som alltså inte får brukas för ordinarie klassrum.
– De behåller den lokalen och de har svarat att man eventuellt kommer att ha slöjden där. Idrotten sker som man tidigare meddelat i Römosseskolan i Gårdsten.
Om Göteborgspolitikernas åsikt att inspektionen inte borde ge klartecken för en ny skolenhet så

länge som både Römosseskolan och Lilla Römosseskolan i Gårdsten står under var sitt föreläggande, säger Hans Larson:
– Vi har till viss del vägt in i kontrollen att det pågår två uppföljningar med var sitt föreläggande. Vi har ställt frågor till dem under etableringskontrollen apropå vad som framgår av föreläggandena.
Liberalernas skolpolitiske talesperson Roger Haddad säger:
– Liberalerna kräver att regeringen omedelbart agerar. Vårt krav är att skolor med återkommande brister och kritik enklare ska bli av med sitt tillstånd.
DN har upprepat sökt företrädare för Römosseskolan för kommentarer till Skolinspektionens beslut och politikernas synpunkter.

Lars Näslund
lars.naslund@dn.se

Sjukhus anmäls – 81-åring med covid-19 blev bortprioriterad

TORSDAG 25 JUNI 2020

Gösta Andersson, 81, skulle inte få intensivvård när han vårdades för covid-19. När barnen vädjade ändrades beslutet – och nu tränar han inför sin 33:e Vätternrunda. Södertälje sjukhus anmäler fallet enligt Lex Maria.

En av de äldre som blivit bortprioriterade i vården under pandemin, som DN berättat om, är Gösta Andersson, 81.

Han tränade inför sin 33:e Vätternrunda, men när han blev svårt sjuk i covid-19 i april blev han av läkare på Södertälje sjukhus ändå ”nollad” – han skulle vid en försämring varken få hjärt-lungräddning eller intensivvård. Efter att barnen vädjat fick han trots allt en plats på iva, och är nu frisk.

Granne med Gösta Andersson bor en pensionerad läkare som läste om Göstas fall. Han hörde av sig

och hjälpte honom att göra en anmälan om felbehandling till sjukhuset och till Inspektionen för vård och omsorg, Ivo.
– Det är tack vare mina barn som jag fick vård och klarade livet. Annars hade jag helt enkelt strukit med. Min uppfattning är att jag blev väldigt godtyckligt behandlad när de tog in och nollade mig, säger.
Nu har även sjukhuset gjort en anmälan enligt Lex Maria till Ivo. Det gläder Gösta Andersson.
– Då har min sjukdom ändå gjort lite av nytta. Det är jättebra att det här blir utrett, så att man nu börjar följa rutinerna. Och om det inte är så att man har frångått rutinerna så är det fel på rutinerna. Man får inte bara gå på åldern i sina bedömningar, man måste titta på helheten. Så länge det finns plats i intensivvården ska man inte sorteras bort, trots att man passerat 80. Jag är ju ett exempel på att man kan klara det även fast man är över 80.
Christophe Pedroletti, vd för Södertälje sjukhus, uppger till DN att man redan tidigare tagit beslut om att utreda hanteringen av Gösta internt. Normalt sett brukar man först därefter ta ställning till

en eventuell lex Maria-anmälan till Ivo, men i det här fallet väljer man att anmäla till Ivo parallellt direkt, delvis för att det redan anmälts till Ivo.
– Oavsett hur vår händelseanalys faller ut tycker vi också från sjukhusets sida att frågeställningen är så viktig att vi vill ha en extern oberoende granskning av vår egen utredning.
Enligt Pedroletti har sjukhuset precis som övriga i regionen skalat upp verksamheten enormt.
– Vi har haft marginal i systemet vad gäller platstillgänglighet, så vi har varit noggranna med i våra rutiner och beslut att det är de sedvanliga etiska och medicinska principerna för hur man vårdar patienterna som ska gälla även under pandemin.
– Om vi nu har en indikation om att så inte varit fallet vill vi se över det med vår interna utredning. Eftersom frågan även varit uppe på Socialstyrelsen, i Ivo och i media om man har behövt prioritera på annat sätt under pandemin, så vill vi även att det granskas externt hur vi har agerat.
Som DN berättat har läkare kritiserat att regionledningen förnekat att hårdare prioriteringar

än vanligt skett i vården under pandemin.
Torbjörn Tännsjö, professor emeritus i praktisk filosofi vid Stockholms universitet, anser att det finns stora risker med att inte tala klarspråk om hur prioriteringar genomförs.
– De som löper risk är de läkare, som tvingas göra prioriteringar, vilka högre instanser inte vill låtsas om. De hamnar inte bara i vad som brukar kallas etisk stress utan också i en juridisk gråzon, där de löper risk att i efterhand ställas till svars för sådant de gjort i bästa välmening.
Enligt Tännsjö kan det vara svårt i det rådande läget att bringa reda i regelverken, bland annat baserade på hälso- och sjukvårdslagen, som han menar har motsättningar.
– Så snart vi kan hämta andan och tänka klart bör vi emellertid ta itu med den uppgiften.

Lisa Röstlund
lisa.rostlund@dn.se
Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se

Misstänkt mord löst efter 18 år

TORSDAG 25 JUNI 2020

Polisen lyckades inte lösa det misstänkta mordet på den socialdemokratiske politikern Pär Axelsson i Västerås. Men nu har man gått igenom fallet på nytt, och slår fast att det i själva verket aldrig handlade om mord.

– Vi har läst igenom utredningen framlänges och baklänges och kommit fram till att han måste ha dött av naturliga orsaker, säger polisen Ove Dahlberg till SVT.

Det före detta landstingsrådet Pär Axelsson hittades död i sin lägenhet i Västerås 4 augusti 2002.

Fallet fick stor uppmärksamhet, då hans skador fick polisen att misstänka att han blivit mördad. Under flera år lades stora polis-resurser på att lösa fallet, men någon gärningsman kunde aldrig hittas.

Förra året tog polisens grupp för olösta mord, så kallade ”kalla fall”, över ärendet och nu rapporterar lokala medier att man bestämt sig

för att lägga ner
mordutredningen.
TT

Sänkt skatt på inkomst förbereds

TORSDAG 25 JUNI 2020

Regeringen och samarbets-partierna förbereder ytterligare skattesänkningar. Låg- och medelinkomsttagare kan få behålla drygt 100 kronor mer i månaden.

– Vi har höjt miljöskatter och de intäkterna ska betalas tillbaka till svenska folket, säger finansminister Magdalena - Andersson (S).

Det handlar om fyra förslag som nu skickas på remiss. Det ena handlar om att fler pensionärer ska slippa betala mer skatt än de som har arbetsinkomster. Ett generellt avdrag på inkomstskatten finns också med, i två varianter.
Färre ska också betala statlig skatt, eller också ska den statliga skatten sänkas. Det fjärde förslaget handlar om skatteförmåner för utländska experter.
Finansminister Magdalena Andersson (S) framhåller att förslagen inte är färdigförhandlade mellan regeringen och samarbetspartierna Centern och Liberalerna. Dock måste förslagen remitteras redan nu för att kunna ingå i den budget för 2021 som läggs fram i höst.
– Det här är för att ha en handlingsfrihet inför höstens budgetförhandlingar, säger Magdalena Andersson.
Hur sannolikt är det att de här förslagen blir verklighet?
– Det ekonomiska läget är osäkrare än vanligt så det handlar om vad vi bedömer är väl avvägt. Men vi har höjt miljöskatter och

de pengarna ska återbetalas till svenska folket. Exakt var vi landar får vi se.

Regeringen remitterar även ett förslag om ytterligare skattesänkningar för personer över 65 år. Det är ett led i S vallöfte om att sluta skatteklyftan mellan pensionärer och löntagare. Om klyftan helt sluts i och med höstens budget är ännu oklart.

– Ja, vi måste återkomma till det när vi ser vilket utrymme som finns. Det är en del av januariavtalet att vi ska ta bort den här orättvisa skatteklyftan. Men vi får se vilket utrymme som finns. Det finns andra saker som också är viktiga – det finns stora behov både inom sjukvården och äldreomsorgen, säger finansministern.

Enligt januariavtalet ska regeringen tillsammans med C och L genomföra en grön skatteväxling där pengar från miljöskatter används till att sänka skatten på arbete. Enligt SCB ökade intäkterna från miljöskatter med 4 miljarder förra året jämfört med 2018.

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se
Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

Fakta. Skatteförslagen

Skatten på arbetsinkomster sänks med 1 700 kronor per år för dem som tjänar upp till skiktgränsen på 509 300 kronor per år, alternativt med 1 300 kronor för alla.
Nytt avdrag för pensioner mellan 213 000 och 1 418 000 kronor per år gör att skillnaden i skatt mellan arbete och pension tas bort.
Gränsen för när man börjar betala statlig skatt höjs med 500 kronor räknat på månadsinkomst.
Alternativt sänks den statliga skattesatsen från 20 till 19,5 procent.
Den så kallade expertskatten förlängs.

1

TORSDAG 25 JUNI 2020

miljon kronor kräver Jönköpings kommun i skadestånd av en äldre man som anklagas för att ha förgiftat och dödat två lövträd, som stod i en allé nära mannens bostad. Träden var 80 respektive 100 år gamla, i runda tal. Enligt kommunen borrade mannen hål i träden och hällde gift på dem. Dödandet ska ha skett 2015. Mannen nekar till anklagelsen.
TT

Bedragare lurade till sig 85 miljoner

TORSDAG 25 JUNI 2020

En 31-årig man som varit huvudmisstänkt i en omfattande bedrägerihärva döms till fängelse. Mannen har lurat närmare 90 personer på sammanlagt 85 miljoner kronor.
Mannen, som är från Blekinge, döms för 88 fall av grovt bedrägeri, narkotikabrott och fyra fall av olaga hot till fängelse i fyra

år och tio månader. Han döms också att betala 85,6 miljoner kronor i skadestånd till 90 målsäganden. Mannen har hela tiden nekat till brotten.
TT

Coronautbrott inne på sjukhus

TORSDAG 25 JUNI 2020

Neurologiavdelningen på Skånes universitetssjukhus i Malmö har drabbats av ett utbrott av coronaviruset. Tolv anställda vid avdelningen har konstaterats smittade med covid-19 den senaste veckan, rapporterar Sydsvenskan.
– Enstaka fall är något vi räknar med, bland personal eller patienter. Men det här är ett

utbrott, säger Niklas Mårtensson, tillförordnad verksamhetschef för neurologi, rehabiliteringsmedicin, minnessjukdomar och geriatrik vid sjukhuset.
På grund av att det är semestertider slogs neurologiavdelningen nyligen ihop med kardiologavdelningen på sjukhuset och det var då smittan upptäcktes.
TT

48 nya dödsfall i covid-19

TORSDAG 25 JUNI 2020

Ytterligare 48 personer med bekräftad covid-19 har rapporterats döda i Sverige, enligt Folkhälsomyndighetens senaste statistik. Den totala dödssiffran stiger därmed till 5 209 personer. Samtidigt har 1 487 nya fall av smitta konstaterats. Totalt har 62 324 personer bekräftats smittade i Sverige. 2 387 personer har fått eller får intensivvård.TT

Två åtalas för knivmord i Landvetter

TORSDAG 25 JUNI 2020

Två män åtalas vid Göteborgs tingsrätt misstänkta för ett knivmord i Landvetter utanför Göteborg. Det var en sen kväll i slutet på februari som en 26-årig man knivhöggs till döds i centrala Landvetter. Han avled ett par timmar senare på sjukhus. En 25-årig man åtalas nu för att ha hållit i kniven medan den andra mannen, som är i övre tonåren, ska har tillhandahållit mordvapnet. Enligt åklagaren har gärningen skett tillsammans och i samförstånd. Därför åtalas bägge för mordet.

TT

Carl Johan von Seth: Nytt hopp i svensk ekonomi – men långt till återhämtning

TORSDAG 25 JUNI 2020

Sedan viruskrisens djupaste mörker i april och maj har hushållen och företagen i Sverige blivit betydligt mer hoppfulla. Det bekräftar Konjunkturinstitutets nya barometer.

DN:s Carl Johan von Seth - svarar på tre frågor om återhämtningen i ekonomin.

1 Är det värsta över nu?

Mycket tyder på att krisens allra mörkaste period ligger bakom oss. Statliga Konjunkturinstitutets färska barometer, där myndigheten regelbundet tar tempen på näringslivet och hushållen, visar att humöret stiger snabbt från avgrundsmånaderna april och maj.

Alla är mer hoppfulla. Särskilt hushållen och industrin. Ändå är läget långtifrån normalt. Den snabba uppgången i indikatorerna sker från förskräckligt låga nivåer. Enligt näringslivets egna bedömningar är man fortfarande i

en värre sits än under finanskrisen. Det är långt kvar till något som kan kallas en riktig återhämtning.
Dessutom är bilden motsägelsefull. Tillverkningsindustrin visar en tydligt ökad optimism. Eller rättare sagt, minskad pessimism. Men samtidigt är orderingången fortfarande väldigt låg och visar ännu inga tecken på att vända. Det är oroande.
2 Vad är det som har fått hushåll och företag att se ljusare på framtiden?
Det som har stor betydelse för exportindustrin är att många länder nu släpper de allra strängaste restriktionerna. Europa håller på att öppna. Också i USA normaliseras läget, även om det orsakar bakslag i smittbekämpningen.
Att pandemin har bedarrat i flera stora ekonomier är viktigt både för hushållen och för näringslivet. Ju mindre smitta, desto bättre blir utsikterna i ekonomin.
Dessutom höjer de senaste - månadernas stigande börser humöret. Det hänger i sin tur sannolikt ihop med de enorma

ekonomiska krisåtgärder som både regeringar och centralbanker har sjösatt de senaste månaderna. Utan dem hade finansmarknaderna varit i sämre skick. Fler människor hade samtidigt förlorat jobbet om det inte vore för krispolitiken.

3 Fortsätter återhämtningen i höst?

De flesta prognosmakare räknar med en långsam återhämtning från och med sommaren. Det gäller både svensk och global ekonomi.

Internationella valutafonden, IMF, släppte på onsdagen en ny prognos för världsekonomin i vilken världsekonomin krymper med 5 procent i år. I den väntas också EU:s och USA:s ekonomier halta fram i flera år. Ländernas bnp kommer inte tillbaka till 2019 års nivå ens i slutet av 2021.

Dessutom finns flera risker. En av dem är att pandemin växer till en ny, andra våg som slår lika våldsamt som den första. Om det i sin tur leder till att länder stänger in sig på nytt kommer krisen fördjupas rejält.

Samtidigt dröjer det innan krisen verkar ut ordentligt i ekonomin.

Många anställda har varslats om uppsägning. Men hur många kommer faktiskt att bli av med jobbet? Och hur många av dem som är korttidspermitterade har ett arbete att gå tillbaka till? Arbetslösheten har garanterat inte nått sin kulmen än.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se

Utsatt Gotland vädjar om hjälp: ”Vi klarar oss inte utan stöd”

TORSDAG 25 JUNI 2020

På söndag skulle Almedalsveckan invigts. Beslutet att ställa in är ett av flera hårda slag mot ett krisande Gotland.

Nu vädjar öns företagare och politiker om hjälp inför hösten för att undvika masskonkurser och utbredd arbetslöshet.

– När mina stunder är som svartast funderar jag mycket på hur Gotland ser ut 2021, säger politikerveckans Mia Stuhre.
För tre månader sedan skärpte Folkhälsomyndigheten restriktionerna för att motverka spridningen av covid-19. Dagen efter ställdes Almedalsveckan in. Turisterna har långsamt börjar återvända – men det kommer att ta tid reparera skadan.
I lokala medier beskrev företagare beskedet som ett ”dråpslag” och ”helt förödande”.
– Det kom som en chock för många, säger Almedalsveckans projektledare Mia Stuhre.
På en dag förlorade företagarna 70 procent av årsinkomsten.
– Jag är orolig för hur det kommer att slå mot företag som inte kan hitta nya marknader eftersom Gotland har vissa begränsningar när det gäller kommungrannar. Vad innebär det för nästa år, med hur vi nyttjar Visby för Almedalsveckan? Vad händer om inte vi får ha företagen och hotellen kvar?
Mia Stuhre betonar att Almedalen inte är inställd utan uppskjuten

till nästa år. Men pengarna som många är beroende av är borta. Dagens Industri uppskattade 2017 att veckan omsätter 250 miljoner kronor. Beslutet påverkar hela samhället.

– Alla bofasta är på något sätt involverade i besöksnäringen och finns där för att serva och se till att Gotland lever för besökarna. Det är klart att man kan se ett avbräck. Det är väldigt tungt, säger Frida Boklund, Företagarnas regionchef på Gotland.

Våren var tuff: Påskturismen uteblev nästan helt, evenemang har ställts in och turister stängts ute. Beslutet att skärma av ön togs med hänsyn till den ansträngda sjukvården som är anpassad för de omkring 60 000 invånarna och som överbelastas när hundratusentals turister kommer. Mia Stuhre säger ändå att krisen har sammansvetsat invånarna. Det finns hopp. Men samtidigt en ständig oro för framtiden.

Öppna upp för besökare eller inte? Frågan har präglat ön under våren.

Victoria Berge driver sedan fyra år tillbaka Kalk Hotel med 21 rum

tvärs över gatan från Almedalens talarscen.
– Säsongen är inte som den brukar vara, det känns som en himla lång lågsäsong, säger hon. I mars stannade allting av, säger hon.
– Vi har slutat att jämföra med föregående år för man blir så himla besviken. Från maj till september brukar vi ha fullbelagt varje dag. Vi har gått från 100 procents beläggning till 18–24 procent nu under våren.
Vissa företagare har varit kritiska till att turister och sommargäster avråds från att besöka Gotland, andra invånare har velat isolera ön och stoppa färjan.
Victoria Berge är kluven. Liv och hälsa går först, säger hon – men som hotellägare behöver hon gäster. Ska Gotland välkomna besökare krävs det hjälp utifrån, till exempel behöver vården mer resurser.
– Hjälp oss att rusta oss. Om jag tar på mig företagshatten så vill jag såklart inte att Gotland ska stängas ned, jag är beroende av turism. Jag finns inte om inte turister finns. Men man är så splittrad. Samtidigt som jag tycker att det är jätteviktigt att vi kan

rädda liv så vill jag också rädda min business. Men vi har ingen möjlighet som kanske resten av Sverige att kicka igång till hösten, det finns inte.
Gotlands besöksnäring omsätter årligen omkring 4 miljarder kronor, ungefär lika mycket som jordbruket och livsmedelsproduktionen tillsammans. Turismen är en viktig motor och bidrar till ”bibehållen service och en levande landsbygd”, står det i kommunens översiktsplan.
Den är och kommer framåt att vara väldigt viktig, säger regiondirektör Peter Lindvall.
– När restriktionerna tas bort eller mildras handlar det om att tillsammans med näringen göra en ordentlig kraftsamling för att komma tillbaka.
Kommer ni att klara återhämtningen utan statligt stöd?
– Nej, vi kommer inte att klara det utan statligt stöd.
Under coronakrisen blir Gotlands sårbarheter extra tydliga, framför allt inom tre sektorer: transporter till och från ön, sjukvården och

elnätet. ”Extremt viktiga” vanligtvis, ännu mer nu.
– Det är extra ansträngande när vi har en pandemi där vi inte vet vad vi har för långsiktighet i flygförbindelser, hur ofta färjorna kan gå, och där vi inte vet att vi har en stabil elförsörjning på Gotland.
Specialiseringen på turism gör platser som Gotland extra sårbara för kriser eftersom det inte finns annat, till exempel industri, att falla tillbaka på. Det säger Charlotta Mellander, professor i nationalekonomi på Jönköpings universitet.

Hur bör Gotland göra för att ta sig ur krisen?
– Det är tiotusenkronorsfrågan. Man kan säga så här, blir det här långvarigt så kommer det att slå väldigt hårt mot en plats som Gotland, som ju ändå har klarat sig ganska bra för att vara en liten plats på håll från mycket annat. Det finns inte lika mycket annat att falla tillbaka på som hos en större plats, men man har kunnat leva ganska gott på turism.
Det är ovanligt tyst på sommarlandet Kneippbyn några kilometer utanför Visby – öppningen har skjutits upp.

Under våren har ledningen försökt att gasa och bromsa sig ur krisen samtidigt som planerna hela tiden spruckit.
– Läget är för jäkligt, men annars är det bra, säger vd Bobbo Werkelin.
Vanligtvis besöker omkring 100 000 personer anläggningen – i år måste han planera för en mycket lägre siffra. Våren har präglats av ovisshet.
– Man är van att ta lösningar och snabba beslut men här går det liksom inte. Alla har missat lektionen om pandemi och är lika tagna överallt.
Besöksnäringen ger ungefär 2 500 heltidsjobb på Gotland. En normal högsäsong beräknas 6 000 personer jobba med turism i någon form. I år avvaktar företagare med att anställa sommarjobbare eftersom läget är för osäkert. En normal sommar hade över 200 ungdomar arbetat på Kneippbyn.
– Man känner sig fundersam och orolig hur vi ska ta oss framåt fullt ut. För varje dag som går försöker man en massa saker men det tar stopp här och stopp där, det är mycket frågor från alla och det

finns ingen tidsaxel att förhålla sig till.
Sedan kommer han in på det som alla politiker och företagare DN pratat med tagit upp.
– Företagsstöden hjälper i princip inte oss.
Regeringens senaste krispaket till företag på 39 miljarder kronor gäller för två månader och grundas på omsättningstapp i mars och april, Gotlands lågsäsong. Utformningen frustrerar på ön.
– Vi är en sommardestination, våra företag får sina stora intäkter maj till september. Stödet träffar inte rätt på det sättet, säger regionstyrelsens ordförande Eva Nypelius (C).
Enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) senaste prognos beräknas Gotlands skatteintäkter minska med 156 miljoner kronor. Statsbidrag jämnar ut tappet men det betyder mindre pengar till välfärden. Prognosen bygger dessutom på en positiv höst. Eva Nypelius är ”jätteorolig” för att förlusten kommer att växa.
I juni lättade regeringen på restriktionerna för resor inom Sverige. Ett efterlängtat, positivt besked, säger Eva Nypelius. Men

läget är fortsatt allvarligt. Det kommer bli en annorlunda sommar och oron inför hösten finns kvar.
– Vi ser att många företag inom besöksnäringen är hårt drabbade. Lättnaderna gör att vi kanske inte kommer se konkurserna det varit hot om, men det blir annorlunda för företagen, de har tappat en stor del av intäkterna. Det här måste man följa upp, det är jätteviktigt att analysera och fortsätta att jobba nära näringslivet och se hur det utvecklas.

Petter Jerdén

petter.jerden@dn.se

Oklar framtid för permitterade: ”15 procent kan bli av med jobben”

TORSDAG 25 JUNI 2020

En halv miljon svenskar har blivit permitterade under coronakrisen och nästan lika många är arbetslösa. Vad de ska göra i höst beror på viruset – och på oss själva, tror experterna.

– Vi räknar med att 15 procent av de som permitterats blir av med jobben, säger Annika Winsth, chefsekonom på Nordea.

Anna Tögel står vid en dator på Arbetsförmedlingen i Liljeholmen. Hon gjorde sitt sista arbetspass i går, sportaffären hon jobbade i gick i konkurs i april.

– I dag ska jag skriva in mig som arbetssökande. Det känns inte så bra.

Hon är numera en av över 440 000 arbetslösa i Sverige. Sedan mitten av mars har över en halv miljon svenskar korttidspermitterats och 63 000 förlorat jobbet. Dessutom är tre

gånger så många personer varslade som i fjol.
Den största andelen permitterade och varslade jobbar i tillverkningsindustrin, handeln och besöksnäringen.
– Delar av vår bransch står helt stilla. Permitteringarna är helt nödvändiga för att i grunden livskraftiga företag ska kunna överleva, säger Malin Ackholt, ordförande i Hotell- och restaurangfacket.
Hur länge ska de vara borta från arbetslivet? Det beror helt på hur världsläget ser ut efter sommaren, tror experterna. Om globala leveranskedjor återupptas och folk börjar resa och konsumera mer lär antalet permitterade minska.
– Just nu tror jag att väldigt många svenskar tänker att man har ett nytt jobb i höst. Om vi gör det, då är vi ”fine”. Om det inte löser sig lär folk få ett helt annat beteende, säger Annika Winsth, chefsekonom på Nordea.
Hur det blir i höst är det ingen som vet. Epidemiologer världen över diskuterar nu om det kommer en andra virusvåg efter sommaren. Det skulle kunna leda till att länder tvingas återinföra strikta skyddsåtgärder. Vissa

menar att det går att hålla nere smittspridningen samtidigt som samhället är öppet, andra är oroade över att hösten ska bli tuff. Vad som händer i resten av världen är avgörande för Sverige eftersom industrin är beroende av globala marknader och leveranskedjor, och besöksnäringen av turism.

– Vi kommer att få strukturförändringar i resebranschen. Men det är tyngre för industrin. Förändringar för världshandeln slår hårdare mot Sverige om man ser till bnp, säger Annika Winsth.

Men om det skulle bli en till våg så tror Annika Winsth inte att världens regeringar skulle agera på samma sätt. För länder som USA och Italien hade ytterligare en nedstängning varit ett för hårt slag mot ekonomin, uppfattar hon.

– I Norden har vi ett socialförsäkringssystem som ger oss trygghet. Men i USA, till exempel, har du kanske en eller två månadslöner att luta dig mot om du förlorar jobbet. Det går inte att hålla tummarna för näsan hur länge som helst.

Robert Bergqvist, chefsekonom på SEB, tror heller inte att det blir ytterligare nedstängningar i höst. Han är orolig för en till virusvåg, men uppfattar att världen kommer att vara mer förberedd.
– Om fyra fem månader från nu har vi en helt ny beredskap och kunskapsnivå om viruset. Vi lär ha en ny virusinfrastruktur, kanske med testning och mediciner. Det gör oss tryggare, och då kommer nog fler att vilja konsumera igen.
Malin Ackholt från Hotell- och restaurangfacket är däremot rädd att förbuden mot större folksamlingar blir kvar i Sverige – vilket gör det svårt för besöksnäringen.
– Man säger att vi inte ska träffas, men hela vår bransch går ut på att vi ska träffas. Jag tror att hösten kommer att vara jobbig, säger Malin Ackholt.
Men det finns ljuspunkter i dagens situation. Pandemin kan leda till en stärkt innovationskraft och snabba på större strukturförändringar i svensk industri, tror Robert Bergqvist. Den så kallade fjärde industriella revolutionen – som syftar på en omfattande automatisering och digitalisering av

tillverkningsindustrin – kan gå fortare, enligt honom. Det beror på att företag inte kan förlita sig på underleverantörer i utvecklingsländer i samma utsträckning, och de statliga finansiella stöden ger dem resurser att satsa på innovation.
– Kraften i den omvandlingen finns kvar trots pandemin. Dessutom ser vi en enorm kreativitet med företag som ställer om till att tillverka handsprit och skyddsmasker.
Den utvecklingen kan innebära att den ekonomiska återhämtningen går fortare när världen väl återgår till det normala. Men det är en klen tröst för alla som är arbetslösa just nu. Svenskt Näringsliv spår att arbetslösheten kommer att öka och vara som högst vid årsskiftet 2020–2021.
– Vi räknar med att 15 procent av de som är permitterade i dag förlorar jobben, säger Annika Winsth.
Samtidigt finns det jobb att söka, även om de är få. Men det kräver att man tänker nytt, säger Johanna Kock, sektionschef på arbetsförmedlingen i Liljeholmen.
– Främst i skogsbranschen och plantering, gröna näringar. Där

finns det en hel del. Vi ser också en vändande trend i besöksnäringen.
Arbetssökande Anna Tögel hoppas att kunna utbilda sig till programmerare, och tänker söka försörjningsstöd för tiden som hon studerar. Samtidigt väntar hon sitt första barn.
– Sverige behöver programmerare, så jag tänker att det är ett bra val. Under några månader behöver jag lite stöd från Arbetsförmedlingen. Jag hoppas att det funkar.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se

Experter: Sverige missar unik chans att underlätta för cyklister

TORSDAG 25 JUNI 2020

Just nu pågår det en cykelboom i världen. Coronakrisen är en möjlighet att ställa om till ett mer hållbart samhälle, men i Sverige varnas det för att politiker missar chansen.

Ska cyklandet öka måste beteendemönster förändras

och satsningen på infrastruktur ökas, säger experter.
Flera länder har gjort insatser under coronakrisen för att öka cyklandet. Milano har en ambitiös plan för att minska biltrafiken. Bryssel, Berlin och London har byggt tillfälliga cykelvägar. Frankrike ger bidrag till reparationer för att minska trycket på kollektivtrafiken. ”Cykeln är ett av de mest hygieniska alternativen för att motverka virusets spridning”, enligt borgmästarkontoret i pedalsatsande Bogota, Colombia.

Pandemin beskrivs som en unik möjlighet att bryta mönster när människors vardagsrutiner rubbas. Nu finns chansen att ställa om till mer hållbart resande, men svenska politiker tar den inte. Det menar Sonja Forward, senior forskare på Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI.
– Man pratar om hållbara transporter och man pratar om miljö, men många gånger när det kommer till kritan så sätter man inte undan tillräckligt med resurser för att få det tillräckligt bra.

Det är svårt att ändra invanda resemönster. Funkar det att köra bil funderar man ofta inte på att ändra den vanan, enligt Forward. Men när livet ändras är vi öppna för nya rutiner.
– Coronakrisen skulle kunna göra det lättare att få folk att börja reflektera över sitt resande. Man kanske inte vill åka buss, vad gör man då i stället? Man sätter i gång en tankeprocess om hur man ska resa, frågor som man i vanliga fall inte tänker så mycket på. Det är en period när det medvetandegörs på ett helt annat sätt.

Att bryta mönster är ett steg i processen. Nästa del, som är kritisk, är att få människor att fortsätta cykla.
– Man är mycket mer känslig för negativa saker när man inte är van. Det är därför vi säger att det är viktigt att man då, som kommun, erbjuder en bra miljö för att hålla kvar dem som börjar pröva på. Då är det en chans att den här vanan blir ett nytt beteende.
Men då måste det bli lättare och säkrare att cykla, säger Anna Lindén som jobbar med mobilitetsfrågor på 2030-

sekretariatet, som följer upp Sveriges klimatmål.
Cykelbanor behöver breddas, konfliktytor med gångtrafikanter minskas och farliga korsningar byggas bort. Stråken måste länkas ihop – det kan inte plötsligt dyka upp en busshållplats i vägen.
– Gör hela infrastrukturen lättare, bredare och mer lättförståelig för hur man ska bete sig som cyklist.
I regeringens plan för ett fossilfritt Sverige 2045 är ”ökad och säker cykling” en del.
I Cykelbokslut 2018 från i fjol konstaterar Trafikverket att det behövs mer resurser för att mäta utvecklingen och att uppföljningen är bristfällig. Det saknas också ett specifikt mål att jobba emot.
Det finns ambitioner att få fler att cykla men planerna grusas ofta av samma orsak: Brist på pengar.
Trafikexperten Krister Spolander säger att staten lägger över finansieringen på kommunerna, som uppger att de inte har råd.
– Med den nuvarande takten i planeringen så kommer det ta 40–50 år innan man har en vettig infrastruktur på plats. Staten skulle behöva satsa 6–8 gånger mer än vad man gör i dag. Då

skulle man fram till 2030 kunna få en hyfsad infrastruktur på plats, men det tåget har gått.
Han får medhåll från Cykelfrämjandets ordförande Lars Strömgren, som vill att staten tar större ansvar.
Det finns också en konflikt inbyggd i infrastrukturen. Städer har en begränsad yta och ska cyklandet öka måste det ofta ske på bilens bekostnad.
– Det behöver verkligen ske en förändring och det har väl aldrig funnits ett bättre tillfälle för det än nu.
– Det behövs pengar och man behöver se över väglagen. I sammanhanget är det väldigt små pengar och man får väldigt mycket för pengarna när man bygger för cykel, framför allt när man väger in hälsonyttan.
Infrastrukturminister Tomas Eneroth (S) håller med om att det saknas resurser. Han säger att regeringen därför har skjutit till pengar och gjort insatser för att öka kunskapen i frågan, som att bygga upp ett nationellt cykelcentrum för forskning. Men huvudansvaret för att utveckla infrastrukturen ligger på

kommuner och regioner, menar han.

– Framför allt behöver kommuner och regioner lägga väsentligt mer resurser framöver och stadsplaneringen måste sluta utgå från män och bilar.

Utgångspunkten för planering av infrastruktur måste vara ökad mobilitet i alla samhällsgrupper och det måste vara hållbart.

Ett av de största hindren för ökad cykling är brister i kunskap om stadsplanering och hur vi ska bygga samhällen, säger ministern.

– Jag vill att vi bygger mer jämställt och jämlikt för en ökad mobilitet i alla samhällsgrupper och det måste få ett mycket tydligare genomslag nationellt men inte minst på kommunal och regional nivå.

Petter Jerdén

Segregation och dynamik viktiga frågor efter epidemin

TORSDAG 25 JUNI 2020

Hur ska Stockholm och Sverige gå vidare efter coronapandemin? Stockholms handelskammare har tagit initiativ till att samla elva experter som ska formulera en plan för framtiden.

– Den ekonomiska krisen och hälsokrisen är fruktansvärda. Men det är vår plikt och skyldighet att tänka framåt, säger Omstartskommissionens ordförande Klas Eklund.

Klas Eklund är seniorekonom på advokatbyrån Mannheimer Swartling och har en bakgrund i bland annat finanssektorn, universitetsvärlden och regeringskansliet.

– Vi startade Omstartskommissionen på vårvintern när allt såg fasansfullt ut – människor blev arbetslösa, företag gick i konkurs, ekonomin stängdes ned – och bildade en grupp av ledande experter på

olika områden som ska tänka mer djupt och strategiskt kring hur Sverige ska starta om efter pandemin, säger han.
Var och en skriver ett kapitel, med handfasta råd och en plan för framtiden, i en bok som kommer ut den 17 augusti, ungefär då budgetförhandlingarna börjar i samband med regeringens kräftskiva på Harpsund. Arbetet i kommissionen har kommit halvvägs och alla har kommit in med ett utkast till sitt kapitel, men Klas Eklund vill inte avslöja några detaljer än, mitt under arbetets gång.
– Men staten kan inte fortsätta betala för korttidspermitteringar och hålla företag under armarna hur länge som helst. När ska vi växla om till en strategi som fungerar på lång sikt och svänga om mot starkare statsfinanser? Det handlar bland annat, menar Klas Eklund, om investeringar i ett socialt hållbart Sverige, om digitalisering på ett bra sätt, om utbildningspolitiken.
– Pandemin har förvärrat läget för en ung generation, som jobbar inom gigekonomin eller har haft gymnasieundervisning på distans en stor del av vårterminen. Det

finns en risk att de får sämre förutsättningar.
Susanne Ackum, före detta statssekreterare på finansdepartementet, har hand om utbildningspolitiken.
– Det behövs mer pang på-utbildning, mer språkundervisning. Hon kommer att föreslå omfattande reformer, vi behöver bland annat en bättre yrkesutbildning och kanske en omställningsförsäkring, i dag behöver vi lära om och lära nytt hela yrkeslivet, säger Klas Eklund.
Tor Borg, som är analytiker på Boverket, tar sig an bostadsbristen och professor emeritus Lars Hultkrantz infrastrukturen.
– Vi kan göra mycket på kort sikt, som att sätta i gång investeringar. Hultkrantz har tidigare skrivit att han anser att höghastighetståg är extremt dyrt och en teknik som kanske inte är relevant om 40 år. Vi kanske ska rusta upp det rådande järnvägsnätet i stället och sedan satsa på laddstationer och elvägar. Vi får väl se vad han säger nu, säger Klas Eklund.
Amy Loufti, professor i datavetenskap, skriver om digitaliseringen

– Digitaliseringen kan göra trafiken säkrare och underlätta klimatomställningen. Den griper in överallt, vad betyder digitaliseringen för våra legala system och kan vi bygga ett digitalt välfärdssamhälle? säger Klas Eklund.
Åsa Hansson vid Institutet för näringslivsforskning tar hand om skattepolitiken.
– Nästan alla ekonomer tycker att vi bör växla om till lägre skatt på arbete och högre skatt på konsumtion och egendom.
Har ni ett särskilt kapitel om Stockholms besvärliga situation?
– Vi pratade om att ha ett stad kontra landsbygd-kapitel. Men Stockholmsrelaterade frågor kommer in nästan överallt. Stockholm har en hög andel av besöksnäringen, kultur- och eventverksamheten och är hårdare drabbat av pandemin än nästan alla andra platser.
Det var lätt, enligt Klas Eklund, att få ihop tio experter som ville vara med och arbeta med ett Sverige efter coronakrisen. En mängd företag och institutioner har hört av sig och vill bidra med synpunkter. Han har också träffat företrädare för många företag och

branscher, liksom representanter för civilsamhället, Svenska kyrkan, Röda korset och Rädda barnen bland andra.
– Civilsamhället spelar en stor roll i att bygga motståndskraft inför framtida kriser. Vi kommer inte att skriva särskilt mycket om vad som behövs just nu. Nu är krisen akut, därefter kommer en övergångsfas i kanske ett eller två år innan vi kan starta om på riktigt.
Klas Eklund har tidigare deltagit i ett antal framtidskommissioner, och är nöjd med att Omstartskommissionen består av experter.
– När en kommission är politiskt sammansatt blir resultatet ofta urvattnat. Vi kommer att vara djärva och ta ut svängarna.
Vad tycker du är viktigast för livet efter pandemin?
– Allt hänger ihop men jag skulle säga att bryta segregationen och utanförskapet och att samtidigt främja dynamik och konkurrenskraft.
Att kombinera ett dynamiskt samhälle med förbättrade livschanser för de i utanförskap är

frågor som alla i politiken har brottats med, enligt Klas Eklund. – Jag har arbetat med det i 40 år och påstår mig inte vara närmare en lösning. Men en social och miljömässig hållbarhet behövs, säger han.

Mia Tottmar
mia.tottmar@dn.se

Fakta. De ingår i kommissionen

Arbetsmarknad: Oskar Nordström Skans, professor vid Uppsala Universitet.
Bostäder: Tor Borg, analytiker på Boverket, före detta chefekonom på SBAB.
Entreprenörskap: Pontus Braunerhjelm, professor vid Entreprenörskapsforum, KTH och Blekinge Tekniska Högskola.
Europasamarbetet: Cecilia Malmström, gästprofessor på Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet, tidigare EU-kommissionär och EU-minister.
Finans- och stabiliseringspolitik: Lars Calmfors, professor emeritus vid Institutet för internationell ekonomi på Stockholms Universitet.
Grön omställning: Maria Wetterstrand, vd på Miltton Purpose och

Miltton Europe, före detta språkrör Miljöpartiet.
Infrastruktur: Lars Hultkrantz, professor emeritus, Handelshögskolan vid Örebro universitet.
Ny teknik: Amy Loutfi, vicerektor och professor i datavetenskap, Örebro Universitet.
Skatter: Åsa Hansson, docent vid Institutet för Näringslivsforskning, Lunds universitet.
Utbildning och omställning: Susanne Ackum, fil. dr. och före detta statssekreterare på finans-departementet.

Öppna skolor har inte gett fler svårt covidsjuka barn

TORSDAG 25 JUNI 2020

Att förskolor och skolor varit öppna under pandemin verkar inte ha lett till att fler barn behövt vårdas på sjukhus för covid-19. Det visar en ny studie som gjorts på coronasmittade barn inom slutenvården i Stockholm.

Sedan början av april har skolor i 194 länder världen över stängt ner för att minska smittspridningen av det nya coronaviruset. Sverige har stuckit ut genom att hålla både förskolor och grundskolor öppna trots rådande pandemi, och enligt en ny studie på coronasmittade barn i Stockholmsregionen ser den svenska modellen åtminstone inte ut ha förvärrat sjukdomsläget för barnen.

– Man kan säga att bilden som finns av att få barn drabbas av covid-19 stämmer i stort. Barnen har förhållandevis milda symtom i jämförelse med vuxensidan och det är få som blir svårt sjuka. Tittar man på hela sjukhusvården för covid-19 så står barnen för mindre än en procent av de som vårdats inom slutenvården under de två månader som studien pågick, säger Malin Ryd Rinder, överläkare och medicinsk verksamhetschef för barnakutsjukvården på Karolinska universitetssjukhuset. Hon är en av forskarna bakom studien där man under en tvåmånadersperiod coronatestat den stora majoriteten av alla barn

upp till 18 år som vårdats på sjukhus i Stockholm.
Totalt var det 63 barn som under perioden testades positivt för covid-19, och av studien framgår att det framför allt är de väldigt små barnen som drabbats.
– Vi kunde hitta 30 barn som vårdades med primär coviddiagnos under den här perioden. 16 av dem var under ett år, så det är en tydlig övervikt av små barn. Precis som vid många andra infektioner är det ganska vanligt att man har en annan underliggande sjukdom. Sen vet vi också att de små barnen har de största riskerna för att få allvarliga infektioner, vilket gör att vi nästan alltid lägger in barn under tre månader som kommer in med feber, säger Malin Ryd Rinder.
Ett fåtal av de barn som vårdats för covid-19 har varit i behov av syrgas, och ingen har behövt respirator. Ett litet barn med underliggande sjukdom avled under våren. Barnet testade positivt för covid-19 men också för andra bakterieinfektioner, vilket gör att forskarna inte kan säga något om dödsorsaken.
För barnsjukvården är rs-virus och influensaperioden varje vinter

en större puckel än vad coronaperioden hittills varit, enligt Malin Ryd Rinder.
– Under vintrarna har vi normalt sett stora virusepidemier. Då vårdar vi många barn som behöver syrgas och några enstaka varje år hamnar i respirator, så för oss har den här pandemin inte haft alls samma avtryck i sjukvården som rs-virus och influensa har för oss om vintern. Något som däremot blivit föremål för diskussion är huruvida det kan finnas en koppling mellan covid-19 och så kallat hyperinflammationstillstånd.
– Det finns rapporter som tyder på det, och under den här perioden såg vi endast två barn som behandlades framgångsrikt. Det är fortfarande ovanliga tillstånd men de senaste veckorna har vi noterat fler fall. Detta följs nu noggrant men är för tidigt att summera då just immunologiska reaktioner kan debutera en tid efter själva infektionen.
Intresset för hur den svenska strategin med öppna skolor drabbar barn har varit högt, samtidigt som data på området hitintills varit begränsad.

– Vi kan inte se att fler barn här har behövt vård på sjukhus till följd av covid-19, trots att vi inte hållit dem hemma som i många andra länder. Bland de sjuka har överrepresentationen funnits bland de riktigt små barnen och de vistas ju inte på förskola utan i hemmet, säger Malin Ryd Rinder.
Hur den svenska strategin med öppna skolor har påverkat resten av samhället framgår inte av studien.

Jenny Strindlöv
jenny.strindlov.dn@dn.se

Fakta. Undersökning på Karolinska och Södersjukhuset

En översikt gjordes av barn upp till 18 år som vårdats inom den slutna vården på Karolinska och Södersjukhuset i Stockholm under perioden 13 mars–14 maj.
Forskarna fann att 63 av barnen som under perioden vårdades inom slutenvården i Stockholm var smittade av coronaviruset.
Hälften av dessa barn vårdades primärt för covid-19.
I 19 av fallen var barnen helt symtomfria. Covid-19 upptäcktes då som ett bifynd när barnet sökte för något helt annat. I 14 fall var det svårt att avgöra om det var

covid-19 eller något annat som var den primära orsaken till barnets behov av vård.
Hälften av de barn som vårdades med covid-19 inom slutenvården var under ett år gamla.
17 procent av de barn som under perioden vårdades på sjukhus med covid-19 hade inga symtom alls.
40 procent av de barn som testades positivt hade underliggande sjukdomar.

Två häktade för mord – greps vid stor insats

TORSDAG 25 JUNI 2020

Södertörns tingsrätt har häktat två personer misstänkta för ett mord i Liseberg i lördags kväll. Personerna greps under en stor insats i Östberga i söndags.
– De är för oss kända sedan tidigare, säger Lars-Erik Hedberg, utredningsledare i polisområde Stockholm syd.

Det var sent på midsommardagen som en person hittades svårt skottskadad i villaområdet Liseberg, som ligger alldeles intill Östberga, i Älvsjö. Personen fick föras till sjukhus men hans liv gick inte att rädda. Han avled av på sjukhus på tisdagskvällen.
Dagen efter skjutningen genomförde polisen en stor insats i Östberga. Polisens regionala insatsstyrka slog då till på flera adresser i området. Enligt ett vittne till Aftonbladet var polisen utrustad med automatvapen och det var ”värsta livet och massa skrik”.

Under tillslaget greps tre personer. Två av dem häktades på onsdagen av Södertörns tingsrätt, misstänkta för att ha utfört mordet.
– Vi har numera två häktade, skäligen misstänkta för mord, säger Lars-Erik Hedberg, utredningsledare i polisområde Stockholm syd.
Lars-Erik Hedberg är förtegen kring skjutningen och vill inte gå in på vad det var för vapen som användes och hur många skott som avlossades. Han vill heller inte uppge hur gamla de häktade är.

I Östberga – där den stora insatsen skedde – har ett känt kriminellt nätverk sin bas. Flera skjutningar och sprängningar under våren misstänks ha kopplingar till nätverket. Bland annat två misstänkta mord i år, i Älta och på Östermalm, och ett sprängdåd i centrala Stockholm.
Lars-Erik Hedman var delaktig i insatsen i Östberga. Han vill inte kommentera om tillslaget var riktat mot nätverket. Men han säger att de nu häktade personerna är kända av polisen sedan tidigare.

– De är för oss kända sedan tidigare.
Ytterligare en person är anhållen, skäligen misstänkt för mordet i Liseberg. Enligt Lars-Erik Hedman kan det komma fler gripanden i ärendet.
– Vi har ytterligare frihetsberövanden framför oss. Finns det risk för hämndaktioner och ytterligare brott efter skjutningen?
– Det går inte att utesluta. Jag tycker att det skulle vara fel av mig att lova någonting, men vi har inte fått de indikationerna.
John Falkirk john.falkirk@dn.se

Anders Tegnell var inte beredd på allt hat och hot

TORSDAG 25 JUNI 2020

För ett halvår sedan var Anders Tegnell okänd för de flesta svenskar. Sedan det nya coronaviruset dök upp i Sverige har han nästan dagligen synts i media och i direktsända presskonferenser i tv. Det är hans roll som statsepidemiolog.

Men mycket fokus har hamnat på honom som person. Det är uppenbart att han inte är bekväm med det. Han berättar att han inte var beredd på så mycket hot och hat. När Folkhälsomyndighetens generaldirektör gick till hans försvar vände det, även om pendeln nu slagit tillbaka en bit igen.

Den här våren blev världen som galen säger han och land efter land stängdes. Under svininfluensapandemin 2009 stängdes inget. Jag hade gärna hört mer om resonemangen kring att hålla Sverige mestadels öppet

och hur det var att stå där ensam kvar.
Somliga kommer nog att se programmet som ett försvarstal av en misslyckad strategi. Men för mig är det här en välbehövlig nyansering av en oerhört komplex fråga. Att Sverige misslyckats med att skydda de äldre är uppenbart. Anders Tegnell frågar sig vad man hade kunnat göra för att undvika de många dödsfallen. Det är inte så lätt att svara på som somliga tror. Vi har inget facit än.
Jag hoppas att programmet får fler att förstå att stängda samhällen som en försiktighetsprincip också kan få negativa konsekvenser i form av ökad psykisk ohälsa, kvinnomisshandel, arbetslöshet och ökad utsatthet för redan utsatta barn.
Anders Tegnell tar sitt uppdrag på allvar när han upprepar de råd som vi hört till leda om att tvätta händerna, hålla avståndet och stanna hemma vid minsta sjukdomskänsla. Trist kanske, men viktigt. Pandemin är inte över bara för att det är sommar.
I dag, torsdag, sommarpratar - Gry Forssell, programledare.
Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se

Lars Vilks coronaskulptur är rest

TORSDAG 25 JUNI 2020

Konst. För några år sedan brändes Lars Vilks konstverk ”Waaal” ned. Det var placerat i skulpturparken Konst på hög utanför Kumla. Nu har Vilks gjort ett nytt verk att placera på samma plats. ”Corona Borealis”, som det heter, har fått sitt namn av en stjärnbild men är också relaterat till coronapandemin och den hotbild som Lars Vilks lever med, enligt ett pressmeddelande från Kumla kommun.

Torbjörn Ivarsson

Claes Borgström

TORSDAG 25 JUNI 2020

Advokaten och före detta Jämo Claes Borgström, Stockholm, har som tidigare meddelats avlidit i en ålder av 75 år. Han efterlämnar hustru Märit och tre barn med familjer.

Vi nås av beskedet att Claes Borgström är död. Därmed är en stark, modig och empatisk man med ett socialt rättspatos borta. Vi vet att det är många med oss som sörjer honom.

Varför blev han då så uppskattad? Jo, han hade förmågan att kombinera sin roll som skicklig advokat med ett, för tiden, ovanligt engagemang för feminism och rättvisa. Hans röst var alltid kraftfull och tydlig när han, som man, gick mot strömmen. Han såg och respekterade den han talade med men släppte inte sin åsikt.

År 2000 utsåg den dåvarande socialdemokratiska regeringen Claes till Sveriges första manliga Jämo. Det var ett mycket medvetet och kanske ett oväntat val. Han blev uppmärksammad

och uppskattad för sitt mod och framför allt för sin vilja att förändra och förbättra kvinnors villkor. Han drev kampen för rättvisa löner som en viktig fråga. Ett exempel är Jämos så kallade ”miljongranskning” av 1 246 arbetsgivare med totalt en miljon arbetstagare. När den var genomförd hade mer än tre fjärdedelar av de arbetsgivare som granskades åtgärder som ledde till höjda löner för många kvinnor. Att arbetet med lönejusteringar har fortsatt på dessa arbetsplatser är ett resultat av en skickligt genomförd insats under Claes ledning.

Claes var också starkt engagerad i frågan om mäns våld mot kvinnor vilket bland annat kom till uttryck i samband med fotbolls-VM i Tyskland år 2006. Då rustades statliga bordeller upp och små snabbisbordeller av drive-in-typ skruvades ihop i Dortmund och Köln. I dessa garageliknande bås fanns kondomautomater, toaletter, alarm och en nödutgång. Sveriges Jämo, Claes Borgström tog offentligt avstånd från detta. Claes blev en förebild. Få män – om ens någon – har som han

offentligt visat vad det innebär att vara feminist. Det var modigt. Men sån var han. Han gjorde det han trodde på. Var sann mot sig själv och andra. Oavsett om det gällde en brottslings rätt att få den hjälp han har rätt till eller en kvinnas rätt till sina mänskliga - rättigheter!

Margareta Winberg fd jämställdhetsminister, Lise Bergh fd statssekreterare för jämställdhet, Lena Svenaeus fd Jämo

Varför har M ändrat sig om SD?

FREDAG 26 JUNI 2020

Det är helt okej att politiker omprövar sina ståndpunkter, exempelvis vad gäller samarbetspartner. Däremot bör de inte låtsas att den nya hållningen ligger i linje med vad partiet alltid har tyckt – eller på sin höjd innebär en mindre justering.

Ta Ulf Kristerssons (M) resa. En månad efter att han valdes till partiledare, hösten 2017, sa han: ”Jag tänker inte samtala eller förhandla eller kompromissa med SD”.
Två år senare, strax före jul 2019, lät det annorlunda. Då tyckte moderatledaren att ”det var hög tid att träffa Sverigedemokraterna”, varpå Kristersson och Jimmie Åkesson (SD) hade sitt första direkta möte (SVT 4/12 2019). ”Det är något jag tänkt under en längre tid”, sa Kristersson till SVT.
Regeringsfrågan kommenterades med: ”Det är inte aktuellt, jag vill bilda en borgerlig regering”.
Ett halvår senare visade det sig att M, för att bilda en sådan regering, inte längre var främmande för att budgetförhandla med Åkesson, vilket skulle göra SD till ett stödparti. Alltså en roll som påminner om den som Vänsterpartiet hade under lång tid, men med skillnaden att S var stort och V var litet, medan M och SD ligger på ungefär samma nivå.
Den nya hållningen märks även i retoriken. När Åkesson i veckan oroade sig på Twitter över att M skulle öppna för att underlätta

familjeåterförening, fick han snabbt beskedet ”du kan vara lugn – vi viker inte ner oss för MP” från M:s migrationspolitiska talesperson. Ord som ”inte samtala eller förhandla” har ersatts med att kalla avståndstagandet för ”tramset”.
Och när försvarsminister Peter Hultqvist (S) nyligen skrev om ”det blåbruna blocket” avfärdade Kristersson det som ”djupt ovärdigt” (SvD 24/6).
Det står honom givetvis fritt att förse SD med en annan färg. I samma veva är det dags att han förklarar varför det som för knappt tre år sedan var otänkbart plötsligt beskrivs som det enda rimliga.

Susanne Nyström
susanne.nystrom@dn.se

”Subventionerade bostäder för fattiga fel väg för Sverige”

FREDAG 26 JUNI 2020

DN. DEBATT 200626

Alternativet till den svenska generella bostadspolitiken är att införa en mer renodlad modell med sociala bostäder, liknande den som finns i de flesta andra länder. Men det skulle bli dyrare och få mindre stöd än att reformera dagens politik med bland annat höjt och breddat bostadsbidrag och statliga hyresgarantier, skriver forskaren Martin Grander.

Dagens bostadspolitik och allmännyttan klarar sämre än någonsin av att täcka behovet för grupper med låg betalningsförmåga. Två alternativ finns för en mer jämlik bostadsförsörjning: antingen införs en modell för sociala bostäder, där subventioner riktas till bostadsmarknadens aktörer. Eller också uppdateras den nuvarande modellen med mer precisa och ändamålsenliga

subventioner. Den senare varianten bör vara enklare att genomföra, mer kostnadseffektiv och ha större folkligt stöd.
Det är huvudslutsatsen i min nya SNS-rapport ”Allmännyttan och jämlikheten” som lanseras i dag. Regeringen tillsatte i maj utredningen ”En socialt hållbar bostadsförsörjning” med uppdraget att skapa förutsättningar för att underlätta för ”hushåll som har svårt att skaffa en bostad på marknadens villkor”. Ett välkommet initiativ, men det kommer i elfte timmen.

Bostadsmarknaden, framför allt i större städer, kännetecknas av både brist på bostäder och ökad ojämlikhet. Ekonomiska resurser och sociala kontaktnät har blivit viktigare för att få en bostad – att kunna flytta till arbete eller utbildning är inte självklart för alla. Den ojämlika bostadsförsörjningen riskerar därmed att även ge upphov till ojämlika levnadsvillkor i stort.
I Sverige har vi sedan 1945 haft vad som kallas för en generell bostadspolitik, framför allt uppbyggd kring kommunala allmännyttiga bostadsföretag och

bostadsbidrag till hushållen. Den utgår från att alla ska kunna efterfråga en hyresbostad på en och samma marknad, oavsett ekonomisk situation. Den generella politiken har dock alltid varit beroende av selektiva inslag. De med låg inkomst ska ändå kunna hävda sig. Riktade offentliga stöd, inte minst bostadsbidraget, ska möjliggöra detta. För de som inte kan efterfråga en bostad på grund av social problematik, exempelvis missbruk, finns en sekundär bostadsmarknad där kommunen hyr bostäder från fastighetsägare och sedan i sin tur hyr ut dessa i andra hand.

I dag exkluderas dock även grupper utan sådan problematik. Det talas om en strukturell hemlöshet som slår mot dem vars huvudsakliga problem är otillräckliga ekonomiska resurser. Min analys visar att den generella bostadspolitiken, och allmännyttan, sämre än någonsin klarar av att täcka behovet för grupper med låg betalningsförmåga. Ökade krav på affärsmässighet har gjort det svårare för de kommunala bostadsföretagen att vara

allmännyttiga. Samtidigt har demografisk utveckling, urbanisering och urholkade sociala stödstrukturer, parallellt med förändringar i skattepolitik och redovisningsregler, förändrat förutsättningarna för allmännyttan.
Förändringarna yttrar sig i hårdare inkomstkrav på nya hyresgäster, begränsad nyproduktion i det lägre prissegmentet och att kommunala hyresbostäder med låg hyra säljs av för att finansiera nyproduktion. Resultatet blir färre åtkomliga bostäder och högre trösklar. Framför allt hamnar ensamstående föräldrar, unga vuxna och utrikes födda utanför bostadsmarknaden.
En slutsats av min forskning är att vi inte kan bemöta 2020 års bostadssociala utmaningar med en uppsättning verktyg som smiddes 1945. Men frågan är då om det är verktygen som behöver slipas om, eller om vi är i behov av en helt ny verktygslåda?
Den ena vägen är att införa en mer renodlad modell med sociala bostäder, liknande den som finns i de flesta andra länder. Det innebär att vi ger upp den

generella bostadspolitiken till förmån för att särskilda subventionerade bostäder byggs och reserveras för låginkomsthushåll. Ett starkt argument för denna väg är att grupper som i dag faller utanför skulle få en bostad.
Argument mot är att det kan bli kostsamt, inbegripa svårigheter kring vilka grupper som ska inkluderas, skapa inlåsningseffekter och bidra till stigmatisering av såväl bostäder som boende. Det skulle också sannolikt innebära att hyressättningen för andra bostäder än de sociala bostäderna på sikt blir helt marknadsanpassad. Jag anser att nackdelarna med denna väg överväger fördelarna.
Den andra vägen är att reformera den generella bostadspolitiken för att svara mot dagens förutsättningar. Här är grundprincipen att subventionera individen snarare än bostaden. Det kan ske genom att:
1 Reformera bostadsbidraget för att med högre precision hjälpa hushåll med låg inkomst. I dag kan unga, barnfamiljer och pensionärer få bostadsbidrag.

Utred om dessa kriterier ska slopas och om enbart inkomst i stället ska avgöra vem som får bidrag, oavsett ålder. Nivån på bidraget bör även höjas.
2 Utveckla det kommunala och/eller regionala bostadsförsörjningsansvaret. Allmännyttan bör som huvudprincip godkänna personer med försörjningsstöd och andra typer av bidrag. Skapa incitament för, och ställ krav på, privata hyresvärdar att göra detsamma. Ge regionerna ökat inflytande för att minska kommunala skillnader i bostadsförsörjningsstrategier och motverka så kallad ”social dumpning” mellan kommuner.
3 Utveckla en modell för statliga hyresgarantier. Dagens kommunala hyresgarantier, där kommunen kan bli borgenär för individer som har egen inkomst men som stängs ute på grund av exempelvis betalningsanmärkningar eller hyresskulder, fungerar dåligt. Få kommuner gör garantin tillgänglig för sina medborgare. Reformera därför hyresgarantierna till en modell där staten ansvarar för, informerar om och betalar ut garantierna.

4 Reformera fördelningssystemen med förturer och alternativ till kötid. En bostadskö är inte rättvis för alla. Utred hur förturer för särskilt ekonomiskt utsatta grupper till bostäder i det lägre prissegmentet kan genomföras. Fördela delar av bostadsbeståndet genom lottning. Inrätta regionala bostadsförmedlingar och skapa incitament för privata hyresvärdar att ansluta sig till dessa.

Utöver dessa förändringar av den generella bostadspolitikens selektiva inslag krävs en skattereform för att utjämna skillnaderna mellan ägt och hyrt boende. Hyresrätten kan då bli en mer attraktiv boendeform för alla grupper och den generella bostadspolitiken kan fungera som den en gång var tänkt.

Mitt förslag är inte fritt från problem kring gränsdragningar, inlåsningseffekter och stigmatisering. Att införa en mer socialt jämlik bostadsförsörjning kommer att innebära avvägningar. Men en bärande idé i förslaget är att vi i dag har ett stort bestånd av prisvärda bostäder. De behöver bevaras i detta prissegment, nyttjas bättre och göras tillgängliga för dem med

stora behov och liten betalningsförmåga. Det är feltänkt att i detta läge bygga nya subventionerade bostäder till personer med mycket låga inkomster. Att i stället reformera den generella bostadspolitiken skulle förmodligen också vara billigare för statsfinanserna, ha större folkligt stöd och åter placera bostaden som en central del av välfärden.

Fakta. Rapporten

SNS-rapporten ”Allmännyttan och jämlikheten” lanseras i dag, fredag.

Rapporten diskuterar allmännyttans och den generella bostadspolitikens utveckling över tid samt hur väl den är lämpad för att möta dagens bostadspolitiska utmaningar.

Rapportens författare, Martin Grander, svarar för analys, slutsatser och förslag. SNS som organisation tar inte ställning till dessa.

SNS är en oberoende ideell förening. Verksamheten består av forskning, möten och utbildning om viktiga samhällsfrågor.

Martin Grander, fil dr i urbana studier, Institutionen för urbana studier, Malmö universitet

Januaripartierna överens om höghastighetstågens nästa steg

FREDAG 26 JUNI 2020

Trafikverket får i uppdrag att gå vidare med planerna på nya stambanor för höghastighetståg.
Det har regeringen och samarbetspartierna C och L kommit överens om.
Myndigheten ska hitta sätt att pressa kostnaderna.

– Nu går startskottet för moderniseringen av infrastrukturen, säger Tomas Eneroth (S).

De senaste dagarna har intensiva förhandlingar pågått mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centern. Frågan på bordet har varit nya stambanor som ska binda samman Sveriges tre storstäder med Jönköping som knutpunkt. Där ska tågen kunna färdas i över 300 kilometer i timmen, som ett attraktivt alternativ till flyget och en möjlighet till längre arbetspendling.

Höghastighetstågen är en av punkterna i januariavtalet, men bland de fyra partierna finns olika uppfattningar om hur avtalet ska tolkas i den delen.

Förhandlingarna i veckan har trots det lett fram till ett beslut som regeringen klubbade på torsdagen.

– En lång tids förhandlingar är nu klara. Det här innebär att nu går startskottet för hela den samlade planeringen som ska modernisera infrastukturen med alltifrån el-vägar till nya stambanor, säger infrastrukturminister Tomas Eneroth (S).

Enligt uppgörelsen får Trafikverket i uppdrag att ta fram kostnadsberäkningar för hela den framtida infrastrukturen men också specifikt för stambaneprojektet.
Kalkylerna ska redovisas i höst och ligga till grund för en proposition nästa år.
– Det särskilda uppdraget som gäller stambanor innebär att man utifrån kostnadstaket på 205 miljarder kronor ska redovisa uppdaterade beräkningar.
Trafikverket ska titta på olika alternativ för projektet utifrån aspekter som effektivitet i byggandet och klimatmässighet, säger Tomas Eneroth.
– Vi behöver en ordentlig genomlysning av vilka behov vi har av att modernisera svensk infrastruktur. Det stora betinget i klimatomställningen ligger på transportsektorn. Därför är det viktigt att vi får gediget underlag för en elektrifiering. Det är därför jag också nämner elvägar, för vägtransporter kommer fortsatt att vara viktigt.
Trafikverket får samtidigt i uppdrag att börja bygga upp en särskild organisation som ska driva stambaneprojektet som

helhet från start, inte sträcka för sträcka. Det handlar om en separat organisation som ligger utanför Trafikverkets ordinarie verksamhet. Bolagsform är ett alternativ.

Betyder det här beslutet att det kommer att byggas nya stambanor för höghastighetståg?

– I någon mening byggs de redan. Ostlänken, Göteborg–Borås, Lund–Hässleholm finns redan med i innevarande nationella plan. Detta uppdrag innebär att Trafikverket ska göra en samlad bedömning av resterande delar. Sedan är det i slutänden upp till riksdagen vilka resurser man vill lägga, säger Tomas Eneroth.

Innebär det här att partierna bakom januariavtalet är överens om att projektet i sin helhet ska förverkligas?

– I januariavtalet finns en tydlig formulering om nya stambanor och det här betyder att fyra partier är överens om att Trafikverket får det här uppdraget. Men det är inte förrän det finns en samlad finansiering i en infrastrukturproposition som man kan ge tydligt klartecken.

Regeringen har tagit fram förslag till en finansiering. Hur långt har

de fyra januaripartierna kommit i diskussionerna om det?
– Det viktiga nu är att vi ger Trafikverket i uppdrag att ta fram underlaget. Jag är väldigt nöjd över att vi fyra partier är överens om det.
Om någon uppfattar det här som ett försök att dölja det faktum att ni fyra partier faktiskt inte är överens om att de här stambanorna ska byggas, vad säger du då?
– Då säger jag att fyra partier är nu överens om att ge Trafikverket i uppdrag att ta fram kostnads-beräkningar för hela infrastrukturen. Frågan om hur mycket resurser vi är beredda att avsätta när vi lägger en proposition kommer att vara avgörande för all infrastruktur, vare sig vi pratar elvägar eller stambanor.
– Och vi har ett januariavtal. Det är inget smörgåsbord, säger Tomas Eneroth.

Hans Rosén
hans.rosen@dn.se

Fakta. Nya stambanor

2014 startade Sverige-förhandlingens som resulterade i ett avtal där kommunerna längs

sträckningen lovar att bygga 100 000 bostäder mot att staten bygger nya stambanor för höghastighetståg. Projektet startades av Alliansen och har drivits vidare av S-MP.
Enligt januariavtalet mellan regeringen samt C och L ska stambanorna byggas. Liberalerna gör dock en annan tolkning av avtalet än de övriga och har uttryckt sin skepsis.
Sedan den borgerliga alliansen drog igång projektet har såväl Moderaterna som Kristdemokraterna ändrat sig och sagt nej. Även Sverige-demokraterna är emot. Vänsterpartiet däremot stödjer idén.
Ett argument för höghastighetståg är klimatnyttan när transporter flyttas från bil och flyg till järnväg. Ett annat är att arbetsmarknaderna vidgas när det går att pendla längre med rimligare restider. Dessutom är det nuvarande järnvägsnätet överbelastat.
Argument emot är att de samhällsekonomiska kalkylerna inte visar på lönsamhet. Kritiker framhåller också de negativa klimateffekterna från de stora

mängderna stål och betong som behövs. Riksrevisionen har dessutom pekat på brister i hur planeringen hittills har gått till.

SKR slår tillbaka kritiken om pandemin

FREDAG 26 JUNI 2020

Debatten om äldreomsorgen under coronapandemin har hamnat helt snett. Det menar Sveriges kommuner och regioner, SKR, som i en ny rapport bemöter kritiken.

– Diskussionen om att svensk äldreomsorg de senaste 20 åren har nedrustats resursmässigt och

kvalitetsmässigt stämmer inte, säger ordföranden Anders Knape (M).

Äldreomsorgen har hamnat i blickfånget under pandemin efter att många äldre har smittats och avlidit. Flera politiker, fackliga företrädare och debattörer menar att det beror på bristande resurser och organisation.

Men så är inte riktigt fallet, menar SKR i en ny rapport som presenterades under torsdagen.

– Vi har inte svar på alla effekter som den här pandemin kan bära med sig. Men vad vi vet är att diskussionen om att svensk äldreomsorg de senaste 20 åren har nedrustats resursmässigt och kvalitetsmässigt stämmer inte. Det visar de siffror som vi har tagit fram, säger Anders Knape som är moderat ordförande i SKR.

I rapporten skriver de att det är många år sedan Sverige gick från stängda institutioner och att de äldre nu till stor del är en integrerad del av samhället. Något som i stor grad påverkat smittspridningen, säger Emma Spak som är chef för SKR:s hälso- och sjukvårdssektion.

– I efterhand har vi förstått från Folkhälsomyndigheten att smittan

kom till Sverige från flera olika delar av världen tidigare än vad vi har trott. Smittan spred sig snabbt i mars månad, även i äldreomsorgen – och äldre-omsorgen är en del av samhället. Det är svårt att säkerställa att man inte får in någon smitta över huvud taget.
Även om Sverige totalt sett har klart fler avlidna än de nordiska grannländerna påpekar hon att andelen av de avlidna som är över 70 år i det närmaste är identisk med Norge, Finland och Danmark.
– Oavsett insatser och skillnader i utformning av äldreomsorgen ter sig smittspridningen i landet vara det mest avgörande för hur äldre drabbas av covid-19.
Emma Spak reserverar sig för att de inte har provtagit alla, men nämner att bara 2 procent av personer med hemtjänst har -smittats. För de på särskilt boende är samma siffra 6,8 procent.
– Det är något man måste ha med sig för att få perspektiv på de här siffrorna. **Stefan Bjarnefors**

Flera förtalsanmälningar efter utpekandet av ”Skandiamannen”

FREDAG 26 JUNI 2020

Utpekandet av Stig Engström som statsminister Olof Palmes misstänkte mördare har upprört.

Flera förtalsanmälningar har kommit in till Justitiekanslern.

Den 10 juni kom dagen som många väntat på, då chefsåklagaren tillika Palmeutredningens ledare Krister Petersson skulle meddela sitt beslut i åtalsfrågan. Beskedet blev att utredningen läggs ned, men att det inte går att ”komma runt” en person: Stig Engström. Om dagens Palmegrupp varit aktiv för 34 år sedan hade ”Skandiamannen”, som Engström kallats, blivit anhållen som skäligen misstänkt för mordet, enligt åklagaren. Att åklagaren valde att namnge den misstänkte mördaren har upprört, särskilt som Stig Engström numer är avliden och saknar möjlighet att försvara sig.

En handfull anmälningar om misstänkt förtal av avliden och tjänstefel har kommit in till Justitiekanslern, JK, med anledning av åklagarens utpekande. Dessa ingår nu i tre separata ärenden hos JK.

– De handläggs på sedvanligt sätt och det kommer komma ett beslut inom kort i vart fall i ett av ärendena, säger Emilia Carlsten på JK.

Första beslutet kommer troligtvis fungera vägledande för bedömningen i resterande ärenden.

– Är de motsvarande får man titta på vad man tidigare fattat för beslut, säger Emilia Carlsten.

När TT tidigare frågade Krister Petersson om hur han resonerat inför beslutet att namnge Stig Engström svarade han:

– Rent objektivt är det fråga om ett förtal av avliden från min sida, det är tveklöst på det sättet. Lagstiftningen innehåller dessutom vissa andra delar som är relevanta här. Det vill säga: finns det ett stort allmänintresse och kan jag visa skälig grund för mitt påstående så är det inte ett förtal av avliden. Det stora

allmänintresset behöver vi inte diskutera närmare, och jag anser att det jag presenterat har givit mig skälig grund till det påstående jag gör. Därför tycker jag inte att det är brottsligt att han namnges.
TT

MP efter S-budet om migrationen: Ökar utsattheten för redan utsatta

FREDAG 26 JUNI 2020

Tonläget höjs när migrationskommittén börjar närma sig slutdatum. Socialdemokraternas bud möter hård kritik från regeringspartnern.

– Vissa av de förslag de förespråkar ökar utsattheten för

redan utsatta barn och riskerar att drabba kvotflyktingar, säger Annika Hirvonen Falk (MP).

Migrationskommittén har knappt en månad på sig att enas om ett förslag på Sveriges nya migrationspolitik innan en överenskommelse ska lämnas till regeringen i augusti. Men medan avståndet minskar mellan vissa partier ökar det mellan andra. Under onsdagskvällen lade Socialdemokraterna fram ett bud till de andra partierna – där finns bland annat förslaget om ett asylmål där Sverige skulle ta emot runt 2 procent av EU:s totala mottagande. Där fanns också ett förslag om att förlänga preskriptionstiden för den som har fått ett slutligt nej på sin asylansökan – från dagens fyra år till åtta år för att kunna göra en ny ansökan.

Miljöpartiets Annika Hirvonen Falk är kritisk mot S-budet.

– Det är väl ingen överraskning att vi och S har olika flyktingpolitik och att vi står för en mer human politik än Socialdemokraterna. Vissa av de förslag de förespråkar ökar utsattheten för redan utsatta barn

och riskerar att drabba kvot-
flyktingar, säger hon.
Vilka risker ser du för ditt parti om ni återigen tvingas vika er i migrationsfrågan?
– Det här är en mycket större fråga än vad som händer med ett politiskt parti. Skulle vi införa ett volymmål skulle det få konsekvenser för migrationspolitiken under en lång tid framåt. Moderaterna vill använda sig av rätten till familje-
återförening som någon slags kran man kan vrida på och av.
Moderaternas representant Maria Malmer Stenergard säger att de under dagen fått garantier från Socialdemokraterna att man kommer att gå fram med en överenskommelse i riksdagen även om inte regeringspartnern står bakom.
– Det är glädjande. Ska vi kompromissa och komma överens så vill vi veta att det inte bara är en pappersprodukt som riskerar att förhandlas bort av MP i regeringen.
Det är inget som Socialdemokraternas Rikard Larsson vill kommentera.
– Vårt huvudspår är att vi ska ha en bred överenskommelse där MP

ingår. Om båda regeringspartierna ingår är det inga bekymmer.
Nu står S, M och KD bakom någon form av asylmål. Centerpartiet öppnade under onsdagen för att diskutera frågan, detsamma gör nu även Liberalerna.
– Vi kan tänka oss att diskutera det på samma sätt som vi tycker att det ska finnas en humanitär ventil för personer som är i en svår och utsatt situation, till exempel svårt sjuka, säger Fredrik Malm, Liberalernas representant i kommittén.
Sverigedemokraterna anser att Socialdemokraternas bud med ett asylmål relaterat till EU:s mottagande ”alldeles för mesigt”.
– Utifrån hur migrationspolitiken sett ut i Sverige under 2010-talet så har vi försatt oss i en situation där vi varken kan jämföra oss med EU eller Norden. Vi har en integrationsskuld med kommuner som blöder ekonomiskt, säger partiets migrationspolitiske talesperson Jonas Andersson.
SD kontrade genom att lägga fram ett eget bud i kommittén.
– Vi anser inte att alternativt skyddsbehövande ska beviljas

anhöriginvandring och att det ska finnas ett enhetligt försörjningskrav vid anhöriginvandring som ska gälla alla. Vi vill heller inte införa uppehållstillstånd av synnerligen ömmande omständigheter.
Vänsterpartiets Christina Höj Larsen anklagar S för att utestänga både V och MP från de fortsatta förhandlingarna:
– S smäller igen dörren i ansiktet både på oss och MP genom att välja att förhandla med M. Det finns faktiskt en annan majoritet, den som regeringen vilar på. Ändå väljer de att vända sig till M. Det är människor på flykt som får betala priset.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se

Smittskyddsläkaren: ”Utbrottet i Gällivare ett varnande exempel”

FREDAG 26 JUNI 2020

Den stora smittspridningen i Gällivare är ett varnande exempel på hur det kan gå om man har en för avslappnad attityd till coronarestriktionerna. Kommuner där det planeras större aktiviteter i sommar måste vara på tårna, enligt statsepidemiolog Anders Tegnell.

I juni har mer än 300 fall av coronaviruset registrerats i Gällivare, en kommun med 17 000 invånare och geografiskt lika stor som Skåne och Halland tillsammans. Smittspridningen tog fyr efter ett reparationsstopp i LKAB:s gruva i Malmberget, då 800 personer kom till gruvan för att utföra servicearbeten.

Enligt Anders Nystedt, smittskyddsläkare i Norrbotten, hade LKAB förberett sig och gjort en plan för hur man skulle undvika att föra in smitta på

företaget som ”kan få vilken smittskyddsläkare som helst att bli tårögd av lycka”.
– Det blev ändå en smittspridning i vissa arbetslag, och framför allt en stor spridning i samhället, sade Anders Nystedt på myndigheternas presskonferens på torsdagen.
Under tiden som reparations-arbetet pågick var det mycket folk i rörelse och trängsel i restauranger, hotell, barer och butiker.
– Anledningen till att det skedde var nog att man hade en avslappnad attityd till de allmänna reglerna. Slutsatsen är att råden är jättebra och fungerar, men allt kan kokas ned till individens förmåga att följa dem. Blir det en för lättsam attityd till att hålla fysisk distans, eller att man jobbar trots att man känner sig lite sjuk, då kan det gå åt skogen.
Anders Nystedt tror också att en del av förklaringen är att Norrbotten varit förhållandevis lindrigt drabbat av covid-19-utbrottet under våren, med sammanlagt 1 149 fall.
– Det har varit lugnt i Norrbotten sedan i mars. Vi har tjatat på

befolkningen att vara försiktig och hålla distansen. Men om man inte ser något problem och har liten smittspridning kanske man inte tycker att det är lika viktigt längre att följa råden, säger Anders Nystedt.
– Sommaren kommer, det finns uteserveringar som serverar öl. Då är det lätt att man slappnar av och det är precis vad som har hänt i Gällivare, både bland befolkningen och bland de inresta. I vanliga fall går man ut och dricker en bärs efter jobbet, men det är inte som vanligt nu. Hade det varit krig och bomberna fallit hade vi inte gått ut på stan. Nu har vi en pandemi och egentligen är det samma sak fast det smäller inte på samma vis. Låt det som har hänt i Gällivare bli ett varnande exempel för andra.
I Gällivare vidtogs snabbt åtgärder, och enligt Anders Nystedt är läget den här veckan under kontroll. Kommunen stängde fritids- och kulturanläggningar som badhus, bibliotek, sporthallar och museer. Under en kort period stoppades busstrafiken till centrum.
Enligt statsepidemiolog Anders Tegnell måste det finnas en

beredskap för liknande fall av lokal smittspridning under sommaren.
Vad ska andra kommuner och regioner dra för lärdom av utbrottet i Gällivare?
– När det börjar röra på sig i en kommun måste man vara extra noggrann med råd och regler och driva det hårt, säger Anders Tegnell.
– Vet man om att det kommer att vara en större aktivitet i samhället är det jätteviktigt att kontrollera att alla verksamheter lever upp till rekommendationer och regler. Man måste tydligt gå ut och informera befolkningen på plats och de som kommer dit om vad som gäller. Det är också viktigt att kommunen arbetar tillsammans med arbetsgivaren, som man gjort i Gällivare.
Gäller det i första hand kommuner som väntar många turister?
– Turistkommunerna är på tårna redan nu. Jag tror att det här var mera oväntat. Man tänker inte på att det finns industrier som stänger under sommaren och det kommer in utomstående för service och annat underhåll. Det behövs en bättre omvärldsspaning

än normalt för att förstå vilka inflöden av människor som väntar, säger Anders Tegnell.
– Reparationsstopp måste göras inom industrin. Men när man samlar en massa människor måste man vara noga med att tala om individens ansvar, säger Anders Nystedt.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

Fakta. 5 230 dödsfall i Sverige

Antalet personer som smittats av det nya coronaviruset och avlidit i Sverige uppgår nu till 5 230 personer. Under torsdagen rapporterades 21 nya dödsfall, enligt Folkhälsomyndigheten. Det totala antalet bekräftat smittade ligger nu på 63 890, en ökning med 1 566 sedan i onsdags. 2 401 personer har eller har fått intensivvård. TT

Bup efter kritiken: ”Det finns inga bortförklaringar”

FREDAG 26 JUNI 2020

Bottenbetyget för barn- och ungdomspsykiatrin i Västra Götaland sporrar de ansvariga i förändringsarbetet.

– Jag har inget behov av att komma med bortförklaringar. Vi har en resa att göra och vi behöver göra den nu, säger Lars Ahngnell, verksamhetschef för bup i NU-sjukvården.

Göteborg.

I januari formades en grupp inom barn- och ungdomspsykiatrin i Västra Götalandsregionen med målet att öka tillgängligheten på bup. Den gruppen har under våren luftat många tabun och belyst hemmablinda fläckar.

– Det finns till exempel en tradition av pararbete hos oss. När man utreder barnmisshandel kan det vara vettigt att en möter barnet och en av föräldrarna, men i många andra fall behövs det säkert inte, säger Lars Ahngnell som är verksamhetschef för bup i NU-sjukvården och en av elva

medlemmar i tillgänglighetsgruppen.
Andra vanor som gruppen ifrågasatt är behandlingskonferenser där hela mottagningen möts för att ta beslut om hur vården ska fortsätta för enskilda patienter. På några håll prövas i stället en snabbare ordning där bara medicinskt ansvarig läkare och överordnad chef kopplas in för beslutet.
Det här arbetet var alltså redan i gång när rapporten Psykiatrin i siffror kom från Sveriges kommuner och regioner och visade att bup i Västra Götaland låg i botten av effektivitetsligan, med bara ett enda patientmöte per anställd och dag. Samtidigt gick politikerna i det blågröna minoritetsstyret ut och markerade att det här måste förändras.
– Engagemanget saknas verkligen inte. Verksamheterna har börjat arbeta med problemen, och politikerna har vaknat. Det finns en god utvecklingspotential, säger Ulrika Söderlund, regionutvecklare för bup på koncernstaben.
Även hon sitter med i arbetsgruppen som ska öka tillgängligheten. Utöver att

möteskulturer och andra traditioner kan behöva brytas eller luckras upp, ser de också en del yttre hinder för effektiviteten.
På flera håll i regionen har det varit svårt att rekrytera både läkare och psykologer. Det minskar möjligheten till kvalificerade möten med patienterna.
– Det minskar också utrymmet att öka trycket på de som är anställda. Ingen chef vill skrämma bort den kompetens man trots allt har och riskera att bli helt utan, säger Ulrika Söderlund.

En annan sak som tar kraft från bup är uppdrag som lagts på mottagningarna i form av samverkansmöten med skola och andra förvaltningar.
– Vi förväntas vara med i konsultationer kring barn som inte ens är patienter hos oss, och det är klart att vi kan göra det. Men om politikerna vill ha fler patientmöten, så kanske vi inte kan göra allt annat också, säger Lars Ahngnell.
När han själv började arbeta på 90-talet var det som nu kallas utvecklingsrelaterade funktions-avvikelser – alltså till exempel

diagnoser som adhd eller autism – ett fenomen som inte alls krävde lika mycket kraft som i dag av bup.
– Dörröppnaren för en insats i skolans värld är ofta en diagnos numera och trycket på oss att göra utredningar är stort, säger han.
Både Ulrika Söderlund och Lars Ahngnell hoppas på tydligare beställningar från stab och politiker framöver. De vill ha konkreta siffermål för hur många utredningar som ska göras per mottagning och hur många patientbesök varje kliniskt arbetande ska ta emot per dag.
Inom NU-sjukvården har Lars Ahngnell infört grundscheman med minst två besök per dag.
– Det kan verka modest, det också, men det är ju en fördubbling jämfört med snittet i dag och på flera av våra sex mottagningar är vi nära att nå det målet nu. Men det är en kulturresa att göra. Personalen på bup har haft en stor grad av frihet att själva lägga upp sitt arbete och ibland har vi då saknat den nödvändiga översikten.
En annan förändring är att det numera är öppet för alla hur

många patienter varje kliniker tar emot.
– Det är dit vi måste komma. Det har varit känsligt att tala om produktion på bup eftersom vi arbetar med barn, så det krävs självinsikt och mod att våga utmana traditionerna, säger Ulrika Söderlund.
Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se

Kommission ska granska smittan på äldreboenden

FREDAG 26 JUNI 2020

Coronakommissionen får i uppdrag att jämföra åtgärderna mot smittspridning i Sverige och andra länder.
Det förslår regeringen i ett utkast till direktiv som DN har tagit del av. Smittspridningen inom äldreomsorgen får högsta prioritet.
Regeringen avser att fatta beslut om en coronakommission i början

på nästa vecka. Ett förslag till direktiv är ute på remiss till riksdagspartierna.
Enligt utkastet som DN tagit del av får kommittén ett brett uppdrag. Den ska utvärdera åtgärder som vidtagits på alla nivåer i samhället: regeringen, myndigheter, kommuner och regioner. Samspelet mellan riksdag och regering ska belysas. Det ska också granskas hur den svenska beredskapsmodellen fungerat. Modellen säger bland annat att den som har ansvar för en verksamhet i normalläget också har det i kris. Denna princip har ifrågasatts efter att det visat sig att regioner och kommuner inte klarade att själva säkra tillgång på skyddsutrustning. Så småningom klev staten i form av Socialstyrelsen in som stöd.
En jämförelse av hur Sverige har hanterat pandemin ska göras med andra relevanta länder. Skillnaden i dödstal mellan Sverige och övriga nordiska länder har gett upphov till debatt. Den utbredda smittan i Sverige gör också att grannländer inte vill släppa in svenskar.
Den omfattande smittspridningen och de många dödsfallen på

äldreboenden tas upp i ett särskilt avsnitt i direktiven. Här ska bland annat anställningsförhållanden, personalens utbildningsnivå och de medicinska bedömningar som gjorts granskas.
Det gick under våren trögt att öka omfattningen på testningen i Sverige. Kommittén ska enligt direktivförslaget syna hur samspelet mellan staten och regionerna har fungerat i det sammanhanget.
Riksdagspartierna ska under fredagen inkomma med sina synpunkter till regeringen. Kristdemokraterna har redan några slutsatser klara. Partiets gruppledare i riksdagen Andreas Carlson är i stort nöjd men har också kritiska åsikter.
”Först och främst kräver vi att kommissionen genomlyser de faktaunderlag som regeringen och expertmyndigheterna baserade sina vägval på i coronastrategin. Varje gång vi har krävt att få ta del av underlagen under våren har Stefan Löfven mumlat undvikande. Här måste kommissionen sätta stopp för regeringens hemlighetsmakeri”, skriver Andreas Carlson till DN.

Han vill också att kommissionen bedömer om det var realistiskt att kunna skydda riskgruppen äldre med den grad av smittspridning som Sverige haft.
Även Nyamko Sabuni, Liberalernas partiledare, är i stora delar nöjd med direktiven men saknar ett särskilt fokus på utsatta områden. Bland annat i Järva i norra Stockholm blev smittspridningen och även dödsfallen inledningsvis omfattande i vissa invandrargrupper. Enligt utkastet till direktiv ska kommissionen beskriva smittspridningen i områden med socioekonomiska utmaningar, men det räcker inte anser Nyamko Sabuni.
– Jag saknar en djupare skrivning om utsatta områden. Pandemin slog oerhört hårt mot människor i dessa områden och man gjorde inte tillräckligt, säger hon.
DN har även sökt övriga partier.
Regeringen föreslår att kommissionen ska slutredovisa den 28 februari 2022, alltså ungefär ett halvår före nästa val. En delredovisning om äldreomsorgen ska göras redan den 30 november i år. Vilka som

ska vara ledamöter framgår inte av förslaget.

Hans Rosén
hans.rosen@dn.se

Åtal för kvarts ton cannabis i källare

FREDAG 26 JUNI 2020

Två män i 35-årsåldern åtalas vid Göteborgs tingsrätt för synnerligen grovt narkotikabrott. De båda männen misstänks ha förvarat mer än en kvarts ton vakuumförpackad cannabis i ett källarförråd i Göteborg. Källarförrådet där knarket låg gömt, färdigförpackat för leverans, kunde lokaliseras efter att en av männen stoppats av

polisen då han var uppenbart drogpåverkad.
Polisen gillrade en fälla och kort därefter kunde den andra mannen gripas när han kom för att hämta narkotikan. Båda männen nekar till brott.
TT

Äldre kvinna hittad död i dike

FREDAG 26 JUNI 2020

En kvinna i 80-årsåldern hittades på torsdagen död i ett dike öster om Oskarshamn. Polisen misstänker att hon blivit utsatt för brott och utreder nu vållande till annans död.
– I första hand misstänker vi att hon har blivit påkörd, säger Evelina Olsson, presstalesperson hos polisen.

En uppringare larmade polisen vid 18.22 om den livlösa kvinnan. Ambulans och polis tillkallades men kvinnan konstaterades vara död. Hennes släktingar larmade polisen vid 17-tiden eftersom hon inte kommit tillbaka hem efter sin promenad.

TT

Äldre man häktad för mord på sin hustru

FREDAG 26 JUNI 2020

En man i 70-årsåldern har häktats misstänkt för att ha mördat sin hustru i Kil utanför Karlstad. Mannen nekar till brottet och hävdar att han handlat i självförsvar, uppger lokala medier.

Polisen fick larm om händelsen under natten till i måndags.

Mannen kunde gripas på platsen där den avlidna kvinnan fanns. Enligt åklagaren visar den rättsmedicinska undersökningen att kvinnan avlidit som följd av annan persons handlande, rapporterar P4 Värmland. Mannen är på sannolika skäl misstänkt för mord.

TT

SEB får böta en miljard för misstänkt penningtvätt

FREDAG 26 JUNI 2020

SEB tvingas böta en miljard kronor för bristfällig hantering av misstänkt penningtvätt i Baltikum, meddelar Finansinspektionen.

”SEB har inte identifierat risken för penningtvätt i den baltiska verksamheten tillräckligt bra och har haft brister i sin styrning och

kontroll av de baltiska dotterbankernas åtgärder mot penningtvätt”, skriver myndigheten i ett pressmeddelande.
Förutom böterna får banken en anmärkning. Undersökningen sträcker sig mellan 2015 och början av 2019.
”Trots att det varit förhöjd risk för penningtvätt i Baltikum har banken agerat för lite och för sent”, skriver FI:s generaldirektör Erik Thedéen.
Under de senaste åren har avslöjandena om misstänkt penningtvätt i Baltikum avlöst varandra, med flera svenska banker i fokus. Först var det Swedbank och sedan SEB.
Det var i november 2019 som TT, SVT och finländska Yle avslöjade att SEB:s dotterbolag i Baltikum använts för omfattande misstänkt penningtvätt under perioden 2005–2017.
SEB konstaterar att banken fått en anmärkning, vilket är en lägre nivå som utdöms när överträdelsen inte bedöms som allvarlig. Böterna på en miljard kronor utgör 14 procent av maxbeloppet.

Banken kommenterar i ett pressmeddelande Finansinspektionens beslut. ”SEB kommer nu att analysera beslutet och återkomma med bankens syn. Vi strävar alltid efter att leva upp till gällande regelverk och egna högt ställda krav. Vi utvecklar kontinuerligt bankens förmågor att förebygga, upptäcka och rapportera misstänkt penningtvätt och annan finansiell brottslighet. Det är ett arbete som har högsta prioritet och som aldrig upphör, inte minst eftersom brottsligheten hela tiden hittar nya vägar”, skriver SEB:s vd Johan Torgeby.

TT

Slapphet mot penningtvätt kostar mer än det smakar

FREDAG 26 JUNI 2020

Så har ännu en svensk bank avslöjats med slapphet när det gäller penningtvätt i Baltikum. Det förvånar inte. Vad som är förvånande är taffligheten och blindheten hos bankledningar som inte kunde se vad som hände framför näsan på dem.

När Swedbanks vd, Jens Henriksson, skulle sammanfatta vad penningtvättskandalen har kostat banken, bland annat i form av böter och utredningskostnader kom han fram till den svindlande summan av 6,7 miljarder kronor.

– Det är långt, långt mer än vad vi kan ha tjänat på de affärerna, sade han.

Hur mycket slutnotan blir för SEB, efter torsdagens besked från Finansinspektionen återstår att se, men troligen får de också göra samma erfarenhet: en slapphet mot penningtvätt kostar mer än det smakar.

Så varför kunde flera välrenommerade, stora nordiska banker ändå upplåta sina konton

till personer som borde ha fått alarmsignalerna att ljuda?
Det finns sannolikt många svar, men ett troligt sådant är att SEB och Swedbank hörde till de banker som såg ett gyllene tillfälle att hitta en ny marknad i Baltikum, som växte så det knakade åren innan finanskraschen. De tog risker för att bygga upp en lukrativ verksamhet.
Och den var framgångsrik. Bankerna tjänade stora pengar när de baltiska ekonomierna växte. Men uppenbarligen växte inte bankernas avdelningar för regelefterlevnad lika mycket. Inte heller tycks de ha haft den kompetens och pondus som krävs för att säga: Stopp, de där personerna har inte i vår bank att göra.
Att driva en bank innebär att ta risk – det är ju det banker är till för. Och det finns en väldigt stark tradition av vara diskret. Banksekretessen är helig för de flesta banktjänstemän. Tidigare, när de första penningtvättdirektiven kom, hördes också en del fnysningar från det äldre gardet.

– Det där är ju något för en stat, inte för en bank, beskrev en före detta bankchef stämningen för DN.
Kanske har delar av den inställningen levt kvar hos vissa personer i ledningarna. Finansinspektionens generaldirektör Erik Thedéen förklarade på torsdagens presskonferens att SEB:s ledning fått signaler från de baltiska dotterbolagen om att de hade brister. De klarade inte av att ha den kundkännedom eller den övervakning av transaktioner som krävs.
Ändå reagerade moderbankens ledning saktfärdigt, eller för att använda sig av Thedéens ord:
– För lite, för sent.
SEB:s ledning har också menat att de inte har haft ansvar för dotterbankernas sätt att sköta den viktiga regelefterlevnaden, främst kundkännedom och övervakning av transaktioner.
Det är en häpnadsväckande position. Dotterbankerna leds av den svenska moderbanken. Det är den svenska moderbanken som bestämmer hur arbetet mot penningtvätt ska gå till och som

tillsätter resurser – i det här fallet bristfälliga sådana.
SEB har trots allt klarat sig bättre undan än Swedbank, just för att Swedbank var ett betydligt allvarligare fall, där banktjänstemän dolde vilka misstänkta kunder de hjälpte.
Men sammantaget måste sägas att när de nordiska bankerna gjorde sitt intåg i Baltikum gjordes det med ledningar som visste lite om riskerna – och tycks inte ha varit särskilt intresserade av att ta reda på dem heller.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se

Fler vill reparera varor i stället för att köpa nytt – men få som faktiskt gör det

FREDAG 26 JUNI 2020

Tre av fyra svenskar vill leva mer hållbart, visar en ny undersökning. För att minska sin klimatpåverkan vill flest reparera varor. Samtidigt är det förhållandevis få som gör det – särskilt bland yngre.

– Eftersom hållbarhet är en av vår tids ödesfrågor vill vi följa svenskarnas attityder till hållbarhet under en längre tid. Målsättningen är att få en bättre förståelse som hjälper företag att navigera, säger Lukas Berg, grundare av Insight intelligence, ett av de företag som gett Sifo i uppdrag att undersöka svenskarnas inställning till hållbarhet.
Det är andra gången undersökningen genomförs, men redan nu går det att skönja vissa trender.

– Det som är intressant är att andelen svenskar som är medvetna om klimatproblemen ökar. Fler vill också göra hållbara val i sin vardag. Vi kan dessutom se att det finns en stor efterfrågan på hållbara lösningar, berättar Lukas Berg.
Den vanligaste orsaken till att konsumenter slänger en vara är att den är trasig, visar undersökningen. På frågan om vad man som konsument kan tänka sig att göra oftare för att minska sin klimatpåverkan, svarade flest att de vill reparera fler varor i stället för att köpa nytt.

Ändå är det få, knappt en tredjedel, som uppger att de gör det.
– Vi tror att det beror på att man upplever att den typen av tjänster inte är tillgängliga. De flesta vet helt enkelt inte vart man ska vända sig.
Beteendet skiljer sig dessutom åt mellan olika generationer. Att ord som återbruk har blivit supermodernt verkar inte betyda att yngre snabbare anammat trenden. I stället uppger fler 65–70-åringar att de reparerar framför att köpa nytt, jämfört med de mellan 16 och 29 år.
Den stora frågan blir då hur attraktivt det är för företag att erbjuda reparationer.
DN har tidigare rapporterat om företaget Refurn, vars affärsidé går ut på att renovera gamla möbler. Men trots att försäljningen går bra har det visat sig vara svårt att göra verksamheten lönsam. Finansmarknads- och bostadsminister Per Bolund (MP) kommenterade då att det finns ”en bugg i systemet”.
– Det finns ett grundproblem i att arbete kostar mycket pengar, och det krävs mycket arbete för att se till att möbler med skavanker och

skador blir användbara igen, sa Bolund och pekade på att råvaror, industriell produktion och arbetskraft i de låglöneländer Sverige importerar ifrån är desto billigare.

Lönsamt eller inte – klart är att det finns en efterfrågan på hållbara varor och tjänster. Trots att fler bolag går i en mer klimatmedveten riktning är allt ännu inte uppfunnet.

Affärsmöjligheterna är många, tror Lukas Berg:

– Här finns en större potential att erbjuda sådant som efterfrågas.

Det är dock svårt att med säkerhet säga hur efterfrågade tjänsterna faktiskt är.

– I den här typen av attityds-undersökningar ger man ofta svar som stämmer överens med hur man vill bli sedd. Om man till exempel frågar hur stor andel av ens varukorg som är ekologisk så svarar de flesta mer än den faktiskt är.

Att 61 procent svarar att de redan anser att de lever hållbart bör därför kanske tas med en nypa salt.

Lovisa Ternby
lovisa.ternby@dn.se

Fakta. Genomförd av Sifo

Undersökningen har genomförts av Sifo på uppdrag av Insight intelligence i samarbete med Skanska, H&M, Thule group och Sparbanken syd. Resultaten baseras på 1 000 svar av personer i åldrarna 16 till 70 år, som är riksrepresentativa för Sverige.

Fakta. Några av svaren om klimatpåverkan

Skulle du vilja leva mer hållbart än du gör i dag?
75 procent ja.
13 procent nej.
12 procent tveksam, vet ej.
Vad gör du främst för att aktivt minska din klimatpåverkan? (max tre svar)
Köper färre saker: 45 procent.
Skänker bort saker som jag inte längre vill ha: 40 procent.
Väljer klimatvänliga transport-medel (till exempel cykel, tåg med mera): 31 procent
Återvinner trasiga/icke fungerande saker: 30 procent
Säljer och köper begagnade saker: 29 procent.
Reparerar saker i stället för att köpa nya: 26 procent.

Generationsskillnader påverkar i vilken utsträckning personer uppger att de återvinner trasiga/icke fungerande saker för att minska sin klimatpåverkan.
65–70 år: 28 procent.
16–29 år: 23 procent.
Vad skulle du kunna tänka dig att göra oftare för att minska din klimatpåverkan?
Reparera saker i stället för att köpa nya: 41 procent.
Källa: Sifo och Insight intelligence

Storförlust väntas för H&M efter tufft kvartal

FREDAG 26 JUNI 2020

Storförlust väntas när H&M:s rapport för det andra kvartalet presenteras i dag, fredag. Men i slutändan kan klädjätten gå som vinnare ur striden, tror Danske Banks analytiker Daniel Schmidt.

H&M:s försäljning under perioden 1 mars till 31 maj i år var 28,7 miljarder kronor. Det var hälften så mycket som under

samma period i fjol. Med de redan kända försäljningssiffrorna blir det ingen skräll att det andra kvartalet kommer visa på en förlust – det har klädkedjan dessutom redan gått ut med.
– Det råder konsensus, säger Daniel Schmidt, analytiker på Danske Bank som bevakar H&M. Företaget har kommit med tätare uppdateringar än vanligt till följd av covid-19. De första två veckorna i juni hade viss återhämtning skett i försäljningen, tappet var då 30 procent lägre än i fjol. På fredagen väntas ytterligare uppdatering med ännu färskare siffror som kan bli intressanta när fler butiker successivt öppnats upp, enligt Daniel Schmidt. I mitten av april var omkring 80 procent av H&M:s butiker världen över stängda.
– Det blir även intressant att se vad företaget säger om sommarens reor, lagerstatus och hur man tänker kring att stänga butiker, säger Daniel Schmidt.
H&M-konkurrenten Inditex, som äger Zara, har meddelat att fler butiker kommer stänga under kommande två år än vad som tidigare var planerat.

– Det är rimligt att H&M också kommer att kommunicera något åt det hållet i och med att näthandeln växer så pass snabbt, men jag tror att Inditex stänger betydligt fler butiker än H&M, säger Daniel Schmidt.
Coronakrisen har gjort att flera stora klädföretag gått i konkurs eller tvingats till rekonstruktion. Daniel Schmidt tror att utslagningen i branschen talar till H&M:s fördel.
– H&M har gjort så pass mycket investeringar som andra inte har gjort, förutom Inditex, så jag tror absolut att H&M kommer ur det här som vinnare, säger han.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se

Snart dyrare lösa in gamla sedlar

FREDAG 26 JUNI 2020

Sitter du på gamla ogiltiga sedlar? Det är inte för sent att lösa in dem, men det kostar en slant. Efter sedel- och myntbytet 2015–2017 fattas fortfarande oinlösta sedlar till ett värde av 5,5 miljarder kronor, enligt Riksbanken. De går fotfarande att lösa in, och Riksbanken manar människor att göra det innan avgiften höjs, från 100 till 200 kronor, den 1 oktober 2020.TT

Risk för vattenbrist i Stockholm – reningsverken pressade

FREDAG 26 JUNI 2020

Normalt minskar vattenförbrukningen på sommaren, men hittills i år har den ökat. Reningsverken producerar över sin kapacitet just nu – och Stockholm vatten

och avfall kan behöva införa ett bevattningsförbud.
Eftersom Stockholm vatten och avfall, SVOA, tar sitt vatten från Mälaren kan det i princip aldrig ta helt slut, men reningsanläggningarna har en begränsad kapacitet.
Just nu använder stockholmarna ovanligt mycket vatten för årstiden. I onsdags renade SVOA:s anläggningar 468 000 kubikmeter vatten – mer än verkens uthålliga kapacitet på 463 000 kubikmeter per dag.
– 463 000 kubikmeter kan vi alltid leverera. Sedan kan vi pressa upp verkens kapacitet under kortare perioder, säger Johanna Ansker, avdelningschef för vattenproduktion på SVOA.
Johanna Ansker kopplar den ökade förbrukningen till att det är väldigt varmt och att många inte rest bort under semestern på grund av coronapandemin.
Normalt sett går vattenförbrukningen ner under högsommaren eftersom många reser bort.
– Som det är nu så är det ju betydligt fler som är hemma. Man åker inte utomlands eller till lantställena på samma sätt, utan

håller sig i Stockholmsområdet, säger Johanna Ansker.
Minskar inte vattenanvändningen kan det bli aktuellt med ett bevattningsförbud, vilket SVT var först med att rapportera om.
– Blir det här långvarigt kan vi hamna i ett läge där vi måste tvinga folk att minska sin förbrukning. Men jag tror och hoppas att vi kan klara oss utan ett förbud.
Det finns flera sätt att minska sin vattenförbrukning, säger Johanna Ansker. Bland annat genom att inte duscha så länge, att inte diska eller borsta tänderna under rinnande vatten och att bara köra disk- och tvättmaskiner när de är fulla.
En annan sak är att inte vattna mitt på dagen – eftersom vattnet ändå bara kommer att dunsta bort när det är så här varmt.
– Och låt inte barnen leka med vattenspridare, för det tickar lätt iväg. Använd vattnet smart och hållbart.
Ovanligt många svenskar planerar att bygga pool i år, enligt Dagens - industri. Om man har en bassäng på tomten är det bäst att fylla den på kvällen eller natten, säger Johanna Ansker.

– Vi har en lägre förbrukning då, och reservoarerna hinner med. Under den rekordvarma sommaren 2018 förbrukade stockholmarna stora mängder vatten vilket innebar att vattenverken gick på högvarv. Då producerade anläggningarna över sin kapacitet många dagar.

John Falkirk

john.falkirk@dn.se

Vrede och oro efter gripande för misstänkta barnsexbrott

FREDAG 26 JUNI 2020

66-åringen som misstänks för grov våldtäkt mot barn är häktad. I Rinkeby, där mannen var en välkänd profil, känner nu många vrede och oro. Barn är rädda för att gå till biblioteket, stadsdelen har startat krisgrupper och områdets imam kräver att polisen går till

botten med fallet – för att man ska ha en chans att gå vidare.
Fallet uppdagades efter att polisen fick en anmälan mot den 66-årige mannen. Han anhölls i sin frånvaro lördagen den 13 juni och greps senare samma natt i sin bostad i Stockholm, misstänkt för grov våldtäkt mot barn och grovt barnpornografibrott.
Grannar som DN pratat med har berättat att polisen bar ut flera kassar ur mannens lägenhet vid husrannsakan. Enligt Aftonbladet ska mannen i förhör ha erkänt att han begått och filmat övergrepp under många år.
Måndagen efter gripandet kontaktade polisen en familj och berättade att deras barn kunde ha blivit utsatta för övergrepp, enligt advokat Anders Pethrus, som är målsägandebiträde till flera av de barn som tros ha utsatts.
Vid häktningen i Solna tingsrätt nekade mannen till misstankarna om våldtäkt mot barn, men erkände samtidigt våldtäkt på ett annat barn. Kammaråklagare Sofias Gullbrandsson säger att mannen än så länge är delgiven misstanke om en grov våldtäkt mot barn och grovt barnpornografibrott. Men att

polisen jobbar för att identifiera - potentiella andra offer, däribland det barn som mannen erkände våldtäkt på.
– Men vi måste ha mer än ett erkännande, vi måste ju höra barn och liknande, innan man kan gå - vidare, säger hon.
I veckan blev Anders Pethrus målsägandebiträde åt ytterligare två barn efter att polisen tagit kontakt med ännu en familj. Polisen har i veckan hållit flera förhör med barnen, som är under 10 år.
– Polisen samlar in information från barnen som de sedan ska konfrontera den misstänkte med. Det blir en lång utredning skulle jag tro, säger Anders Pethrus.
Huruvida man hittat teknisk bevisning i de beslag som gjorts och varför polisen misstänker att just dessa barn har drabbats vill Anders Pethrus inte kommentera.
– De bor i samma område, där alla känner alla.
Efter att misstankarna blivit offentliga har stadsdelen aktiverat sitt krisstöd.
– Vi förstår ju att det här är en otroligt otäck information om att en person skulle kunna ha förgripit sig på barn i vårt område.

Därför har vi stödpersoner som går runt i området och har också tagit fram informationsmaterial, så att man vet vart man kan vända sig om man misstänker att någon blivit utsatt eller känner oro, säger Susanne Leinsköld, stadsdelsdirektör i Rinkeby-Kista.
66-åringen är en välkänd person i Rinkeby och han har länge varit aktiv i samhället.
– Många känner både vrede och oro. Och kanske även skuld över att man har haft ett förtroende för en person som eventuellt har gjort detta, säger Susanne Leinsköld.
– Jag tror att vi alla funderar över nu: borde vi ha sett det här, borde vi ha förstått? Sådana funderingar tror jag alla som eventuellt har mött den här personen har.
En förening, där 66-åringen varit aktiv i många år, beslutade efter häktningen att utesluta honom.
Den regionala ordföranden i föreningen berättar att anklagelserna kom som en chock.
– Han är väldigt känd i området och väldigt omtyckt. Han är förmodligen den sista människan man skulle kunna tänka sig begår sådana brott som han är anklagad för, säger han.

Personer som DN har pratat med har berättat att 66-åringen gärna ville anordna aktiviteter för barn. Ordföranden säger att han träffat mannen flera gånger, senast i fjol under ett möte på Folkets hus i Järva.
– I dag, om detta skulle visa sig vara sant, är det många som kommer känna sig djupt besvikna. Jag mår dåligt över att jag känt denna person inom vår organisation och inte kopplat ihop att han skulle kunna göra något sånt.
Imam Hussein Farah på Islamiska Kulturcenter i Rinkeby berättar att dem han mött i församlingen är i chock efter anklagelserna.
– Barn vågar inte längre gå till biblioteket, gå till läxhjälpen. Ingen vågar gå i närheten av hans bostad. Om människorna ska ha en chans att läka måste polisen gå till botten med det här. Om det stämmer att det ska ha pågått i många år måste polisen hitta alla offer. Vi måste få svar på hur detta kunde ske? Visste andra om det? Man måste avsätta mycket resurser. Vi vill ha rättvisa. Detta har drabbat hela svenska samhället men särskilt Rinkeby, - säger Hussein Farah.

– Jag hoppas att man utreder det här precis som man hade gjort om det hade hänt på Östermalm.

Marijana Dragic
marijana.dragic@dn.se

Fredrik Strage: De unga aktivisterna borde se Linnés höghet också

FREDAG 26 JUNI 2020

Ett, visserligen begränsat, nätupprop kräver att Linné-statyerna i Sverige tas bort. Är det inte bättre att de uppdateras – med ett grönt litet löv?

När jag var 13 fick min familj besök av amerikanska vänner. Deras barn följde med mig till skolan där den första lektionen var biologi. Vår lärare pratade om Carl von Linné och hur han gett alla växter och djur latinska

namn. Han lovordade Linnés insatser och beskrev honom som den mest kända svensken någonsin. ”Mer känd än Michael Jackson?” frågade mina utländska gäster. Vår biologilärare hade inte hört talas om Michael Jackson. Men när han tog fram en av de nya 100-kronorssedlarna, som pryddes av Carl von Linné, blev amerikanerna imponerade.
34 år senare har såväl Carl von Linnés som Michael Jacksons stjärnglans falnat. En protestvåg sveper över världen efter mordet på George Floyd och många demonstranter kräver att monument över rasistiska förtryckare tas bort. Eftersom Linné även stoppade in människor i olika kategorier – och kopplade samman hudfärger med temperament: svarta var exempelvis sävliga, röda koleriska och vita kreativa – har han med rätta anklagats för rasism. Hans teorier inspirerade kolonisatörer och rasbiologer.
Ett nätupprop kräver att Carl von Linné-statyerna i Sverige tas bort. Med tanke på hur många som samtidigt manat till besinning skulle man kunna tro att betydligt fler än 2 200 personer hade skrivit

under namnlistan. Linné är en nationalklenod, kritik mot honom utlöser en ryggmärgsreflex hos många svenskar.
Och att granska 1700-talsmänniskor med en modern moralisk lupp är vanskligt. Man hamnar lätt i slutsatsen ”Upplysningen ledde till Auschwitz” som spridits av både vänstervridna postmodernister och religiösa fundamentalister (som hatar Darwin). Rasismen var inte heller Carl von Linnés kärnverksamhet. På så vis skiljer han sig från exempelvis kung Leopold och Cecil Rhodes, vars statyer också debatteras.
Om Linnés dåliga sidor ska lyftas fram borde vi även kunna fokusera på de detaljer som skulle ge honom fans bland unga aktivister. Han gav namn åt *cannabis sativa*, en växt som haft stor betydelse för det senaste seklets frihetskamp.
Kriminaliseringen i USA var ett resultat av en rasistisk vilja att tygla de mörkhyade delarna av befolkningen. Eller som Harry J Anslinger, chef för Federal Bureau of Narcotics, uttryckte det på trettiotalet: ”Rökat får

svartingarna att tro att de är lika bra som vita män.” Den lagstiftning som han drev igenom blev början till den amerikanska fängelseindustrin.
Carl von Linné rökte inte själv gräs och predikar måttfullhet i avhandlingen ”Inebriantia” (Berusningsmedel) från 1761. Samtidigt var han intresserad av sinnesutvidgande substanser och tipsar i nyss nämnda bok om hur man gör kakor samt dryck av cannabis. Där finns också en trippad beskrivning av en *space cake* som den tyske upptäcktsresanden Engelbert Kaempfer åt ”under ett gästabud hos perserna, varigenom han uppfylldes av en oförklarlig och aldrig förr erfaren glädje med åtföljande omfamningar, skratt, skämt osv intill måltidens slut, då han bestigit en häst och kraften [av drogen] ingivit hans hjärna föreställningen att han sittande på Pegasus flugit genom molnen och den färgrika regnbågen och spisat hos gudarna”.
Utan Carl von Linné skulle Black lives matter-aktivisten Killer Mike aldrig ha kunnat rappa: ”Drinking on that Hennessey, blowing on that cannabis.” Hiphopstjärnan

Canibus hade fått välja ett annat namn. Och antirasisterna Labyrint från Uppsala hade inte kunnat sammanfatta sina tonår med den odödliga raden: ”Mina grabbar var knas, vi sprang från bängen snabbt, när vi rökt Linnés plantor.” Med andra ord borde inte Linnéstatyerna rivas utan förses med ett litet marijuanalöv för att göra dem mer samtida.

Fredrik Strage
kulturdebatt@dn.se

Polisbrutalitet. Rasismen är inbyggd i rättsväsendet, skriver Babak Behdjou

FREDAG 26 JUNI 2020

Första gången jag blev stoppad och aggressivt utfrågad av polisen var jag 13 år. Anledningen var att jag, seriösa skolkillen, liknade en

person som var misstänkt för brott, oklart vilket. Andra gången jag stoppades var jag 15, även den gången oklart varför. Tredje gången jag och mina vänner stoppades och omringades av poliser, nio stycken totalt, var jag en termin från att bli utexaminerad jurist. Anledningen var att vi ”passade in på signalementet på en kille som skurit upp en svensk på Stureplan trettio minuter tidigare”.
När jag frågade hur sannolikt det är att man först hugger någon för att senare komma tillbaka och parkera bilen framför polisen fick jag svaret att inte vara kaxig. Efter att ha krävts på legitimationer och länge förhörts framför förbipasserande fick vi gå. Sommarkvällen var, som många andra kvällar, förstörd. Den här gången av polisen, och inte av nattklubbsvärdar som i vanlig ordning nekar inträde med hänvisning till ”listan”.
Det kan lätt låta som att polisen stoppat mig och mina vänner var och varannan dag och att förekomsten av poliskonfrontationer och -brutalitet är lika hög i Sverige som i USA, vilket absolut inte är

fallet. Men flera av oss växte upp under förhållanden där vi sällan kände oss trygga runt polis och ordningsvakter, just på grund av de erfarenheter jag beskrivit. Och när jag i dag pratar med barn och unga från utsatta områden i Stockholm vittnar många om mer frekventa konfrontationer och än värre bemötanden.

Vad säger det om det svenska rättsväsendet? Att alla är rasister och brister i sina jobb? Det säger att det finns en inbyggd rasism i rättsväsendets strukturer som manifesteras i medvetna och omedvetna handlingar. Till exempel godtyckliga visiteringar och kränkande konfrontationer som baseras på oriktiga föreställningar om personer vars utseenden avviker från majoritetsbefolkningen. Något som bland annat bekräftas i kriminologen Leandro Schclarek Mulinaris rapport ”Slumpvis utvald”.

Varför förnekar och provoceras rättsväsendet och majoritetssamhället av ett sådant konstaterande? En anledning är självklart det vita privilegiet: att inte behöva bli stoppad eller misstänkliggjord, inte behöva

oroa sig för att dömas på felaktiga grunder, inte behöva nekas inträde på uteställen. En annan är den svenska självbilden. Sverige är inget rasistiskt land. Vi är ett land som värnar om mänskliga rättigheter. Det vet ju alla. Se hur många vi tagit emot från världens alla hörn.

Den här uppfattningen delas av många av våra föräldrar, de som fortfarande efter flera år i landet befinner sig i tacksamhetsskuld. Som för oss, ”andra generationens invandrare”, förklarar hur bra vi har det jämfört med de i ”våra hemländer”.

Problemet är att många av oss är födda och/eller uppvuxna här till ”Idas sommarvisa” och i tron om att vi är här på lika villkor. Att vi är lika inför lagen. I skolan. I kontakt med andra myndigheter. Men så är inte fallet, vilket många av oss tidigt förstod, när vi själva blev eller såg våra föräldrar bli nedgjorda av myndigheter på ett sätt som majoritetsbefolkningen aldrig skulle bli.

Det här är ett sår flera av oss bär på. I synnerhet afrosvenskar, som får utstå mer än oss andra icke-vita. Det oförsvarliga vaktingripandet mot en tolvåring i

Kista Galleria, nedbrottandet av en höggravid mamma vid Hötorget och nu senast övervåldet mot Freja är tydliga exempel på det.
För att det här såret ska läka måste politiker, beslutsfattare, rättsväsende och andra myndigheter uppriktigt rannsaka sig själva, och skaffa sig en insikt om hur allvarligt de djupt rotade föreställningarna om ”de andra” påverkar samhället. En insikt som kan leda till seriösa förändringar av ett rättsväsende som i dag står för godtyckliga ingripanden och domar mot personer som rasifieras (studier av Katrin Lainpelto och Christian Diesen visar just på att ”invandrare” negativt särbehandlas i domstol). En insikt som kan få oss att läka. För vi behöver läka. Samhället behöver läka. I en tid där det polariseras som aldrig förr.

Babak Behdjou

”Elbilssatsning räcker inte för att nå klimatmålen”

LÖRDAG 27 JUNI 2020

DN. DEBATT 200627

Biodrivmedel är nödvändigt för att nå transportmålet. Andelen biodrivmedel inom transportsektorn har ökat från 5,7 procent år 2010 till 19,4 procent år 2018. Det har varit starkt bidragande till minskningen av utsläppen från transporterna på 20 procent, skriver Svante Axelsson, Lena Ek, Petter Holland, Magnus Kagevik och Hilde Wahl.

Även om försäljningen av laddbara bilar har ökat under året måste inblandningen av biodrivmedel i reduktionsplikten öka för att vi ska nå målet om att minska utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter med 70 procent till 2030. Branschen behöver nu få besked om hur reduktionsplikten ska utvecklas mellan 2021 och 2030, det finns inte tid att invänta osäkra prognoser om hur snabbt elektrifieringen kan komma att gå.

Enligt Klimatpolitiska rådet krävs en kraftfull politik för att nå målet om 70 procents minskning till 2030 och enligt Naturvårdsverkets senaste analys leder hittills beslutade styrmedel bara till en minskning med 39–46 procent. Mycket kvarstår således att göra.

Elektrifiering är den långsiktiga huvudstrategin när det gäller personbilstrafiken globalt. I Sverige har laddbara bilar hittills i år utgjort 25 procent av nybilsförsäljningen men även om siffran skulle stiga till nära 90 procent rena elbilar till 2030 skulle det bara bidra med en utsläppsminskning på cirka 15 procent för inrikes transporter totalt. Hur tempot i elektrifieringen påverkas av coronakrisen är dessutom oklart och därför är det i detta skede säkrast att inte skruva upp förväntningarna på vad den kan bidra med för högt.

Mot den här bakgrunden är det viktiga nu en tydlig och ambitiös reduktionskurva för biodrivmedel till 2030 som kan korrigeras efter hand.

Biodrivmedel är nödvändigt för att vi ska nå transportmålet.

Andelen biodrivmedel inom transportsektorn har ökat från 5,7 procent år 2010 till 19,4 procent år 2018 och det har varit en starkt bidragande orsak till den minskning av utsläppen från transporterna på 20 procent som redan skett.
För att öka andelen är det viktigt att skattereduktionen finns kvar ett tag till för höginblandade biodrivmedel. Regeringen har nyligen skickat in en ansökan till EU-kommissionen och det finns stora förhoppningar om att den ska gå igenom. Det skulle innebära att biogasen får tio års befrielse från energi- och koldioxidskatt, medan grödbaserade biodrivmedel som till exempel etanol befrias från skatt i endast ett år i väntan på att EU:s nya statsstödsregler antagits.
För att grödbaserade biodrivmedel ska få stabila spelregler över tid måste Sverige använda tiden för att påverka EU att utveckla en mer pragmatisk och positiv syn på biodrivmedel.
Skattereduktion för biodrivmedel måste vara möjligt i länder som likt Sverige kan påvisa att produktionen av biodrivmedel hindrar åkermarken från att växa

igen snarare än att livsmedelsproduktionen trängs undan. Regeringen bör också arbeta för att biodrivmedelsproduktion blir en del av den gröna giv som EU-kommissionen presenterat.
Störst betydelse för att minska utsläppen från trafiken fram till 2030 har dock utvecklingen av reduktionsplikten. Nivåerna är än så länge så pass lågt satta att bränslebyteslagen inte haft någon större betydelse på inblandningen av biodrivmedel i bensin och diesel. Men styrmedlet har tagits emot positivt eftersom konstruktionen är långsiktigt hållbar och för att det är reduktionen av växthusgaser som regleras och inte mängden biodrivmedel. Det gör att de bränslen som har hög klimatnytta per liter värderas högre, vilket gynnar både etanolen från det svenska jordbruket och de stora volymer flytande biodrivmedel med god klimatprestanda som går att producera på restprodukter från skogsbruk och skogsindustri. Det är bra både ur klimat- och självförsörjningssynpunkt.
En ambitiös reduktionsplikt är oerhört viktig för att minska

riskerna för investeringarna i de bioraffinaderier som nu behöver byggas, så att Sverige kan ta fram mer hållbara biodrivmedel än det som marknaden i dag erbjuder. När regeringen beslutar om nivån i reduktionsplikten för drivmedel bör de därför utgå från Energimyndighetens beräkningsunderlag om att utsläppen ska reduceras med 66 procent för diesel och 28 procent för bensin 2030. Denna siffra kan korrigeras vart tredje år i kontrollstationerna beroende på hur snabbt fordonsflottan elektrifieras.

Det viktigaste för att få i gång investeringar i bioraffinaderier är att regeringen omgående genomför en tydlig skärpning för att sedan i jämn takt skruva upp reduktionen. För bioraffinaderierna, som nu står i en aktiv investeringssituation, är det viktigt att det finns en tydligt växande efterfrågan redan från start så att inte reduktionsplikten blir ett begränsande tak utan en drivkraft för ökad inblandning och produktion av biodrivmedel över tid.

Våra förslag till regeringen är:

1 Bestäm en linjär reduktionskurva från dagens nivå till en nivå, som i enlighet med Energimyndighetens förslag landar på sammantaget 60 procents reduktion av utsläppen 2030 (summerad effekt för diesel och bensin).
2 Behåll två separata kvoter ett tag till, en för bensin och en för diesel. På sikt är det mest kostnadseffektivt att marknaden själv får avgöra mixen av biodrivmedel i bensin respektive diesel i en gemensam kvot, men nu är det viktig att ge tydliga incitament för produktion av biodrivmedel som kan blandas in i respektive bensin och diesel.
3 Bestäm att bensinkvoten tar ett rejält kliv från start så att E10 kan etableras i alla bensinpumpar 2021 för att succesivt öka inblandningen till minst 30 procent före 2030. För att omgående komma upp till E10 krävs att reduktionskvoten höjs från dagens 4,2 procent till upp mot 8 procent.
4 Beskatta biodrivmedel utifrån energiinnehåll i stället för volym. I dagsläget missgynnas etanol och biogas skattemässigt, vilket leder till högre pris vid pump.

5 Bestäm dieselkvoten till 25,3 procent 2021 för att linjärt öka till 66 procent till 2030.
Nu när ekonomin ska kickas i gång efter coronakrisen finns det dubbel anledning att forcera arbetet med att ställa om trafiken. Det behövs mer pengar till stadsmiljöavtalet så att kommunerna och regionerna kan bygga ut kollektivtrafiken samt cykelvägarna och det krävs investeringar i laddinfrastruktur och tankställen.
Det kan också finnas anledning att gå in med en tillfällig skrotningspremie för att få till ett snabbare utbyte av fordonsflottan och ett konverteringsstöd till både etanol och biogas skulle radikalt minska utsläppen från de bensinbilar som redan kör på vägarna. Dessa stöd bidrar till omställningen samtidigt som de stimulerar ekonomin i återstarten.
Detsamma gäller tydliga styrmedel för att utveckla en marknad för produkterna och viktigast för det är ett beslut om en ambitiös reduktionsplikt.

Fakta. Reduktionsplikt

Lagen om reduktionsplikt infördes 2018 och innebär att drivmedels-

företagen som säljer bensin och diesel måste blanda in en viss mängd biodrivmedel så att utsläppen av växthusgaser från drivmedlet minskar per liter i den takt som lagen har bestämt.

Svante Axelsson, nationell samordnare Fossilfritt Sverige
Lena Ek, ordförande Södra
Petter Holland, vd Preem
Magnus Kagevik, chef division energi, Lantmännen
Hilde Wahl, vd ST1

Smittan slog hårt mot sjukhuset i Gällivare

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Gällivare är den första svenska staden utanför storstadsregionerna där coronaviruset har fått en omfattande spridning.
Under ett mardrömsdygn sanerade ambulanspersonalen fordonen tio gånger.
Nu har vårdpersonal insjuknat i covid-19.

DN besökte Norrlands inland som redan för hundra år sedan drabbades av virusutbrott.

Ett flertal anställda på sjukhuset i Gällivare har bekräftats vara sjuka i covid-19 veckan efter att samhällspridningen på orten blev omfattande.

Smittan på sjukhuset har spridits sedan samtliga patienter – covidsjuka och andra – lagts på samma våningsplan inför sommaren.

– Vi inom personalen har varnat för det här. Trots att de med covidsmitta har speciella rum på sjukhuset är det inte bra att de ligger på samma våningsplan, säger Kent Nedergård, ambulanssjuksköterska vid sjukhuset och förtroendevald representant i Vårdförbundet.

Fram till för en vecka sedan hade sjukhuset en avdelning för patienter med det nya coronaviruset på plan fem. Men inför sommaren och med en nedgång till normalbemanning lades alla patienter på samma våning.

Det här får konsekvenser för hur sjukvården i hela Norrbotten organiseras i sommar.

För de anställda på Gällivare sjukhus har det varit en tuff vecka. På midsommardagen ryckte Kent Nedergård och hans kollegor ut tio gånger med ambulansen. Många av patienterna var bekräftat covid-19-smittade eller misstänkta fall.
Det blev kaos på sjukhuset i Gällivare.
– Vi körde hela tiden och det blev stopp på akuten. Det fanns inga marginaler kvar, säger Kent Nedergård.
Under fem dygn jobbade han och hans arbetskompisar 72 timmar.
Anställda vid sjukhuset bröt frivilligt semestern för att hjälpa till när det var som värst.
Utbrottet av smitta skedde vid sämsta möjliga tidpunkt eftersom sjukhuset just hade gått tillbaka till normalbemanning inför semestrarna.
Till slut fick patienter i Gällivare flyttas till andra sjukhus i regionen.
När vi ses har en insamling skett på Facebook till förmån för ambulanspersonalen och de som jobbar på sjukhuset.
Därför äter de för dagen gratis tårta, smörgåsar, korv, frukt och

godis. Kent Nedergård tycker att det visar att folk förstår hur hårt pressad deras situation är.
Och nu sitter kvartetten av ambulanspersonal och undrar hur det blir med deras ledighet, som är beviljad från mitten av juli.
– I dag är det i alla fall lugnt, säger en av dem och knackar handen i träbordet som en besvärjelse, kort innan hon går av skiftet.
○ ○ ○
När 800 externa konsulter och arbetare kom till LKAB i Malmberget för att utföra reparationsarbeten i maj märktes det ute på samhället i systerorten Gällivare.
– Det var alltid fullt där, säger Tilda Pousar, 16-årig gammal och med ett sommarlov framför sig. Hon vänder på huvudet bort mot restaurangen där många samlades på terrassen, som nu är tom.
En bom har lagts på tvären framför entrén. En skylt har kommit upp, där det står:
”På grund av coronaläget i stan väljer vi att tidigarelägga personalens semester – stängt from 23/6.”

När vi träffar Tilda Pousar sitter hon på en parkbänk på en bunt annonsblad, som hon och hennes kompisar delar ut varje tisdag. Hon gick nyligen ut nian och hade fått sommarjobb inom äldre-vården, men jobbet ställdes in på grund av pandemin.
– Gällivare är ju fint, men det är litet. Här händer det ingenting. Och nu blir det helt dött, säger hon om utsikterna inför sommarlovet.
Gällivare är ingen ort i skräck. Kommunen agerade snabbt och stängde badhus, bibliotek, sporthallar och museer när smittspridningen blev känd. Däremot är Gällivare stukat. Testningen av runt 2 000 personer har gett sammanlagt 300 bekräftade fall. Samhällsspridningen är stor. Hur blir sommaren nu?
Tilda Pousar tittar upp.
– Tråkig, säger hon.
Vad ska du göra?
– Bada och grilla och hoppa från OK-bron ner i älven. Alla hoppar från bron.
Vi går med kompisgänget genom Gällivare för att se vad hon pratar om. Förbi parkeringsplatser och ett tillbommat kafé. Sneddar över

en gräsmatta, passerar ett flerfamiljshus och kommer ned till bron som i folkmun kallas OK-bron.
Hoppa från bron kan man göra även i smittspridningstider. Här samlas Gällivares tonåringar på kvällarna i Epa-traktorer och på mopeder.
När Tilda Pousar klättrat ut på utsidan av räcket och hennes kompis hoppat från bron berättar hon att hon aldrig tidigare gjort det.
– Jag vågar inte, säger hon.
Hon skrattar och våndas.
– Varför gör jag det här? Jag är ju höjdrädd och gillar inte vatten.
Till slut hoppar hon ned i det mörka vattnet.
När hon kommer upp säger hon:
– Jag gjorde det!
○ ○ ○
Hannes Landström vet inte hur han blev smittad, men han har sina misstankar.
Han är mekaniker i ett pelletsverk hos LKAB i Malmberget och just när han skulle gå på sitt skift efter en veckas ledighet fick han feber, han frös och skakade och när han vred på ögonen fick han en

blixtrande huvudvärk som han aldrig haft tidigare.
Då, i början av juni, var det många vid gruvan som blev sjuka med symtom för covid-19. Och när de testade fick de sina misstankar bekräftade.
Det skedde sedan gruvan i maj haft besök av 800 externa konsulter och arbetare för att göra reparationsarbeten – folk som till minst 10 procent kom från andra delar av Sverige eller utlandet.
– Jag jobbade också med reparationen. Då gör vi mycket jobb som vi inte kan göra medan verket går, säger Hannes Landström, sittande på sin veranda, nu frisk och tillbaka i jobb kommande vecka.
När smittan före midsommar spreds okontrollerat i Gällivare kommun pekades LKAB:s gruva ut av region Norrbottens smittskyddsläkare Anders Nystedt som platsen varifrån spridningen av viruset startade. Ett processverk tvingades stänga på grund av personalbrist.
– Jag tyckte det var bra på arbetsplatsen. Jag jobbade med en kollega och såg knappt några andra. Vi fikade för oss själva. Men vi mekaniker har andra

uppgifter och håller oss för oss själva, beskriver Hannes Landström.
Hur smittan kunde sprida sig vet han inte. Men när han blev sjuk hade han varit ledig i en vecka.
– Jag går på gymmet varje dag. Och polaren från LKAB som blev dålig går också på gymmet. För några veckor sedan när vi var där var det lika tätt med folk som det brukar vara, men nu är det nästan tomt igen som tidigare under coronan, säger han.
Regionens smittskyddsläkare har de senaste dagarna sagt att den stora smittspridningen troligen har skett ute i samhället.
○ ○ ○
En cocktail av omständigheter.
Det är så kommunstyrelsens ordförande i Gällivare Henrik Ölvebo (MP) beskriver bakgrunden till smittspridningen.
– Vi lättar på de nationella reseförbuden, värmen kommer, folk har inte träffats på länge och börjar bli trötta på att följa regler, beskriver han.
Det är lätt att slappna av.
– Jag kan tycka att det här har fått för stora proportioner, det var

nästan som om folk trodde att det låg en coronadimma över samhället. Men viruset beter sig på samma sätt som tidigare. Det är ju sådana här kluster som experterna säger kommer att dyka upp, säger Henrik Ölvebo.
Det har redan hänt i Tyskland, Sydkorea och Peking och liknande utbrott är, enligt statsepidemiolog Anders Tegnell, att vänta på andra platser i Sverige i sommar.
○ ○ ○
Där vägen tar slut står 77-åriga Mona Larsson med sin gula fyrhjuling. Hon bor i Harrok, 14 kilometer bort i väglöst land, i en by där hennes barnbarn och hennes kille och ett ettårigt barnbarnsbarn är de enda andra invånarna.
Harrok ligger i Arjeplog, Sveriges mest glest befolkade kommun med 0,22 invånare per kvadratkilometer, i Norrbottens län och i Lappland. Om Stockholm haft lika långt mellan invånarna hade det bott 47 invånare i hela Stockholms kommun.
Så nog kan Mona Larsson hålla avstånd om hon vill.

– Jag lever som vanligt. Här uppe finns det inte så mycket smitta som kommer farandes. Men är vi mycket folk så umgås vi utomhus. Vi byter terrass efter var det fläktar bäst på sommaren och tänder eldar för att hålla värmen när det är kallt. Och nu går vi aldrig in hos varandra, det är enda skillnaden mot tidigare, säger hon, när vi tittar ut över Harroksjön.

Mona Larsson jobbade som 17-åring på Konsums lönekontor i Östersund när hon åkte för att hälsa på en brevvän i grannbyn 1960. Där träffade hon sin blivande man Henrik och två år senare flyttade hon till byn och gifte sig.

– Nästan alla mina gamla vänner flyttade förr eller senare till Stockholm. De tyckte inte jag var klok som flyttade hit, säger hon.

Mona Larsson och hennes man försörjde sig sedan som rödingfiskare. Ett par ton om året fick de upp som de sålde till butiker och restauranger.

– Det är friheten här som jag gillar. Värst är snöskottningen på vintern, så i januari far jag ned till en lägenhet jag har i Arjeplog (tätorten), säger hon.

Som ung i Harrok fick hon höra historierna om när spanska sjukan spreds till byarna i närheten.
Det var på vintern 1920, två år efter att andra delar av Sverige drabbats. När pandemin kom i en ny våg stod invånarna utan skydd. I grannbyn dog fyra personer i en familj och liknande tragedier utspelades i andra byar i bygden.
Lennart Öhman från Arvidsjaur har forskat i den lokala historien i denna del av inlandet.
– Det finns ingen medicinsk katastrof i nutid som är större än spanska sjukan i Arjeplog, säger han.
Tre procent av befolkningen dog, men uppemot 75 procent drabbades, och av de som överlevde blev många skadade i lungorna för resten av livet eller långvarigt nedsatta.
Handlare åkte från marknad till marknad, förklarar Lennart Öhman.
– Efter Arvidsjaur kom de till Arjeplog. Utbrottet skylldes på handlare i Piteå som kommit med sju hästlass med varor. Men om det var de som kom med smittan så borde de ha funnits med i

dödsstatistiken. De dog då inte i Arjeplog, säger han.
Han beskriver hur pappan i familjen i grannbyn där Mona Larsson nu bor åkte skidor från marknaden i Arjeplog och tog med sig smittan till resten av familjen. Alla som var hemma dog.
Det fanns inga telefoner eller vägar och bilar och de sjuka kom inte i kontakt med myndigheterna. Längs med Piteälven hittades översnöade kåtor och svårt sjuka och döda människor, säger lokalhistorikern.
På påskdagen 1920 hölls en massbegravning i Arjeplogs kyrka för 51 personer.
○ ○ ○
Tillbaka i nutid med Mona Larsson och utsikten över Harroksjön undrar jag vad hon har för goda råd till folk i Stockholm som nu tvingas leva isolerade på grund av coronasmittan.
– Jag tycker väldigt synd om stackarna som sitter isolerade i hyreshus. Det måste vara mer ensamt att sitta i en lägenhet i

Stockholm än att vara här, säger hon
Väg saknas till Harrok, men isolerad känner hon sig inte.
– I mina dagböcker skriver jag ned alla som kommer på besök, släktingar och vänner jag lärt känna, arjeplogare och folk som frågar om de får låna någon stuga jag har, säger Mona Larsson.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se

Fakta. Gällivare

Kommun i Norrbottens län i landskapet Lappland.
Yta: 16 818 km2.
Befolkning: 17 529.
Stora arbetsgivare: LKAB, Boliden och kommunen.
Steve Ärlebrand, med en rad fackliga och politiska uppdrag och 47 år i LKAB bakom sig, beskriver gruvbolagets nyckelroll för bygden:

”LKAB har betytt otroligt mycket för Gällivare under lång tid. LKAB och Boliden, med koppargruvan, är

kommunens livsnerv och grunden för samhället.”

Om smittspridningen bland gruvarbetare säger han:

”Direktiv har gått ut, men alla har ett ansvar att följa reglerna, på arbetet och på fritiden. Där har vissa varit nonchalanta. När det kom in 800 utifrån så blev det otroligt mycket folk som samlades på samma ställen ute i samhället.”

DN

Amina Manzoor: Vi får nog vänja oss vid lokala utbrott

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Det nya coronaviruset är här för att stanna. Genom att snabbt hitta sjuka och smittspåra kan utbrotten begränsas.

Kommentar

I januari, när det nya coronaviruset började sprida sig i Wuhan, trodde flera experter att smittspridningen skulle gå att begränsa. Så blev det inte. Utbrottet spred sig snabbt över världen och orsakade en pandemi inom några månader.

Nu har vi snart levt med det nya coronaviruset i sex månader, nästan tio miljoner fall har rapporterats och det är långt ifrån över. Länder som har haft en låg nivå av smittspridning under en längre tid rapporterar nu lokala utbrott. En köttfabrik i Tyskland, en marknad i Peking, en nattklubb i Sydkorea och ett boende för migrantarbetare i Singapore är några exempel.

Det nya coronaviruset verkar spridas i kluster. Vi har under våren sett hur vissa regioner

drabbats oerhört hårt medan andra klarat sig mycket bättre. Jämför till exempel antal smittade och döda i Stockholm med Skåne, eller Lombardiet med Abruzzo i Italien.
Men bara för att vissa regioner eller länder klarat sig bra hittills betyder det inte att de är säkra. Viruset har inte försvunnit under nedstängningarna. Det cirkulerar fortfarande och kommer att infektera människor om det får chansen.
Många experter menar att det är så här det kommer att se ut framöver. Viruset kommer inte att svepa som en våg genom befolkningen som till exempel den spanska sjukan gjorde för lite drygt hundra år sedan, i stället kommer det att spridas som lokala utbrott.
Utbrottet i Gällivare i början av juni kan vara ett tecken på det. Där tror man att utbrottet började i gruvnäringen med hundratals ditresta arbetare men att det sedan spreds till samhället.
Hur ska man då hantera den typen av utbrott? Att testa, smittspåra och isolera smittade verkar vara nyckeln till att

begränsa utbrotten, särskilt om man hittar dem tidigt.
Men allt är inte upp till myndigheterna och sjukvården. Det handlar också om eget ansvar. Anders Nystedt, smittskyddsläkare i Region Norrbotten, har sagt att han tror att utbrottet i Gällivare delvis inträffat för att människor har slappnat av, att de inte har följt myndigheternas rekommendationer.
Jag förstår att många hoppas på att det nya coronaviruset ska försvinna genom nedstängningar och andra åtgärder eller helst av sig självt. Men vi behöver inse att viruset är här för att stanna, säkert även en lång tid efter att vi har ett vaccin. Vi måste lära oss leva med det. Det betyder inte att vi kan slappna av, utan vi måste fortsätta tvätta händerna och hålla distansen.

Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se

Så stängde de smittan ute från boenden

LÖRDAG 27 JUNI 2020

God tillgång på skyddsutrustning, mer närvarande chefer eller slumpen. Det finnas olika förklaringar till att Ale, Alingsås och Stenungsunds kommuner hittills har varit förskonade från coronasmitta.

Minst 234 av landets kommuner har haft bekräftade eller misstänkta fall av covid-19 på sina äldreboenden, visar en kartläggning som Sveriges Radios Ekot har gjort. I en majoritet av Sveriges kommuner har man alltså inte lyckats skydda de äldre. Men det finns kommuner som fortfarande inte fått in smittan på äldreboendena.

– Jag tycker att det har blivit en ganska onyanserad debatt om alla brister i äldreomsorgen. Jag tycker inte att man i tillräcklig utsträckning har försökt beskriva de bakomliggande orsakerna till att spridningen har blivit stor i en del kommuner. Det är ju

dessutom nästan 60 kommuner som hittills har lyckats bättre, säger Ebba Gierow, socialchef i Ale kommun.
Hon pekar på flera faktorer som kan ha spelat in.
– Vi finns ju i Västra Götaland och fick lite mer ställtid än man fick i Stockholmsområdet. Det gjorde att vi fick tid att fundera på hur vi skulle förbereda oss, säger Ebba Gierow.
Att följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer, basala hygienrutiner och se till att medarbetarna stannar hemma vid minsta symtom är grunden för att skydda de äldre.
En annan viktig aspekt för att förhindra smittspridningen har varit tillgången på skyddsutrustning.
– Vi bestämde oss ganska snabbt för att vi inte kunde sitta och vänta på att de nationella kanalerna skulle förse oss med skyddsutrustning, utan åkte direkt ut till byggvaruhus och andra butiker och fyllde kundvagnar med det de hade. Vi ville ha något att börja med.
Hon pekar också på att Ale kommun har jämförelsevis få

timanställda, vilket kan ha spelat roll för att hålla smittan utanför äldreboendena. Rickard Persson, socialchef i Stenungsunds kommun, och Helén Gillqvist, chef för äldreboendeavdelningen i Alingsås kommun, pekar också på det som en framgångsfaktor.

– Vi har halverat kostnaderna för timanställda, vilket kan ha spelat in. Men det är säkert en hel del slump också, säger Rickard Persson.

Undersköterskan Susanne Falk arbetar nära de äldre på Backavik äldreboende i Nödinge, i Ale kommun.

– Här har det fungerat jättebra. Vi känner oss trygga och har börjat få in rutin på vad som gäller. Nu får också anhöriga hälsa på, eftersom vi har plexiglas som de kan sitta bakom.

TT

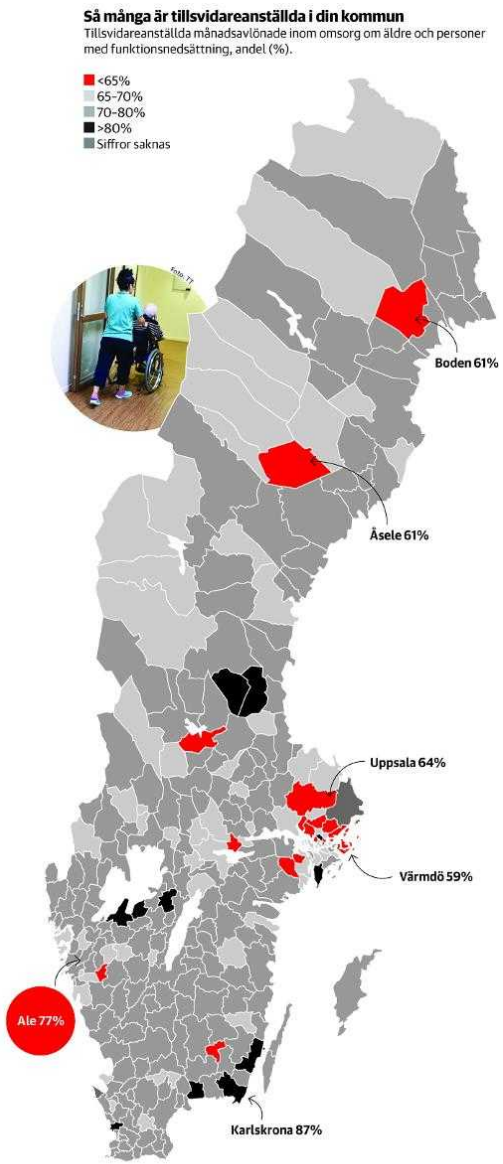

”Det behövdes tusentals döda inom äldreomsorgen för att man skulle få upp ögonen”

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Vikarier och hög personal-omsättning lyfts ofta fram som en tänkbar anledning till att svenska äldreboenden drabbats så hårt av det nya coronaviruset.

I vissa kommuner är fler än var tredje anställd inte tillsvidareanställd.
– Det räcker inte med utbildning – man måste anställa fler, säger Kommunals ordförande Tobias Baudin.
Otroligt frustrerande. Det är orden Tobias Baudin väljer för att beskriva vad han känner. Sedan flera år har fackförbundet påtalat att situationen inom den svenska äldreomsorgen är kritisk, ändå har antalet platser på äldreboenden minskat.
– Tänk att det ska behövas en pandemi med tusentals döda inom äldreomsorgen för att man ska få upp ögonen. Vi har ju i åratal tjatat om detta. För över ett år sedan bildade vi en allians för äldreomsorgen och krävde ihop med PRO ett rejält äldreomsorgslyft. Det politiska intresset har varit extremt svalt, säger han.
Sedan det stod klart att den pågående covid-19-epidemin slår hårdast mot de allra svagaste åldringarna har äldreomsorgen blivit en het fråga, även på riksplanet. Regeringen har aviserat ett tillskott på 2,2

miljarder kronor i ett så kallat äldreomsorgslyft.
Pengarna ska användas för att ge anställda inom kommunal vård och omsorg en möjlighet att på arbetstid utbilda sig till vårdbiträde eller undersköterska.
Det har också getts löften om 10 000 nya tillsvidareanställningar.
– Det är bra det de har gjort, men det behövs mycket mer för att kunna kalla det för ett rejält äldreomsorgslyft. Regeringen talar om 10 000 anställningar i hela Sverige och det räcker naturligtvis inte. Jag förväntar mig nu verkstad hos kommunerna och förutsätter att om det behövs fler platser så kommer regeringen att tillskjuta mer pengar, säger Tobias Baudin.
Skillnaderna mellan kommuner och stadsdelar är stor. I Göteborg, till exempel, var under maj månad i år 72,9 procent av de som arbetar på golvet inom äldreomsorgen i Norra Hisingens stadsdelförvaltning fast anställda. 9,5 procent hade tidsbegränsade anställningar och hela 17,6 procent var timanställda.
I hela Göteborg var 80,8 procent av personalen fast anställda, 7,4 procent hade tidsbegränsade

anställningar och 11,8 procent arbetade på timmar.
För att göra en jämförelse med övriga kommuner måste man vända sig till officiell statistik från 2019. Där inkluderas även personal inom omsorg om personer med funktionsnedsättning. I Göteborg var 75 procent inom den kategorin fast anställda förra året. Det finns flera kommuner där motsvarande siffra var lägre, i Stockholm var den till exempel 68 procent. Och ännu lägre var den i exempelvis Boden och Åsele, 61 procent vardera.

I Alliansstyrda Göteborg har Moderaterna kommit överens med Socialdemokraterna om att skjuta till 300 miljoner kronor, pengar som ska användas för att avvärja den akuta kris som uppstått i samband med epidemin, men också för att erbjuda fler anställda fasta jobb.
Redan innan det nya coronaviruset började sprida sig i Sverige hade politiker i Göteborg påbörjat ett arbete för att försöka öka kvaliteten i äldreomsorgen.
– Frågan om att vikarier ofta saknar kompetens har vi uppmärksammat redan före

pandemin, vi har gett ett kompetenshöjande uppdrag till stadsledningskontoret. Men då hade vi inte tanken med om smittskydd, säger Elisabet Lann (KD), ansvarig för äldreomsorg i Göteborgs kommun.

Vilket ansvar känner du som - politiker för situationen som - uppstått med smittspridning inom äldreomsorgen?

– Jag känner ett stort ansvar. Jag har haft den här funktionen i ett år och det vi gör nu är att inrätta en äldrenämnd från och med årsskiftet och jag tror att det blir ett mer effektivt sätt att hålla ihop kvalitetsutvecklingen, säger Lann och fortsätter.

– Vi har initierat andra insatser, men de kom inte i tid för att lösa situationen under våren och det beklagar jag verkligen.

Men samtidigt som det borgerliga styret har tagit initiativ för att höja kompetensen inom äldreomsorgen så har Göteborgs kommun antagit en budget med stränga sparkrav, något som delvis drabbat hemtjänst och äldreboenden.

– När det gäller hemtjänsten så höjde vi den pengen just för att man skulle få fler händer i

hemtjänsten. Sen har vi sett i uppföljningen att man har gjort sig av med personal på vissa äldreboenden. Vi ser att det är svårt att få besparingarna där vi vill ha dem. Vi behöver bli mycket mer effektiva i administrationen och se till att resurserna läggs längst ut i kedjan där det gör skillnad för omsorgstagarna, säger Elisabet Lann.

Carl Cato
carl.cato@dn.se

Ersättning till riskgrupper försenas ytterligare

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Riksgrupper som inte kan gå till jobbet på grund av risken för smitta får vänta ännu längre på ersättning.

Trots att regeringen bestämt att rätten till ersättning ska gälla från 1 juli så öppnar Försäkringskassan inte ansökningsmöjligheten förrän nästan två månader senare.

– Det här är ett svek från regeringens sida, säger Camilla Waltersson Grönvall (M).

Efter en utdragen process under våren fattade regeringen under torsdagen ett formellt beslut om att den som tillhör en riskgrupp från den 1 juli har rätt till ersättning om hen inte kan gå till jobbet på grund av smittorisken. Men möjligheten att ansöka om ersättning via Försäkringskassans digitala tjänst öppnar inte förrän nästan två månader senare, den 24 augusti. Myndigheten skriver på sin hemsida: ”Eftersom det är en helt ny ersättning behöver vi bygga en ny e-tjänst för att kunna ta emot ansökningar.”

Moderaterna upprörs över att det nu ser ut att dröja innan riskgrupperna kan få sina pengar.

– Det här är ett svek från regeringens sida. Den första utbetalningen blir först under senhösten men de här människorna har redan tvingats ta lån för att klara hyra och mat, säger Camilla Waltersson Grönvall (M), socialpolitisk talesperson.

Regeringen har under våren mött kritik från oppositionspartierna

för att ett beslut om ersättning till riskgrupper dragit ut på tiden.
– Vi har vecka efter vecka haft möte på möte där regeringen talat om hur besvärligt det är i stället för att lösa situationen. På flera områden har man uppfunnit nya funktioner i pandemins spår men när det gäller svårt sjuka människor finns det ingen kreativitet, säger Waltersson.
När DN ställer frågan till Försäkringskassan vad det är som drar ut på tiden pekar myndigheten på att den nya försäkringen är komplicerad och kan omfatta närmare 100 000 personer.
– Jag förstår att många i riskgrupper väntat länge på att få ersättning. Vi jobbar intensivt med att bygga system och handläggningsförutsättningar, att anställa och utbilda personal. Men det här är en helt ny försäkring som inte kommer ha en automatisk handläggning utan kräver utredning och värdering av medicinska förutsättningar, säger Ola Kristiansson, verksamhetsområdeschef inom sjukförsäkring på myndigheten.

Den politiska processen har varit utdragen och ni har varit remissinstans. Borde ni inte ha förberett er tidigare?
– Vi har förberett det vi kan. Men det är en komplex situation och en ny försäkring som ska byggas. Sen har vi påbörjat rekrytering av nya medarbetare under förutsättning att det här beslutet skulle komma. Vi har förberett så långt vi kunde inför beslutet som kom i går, säger han.
Socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi (S) vill inte ställa upp på intervju men skickar via sin pressekreterare en skriftlig kommentar:
”Givetvis vill vi ha systemet på plats så snart som möjligt. Jag förstår att det här innebär ytterligare väntan för den som har rätt till ersättningen. Införandet av den här reformen är att jämföra med skapandet av en ny sjukförsäkringsförmån, något som vanligtvis tar flera år. Det kräver ett omfattande arbete för myndigheten att få alla tekniska delar på plats, inte minst när en ny e-tjänst för förmånen ska skapas”.

Ersättning kan sökas för perioden 1 juli–30 september och betalas ut med ett schablonbelopp på som mest 804 kronor före skatt per dag under max 90 dagar.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se

WHO backar igen – Sverige ligger kvar på listan över högriskländer

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Det är den ökade testningen som ligger bakom att fler fall av covid-19 upptäcks. Efter samtal med regeringen och kritik från statsepidemiolog Anders Tegnell ändrade Världshälsoorganisationen sitt utpekande av Sverige som ett

land där smittspridningen ökar kraftigt.
Sverige ligger dock kvar på listan som högriskland, meddelade WHO på fredagskvällen.
Under torsdagen pekade Världshälsoorganisationen WHO ut Sverige som ett av elva europeiska länder där coronaviruset under de senaste två veckorna åter har börjat spridas markant. Om situationen inte åtgärdas varnade de för att sjukvården åter kan bli hårt ansatt.

Helt fel, menade Folkhälsomyndighetens statsepidemiolog Anders Tegnell i en radiointervju dagen därpå och menade att det ökande antal fall beror på den utökade testningen.
– Vi kan se på alla andra parametrar vi mäter, att de allvarliga fall vi har minskar och antalet inläggningar på intensivvården är på en väldigt låg nivå. Även dödsfallen börjar gå ner. Det dör inte fler än det brukar göra så här års. Så det här är tyvärr en total feltolkning av den svenska datan, sade han till P1 Morgon.

Under både vecka 24 och 25 testades över 60 000 personer i Sverige. Att jämföra med omkring 30 000 för veckorna i maj.
I ett pressmeddelande kommenterar WHO på fredagen kritiken från Sverige. De skriver att antalet nya fall per 100 000 invånare fortfarande är relativt högt i Sverige, något som de emellertid medger beror på den ökade testningen i Sverige.
”Men det är viktigt att påpeka att andelen positiva svar bland de testade fortsatt är på en stabil nivå på omkring 12–13 procent. Det pekar mot att Sverige fortsatt har en samhällsspridning”, skriver WHO.
Samtidigt skriver organisationen att det finns tendenser till att Sverige är på väg åt rätt håll och nämner det sjunkande antalet svårt sjuka, intensivvårdade och dödsfall.
”Sverige har fått samhället med sig och har lyckats hålla smittspridningen på nivåer som den svenska sjukvården kan hantera.”
Enligt Sveriges Radio gjordes förtydligandet efter kontakter mellan WHO:s Europakontor och

svenska socialdepartementet, som kallar dialogen för konstruktiv.
”WHO har ensidigt tittat på en enda datakälla vilket ger en felaktig bild över utvecklingen”, säger socialminister Lena Hallengren i ett skriftligt uttalande till Ekot.
Hans Kluge, Europachef på WHO, säger till Ekot att det positiva budskapet om utvecklingen i Sverige försvann i uttalandet. Han uppmanar dock regeringen att trappa upp åtgärderna för att stoppa smittspridningen.
– Vi vill nu uttrycka vår uppskattning till de svenska hälsomyndigheterna för de många goda resultaten. Men samtidigt, baserat på fakta som vi får av landet, är det tydligt att det fortfarande finns en utbredd samhällsspridning av coronaviruset med en relativt hög intensitet, säger Hans Kluge till Sveriges radio.

Stefan Bjarnefors
Amanda Dahl
amanda.dahl@dn.se

Fakta. De tio länderna

Så här ser situationen ut i de övriga tio länderna som WHO

lyfter fram med särskilt hög spridning.

Armenien

Rapporterade sitt första bekräftade fall av coronaviruset den 1 mars när en smittad person anlände från hårt drabbade grannlandet Iran. I Armenien råder undantagstillstånd med anledning av pandemin och för två veckor sedan förlängdes undantagstillståndet så att det gäller fram till 13 juli. I ett försök att bromsa smittspridningen är det obligatoriskt att bära ansiktsmask på offentliga platser. Totalt har landet 22 488 bekräftade fall av covid-19 och 397 bekräftade dödsfall.

Moldavien

Det första bekräftade fallet rapporterades den 8 mars när en 48-årig kvinna återvände till Moldavien efter en resa i Italien. Sedan dess har totalt 15 078 sjukdomsfall bekräftats och 502 dödsfall har rapporterats. Första veckan i juni rapporterade Moldavien ett rekord av antalet nya fall och landets tidigare hälsominister beskrev situationen som ”utom kontroll”. Under den veckan rapporterades 1 449 nya fall av covid-19, vilket kan

jämföras med de senaste sju dagarna då 2 346 fall har rapporterats enligt WHO:s statistik. Under våren har bland annat universitet och högskolor hållits stängda för att stävja spridningen av viruset.

Nordmakedonien

Den 27 februari rapporterades det första fallet i Nordmakedonien och i mars infördes undantagstillstånd i landet. För två veckor sedan lyftes undantagstillståndet men regeringen har lyft frågan om att det ska återinföras under en period på åtta dagar för att landet ska kunna genomföra det uppskjutna parlamentsvalet den 15 juli med nödvändiga smittskyddsåtgärder. I Nordmakedonien har 5 450 fall av smitta bekräftats och totalt 259 har dött.

Azerbajdzjan

Azerbajdzjan införde i slutet av mars restriktioner för att minska spridningen av viruset och i förra veckan förlängde regeringen dem till den 1 augusti. Det innebär bland annat att landets gränser hålls stängda fram till dess. Sista maj öppnades köpcentrum, biografer, restauranger, skönhetssalonger och museum i

större städer men de ska stängas igen efter att spridningen tagit fart på nytt i landet. Dessutom införs extra begränsningar mellan 21 juni och 5 juli, vilket betyder att boende i större städer endast får lämna sina hem med särskilt tillstånd.

174 bekräftade dödsfall har rapporterats i Azerbajdzjan och totalt har 14 305 personer bekräftats smittade.

Kazakstan

Storstäderna i Kazakstan kommer under helgen att hålla köpcentrum, marknader och parker stängda för andra helgen i rad. I huvudstaden Nur-Sultan och den största staden Almaty kommer även kollektivtrafiken att pausas under helgen och i huvudstaden uppmanas invånare också att stanna i sina hem. Under den senaste månaden har antalet bekräftade fall av covid-19 ökat kraftigt. Totalt har över 19 000 fall bekräftas och 136 personer har dött sedan det första fallet rapporterades den 14 mars.

Kirgizistan

I mitten av maj lättade landet på de hårdaste restriktionerna som infördes tidigare under våren. Då hävdes tillfälliga utegångsförbud

och vissa verksamheter tilläts öppna igen, som städföretag, advokatkontor och resebyråer. I början av juni öppnades också inrikestrafiken med flyg och bussresor mellan provinser igen. Dessutom öppnades för kinesiska charterflyg till Kirgizistan, för att de som arbetar med kinesiska investeringar i landet ska kunna återuppta arbetet. Samtliga kineser ska testas före och efter inresa.

Efter lättnaderna skärptes restriktionerna till viss del i förra veckan då smittspridningen tagit ny fart i landet. I huvudstaden Bisjkek har all kollektivtrafik stoppats under helger och desamma gäller rutterna mellan landets regioner. Dessutom ska alla parlamentsledamöter testas efter att en ledamot bekräftats smittad.I Kirgizistan har 3 954 sjukdomsfall bekräftats sedan det första fallet den 20 mars. 43 dödsfall har registrerats, varav 11 av dem har rapporterats de senaste sju dagarna.

Albanien

I början av juni öppnade Albanien åter gränserna efter en lång stängning. Dessutom tilläts fotbollsmatcher utan publik och

parker, gym och internetkaféer öppnade igen med nya hygienriktlinjer. I tisdags lyftes det undanstagstillstånd som rått i landet, men flera restriktioner gäller fortfarande, till exempel råder förbud mot stora sammankomster. Totalt har 2 192 personer smittats i landet och 48 dödsfall har rapporterats.

Bosnien-Hercegovina

Efter en stängd vår öppnade Bosnien-Hercegovina sina gränser den 1 juni och restriktionerna för kommersiella flygningar till grannländerna Kroatien, Montenegro och Serbien lyftes. Dessutom öppnade Bosnien-Hercegovina för resenärer från andra länder om det gäller resor i tjänsten, på grund av medicinska skäl eller vid begravningar. I mars införde landet undantagstillstånd och en omfattande stängning gjordes. Sedan dess har en majoritet av företagen, butikerna och förskolorna åter öppnat för att minska stängningens påverkan på landets ekonomi.

I Bosnien-Hercegovina har 172 dödsfall rapporterats och 3 675 bekräftade fall har registrerats.

Ukraina

Sedan det första bekräftade fallet i Ukraina den 4 mars har över 40 000 sjukdomsfall registrerats i landet. Totalt har 1 067 dödsfall rapporterats, varav 101 de senaste sju dagarna.
Stora delar av landet stängdes i mars för att stoppa en massiv spridning av viruset. I maj började regeringen lätta på restriktionerna, bland annat fick restauranger och gym öppnas samtidigt som kollektivtrafiken började köra igen. Från den 15 juni tillåts också flyg till och från landet.De senaste veckorna har antalet smittade i landet ökat och nu ska fler sjukhus öppnas eftersom vårdplatserna inte räcker om sjukdomsfallen ökar.

Kommunerna ska få rätt att konkurrera med privata aktörer

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Svenska kommuner ska få konkurrera med privata aktörer om att erbjuda arbetsmarknadsinsatser. Det föreslås i den utredning som lämnats till regeringen.

I höstas gav regeringen i uppdrag att utreda om det finns lagligt utrymme för en kommun att konkurrera med en privat aktör när det gäller att utföra statliga arbetsmarknadsinsatser.

Om några år väntas den nya arbetsmarknadspolitiken finnas på plats där också fristående aktörer ska kunna stå för arbetsmarknadsinsatser. Försök har redan påbörjats på flera håll i landet.

I går, fredag, fick arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S) utredningen. Där framgår att kommunerna får konkurrera med de privata aktörerna och att de ska få statlig ersättning för sina insatser.

– Det här ett viktigt beslutsunderlag. Från mitt perspektiv är det viktigaste att det fungerar på orten. Det ser väldigt olika ut i Sverige i dag, kommuner har olika förutsättningar och arbetsmarknaden ser väldigt olika ut, säger hon.
SKR, Sveriges kommuner och regioner, välkomnar att utredningen klargör kommunernas roll i arbetsmarknadspolitiken och att kommunerna ska få ersättning.
Nu ska utredningen skickas ut på remiss och regeringen väntas ta ställning senare i höst.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se

Femåring vandrar in miljoner

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Storbritannien. Femårige Tony Hudgell har samlat in över 11 miljoner kronor till det Londonsjukhus som räddade hans liv.
Hudgell, som saknar båda sina ben, har gått 10 kilometer i hemstaden Kent med hjälp av sina nya proteser. Bara några veckor tidigare kunde pojken knappt ta ett enda steg, enligt hans adoptivmamma Paula Hudgell.
Femåringen utsattes som spädbarn för omfattande misshandel av sina biologiska föräldrar och låg för döden på Evelina Londons barnsjukhus.
TT-Reuters

Flera skadade efter knivattack

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Storbritannien. En polis blev svårt knivhuggen på ett hotell i centrala Glasgow i Skottland i går, fredag. Ytterligare minst fem personer skadades i dådet. Händelsen utreds inte som ett terrorbrott, enligt polisen.

Den skadade 42-åriga polisens tillstånd är kritiskt men stabilt, meddelar polismyndigheten. De övriga skadade är samtliga män och i åldrarna 17, 18, 20, 38 och 53 år. Deras skador är inte kända.

En misstänkt gärningsman sköts ihjäl av polis vid hotellet Park Inn, enligt lokal media.

Tidigare på fredagen publicerade bland andra BBC uppgifter om sammanlagt tre döda. Uppgifterna har inte bekräftats av polisen.

Premiärminister Boris Johnson har skickat sina kondoleanser till offren och deras familjer.

TT

121

LÖRDAG 27 JUNI 2020

personer har dömts till livstids fängelse av en turkisk domstol anklagade för delaktighet i kuppförsöket sommaren 2016, rapporterar statliga medier.
De befinns skyldiga till att ha försökt bryta mot konstitutionen.
Omkring 80 000 människor har gripits och runt 150 000 har avskedats eller stängts av från sina arbeten efter kuppförsöket, som president Recep Tayyip Erdogan anklagar predikanten Fethullah Gülen och hans rörelse för att ha orkestrerat. Gülen, i exil i USA, nekar till anklagelserna.
TT-AFP

Säsongen blev kort för Astrid Lindgrens värld

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Bara drygt en vecka efter den försenade premiären kommer beskedet:

Temaparken Astrid Lindgrens värld i Vimmerby tvingas stänga för säsongen. Konsekvenserna: 120 miljoner i förlust och varsel för merparten av personalstyrkan.

Under ett personalmöte klockan 8 nu på morgonen fick de omkring 500 anställda beskedet. Söndagen den 28 juni blir sista dagen som parken är öppen vilket betyder att årets säsong blev elva dagar kort.

– Jag är riktigt ledsen men det är ett faktum. Vi gjorde ett helhjärtat försök att få till en säker och bra lösning, men det visade sig att det inte gick, säger vd:n Joacim Johansson.

På grund av coronapandemin tvingades man skjuta fram säsongspremiären till nu i juni. Tanken var att driva parken med sina föreställningar som baserats

på Astrid Lindgrens böcker med tydliga restriktioner, bland annat skulle endast 1 500 gäster tas emot dagligen. Kort före premiären kom dock nya besked från Polismyndigheten att föreslagna åtgärder inte var tillräckliga.
– Vi fick då veta om vi spelade två föreställningar samtidigt med 50 åskådare på varje plats skulle det räknas som 100 personer även om det var flera hundra meter mellan de olika scenerna och därmed bröt vi mot ordningslagen, säger Joacim Johansson.

Verksamheten kolliderar med andra ord med den förordning om förbud mot allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 50 deltagare, som antogs i slutet av mars, på begäran av Folkhälsomyndigheten.
– Det är helt ologiskt. Genom att spela teater på flera ställen så sprider vi i stället ut åskådarna. Man kan jämföra med biografer där det kan vara 50 besökare i varje salong.
Beskedet gör att Astrid Lindgrens värld ser det som praktiskt omöjligt att driva verksamheten.

För att minska den ekonomiska skadan har styrelsen därför tagit beslutet att stänga ned för säsongen även om man vill få till en prövning. Beslutet betyder en ekonomisk smäll på cirka 120 miljoner kronor och Joacim Johansson sätter summan i ett perspektiv:

– Det är tio goda år i resultat. Vi brukar ligga tio miljoner i vinst på en säsong så det här är ett jätteslag för oss.

Ytterligare ett slag sker mot personalen, många som är säsongsanställda och en hel del inom kultursektorn som arbetar som skådespelare vid de olika föreställningarna.

– Vi har inlett fackliga kontakter och hanterar det nu på sedvanligt sätt med varsel och uppsägningstider. Det handlar om cirka 450 som blir uppsagda, men sedan måste vi titta över gällande de tillsvidareanställda och se hur vi kan minska antalet tjänster för att få ned den ekonomiska förlusten. Den är brutal.

TT

Splittrad syn på bostadspriserna

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Landets fastighetsmäklare har en ovanligt splittrad syn på utvecklingen på bostadsmarknaden de kommande månaderna. Det visar en enkät som Mäklarsamfundet genomfört bland sina medlemmar och som besvarats av 633 mäklare.
”Vissa mäklare tror på högre priser, andra på lägre. Det finns ingen entydig bild av vart vi är på väg. Ovissheten är stor”, säger Mäklarsamfundets vd Björn Wellhagen i en kommentar i ett pressmeddelande.
Enligt enkäten väntar sig 36 procent av mäklarna att bostadspriserna ska sjunka under det tredje kvartalet, medan 27 procent tror att de ska stiga och 34 procent räknar med oförändrade priser.

Direkt

2,4

LÖRDAG 27 JUNI 2020

procent ökade detaljhandels försäljning med i maj jämfört med motsvarande månad i fjol. Dagligvaruhandeln minskade med 1,2 procent och sällanköpsvaruhandeln ökade med 4,0 procent, enligt Statistiska centralbyrån (SCB). Mellan april och maj ökade detaljhandelns försäljningsvolym, försäljningen i fasta priser, med 0,5 procent. Mätt i löpande priser ökade detaljhandelns omsättning med 1,5 procent i maj jämfört med motsvarande månad 2019.

TT

Exotiska stränder och karga klippor – här finns allt för din ”hemester”

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Där naturen är som vackrast och som mest skiftande där trivs Gunnika Isaksson-Lutteman och vallhunden Diesel. Nu vill hon visa andra sina 33 favoritvandringar i Stockholms skärgård.

– Jag hoppas både redan frälsta och noviser kommer ut i sommar. Jag tror vi behöver det nu, säger hon.

Skogen öppnar upp sig. Du står vid Långviks ängar, de som vetter ner mot en skyddad vik av havet. Där ska du sikta mot det gamla äppelträdet i hagen, sedan gå vidare mot Långvikens östra ände. Håll utkik efter räven som ofta ses stryka omkring här...

Och alldeles i närheten: en tallskog på hällmark, en stenstrand och se där – en färskvattenpump!

Precis så konkret är frilansskribenten och fotografen Gunnika Isaksson-Lutteman i

guideboken ”Vandra i Stockholms skärgård – 33 dagsturer och weekendvandringar från Arholma i norr till Landsort i söder”. I den leder hon läsarna längs med befintliga och imaginära stigar genom den spektakulära ö-värld som är Stockholms skärgård.
Nu står hon allra längst ut på de randiga klipporna vid Brännholmen i Östra Lagnös naturreservat. Hon spejar ut över en, av andra öars konturer, delvis brutna horisont.
Som på beställning passerar en vacker, vit segelbåt med vältrimmade segel. Diesel, en elva år gammal mini american shepherd, lyfter på nosen och står länge precis stilla. Det här är deras element – Gunnikas och Diesels. Klipporna, havet, lövskogarna, tallmarkerna, träsken – allt det där som är Stockholms skärgård. För många är den välkänd, för andra återstår den att upptäcka. Gunnika vill dela med sig av sina erfarenheter till vana som ovana, till redan frälsta och till dem som ännu inte vet vad de riskerar att gå miste om.
– För vissa kanske skärgården framstår som svår och

otillgänglig. Men så är det inte alls. Alla kan ta sig ut, även de som inte har egen båt. Jag vill ge dem som tvekar lite hjälp på traven, säger Gunnika.
När hon i april förra året började rekognosera inför boken anade hon föga att dess utgivning skulle sammanfalla med coronapandemins utbrott, ett faktum som gett boken en helt ny dimension av relevans och aktualitet.
– Vill man bli rik på något annat än upplevelser ska man dock inte satsa på att skriva den här typen av böcker, skrattar 42-åringen från Roslagen.
Numera bor hon i Vaxholm och det är den rikedom hon själv tagit del av sedan barnsben – såväl med båt, kajak som just ben – som hon vill dela med sig av. Hon är övertygad om att fler skulle ha nytta av naturens läkande kraft och havets förmåga att stilla stressade själar.
– Det behövs inga dyra prylar eller avancerad utrustning. Med ett par bekväma skor, en bra ryggsäck och en Ica-kasse kan du komma långt, säger hon med en blinkning till den sedan flera år mer eller

mindre högteknologiska industri som utvecklats kring friluftslivet. Skorna är självklara. Ica-kassen svårare att placera i sammanhanget....?
– Den funkar jättebra om du behöver skopa upp vatten ur havet för att släcka den eld du gjort upp, konstaterar hon och tillägger:
– Som alternativ till en dyr vattensäck från valfri friluftsbutik...
Gunnika Isaksson-Luttemans guidebok innehåller alltså 33 dagsvandringar, äventyr som kan sträckas ut till en helg. Varje startpunkt kan nås med SL eller Waxholmsbolaget, varje vandring är beskriven i detalj och spänner mellan allt från lång och krävande till enkelt och extremt tillgänglig – även för den som behöver dra med sig en barnvagn eller för den som är rullstolsburen.
Delarna av färderna går via stigar och grusvägar, andra är mer strapatsrika och helt och hållet ”offroad”. Havet skymtar allt som oftast och många av sträckorna går också precis i skärningen mellan landmassa och hav. Steniga stränder, sandiga stränder, hala klippor – allt finns där.

– Det viktigaste är att man tar sig ut. Inte hur långt man går, eller hur ansträngande det är. Känner man för att bada eller lägga sig ner och bara njuta under vandringen så ska man göra det. Egentligen finns det ju bara en sak att tänka på: att man har koll på när båten går tillbaka hem.
– Missar man den kan det bli stökigt om man befinner sig på en ö där det inte finns vandrarhem eller andra övernattningsmöjligheter. Om man inte var förutseende och tog med sig tält eller hängmatta, säger Gunnika.

Det är dock inte med sanningen riktigt överensstämmande att det bara finns en sak att tänka på. Det finns fler. Varje naturreservat har till exempel sina speciella förutsättningar och ordningsregler att hålla reda på för besökaren.
En annan är att visa den hänsyn som krävs även när det gäller tillgången på färskvatten. Den kan skifta. Att bära med sig eget vatten är ett sätt att visa respekt. Samma sak gäller förstås att man tar med sig det eventuella skräp man producerar tillbaka hem.

Väl hemma är det att rekommendera att kolla igenom kroppen så att man inte fått med sig någon fästing hem.
– I övrigt handlar det om att välja en tur som känns rätt, låta väder, dagsform och lust styra vart kosan ska styras, säger Gunnika.
Hon har skrivit fler böcker om vandringar, men den här ligger henne särskilt varmt om hjärtat. Ingestans känner hon sig så hemma som här. När hon 2013 hoppade av sin akademiska karriär, hon var doktorand vid Uppsala universitet, med ergonomisk design som huvudområde, var det för att hon kände att hon ville vara ute mer. Hennes eget projekt, 52adventures, där hon gjorde ett utomhusäventyr i veckan blev startskottet som förändrade hennes liv.
”Jag ser hur havet häver sig över klipporna och får sjögräset att dansa”, skriver hon i förordet till sin bok.
Hon har sett bekvämlighetstrenden bita sig fast i människor. Många vill vandra, men gärna dagsturer och på bekvämt avstånd till boende och god mat.

Och det kan man numera få i skärgården. Särskilt i Mellanskärgården är det krogtätt – och nu satsas det stort. EU-programmet Central Baltic har beslutat att stödja utvecklingen av 21 små hamnar i skärgården med sammanlagt 30 miljoner kronor. Tillsammans med ytterligare tio miljoner i bidrag från landstingets skärgårdsanlag samt ytterligare anslag från länsstyrelsen och Värmdö kommun kommer tretton hamnar i Stockholms skärgård rustas och ”utvecklas”. Det handlar om allt från delikatessbutiker till service som dusch och toalett.

Gunnikas egna favoriter är Ålö, Nåttarö och den unika båtluffar-leden i mellanskärgården där man med gratis roddbåtar tar sig mellan öarna. Roddbåtarna finns att låna mellan Ingmarsö och Finnhamn, Gällnö och Karklö. Här gäller det att komma ihåg att lämna en roddbåt på vardera sidan sunden

Några av de pärlor hon hittat har hon dock inte tagit med i boken.

– Något litet vill man ha för sig själv.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se

Fakta. Vandringstips

Skorna är det viktigaste, de ska vara bekväma.
Glöm inte färskvatten.
Ha gott om tid, se till att du inte missar båten hem.
Följ de regler som gäller i det naturreservat du befinner dig. Det råder ofta eldningsförbud i skärgården.
Hälsa på dem du möter, håll hunden kopplad för att inte störa djurlivet.
Kolla efter fästingar när du kommer hem. Glöm inte att vaccinera dig mot TBE.
Det ska vara härligt att vandra.
Hittar du en plats där du vill stanna – fika och njut.

Tre till sjukhus efter skottlossning i Solberga

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Tre män i 25-årsåldern vårdas på sjukhus efter en misstänkt skottlossning i Älvsjö. En av dem är allvarligt skadad. Fyra män har anhållits och tre har gripits efter händelsen.

– Vi fick larm 23.30 från flera inringare som hade hört höga smällar i Solberga i Älvsjö och när vi kom till platsen påträffade vi två skadade män som båda fördes till sjukhus med ambulans. Sedan klockan ett fick vi information om att ytterligare en person med troliga skottskador hade inkommit till sjukhus, säger Åsa Wallentin, presstalesperson vid Stockholmspolisen.

Samtliga skadade är i 25-årsåldern och åtminstone en av dem ska ha varit vaken och talbar när han fördes till sjukhuset.

– I nuläget behandlar vi det som att de (skadade) har ett samband och det har att göra med tid och plats, säger Åsa Wallentin.

På fredagsförmiddagen uppgav polisen att en av de skadade är

allvarligt men inte livshotande skadad. De andra två är lindrigt skadade.
Efter händelsen har sju personer frihetsberövats. Av dessa är fyra anhållna och tre gripna. Samtliga är män i 20-årsåldern.
Under midsommarhelgen sköts en person till döds i Liseberg, i Älvsjö. Dagen efter skjutningen genomförde polisen en stor insats i närliggande Östberga och två personer har häktats skäligen misstänkta för mord.
I nuläget ser polisen ingen koppling mellan skjutningen i Solberga och den i Liseberg.
Emellertid så ser man ”kopplingar mot den kriminella miljön”.
Redan vid 03-tiden på meddelade polisen att flera personer hade kontrollerats och att sju personer hade frihetsberövats.
Händelsen utreds som försök till mord. Det finns uppgifter om att vittnen ska ha sett personer lämna platsen. Både vittnen och misstänkta kommer att förhöras.
En teknisk undersökning har gjorts under natten, och området har varit avspärrat, men på fredagsmorgonen hade avspärrningarna hävts.
Andreas Nordström
andreas.nordstrom@dn.se

Nya Karolinska-utredare kan ha suttit på dubbla stolar

LÖRDAG 27 JUNI 2020

En S-regionpolitiker, som också sitter i fastighetsbolaget Locums styrelse och som tidigare varit direktör i regionen, anlitades som konsult i regeringens utredning om Nya Karolinska och OPS-upphandlingar.

Nu utreder Locum om han suttit på dubbla stolar.

I mars 2018, tillsatte regeringen en utredning av situationen kring Nya Karolinska, efter bland annat DN:s avslöjanden om ekonomiska och vårdmässiga missförhållanden.

Experter kritiserade utredningen, och menade att den skulle kunna strida mot grundlagen om den rörde landstingsfrågor.

Utredningen presenterades i april av regeringen, och är kritisk till en rad punkter gällande processen kring NKS.

Den borgerliga bloggaren Rebecca Weidmo Uvell har tagit upp att en aktiv regionpolitiker i Stockholm, Sven-Inge Nylund (S) har arbetat med utredningen.
Han sitter i regionfullmäktige i Stockholm och jobbade mellan 2003 och 2013 som direktör i landstingsstaben, under perioden då beslutet handlades, om att upphandla sjukhusbygget med den kontroversiella formen OPS, offentlig-privat samverkan. Som konsult för bolaget Sweco Society AB har han utfört hundra timmars utredningsarbete för 135 000 kronor, enligt en faktura som skickades till regeringskansliet från bolaget, med honom som referens, i december i fjol.
Sven-Inge Nylund är även ledamot i styrelsen för regionens fastighetsbolag Locum AB. I ett internt mejl till styrelsen som DN tagit del av tar bolagsjuristen upp att en av Locums styrelseledamöter anlitats för delar av regeringsuppdraget och ”vi undersöker nu om det finns anledning att ifrågasätta den delaktigheten, med tanke på Locums koppling till NKS”.

Åsa Berg, Locums kommunikationschef, kommenterar i ett mejl till DN: ”Vi har börjat titta på om det finns samband som påverkar Locum AB. Mer kan jag inte säga i dag”.
Olle Lundin, professor i förvaltningsrätt vid Uppsala universitet, uppger till DN att det inte är fråga om jäv, eftersom förvaltningslagens jävsregler inte gäller offentliga utredningar.
– Man skulle kunna säga att jävsreglerna är allmänna principer som man bör förhålla sig till, men det här berör inte honom själv i någon juridisk mening – han har ju inte utrett något som han varit ansvarig för. Men det kan ju vara problematiskt att säga att man tillsatt en oberoende utredning, när man har en person som utreder sina kollegor.
Själv säger Sven-Inge Nylund till DN:
– Jag jobbar som konsult för Sweco Society och vi fick i slutskedet av statliga OPS-utredningen förfrågan om vi kunde ringa runt till de olika landstingen för att fråga vilka sjukhusinvesteringar som gjorts senaste året och vilka som är på

gång, för att få en bild hur det ser ut i landet. Jag fick uppdraget tillsammans med en kollega. Det är vad vi har gjort. Jag har inte gjort något som har med NKS att göra.
Kan du förstå att det kan ses som känsligt att du finns med bland utredarna?
– Nej. Jag är överraskad över det. Jag jobbar som konsult och gör utredningar åt kommuner, statliga verk och annat, som andra konsulter. Det här var en kartläggning, inte en analys.
Enligt Sven-Inge Nylund har han även kontaktat vd för Locum för att göra motsvarande intervju, och att hon då hänvisade till en projektchef som intervjuades om sjukhusombyggnader.
– Locum visste ju om detta, såväl vd som projektchef, säger Sven-Inge Nylund.
Socialdepartementet uppger till DN att statens offentliga utredningar är fristående och utredaren kan själv välja att anlita experter eller underkonsulter i sitt arbete.
Utredaren Sofia Wallström, som är generaldirektör för Inspektionen för vård och omsorg, hänvisar till utredningens

huvudsekreterare Fredrik Andersson. Han skriver i ett mejl att utredningen var hänvisad till regeringens ramavtal där Sweco Scociety AB var högst rankade. Sweco föreslog Sven-Inge Nylund som ansvarig konsult.
”Sven-Inge Nylund informerade utredningen om sin bakgrund i region Stockholm och att han inte varit inblandad i NKS-projektet. Utredningen bedömde inte detta som problematiskt då det uppdrag som Sweco utförde var väl avgränsat och endast omfattade genomförande av en enkät till regionerna”, står det i mejlet.

Lisa Röstlund
lisa.rostlund@dn.se

Catia Hultquist: Mysteriet Knutby - klarnar – och blottlägger något än mer skrämmande

LÖRDAG 27 JUNI 2020

När händelserna kring Knutby Filadelfia spreds i svenska medier var det svårt att tro sina ögon. Hur var detta möjligt? Nu, sexton år senare, är berättelsen lättare att förstå – men fort-farande förfärande.

Vad får en 26-årig kvinna att smyga sig in i en villa och kallblodigt skjuta frun i familjen hon jobbat för?

När historien om Knutby Filadelfia spreds 2004 framstod den för många som något av det märkligaste vi hört talas om. Mordet på den unga pastorsfrun med familjens barnflicka som osannolik förövare. Pastorn och familjefadern som instruerat barnflickan via anonyma sms ”från gud”. Att samtliga tillhörde en kristen församling som ansåg att deras ledare var ”Kristi brud”. Polyamorösa relationer och mystiska dödsfall.

Berättelsen som rullades upp i medierna tedde sig som den allra mest skruvade tv-serie, med en intrig som bara blev besynnerligare för varje avsnitt. En kvällstidningsgrafik som förklarade hur pastorn, med hjälp av tvättmaskinens ”ljudvägg”, lyckades ha sex med barnflickan samtidigt som hans fru fanns i huset är bara ett exempel på vad som ansågs relevant. Att berätta om människorna i Knutby på så vis var snarare regel än undantag – verkligheten blev till fantasi och människorna det handlade om blev till freaks.

Möjligen var det det lilla skrämmande ordet sekt som gjorde hela skillnaden. Det var *vi* och *dom*. *Dom* var konstiga och främmande. Och *vi*, ja, vi normala, skulle aldrig kunna hamna i samma situation. Sexton år senare känns den tanken ganska långt borta. För min egen del blev vi och dom-tanken omöjlig sedan jag intervjuat en av de tidigare pastorerna och församlingsmedlemmarna. Hennes berättelse om längtan efter mening och gemenskap var högst allmänmänsklig.

Erfarenheterna av grupptryck, upphöjelse, makt, manipulation, svek och utfrysning var visserligen extrema – men mönstret kändes igen från såväl skolgårdar som politiska partier.
Ambitionen att komma bortom vi och dom känns också som ett genomgående tema i ”Uppdrag gransknings” och Anna Lindmans välgjorda Knutbydokumentär i SVT. Människorna bakom församlingsfasaden tar form, liksom det hjärtskärande mänskliga bakom det som tidigare avfärdats som apart sektbeteende. Vi får träffa söner och döttrar som vuxit upp med rädslan för att ”vara fel”, svikna älskarinnor och försmådda äkta män. Vi får höra om materiell och sexuell girighet och bottenlöst bekräftelsebehov, om sökande efter fadersfigurer och viljan att bli sedd, om vuxenmobbning och om smärtan hos de som frystes ut. Företeelser som säkerligen går att hitta i ett kvarter nära oss själva.
”Kropp & själ” i P1 är inne på samma spår. I avsnittet ”Från grupp till sekt – när gemenskapen går över styr” fokuserar redaktionen på det som förenar

sammanslutningar som slagit över till sekter, det vill säga gruppdynamiken – i stället för att peka ut religionen som den främsta faktorn. Den olyckliga kombon av en karismatisk ledare, likriktning, *group thinking* och förbudet mot kritik kan göra helt vanliga arbetsplatser och föreningar sektlika.
I det senaste avsnittet av Sektpodden med Rigmor Robèrt och Emma Gembäck försöker man besvara frågan om barnflickan – hur kunde hon? På temat ”barnflickan är ingen gåta” jämför Robèrt gruppdynamiken runt henne med det mönster som ofta finns runt så kallade svarta änkor, det vill säga kvinnliga terrorister och självmordsbombare.
Att locka en ung kvinna in i en grupp, upphöja henne till en av ledarnas älskarinnor med förhoppning om äktenskap och sedan frysa ut henne som ”fallen” har visat sig vara en effektiv metod för att få kvinnan att ”göra vad som helst” för att bli tagen till nåder. Till och med att döda för ett högre syfte. Precis som barnflickan i Knutby.

Mysteriet Knutby håller på att klarna, men med avtäckelsen följer möjligen ännu mer skrämmande insikter om det djupt mänskliga, och omänskliga, inom oss alla.

Catia Hultquist

catia.hultquist@dn.se

”Barnbarnet har sömnproblem och får melatonin – är det bra?”

LÖRDAG 27 JUNI 2020

Barnbarnet får en dos melatonin för att komma till ro och kunna somna på kvällarna. Det har gett god effekt – men nu undrar farmor om det kan få negativa effekter på längre sikt.

? Fråga:

Mitt tredje barnbarn, en tjej på tre och ett halvt år, har varit jättesvår

att få att sova på kvällen. Vid 18.30-tiden börjar hon varva upp med diverse riktigt fysiska ”övningar”, på gott humör. Otaliga försök att bryta detta med sänggående kombinerat med sagoböcker har varit lönlösa. Sedan hon var i tvåårsåldern har man försökt hålla henne borta från sovstunderna på dagis. Hon har ammats till drygt två års ålder på kvällarna. Nekat napp.
Nu har föräldrarna börjat ge en dos 0,7 ml melatonin med mestadels god effekt.
Vad säger ni om detta? Kan det ha negativ effekt på längre sikt när det gäller egen produktion av melatonin – kan det ge beroende alltså?
Farmor Vilhelmina

! Svar:
Hej farmor Vilhelmina, du skriver om ditt barnbarn, en flicka på tre och ett halvt år som har haft väldigt svårt att komma till ro och somna på kvällarna. Efter en rad resultatlösa försök att få till nattsömnen får nu flickan melatonin inför natten, vilket verkar fungera ganska bra. Du vill fråga oss om det finns några långsiktiga risker med att ge

melatonin som stöd för sömnen till små barn.
Det framgår inte av ditt brev, men jag förutsätter att ditt barnbarns sömnsvårigheter har utretts vid barn- och ungdomspsykiatrin eller annan barnmottagning, och att man där bedömt att melatonin kan vara ett bra alternativ. Om ditt barnbarns sömnsvårigheter inte är utredda är det absolut något jag skulle rekommendera. Det låter som att flickans svårigheter att varva ner och somna på kvällen har orsakat en tuff situation för barnet och familjen under en längre tid, och det är därför viktigt med en utredning för att förstå vad barnets sömnproblem hänger ihop med, och för att få rätt hjälp.
Melatonin är ett kroppseget hormon som har en viktig funktion för kroppens dygnsrytm. Dygnsrytmen är vår inre biologiska klocka, som styr och synkroniserar många viktiga processer i kroppen i ett 24-timmarsmönster. Via dygnsrytmen kan man säga att vi är programmerade att vara vakna och förbruka energi under dagen, och omvänt, att återhämta oss och sova under natten. Rytmen är

genetiskt styrd, men påverkas också av våra beteenden och vanor.
Melatonin frisätts naturligt i kroppen när vi vistas i mörker. Melatoninnivåerna stiger under kvällen och är som högst mitt på natten. Melatonin gör oss trötta och hjälper sömnen att fungera. Dagsljus däremot stänger av melatoninfrisättningen och gör oss piggare. Att vistas i dagsljus en stund varje dag är en viktig faktor för att ställa in kroppens dygnsrytm.
Melatonin förskrivs ibland för att stötta sömn och dygnsrytm hos en del barn med neuropsykiatriska diagnoser. Vanligtvis är barnen något äldre än ditt barnbarn när man påbörjar behandlingen, men melatonin kan även ges till små barn efter en noggrann utredning. Det är viktigt att barnets läkare förklarar hur melatoninet ska användas, vilken dos barnet ska ta och vid vilken tidpunkt, för att det ska ge bästa effekt. Melatonin fungerar bäst i kombination med annat stöd, som beteendeinterventioner med fokus på rutiner som kan gynna barnets sömn.

Du skriver att föräldrarna har gjort otaliga försök att bryta barnets beteendemönster för att få henne att somna på kvällen. Jag blir nyfiken på vad man har testat och vilken tid på kvällen man har försökt lägga barnet. Sömnen är en automatisk process som styrs dels av dygnsrytmen och dels av det ”sömntryck” som byggs upp i nervsystemet under tiden vi är vakna. Efter en viss tids vakenhet blir sömntrycket så pass stort att vi kan somna.

Om nattningsprocedurerna börjar för tidigt på kvällen – innan sömntrycket hunnit byggas upp tillräckligt, eller innan barnets dygnsrytm kommit i fas för sömn – är det svårt för barnet att somna. Då kan nattningen i stället bli en kamp, och sovsituationen kan bli betingad med stress för barnet. Stress stör sömnen, som vi alla vet, och en ond cirkel kan lätt uppstå.

Ju svårare det blir för barnet att komma till ro, desto mer stressade brukar också föräldrarna bli. Att få hjälp med strategier för att minska stress i samband med sömnen kan vara väldigt värdefullt för barn som har svårt att komma till ro.

Ibland kan ett barns svårigheter att somna på kvällen också handla om att barnet har en så kallad försenad sömnfas. Barnets dygnsrytm är då förskjuten framåt, och barnet är inte redo att somna förrän långt senare på kvällen. Då är det värdefullt att få hjälp med rutiner som kan justera barnets rytm. Om fasförskjutningen ändå kvarstår och ställer till det för barnet, kan melatonin vara till hjälp för att justera sömnfasen.
Vid försenad sömnfas är tidpunkten för när barnet får melatoninet viktigt. Det ska då inte tas strax innan barnet lägger sig som en ”sömntablett”, utan i god tid (några timmar) före läggdags för att bidra till att tidigarelägga sömnfasen. Allt detta är viktigt att barnets läkare och behandlingsteam bedömer och utvärderar inför och under behandlingen.
Du undrar slutligen om användning av melatonin kan ge några negativa långsiktiga effekter för kroppens egen produktion av hormonet. Det är en fråga att ställa till barnets läkare som kan förklara mer, men generellt kan jag säga att melatonin har visat

relativt få (eller inga) negativa biverkningar. Vad gäller eventuella långtidseffekter finns ett behov av fortsatt forskning. Jag hoppas att sömnen snart ska fungera bättre för ditt barnbarn, och att föräldrarna ska få mer tid för egen vila.
Bästa hälsningar,
Marie Söderström

Ledare: Vad är egentligen Sverigedemokraterna?

SÖNDAG 28 JUNI 2020

För att vara det parti som hela den svenska politiken cirklat kring i mer än ett decennium så har många fortfarande en vag tanke om vad Sverigedemokraterna är. Å ena sidan finns linjen att partiet, som onekligen grundades av heilande nynazister, fortfarande bör betraktas som ett förklätt nazistparti. Å den andra finns uppfattningen, vanlig i den

höger som till varje pris vill bilda regering med SD-stöd, att partiet mest är ett lite mer konservativt KD, om än utan flyktingvänliga tanter.

Måhända är det mellan de polerna Ulf Kristersson (M) förflyttat sig när han på bara ett par år gick från att hävda att det var självklart omöjligt att samarbeta med partiet till att i dag tvärtom tycka att det är självklart möjligt. Det måste ha varit en spännande resa. Nu skulle man självgott kunna slå fast att sanningen, som så ofta, ligger mitt emellan. Men det vore fel, för en bit ut åt det ena hållet är det ändå tydligt att Sverigedemokraterna ligger. Vi saknar dock bra terminologi för denna nya globala högerradikalism, där Sverige-demokraterna slår följe med alltifrån Donald Trump och Viktor Orbán till Jair Bolsonaro och Vladimir Putin.

Rysslandskännaren och författaren Masha Gessen kallar det autokrati i sin nya bok ”Surviving autocracy”, där hon analyserar hur öppet Trump, som första person någonsin, kandiderade till autokrat snarare än till president.

Autokraten verkar inom det demokratiska systemet, men bara så länge det gynnar den egna saken och personen.
Motståndarna förväntas följa de demokratiska spelreglerna, men autokraten struntar öppet i både formella och informella regler.
USA har också visat hur lite skydd som faktiskt finns i de demokratiska institutionerna mot den här sortens politiker.
Konstitutionen är lätt att runda för den som vill och tillåts.
Att SD känner sig hemma i det här sällskapet är uppenbart.

Inte bara framhåller många företrädare ofta Ungern som föredöme, Jimmie Åkesson har också öppet sagt sig föredra Viktor Orbán före Angela Merkel och vägrat välja mellan Vladimir Putin och Emmanuel Macron.
Här måste man påpeka att varken Freedom House eller Varieties of Democracy i Göteborg längre kategoriserar Ungern som en demokrati. De må fortfarande ha allmänna val, men alltför mycket av de medborgerliga friheterna, den fria pressen, maktdelningen och det oberoende rättsväsendet har monterats ner för att kvala in.

Om man ser på de kommuner som SD styr ser man liknande inställning.
I SD-kommunerna i Sydsverige – som Sölvesborg, Skurup och Hörby – bedriver politikerna kamp mot oberoende tjänstemän som försöker upprätthålla lagen. I Sölvesborg har främst biblioteken och kultursektorn drabbats. I Skurup var det rektor Mattias Liedholm på Prästmosseskolan som stängdes av från sitt jobb efter att ha protesterat mot det som han och Skolverket ansåg olagliga kommunförbudet mot slöjor i skolan. I Norrköping polisanmälde Sverige-demokraterna stadsmuseet för förtal för en utställning om den lokala nazismen genom tiderna, detta för att utställningen tog upp en person som utretts för uteslutning ur SD för nazistiskt samröre.
Betyder det här att SD är fascister? Nja, inte nödvändigtvis. De är etnonationalister och gör skillnad på medborgare och folk, partiföreträdare uttrycker sig rasistiskt så ofta att det måste ses som en grund för hela partiet. Men etiketten är ändå mindre

viktig än analysen i sak. Det här är ett parti som vill avskaffa centrala delar av demokratin.

DN 28/6 2020

Amanda Sokolnicki: S borde ta sina kvinnliga ministrar på större allvar

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Ann Linde är inte vem som helst. Hon är Sveriges utrikesminister och kanske också Socialdemokraternas framtida partiledare. En potentiell statsministerkandidat. Då kan man inte agera så här.

Det började med den omtalade utfrågningen i tysk tv. Hur har regeringen tänkt skydda äldreboendena? Och varför är så

många smittade i just Sverige? Utrikesminister Ann Linde gick till vad som väl bäst kan beskrivas som ett motangrepp.
Sedan dröjde det inte länge innan hennes insats fick skarp kritik: Det här var inte bra för Sverige, konstaterade Ulf Kristersson (M). Men Stefan Löfven backade upp sin minister: Linde gör ett ”fantastiskt jobb” för att ”försvara Sverige”, förklarade han – och fick journalistens frågor att framstå som ett angrepp mot nationen.
Ann Linde å sin sida valde att bemöta kritiken med att sarkastiskt slå fast att hon väl får tänka på att vara mer ”kvinnlig” nästa gång. Som om problemet var att hon var kvinna.
Det var förstås inte ens nära vad Kristersson gett uttryck för: kritiken handlade om att utrikesministern bemötte relevanta frågor på ett extremt arrogant sätt. Dessutom spred hon en del tveksamma påståenden.
Medan Ann Linde fortsatte gräva den grop hon stod i passade Mona Sahlin på att berätta att hon har ljugit. I sommarpratet förklarar hon hur hon under sin tid i politikens centrum brukade påstå

att hon inte var rädd, men att det aldrig var sant: ”Hat och hot har förändrat mig inombords, långt in i själen har det förändrat mig.”
Hon berättar om hur hon tvättat handen i timmar efter att ha öppnat ett kuvert och mötts av avföring, hur beväpnade personer dykt upp vid hennes radhus. Det hem som hon ibland varit för rädd för att lämna.
Telefonsvararen fick barnen aldrig lyssna av, eftersom påminnelser om skolutflykter och Göran Perssons stämma blandades med sexualiserade vidrigheter. ”Det kändes som att jag hade släppt rädslan och ondskan in till mina barn”, säger hon och tar ett djupt andetag.
Hon berättar hur dotterns bröllop saboterades av rasister för att mannen hon gifte sig med inte är vit. Och för att hennes mamma är Mona Sahlin. Hur rekommendationerna hon fick från sin politiska omgivning hela tiden var att inte berätta om det som hände för att inte trigga fram fler hotfulla incidenter.
Därmed blev hon också utlämnad åt terrorn. I decennier.
Att kvinnliga politiker ofta behöver stå ut med både

reaktioner och aktioner som manliga kollegor slipper är ett faktum. Det behöver nog ingen kvinna i tyckarbranschen tvivla på. Det är ett arbetsmiljöproblem – och därmed också ett demokratiproblem – som alldeles för länge präglats av den tystnadskultur Sahlin talar om. Tyvärr finns det lite som tyder på att vår utrikesminister skulle vara ett undantag. Samtidigt som Ulf Kristersson sakligt förklarat problemen med Ann Lindes intervju lär det ha drällt in osakliga och obehagliga påhopp i sociala medier och mejlkorgar. Det ska inte på något sätt förminskas. Däremot får hatsvansar aldrig användas som argument för att sopa de relevanta invändningarna under mattan. Det är inte första gången Socialdemokraterna hänvisar till ministerns kön när det börjar bli svettigt. Socialdemokraterna skickade ut samma budskap när den dåvarande socialförsäkringsministern Annika Strandhäll gett en (jo, kvinnlig) generaldirektör sparken för att hon inte var tillräckligt bra för partiet när valet närmade sig.

Fallet tog henne senare till konstitutionsutskottet som konstaterade att nej, så här får det inte gå till.
Men då hade Löfven redan hunnit förklara att kritiken mot Strandhäll egentligen bara handlade om att hon var kvinna. ”Annika Strandhäll är en av dem som möter mest hat på sociala - medier. Det är den hatsvansen som kommer dansa och dricka champagne om en sådan här oseriös kampanj skulle lyckas”, förklarade statsministern och tyckte därför att det var konstigt att oppositionen gick vidare med ärendet.
Men sedan när låter vi den typen av personer och botar styra svensk politik? Vilka andra politiska övertramp ska tillåtas bara för att inte glädja kvinnohatare och rasister?
Det Socialdemokraterna nu har satt i system måste ändå betraktas som en kortslutning: det går inte att påstå att man tar kvinnor på allvar, och samtidigt be alla att bortse från vad ministrar faktiskt gör och säger i sin maktposition varje gång de stöter på patrull. Då förminskas ministrarna till precis

de ”alibin” som den misogyna svansen vill få dem till.
Och det är de inte.
Om Socialdemokraterna inte vore så upptagna med att till varje pris försvara sina misstag hade de också sett att det mitt i denna storm finns en stor framgång.
För om det som Mona Sahlin beskriver är definitionen av brist på respekt, så är kärnan av den kritik Ann Linde fått utstå faktiskt motsatsen: ett kvitto på att hon bemöts som den tunga makthavare hon är.

Amanda Sokolnicki
amanda.sokolnicki@dn.se

”Trots lagstiftning saknades bra beredskap för pandemier”

SÖNDAG 28 JUNI 2020
DN. DEBATT 200628

Enligt en lag från 2006 ska kommuner och regioner göra risk- och sårbarhetsanalyser av hot som kan leda till extraordinära händelser och med beredskapsplaner förebygga dessa. Ändå fanns inga väl genomtänkta

åtgärdspaket på plats för att hantera coronapandemin. Sårbarhetsanalyserna var allt för elementära, skriver riskforskaren Göran Bengtsson.

Sverige har en stark blåljuskultur, trimmad av räddningsinsatser vid både ordinära olyckor och katastrofer. Förmågan att förebygga och hantera samhällets sårbarhet vid en extraordinär händelse är däremot svag. Det märktes på de rådvilla och handfallna reaktionerna från kommuner, sjukvård och företag när covid-19-pandemin gjorde entré i Sverige. Men det skulle inte behöva vara så illa. Riksdagen antog nämligen 2006 en lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser, sådana som avviker från det normala och som kan ge allvarliga samhällsstörningar. Det har identifierats 40–50 olika hot som kan leda till sådana händelser. Enligt lagen ska sårbarheten i den egna verksamheten, till exempel äldreomsorg, analyseras i risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) och förebyggas i beredskapsplaner.

Därtill har kommunen enligt samma lag ett geografiskt områdesansvar att samordna analyser och åtgärder med olika aktörer före, under och efter en krissituation. Lagstiftaren gav i propositionen exempel på sådana aktörer – statliga myndigheter, landsting, organisationer och företag. Utan tillgång till sårbarhetsanalyser och beredskapsplaner för aktörerna blir det klart svårt, för att inte säga omöjligt, för kommunens beredskapsansvarige att samordna och samverka. På det här sättet har lagstiftaren gett ett heltäckande förebyggande skydd mot bland annat pandemier över hela Sverige.

Och ändå fanns inga väl genomtänkta och analyserade åtgärdspaket på plats för att avväpna sars-cov-2. Jag menar att det beror på att kommuner, regioner, företag, länsstyrelser och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) inte lever upp till lagens krav på att förebygga och hantera samhällets sårbarhet. Sårbarhetsanalyserna är nämligen fortfarande, fjorton år efter lagens tillkomst, elementära och

schabloniserade, utan konkret stöd för hur verksamheten ska förbereda sig för det extraordinära.
Beredskapsplanerna är i bästa fall mångordiga organisationsscheman med marginell förankring i internationell vetenskaplig diskurs inom till exempel beslutsteori och sannolikhetsbaserad riskanalys.
Det är som om beslutsfattare från kommun till nationell nivå har svårt att övertyga sig själva och medborgarna om överlevnadsvärdet av beredskapsplanering.
Riksrevisionsverket (RRV) har sett liknande brister. Redan 2008 föreslog man regeringen att den skulle försäkra sig om att RSA av bland annat pandemisk influensa höll en ”tillräcklig kvalitet” och dessutom att nyttan av föreslagna förebyggande åtgärder motiveras av kostnaderna.
Sju år senare kritiserade RRV länsstyrelserna för att inte ställa tillräckligt skarpa krav på kvaliteten på kommunernas RSA och för att inte gå på djupet och göra analyserna användbara. Just

användbar är ett nyckelord i sammanhanget, inte minst när man förbereder ett samhälle för en pandemi. En kommun, region och företag måste kunna visa hur stora skador som en pandemi riskerar att ge på människor, egendom och verksamhet, hur effektiva olika motåtgärder skulle kunna vara, hur mycket hjälpmedel som måste finnas på plats från början, hur ett företag ska kunna förbereda sig för en tillfällig och alternativ verksamhet. För sådan kvantitativ RSA finns metoder som hanterar den utmanande osäkerhet, som är ett signum för all risk- och sårbarhetsanalys.

Men det hör till undantagen att beredskapen för det extraordinära förlitar sig på riskberäkningar. Ett sådant undantag är de analyser som de nio kommunerna i Storstadsregion Malmö gjorde 2010 av sin sårbarhet för nästa influensapandemi och av effektiviteten av olika motåtgärder i regionen. Men i ett stickprov av större företag med samhällsviktig verksamhet i regionen fanns inget med dokumenterad sårbarhetsanalys eller beredskapsplan för pandemi.

Det senare resultatet skulle förmodligen blivit detsamma i andra delar av landet där beredskapsansvariga inte begärt användbara RSA från företag för samordning och för att företagens kontinuitetsplanering och investeringshorisont ligger närmare kvartalet än de 10–15 åren för återkommande pandemier. Ändå är det sedan länge välkänt att branscher såsom hotell, restaurang, konst, underhållning och turism kan förlora 80 procent av efterfrågan och transport och lagerhållning 70 procent under en allvarlig pandemi. Därför är det anmärkningsvärt att regering och riksdag räddar krisande företag med flera hundra miljarder kronor utan krav på motprestationen RSA och beredskapsplaner för pandemier och andra extraordinära och samhällsfarliga hot.

I en strategi för en hållbar samhällsutveckling måste arbetet att förebygga sårbarheten för kommande pandemier uppenbarligen få ta större plats och gå med snabbare steg mot ökad professionalism. Här är några råd:

1 Kommunens beredskapsansvariga måste inse, att det inte går att bara prata sig fram till verksamhetens sårbarhet utan man måste räkna på riskerna, pandemins känslighet för olika beroenden samt naturligtvis tolka osäkerheten i skadornas omfattning och bekämpning. De ansvariga måste peka med hela handen på företag och sjukvård i kommunen för att få kvalitetssäkrat samordningsunderlag. Där de egna resurserna inte räcker till, måste kommuner samverka och kanske köpa konsultexpertis.

2 MSB måste skärpa kraven på kommunernas och länsstyrelsernas RSA och beredskapsplaner, så att de kan användas för framgångsrika åtgärder i en krissituation. Om länsstyrelser och MSB inte har egna resurser att kritiskt granska kommuners RSA, måste man hyra in externa experter. Kvalitetsförbättringen av kommuners RSA kan kopplas till en morot i form av högre statligt bidrag.

3 Sjukvården har traditionellt motsatt sig kvantitativa RSA med hänvisning till att systemet är för

komplext med för många flaskhalsar, som ger för stor osäkerhet. Alternativet stabsläge fungerar uppenbarligen dåligt. Jämfört med den osäkerhet som hanteras av RSA vid analys av globala klimatförändringar, förefaller svensk sjukvårds pandemiberedskap vara en mindre utmaning.

4 Företag som riskerar att förlora 70–80 procent av sina kunder vid en pandemi borde se överlevnadsvärdet av en RSA och beredskapsplan. Branschorganisationerna och Svenskt näringsliv bör ge sitt stöd till metodutveckling, varför inte i samarbete med forskningsråden Forte och Vinnova.

5 Regering och riksdag har det yttersta ansvaret för hur väl samhället är förberett för extraordinära händelser, genom bland annat anslag och lagstiftning. Om krisberedskap blir en hjärtefråga för rikspolitiker, kan några hundra miljoner i ökade anslag, en bråkdel av kostnaden för statens räddningspaket, häva den grava underfinansieringen. Riksdagen bör också avsluta sitt legala stöd till företeelser som

ökar sårbarhet för pandemier. Sålunda borde man omgående ta bort möjligheten för kommuner och domstolar att förtäta städer, detta fullskaleexperiment med människors hälsa, som bygger på en förhoppning om att förtätning reducerar sårbarheten, men där evidensen mestadels pekar i motsatt riktning. Till denna bank av evidens kan nu också läggas pandemier, eftersom virussmitta är mera utbredd i förtätade än glesare stadsdelar.

Göran Bengtsson, professor emeritus i ekologi och tidigare lärare i riskanalys vid Lunds universitet och tekniska högskola

Anders Tegnells nya uppdrag – ska leda jakten och hitta de kontakter smittade har haft

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Efter 115 dagar i rampljuset tar Anders Tegnell semester. Hyllad och kritiserad för den svenska linje som byggt på tillit till invånarna och få hårda regler.

Nu har Folkhälsomyndigheten fått ett nytt uppdrag från regeringen när det gäller smittspårning.

– Vi ska börja arbeta mer aktivt igen för att hitta alla kontakter som en smittad person kan ha haft, säger Anders Tegnell till DN.

Anders Tegnell är den anonyme statsepidemiologen som lärt ett helt folk att tvätta händerna. Och fått stora delar av befolkningen att lyssna på hans och Folkhälsomyndighetens uppmaningar.

När han tog steget ut i rampljuset den 4 mars förändrades Anders Tegnells liv i grunden. För första

gången talade han till det svenska folket i samband med en daglig presskonferens på Folkhälsomyndigheten. Snart blev han lika känd som en gång Gunnar Bengtsson, generaldirektören vid Strålskyddsinstitutet, som med sin lugna röst och ständiga kofta skulle förklara att det radioaktiva nedfallet från Tjernobylolyckan 1986 inte var farligt för en enskild person men att skyddsåtgärder måste vidtas för att skydda befolkningen i stort.

– Jag känner igen mig i Gunnar Bengtsson. Hur flyttar man en riskbedömning på befolknings-nivå till individen och tvärtom. Det är jättesvårt. Det är det svåra i allt folkhälsoarbete, säger Anders Tegnell.

Nu har Folkhälsomyndigheten fått ett nytt uppdrag från regeringen när det gäller att testa och smittspåra. Myndigheten ska ha en nationell funktion och hjälpa till med råd och rekommendationer till regionerna samt inrätta ett utbrottsteam. Dessutom ska myndigheten återgå till att stöda det aktiva smittspårningsarbete i regionerna som man hade i början av

pandemin då Italienresenärerna återvände till Sverige. Hur detta ska gå till kommer att presenteras för regeringen under nästa vecka.
– Vi ska börja arbeta mer aktivt igen för att hitta alla kontakter som en smittad person kan ha haft. Och ta ställning till vad man kan göra för att de inte ska bli sjuka och smitta andra. Vi får se var vi landar men det innebär också att vi kommer att testa betydligt fler.
Enligt Anders Tegnell är detta något som kommer att införas successivt eftersom väldigt många kontakter ska spåras.
– Men i vissa regioner har man bara några enstaka fall om dagen och där går det lätt att genomföra spårningen men i Stockholm där vi har några hundra fall om dagen är det inte genomförbart än. Där kanske vi måste koncentrera oss på att smittspåra i äldrevården eller sjukvården.
Skälet till att regionerna nu återgår till en aktiv smittspårning är enligt Tegnell att Sverige hamnat på en platå som inte vikt nedåt som man hoppats.
Regionerna kommer nu att få medel för att kunna genomföra

smittspårningen, inte minst under turistsäsongen.
Sveriges väg genom coronakrisen har ifrågasatts och en åtgärd där Sverige skilt sig från andra länderär hur man har hanterat skolorna. Grundskolor och förskolor har hållits öppna. Många andra länder har stängt dem. Frågan kommer att bli aktuell över hela världen när skolorna åter öppnarefter sommaren, säger Anders Tegnell och pekar på en rad risker. Stängda skolor skapar ensamhet, ökar risken misshandel i hemmen och kan göra så att elever inte får slutbetyg vilket skapar sämre förutsättningar för framtiden. Enligt Tegnell är det inte rimligt att stänga skolor ”för säkerhets skull”.
– Vi har inte tittat på ekonomin i det hela, det är inte vår sak utan politikernas. Men vi har hela tiden försökt ta med oss ett lite bredare folkhälsoperspektiv. Och vi vet hur extremt viktig skolan är om man ska få en bra hälsa genom livet. Har du inte en slutförd grundskola är risken större för att du ska få en massa andra sjukdomar och din förväntade livslängd minskar radikalt. Den

kunskapen fanns med oss, det är vårt grund- uppdrag på myndigheten.
Att Sverige höll skolorna öppna ska alltså ses i ett större folkhälsoperspektiv. Kanske var det just därför som Sverige såg på hur man ska skydda sig mot smittan på ett något annorlunda sätt. Att värna hela befolkningens hälsa är Folkhälsomyndighetens främsta uppdrag, säger Anders Tegnell och visar brett mellan händerna hur myndigheten arbetat. Sekunden senare drar han ihop dem för att visa hur det kan te sig i andra länder där smittan varit enda fokus.
Skillnaden mellan en folkhälsomyndighet och en smittskyddsmyndighet är stor.
– Tittar man enbart på smittan då är det kanske lättare att stänga samhället. Tittar man brett på hur hela folkhälsan påverkas blir det beslutet väldigt mycket svårare.
I ditt Sommarprogram sa du att det verkade som om världen blivit galen då alla plötsligt frångick den plan som fanns och började stänga sina samhällen, inte sällan efter politiska beslut. Du menar att vi har följt den uppgjorda planen medan andra länder avvek

från den. Så hur såg planen ut och varför valde Sverige att stå fast vid den?
– Man ska vara försiktig med att jämföra med influensan men det har funnits en stor konsensus bland experterna om att man inte ska stänga gränserna när en smitta sprids vid sådana pandemier. Det har inget värde. Också WHO säger att sådant bara ska göras i extremfall och under väldigt korta perioder. Där valde man helt andra vägar än de som hade diskuterats. Sedan kan man förstås fundera på hur pass olik den här sjukdomen är från säsongsinfluensan. Men när det gäller effekten av den här typen av restriktioner så kanske inte skillnaden är så stor.
Men hur blev det så? Att Sverige stod ensamt kvar?
– Det är en jättebra fråga som jag inte vet om vi någonsin kommer att få ett riktigt bra svar på. Men en del går nog att spåra till vår myndighetsstruktur. Det är mycket tydligare i Sverige att myndigheter och den politiska nivån arbetar tillsammans. Att den politiska nivån lägger mycket mera vikt vid myndigheternas expertkunskap i sin samlade

bedömning än vad man kanske gör i många andra länder. Där skiljer sig våra nordiska länder åt väldigt mycket. Vi är inte så lika som vi tror.

Mycket av debatten har handlat om skillnaderna mellan Sverige och övriga Norden. Varför Sverige fått så många döda. För Anders Tegnell pekar mycket på att smittan startade på ett helt annat sätt i Sverige än i grannländerna och att just det blev avgörande.

– Vi fick väldigt många fler fall på kort tid och det hände innan någon stängde något i de andra nordiska länderna, säger han.

En förklaring till att Sverige fick en start som inte liknade grannländernas kan ha varit det omfattande resandet från Stockholmsregionen under sportlovsveckorna och särskilt under en central vecka då spridningen var stor i Europa – vecka 8.

– Det som styrker det är de stora regionala skillnaderna i Sverige. Titta på Skåne som haft mycket färre fall än Köpenhamn, trots att man följt den svenska modellen, och som haft relativt sett betydligt mindre resande än Stockholm under vecka 8. Man reser mindre

från Skåne till Alperna för skidåkning än från Stockholmsområdet.
Med närmare en miljon människor som återvände till Sverige under veckorna 7, 8, 9 och 10 var det många som hade smittan med sig hem. Det som hände gav Sverige en utveckling som mera liknar Belgien, Nederländerna och Storbritannien.
– Sedan finns det länder och delar av länder som egentligen aldrig fick någon start, som Skåne i Sverige, Österrike, Norge, Finland, Danmark.
Men en sak gick ordentligt fel. Sverige har inte klarat av att hålla smittan borta från de allra svagaste i samhället.
Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson sa i en DN-intervju att det var gamla, väl kända, problem med hur äldrevården är organiserad som gjorde att smittan fick fäste på flera platser inom äldreomsorgen.
Anders Tegnell håller med:
– Det som hänt där speglar ett långvarigt problem inom äldreomsorgen. Ända sedan äldre-reformen har utredning efter utredning pekat på att det finns

brister i det nya systemet som inte fick de resurser och den kapacitet som det skulle ha, säger Anders Tegnell.
När ni nu kände till kritiken och bristerna borde inte Folkhälsomyndigheten ha tryckt på hårdare för att råda bot på de problem som nu öppnade dörren för smittan? Som avsaknaden av skyddsutrustning?
– Det kan man alltid fråga sig. Samtidigt lever vi i den myndighetsstruktur som vi har och Folkhälsomyndigheten har varken kanalerna till den här typen av verksamheter eller traditionen att prata direkt med dem. Vi visade att detta var en riskgrupp sedan finns det andra som styr informationen in i äldreomsorgen. Och det är inte vi.
Till slut bottnar mycket i bristen på skyddsutrustning inom äldreomsorgen:
– Det fanns ju knappt skyddsutrustning så det räckte till sjukvården. Vi kan inte leva ur hand i mun med så pass kritiska produkter. Jag har själv suttit med i ett par sådana utredningar där vi har pekat på problemet men inte hittat någon lösning, säger Anders Tegnell.

Går det att stänga ett äldreboende?
– Nej, det går inte. De som bor där måste ha hjälp annars går de definitivt bort. Vad man inte alltid förstår är att de äldreboenden vi pratar om inte är vilka som helst. De som drabbats värst är de särskilda äldreboendena där det bor mellan 60 000 och 70 000 av de allra sjukaste i samhället. Man kan inte jämföra detta med till exempel norska äldreboenden. De svenska har betydligt sjukare personer.
Sverige har 495 dödsfall per miljon invånare, Danmark 102 och Norge 45. Finland ligger nära noll när det gäller nya fall och döda per dag. Kan man hänföra allt till misslyckande med äldreomsorgen?
– Nej, samhällsmittan har någon sorts inflytande på det, så måste man ändå tänka. Å andra sidan, hade man haft en riktigt bra äldrevård hade det kanske inte spelat så stor roll. Lite grann är vi ju där nu. Vi har nästan lika stor samhällssmitta nu men ser ganska lite som kommer in i äldrevården. Det hade gått att komma väldigt mycket längre.

Nu öppnar länder igen, en del snabbt, andra lite försiktigare. I USA stiger smittan sedan några dagar i mer än 20 delstater och i Storbritannien uppmanar premiärminister Boris Johnson folk att gå på puben men att göra det ansvarsfullt. För Anders Tegnell är detta att ge sig ut på okända vatten:
– Det är ett stort experiment. Många säger att vi i Sverige gör ett experiment men i så fall är vi definitivt inte ensamma om det. Öppnande är ett gigantiskt sådant. När man är på den höga nivå som man var i USA, då får man väldigt stora effekter när man öppnar igen.
Nya Zeeland och Island har nästan fått bort smittan, säger man. Kommer det att hålla?
– Historien visar att det inte går. Det kostar väldigt mycket att hålla uppe garden på den nivån. På sikt kommer det tillbaka.
Du har sagt att Sverige har passerat toppen. Innebär det att vi kan börja andas ut?
– Nej, det är för tidigt att slå sig till ro. Men utan att vi har gjort några förändringar så minskar antalet inläggningar på intensiven väldigt mycket, nu är vi nere i en

handfull om dagen i hela Sverige från att vi var uppe i 40, 50 om dagen. Dödsfallen går också ned på ett bra sätt, men inte lika snabbt. Antalet inläggningar på sjukhus minskar också.
Vad är viktigt att ta med sig från den här pandemin och inte glömma?
– Att vi måste ha en högre kvalitet på äldreboendena. Den behöver förbättras på en hel del ställen. Att de som jobbar där får rimliga arbetsförhållanden, bra utbildning, hyfsade löner och inte behöver gå på timmar som förskräckligt många verkar göra.
Nu går du på semester. Går det verkligen att lämna allt detta och bara vara ledig?
– Jo, men kanske inte helt och hållet. Jag ska i alla fall inte stå där på presskonferenserna. Det finns en familj att sköta om också.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se

Anders Tegnell om…

Säsongsinfluensan som försvann:
– Vi har väl hittat medlet på att få stopp på säsongsinfluensan. Att folk tvättar händerna, håller sig

hemma om de är sjuka och inte träffas så mycket. Då försvinner den.

Överdödligheten:

– Vi ser ingen överdödlighet längre. Den är nere på normala nivåer. Det är ett viktigt steg och visar att man fått ner smittspridningen inom äldreomsorgen.

Bristen på skydd inom äldre-omsorgen:

– Vi måste lösa lagerhållningen. Vi kan inte fortsätta peka på varandra hur länge som helst. I Finland satte man ner foten och lagstiftade, så här mycket måste det finnas på lagret.

Sjukvårdsregionrådet oroas över trängsel på badplatser

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Hälso- och sjukvårdsregionråd Anna Starbrink (L) är mycket oroad för att trängseln vid Stockholms badplatser kan leda till en ny våg av covid-19 i slutet av sommaren.

Hon är frustrerad över att regionen inte har några verktyg för att hindra människor från att trängas.

– Jag skulle önska att regeringen tog tag i den här frågan, säger hon till DN.

Under de senaste veckorna har Stockholms parker och badplatser fyllts av människor. Anna Starbrink (L), hälso- och sjukvårdsregionråd i Stockolm är mycket bekymrad för att stockholmarna, framför allt i yngre åldrar, tycks följa rekommendationerna för att hindra spridningen av covid-19 allt sämre i sommarhettan.

– Jag är jätteorolig för vad detta kommer att leda till. Det är väldigt mycket folk som trängs och det

gör verkligen att pandemin kan få ny fart, säger hon till DN.
DN har talat med några av de många som besökt Stockholms badplatser. En av dem sade sig inte vara orolig för trängseln och menar att han säkert redan haft covid-19.

Vad tänker du om ett sådant - resonemang?

– Ja men det är mänskligt att tänka så, vi är väl hur less som helst på det här allihopa. Men det hjälps inte, vi måste fortsätta. Jag har tidigare tänkt på att uthållighet skulle bli svårt för oss. Det är jobbigt att göra detta, men om vi inte gör det så blir priset väldigt högt i form av flera sjuka och människoliv.
Anna Starbrink säger också att det tycks vara unga som har svårast för att hålla sig till rekommendationerna. Hon tror att de yngre inte ser sjukdomen som ett hot för sig själva.
– Man är ung och frisk och tänker att det är inte så farligt för just mig. Så kanske det är, men det handlar om respekt, empati och solidaritet med många andra, de äldre som isolerat sig i många månader nu. Jag tror att många

unga kommer klara sig men det är för andras skull vi gör det här. Till skillnad från trängseln på uteserveringar, som diskuterats flitigt under våren, har regionen inga juridiska verktyg att ta till för att stoppa trängsel i parker och på stränder. Förbudet mot folksamlingar på över 50 personer gäller inte i parkerna. Anna Starbrink säger att hon är ”väldigt frustrerad” över bristen på möjligheter att hindra trängseln.
– Jag skulle önska att regeringen tog tag i den här frågan för att se om det finns någon möjlighet att minska trängseln vid stränder och kajer. Jag föreställer mig att det ser likadant ut runt om i Sverige, på populära turistorter och fina platser. Det vore bra om man kunde ta ett nationellt grepp kring detta, säger hon.
Folkhälsomyndigheten har gjort prognoser för hur epidemin kan komma att utvecklas de senaste månaderna, i relation till hur svenskarnas beteende förändras. Myndigheten förväntar sig att ett scenario med ökad kontakt mellan människor kommer att ge en ökad mittspridning i alla regioner. I Stockholm tros dock den eventuella nya vågen bli mindre

än i exempelvis Skåne som har haft mindre smittspridning än Stockholm.
Anna Starbrink är oroad för att sjukvården i regionen är utmattad och kommer få det tufft om smittspridningen ökar.
– Sjukvården har visat en enastående förmåga att klara av det här, men det tär verkligen på krafterna och jag är orolig för uthålligheten för personalen som har arbetat extremt hårt under våren, säger hon.
Som förälder till barn som befinner sig i sommarens Stockholm har man också ett ansvar att se till att de följer rekommendationerna, menar Anna Starbrink.
– Jag är själv tonårsförälder, man har ett ansvar att prata med sina barn och säga att det är viktigt att hålla avstånd och påminna om varför det är viktigt.

Amanda Dahl
amanda.dahl@dn.se

Tusen svenskar strandsatta utomlands

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Omkring 8 000 svenskar har fått utrikesdepartementets hjälp att ta sig hem från olika håll i världen under pandemin. Men ännu befinner sig åtminstone tusen strandsatta utomlands.

– Vi bedömer att det finns ungefär tusen svenska medborgare utomlands och som har kontaktat UD eller ambassader med en uttryckt vilja att resa hem till Sverige. Siffrorna förändras hela tiden och en exakt uppgift är svår att slå fast, det finns säkert de som vill hem utan att de för den sakens skull kontaktat oss, säger Hanna Rehn på UD:s pressjour.

Svenska staten har sedan februari, genom departementet och beskickningar, kunnat hjälpa omkring 8 000 svenskar till lösningar för hemresor. Inom det nordiska och europeiska samarbetet har man exempelvis kunnat lotsa människor till omkring 300 avgångar inom den kommersiella passagerartrafiken.

Därtill har andra svenskar fått plats på cirka 20 så kallade assisterade utresor, det vill säga flyg som är särskilt insatta för medborgare till sina respektive hemländer. Dessa avgångar har arrangerats från alla håll i världen, exempelvis Peru, Spanien, Indonesien, Marocko, Filippinerna, Gambia och Cypern.
– Några fler assisterade utresor är inte planerade nu. För de som har fått hjälp på det viset så är det förenat med en kostnad som är i samma storleksordning som kommersiella biljetter, eller högre, så därför brukar vi i första hand hjälpa till att hitta avgångar i reguljärtrafiken, säger Hanna Rehn.
För den som saknar anhöriga med pengar eller en försäkring som täcker den här sortens utgifter finns möjlighet att ansöka om ekonomiskt bistånd från UD. Det är ett alternativ först när alla andra möjligheter är uttömda och biståndet är återbetalningsskyldigt.
Ossi Carp ossi.carp@dn.se

Värmen snart över – regn och svalt närmaste veckorna

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Semesterfirare får byta baddräkten mot regnjacka – högsommarvärmen är på väg bort. De kommande veckorna väntar ostadigt väder med regn, åska och runt 15-20 grader.

SMHI:s väderprognos de närmaste tio dagarna visar att det blir en hel del regn, vilket är välkommet eftersom risken för bränder i skog och mark på många håll är mycket stor eller extremt stor. För badsugna soldyrkare lär det däremot bli en besvikelse.

Över stora delar av Norrland har det redan under lördagen börjat leta sig in svalare luft, men i övriga landet har det soliga vädret dominerat med temperaturer uppemot 30 grader på flera håll. Framåt kvällen kan det komma in regnskurar med inslag av åska över södra Sverige, och lokalt kan det bli fråga om stora mängder nederbörd.

Regnvädret klarnar upp och söndagen inleds med ännu en solig och varm dag. Varmast blir det i östra Svealand med upp till 30 grader. Men sedan väntar ett väderomslag i hela landet när en kallfront drar in från sydväst och letar sig norrut.
– Måndagen blir svalare med runt 20 grader i hela landet. I samband med regnet kan det bli omkring 15 grader, säger Moa Hallberg, meteorolog på SMHI.
Det ostadiga vädret ligger kvar under början av veckan med lägre temperaturer och nederbörd till och från.
– Det kan ändå vara lite sol emellanåt, men jag kan inte se att det blir några hela soldagar som vi har haft nu, säger Moa Hallberg.
Vidare i veckan väntas fortsatt passerande regn eller regnskurar varvat med en del sol.
Det ostadiga vädret fortsätter sedan över nästa helg och inledningen av veckan därpå. Vad resten av juli kommer bjuda på för väder kan SMHI inte ge någon prognos på än.
– Vi gör inte den sortens långtidsprognoser, säger Moa Hallberg.

SVT:s vädertjänst har däremot gjort en prognos för resten av juli månad och där kan varmluften göra comeback i vecka 28–29 då det successivt letar sig in en torrare vädertyp. Därefter ser det ut som nya regnväder väntar i slutet på juli medan augusti kan bjuda på ännu en period med högtrycksbetonat väder, skriver SVT. Men den prognosen är väldigt osäker.

Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se

Förhöjd radioaktiv strålning upptäckt

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Strålningssensorer i Stockholm har uppmätt förhöjda nivåer av olika radioaktiva ämnen som produceras vid kärnklyvning. Källan är i nuläget okänd men troligen ligger den någonstans runt Östersjön. Nivåerna innebär inte någon fara för människor eller miljö.

Organisationen Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty Organization (CTBTO) övervakar

ett nätverk av hundratals mätstationer på olika platser i världen för att kontrollera om ett kärnvapenprov eller annan kärnverksamhet utförs.
Den 22 och 23 juni gav en av mätstationerna i Stockholm utslag på ovanligt höga nivåer av tre sorters radioaktiva partiklar, vilket även den svenska Strålsäkerhetsmyndigheten noterade. Sådana partiklar kan transporteras långa sträcker med hjälp av vindar vilket gör det svårt att veta ursprungskällan.
– Vi har inget svar i dag på varifrån det kommer, säger Pernilla Soper, presstalesperson på Strålsäkerhetsmyndigheten. De radioaktiva ämnena som uppmättes var cesium-134, cesium-137, kobolt-60 och rutenium-103. Pernilla Soper säger att myndigheten reagerade på kombinationen av ämnen som är ovanlig.
– Det är en kombination som vi normalt inte brukar detektera och tyder på att det är någon typ av kärnteknisk verksamhet som det kommer ifrån, alltså vid kärnkraftverk, säger Pernilla Soper.

Kan det vara ett utsläpp från ett kärnkraftverk?
– Någonting sådant kan det tyda på, det här ämnena bildas vid den sortens verksamhet. Men vi vet inte i vilket land det här har hänt. Chefen för CTBTO Lassina Zerbo, skriver i ett inlägg på Twitter att partiklarna kan ha spridits från ursprungsplatsen i upp till 72 timmarna innan de upptäcktes. Inte heller CTBTO kan ange den exakta platsen. Men det har skett i ett område som täcker delar av Danmark, Norge, Sverige, Finland, de tre baltiska länderna och delar av västra Ryssland inklusive S:t Petersburg.
Även om det handlar om kärnklyvningsprodukter tror även CTBTO att det troligtvis rör sig om en civil källa, ett kärnkraftverk. Eftersom de nivåer som uppmätts är så låga innebär det ingen fara för människor eller miljö.
– Nivåerna är tio miljoner gånger under någon åtgärdsnivå, säger Pernilla Soper.

Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se

Fakta. Radioaktiv strålning

På uppdrag av Strålsäkerhetsmyndigheten mäter Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) regelbundet halten av radioaktiva ämnen i luften. Den utrustning som används är mycket känslig och även mycket låga nivåer ger utslag.
Fram till i dag har det inträffat tre större kärnkraftsolyckor i världen: Harrisburg (USA) 1979, Tjernobyl (nuvarande Ukraina) 1986 och Fukushima (Japan) 2011.
Källa: Strålsäkerhetsmyndigheten

Mänskligt slarv bakom många bränder

SÖNDAG 28 JUNI 2020

SMHI varnar för brandrisk i så gott som hela Sverige under de kommande dagarna. Det råder därmed också eldningsförbud i stora delar av landet.
Några av de vanligaste orsakerna till att bränder uppstår är avsiktlig brand, eldning, grillning och rökning. Även blixtnedslag och okända faktorer leder till många

bränder. Men en tredjedel av alla bränder orsakas av allmänheten och Lantbrukarnas riskförbund vill höja ett varningens finger – och vädjar om ökad kunskap och försiktighet.
– Många tror att de har läget under kontroll, när de i verkligheten inte har det, säger Paul Christensson, ordförande i LRF Skogsägarna.
TT

De lockar elever med skoluniform

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Att Skolverket inte tillåter skoluniform betyder inte att en skola inte kan marknadsföra sig med att den har skoluniform. ”Tre ljusblåa pikétröjor, två mörkblå zip cardigans eller två v-ringade tröjor”, skriver en snabbt expanderande friskolekoncern om den gällande klädkoden.
– På en vecka har över 200 familjer skickat in ansökan till

vår nya skola i Göteborg, säger Erik Ramberg.
Han är etableringschef hos Nordic International School, som till hösten har 1 100 elever i Norrköping, Karlstad, Trollhättan och Kalmar. Till hösten 2021 är planen att öppna även i Göteborg och i Västerås.
– Vi har tillstånd även i Stockholm och i Solna. Vi tittar löpande på lämpliga lokaler och vill öppna även där så fort vi kan, säger Erik Ramberg till DN.
Göteborgs kommun har redan 44 friskolor med sammanlagt 13 600 elever och sex till står på kö. Så hur kommer det sig att det finns en marknad för en aktör som Nordic International School?
Studieresultat? Visst, företaget redovisar på sin sajt att de ligger över rikssnittet i Skolinspektionens enkäter över elevnöjdhet.
Men det är inte där kraften i marknadsföringen ligger, utan i rubriker som ”Skoluniform skapar sammanhållning”, ”Kunskapsutveckling med lärarledd undervisning och disciplin”, ”Regler och bestämda konsekvenser”, ”Incitamentssystem, utmärkelser

och belöningar” – och att elever från alla årskurser (åk 4–9) blandas i olika ”hus” inte olikt den brittiska boarding school-stilen. Men så ägs också skolkedjan av en man med egna brittiska erfarenheter, den omskrivne friskolepionjären Anders Hultin. Diskussionen om skoluniform i Sverige är gammal. Företrädare för Centerpartiet och Kristdemokraterna har uttalat gillande. Men staten har sagt nej och Skolverket hänvisar till 1 kapitlet 4:e och 5:e paragrafen i skollagen och till regeringsformen.

Så när Nordic International School öppnade i Norrköping hösten 2017 blev det genast rubriker.

– Jag vill att det ska vara lite Harry Potter-känsla i vår skola, motiverade skolans vd Christine Karmfalk uniformskravet i en intervju.

Raskt ryckte Skolinspektionen ut och gav 4 december samma år bakläxa: ”Verksamheten i skolan ska utgå från grundläggande demokratiska värderingar. Elevernas klädsel och utseende bör ses som ett individuellt uttryck som bestäms av eleverna

själva”. Skolan fick ett föreläggande om att ordningsreglerna ”följer författningars krav”. Men bara fem veckor senare var man överens: Skolan bedömdes ”ha vidtagit sådana åtgärder” att granskningen avslutades.
Så vad hade då skolan gjort som gör att man fortsatt kunde locka med konceptet skoluniform och klädkod? Jo, regelverket där det framgått att den som saknade uniform skulle tilldelas en varning och efter tre varningar få kvarsittning på 15 minuter, den ströks.

– Men de elever och föräldrar som söker sig till oss vill ju ha skolkläderna, de använder dem dagligdags. Nu är klädkoden en del i vårt arbetssätt för skolan som vi satt upp och som föräldrarna godkänner, säger etableringschefen Erik Ramberg.

Känner du till någon situation där det inte fungerat, att klädkoden bryts och det blivit ett problem?

– Nej. Vi pratar mycket med eleverna om kläderna, de får tycka till om kollektioner som ska tas fram och hur de ska se ut. Vi försöker utveckla med sådant som

stämmer med vad ungdomar gillar. Det är såklart nytt för alla i början men efter ett tag är det ingen stor fråga, som jag upplever det.
När frågan om skoluniform eller inte diskuteras har frågan om flickors möjlighet att välja mellan långbyxor och kjol ibland varit en fråga. Men den undviks här.
– Vi tillhandahåller överdelarna och rekommenderar eleverna att bära mörka underdelar. Exakt vad man har undertill väljer man själv. Men det vi säger är att man ska vara hel och ren.

Sveriges elevråd, Svea, avvisar inte tanken på klädkoder – om det sker i samråd med eleverna. Det framgår av ett skriftligt svar på DN:s frågor från ordföranden Jennie Gustafsson.
”Klädkoder skulle kunna skrivas in i ordningsreglerna på skolan. Det är viktigt att komma ihåg att ordningsregler ska bestämmas tillsammans med eleverna på skolan”, skriver hon och fortsätter:
”Ordningsregler är till för att främja studiero och en trygg arbetsmiljö, därför måste det gå att koppla på vilket sätt

skoluniform hjälper till att nå detta mål. Vi vet att många skolor har problem med att skapa begripliga och meningsfulla ordningsregler tillsammans med eleverna och som sedan efterlevs på skolan. Så problemet är inte skoluniform i sig, utan snarare i hur skolan fattat beslutet och om det finns en bra anledning.”

Lars Näslund
lars.naslund@dn.se

Fakta. Klädkoden

I skolans marknadsföring skriver de så här om klädkoden:

”Varje ny elev får en uppsättning kläder innan de tar sina första kliv in på skolan. Tre ljusblåa piké-tröjor, två mörkblå zip cardigans eller två v-ringade tröjor beroende på om eleven går i Lower eller Upper school.
Eleverna förväntas även ha mörka byxor och inneskor. Synliga märken på kläder accepteras inte. Även lärarna förväntas klä sig propert och följer en business casual-klädkod.”
Så här motiveras skoluniformen: Den ”signalerar att när man är i skolan är man där för att studera. Det handlar om att visa respekt

för andra i skolan samt uppgiften som du är där för att utföra. Den tar bort distraktionsmoment och ger eleverna samt lärarna möjlighet att fokusera på lärande.”

Fakta. Hultin – omstridd - medskapare av friskolorna

Anders Hultin är styrelseordförande i norrköpingsbaserade ägarbolaget bakom Nordic International School, Watma Group.
När Carl Bildt blev statsminister 1991 anställdes Hultin som politiskt sakkunnig i utbildningsdepartementet och var med och skapade friskolereformen.
Därifrån gick Hultin vidare till grundandet av Friskolornas riksförbund, till etablering och vd för Kunskapsskolan och ansvar för dess expansion i Storbritannien innan han skiftade till vd-uppdrag för tio brittiska privatskolor.
”På lång sikt kommer det att vara fler friskolor än kommunala”, spådde Anders Hultin i en DN-intervju 2003.
Hemkommen till Sverige blev han vd i sedermera konkursade JB Education. Men gick raskt vidare

till att för 750 000 kronor köpa delar av konkursboet och av det starta Fria Läroverken i Sverige AB, som nu är en del av Watma Education. Det var i den företagsgruppen som Nordic International Scool 2017 blev ett nytt ben.

Det fina vädret gör att människor i större utsträckning lockas till bad och under midsommarhelgen inträffade flera drunkningstillbud.

– Sifforna är mycket högre än vad vi haft något tidigare år och om den här värmen fortsätter kommer vi troligtvis se ett år som liknar 2018, då vi hade 136 människor som omkom, säger Karin Brand, generalsekreterare på Svenska livräddningssällskapet till SVT Nyheter.

TT

Barn hölls hemma från skolan i fem år

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Två barn på Gotland hållits hemma från skolan sedan 2015. Nu krävs föräldrarna på hundratusentals kronor i vite för frånvaron, rapporterar helagotland.se.
Ärendet har varit känt för Region Gotland i flera år och regionen har beslutat att föräldrarna ska betala 200 kronor för varje skoldag som barnen är frånvarande.
Föräldrarna anser att kränkningar förekommer i skolan och vill därför inte att barnen går i skola.
Förvaltningsrätten gick, så sent som i maj i år, på regionens linje och föräldrarna dömdes att betala 141 600 kronor i vite. Sedan dess har ytterligare en ansökan om vite kommit in från regionen. Ansökan gäller frånvaro under vårterminen och beloppet är på 74 800 kronor.
TT

Vaktbolag ska övervaka avstånd i Gällivare

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Alla kultur- och fritidsanläggningar i Gällivare ska fortsätta vara stängda för att minska smittspridningen. Dessutom ska vaktbolag tas in för att hjälpa folk att hålla avståndet. På sin hemsida beskriver kommunen läget som fortsatt mycket allvarligt med en ”samhällsfarlig smittspridning av covid-19” och att många som insjuknar svårt.
Under den senaste veckan har 165 nya fall av bekräftad smitta, enligt siffror från Folkhälsomyndigheten.
TT

Miljontals mobiler samlar damm

SÖNDAG 28 JUNI 2020

En eller två gamla mobiler hör inte till ovanligheterna i svenska hem. Totalt rör det sig om nästan två miljoner telefoner, visar en ny undersökning.

Enligt mobiloperatören Halebops Kantar Sifo-mätning finns närmare två miljoner ”relativt nya” och fungerande mobiltelefoner i svenskarnas ägo som inte längre används. En av fyra äger fler än en fungerande mobiltelefon som är mindre än fyra år gammal, enligt undersökningen.

– Det är väldigt många telefoner som bara ligger, men enligt tidigare undersökningar har det varit ännu fler. Nu är det snäppet färre, säger Johanna Sahlman, chef på Halebop.

40 procent av de som deltog i undersökningen svarade att de har fungerande, oanvända mobiltelefoner för att de tror att apparaterna inte har något värde. Enligt Sahlman är det i verkligheten tvärtom.

– Det varierar mellan olika telefoner och deras skick, men de absolut flesta har fortfarande ett värde, även om de är gamla eller trasiga, säger Sahlman.
– Det verkar dock inte som att folk känner till det, tillägger hon.
22 procent uppgav att de vill spara sin gamla telefon, medan 18 procent inte har reflekterar över varför de har den kvar.
Som många andra aktörer slår Halebop mynt av att samla in gamla telefoner – ofta i kombination med att kunden erbjuds köpa en ny eller begagnad telefon genom operatören.
– Det är sätt för oss att göra affären mer prisvärd. Vi tror att det finns en marknad bland kunder som inte vill ha en helt ny mobil. Är mobilen för trasig för att det ska vara värd att lägga ned reparationskostnader skickar vi den vidare till återvinning, säger Johanna Sahlman.
TT

Så ska Sverige undvika brist på skyddsutrustning

SÖNDAG 28 JUNI 2020

– Man har börjat inse hur sårbart systemet är, så allt som kan göras för att minska vårt beroende av utlandet är positivt, säger Erland Löfberg, överläkare och medicinsk rådgivare.

Han sitter numera på det ”command center” som upprättades på Karolinska universitetssjukhuset i mitten av mars, där som mest ett 50-tal personer jobbade samtidigt med att köpa in sjukvårdsmateriel till region Stockholm.

– När vi såg kurvorna över antalet smittade blev det ju panik, behovet ökade fort och i början var det omättligt.

Hittills har regionen lyckats undvika att stå helt utan skyddsutrustning, men under hela april var det stor brist på artiklar som långärmade rockar, förkläden, visir, munskydd och ansiktsmasker.

– Samtidigt ropar hela världen efter samma produkter, och

tillverkarna har kunnat ha ganska fri prissättning, säger Erland Löfberg.
De vanliga kanalerna för import har inte räckt till utan man har fått använda sig av nya leverantörer. Viss volontär hjälp har kommit från privatpersoner och företag som kunnat bidra med mindre volymer av utrustning med lägre kvalitetskrav, men framför allt har man vänt sig till Kina.
– Vissa av de nya leverantörerna har fungerat bra, andra inte. Det har kommit utrustning som vi inte kunnat använda för att kvaliteten var för dålig, och ibland har bara delar av beställningen dykt upp. Flera länder stängde även gränserna för export helt.
– Vi har haft leveranser redo på flygplatsen som stoppats i sista stund, säger Erland Löfberg.
Det var Frankrikes beslut att stoppa all export av skyddsutrustning, vilket bland annat hindrade det svenska företaget Mölnlyckes leverans av fyra miljoner ansiktsmasker, som blev startskottet på det nya samarbetsprojektet.
– Det var den nyheten som triggade igång mig. Tanken på att

stå utan skyddsutrustning är ju ett scenario som är ganska otäckt, säger projektledaren Monica Winge.
Hon är sjuksköterska i grunden men har även doktorerat i data-systemvetenskap och jobbat med olika it-lösningar inom vården. Monica Winge drog igång projektet i sin roll som ägarföreträdare för stiftelsen Stockholms sjukhem, med ekonomiskt stöd från innovationsmyndigheten Vinnova, och började undersöka vad som skulle krävas för svenska industrier att tillfälligt ställa om till produktion av skyddsutrustning i stor skala.
– Många företag vi har pratat med säger ”vi skulle säkert kunna ställa om i morgon, bara vi får veta vad vi ska göra och vem som är beställaren”. Ansvaret i de här frågorna är väldigt otydligt, regioner och myndigheter hänvisar mest till varandra, säger Monica Winge.
Projektet vill även ta fram nationella specifikationer på utrustningen som behövs, då kraven och användningen ofta ser annorlunda ut under en pandemi.

I normala fall brukar en sköterska som ska behandla en smittsam patient ta på sig skyddsutrustning, gå igenom en luftsluss, behandla patienten och sedan kassera det yttre skyddslagret efter att ha gått ut genom slussen igen.
Under coronakrisen har rutinerna sett annorlunda ut. Karolinska är ett av sjukhusen som inrättat hela covidavdelningar, där fler än tio patienter kan ligga samtidigt i en öppen planlösning.
I dessa fall utgörs ”slussen” av dörren in till avdelningen, och även om de fortfarande måste kassera yttre lager mellan varje patient måste personalen också ha ett grundlager av skyddsutrustning på sig hela tiden.
– Så det finns en hel del komfortönskemål att ta hänsyn till, utöver de grundläggande kraven, säger Lotta Höijer, adjunkt på Textilhögskolan i Borås som är med och utvecklar prototyperna.
Region Stockholm är partner i projektet och även Skåne, Västra Götaland och det privata vårdföretaget Capio finns med i en referensgrupp för att bidra med personalens perspektiv.

Ställningstaganden görs också kring materialval. Vissa länder föredrar skyddsutrustning i tyg, som kan återanvändas och är mer lämpade för beredskapslagring.
I projektet har man tagit fram prototyper i tyg med material från FOV Fabrics i Borås, som under krisen utvidgat sin befintliga produktion av sjukvårdsmaterial genom mindre justeringar i verksamheten. De leveranserna går dock i nuläget till Finland, Lettland och Danmark.
I Sverige föredras vanligtvis engångsartiklar bestående av ”non-woven”-material, en tunn textil som exempelvis skapas av termoplast.
– Det finns viss produktion av non-woven i Sverige men tanken är att hitta en inhemsk producent som kan ställa om och leverera större volymer om det behövs, säger Lotta Höijer.
Samtal förs exempelvis med företaget Duni, som bland annat tillverkar servetter, och med disktrasetillverkaren Wettex.
När design och material är fastställt ska sedan själva produkterna tillverkas. Det Boråsbaserade klädföretaget Cavaliere, som också är partner i

projektet, har sin fabrik i Tjeckien. Där syr de i normala fall kostymer och andra finkläder, en produktion som nästan helt stannat av i takt med att bröllop, studentfiranden och andra evenemang ställts in.
Under krisen har de i stället skrivit ett avtal med tjeckiska myndigheter om sömnad av skyddsutrustning.
– Det är ungefär 95 procent av vår verksamhet nu. Vi går inte plus på det, men vi förlorar mindre än om vi hade behövt stänga, säger Cavalieres vd Sofia Frick.

Det är ett av projektets andra syften, möjligheten att skapa arbetstillfällen i kristider. I Cavalieres fabrik jobbar ett hundratal sömmerskor för tillfället med att framför allt producera operationsmössor och andra huvudskydd, den skyddsutrustning som det sedan maj också är störst brist på i Sverige.
Att fabriken ligger i Tjeckien är inte optimalt sett till projektets mål om en inhemsk produktionskedja, men så länge gränserna inte stängs helt kan det vara en fördel.

– Vi har ju en betydligt högre lönenivå i Sverige än i exempelvis Östeuropa eller Asien, och kostnaderna är ju en faktor. Samtidigt gäller det också att planera för den dagen gränserna stängs, och då måste man antingen ta hem personal eller snabbutbilda folk här, säger Monica Winge.

Projektet kommer inte skriva några avtal med företag eller andra aktörer, men planerar att lägga fram rekommendationer på vidare åtgärder när man rett ut vilka möjligheter som finns.

Förhoppningen är att kunna bidra till produktionen av skyddsutrustning redan under den pågående pandemin – särskilt om det kommer en andra våg – men huvudsyftet är att stärka beredskapen långsiktigt.

– Vi ska inte behöva bli tagna på sängen igen, som vi blev av den här krisen, säger Monica Winge.

Fredrik Tano
fredrik.tano@dn.se

”Har du inte tillräckligt starka verktyg som entreprenör så lyckas du inte”

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Deqa Abukar hjälper människor från utsatta områden att realisera sina drömmar och idéer. Och intresset är stort. Hennes organisation Bling har varit med och grundat över 100 företag.

– Mammor är de bästa entreprenörerna. Kan man hålla en människa vid liv så kan man hålla ett företag vid liv.

Amal Said och Deqa Abukar sitter i sitt rum på ett kontorshotell i Kista. De är motsatsen till de stereotypa entreprenörerna: unga, kvinnor, invandrare. Båda två är småbarnsmammor.

Tillsammans med Adnan Yousuf driver de Bling, ett slags inkubator och mentorstjänst för blivande entreprenörer som avviker från normen i branschen. Som kvinnor och personer från utanförskaps-områden.

– Idén fick jag 2013. Vi märkte att vi stötte på hinder på grund av namn och utseende. Yttre faktorer. Då började vi undersöka hur det ser ut. Är entreprenörskap ens ett alternativ för folk som inte kommer från välbärgade innerstadsområden? säger Deqa Abukar.

Techvärlden och startupbranschen är segregerad. Vart tredje företag i Sverige startas av en kvinna och bara en procent av allt riskkapital i techbranschen går till bolag med kvinnliga grundare, enligt en granskning av Dagens industri.

Det finns färre studier på representationen bland personer med utländsk bakgrund, men enligt stiftelsen Allbright bedöms minoriteter hårdare när de söker kapital. Ofta har grundare till startupföretag också gått prestigefulla ingenjörs- eller ekonomiutbildningar.

– Kista brukar kallas Sveriges ”Silicon Valley” på grund av alla it-företag. Men det är få från Järvaområdet som arbetar här, trots att det ligger så nära. Det finns inga företagshubbar här heller, säger Deqa Abukar.

Fast segregationen börjar långt innan det är dags att söka kapital, uppfattar hon. Många som kommer från utsatta områden har svårt att ens föreställa sig att de skulle kunna lyckas som entreprenörer.
– Folk drömmer inte lika stort här ute. Vi har områden i Sverige som är helt utanför. Många har en inpräntad bild av hur långt man kan komma och vad man kan göra med sitt liv, säger Deqa Abukar.
Blings verksamhet går ut på att hjälpa sin målgrupp med att realisera företagsidéer. Det kan röra sig om allt från att sälja en hudvårdsprodukt till att utveckla en ny app. Om du har en idé kan du höra av dig till dem för att få rådgivning och hjälp att nå investerare.
Men de har ett annorlunda fokus än liknande organisationer. Många företagsinkubatorer – alltså organisationer som stöttar nystartade bolag – fokuserar på själva idén och vägen framåt. Är konceptet skalbart? Går det att få kapital? Deqa Abukar och hennes kollega tar i stället avstamp i personen.
– Idén står och faller med individen. Har man inte

tillräckligt starka verktyg som entreprenör så kommer du inte att lyckas. Du måste klara av att fortsätta trots att två tre bolag går i konkurs.
– Det kan vara att säga till någon att han eller hon behöver bättre dagsrutiner för att förverkliga idén. Hur man tänker som en entreprenör.
Bling jobbar också med att framhäva positiva exempel genom föreläsningar, sociala medier och innovationstävlingar. Enligt Deqa Abukar stirrar sig branschen ofta blind på bolag som Klarna och Spotify, företag som år gått från ingenting till miljardvärdering på bara några år.
– Vi vill att de vi riktar oss åt ska kunna känna igen sig, så att steget inte blir för stort. En person med en ekonomisk osäkerhet vågar nog inte satsa allt för att starta det nya Klarna.
– Men det är inte en rättvisande bild. Den lokala kioskägaren är också en entreprenör. Du behöver inte ha ett stort kapital för att bli en entreprenör, säger hon.
Själv är hon född i Somalia och uppvuxen i Malmö. Efter gymnasiet flyttade Deqa Abukar till Stockholm för att läsa

statsvetenskap. Idén om att arbeta med entreprenörskap fick hon i tidig ålder.
– Alla kvinnor på mammas sida är entreprenörer. Jag minns när jag fick ta hand om mammas butik som 14-åring. Jag gjorde om allt. Gav rabatter för att få folk att komma tillbaka. Det var då jag fattade att det var min grej.
Hon grundade Bling som 19-åring. Det tog flera år innan hon kunde arbeta med organisationen på heltid, men 2017 respektive 2018 fick de finansiellt stöd från Vinnova och Tillväxtverket.

I dag är Deqa Abukar 26 år, och Bling har runt 300 medlemmar och har varit med och grundat över 100 bolag. Två företag som de har hjälpt är Legehuset, ett vårdbolag, och Safetly, en app för att anlita bevakningspersonal. De flesta investerare som Bling har kontakt med är riskkapitalbolag och privatpersoner.
Amal Said och Deqa Abukar driver också organisationen Womenisa, som gör ungefär samma sak som Bling men med fokus på kvinnor. Womenisa vann det feministiska priset Årets Selma 2020.

Under coronapandemin har det gått väldigt dåligt för Sveriges ekonomi. Men tvärtemot vad man kan tro så har det skapat en stark innovationskraft bland de människor Deqa Abukar har kontakt med. En medlem i Bling började tillverka handsprit, en annan importerade skyddsmasker.

– Det har varit en ”blessing and a curse”. Vi har haft mer ansökningar till Bling under coronakrisen än någonsin tidigare. Men befintliga företag har haft det svårt, säger Deqa Abukar.

Vad drömmer du själv om?

– Långsiktigt drömmer jag om att min dotter inte ska leva i ett lika segregerat samhälle som i dag.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se

5 idéer i pandemins spår.

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Många uppfinningar är barn av stora kriser – jetmotorn, datorn och sanitetsbindan. Även coronaepidemin har alstrat flera tekniska innovationer – och de är här för att stanna.

Videomöten

Hade du hört talas om Zoom 2019? Under coronapandemin har stora delar av arbetslivet blivit digitalt, och en viktig del av det har varit videomöten.

Faktum är att Zoom, ett av de mest populära programmen för videokonferenser, fördubblade sin omsättning det första kvartalet 2020.

Pandemin har dessutom lett till att vi utvecklat sätten vi lever på. Konstmuseer har börjat med digitala visningar, vård via nätet har blivit vanligare och digital after work har blivit ett fenomen. Vissa experter tror att många kommer att fortsätta att arbeta hemifrån efter pandemin, men hur ofta som videomöten ersätter fysiska träffar i framtiden är ovisst.

Mer säkert är att chefer och anställda nu har ett ordentligt underlag för att veta när det är onödigt att boka ett konferensrum på kontoret.

Lungultraljud

Ultraljud av lungorna har börjat användas i stor omfattning på coronapatienter på Capio Sankt Görans sjukhus. Med hjälp av ultraljudet kan läkare hitta inflammationer och infektioner i lungorna. Det går mycket snabbare än en röntgen och kräver mindre resurser.

Metoden i sig är inte ny, men det svåra med ultraljud är att tolka svaren på ett korrekt sätt. Läkare behöver ofta specialistutbildning och risken för feltolkningar är stor. Under coronapandemin har nya metoder och system för ultraljudsdiagnostik tagits fram. Enligt Fredrik Hallgren, intensivvårdsläkare på Capio Sankt Göran, finns det goda möjligheter för att snabbt kunna ställa ett stort antal diagnoser med ultraljud även vid hembesök i framtiden. Förhoppningen är att också kunna använda AI-teknik för att göra säkra analyser.

Torra blodprov

Smittorisken är ett orosmoment vid provtagning för covid-19. Ofta måste vårdpersonalen ha full skyddsmundering när de ska testa för antikroppar och viruspartiklar. Men forskare vid Karolinska institutet och KTH har tagit fram ett tenstanordning som suger år sig blod och torkar det, utan att ändra på dess kvaliteter.
Produkten heter Capitainer qDBS och kan användas utan att någon medicinsk personal är involverad. Eftersom blodprovet inte är känsligt för olika temperaturer kan det skickas som ett vanligt brev.
På så vis är det möjligt att göra massor av olika blodtester på distans – patienten tar bara ett blodprov från fingret och skickar det på posten. Produkten togs fram före pandemin, men har börjat användas i större utsträckning i dag, som i en stor antikroppsstudie av KTH.

Nödrespirator

När coronaviruset bredde ut sig i världen blev det plötsligt en skriande brist på respiratorer,

som kan vara livsavgörande för svårt sjuka personer.
Storbritannien är ett av de länder som drabbats hårdast, och den brittiske läkaren Rhys Thomas undersökte därför om det gick att tillverka enklare och billiga respiratorer i stor skala.
Hans uppfinning The covid emergency ventilator har redan börjat användas på patienter i Storbritannien. Den ger inte samma stöd som en vanlig sjukhusrespirator, men är enkel att tillverka. Respiratorn renar även luften från viruspartiklar. Tanken är att den ska börja produceras i stor skala.
Det finns flera andra exempel på smarta respiratorer som snabbt tagits fram under pandemin. University of Illinois har skapat en variant som inte kräver el för att fungera. Den kostar runt 2 000 kronor att tillverka.

Smarta antikroppstest

Att kunna se om någon bär på antikroppar för viruset bedöms som viktigt under pandemin. Men det har inte alltid varit lätt att ta reda på vilka som redan varit sjuka med covid-19.

På flera håll i världen har snabba antikroppstest tagits fram, men många har så låg tillförlitlighet att vart tionde testresultat är fel.
På KTH har forskare utvecklat ett antikroppstest med hög träffsäkerhet. Testet, som fungerar med en Capitainer-anordning, har använts på anställda på Danderyds sjukhus och ska även brukas i en större studie i Stockholm. Med metoden kan man dessutom testa efter flera olika virus på en och samma gång.
– Det är en upphottad och moderniserad analysmetod som använder sig av en bred repertoar, säger professor Jorma Hinkula, virolog vid Linköpings universitet.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se

Klarspråk om Kirunas stadsflytt

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Utställningen ”Kiruna forever” på Arkdes beskriver flytten och omvandlingen av staden ur flera perspektiv. Det hedrar museet att man inte köpt kommunens framtidsoptimism rakt av, tycker Annica Kvint.

”Kiruna forever”
Arkdes, Stockholm. Visas t o m 7/2 2021

”En jordbävning i slow motion”. Så beskrivs Kirunas stadsomvandling i katalogen till utställningen ”Kiruna forever”, som nu visas på Arkdes.

Det mullrar mellan raderna både i katalog- och utställningstexterna, och är det någonting som framgår i denna produktion så är det hur komplext det är att flytta en hel stad. ”Stadsflytt” är förresten en sanning med modifikation, de flesta byggnaderna rivs i samband med omvandlingen. Inte minst Artur von Schmalensees stadshus ”Igloo” från 1962, som fick Kasper Salin-priset 1964 som ”Sveriges vackraste offentliga byggnad”. Några få delar av inredningen har

räddats och bildar nu en grandios kuliss i utställningsrummets fond. Motstridiga intressen har präglat Kiruna ända sedan staden grundades år 1900 av en disponent vid gruvbolaget LKAB. Samerna, som använt marken både för renbete och för att bryta malm, kördes över, till förmån för det som i dag är världens största underjordiska järngruva. Järnmalmen är en viktig exportvara för Sverige och när LKAB 2004 började se sprickbildning under staden sågs inte ens det som något oöverstigligt hinder för att fortsätta gruvdriften – det vara ju ”bara” att flytta stadskärnan tre kilometer åt nordost. Att det skulle föra med sig att en tredjedel av befolkningen måste lämna sina hem betraktades som underordnat.

Turerna kring det forna stadshuset Igloo talar klarspråk om vilka som har tolkningsföreträde i Kiruna. Stadshuset byggnadsminnesförklarades på kommunens begäran 2001, men efter samtal med LKAB ville samma kommun bara några år senare riva stadshuset och bygga

ett nytt. En utredning på uppdrag av Länsstyrelsen visade att delar av den gamla byggnaden skulle kunna demonteras och återuppbyggas. Den beräknade kostnaden framstod som rimlig, varför Länsstyrelsen avslog kommunens begäran om att häva byggnadsminnesskyddet. Detta beslut överklagade kommunen till förvaltningskontoret, som gick på länsstyrelsens linje. Då överklagade kommunen till kammarrätten, som dömde till kommunens fördel.
Stadshuset revs 2019 och en av få delar som sparades var husets klocktorn av Bror Marklund. Tillsammans med huvudentréns handtag har det nu flyttats till det nya stadshuset, ”Kristallen”, ritat av det danska arkitektkontoret Henning Larsen. Det invigdes 2018 som den första byggnaden i det nya centrumområdet, planerat av White Arkitekter, och visas också på Arkdes i en av flera modeller.
Modellen som demonstrerar hela staden är utrustad med augmented reality (projektioner som visar vad som döljer sig över och under modellerna) och även

originalkonstverk, filmer och ritningar ryms i utställningen. Så satsade också nybyggarstaden Kiruna på arkitektur. Per O Hallman och Gustav Wickman stod för den ursprungliga stadsplanen, Wickman ritade Kirunas omtalade träkyrka och Ralph Erskine bostadskvarteret Ortdrivaren, för att nämna några höjdpunkter. Nu flyttas Wickmans kyrka men Erskines bostäder från 1961 har jämnats med marken.
I utställningen framgår, lite mellan raderna, att det välstånd som gruvan skapat inte stannat kvar på orten. Det nya Kiruna byggs inte med samma typ av ambitioner som det gamla, vilket säger mycket om arkitekturens villkor i dag kontra för hundra år sedan. Detta kunde ha varit ett naturligt fokus för en utställning på ett arkitekturmuseum.
I ”Kiruna Forever” har man i stället valt ett bredare anslag, vilket har både för- och nackdelar. Utställningen tappar i fokus men blir i gengäld mer helgjuten, med inslag av alltifrån kulturhistoriska till politiska, ekonomiska, ekologiska och existentiella spörsmål. Det hedrar Arkdes team att de inte köpt Kiruna kommuns

framtidsoptimism rakt av utan faktiskt försökt se stadsomvandlingen ur många olika perspektiv.
”Jag gråter varje kväll”, säger en av de 6 000 Kirunabor som måste flytta i en film av Liselotte Wajstedt i underavdelningen ”Framtida osäkerheter”.
Som en lektion i hur olika man kan beskriva ett och samma skeende fungerar ”Kiruna forever” utmärkt. Och det här lär inte vara den sista utställningen om Kirunas stadsomvandling. Denna ”långsamma jordbävning” beräknas pågå till 2035.

Annica Kvint
kultur@dn.se

På äventyrlig tågluff i norr

SÖNDAG 28 JUNI 2020

Närkontakt med vargar, spännande trollstigar och roliga äventyrsbad. När mamma, morfar och femåriga Majken gav sig ut på en tågluff i norr blev det ett semesteräventyr fyllt av minnesvärda upplevelser.

Visst är det förväntan och pirr i magen för Majken Sparby, fem år, så här minuterna före sin första tågluff. En färd från Uppsala till Åre, med stopp i Järvsö.

Det är veckan efter skolavslutningen när Majken, mamma Sara Sparby och morfar Cenneth Sparby kliver på tåget. Tre generationer på ett äventyr längs spåren. Mormor har dessutom stekt plättar, så förmiddagsfikat är grejat. Med färska hallon och en klick grädde blir det en höjdare. I synnerhet en trappa upp på SJ:s dubbeldäckare.

Första stoppet är Järvsö, efter närmare tre timmar. En lagom början för Majken, som längtat till

den idylliska hälsingeorten. Framför allt för besöket på Järvzoo, med bokat boende på Varghotellet.
Vi börjar med ett besök på Barnens Stenegård på andra sidan Ljusnan. Det vidsträckta natur- och kulturområdet rymmer sommarteater, stort lekområde och gamla hälsingegårdar med kaféer, restaurang, små hantverksbutiker och ett museum som skildrar Lill-Babs liv. Vi fastnar en lång stund vid sommaridyllen, för att kika på barnteater och besöka hantverksstugan, där Majken kan såga, spika och klistra. Det finns också en gammal handelsbod – perfekt för att spela kund och biträde med täta rollbyten.
Efteråt lockar Järvsö Crêperie för Majken har inget emot ännu en pannkaksliknande måltid. I det gamla uthuset serveras flera varianter av galette och crêpes med idel lokala råvaror som tillbehör. Sidfläsk från gårdsgris, färskost, Delsboskinka och Järvsöodlade tomater samt grönkål och kryddörter från den egna kökträdgården.
Timmen senare är vi framme vid Järvzoo och Varghotellet. Vårt

rum har panoramafönster ut mot varghägnet, och Majken är helt tagen av vyn. En flock valpar tumlar runt ett par meter från fönstret, och stannar till emellanåt för att nyfiket betrakta oss. Majken tar dock ett försiktigt steg tillbaka när de vuxna vargarna närmar sig.
– Stäng morfar! manar hon och pekar på vädringsfönstret.
Det blir middag på Bergshotellet, granne med Järvzoo, och sedan en kvällsvandring i parken på egen hand. För det är ju bara de som bor på Varghotellet som har tillträde på kvällar och morgnar. Och det är ren magi att få skåda djuren när allt är stilla och solen sakta går ner. Älg, ren, björn och järv i sällsamt försommarljus.
Nästa soliga morgon vaknar vi tidigt av vargyl och gläfs. Det är valparna som håller morgonkonsert. Majken sitter som klistrad vid panoramafönstret.
Resan går vidare längs rälsen. Vi sitter tysta tillsammans långa stunder och ser landskapet passera förbi. Korta stopp i Ljusdal, Ånge och Bräcke. Milslånga sjöar, blomstrande ängar och trädgårdar med syrener

i full blom. Yatzy, ritblock och Majkens ”padda” laddad med filmer hjälper till när det blir tråkigt.
I Östersund hinner vi med att köpa glass under det kvartslånga uppehållet, och drygt en timme senare kliver vi av i Åre, med sin moderna terminal. Det gamla stationshuset från 1882 finns fortfarande kvar, och rymmer numera kafé och museum.
Den anrika turistorten med sin ”Åreskuta” har under de senaste tio åren även utvecklats till en populär sommardestination, med stigcykling, downhill, kajakpaddling och vandring för hela familjen.
Holiday Club rakt över spåret lockar med äventyrsbad och stora lekytor för barn i alla åldrar. Dessutom har hotellet ett perfekt läge vid Åresjöns strand, där vi från balkongen har utsikt över de snötäckta fjälltopparna.
Så här innan midsommar är det mest konferensgrupper som hittat hit. Men visst är det en del barn-familjer också. Självklart hinner vi med ett besök på äventyrsbadet före middagen.
– Wow, vi är ju nästan ensamma, utropar Majken.

Vi äter middag på Werséns. En klassiker vid Åre Torg, där pizzan är ett säkert kort för oss alla. Trollstigen hägrar kommande förmiddag. En vandringsled för alla med barnasinnet i behåll. Stigen startar vid Bergbanans början, och det blir en spännande promenad genom granskogen längs delar av Mörviksån. Här och var döljer sig små figurer i mossan – om man tittar noga. Små troll och ”oknytt” som Majken förtjust kollar in. Några gömmer sig bland trädens rötter. Dessutom verkar trollen vara lite slarviga med att gömma sina ädelstenar, för det finns skatter också längs leden. Efter hotell Fjällgården börjar den något brantare stigningen via Tottbacken och Totthummelns skog till Nalleklippan. En snirklig stig med än mer knotiga rotsystem. Dryga halvtimmen senare är vi framme vid en av Åres allra bästa utsiktsplatser, med vid vy över Åredalen mot Duved och Tegefjäll.

Gamla brandstationen nästa. För där ligger sedan några år tillbaka Crêperie & Logi Åre, som erbjuder god näring efter den betydligt lättare vandringen tillbaka till

byn. Solen värmer gott och vi sätter oss ute på terrassen för att beställa de franska plättarna med renskav, lingon och ost. En perfekt avslutning på en händelserik tågluff med tre generationer.

Text och
Cenneth Sparby

6 tips till tågluffen

JÄRVSÖ

1 Fri tillgång till parken på Varg-hotellet

Samtliga hotellrum har utsikt över varghägnet genom stora panoramafönster. Som boende har man fri tillgång till djurparken.

www.jarvzoo.se

2 Bergshotellet vid cykelparken

Bergshotellet är ett annat alternativ, med cykelparken tätt inpå.

www.bergshotellet.se

3 Två favoriter där barnen trivs

Barnens Stenegård och Järvzoo är två klara måsten under besöket.

Barnens Stenegård

stenegard.com

Järvzoo

www.jarvzoo.se

ÅRE

4 Äventyrsbad på Holiday Club
Holiday Club vid Åresjöns strand är granne med tågstationen. Här finns ett kul äventyrsbad och rejäla ytor att springa runt på för barnen.
www.holidayclubresorts.com/sv
5 Fjällgården – nära till vandringsleder
Klassiska hotell Fjällgården, med vy över Åresjön, är ett gott alternativ. Nära till vandringsleder och fjällnatur.
www.fjallgarden.se
6 Vandra, cykla och paddla kajak
Skidklassikern Åre har utvecklats till en levande sommardestination med vandring, cykling, fiske och kajakpaddling på programmet.
aresweden.com

Guide.

Resfakta. Köper du vuxen- eller pensionärsbiljett hos SJ i 2 klass kan du ta med dig ett eller två barn upp till och med 15 år och betalar då en liten avgift på SJ Intercity och regionaltåg. På SJ snabbtåg betalar man cirka 15 procent av vuxenpriset.www.sj.se

Ledare: Varje lärdom kan rädda liv i framtiden

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Det blir en coronakommission som ska lägga fram sina slutsatser senast ett halvår före valet 2022. På tisdag fattar regeringen beslut om direktiv till en kommitté som ska utvärdera de åtgärder som har vidtagits för att begränsa spridningen av det nya viruset. Det är viktigt att dra lärdomar av hur politiker och tjänstemän på alla nivåer har hanterat pandemin. Dels för att kunna förbättra insatserna under resten av den svåra perioden, dels för att klara nästa stora kris bättre. För det är inte sista gången som mänskligheten kommer att drabbas av en omfattande kris. Beredskap – både mental och praktisk – behöver byggas upp i förväg. Under våren har det blivit uppenbart att det har varit för många kockar med otydliga ansvarsområden i Sverige. Det har saknats beslutskraft, samordning, transparens, testkapacitet och

skyddsmateriel, vilket försvårat och försenat arbetet.
Att analysera tillkortakommanden i en snabbt uppkommen nationell kris med den svenska decentraliserade förvaltningsmodellen måste vara en självklarhet för kommissionen. Liksom att lägga förslag om framtida beredskapslager, smittskyddsarbete och krisorganisation.
Direktiven beskrivs på 22 sidor och innehåller alltifrån att se över bristerna i äldreomsorgen till varför människor i utanförskapsområden blev extra utsatta i början av pandemin. Det finns således gott om svängrum att titta på implementeringen, men det allra mest centrala – strategins mål och tillblivelse – behöver också studeras av kommissionen.
Regeringen har det yttersta ansvaret att leda landet. Men vem har i praktiken fattat de strategiskt viktiga besluten? Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson sade i en DN-intervju (11/6) att: ”I grunden är det vi, jag i princip, som bestämmer var vi står. Sedan

får regeringen säga om man vill gå vidare med lagstiftning.”
Expressens reporter Torbjörn Nilsson citerar (25/6) ett statsråd: ”Det har i regeringen inte funnits några avvikande meningar, ingen större diskussion. Vi har varit fascinerande eniga.” Det är märkligt, givet pandemins omfattning, komplexitet och stora mått av osäkerhet. Oppositionen stod inledningsvis bakom regeringens beslut, men efter ett tag krävde M masstestning, V satsningar på äldreomsorgen, C en ny strategi och KD att beslutsunderlagen läggs på bordet.
Coronakommissionen måste få veta vad som har sagts och gjorts när – och av vem. Det är a och o att den får tillgång till dokument, data, protokoll, minnesanteckningar och annat underlag som är relevant. Och att personer med insyn berättar vad som verkligen har hänt när man har försökt att lösa ofta prekära akuta situationer.
Det låter som en självklarhet, men det har tyvärr inte varit det enklaste att få fram denna typ av information under våren. En lång

rad journalister vittnar om hur svårt det har varit att få ut handlingar och mejl, som de har rätt till enligt offentlighetsprincipen. I vissa fall har det mörkats och maskats för att missförhållanden inte skulle komma till allmänhetens kännedom. Ett par exempel: Arbetsmiljöverket och Region Sörmland har raderat mejl från chefer och åtta sörmländska kommuner försökte hemlighålla antalet coronasmittade i äldreomsorgen.
Vilka som får uppdraget att sitta i kommissionen kommer med all sannolikhet att få en avgörande betydelse för resultatet.
Ledamöterna behöver vara orädda när de ställer frågor och utmanar makthavare. Ordföranden måste besitta hög integritet.
Sverige behöver självrannsakan och ansvarsutkrävande i den största krisen i modern tid för att ha en chans att bemästra framtida prövningar bättre.
DN 29/6 2020

Dåliga skolor ska missgynnas

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Från och med i höst kommer Skolverket inte att publicera statistik om enskilda skolor. Anledningen är att friskolor anses verka på en marknad där de konkurrerar med varandra, och infor-mation som betyg och elevsamman-sättning kan påverka företagens verksamhet, enligt en dom i kammarrätten.
Den ursprungliga motiveringen kommer inte från en mindre nogräknad skolhuvudman. Processen började förra året när SCB nekade Sveriges kommuner och regioner, SKR, viss statistik med hänvisning till sekretess. Eftersom lika villkor ska gälla för alla kommunala och fristående skolor meddelade Skolverket nyligen att domen innebär att de inte kommer att publicera uppgifter om bland annat elevantal, betyg och andel behöriga lärare för någon skola. Förutom att det är en ordning som i princip ingen gillar – regeringen har gett Skolinspektionen och Skolverket i

uppdrag att kartlägga vad som krävs för att statistiken återigen ska bli publik – är tankegången bakvänd. Mångfalden i skolan är inte till för att gynna enskilda företag. Den finns för att föräldrar och elever ska kunna välja skola, vilket förutsätter korrekta faktaunderlag, bortom glättiga hemsidor. Det gäller inte minst om skolvalet blir obligatoriskt, vilket föreslogs i en utredning i våras. I så fall kommer kraven på lättillgänglig information att öka. Här kan England fungera som förebild. Där betygsätter Skolinspektionen skolorna på en fyrgradig skala, vilket publiceras tillsammans med en kort rapport om exempelvis elevprestationer, säkerhet och undervisningskvalitet. Något liknande kan gott införas i Sverige, så att det blir enkelt att få en överblick och jämföra.

Den sortens tydlighet kommer givetvis att missgynna skolor som underpresterar, har stökiga klassrum eller drar ner på elevhälsan. Det är halva poängen.

Susanne Nyström
susanne.nystrom@dn.se

Få har som Miljöpartiet förkroppsligat gårdagens teknokratiska dröm

MÅNDAG 29 JUNI 2020

I mitten av 00-talet började jag träffa på ett nytt slags miljöpartister. De var urbana, gillade ny teknik och lyssnade på schlager. De syntes vara de sista att vilja bo i den där lokala balansekonomin som var partiets mål, och fast de förespråkade kortare arbetsdag så jobbade de jämt.

På många sätt förkroppsligade de tidens ideal: den upplysta teknokratin. I detta hade de färgats av tv-såpan ”Vita huset” som 1999–2006 gjorde politik och dess tillblivelse coolt. I romantiskt motljus och till melodramatisk musik ägnade de smartaste och finaste människorna dagar och nätter åt att via politiken förbättra tillvaron.

Det var drömmar som bara några år senare skulle projiceras på Barack Obama, USA:s första

svarta president. De kanaliserades också via klimatfrågan som fick ett uppsving inför klimat-toppmötet i Köpenhamn 2009, inte minst genom ett filmatiserat föredrag av Al Gore, ”En obekväm sanning”.
En obekväm vändning kom dock med den trendkänslige krönikören Thomas Friedmans bok ”Hot, flat and crowded”. Som många före honom vände Friedman blicken mot Kina och lekte med tanken på den upplysta diktaturens goda kraft. Han förespråkade att ”bli Kina för en dag” så att byråkratin kunde införa förment kloka åtgärder som platspåseskatt, utan att behöva bry sig om ett motvilligt folk och andra demokratiska petitesser. Få anammade, med sedvanlig svensk försening, denna tids tankar som Miljöpartiet. Denna bakgrund är nödvändig för att förstå partiets situation och agerande på senare år. Europaparlamentarikern Pär Holmgrens (MP) naiva flirtar med tanken på klimatdiktatur hade sin internationella förlaga. Tron på politikens gränslösa möjligheter förklarar Miljöpartiets famösa utspel 2015 där kulturen skulle

leda ”en grundläggande omställning av samhället” genom att alla inom kultursektorn skulle stöpas i samma mångfaldsperspektiv.
Här ges också svar på frågan: Varför lyfter inte Miljöpartiet i opinionen?, som ställts i samband med Greta Thunberg och hennes klimatdemonstrationer. De kom nämligen som en kulturchock för miljöpartister som marinerats i drömmen om det teknokratiska styret – som utövas för medborgarnas bästa vare sig de vill eller inte – i en strävan som sedan 2014 krönts med regeringsansvar.
Varför skulle de lämna sina rymliga kontor, sina regeringsposter och sitt livsviktiga uppdrag för att gå ut på gatorna och skandera? Hade de inte mödosamt tagit sig förbi det stadiet? Här hade de ut i fingerspetsarna lärt sig att bemästra 00-talets ideal om den välvilliga elitens styre, och så ville folk ha något helt annat.

Mattias Svensson
mattias.svensson@dn.se

”Kärnkraftsintressen bakom Svenskt näringslivs elrapport”

MÅNDAG 29 JUNI 2020

DN. DEBATT 200629

Svenskt näringsliv har under våren drivit ett viktigt projekt för att beskriva behoven för den framtida svenska elförsörjningen. Tyvärr saknar projektet trovärdighet, eftersom branschorganisationen anlitat förespråkare för kärnkraft för genomförandet av centrala delar, skriver Charlotte Unger Larson, Johanna Sandahl och Anna-Carin Windahl.

Sverige står inför omvälvande förändringar i elförsörjningen. De kommande åren väntas elanvändningen öka kraftigt till följd av elektrifiering av transporter och industrin, samtidigt som den befintliga elproduktionen och vårt elnät blir allt äldre. Ovanpå detta är klimatkrisen akut och svensk elexport spelar en viktig roll för att minska utsläppen från fossil elproduktion i våra grannländer.

För det svenska näringslivet är låga elpriser, låg klimatpåverkan och hög leveranssäkerhet avgörande konkurrensfördelar. Därför är det bra att Svenskt näringsliv vill ta ett samlat grepp om elförsörjningen och identifiera nödvändiga politiska beslut för att Sverige ska kunna möta utmaningarna med ett hållbart och konkurrenskraftigt elsystem. En central del av initiativet är att modellera den svenska elförsörjningen för att identifiera ”kostnadsoptimala systemlösningar”. Tyvärr väcks stora frågor om studiens syfte då rapportförfattare, modellerare och finansiärer alla har tydliga kärnkraftskopplingar.

Vi ifrågasätter inte de inblandade parternas vilja att genomföra ett gediget arbete. Men den samlade bilden är att resultatet är bestämt på förhand, till fördel för kärnkraft:

1 Rapportens huvudförfattare, Staffan Qvist, forskar inom kärnkraft och är delägare i kärnkraftsbolaget Blykalla Reaktorer (Leadcold) som i samarbete med Newclearenergy har visionen att år 2032 ha ny, kommersiell kärnkraft på plats i

Sverige. Qvist är även författare till boken ”Klimatnyckeln” med budskapet att kärnkraft är helt nödvändig för att nå klimatmål och möta ett ökande elbehov. Samma slutsats drar han i en studie publicerad i Energy Policy.
2 Rapportens två modellerare är från USA, verksamma vid MIT respektive Princeton, och har kärnkraftsinriktning. Både i gemensam forskning och på debattsidor är budskapet att förnybar elproduktion inte räcker till.
3 Rapportens finansiärer är, utöver Svenskt näringsliv, två amerikanska stiftelser. Rodel foundation har tidigare finansierat ett amerikansk kärnkraftsforum och dess grundare är rådgivare till en pågående kärnkraftskampanj i USA. Den andra stiftelsen Rasmussen foundation tycks vara instiftad efter en professor i kärnfysik på MIT.
I en intervju om projektet framhöll Svenskt näringsliv att: *”Vi förväntar oss att politikerna tar bort skygglapparna och ägnar sig åt seriösa och faktamässiga analyser för att kunna vidta korrekta åtgärder*.

Vi får inte heller ha skygglapparna på. I ljuset av det är det viktigt att vi inväntar de här analyserna innan vi tar tydligt ställning för hur framtidens energisystem ska se ut.”

Men tyvärr gör valet av utförare och samarbetspartner att resultatet av den stundande utredningen riskerar att bli förutsägbart. Det vore inte förvånande om kärnkraftsforskarna kommer fram till slutsatser som är till fördel för både ny och gammal kärnkraft i det svenska elsystemet.

Författarens och experternas bakgrund skulle förstås inte behöva påverka slutresultatet. Med relevant indata och en välbyggd modell kan resultaten bli korrekta oavsett vem som utför arbetet. Det underlag som hittills presenterats tyder dock på att projektet är mycket vinklat. Lennart Söder, professor i elkraftsystem vid KTH, har pekat på en lång rad allvarliga brister i val av simuleringsmetod som inte beaktar vare sig existerande eller framtida flexibilitet och därmed systematiskt missgynnar det

förnybara och alltså gynnar kärnkraften.

Dessa brister gör att ett elsystem baserat på förnybar elproduktion förefaller bli dyrare än ett system med kärnkraft. Här är några av de största bristerna:

Modellen är inte anpassad efter svenska och nordeuropeiska förhållanden där den stora andelen vattenkraft kombineras med olika typer av flexibilitet och en stor handel mellan länderna. Metoden baseras dessutom på att alla år skulle vara så kallade torrår, med låg tillrinning och låga nivåer i vattenmagasinen. Modellens sätt att hantera import och export bortser helt från Norges omfattande vattenkraft och stora vattenmagasin som gör det möjligt att spara vatten (energi) från en tidpunkt till en annan. På samma sätt beaktas inte heller vatten- och pumpkraft i Finland, Tyskland eller Litauen.

Modellen underskattar grovt framtida flexibilitet i till exempel vätgasproduktion, batterier och elbilar. Potentiellt viktig teknik som ”vehicle-to-grid” där elbilar levererar el till nätet ryms inte i modellen, trots att studien gäller

år 2045 och tekniken redan i dag har börjat användas på flera håll. Därtill kan man fråga sig varför modellen utgår från att kalkylräntan skulle vara densamma oavsett kraftslag. Det riskerar att bli mycket missvisande då vissa investeringar är mer riskfyllda än andra.
Det är allvarligt att Svenskt näringsliv låter företrädare för ett produktionsslag, kärnkraft, utreda den framtida elproduktionen i Sverige. Det kan liknas vid att regeringen låter marinen – och inte överbefälhavaren – utreda och lägga förslag om hur Försvarsmaktens budget ska fördelas mellan marinen, armén och flygvapnet.
I andra delar av Svenskt näringslivs initiativ, när det gäller studier kring exempelvis energieffektivisering, transportsektorns elektrifiering och elmarknadsdesign har oberoende konsulter anlitats. Varför gör man inte detsamma när det gäller elproduktionen? Det är en fråga vi ställde till Svenskt näringsliv redan i februari, men fortfarande inte har fått något svar på.

Framtidens elsystem måste vara hållbart och konkurrenskraftigt i förhållande till andra länder. Vi välkomnar alla initiativ som bidrar till ökad kunskap om hur det kan åstadkommas på bästa sätt. Vi hoppas att Svenskt näringsliv har tagit till sig av kritiken och gör en objektiv analys av elproduktionen, där både Sveriges unika förutsättningar och modern och flexibel teknik beaktas. Annars kommer studien tyvärr inte tillföra något av värde till energidebatten.

Charlotte Unger Larson, vd
Svensk vindenergi
Johanna Sandahl, ordförande
Naturskyddsföreningen
Anna-Carin Windahl, kanslichef
100 % förnybart

Ministern redo att driva igenom stora förändringar av arbetsrätten

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Regeringen kommer att driva igenom stora förändringar av arbetsrätten. Det fastslår arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S) – trots kritiken från fackligt håll. Men hon understryker att de nuvarande förslagen måste omarbetas och riktar kritik mot samarbetspartierna.

– Det är oseriöst när Nyamko Sabuni (L) säger att det i princip inte finns något att diskutera, säger Eva Nordmark.

Drygt tre veckor har gått sedan utredningen om en förändrad arbetsrätt presenterades för regeringen. Utredningen är en del av januariavtalet mellan regeringspartierna, Centern och Liberalerna, och det är de två borgerliga partierna som varit pådrivande för en förändring.

När utredningen lades fram underkände arbetsmarknadsminister Eva Nordmark slutsatserna. Alldeles för arbetsgivarvänligt och inte i enlighet med direktiven, fastslog hon.
– Jag kan konstatera att ett av de viktiga krav vi hade både i direktiven och i januariavtalet klarade man inte av att leverera. Jag ser att utredningen inte lever upp till de krav på balans mellan parterna på arbetsmarknaden som vi har ställt. Det är en kraftig slagsida till arbetsgivarnas fördel. Utredningen går väldigt långt när det gäller ökad flexibilitet för arbetsgivarna medan den inte går alls lika långt när det gäller löntagarnas trygghet, säger Eva Nordmark.
Just nu ligger bollen hos arbetsmarknadens parter som har fram till sista september på sig att förhandla fram hur en förändring av arbetsrätten ska se ut. Om de inte lyckas med det ska utredningens förslag genomföras, enligt januariavtalet.
Det bäddar för strid mellan S och samarbetspartierna C och L. Arbetsmarknadsministern vill att utredningens förslag ska justeras

och omförhandlas medan C och L är kallsinniga till annat än marginella förändringar.
– Jag tycker att det är oseriöst när Nyamko Sabuni säger att det i princip inte finns något att diskutera och att vi bara ska genomföra utredningen rätt av. Självklart måste vi ta ansvar för hela utredningen och vilka konsekvenser den kan ge på hela arbetsmarknaden. Vi kommer att behöva diskutera igenom vad förslagen innebär och jag menar att vi kommer att behöva justera i utredningens förslag. Jag tycker inte att det är seriöst att säga att utredningen ska genomföras rätt av, så jobbar vi inte i Sverige, säger Eva Nordmark.
I januariavtalet står det uttryckligen att om parterna inte kommer överens så ska utredningens förslag genomföras. Är det då orimligt att, som C och L gör, mena att förslagen ska genomföras?
– Vi jobbar inte så i Sverige, att vi tar en utredning rätt av och utan att diskutera gör den till lagstiftning. Om man i januariavtalet skulle ha beskrivit exakt hur varje steg skulle gå till så hade det varit ett väldigt tjockt

material. För mig är det självklart att ta in synpunkter så att vi har ett brett beslutsunderlag. Man måste ta det här på stort allvar och göra ett gediget arbete.
Enligt Eva Nordmark finns det flera delar i utredningen som måste vägas av mycket noga. En är förslaget om att uppsägningar i företag med färre än 15 anställda inte ska kunna ogiltigförklaras.
– Det är ett exempel på ett sådant förslag som är så pass långtgående till arbetsgivarens fördel att det slår över på löntagarnas trygghet. En annan är att situationen för äldre löntagare riskerar att försämras. Enligt utredningens egen konsekvensanalys kommer förändringarna av arbetsrätten inte att leda till ökad sysselsättning eller lägre arbetslöshet. Däremot kommer det att bli lättare för unga och nyanlända att ta sig in på arbetsmarknaden. Det sker på bekostnad av äldre löntagare som riskerar att fastna i långtidsarbetslöshet.
– En ökad rörlighet kan innebära att otryggheten ökar för äldre arbetskraft. Vi måste diskutera att förslag i den här delen inte motverkar det vi är överens om i

andra delar, nämligen att värna äldres möjligheter till ett långt arbetsliv och se till att man kan jobba ända fram till pension. Vi måste ta oss an den här utredningen seriöst och verkligen göra en analys av vad den får för effekter och konsekvenser.

Är du beredd att genomföra ett förslag som gör att tryggheten för äldre på arbetsmarknaden försämras?

– Vi behöver justera det här och analysera det. Vi vill ha ett förslag som är väl balanserat och ökar tryggheten, inte minskar den. Lagen om anställningsskydd kom till delvis för att skydda äldre arbetskraft. Vi måste bedöma vad det här kommer att ge för konsekvenser.

Vad är det i utredningens förslag som du ser inte kan genomföras för att balansen ska kunna upprätthållas?

– Det får vara något som vi återkommer till. Vi är överens om att vi ska utöka undantagen från turordningsreglerna och det ska vi göra. Vi är också överens om att göra kostnaderna mer förutsägbara vid uppsägningar, och det kommer vi också att leverera. Men vi är även överens

om att öka tryggheten för löntagarna. Rätten till kompetensutveckling är helt central. På dagens arbetsmarknad ligger tryggheten framför allt inte i jobbet du har i dag utan det du kan få i morgon.
Tjänstemän från bland annat arbetsmarknadsdepartementet har suttit med som referens i utredningen – varför har inte de reserverat sig om utredaren frångått direktiven?
– Våra tjänstemän har ett uppdrag att ställa frågor och följa utredningen. När det gäller frågan om balansen mellan parterna så är inte det något som matematiskt går att räkna ut. Det är något som vi politiskt måste ta ansvar för. Det är en politisk bedömning vad som är en balans mellan parterna, det finns ingen exakthet i det. När vi gör politiska förändringar så måste vi politiskt ta ansvar för hur vi uppnår den här balansen. Det kan vi inte lägga på en enskild tjänsteman att bedöma.
Men det kommer att bli stora förändringar av arbetsrätten?
– Ja, det blir det. Det är min uppgift att ta det här i mål. Jag kommer inte att kasta den här utredningen i papperskorgen. Det

har lyfts som förväntningar från fackligt håll om att jag ska göra det men det kommer jag inte att göra. Jag kommer att leverera enligt januariavtalet. Om parterna kommer överens så går vi vidare med det. Annars går vi vidare med utredningens förlag men de behöver justeras.

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se

Fakta. Arbetsrätten i januariavtalet

S, MP, C och L är överens i januariavtalet om att arbetsrätten ska ”anpassas efter dagens arbetsmarknad samtidigt som en grundläggande balans mellan arbetsmarknadens parter upprätthålls”.
En del är att lagen om anställningsskydd ändras genom tydligt utökade undantag från turordningsreglerna.
Om arbetsmarknadens parter kommer överens om förändringar av arbetsrätten ska regeringen lägga ett förslag i linje med parternas överenskommelse.
Om parterna misslyckas ska regeringen, enligt januariavtalet, genomföra de förslag som lagts fram i utredningen om en

förändrad arbetsrätt som presenterades den 1 juni. Utredningen om en förändrad arbetsrätt är nu ute på remiss. Svaren ska vara inne senast den 26 oktober.

Tusentals svenskar kan lida av ptsd efter covidsmitta

MÅNDAG 29 JUNI 2020

De som vårdats för svår covid-infektion drabbas inte bara av kroppslig svaghet, utan kan också få svåra psykiska biverkningar.

En stor grupp – kanske flera tusen personer – tros lida av ptsd, posttraumatiskt stressyndrom. Vården ställer

nu in sig på en flod av hjälpsökande.

Drygt tusen covidpatienter har i dagsläget skrivits ut från slutenvården på Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg. Alla fick en broschyr i handen när de lämnade. Där står om vikten av mat, motion och dagsljus, men där står också om det få av dem kanske räknat med – ångesten, mardrömmarna, nedstämdheten och känslan av overklighet. Det som i många fall kommer att klassas som ptsd, posttraumatiskt stressyndrom

– Jag tror vi måste tänka att det är som om vårt land varit indraget i ett litet krig, säger Katharina Stibrant Sunnerhagen, professor i rehabiliteringsmedicin på Sahlgrenska och med i ledningsgruppen för covid-rehabiliteringsteamet.

I Stockholm, som är hårdare drabbat än Göteborg av pandemin, har professor Kristian Borg på Danderyds sjukhus motsvarande roll. Han är också ordförande i svensk förening för rehabiliterinsgmedicin.

– På bara ett par månader har man skrivit ut mellan 3 000 och 4

000 patienter här, som ingen efter det tittat närmare på. Det vi vet är att de alla haft känslan av att inte kunna andas vilket självklart sätter spår, säger han.
– För många är det första gången de insett att de är dödliga, säger Katarina Stibrant Sunnerhagen.
Både hon och Kristian Borg refererar till en brittisk studie som nyligen publicerades i JRM – Journal of rehabilitation medicine – där forskarna följt patienter som vårdats för de tidigare coronautbrotten sars och mers. En tredjedel av patienterna i studien diagnostiserades med ptsd.
– Det är skillnader mellan olika coronavirus men vi tror att erfarenheter från studier av mers och sars är relevanta när vi talar om resttillstånd efter covid-19, säger Kristian Borg.
Än så länge finns ptsd-patienterna till största delen i kulisserna. Den som lämnar iva har till en början fullt upp med att få tillbaka sin muskelstyrka, rörlighet och lungkapacitet.
Rehabiliteringsprofessorerna känner igen mönstret.

– Det ser vi på alla – ”bara jag kan lära mig gå igen”. Först senare kommer de på att de vill kunna hantera intryck också, säger Katharina Stibrant Sunnerhagen.
Hennes kollega David Krabbe är psykolog och med i teamet som ska arbeta med covideffekterna i Göteborg.
– Ptsd är kopplat till händelser som upplevs livshotande. Man blir inte av med känslan, trots att den hotande situationen är över, säger han.
David Krabbe beskriver de vanligaste symtomen på ptsd: mardrömmar, påträngande minnesbilder och hög anspänning.
– Det är som att man alltid sitter på fåtöljen, och inte i den, fyller Katharina Stibrant Sunnerhagen på.
– Jag tror att mycket kommer att gå över av sig själv, men för en del blir det kvarstående, och då ska man söka hjälp, säger David Krabbe.
De typiska ptsd-patienterna i Sverige har hittills varit flyktingar med minnen av krig och tortyr, - eller kvinnor som levt i våldsamma relationer. Den genomsnittlige iva-patienten

under covidpandemin är en medelålders, överviktig man.
– Det är en ny grupp. Och det är ju inte manligt att må dåligt. Allt som är inom folk, och inte påtagligt på utsidan, tar tid att uppmärksamma och kan vara skämmigt för många, säger Katharina Stibrant Sunnerhagen.
I informationsbladet som covid-patienterna i Göteborg får med sig hem står att det är vanligt med ångest och overklighetskänslor och att man inte ska vara rädd att be om hjälp om besvären inte klingar av. Både i Stockholm och i Göteborg är tanken att den psykologiska eftervården ska hanteras inom befintliga strukturer – första steget för den som vill ha hjälp är alltså att kontakta vårdcentralen.
– I princip skulle alla ha fått en remiss till primärvården redan när de skrevs ut från iva, men det har uppenbarligen inte funkat hundraprocentigt. Jag tror att detta blir en stor patientgrupp till hösten, säger professor Kristian Borg på Danderyds sjukhus.

Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se

Fakta. Posttraumatiskt stressyndrom

Den som har varit med om våldsamma, kränkande eller chockartade händelser kan efteråt få psykiska symtom. Det kan till exempel drabba någon som upplevt sig vara hotad till livet eller som har blivit vittne till mycket skrämmande händelser.
För en del försvinner symtomen så småningom av sig själv, medan andra kan få psykiska trauman. Det innebär att symtomen är kvar. Symtomen kan vara upprepade och påträngande minnen av det skrämmande som har hänt. Att återuppleva händelsen ger ofta stark ångest och stress. Det är vanligt med mardrömmar som ger stark ångest. Andra vanliga symtom är minnesförlust, nedstämdhet, självmordstankar. Men det finns även fysiska symtom, som ont i magen eller diarré, hjärtklappning eller högt blodtryck. Det kan dröja innan symtomen märks. Källa: 1177

De nya maneterna kan hota den biologiska mångfalden

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Ovanligt många maneter har rapporterats på västkusten under juni månad. Dessutom har klängmaneten – en ny art som är svårare att upptäcka men som bränns desto mer – börjat sprida sig längs kusten, enligt forskare.

– Det är ett typexempel på hur klimatförändringarna kan påverka arterna i våra vatten, säger marinbiologen Björn Källström.

Juni har bjudit på många badtillfällen men också, av sociala medier att döma, fler oönskade möten med maneter av olika slag. Björn Källström, forskare vid Göteborgs Marinbiologiska laboratorium, bekräftar att maneterna både tycks vara fler och att de dykt upp tidigare på västkusten i år.

– Vi har inga säkra svar än, det har gått för kort tid, men det har

troligtvis med varmare vatten och lägre vintertemperaturer att göra, säger han.
Det vi kallar för maneter är från början polyper som sitter fast som knappar i grunt vatten. Inför våren börjar de knoppa av sig. Björn Källström beskriver det som att man skivar en gurka och skivorna simmar iväg och blir så kallad medusa. Dessa hinner sedan föröka sig under sommaren innan de förstörs. När det blir varmare påskyndas manetens livscykel.
– Om vi får en mild vinter startar hela den processen tidigare och man tror också att den blir effektivare. Det är troligtvis därför som vi fick många maneter så tidigt i år.
Just nu forskar Björn Källström bland annat på klängmaneten, som han menar kan vara en helt ny art.
Lika liten som en femkrona orsakade den stor uppståndelse när den upptäcktes på västkusten 2018.
– Den bränns ganska ordentligt och är svår att upptäcka på vattenytan eftersom den är så liten och oansenligt färgad. Man kan inte, som med vanliga

maneter, ha någon som håller utkik över vattenytan när man badar, säger han.
Enligt Björn Källström har dykare sett maneter med samma utseende tidigare men med en avgörande skillnad: de brändes inte. Nu undersöker Björn Källström tillsammans med andra forskare runt om i världen om de två arterna är besläktade.
– De genetiska proverna har hittills visat att de inte har så mycket gemensamt. Mycket tyder på att den brännande varianten är en helt ny art.
Den har siktats på västkusten – mer specifikt i några vikar på Tjörn och Orust – och den amerikanska östkusten. Björn Källström tror att den har förts hit med båt. Men att den har stannat och trivs här kan, enligt honom, bero på klimatförändringarna.
– Det är ett ganska vanligt mönster. Vi kommer att få se fler nya arter som är anpassade till varmare vatten. Ett exempel är japanska jätteostron. De har funnits i Europa sedan 60-talet men det har varit för kallt för dem här uppe. Nu har de etablerat sig på västkusten, säger han.

Det i sig behöver inte alltid vara negativt, men det finns en risk att de nya arterna är invasiva och hotar den biologiska mångfalden.
– Det är därför vi måste ha garden uppe och ta hand om dem precis när de dyker upp. Det är vår enda chans.
Klängmaneten vet man för lite om för att kunna säga om det är en invasiv art. Björn Källström får rapporter som enligt honom tyder på att den sprider sig på västkusten men om den innebär ett hot för andra arter är oklart. Trots att den bränner mer än en brännmanet, finns det enligt Källström ingen större anledning till rädsla.
– Klängmaneten trivs bäst i ålgräsängar, under växter, i lugna vikar. Där brukar inte vi bada, säger han.
Samtidigt som klängmaneten ser ut att etablera sig i svenska vatten kan andra brännmaneter vara på väg bort eftersom vattentemperaturerna på flera håll blir över 20 grader.

Marina Ferhatovic
marina.ferhatovic@dn.se

M får medhåll om opolitisk coronakommission

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Samtliga oppositionspartier håller med Moderaterna om att ledamöterna i den kommission som ska utreda arbetet mot coronaviruset ska vara opolitiska, enligt Ekot i Sveriges Radio.
I fredags kritiserade Moderaterna att det i regeringens underlag funnits resonemang om att det är angeläget att det ingår personer med politisk bakgrund i kommissionen. Nu säger alla oppositionspartier att de delar Moderaternas syn.
– Jag tycker det är otroligt viktigt att de som väljs har förtroende från alla partier, och att de inte kan misstänkas för att gå något partis intressen. Låt det vara den här oberoende kommissionen som alla kan lita på, säger Vänsterpartiets partiledare Jonas Sjöstedt till Ekot.
TT

Sex gripna efter mordförsök i Umeå

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Sex personer har gripits efter ett misstänkt mordförsök i centrala Umeå under natten till söndagen. På morgonen tog sig en skadad man till sjukhuset i Umeå och strax därpå inledde polisen en förundersökning om försök till mord. Ett område i centrala Umeå spärrades av för teknisk undersökning.

På eftermiddagen klargjorde polisen att sex män gripits. De ska förhöras innan åklagare tar beslut om anhållan. Den skadade mannen vårdas på sjukhus men ska enligt polisen förhöras under eftermiddagen eller kvällen. Ännu vill polisen inte gå ut med några detaljer om vad som misstänks ha skett. Polisen har knackat dörr i området, och ber allmänheten om hjälp med iakttagelser från området under morgontimmarna.

TT

Äldre kvinna borta i flera dygn

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Närmare sex dygn har nu gått sedan en kvinna i 70-årsåldern försvann från sin sommarstuga i Julita norr om Katrineholm. Sökandet efter henne fortsatte på söndagen.
Efter att ha konsulterat läkare har polisen gjort bedömningen att kvinnan fortfarande kan vara vid liv.

– Läget är oförändrat, säger Fredrik Andersson, vakthavande polisbefäl.
Sökandet fortgår med hjälp av bland annat hundar och en helkopter. Cirka tio poliser deltar i arbetet. Missing People, en orienteringsförening och hemvärnet har också engagerats i sökandet.
TT

Sköldpadda övervintrade i Jämtland

MÅNDAG 29 JUNI 2020

En försvunnen sköldpadda har hittats välbehållen efter att ha tillbringat vintern i det fria utanför Östersund, rapporterar op.se.
Mr Tomato lämnade hemmet förra sommaren och trots ett stort sökpådrag gick han inte att hitta. Familjen fick lämna sommarstugan utan sköldpadda och ingen trodde att han skulle överleva vintern.
Men i veckan dök han upp igen. En annan semestrande familj hittade honom och lade upp en bild i en Facebookgrupp. Marie Eriksson, som är vän med Mr Tomatos familj, kände genast igen honom och kontaktade de förvånade och glada ägarna.
TT

Erik Ohlsson: Egypten kan inte existera utan flodens vatten

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Nilen är en del av Egyptens identitet och egyptierna behöver verkligen allt vatten de kan få. Ändå undviker landets president Abdelfattah al-Sisi att ta till hot och nationella brösttoner i frågan om vilka länder som ska ha tillgång till Nilens vatten.

Analys

För några år sedan träffade jag Hassan Gad i Kairo. Hassan arbetade som skeppare på en felucca, den klassiska egyptiska segelbåten. Hans jobb var att locka turister att ta en segeltur på Nilen.

Men affärerna gick uselt. Terrordåd och politisk oro hade skrämt bort de utländska besökarna från Egypten. Hassan fick vara glad om det blev en segling om dagen. Familjen hade han i Qena, ett sextiotal mil söderut. Jag frågade hur det fungerade.

– När jag längtar efter min fru och mina barn tänker jag på att det är samma vatten, samma flod som flyter genom Qena som finns här i Kairo, svarade han.
Hassan Gads reflektion säger något om egyptiernas förhållande till Nilen. Inte nog med att floden är landets pulsåder i bokstavlig mening: utan flodens livgivande vatten skulle dagens Egypten inte kunna existera. Nilen är också en del av egyptiernas kollektiva medvetande. Något metafysiskt. Ungefär som ”skogen” för en svensk.

Det här nära förhållandet till Nilen gör naturligtvis grannlandet Etiopiens pågående exploatering av flodens vattenresurser extra känslig.
Hur långt är Egypten berett att gå för att behålla sin nuvarande överhöghet över Nilen? De förhandlingar som förts med Etiopien har hittills inte lett någonvart.
År 1979, när Egyptens dåvarande president Anwar Sadat skrivit under fredsöverenskommelsen med Israel, fastslog han att det enda som skulle kunna få Egypten att gå i krig igen var – vatten.

Men den nuvarande presidenten Abdelfattah al-Sisi har varit noga med att framhålla att dispyten med Etiopien måste lösas förhandlingsvägen. Han vill engagera FN:s säkerhetsråd. Den som läser nyhetsrapporteringen får snarare bilden av att hetsporrarna finns på den etiopiska sidan.
al-Sisi är annars känd som kompromisslös. Han har också militär bakgrund, var tidigare arméchef. Vad beror återhållsamheten på i det här fallet?

Egyptens krigsmakt må vara en av världens tio starkaste (ligger på nionde plats på jämförelsesajten Globalfirepower.com), med en halv miljon soldater i aktiv tjänst och ett flygvapen på över tusen stridsplan. Men resurserna är också hårt ansträngda.
Sedan ett tiotal år utkämpar den egyptiska armén ett lågintensivt krig mot jihadistgrupper på den norra delen av Sinaihalvön. Till detta kommer de senaste dagarnas utveckling i Libyen, där president al-Sisi hotar med att låta Egypten gå i krig mot

regeringen i Tripoli, som stöds av Turkiet.
Att kriga på tre fronter samtidigt är nog för mycket även för den före detta fältmarskalken al-Sisi.
Erik Ohlsson

Skogsägare oroas för nya bränder i värmen

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Skogsägaren Rolf Sundell förlorade nästan 200 hektar mark i de förödande bränderna sommaren 2018.
Nya rekordtemperaturer och SMHI:s brandriskprognoser väcker minnen till liv.
– Det är hemskt hur det ser ut, krigshärjat. Kläderna blir alldeles svarta när man går där ute, säger Rolf Sundell.

Lördagen den 14 juli 2018 drar ett åskoväder in över Hälsingland. Blixten slår ned och snart brinner tre skogar samtidigt i Kårböle, Enskogen och Ängra. Mitt i Ängrabranden ligger skogsägaren Rolf Sundells marker.
Rolf Sundell kommer ut på söndagskvällen, och upptäcker att det brinner i ungefär hälften av hans två skogsfastigheter som gränsar mot varandra.
– Jag stod där ensam och försökte släcka elden med en lövruska, och plötsligt kommer det ett gäng från hemvärnet som börjar göra samma sak.
Efter några timmar tvingas Rolf Sundell att vända hem. På väg mot bilen inser han hur omfattande branden är, och att släckningsförsöken är lönlösa. Dagar senare tar han sig upp på ett berg i närheten, tillsammans med sambon Siv Nilsson. Därifrån kan de överblicka alla tre bränder samtidigt.
– Vi såg brandflygplanen som kom ett efter ett, och hur de fyllde på och dumpade vatten.
I mitten av augusti lyckas man, efter hjälp av frivilliga brandmän från Polen, och EU-märkta brandflyg, äntligen att släcka

bränderna. Rolf Sundell och Siv Nilsson får lov att återvända till sina ödelagda marker.
– Det är nästan med tåren i ögat när man kommer dit ut och ser hur det ser ut. Det ser ut som ett krigslandskap. Men det får man börja lära sig att leva med och tänka att det är fortfarande bara materiellt – det var inga personer som försvann eller blev skadade. Det får man ta med sig.
Under vintern som följer avverkas markerna av ett kontrakterat skogsbolag. Vissa delar av träden går att använda, men mycket av virket går som energived.
– Det som var timmer som man sågar plank och virke av gick att såga, men man fick sanera allt. Men det andra virket, som går till massaindustrin i vanliga fall fick inte komma in i fabrikerna på grund av all sot.
Eftersom Rolf Sundell hade försäkrat sina marker, slipper han våndas av direkta ekonomiska följder. Men försäkringen täcker inte bortfall för framtida tillväxt ur ett långsiktigt perspektiv.
– Försäkringen täcker upp värdet här och nu, då när det började brinna och en kort tid framöver.

Våren 2019 sår han nytt. I år har det även gjorts en del planteringar. Om det har lyckats återstår att se. En del av det som såddes har redan dött. Men det kan ta upp till fyra år innan resultatet syns, enligt Rolf Sundell.
– Går det åt pipan blir det väldigt dyrt.
Rolf Sundell sitter i bilen med sambon Siv Nilsson.
Termometern visar att det är 31 grader utanför. SMHI har gått ut med en varning för extremt höga temperaturer i veckan, upp emot 35 grader. Det är snustorrt i marken och risken för skogsbrand utmärks med orange och rött på väderkartorna i stora delar av landet. Området runt Ljusdal är ett av dem. Rolf Sundell är bekymrad.
– Jag tycker att man skulle ha ett generellt eldningsförbud när det är så här. Kommer det ett åskväder blir man extra orolig. Det är nog många i trakterna som känner så, man är mer rädd för skogsbränder än vad man har varit tidigare.
De som är ute och arbetar i skogarna är extra försiktiga nu, menar han. Eldvakter går efter

skogsmaskinerna för att snabbt hinna reagera om de skulle antändas. Förhoppningen är att det ska finnas helikoptrar på stand-by, som är tillgängliga omgående om en brand skulle uppstå.

– Börjar det brinna uppe på en höjd är det svårt för brandkåren att få tillgång till vatten och få dit slangar. Helikopter är det allra bästa.

Rolf Sundell vill lyfta den fina hyllningskonsert som hölls till alla som arbetat med släckningsarbetet och all service runt omkring ett år efter bränderna. Flera tusen personer, bland annat statsministern, samlades då i Kårböle.

– Det är ett bestående minne.

Anna Skoog
anna.skoog@dn.se

Reseskyddet begränsas för nyligen sjuka

MÅNDAG 29 JUNI 2020

När UD lyfter avrådan från att resa till tio länder gäller åter hemförsäkringens reseskydd. Men för att försäkringen ska gälla finns saker att vara extra noga med, särskilt om man nyligen varit sjuk.

Från den 30 juni finns det inte längre någon avrådan från att resa till Belgien, Frankrike, Grekland, Island, Italien, Kroatien, Luxemburg, Portugal, Schweiz och Spanien. Det innebär att reseskyddet i hemförsäkringen åter gäller för resor till dessa länder. Hemförsäkringarnas så kallade reseskydd gäller normalt under 45 dagar på resa. Försäkringen ger exempelvis skydd vid akut sjukdom, eller olycksfall då läkarvård behövs. Men personer som har varit sjuka under våren behöver vara särskilt noggranna före avresa.

– Man får inte åka med en pågående sjukdom eller pågående vårdbehov, säger Gabriella

Hallberg, jurist på Konsumenternas försäkringsbyrå.
Det krävs att man har varit symptomfri de senaste tre månaderna generellt, för den typen av sjukdom, för att försäkringen ska gälla. Det gäller alla sjukdomar om man uppsökt läkare och fått vård eller behandling som journalförts, enligt Gabriella Hallberg.
– Se till att kontakta försäkringsbolaget för att lämna information till en medicinsk förhandsbedömning som normalt sker via deras larmcentral. Då får du svart på vitt hur försäkringen gäller, säger hon.
Det är dock inte alla försäkringsbolag som har den tjänsten, bäst är att själv kontrollera vad som gäller hos det egna försäkringsbolaget.
I dessa tider, anser hon, bör man noga överväga om man ska resa då situationen ju kan innebära att speciella omständigheter råder på resmålet. Sjukvården är särskilt pressad på många håll, vilket kan försvåra en vårdsituation även om försäkringen ska hjälpa till vid sjukdom och olycksfall.

För resor till länder dit utrikesdepartementet fortfarande avråder från icke-nödvändiga resor, typiskt sett turistresor, gäller fortfarande att de flesta försäkringsbolag, med vissa undantag, exkluderar reseskyddet i hemförsäkringen så länge en avrådan finns. Reser man till dessa länder kan man inte heller räkna med det stöd och den information som en svensk ambassad i utlandet kan ge.
– Man tar fortfarande en risk om man reser. Det gäller att vara välinformerad både före och under resan om situationen förändras snabbt, säger Gabriella Hallberg.
TT

Ingen Coca-Cola på sociala medier

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Dryckesjätten Coca-Cola slutar med all annonsering på sociala medier i minst 30 dagar. Anledningen är den ökade uppmärksamheten på rasistiskt innehåll på flera plattformar. James Quincey, styrelseordförande för bolaget, säger i ett uttalande att det inte finns plats för rasism på sociala medier och uppmanar medieföretagen att ta större ansvar i frågan.

TT-AFP

Ryanair överklagar EU-stöd till Lufthansa

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Ryanair kommer kräva att EU:s bifall av Tysklands statliga nödlån till Lufthansa överprövas, enligt det irländska flygbolagets chefsjurist, Juliusz Komorek, skriver Reuters.
Juliusz Komorek hävdar att Lufthansa inte alls behöver statsstöd för att överleva, utan att pengarna endast är ämnade att bygga en krigskassa för att mota bort lågpriskonkurrenter.
Lågprisbolaget har vid ett flertal tillfällen kritiserat Lufthansa, som fått bifall från EU för det statliga paket som också ser ut att få bifall från aktieägarna.
Ryanairs vd, Michael O'Leary Michael O'Leary, skrev nyligen att nödpaketen gör det svårare för lågpriskonkurrenter att konkurrera inom kortdistansflygmarknaden.
TT

”Språket är nyckeln i all undervisning”

MÅNDAG 29 JUNI 2020

För att klara den svenska skolan måste du kunna svenska, så för nyanlända elever är snabb språkinlärning nyckeln.

De senaste åren har det byggts upp ett välutvecklat system för det, men insatserna kan variera från skola till skola. När kommunernas ekonomi nu försämras finns en oro för nedskärningar.

– Jag heter Youssef. Jag är elva år och bor i Akalla. Jag kommer från Egypten och talar arabiska och svenska. Jag tycker om att läsa och skriva. På tisdagar och torsdagar har jag idrott. Då tränar vi på styrka och kondition. I matematiken arbetar jag med klockan och...

– Det är det där krångliga ordet, ”multiplikation”, fyller läraren Malin Ganneby i.

Det är fredag och för förberedelseklassen på Oxhagsskolan i Akalla står självporträtt på schemat, både i bild och i ord. Youssef Kamil Ayad står längst

fram i klassrummet för sin muntliga presentation, medan den bakre delen pryds av liknande självporträtt från tidigare elever. Tioårige Ali från Pakistan, som gillar mat från KFC och har ”en mamma och en pappa som är jättesnälla”, och elvaåriga Zolzaya från Mongoliet (”Jag tycker om att simma. Jag tycker inte om basket”), är några av de som kommit till och lämnat klassen under de senaste åren.

En förberedelseklass är nyanlända elevers första kontakt med den svenska skolan, och tanken är att de ska vara här så kort tid som möjligt. Fokus ligger på att få upp tillräckliga kunskaper i svenska så att eleverna sedan ska kunna ha ”vanliga” lektioner, med sin ”vanliga” klass.

– Många som kommer har exempelvis bra kunskaper i matte, men de måste ju fortfarande förstå de svenska orden och termerna, säger Malin Ganneby i fikarummet efter lektionen.

– Språket är ju nyckeln i all undervisning, säger rektorn Ann-Christin Sundell.

Totalt är det 2,5 lärartjänster i förberedelseklassen och under vanliga, coronafria, tider hade det

även funnits modersmålslärare på plats som extra resurs. Antalet tjänster är en fördubbling jämfört med för några år sedan, och enligt Ann-Christin Sundell vill man utöka med ytterligare en tjänst.
– Det är inte alla skolor som har förberedelseklass, men vi väljer att satsa på det här. Den förra skolan jag var på hade ingen, och jag kan verkligen se skillnaden, säger hon.
– Visst, det kan finnas fördelar med att få ett ”språkbad” direkt i en ordinarie klass, men samtidigt blir det ju stora delar av dagen när eleven inte förstår någonting.

Enligt forskningen tar det 5–8 år att lära sig ”skolspråket”. Att det i statistiken är betydande skillnader i resultat mellan elever födda i Sverige eller som invandrat i tidig ålder och elever som kommit som tonåringar är därför inte så konstigt, menar Karin Sandwall, föreståndare för Nationellt centrum för svenska som andraspråk.
– Det viktiga är att vi har ett system för att underlätta för de här eleverna så mycket som möjligt, och se till att det finns resurser i ett tidigt skede, säger hon.

De senaste åren har Sverige också gjort satsningar på exempelvis kompetensutveckling för lärare och infört riktade resurser, och enligt Karin Sandwall ligger vi långt framme i ett internationellt perspektiv.
– Systemet är ganska bra, på papperet åtminstone. Däremot kan det vara ganska stora skillnader mellan olika kommuner och skolor, vilket inte blir så jämlikt.
Redan innan coronakrisen räknade fyra av fem kommuner med en försvagad ekonomi under 2020, och när besparingar ska göras tror Karin Sandwall att insatser för nyanländas lärande riskerar att prioriteras bort.
– Vi har redan sett en del indikationer på det, och är väldigt oroliga för att det kommer göra det svårare för nyanlända att lyckas i skolan framöver, säger hon.
”Ur blodstensmalm kan man framställa järn. Malmen innehåller järnoxid (Fe2O3). Järnoxid kan reduceras till järn med hjälp av kol. Balansera reaktionsformeln.”
Det är en av Skolverkets exempelfrågor till kursen Kemi A,

och vad som kan vänta eleverna på Globala gymnasiets språkintroduktionsprogram om bara några månader.
– Elever födda i Sverige tycker ju gymnasiet är svårt, så det är klart att man ibland tänker ”herregud, det är ju orimligt att våra elever ska kunna klara av det här”, säger klassens svenskalärare Matilda von Bahr.
Hon står i ett, på grund av coronakrisen tomt, klassrum på Globala gymnasiet och följer via datorn när lärarkandidaten Izabell Heiskanen håller i lektionen på distans. I dag ska klassen gemensamt hitta på ett slut till en exempelnovell, och Matilda von Bahr ler lite när eleverna föreslår vad huvudkaraktären ska heta.
– Matilda? Okej. ”Matilda tänder lampan, och då, från ingenstans…”. Vad ska hända nu? Har någon ett förslag, frågar Izabelle.
– Hon ser blod på golvet, skjuter någon in.
– Okej, nu blev det spännande här, säger Izabelle. Varför är det blod på golvet – Hussein, har du någon idé?

– Hon går in på toan och så ligger det någon död där.
– Okej. Vem då?
– Hennes dotter, föreslår någon annan.
– Nej nu blir det lite mörkt här, vi får ta och lätta upp det lite…
Izabell Heiskanen pratar bara svenska, och även om man som lärare på språkintroduktionsprogrammet har en medvetenhet kring sina ordval låter språket inte märkbart förenklat.
Ändå får det ses som en varningsflagg att hon frågar om alla vet vad ”våning” betyder, när eleverna inom kort förväntas ”ta ställning till om dagens konsumtion av varor är positiv eller negativ och argumentera utförligt för åsikten” (exempelfråga från svenska A).
Språkintroduktion leder inte till en gymnasieexamen, utan är ett sätt att läsa upp sina betyg för att därefter kunna söka in till ett nationellt program. Eleverna i Globala gymnasiets klass har oftast antingen kommit till Sverige sent under högstadiet eller inte gått i svensk skola alls.

En av dem är 19-åriga Mulki Khalif Hasan från Somalia, som kom till Sverige för drygt två år sedan.
– I början var det jättesvårt, när man inte förstod någonting. Men jag tror jag är ganska snabblärd, och började kolla på textad film på Netflix som hjälpte mig. Så hela det här året har det gått bra, säger hon.
Ungefär hälften av klassen kommer gå vidare till ett nationellt gymnasieprogram nästa år, däribland Mulki.
– Jag tror det kommer gå bra. Av det jag har hört från kompisar så säger de att det inte kommer vara så stor skillnad, men jag vet inte, de kanske ljuger…
Ljuger gör de säkert inte, menar Matilda von Bahr, men hennes erfarenhet är något annorlunda.
– Som jag hört så kommer första året vara jättetufft, man kommer gråta. Andra året blir bättre och i trean sitter allt på plats. Så man måste hålla ut.
Hon vet att många trots allt hoppar av, antingen för att de inte klarar skolan eller för att de exempelvis måste jobba för att få ihop ekonomin. Men hon får också ofta besök av tidigare elever

som klarat övergången bra och lyckats ta examen.
– Det känns hemskt att säga det men det beror faktiskt så himla mycket på vilken skola de kommer till, hur medvetet det jobbas med språkutvecklande arbete.

Fredrik Tano
fredrik.tano@dn.se

Här är nyanlända elevers väg in i svenska skolan

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Barn och ungdomar som kommer till Sverige efter skolstart börjar i uppförsbacke, men har också rätt till extra stöd längs vägen.
Här är de övergripande stegen en nyanländ elev går igenom, vilka insatser som erbjuds och hur ofta det leder till examen.

1 Kommer till Sverige

De senaste åren har det svenska flyktingmottagandet sett väldigt olika ut, och därmed även antalet nyanlända elever i skolan. Mellan 2014/15 och 2016/17 ökade antalet med drygt 20 procent per läsår, för att sedan gå ner till cirka 2 procent.
Läsåret 2019/20 räknas drygt 60 000 elever (6 procent av det totala antalet) som nyinvandrade, det vill säga som kommit till Sverige efter skolstart och för som mest fyra år sedan.

2 Placering i kommun

Nyanlända som kommer till Sverige blir anvisade till en viss kommun, och sedan mars 2016 är alla kommuner skyldiga att ta emot och ordna boende för de som fördelats dit. Kan man ordna boende själv har nyanlända dock möjlighet att bosätta sig i vilken kommun man vill.
I Skolverkets senaste sammanställning, från hösten 2017, återfanns nästan två tredjedelar av alla nyanlända elever i 25 procent av landets 290 kommuner, och nära hälften fanns i 10 procent av kommunerna.

3 Placering i skola
Precis som för alla andra är det hemkommunens ansvar att erbjuda nyanlända en plats vid en kommunal skolenhet, men vårdnadshavarna har som vanligt också möjlighet att önska en skolplacering, även bland friskolor både i och utanför kommunen. Eftersom många friskolor använder kötid som urvalsgrund kan det dock bli svårare att bli antagen som nyanländ. Enligt Skolverkets sammanställning går omkring 95 procent av nyinvandrade elever på kommunala skolor.

4 Kunskapsbedömning
Inom två månader från det att eleven fått en skolplacering ska det genomföras en inledande bedömning av dennes kunskaper och förmågor, som kan ske på skolan eller på centrala mottagningsenheter. Förkunskaperna kan skilja sig mycket åt, bland annat beroende på hur skolsystemet såg ut i elevens tidigare hemland, och den inledande bedömningen ska ligga

till grund för planeringen av den fortsatta utbildningen.

5 Placering i klass

Efter att kunskapsbedömningen analyserats ska rektorn besluta om vilken årskurs och klass eleven ska börja i. Det är upp till varje rektor att organisera undervisningen av nyanlända, men vanligt är att eleverna delvis börjar i en så kallad förberedelseklass. Där ligger fokus på att utveckla språkkunskaperna i svenska, samtidigt som det är möjligt att få studiehandledning på modersmålet.

Så snart eleven bedöms kunna följa undervisningen i ett ämne i ordinarie klass ska motsvarande undervisning i förberedelseklassen upphöra, och därmed sker övergången oftast stegvis.

Elever kan ha en prioriterad - timplan. Då läser eleven mer svenska eller svenska som andraspråk till förmån för andra ämnen, om rektorn bedömer att en bättre utvecklad svenska ger eleven bättre möjligheter att klara kunskapsmålen.

För elever som kommer till Sverige under högstadietiden är

skolan skyldig att upprätta en individuell studieplan, med information om vilken utbildning och vilka stödåtgärder som kan behövas för att uppnå gymnasiebehörighet.
Om det bedöms bli svårt kan eleven få en anpassad timplan, vilket innebär att skolan kan prioritera bort ett eller flera ämnen till förmån för de ämnen som krävs för gymnasiebehörighet. Idrott och hälsa får dock inte väljas bort, och den totala undervisningstiden får inte vara mindre.

6 Grundskoleexamen
Våren 2019 gick totalt 84,3 procent av eleverna ut grundskolan med tillräckliga betyg för att bli behöriga till ett nationellt program på gymnasiet. Vid Skolverkets senaste statistiska analys var skillnaderna små mellan elever med svensk bakgrund (90,9 procent), med utländsk bakgrund födda i Sverige (86,1 procent) och elever som invandrat före skolstart (84,8 procent).
När det kommer till elever som invandrat efter skolstart blir dock skillnaderna betydligt större. För

de som kommit till Sverige någon gång under årskurs 1–5 var siffran 66,4 procent, och bland de som börjat under högstadiet blev endast 29,1 procent behöriga till gymnasiet.

7 Gymnasiet

Går man ut grundskolan med tillräckliga betyg kan man välja att söka till vilket program man vill på gymnasiet. De som inte blivit behöriga ska också erbjudas en gymnasieplats, men då i ett så kallat introduktionsprogram.
Ett vanligt alternativ för nyanlända elever är att gå språkintroduktion, som ska innehålla undervisning i svenska eller svenska som andraspråk i en i övrigt individuellt satt studieplan.
Programmet i sig leder inte till en examen utan ett ”gymnasieintyg” med information om vilka kurser som elven läst. Det övergripande målet är att eleverna efter utbildningen ska ha blivit behöriga att söka in till ett nationellt gymnasieprogram.

8 Gymnasieexamen

Man får bara börja på ett nationellt gymnasieprogram

innan man fyllt 20 år, men klarar man inte den tidsgränsen erbjuder både komvux och folkhögskolor möjligheten att läsa in en gymnasieexamen oavsett ålder.

När SCB 2017 räknade på hur många som har slutbetyg från gymnasiet vid 24 års ålder såg siffrorna ut så här:

Inrikes födda: 8 av 10.

Utrikes födda, invandrat innan sju års ålder: 7 av 10 män och 8 av 10 kvinnor.

Utrikes födda, kommit som flykting från ett land utanför Europa efter 13 års ålder: knappt 3 av 10 män och drygt 3 av 10 kvinnor.

Fredrik Tano
fredrik.tano@dn.se

Ermira kom från Kosovo – nu stöttar hon andra som flytt krig

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Ermira Musliu flydde med sin - familj till Sverige från Kosovo som barn. I anpassningen till sitt nya land upplevde hon skol-sköterskan som en trygghet. Nu stöttar hon själv ensam-kommande som flytt krig.

Ermira Musilu var bara fem år när hon kom med sin familj till - Sverige. Hon minns fortfarande kulturkrockarna på skolan och hur föräldrarna kämpade med språkförbistring och att komma in i samhället.

– För mig spelade skolsköterskan och kuratorerna en viktig roll, det var tryggt att de fanns där för att hjälpa. De var aldrig särskilt frågvisa, men kom ofta och satte sig bredvid mig i korridoren och pratade lite.

Den erfarenheten har hon tagit med sig i arbetet som skolsköterska på Framtidsgymnasiet i Kristianstad där många av eleverna är

nyanlända – att det ofta är i korridorerna som kontakten skapas.
Många av de ensamkommande hon träffar bär på trauman och har posttraumatiska stressymtom som huvudvärk, magont, sömnproblem och mardrömmar. En del har förlorat familjemedlemmar och utsatts för tortyr och några har svårt att orka med skolan.
– Jag brukar prata med dem om att det är fullt normala reaktioner på de händelser de varit med om – händelser som ingen borde behöva uppleva. Jag brukar också påminna dem om att de redan klarat så mycket.
Mycket av hennes jobb i dag handlar om att hjälpa eleverna att komma i kontakt med andra vårdinstanser och se till att de inte hamnar mellan stolarna. Även att reda ut vilka vaccinationer de har – vilket kan vara rena detektivarbetet.
– När de börjar här har de ofta hunnit skickas runt mellan flera olika skolor och kommuner. Ibland hinner man inte mer än lägga upp en plan så flyttas de igen.

Under specialistutbildningen undersökte Ermira Musliu hur förberedda skolsköterskor är för att ta hand om ensamkommande med posttraumatiska stressyndrom. Många kände att de saknade verktyg. Undersökningen har publicerats i en vetenskaplig tidskrift och används av en organisation inom EU som arbetar mot radikalisering.
Att träffa elever med stora trauman är svårt, säger Ermira Musliu.
– Även om det inte är vi skolsköterskor som ska behandla posttraumatisk stress så måste vi kunna bemöta dem när de berättar. Det är viktigt att vara närvarande i samtalet och ändå hålla en professionell distans. Detta kan vara dränerande men ger samtidigt väldigt mycket, tycker hon.
– Trots allt de tampas med – många har förlorat sin familj, de blir runtflyttade och ska samtidigt visa sin rätt att vara kvar i landet – har de en fantastisk vilja och styrka att klara sig här.

Hon berättar att de ensamkommande eleverna ofta blir nyfikna när de ser att henne namn inte är svenskt och känner till kriget i Kosovo.
– Jag ser att de ser upp till att jag också har flytt krig och jag försöker använda det för att prata om motivation och att skapa sig förutsättningar för att lyckas här. Jag hade det ju förspänt för mig på ett helt annat sätt, jag hade min familj hos mig. Men jag vet hur det är att komma till ett nytt land och försöka skapa mig en egen identitet utan att ge upp den kultur jag fått hemifrån, säger hon.

Annika Wilhelmson
annika.wilhelmson@dn.se

Guldbron en dödsstöt mot klimatmålen

MÅNDAG 29 JUNI 2020

Medan andra världsstäder storsatsar på gröna lösningar lever Stockholm fortfarande kvar i tokbilismens era. Ingen annan huvudstad skulle drömma om att behandla sin historiska stadskärna som vi,

skriver journalisten och författaren Claes Britton i den första delen av två i granskningen av en praktfull skandal: Guldbron.

Efter min artikel om ”Guldbron” i Dagens Nyheter den 23 mars flödade kreativiteten i liknelser för denna motorvägsramp som angjort Stockholms historiska centrum. Mest träffade var en bild som blev viral: bron är som en full person som gör entré på ett barnkalas.

Ingen ansvarig har trätt fram för att försvara ”Guldbron” efter den upprörda kritik som har framförts. Ekande tystnad råder. Plötsligt verkar ingen vilja kännas vid denna pjäs som man nyss var så stolta över.

Hur kunde det bli så här?

Historien om Slussen hedrar vårt svenska begrepp långbänk. Redan under 1980-talet inleddes debatten om en ombyggnad. Frågan försvann senare in i Dennispaketet, den enorma infrastrukturplan där en motorvägsring kring Stockholm var huvudnumret.

När mastodontsatsningen havererade i slutet av 1990-talet återväcktes frågan om Slussen.

Kring millennieskiftet började planerna för en ombyggnad ta form.
Detta var en tid då det ännu stod en skarp politisk strid mellan å ena sidan förespråkare av biltrafik, å andra sidan utbyggd kollektivtrafik, där, förenklat, högern och socialdemokratin stod på bilarnas sida medan kollektivtrafikens förespråkare fanns i vänstern och miljörörelsen, inte minst bland feminister.
”Guldbron” är en relik från Dennispaketet. Bilismens förkämpar genomdrev att Slussens trafiklösning dimensionerades för att ta emot de pendlare från Nacka och Värmdö vilka hade snuvats på sin ännu levande dröm om ”den östliga förbindelsen”.
”Det hade blivit ett ramaskri från den sydöstra regionen annars”, som oppositionsborgarrådet Jan Valeskog (S), som varit inblandad i Slussen-projektet sedan 90-talet, uttrycker saken.
Stadsbyggnadsrådet Joakim Larsson (M) har avböjt att svara på mina frågor med motiveringen att jag skriver en debattartikel – vilket han kan ha rätt i.

Idén att all trafik skulle passera Slussen över en enda bro kläcktes av en handläggare vid Stockholms Stadsbyggnadskontor. Av någon anledning så vann detta förslag politikernas gehör och började leva sitt eget liv. Bron var ursprungligen smalare men breddades när olika krav tillgodosågs. I början av millenniet hade politikerna kommit fram till att åtta körfält behövdes – ett krav som skrevs in i förutsättningarna för de arkitektkontor som deltog i den tävling om Slussen som slutligen avgjordes 2009 (den tredje i ordningen).

Redan här begicks det misstag som bestämde utformningen av Slussen, grundat på ett politiskt beslut – att biltrafiken än en gång skulle tillåtas dominera en av Stockholms vackraste och viktigaste platser.

Många försökte förmå politikerna att ta reson. Många hävdade att detta är en återgång till 1950-talet då man byggde motorleder längs våra kajer. Flera av de arkitektkontor som deltog i tävlingarna om Slussen framförde kritiska synpunkter, även

vinnande Foster & Partners vars ansvarige arkitekt har avböjt att svara på mina frågor med motiveringen att de är ”politiska”. Vittnesmålen är samstämmiga om att Stockholm stads företrädare var oemottagliga då man hade låst sig vid åtta körfält. Den kalkyl som låg till grund för bron utgick från den trafik som i början av millenniet passerade över Slussen, omkring 30 000 fordon per dygn. ”Det var uttalat att vi inte skulle dimensionera för någon större ökning av biltrafiken”, säger Martin Schröder, handläggare vid Stadsbyggnadskontoret och ansvarig för detaljplanen för nya Slussen. Han tillägger: ”Däremot talades det aldrig om att minska trafiken, det gjorde det ju inte…” Att sedan själva ”Guldbron” kom att dimensioneras inte för 30 000 utan för 200 000 fordon per dygn, enligt uppskattning av trafikforskare, förklaras med ambitionen att erbjuda olika trafikslag skilda körfält. ”Man ville ha kollektivtrafiken i egna körfält och med påfartsramperna till Stadsgårdskajen, som i och för sig var ifrågasatta, och utrymme för vänstersväng, så landade man i att

den här kapaciteten var nödvändig”, säger Mattias Lundberg, chef för trafikplaneringsavdelningen vid Trafikkontoret vid Stockholms stad.
Detaljplanen antogs 2011. Därmed var Rubicon korsad och vi fick den ”guldbro” som tio år senare anlöpte vår stad.
2013 förändrades förutsättningarna när dåvarande regeringen Reinfeldt körde över sina partikamrater i Stockholm i beslutet om utbyggnad av tunnelbana till bland annat Nacka. Stockholmsmoderaterna hade bekämpat utbyggnaden med mantrat ”T-banan är färdigbyggd”. Det låter uråldrigt, men motståndet mot T-banan, förr med öknamnet ”socialsnöret”, var ideologiskt. Detta politiska motstånd var en orsak till att utbyggnaden av det överlägset snabbaste, mest resurs- och yteffektiva urbana transportmedlet hade stått stilla sedan 1970-talet medan Stockholms folkmängd hade fördubblats.
Slussens trafiklösning överlevde obegripligt nog beslutet om tunnelbanan. Jan Valeskog

hävdar att ”justeringar” vidtogs, dock utan att dessa påverkade behovet av åtta körfält eller fortsatt bilpendling över Gamla stan från Nacka och Värmdö med påfart från Stadsgårdskajen. ”Det bedömdes att kapaciteten behövdes då de ekonomiska konsekvenserna kunde bli för negativa annars”, säger Valeskog. Under sin leveranstid har ”Guldbron” förvandlats till en anomali. Samtliga experter som jag har talat med är överens: ingen annan stad med progressiva anspråk skulle drömma om att anlägga en sådan här bilbro i sin historiska stadskärna 2020. Rörelsen mot minskad biltrafik i innerstäder uppstod i Europa, med Holland och Danmark som pionjärer, och har spridit sig ”pandemiskt”. I internationella medier har jag läst om progressiva åtgärder i München, Paris, Madrid, Barcelona, Milano, Rom, Nürnberg, Bryssel, New York, San Francisco, Portland, London, Utrecht, Hamburg, Dijon, Aten, Edinburgh, Birmingham, Bogota, Mexiko city, Peking, Melbourne, Bangalore, Singapore, Tokyo,

Seoul, Hongkong, Kapstaden, Vancouver och många fler.
Till Köpenhamn vallfärdar arkitekter och stadsplanerare för att studera stadens framsynta arbete med framför allt cykeltrafiken. Oslos stadskärna är numera till stor del bilfri, med stränder som öppnats för folkliv. Även Helsingfors har på senare tid uppmärksammats för sitt innovativa ”mobility on demand”-system, syftande till att ingen av stadens invånare ska ha anledning att äga bil privat så snart som 2025.

Ingenstans i internationell press har jag funnit någon publicitet om Stockholm i detta sammanhang. Den enda svenska stad som nämns är Uppsala, 2018 utsedd till Årets klimatstad av Världsnaturfonden. Även i Malmö och Lund förbereds åtgärder som experter beskriver som betydligt mer visionära än i Stockholm. Det är tydligt att Stockholm sackar efter även nationellt.
Oslo, Köpenhamn och Helsingfors har under senare år attraherat internationell uppmärksamhet även för andra satsningar inom arkitektur, kultur och

stadsplanering, där minskad biltrafik i innerstäderna är en grundförutsättning. Djärva investeringar i nya kulturinstitutioner har i dessa städer drivit på kreativ urban dynamik, med ökande antal internationella besökare som kommer för att uppleva arkitektur och annan kosmopolitisk kultur. Till Stockholm kommer arkitektstuderande för att se byggnader och miljöer från 1900-talets början. Från det senaste halvseklet finns knappt något som väcker intresse i denna målgrupp.

Utvecklingen kan avläsas i det globala intresset för städerna online. 2013–2019 ökade intresset för Oslo med 14,2 procent, för Köpenhamn med 12,9 procent och för Helsingfors med 6,5 procent, medan Stockholm var jumbo med en ökning på 2,0 procent.
”I den svenska debatten talas bara om utsläpp vilket är omodernt”, säger Alexander Ståhle, trafikforskare vid Kungliga Tekniska högskolan. ”Det är bara en del av det hela. Stockholm förlorar i attraktivitet genom att inte hänga med i utvecklingen”.

Om vi ändå håller oss till utsläppsmål så kan vi konstatera att Stockholm står inför svåra utmaningar. Experterna är ense: om vi ska uppfylla Parisavtalet räcker det inte med mer miljövänliga bilar. Fordonstrafiken måste minskas med minst trettio procent till 2030 – samtidigt som Stockholm fortsätter växa.
Hittills syns få tecken på att utvecklingen går åt rätt håll. Sedan biltrafiken i innerstaden minskade med trängselavgifterna 2007 har den legat konstant medan trafiken i regionen har ökat. En tydlig uppgång följde öppnandet av Norra länken 2017 och en motsvarande väntar med Förbifart Stockholm. Bilägandet i regionen har ökat. Bensin och diesel dominerar medan elbilar förblir ett marginellt, om än växande undantag. Omkring åttio procent av biltrafiken i Stockholms innerstad utgörs av personbilar, till två tredjedelar körda av övervägande medelålders män. Radikalare åtgärder måste till om klimatmålen skall uppnås men Stockholm skjuter dessa framför sig.

En förklaring till den nedslående utvecklingen, utöver Norra länken och andra satsningar på biltrafik, är att det i flera kommuner inom Stockholmsregionen har byggts nya stora bostadsområden utan anslutning till kollektivtrafik – där det är svårt att klara sig utan bil och där den omoderna normen en parkeringsplats per bostad har fortsatt att tillämpas. För hållbara områden som byggs världen över, även i Stockholm, är det förhållandet minskat till ned mot 0,1 parkeringsplats per hushåll – eller helt utan privata parkeringsplatser.

Stockholmsregionen har fortsatt bygga för ökad biltrafik.

I städer är en annan aspekt viktigare än utsläpp, nämligen utrymme. Med växande befolkningar och stigande fastighetsvärden är det orimligt att låta bilarna ta den plats som de gavs då folkmängder var bråkdelar av dagens.

Oavsett bränsle så blir det alltmer ohållbart att ta en farkost på ett och halvt ton och fjorton kvadratmeter i anspråk för att transportera en person på sjuttio–åttio kilo. Pendling med bil är en ”tvångströja” för urban utveckling

som det formuleras i internationell facklitteratur.
”Det spelar ingen roll hur du mäter”, säger Roland Elander, affärsutvecklingschef vid Sustainable Innovation, ett bolag inriktat på energieffektivisering.
”Du kan räkna på miljöpåverkan, trängsel, kostnader, slitage, tidsåtgång eller vad du vill. Resultatet blir alltid detsamma. Att pendla till jobbet till fots, på cykel eller med kollektivtrafik är 400 gånger så effektivt som att pendla med bil.”
Omställning handlar till stor del om kostnadsfri förändring av beteenden. Jag behöver bara se till mig själv. För femton år sedan körde jag omkring som en dåre i city i olika ärenden. Med tiden blev det mindre, sedan aldrig. När jag gjorde mig av med bilen var lättnaden större än jag hade kunnat ana. Flera vänner har samma erfarenheter. Studier visar att det går lättare än förväntat att ställa om till liv utan bil – och att omställningen spar pengar, tid, stress och energi; att livskvaliteten förhöjs utan bilägande.
Det är inte rationella skäl som gör att människor väljer att pendla med bil utan drivkrafter som

gamla vanor, status, bekvämlighet och fördomar. Hur många gånger har jag inte lyssnat till repliker som ”jag skulle aldrig i livet åka tunnelbana”?

Låt oss också vara tydliga: bilismen är en könsfråga. Världen över är mönstret detsamma. Minst två tredjedelar av bilförarna är män. Ett omvänt förhållande gäller för kollektivtrafik. Alla förslag för minskad biltrafik möts av samma aggressiva, manligt dominerade opinion vilken politiker bävar inför.

Otaliga exempel visar att det fungerar som med rökning på krogen. Motståndet är hätskt men när åtgärderna är vidtagna så fungerar det smärtfritt. Inte ens de mest inbitna bilisterna vill trafikera flanörstråk, lika litet som storrökare önskar rökning tillbaka i offentliga miljöer.

En annan enkel lärdom: lika säkert som att trafiken ökar med nya vägar, lika otvetydigt minskar den när gator stängs av för biltrafik – inte bara lokalt utan även totalt. Ett exempel från Stockholm är Klarabergsgatan som har stängts för biltrafik. Kalkyler befarade att trafiken på omgivande gator skulle öka med

åttio procent. I själva verket blev ökningen fem procent på de närmaste gatorna, med minskning totalt i området.
Åtgärder för minskad biltrafik kräver politiskt mod. Här finns en förebild i Anne Hidalgo, Paris första kvinnliga borgmästare, som har genomfört åtgärder som tidigare ansågs otänkbara i denna stad som i likhet med de flesta storstäder har plågats av trafikinfarkt. I en artikel i The New York Times berättas om hur Hidalgo utmanar opinionen då boulevarder, torg och knutpunkter byggs om för att förbättra miljön för boende, gående och cyklister. ”Urbana skogar” och gröna stråk genom Paris planeras och anläggs.
Hidalgo har valt att bemöta den fientliga opinionen i stället för att ducka undan, kallat sina kritiker för macho och fortsatt att genomdriva sin strategi. ”En del har att göra med att vara kvinna”, som Hidalgo säger med ett leende i intervjun. ”Att vara kvinna som vill minska antalet bilar innebär att reta många män”.
I Paris stod en symbolisk strid om den motorväg längs Seines högra strand som Hidalgo 2015 lät

stänga av över en mer än tre kilometer lång sträcka i den historiska stadskärnan. Bilisternas och bilindustrins lobby stämde staden Paris men Hidalgo vann efter en process under vilken hon fick utstå hot och trakasserier. Nu rullar cyklister och rullskridskoåkare i avskilt körfält förbi trafiken från Concorde till Bastille. Varma helgkvällar lockar stråket besökare från hela Parisregionen. Ingen skulle drömma om att föreslå att återinföra biltrafik på denna ovärderliga plats.

I jämförelse med Paris och många andra städer framstår Stockholms insatser under senare år som försiktiga.
Den andra och avslutande delen i granskningen av Guldbron publiceras i morgondagens DN Kultur.

Claes Britton

Claes Britton.

Född 1963, är författare, journalist och grundare av kommunikationsbyrån BrittonBritton.
Han är uppvuxen i Stockholm och har länge intresserat sig för

stadsbyggnadsfrågor. Hans senaste bok är ”PA&co – ännu en kokbok”. (Albert Bonniers förlag 2016).

MP hotar med regeringskris: ”Asylrätten viktig för oss”

TISDAG 30 JUNI 2020

Miljöpartiet hotar med att utlösa en regeringskris om Socialdemokraterna gör upp med de borgerliga partierna om en striktare migrationspolitik.

– En sådan politik ska förverkligas i en regering och om vi inte står bakom så är det omöjligt, säger MP-språkröret Isabella Lövin.

Socialdemokraternas vision om en bred migrationsuppgörelse håller på att krascha. När migrationskommitténs arbete går in i slutfasen hotar Miljöpartiet med regeringskris om S går vidare med en striktare politik tillsammans med de borgerliga partierna. Språkröret Isabella Lövin pekar framför allt ut förslaget om en gräns för asylmottagandet som det stora problemet.

– Vi kan inte se att man kan använda ett volymmål och samtidigt respektera grunderna i asylrätten, säger hon till DN.

Innebär det att ni lämnar regeringen om förslaget om en gräns för asylmottagandet, går igenom?

– Om man ska förverkliga en sådan politik så behöver regeringen genomföra den och det går ju inte om inte hela regeringen står bakom. Vi har ett kollektivt ansvar. Det är inte så att vi kan sitta i regering och genomföra en politik som Socialdemokraterna inte tar ansvar för och vice versa, säger hon.

Om ni hoppar av väntar talmansrunda och ett eventuellt nyval samtidigt som vi befinner

oss i en pandemi. Är det inte en stor risk att ni betraktas som oansvariga?

– Det är väldigt olyckligt att vi som sitter i regering inte utgår från att vi ska komma överens med utgångspunkt i januariavtalet. Där har vi en överenskommelse om en humanitär skyddsgrund och familjeåterförening för alternativt skyddsbehövande.

Vad skulle ni vinna på att hoppa av i ett läge där ni också har väldigt låga opinionssiffror?

– Vi som parti har grundläggande värderingar. Vi är ett parti med rötter i fredsrörelsen och i miljörörelsen. Vi måste ta ansvar för att stå upp för den politik som genomförs och det är viktigt för väljarna att veta var vår gräns går. Asylrätten är en väldigt viktig fråga för partiet. Socialdemokraterna har lovat att ta en eventuell överenskommelse genom riksdagen i stället för i regeringskansliet om det är så att Miljöpartiet inte ställer sig bakom.

Är det ett alternativ för er att reservera er mot en sådan överenskommelse och sitta kvar i regeringen?

– Det är absolut inte ett alternativ för oss att medverka till att förverkliga en sådan politik.

Så allt eller inget?

– Vi har ett kollektivt ansvar i regeringen. En sådan politik ska förverkligas i en regering och om vi inte står bakom den så är det omöjligt.

Ni samregerar med ett parti som redan i maj 2018 meddelade att de vill ha en striktare migrationspolitik. Att de skulle anta den här hållningen kan väl inte ha kommit som en överraskning för er?

– Vi har också ett januariavtal med ytterligare två partier. Vi lever i en proportionell demokrati och där kan vi förhandla. Jag ser inte att vi står så långt ifrån varandra i den här frågan.

Vad tycker du om att Socialdemokraterna förhandlar med de borgerliga partierna utan att ni är med?

– Det viktiga är att vi kan se till så att få en överenskommelse som Miljöpartiet kan stå bakom. Det är klart att vi ser med oro på om man kommer överens med Moderaterna. Då kommer det att

vara omöjligt att det är en politik som vi står bakom.

Varför får ni inte vara med i förhandlingarna?

– Vi har en kontinuerlig kontakt där vi har varit tydliga mot Socialdemokraterna. Det är i högsta grad andra partier som anser att vi inte ska vara med.

”Klimatet kan inte vänta” har länge varit er paroll. Men om ni skulle lämna regeringen blir konsekvensen att ert inflytande över klimatpolitiken raderas. Är det värt det?

– Vi behöver fokusera på den här frågan. Jag hoppas vi kan komma överens i regeringen. Det är en väldigt känslig tid och då hoppas vi att det finns intresse att hålla ihop och därmed fortsätta ta ansvar för en klimatomställning.

Upplever du att det finns ett internt tryck på att lämna?

– Det här är en viktig fråga för Miljöpartiet och många är engagerade. Vi är väldigt grundade i de här frågorna och då pågår det mycket diskussioner.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se

Lördag 15 augusti.

Då ska migrationskommittén, där samtliga åtta riksdagspartier ingår, lämna sitt förslag till regeringen.

”Det här är en väldigt knepig situation”

TISDAG 30 JUNI 2020

Miljöpartiet har hamnat i ett läge med i princip bara dåliga alternativ att välja på. Det menar Niklas Bolin, docent i statsvetenskap.

– Det vore en oerhörd prestige-förlust att inte vara med och komma överens om de beslut som en regering ska fatta. Det är oerhört ovanligt, säger han.

Uppgörelsen om migrationspolitiken har satt hård press på Miljöpartiet. Att regeringspartnern Socialdemokraterna förhandlar med andra partier utan dem, beskriver Niklas Bolin, docent i statsvetenskap vid Mittuniversitetet som har forskat om Miljöpartiet, som en både allvarlig och ovanlig situation.
– Miljöpartiet försöker naturligtvis tona ner betydelsen av det, men det är likväl ett ganska anmärkningsvärt förhållande, säger han.

Miljöpartiets språkrör Isabella Lövin säger till DN att det stora problemet med migrationsuppgörelsen är förslaget om en gräns för asylmottagandet. Hon menar vidare att MP inte kan sitta i en regering som för en politik de inte kan ta ansvar för. En uppfattning som Niklas Bolin delar.
– Det vore en oerhörd prestigeförlust att inte vara med och komma överens om de beslut som en regering ska fatta. Det är oerhört ovanligt, säger han.
Om Miljöpartiet lämnar regeringen blir det upp till

talmannen att undersöka möjligheterna att bilda en ny regering. Om det inte skulle lyckas blir nästa steg extraval, något som Niklas Bolin inte tror att Miljöpartiet skulle välkomna givet deras låga opinionssiffror i nuläget.

– Samtidigt är det problematiskt för Socialdemokraterna om regeringen skulle falla. Men där tror jag att man samtidigt är ganska måna om att stå upp mot tydliga restriktioner i migrationspolitiken. Man vill inte ha mer liberala regler än andra EU-länder. Det här är en väldigt knepig situation.

Om Miljöpartiet skulle välja att stanna kvar i regeringen, migrationsöverenskommelsen till trots, tror Niklas Bolin att det skulle handla om ett ganska skadeskjutet parti.

– Då kan man verkligen ifrågasätta vilken tyngd och betydelse de har i en regering där det kommer fram som att Socialdemokraterna är den reella regeringen.

Men att det skulle vara bättre för Miljöpartiet att sitta i opposition

är inte självklart, enligt Niklas Bolin.

– Om man är ute efter att vinna väljare är det troligtvis lättare. Är man ute efter att driva igenom förändring och få igenom sin politik är det bättre att sitta i regering. Men det är två perspektiv som är svåra att förena.

Stefan Bjarnefors

S redo att köra över MP enligt Moderaterna

TISDAG 30 JUNI 2020

Moderaterna hävdar att Socialdemokraterna är redo att köra över Miljöpartiet för att nå en uppgörelse om migrationspolitiken – och kräver skriftlig dokumentation.

– Vi vill ha garantier, säger partiets migrationspolitiska talesperson Maria Malmer Stenergard.

I mitten av augusti ska den parlamentariska migrationskommittén, med representanter från alla riksdagspartier, lägga fram sitt förslag om hur Sveriges migrationspolitik ska se ut. Flera av punkterna strider mot Miljöpartiets politik, bland annat förslaget om införandet av ett volymmål för svenskt mottagande. Nu uppger Moderaternas migrationspolitiska talesperson Maria Malmer Stenergard att Socialdemokraterna på migrationskommitténs möte i torsdags gav garantier för att de är redo att gå vidare med ett förslag utan Miljöpartiet. För att vara säkra på att Socialdemokraterna står fast vid löftet kräver Moderaterna skriftlig dokumentation.

– På mötet som vi hade med kommittén sade Socialdemokraterna att de är redo att agera utan Miljöpartiet. Det är klart att vi vill ha det här på pränt så vi vet att överenskommelsen blir på riktigt, säger Maria Malmer Stenergard till DN.

Efter att slutbetänkandet lämnats till justitie- och migrationsminister Morgan

Johansson (S) i augusti ska olika remissinstanser komma med synpunkter. Det är då förslaget kan stöta på patrull – om Miljöpartiet inte går med på att remittera utredningen, menar hon.
– Vi vill ha garantier för att Socialdemokraterna är redo att gå vidare utan Miljöpartiet, annars riskerar det bara att bli en pappersprodukt som sedan kan omförhandlas av regeringen innan det blir ett skarpt förslag.
Efter att förslaget varit ute på remiss ska det vidare till lagrådet som ska ge sina synpunkter, innan beslut tas i riksdagen.
Vad vill Moderaterna i den här frågan?
– Vi vill få på plats en stram invandringspolitik som håller över tid, där S och M utgör basen för överenskommelsen, så att vi kan hantera de enorma integrationsproblem vi ser. Det är klart att det är lättare att nå en sådan överenskommelse utan MP.
DN har sökt S med frågor om det stämmer att de sagt sig vara redo att gå vidare med ett förslag utan MP. Socialdemokraternas representant i

migrationskommittén, Rikard Larsson, skriver i en skriftlig kommentar att partiets ”ambition är att få ihop en så bred överenskommelse som möjligt”.

Marit Sundberg
marit.sundberg@dn.se

Ledare: M bör glömma SD och satsa på ekonomin

TISDAG 30 JUNI 2020

Pandemin har stärkt de stora partierna. Så skrev Sveriges radio i helgen, efter att Novus senaste mätning visat ökat stöd för Socialdemokraterna och Moderaterna.
I undersökningen hade väljarna fått peka ut sitt favoritparti i de viktigaste sakfrågorna och Moderaterna ansågs bäst på att

hantera landets ekonomi samt på lag och ordning. Lägg till att M och S är de partier som växt i opinionen under våren, medan exempelvis Sverigedemokraterna har fallit markant (Novus 25/6). Därmed blir det uppenbart att det finns mycket i dagens politiska klimat att hålla fast vid för landets ledande oppositionsparti, även när coronakrisen är över.

Då kommer den inrikespolitiska debatten troligtvis att kretsa kring hur ekonomin ska stärkas och massarbetslösheten motas. Det öppnar för en mer traditionell politisk diskussion, med en tydlig höger-vänster-konflikt, vilket bör passa Ulf Kristersson (M).

Inte minst eftersom krisen har tydliggjort att det är han som är Sveriges oppositionsledare – om det var någon som tvivlade på det tidigare – och som under pandemin har varvat saklig kritik med att stötta regeringen.

I takt med att jobb och ekonomi, där M har hög trovärdighet, kräver större utrymme kan M med fördel släppa sargen på en del andra områden. Exempelvis i sin benhårda och stundtals symboltyngda hållning kring invandring och integration.

För som partiets ungdomsförbund, Muf, skrev i början av sommaren får en strikt migrationspolitik inte urarta i populism: ”Att tumma på principer för kortsiktiga vinster i opinionen leder bara in i en återvändsgränd” (DN Debatt 4/6). Därför borde M, i de pågående migrationssamtalen, gå flera av de andra partierna till mötes och säga ja till hyggliga regler för familjeåterförening. Bland annat för att det ökar sannolikheten för att det blir en överenskommelse som håller över tid. Men framför allt för att ”varje åtstramning bör bedömas för sig”, för att citera Muf, och föräldrar och barn behöver få leva tillsammans, oavsett hur deras situation ser ut i övrigt.

Vidare skulle ett sådant ställningstagande understryka de tydliga skillnader som finns mellan Moderaterna och Sverigedemokraterna, som Ulf Kristersson på mindre än tre år har gått ifrån att ”inte samtala eller förhandla eller kompromissa med” (2017), via ”det var hög tid att träffa SD” (2019), till att öppna för en budgetförhandling (2020).

Den positionsförflyttningen märks även bland väljarna, enligt den nationella SOM-undersökningen som presenterades förra veckan. Där skriver valforskaren Henrik Oscarsson att det växer fram starkare ömsesidiga sympatier mellan KD-, M- och SD-anhängare, vilket är ett symtom på problemet.

Som fem tunga liberalpartister nyligen påpekade: ”Den som rör sig närmare SD rör sig samtidigt bort från Liberalerna” (SvD 14/6). Samma sak gäller – kanske i ännu högre grad – Centerpartiet. Och i stället för att gå i SD:s riktning bör M jobba för att inte vidga avståndet ytterligare till C och L. Ett sätt att åstadkomma det är just att Moderaterna fokuserar på den ekonomiska politiken, där de borgerliga partierna har betydligt lättare att hitta gemensamma ståndpunkter än på andra delar av den politiska spelplanen. Ett annat är att M drar sitt strå till stacken för att få till en migrationspolitisk uppgörelse som håller längre än till nästa val.

DN 30/6 2020

Coronastrategin är till för medelklassen

TISDAG 30 JUNI 2020

Det blir intressant för de svenskar som i sommar beger sig ut i Europa, detta att man numera får medlidsamma blickar när man berättar om sin härkomst. I det brittiska klassamhället, där jag under de senaste åren vistats från och till, har jag tidigare mötts av avund eller intresse från vänsterhåll: ”Wow, berätta mer om föräldraförsäkringen!” Nu är det snarare, ”Oh my, oh dear… är din familj okej?”
De hade inte behövt oroa sig så mycket, har det visat sig. Mina närmaste har varit relativt förskonade, och i välmående Stockholmsområden hör svår covidsjukdom till ovanligheterna. Som framgår i Expressens granskning (28/6) är det framför allt boende i huvudstadens fattigare delar som drabbats. Gapet som redan före corona-pandemin var stort har nu breddats. På Lidingö har få behövt

sjukhusvård. I Rinkeby kanske man redan närmar sig flockimmunitet.
Detta är knappast någon överraskning. För ärligt talat: vem har den svenska strategin riktat sig till? Vem var den utformad för? Inte de äldre, inte egentligen. Det fanns ingen seriös plan för hur man skulle hindra smittan från att komma in på äldreboenden.
Inte heller andra riskgrupper. De som förlorat inkomst till följd av att smittspridningen i samhället omöjliggjort deras arbete kommer att kunna få ersättning först i september.
Och inte personer i socioekonomiskt utsatta områden. De som ofta arbetar i samhällsbärande yrken där arbetare tidigt nekades skyddsutrustning. I äldrevården. I kollektivtrafiken.
Nej, trots att jämlikhet ingår i Folkhälsomyndighetens uppdrag verkar den ha haft den friska medelklassens bästa för ögonen den här gången. Den svenska coronastrategin har utgått från eget ansvar: Om ”vi” bara skötte oss, gjorde förnuftiga val – var

hemma när vi var sjuka, jobbade hemifrån så mycket som möjligt, tog bilen i stället för bussen – skulle vi slippa frihetsinskränkningar. ”Vi” skulle få gå på restaurang som vanligt och så småningom resa vart vi ville.

I stället för att trycka ned smittspridningen, för att som våra grannländer skydda riskgrupper och samhällsbärare, har regeringen accepterat att det okända coronaviruset har brett ut sig.

Precis som liberaler och socialdemokrater i andra länder tidigt varnade för, betalas priset för en sådan strategi av samhällets svagaste. Allt i enlighet med en bakvänd rättviseprincip: gynna de bäst ställda, oavsett hur det påverkar dem som redan före corona hade kortare förväntad livslängd, sämre generell levnadsstandard och färre resurser.

”Eget ansvar” betyder ”välj rätt!” Och även i Sverige är valmöjligheter ojämlikt fördelade.

Elsa Kugelberg
elsa.kugelberg@dn.se

”Nekad behandling väcker frågor om värderingar”

TISDAG 30 JUNI 2020

Enstaka fall har kommit till allmänhetens kännedom där människor har valts bort trots tomma vårdplatser, skriver Sveriges kristna råd i en replik på Hanne Kjöllers kolumn.
www.dn.se/om/replik-ledare/
Dela

”Det kommunala självstyret kostar liv under pandemin”

TISDAG 30 JUNI 2020

DN. DEBATT 200630

Sveriges statsskick gör att styrningen av samhällets tjänster inte fungerar i krislägen. Väldigt många människor har gjort stora insatser under pandemin, men systemfel gör att deras insatser ofta inte leder till resultat.

Gemensamt för dessa systemfel är det kommunala självstyret som hindrar rationella krisfunktioner och gör det möjligt att skylla på andra, skriver Martin Ingvar.

Den svenska tanken om det goda samhället klarade inte verkligheten när pandemin slog till. Sverige har inte klarat av organisatoriska utmaningar som vi egentligen trodde att vi var världsbäst på. Vi står inför en smärtsam korrigering av den nationella självbilden. Bara genom att formulera problem och lösningar i klartext kan vi klara framtida kriser: Sveriges alla enskilda kommuner och regioner har inte förutsättningar och resurser för att klara välfärdsuppdraget eftersom de är för små.

Internationella data visar preliminärt att det inte är sämre i Sverige avseende vården när man drabbats av covid-19 än på jämförbara platser i världen. Det beror till stor del på att tillräckligt många har följt de allmänna råden från Folkhälsomyndigheten, smittspridningen saktats ner och belastningen på sjukvården kunnat hållas på en rimlig nivå.

Sjukvården har klarat uppdraget tack vare extraordinära insatser från personalen men också för att vården vilar på professionens starka inflytande på verksamheten och har rötter i en krigsorganisation – linjeorganisation med avdelningar, divisioner, stabsläge, förstärkningsläge och etablerade principer för prioritering. Det gick snabbt att ställa om för nya krav. Utanför sjukvården finns det däremot tydliga tecken på flera systemfel som kostat liv. Gemensamt för dessa systemfel är det svenskaste av allt – det kommunala självstyret. Det hindrar rationella krisfunktioner och gör det möjligt att skylla på andra. När det gått så långt att vår utrikesminister lägger skulden på enskilda medarbetares sjuknärvaro i äldrevården blir det närmast som en scen ur ”Fawlty Towers” där servitören får bära hundhuvudet för de fatala bristerna i pensionatets ledning. Pandemin är inte över men det går redan att se ett tydligt mönster: Sveriges statsskick gör att styrningen av samhällets tjänster inte fungerar i krislägen. Väldigt många människor har

gjort stora insatser men systemfel gör att deras insatser ofta inte leder till resultat.
Det är regionernas ansvar att hålla beredskapslager av sjukvårdsmateriel, tillräckliga för att klara en kris. Det har inte skötts – i stället har man fått dela på det som finns av munskydd, visir, handdesinfektion, plastförkläden, narkosläkemedel och provtagningspinnar.
Sjukvårdens behov har prioriterats och kommunerna har fått vänta, en väntan som kostat liv. Genom att upprätta en krisorganisation för fördelningen av tillgängliga resurser försökte Socialstyrelsen i praktiken organisera bort skadeeffekterna av det regionala och kommunala självstyret. Sveriges kommuner och regioner begär enligt upparbetad praxis miljarder av staten för att regioner och kommuner – trots egen beskattningsrätt – ska kunna sköta sitt grunduppdrag.
Regionernas ansvar i krisberedskapen är otvetydig för sjukvården. Men ansvaret är otydligt på kommunal nivå. Det är kanske kommunernas ansvar men kanske ändå inte, eftersom man i

olika omfattning lagt ut driften privat. Om vi ska klara nästa kris bättre måste detta redas ut. Sverige har inte kunnat öka kapaciten för testning och smittspårning tillräckligt snabbt. Folkhälsomyndigheten insåg detta och övergav tidigt principen om allmän smittspårning för att i stället fokusera på sjukvården. Det räddade sjukvården men kostade liv. Oförmågan att bygga en nationell organisation för testning visar återigen effekterna av det landstingskommunala självstyret: Man kan inte uppfinna 21 olika regionala sätt att lösa samma sak och samtidigt ha den nationella samordning som krävs för att få kontroll på smittspridningen.

Inför öppen ridå har vi sett hur olika parter skyller på varandra, och hur staten tappat greppet och tagit på sig samtliga kostnader för att över huvud taget få något att hända. Regeringens ”plåster” på byråkratisk fraktionering i många myndigheter och kommunalt självstyre var att tillsätta en ”testsamordnare” som efter tre veckor konstaterade att det inte fanns några tveksamheter när det gällde ansvaret; det var bara att

testa brett, isolera och smittspåra. Ändå gick det plågsamt sakta. En nationell skam är att det på många håll saknas organisation och kompetens för att klara basal hygien på äldreboenden. Svagt arbetsgivarskap där 30–40 procent av baspersonalen saknar utbildning kombinerat med brister i långsiktig planering/krisberedskap har gjort att många fått sätta livet till i onödan. Det blir särskilt tydligt när det finns lokala exempel där man gjort rätt och förhindrat smittspridning genom att tillämpa hygienprinciper som varit kända i hundra år och som finns i Socialstyrelsens allmänna råd. Den nationella blamagen fullbordades när Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, tog fram en app för smittspårning som ingen beställt, ingen ville ha och som saknade mottagare för levererade data. Den byggde på tron om en fungerande kommunal samordning, en tydlig ansvarsfördelning när det gäller prevention, och fungerande testning och smittspårning med god kapacitet. Bristerna i den landstingskommunala

digitaliseringen bidrog till haveriet.
En kommande pandemikommission kommer sannolikt inte att peka ut en enskild aktör som ansvarig för eländet som varit men det organisatoriska kaos som pandemin blottade får bara inte upprepas. Det är alla politiska partiers ansvar att med kraft driva fram en minskning av antalet regioner och kommuner i syfte att stärka kompetens, ekonomisk uthållighet och därmed möjliggöra att lokalt kunna ta ansvar för det offentliga uppdraget. Utredningarna är klara (SOU 2016:48, SOU 2020:8) så det handlar bara om politisk ork.
Demokratin är ömtålig, särskilt i kriser. Ett fungerande samhällskontrakt är bästa sättet att vårda den.

Martin Ingvar, professor vid Karolinska institutet, forskar om kunskapsdelning inom vård och prevention

Detta vet experterna efter ett halvår med viruset

TISDAG 30 JUNI 2020

För sex månader sedan var det nya coronaviruset helt okänt. Nu vet vi att det kan sprida sig snabbt över världen och överbelasta sjukvården. Det här är experternas viktigaste lärdomar och vad de tror om framtiden.

Det började med ett kluster av människor som insjuknade i lunginflammation av okänt ursprung runt en fiskmarknad i miljonstaden Wuhan i Kina i december 2019. Under årets sista dag uppmärksammades WHO på utbrottet, dagen efter stängdes marknaden för sanering. Då hade drygt 40 personer insjuknat enligt de officiella siffrorna. Ytterligare några dagar senare konstaterades att människorna smittats av ett helt nytt virus, från familjen coronavirus.

Sex månader senare har det nya coronaviruset, sars-cov2, spritt sig över världen. Det är den första pandemin i modern tid som har orsakats av ett coronavirus.

Omkring tio miljoner fall har rapporterats och 500 000 människor har dött. Länder har stängt ned stora delar av samhället i hopp om att minska smittspridningen och inte överbelasta sjukvården, miljoner människor har förlorat sina jobb samtidigt som forskare har kraftsamlat för att hitta verksamma behandlingar och utveckla vaccin.
I början av utbrottet tittade forskarna på hur influensavirus beter sig för att förutsäga utvecklingen av coronautbrottet, men allt fler forskare har övergett de modellerna. Anders Tegnell, statsepidemiolog, påpekar att även om det finns likheter mellan det nya coronaviruset och influensavirus i att de främst sprids genom droppsmitta, inom familjen, på arbetsplatser och genom andra nära kontakter, så finns det också många olikheter.
– Covid-19 sveper inte som en våg genom befolkningen som influensan. I stället verkar den sprida sig väldigt klusterformat regionalt, även om det inte alltid är i stora utbrott. Det är lite sådant vi ser från andra länder också. Den har något slags

ryckighet och oförutsägbarhet i sin spridning som skiljer sig väldigt tydligt från influensan, säger Anders Tegnell.
En annan skillnad är dödligheten. Det är inte helt säkert vad dödligheten är i covid-19 är, men studier uppskattar den till mellan 0,5–1 procent. Det är klart lägre än de andra coronavirusen sars och mers, som har en dödlighet på 10 respektive 35 procent.
Dödligheten i säsongsinfluensan är runt 0,1 procent ett vanligt år. Men dödligheten ökar kraftigt med ålder. Folkhälsomyndigheten uppskattar att dödligheten i Stockholm är 0,6 procent i snitt, men 0,1 procent för människor under 70 och 4,3 procent för de över 70.
– Det gjorde mig väldigt förvånad att viruset går väldigt hårt åt en åldersgrupp, att äldre blir så svårt sjuka. Det är en så enorm övervikt, säger Björn Olsen, professor i infektionssjukdomar vid Uppsala universitet och författare till boken ”Pandemi: myterna, fakta, hoten”.
Sars-cov2 är ett komplext virus, som påverkar kroppen på fler sätt än vanliga luftvägsinfektioner.

– Det måste nästan vara den enda sjukdom som vi har stött på, vad jag kan komma ihåg, som har så väldigt många olika former. Allt från att man knappt märker den till att man ligger på iva i veckor med svår lungpåverkan.
Långvariga och ganska mystiska symtom verkar också kunna dyka upp. Och neurologiska konstigheter som smakbortfall. Det är ganska unikt med ett virus som kan ge så extremt olika symtom, säger Anders Tegnell.
Tidigare pandemier har ibland kommit tillbaka i en andra kraftfull våg för att sedan mattas av. I länder som lyckats trycka ned smittspridningen Sydkorea, Tyskland och Kina pratas det nu om en andra våg efter att fallen ökar igen. Men det tror inte Björn Olsen, viruset har funnits där hela tiden.
– För att du ska få en klassisk andra våg, ungefär som med spanska sjukan, krävs en funktionell mutation i viruset, där det ökar i aggressivitet eller något annat. Sars-cov2 muterar som alla andra rna-virus, men det är inga större förändringar vi ser, säger han.

Anders Tegnell tycker att mycket talar för att viruset kommer att fortsätta spridas på ett klusterliknande sätt. Han nämner nya regionala utbrott i Peking, Singapore och Sydkorea efter perioder av låg smittspridning.
– Det är väl det mönstret vi mer och mer tror att vi kommer att se. På det här sättet kommer vi att få leva med den här sjukdomen. Det är hela tiden ett rörligt mål, säger han.
Han tror inte att det nya coronaviruset kommer att försvinna. Det tror inte heller Björn Olsen.
– Jag tror att det här stillsamt kommer att lägga sig på en låg nivå när vi fattar att vi måste testa och spåra viruset. Men vi kommer att fortsätta att testa för covid-19 så länge jag är läkare, och så länge jag lever antagligen. Det kommer att bli små utbrott här och där, säger han.
Särskilt superspridningshändelser där en eller ett fåtal smittar många kan driva på utbrotten. Det gäller att bryta smittkedjan tidigt, påpekar både Anders Tegnell och Björn Olsen, och därför tror de att det är särskilt viktigt att upptäcka utbrotten tidigt och därefter

fokusera intensivt på smittspårning.
Eftersom sjukdomen sprids i kluster har det varit svårt att få en överblick över hur många som har smittats i samhället. De så kallade serologiska undersökningarna, där man mäter hur många som har antikroppar mot det nya coronaviruset, har inte gett något tydligt svar.
– Man måste nog göra väldigt stora undersökningar för att få en känsla för helheten, annars kan man missa antingen kluster med låg immunitet eller råka hamna i något med väldigt hög immunitet och råka lura sig av det. Men något slags grundimmunitet har vi ju i Sverige och jag tror att det kommer att göra det lättare för oss under hösten. Det kommer att vara lite lättare att hantera eftersom det inte kommer att vara samma spridningshastighet och spridningspotential som det har i länder med lägre immunitet, säger Anders Tegnell.
Det har flera gånger felaktigt upprepats att den svenska strategin skulle vara flockimmunitet, men den fokuserar i stället på att minska smittspridningen så att

sjukvården inte överbelastas. Inget land i världen har nått upp till någon nivå av flockimmunitet enligt antikroppsstudierna. Men flockimmunitet kan inte vara något att eftersträva i sig, anser Björn Olsen.
– Vi vet inte hur länge immuniteten varar. Om den är temporär blir ju en eventuell flockimmunitet i befolkningen väldigt kortvarig, säger han.
Trots att den här pandemin orsakats av ett coronavirus har den också likheter med tidigare influensapandemier. Den har drabbat de mest utsatta grupperna hårdast. I flera länder har man sett att grupper med lägre socioekonomisk status har högre dödlighet.
– Det finns stora skillnader i samhället och de blottläggs väldigt dramatiskt när det blir en pandemi. Det kan vara trångboddhet, social struktur, hur man lever nära varandra i flera generationer och underliggande sjukdomar som gör att de är lite mer utsatta och inte klarar den här extrasmällen. Det finns medicinska och sociala förklaringar till de här befolkningsskillnaderna, men jag

tror inte på genetiska skillnader, säger Björn Olsen.
Fler än 140 vaccinkandidater är under utveckling just nu, och flera testas redan på människor i större skala. Trots att det har gått rekordsnabbt tror varken Björn Olsen eller Anders Tegnell att det kommer att finnas ett färdigt vaccin under året. Inte heller tror de att ett vaccin dramatiskt kommer att förändra situationen.
– Däremot kan ett vaccin bli ett bra komplement. Men frågan är om vi får ett vaccin som kommer att skydda våra väldigt svaga, som vi skulle vilja göra. De har ju ett nedsatt immunsystem så det är svårt att få fram vaccin som skyddar dem väl, säger Anders Tegnell.
Ytterligare en utmaning är att producera de potentiellt miljarder doser av vaccinet som kommer att behövas. Björn Olsen hoppas också att det kommer att utvecklas effektiva antivirala läkemedel, vilka skulle kunna användas för att minska risken för människor att bli svårt sjuka.
En av de viktigaste lärdomarna under våren har enligt Anders Tegnell varit hur viktigt det har varit att hindra smittan från att ta

sig in på institutioner med sårbara personer, till exempel äldreboenden. Det har man sett i många länder, bland annat USA, Spanien och Sverige.
– Man måste vara mycket noggrann och på tå hela tiden. Det är en viktig lärdom för långt in i framtiden på många olika sätt. Dels för den här sjukdomen, för den kommer att finnas kvar, men också för andra, säger Anders Tegnell.
Han påpekar att smittkurvan vände snabbt när man uppmärksammades på problemet. Bland annat skärptes basala hygienrutiner, personalen utbildades och man såg till att det fanns skyddsutrustning tillgänglig.
– Jag tror att det var en blandning av väldigt många åtgärder, som det ofta är. Det finns inte en quick-fix, säger han.
En annan lärdom som han hoppas kommer att leda till förändringar är beredskapen inom sjukvården, utöver den extra pressen på sjukvården har man varit tvungen att hantera en brist på skyddsutrustning.
– Det ska inte behöva vara så här, att man springer och försöker

hitta grejer överallt i sista stund. Det lägger till ett stressmoment i hanteringen som känns väldigt onödigt. Det har fungerat ändå och jag tycker att de har gjort ett fantastiskt jobb inom sjukvården, tveklöst. Men jag tror den detaljen hade gjort livet lättare för så många och minskat oron ännu mer, det hade inte behövts några gigantiska lager, säger Anders Tegnell.

Det finns fortfarande många kunskapsluckor, men under våren har tiotusentals studier om det nya coronaviruset publicerats. Det är en utmaning även för experterna att hinna med.

– Vi har en enorm kunskaps-överföring nu och det dyker också upp konspirationsteorier, vilket det alltid gör under sjukdomsutbrott, men det går snabbare än någonsin förut. Det är spännande tider att leva i, säger Björn Olsen.

Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se

Maria Gunther: Välkommen till vetenskapens verkstad

TISDAG 30 JUNI 2020

Två saker har förvånat mig mer än något annat våren 2020: att så många blev förvånade över en ny pandemi, och att så få verkar förstå hur det går till när kunskap blir till.

Analys. DN:s vetenskapsredaktör

Världens experter är överens om att det inte är en fråga om, utan när, en ny pandemi dyker upp. Det är främst luftburna sjukdomar som man oroar sig för. Hittills har de flesta influensapandemier orsakats av virus som först cirkulerat hos fåglar och sedan smittat andra djur för att slutligen orsaka sjukdom hos människor, skrev medicinreporter Amina Manzoor i april 2018, hundra år efter utbrottet av spanska sjukan, i en av många artiklar som har varnat för att just det här kommer vi att drabbas av igen. Vi hade kanske inte väntat att det skulle bli ett coronavirus, men fruktade nog för

en ännu dödligare sjukdom än covid-19.
Och det andra. När människor förtvivlat utbrister ”det känns som att kartan ritas om varje dag!” och påstridiga reportrar frågar Folkhälsomyndigheten om de har ”lärt sig mer under den här veckan” blir jag lika förbluffad som jag tror att statsepidemiologen blev: Naturligtvis ritas kartan om hela tiden, och naturligtvis lär vi oss mer, inte bara varje vecka, utan varje dag. Vi befinner oss mitt i en pandemi, med ett nytt och okänt virus som orsakar en ny och svårbegriplig sjukdom.
Långsamt har det gått upp för mig att de allra flesta inte har en aning om att det är så här det går till när forskning pågår och kunskap skapas. Det vi trodde i går kan då mycket väl visa sig vara fel i dag, när vi vet mer. Och att försöka ställa forskare till svars för att de inte visste i går vad vi vet i dag är bara meningslöst.
Folk mår bäst av att inte veta hur korvar och lagar kommer till, sägs det. Kanske gäller det även vetenskaplig konsensus, som Amina Manzoor föreslog.

Eller, annorlunda uttryckt: Människor som fram tills nu bara kände till vetenskapens utställningshall har nu kastats rakt in i vetenskapens verkstad. Och här är ingenting så prydligt och entydigt som i utställningshallen.
Uttrycken, som en gammal fysiklärare påminde mig om, kommer från den brittiske astrofysikern Arthur Eddington (född 1882, död 1944 och den som år 1919 bekräftade Albert Einsteins allmänna relativitetsteori). I utställningshallen finns det som är testat och klart, som nästan alla forskare är överens om, som att rena händer kan hejda spridning av sjukdomar, att vaccin skyddar mot mässling, smittkoppor och polio, och att mer koldioxid i atmosfären håller kvar mer värme. I verkstaden, ”i källaren i vetenskapens byggnad” som Eddington skriver i boken ”The Expanding Universe”, ”är ljuset svagt, och vi snubblar ibland. Omkring oss råder förvirring och en röra som ingen har haft tid att sopa undan”.
Men det är här själva arbetet sker. ”Jag tror att något formas här -

kanske något ganska stort”, skriver Eddington. Och även om vi inte vet vad det blir när det är klart att visas upp i utställningshallen, bör ”även de små framgångarna göra oss hoppfulla”.
Fast just nu är arbetet i verkstaden mer intensivt och förvirrande än någonsin. Forskningsresultat och tiotusentals publicerade och opublicerade artiklar, av mycket varierande kvalitet, väller in från hela världen. En enda studie, eller en enskild (eller en grupp) forskares tvärsäkra uttalanden, är då inte tillräckligt för att avgöra vilka åtgärder som hjälper eller vilken strategi som fungerar bäst. Säkrast är att lyssna på dem som faktiskt har kunskap och kapacitet att gå igenom, värdera, sammanställa och dra informerade slutsatser i floden av ny kunskap. Och som är tydliga med hur pålitlig kunskapen är. ”Ingenting är säkert just nu”, sa epidemiologen Maria Van Kerkhove vid WHO:s presskonferens den 24 juni, ”så när vi ger råd och när vi ger svar försöker vi nyansera på ett sätt som säger: Här är vad vi vet just

nu, här är vad vi inte vet och här
är vad vi gör för att bättre förstå
detta.”
Det är den inställning man måste
ha här i vetenskapens verkstad.

Maria Gunther
maria.gunther@dn.se